

tunc me iniquitate & conuicio
 enim quequid euenerit.
 fortitudo necessaria est. ad
 omne periculum ut tribula-
 tionē. usque ad animę exten-
 sionē. Simulter & contra delicias.
 & diuitias & honores tene-
 nos. animi fortitudo tene-
 da est. ut neque extollaris o-
 homo. neque in superbia eri-
 garis. nō despicias inimico.
 neque humiles spernas. neque
 obliuiscaris dñm. neque dere-

facta sunt in uita. pauca
 potestate. Quare g. dubi-
 tatus pusille fidei. Quipu-
 sillū credit arguetur. &
 quibus credit contēpne-
 tur. fragiles infide corripien-
 tur. alieni a fide omnino
 punientur. Tales fuerunt
 iudei & pagani. idōq; in
 malis suis euenerūt. tales
 etiā heretici. idōq; in die
 iudicii dampnabuntur.
 Tunc si. gens imperauit

in uerbo. arm. in eterna
 gl. manent. ubi copiositas
 uisus. ubi exultatio. por-
 tanter. in uindicta
 u. J. ut. ita. S. O. dulcissimi
 f. s. in. mis. conuenio.
 hyl. in. congregatio. fulgen-
 conuicio. ista est asclo. be-
 ne. p. d. ita. & aduiniata.
 ista est exultatio. ista est ab-
 initio narrata requies. in ista
 festinarent. ire omnes dñm
 diligenter. ad ista colligunt

X. 9640

Liber Biblioth. Gießenæ veteris
Reposit. D. Num. 27

r. a I
Hunc Librum Celeberrima Gissensis
Academic Bibliotheca adquirere voluit
M. Gottbardi von Reußem. Regalia
Livoniae Anno post Christ. N. 1656 die 14.

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

Tabula rub. & legum que in hoc volu. continentur.

C Rub. De offic. eius cui mandata est		C Rub. Qui satisd. cog. ac.	fo. 28.	S. Parni.	67.
iurisditio.	fo. 2.	I. Satisfactio.	28.	S. Eodem modo.	67.
I. Quocumq.	2.	I. Fideiusfor.	29.	I. Iacet.	67.
S. Qui mandata.	3.	S. In fideiusforem.	29.	S. Nec enim actio.	67.
I. Mandata.	3.	I. Si decesserit.	30.	C Rub. De iudicijs.	fo. 66.
I. Et si pctor.	3.	I. Quoties.	31.	I. Si se subijciant.	68.
I. Cognitio.	3.	I. De die.	31.	S. Legatis.	68.
S. Et possessio.	4.	S. Qui mulierem.	32.	I. Non videtur.	68.
I. Mandata.	4.	I. Arbitro.	32.	I. In tribus.	68.
C Rub. De offic. affesso.	fo. 4.	I. Julianus.	34.	I. Heres absens.	69.
I. Omne.	4.	I. Sciendum.	35.	I. Omnem.	69.
I. Libertati.	4.	I. Qui iurato.	36.	I. Sed & si.	70.
I. Si eadem.	5.	C Rub. Si ex noga. cau. aga. ac.	fo. 36.	I. Non quemadmodum.	70.
I. Diem functo.	5.	I. Si quis cum.	36.	I. Non quicquid.	70.
I. Consiliarijs.	5.	S. Si absens.	37.	I. Aenditor.	71.
I. In consilium.	5.	I. Si cum vno.	37.	I. Quamuis.	71.
C Rub. De iurisd. omn. iudi.	fo. 5.	C Rub. De eo per que fac. erit ac.	fo. 37.	I. Alii certis.	71.
I. Jus dicentis.	6.	I. Quissimum.	38.	I. Solemus.	72.
I. Iurisditio.	6.	I. Et hoc edicto.	38.	I. Ad preceptorium.	72.
I. Imperium.	7.	S. Sed & si stipulator.	39.	I. De quare.	72.
I. Subere cauere.	8.	C Rub. Si quis cautio. ac.	fo. 39.	I. In priuatis.	73.
I. Dore maiorum.	9.	I. Alena millia.	39.	C Rub. De inofficio. testa.	fo. 73.
I. Si quis id quod.	10.	S. Quod dicimus.	41.	I. Sciendum.	73.
I. Si familia.	11.	I. Sed & si quis.	41.	I. Postumus.	73.
I. Qui iurisdictioni.	11.	S. Questum.	42.	I. Papinianus.	73.
I. Si idem.	11.	S. Item queritur.	43.	S. Quoniam autem quarta.	74.
S. Si vna.	12.	I. Si duo rei.	43.	S. Unde si quis.	74.
I. Magistratibus.	12.	I. Et si post tres.	44.	S. Si quis impubes.	74.
I. Cum qui.	12.	I. Si seruus.	47.	I. Titia filiam.	75.
I. Si per errorem.	13.	S. Si plurium.	47.	I. Contratabulas.	75.
I. Si conuenerit.	13.	I. Si cum.	48.	I. Dater decedens.	75.
S. Quoties.	14.	I. Si quis quenq.	49.	I. Qui de inofficio.	75.
C Rub. Quod quisq. iuris.	fo. 14.	S. Illud.	49.	I. Si proponas.	75.
I. Hoc edictum.	14.	I. Quoties.	50.	I. Si sub hac.	76.
I. Hoc edicto.	15.	C Rub. De ferijs & dilatio.	fo. 50.	I. Si suspecta.	76.
I. Si quis iniquum.	16.	I. Ne quis.	50.	C Rub. De petitione heredi.	fo. 76.
S. Si procurator.	16.	S. Sed excipiuntur.	51.	I. Hereditas.	76.
S. Dec pena.	16.	I. Pudic.	52.	I. Si quis libertatem.	76.
S. Et hac causa.	17.	I. Si feriat.	52.	I. Legitimam.	77.
C Rub. Si quis ius dicen. non ob.		I. Oratione.	53.	S. Quod si quis.	77.
temper.	fo. 17.	I. Diuus.	53.	S. Si quis absentis nomine.	77.
I. Omnibus.	17.	I. In pecuniarijs.	53.	I. Quod si in diem.	77.
S. Is videtur.	18.	C Rub. De edendo.	fo. 54.	I. Quod si possessor.	77.
S. Non solum.	19.	I. Qua quisq.	54.	S. Nunc videamus.	78.
C Rub. De in ius vocan.	fo. 19.	S. Editiones.	55.	S. Sed non omnia.	78.
I. In ius vocare.	19.	I. Si legatum.	56.	S. Preter bec.	78.
S. Pretor ait.	20.	I. Pretor ait.	56.	S. Aptanda.	78.
S. Patronum.	21.	C Rub. De recep. arbitris.	fo. 57.	I. Si possessor.	78.
S. Prostituta.	21.	I. Compromissum.	61.	I. Si & rem.	78.
S. Liberos.	21.	I. Repe. eiusdē. I. Compromissum.	63.	I. Sed & si lege.	78.
I. Quamuis.	22.	S. Tam & si.	63.	S. Si ante.	79.
I. Questum.	23.	S. In seruum.	63.	S. Consuluit.	79.
I. Cum pro quo.	23.	S. Si quis indeg.	63.	S. Quod autem.	79.
I. Pleriq.	23.	S. Quod ait pretor.	63.	S. Si minori.	79.
I. Satisq.	23.	I. Si de meis.	63.	I. Si quid possessor.	79.
I. Sed etiam.	23.	I. Arbitr.	64.	I. Per seruum.	79.
I. Sed & si.	23.	I. Si in tres.	64.	I. Si a domino.	79.
I. Communis.	24.	I. Quid tamen.	64.	I. Plane.	80.
I. Si sine venia.	24.	S. Plenum.	64.	S. Predo.	80.
C Rub. Si quis in ius vocatus non		S. Intra quantum.	65.	I. Postq.	80.
ierit ac.	fo. 24.	S. Nec autem clausula.	65.	I. Lucius.	80.
I. Si quis in ius.	24.	S. Coram.	65.	I. Heres furios.	80.
I. Et quacumq.	25.	I. Non distinguemus.	66.	I. Cum hereditas.	80.
C Rub. In ius voca. vt eat. ac.	fo. 26.	S. Illud.	66.	C Rubi. Si pars hereditatis	fo. 81.
I. Edicto.	26.	S. Questum.	66.	tatur.	81.
C Rub. Ne quis cum qui in ius vo.	fo. 27.	I. Si duo.	66.	I. Post actionem.	81.
ca. est vi eximat.	27.	I. Cum lege.	67.	S. Item si cum.	81.
I. Hoc edictum.	27.	C Rub. Ante caup. stabu.	fo. 67.	I. Illud.	81.
S. In eum.	28.	I. Ait pretor.	67.	I. Cum multi.	81.

Acutissimi ac erudi-

TISSIMI V. IUR. DOCT.

D. LUDOVICI PONTANI

Romani Lectura, in primam Dige-

sti Veteris partem: cum Sum-

marijs suo loco accom-

modatis.

De officio eius cui mandata est iuris-
dictio. Rubrica.

Rubric. sic continuatur: quia supra dictum est de officio ordinarij: quia post eum est delegatus, merito postponit de officio eius cui mandata est iurisdí. Sed taceat opponit glos. quia leges debent adaptari congruis titulis, vt in. s. quibus. in. i. confit. Codicis. sed hic sunt alique leges tractantes de officio aliorum, vt. l. si p[re]tor. j. eo. ergo. r. Responde quod de connegis idem est iudicium. l. que religio. fis. de rei vendica. ff. clemen. dispensio. de iudic. Ideo decet de connego tractare. Et hanc solutionem adde ad glos. Alio modo continuatur: dictum est supra de iurisdictione ordinaria in cognoscendo et pronunciando: nunc sequitur de ordinaria in delegando. Brevis est rubrica, vt de eam per te.

Summarium.

- 1 Magistratuum ordines quot sint: an cōsul dici possit superillustris: an tantum illustris. 2 nu. 24.
- 2 Papa, Imperator, et patricius, dicuntur superillustris.
- 3 Spectabiles persone que dicantur.
- 4 Clarissimi qui vocentur.
- 5 Iurisdíto largo modo considerata quid sit: et quatuor sint species iurisdictionum.
- 6 Merum imperium quid dicatur: et quid mixtum.
- 7 Iurisdíto stricto modo considerata, que dicatur.
- 8 Officiu nobile in quo differat a mercenario quo ad agendi rationem.
- 9 Iudicium genus varium.
- 10 Argumentum a contrario sensu in iure procedit.
- 11 Causa sanguinis et pecuniaria maxima non delegant vno casu dempto: hoc de iure ciuili: secus de iure canonico.
- 12 Causa sanguinis per principem delegata an possit vltius subdelegari.
- 13 Iudex quibus ex causis se possit absentare.
- 14 Iudex infirmus an causam meri imperij possit delegare.
- 15 Iudex multis negotijs occupatus an causam meri imperij delegabit: et an ob multitudinem causarum decidendum.
- 16 Preside causam ex necessaria absentia delegat: an eo in continente reuerso expiret delegatio.
- 17 Iudice causam prohibitam delegante an si in ea procedat parte nil opponente valeat.
- 18 Causa meri imperij delegati oimulida an possit ratificari.
- 19 Causa delegatio an partibus inuitis possit delegari.
- 20 Causa meri et mixti imperij quare a maioribus magistratibus delegari non possit.
- 21 Causa infima quibus rationibus delegatur tam iure ciuili. q. canonico.
- 22 Argumentum a contrario sensu sumptum ex. l. dicatur etiā ex mente.
- 23 Vniuersalitas quando recipiat restrictionem.
- 24 Maior in privilegium concessa minori non delegatur.
- 25 Dicitio si diuersimode consideratur.
- 26 Delegatus a principe in locum presidis mortui an possit cognoscere de causis san.
- 27 Delegati iurisdíto an principali adueniente deficiat.
- 28 Necessitas an possit illicita licitare que abs semper essent illicita.

Vecunque. ^{Latina mea}

Quia mixti imperij competit maioribus magistratibus ex speciali privilegio: et ideo illa non delegatur: nisi in casu absentie. Causa vero viles seu minime cōpetit cuiuslibet magistratui: et ideo ille delegari possit. b. d. Et sic. Que ratione privilegij specialis magistratib? tribuunt, non possunt delegari: nisi in casibus absentie: que vero iurem agistratus, delegari possunt. b. d. Et magis aperte. Ad euidetiam premittit, qd quinq? sunt ordines magistratuum quos glos. hic ponit: alium ponit teg. cum glos. in aut. vt ab illustribus. r. circa prin. videbis per te. glos. tamen in. l. quoties. C. vbi senato, dicit consulem superillustris, de quo dubito: q. l. h. in fin. s. de sena. dicit enim nominari illustris. Preterea arg. sic: illa est dignitas omnibus maior. l. nemini. C. de consul. lib. xij. ergo. r. Concludo ergo sic quod consul est illustris, nō superillustris: ergo Papa Imperator et Patricius sunt superillustris: q. per. l. h. C. de consul. lib. xij. s. filijs. quib. modis ius patri potest. solui. in. s. Patricius eligitur ab Imperatore in suum patrem. et de officio illustris habet s. de senato. vsq. ad tit. de offic. p[re]to. Aliqui t? sunt spectabiles, vt proconsules, qui eliguntur ad prouincias a consulibus, vt sunt hodie cardinales, qui eliguntur in marchia. Sunt etiā spectabiles, vt p[re]ses prouincie, qui eligunt cum consilio. Sunt et alij t? qui vocantur clarissimi: vt prefectus illirici et orientis. Et t? aliud genus infimū, et consistit in defensoribus ciuitatū. Sunt et municipales et rectores castrorum: ideo infimi dicuntur: quia de causis infimis cognoscunt. s. audient. in aut. de defen. ciui. et gl. in aut. vt ab illustribus. in princip. Omnes igitur habentes nomina alta dicuntur magistratus maiores: alij infimi. Item iurisdíto largo t? modo considerata est potestas de iure publico introducta, cum necessitate iuris dicendi et equitatis statuende. gl. in. l. i. j. tit. ij. Spec. in tit. de iurisd. omn. iud. dicit quatuor esse species iurisdictionū, scz merū imperiū mixtū, iurisdictionē strictam, et modicam coercionem. Ad eū t? imperium. per. l. imperium. j. tit. ij. est iurisdíto que officio iudicis nobili expeditur, publicam vtilitatem principaliter respiciens, vt punire malefactores. Mixtum est iurisdíto, que priuatam vtilitatem respicit, et expeditur officio iudicis nobili, vt datio tutorum: et restitutio in integrum. Iurisdíto t? stricta est, que expeditur officio iudicis mercenario ad priuatam vtilitatem: vt si agatur actione locati contra te, nec fiat mentio expensarum, potest tamen inde in expen. ex officio cōdemnare: nec iurisdíto expeditur ad petitionem partis. Modica coercitio est, vt dicitur. j. ead. l. Item in his dicitur fungi duplici officio, scz nobili et mercenario deferuienti actioni intentate: vt. j. de iurisd. omn. iud. l. i. et l. iij. C. de pos. et ibi t? habes q? officium nobile intentatur principaliter et de per se mercenarium vero deferuit actioni intentate: vt ago cōtra te ex deposito, et vltra hoc, peto expen. Ultimo t? iudicium quidam ordinarij, quidam delegati. ordinarij est vt diffinit Specu. et cum eo sto in titu. de iud. s. j. vers. iudex ordinarij. Delegatus est, qui capit iurisdictionem ab habete, ordinariam iurisdictionem principaliter: sed ordinarij iurisdictionem suam vniuersaliter exercet suo, vel principis privilegio: vt. l. mo. re. j. tit. ij. Nota primo in vers. b. vltius rei. qd t? argumentum a contrario sensu in iure est validū cōcordat. j. de testa. l. qui testamēto. s. mulier. et. j. de testib. leg. eo. et. c. cū apostolica. de his que sunt a prela. sine consen. cap. et. j. dices. Nota in vltimo ver. quod p[re]tor t? qui habet iure speciali, vno casu tantum dempto, causam sanguinis vel mixti imperij, hoc est, pecuniariam maximam, nō possit alteri delegare, conco. l. nemo. j. de reg. iur. et. l. solet. in prin. s. de offic. p[re]o. cōsul. l. imperium. j. tit. ij. hoc est verum de iure ciuili. Sed quid de iure canonico, an possint ab habete iurisdictionem ordinariam delegari: glo. in. c. in archiepiscopatu. extra de raptu. et. xij. q. iij. c. illud. tenet quod sic. fundatur per teg. in. c. illud. prealleg. Et ergo regula illa generaliter approbata a canonistis, videamus an sit vera eorum conclusio: et puto quod non. Et primo teg. in. c. spe. xij. q. iij. non facit

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

ad propositum: licet legis sequantur: quia ibi dicitur: qd
papa potest delegare causam meri & missi imperij. Certe
non dubito: quia papa non ligatur a lege. Ligna voc. C.
de legib. Sed quid in alijs magistratibus post papam et
imperatorem: nil ibi de eis dicitur: sed L. quoties. C. vbi se-
nato. vel clarif. etiam vult in illis habere locum. Item et in
rege. vt in. c. super quibusdam. §. p. de verb. sign. Sed. c. si.
in archiepiscopatu. loquitur tantum in rege Sicilie: non
in alijs. C. ano. etiam allegat tres text. pro hoc magime. c. si.
ne cler. vel monac. lib. vi. i. ibi loquitur in episcopo. vel alio
prelato. aut clerico habente iurisdictionem temporalem in
loco. Sed illud est: qd non potest cognoscere de sanguine. c.
eg. l. iteris. extra de excep. prela. & vulgata sunt iura per totu
tit. ne cler. vel mona. Sed debemus reducere iura ad con-
cordiam in qua. L. i. C. de inoff. do. & c. cum expediat. de elec.
in. vi. Et dicamus quod ibi sit fallacia: cum debeant reduci
ad concordiam. Item standum est iuri civili. vbi non repe-
ritur contrarium decisi iure cano. cogita si tibi placet.
Joan. And. plene in addi. Specu. in tit. de iudi. deleg. §. si.
super versu. item quod est delegatus in causa. & in tit. de iur-
risdi. omni. iudi. §. expedito. per totum. Docto. formant hic
11 vnam questionem. pone t quod princeps delegat causam
sanguinis an delegatus possit causam alteri delegare?
Lyn. in. l. i. C. qui pro sua iurisdic. tenet quod sic. per istu teg.
per ca. super. q. §. si vero. de offi. deleg. c. cum causam. de ap-
pel. & c. cum Bertholdus. de re iudi. & hoc vult ibi glo. pro
pter suam generalitatem. Guliel. approbat eam hic in. d.
l. i. C. qui pro sua iurisdic. per. l. cum patronus. de leg. ij. Ad
de. x. j. de iure patro. in. vi. quia ibi mutata persona. muta-
tur causa: & sic de persona ad persona mutatur. Tu dic qd
est mutata de natura sua. l. si quando. C. de inoff. testa. Ali-
legat etiam Guliel. teg. in. l. pater. §. quindecim. de lega. iij.
Beneiter responde tu pro Guliel. allegado teg. in. l. videas
mas. ff. qd met. cau. qua lege ego nouiter induco Petr. ta-
men & Lyn. tenent contrarium. mouentur quia non debet
plus posse delegatus qd ordinarius: sed ordinarius no po-
test causam meri imperij committere. vt est hic casus: er-
go nec delegatus. Responde quod non est verum in dele-
gato principis. c. sane. extra de offi. deleg. cum glo. sua qua
tene menti: qd delegatus principis est maior: quocumq. alio
ordinario quo ad illam causam. Barto. hic in. l. alij. §. de
offi. pro consul. tenet opi. Guliel. ego tenco cum Lyn. & Pet.
per teg. in. l. antiquitas. C. de usufruc. Scias quod usufruc-
tus no transit ad heredes usufructuarij regulariter. §. si
inter. insti. de usufruc. sed pone quod de voluntate testato-
ris fuit effectus transitorius ad heredes. an defuncto vno
herede transfret ad aliu? & per illam. l. antiquitas. no durat
ius transitorium: licet semel transfuerit. Sed. l. qui data. qui
12 bus eg. cau. maio. vult t quod indeg. potest se absentare eg
causam necessaria. Ego etiam addo causam voti: & similiter
potest. per. l. illud. ff. de offi. presi. Item causa cundi visum
egrotos consanguineos. l. qui cum vna. §. vlti. de re milita.
Item propter occupationem & curam rei familiaris. vt. l. si
13 logius. ff. de iud. Querut hic doc. eg t iusta causa absen-
tie meri imperij causa potest alij delegari. Quid si indeg.
sit infirmus. an possit causam meri imperij alij delegare?
certe videtur quod sic. Equiparantur enim necessaria absen-
tia & infirmitas. l. ant si valetudinem. ff. de procur. adde
c. ij. de procur. in. vi. & c. cum S. de offi. deleg. in. vi. & l. i. §. de
omic. consul. Ego contra per. c. si pro debilitate. de offi. de-
lega. vbi delegatus principis quamuis sit maior: quolibet
ordinario. si tamen propter debilitatem velit delegare no
potest si sint cause graues: quia presentia sua exigitur per
14 allegat. Queritur vterius. pone t qd propter multi-
tudinem negotiorum indeg. non possit omnia exercere: an
ob hoc poterit causam meri imperij delegare? Bart. dicit
quod non. per versu. & non aliter. Queritur vterius po-
ne qd occupatur multitudine causarum. an possit alteri de-
legare vnam meri vel missi imperij? Certe sic. quia eadem
est ratio fm Guliel. sed male dicit per teg. in. l. placet. versu.
quod non ita. C. de pda. iudi. fm intellectum datum ibi a
15 Bar. Dubitat etia. preses t delegat causam eg absentia
necessaria. an eo ipso redeunte expret incontinenti iuris-
dictio delegata: dicit Bar. quod sic. alleg. glo. in. l. qui mu-
tuam. §. non ideo. ff. manda. Secundo alleg. hanc legem in
argu. sed male dicit. per. c. cum plures. de offi. deleg. in. vi.
sancta glo. in verbo. nequibunt: in verbo. recusat. vbi si

duo fuerint iudices delegati cu clausula de qua ibi. & vnus
incepit. occupat cognitionem alterius: an possit alius pro-
sequi: certe sic. Et si vnus infirmatur an eo sanato expret
cognitio illius alterius: certe non: vt per. c. si duo. versu. ce-
terum. de procur. in. vi. vbi duo dantur procuratores info-
lidum. si vnus preoccupat alter non exercet. nisi occupans
absentes vel infirmos: an liberato vel reuerso eo qui prius
incepit. possit cognitionem ad finem prosequi: certe sic: qd
est valde pulchrum ad iudicem delegatu. Ego tenco con-
trarium per. c. dispendia. de rescrip. in. vi. & l. nulli. C. de in-
dic. & qd not. Inn. in. c. cum & S. Ferraricnsis. de consil. qd
continentia cause non debet otuidi dictis iuribus. Ulti-
mo quero. an data longa absentia vel paruo tempore durati-
ra. possit causa delegari? Et hoc primo per. l. si longius. in
prim. ff. de iudi. vbi etiam habes quod propter occupatio-
nem cause familiaris causa potest delegari. Secundo per
l. penul. §. si. ff. de vaca. mune. que habet in absentia longa.
gl. in. c. i. vt lit. non contest. cu ibi plene not. Pone indeg.
16 delegauit t causam que probibetur: & pone qd processum
est in causa. nec est oppositu a parte. an valeat processus?
diceret quilibet quod sic. tamen illo cum gl. in. c. cum Ber-
tholdus. extra de re iudi. & pro illa est. La indice. C. de iudi.
Sed quid si non obijciatur an valeat processus factus cora
17 iudice: no decido hoc pro nunc. Item t pone qd preses de-
legat causam meri imperij. an possit ratificari: approba-
ri licet non valuerit delegatio: videtur qd no per regulam
que est in. c. cum tamen. de app. dicas tamen qd potest ratu
haberi per principem no per delegatum per illu text. Ali-
18 timo videamus t an possit preses delegare partibus inui-
tis: vt in. c. pastoralis. §. quamuis. c. si. extra de offi. deleg. et
per Spec. in tit. de iudi. deleg. §. iam nunc dicendum. versu.
in casibus autem. Spec. in tit. de iudi. deleg. §. iam nunc di-
cendum. ver. in casibus. & teg. in. c. quamuis. & c. pastoralis. in
prim. & c. si vbiq. cano. extra de offi. delega. Quero de
19 ratione t quare cause meri & missi imperij no possint a ma-
ioribus magistratibus delegari: credo qd bec fit illa: qd co-
mittunt maiorib? magistratus propter grauitate earu vt
presidi puencie. & no minorib? iudicib? vt in. l. i. §. bis cum a-
bulis. ver. credidit enim princeps. ff. de offi. prefec. p. et. sed
casum habes. qd vbi eligi industria persone. ca no potest
delegari in. c. quis. de offi. deleg. in antiq. Que est ratio qd
20 cause t infime possint delegari: ea est: qd non comittuntur
propter industriam. sed cuilibet quantuncq. vili perso-
ne. quod tene menti. Venio ad argumentum a contra-
rio sensu. de quo apud cano. in. c. apostolica. de bis que sunt
a prela. sine consensu cap. Aut queris an habeat locum in
contractibus: an in vltimis voluntatibus. an in sententia. an
in rescriptis. an in legibus. an in statutis. & In contracti-
bus locum habet. vt. l. inter fecerim. §. cum inter. de pact.
dot. l. si cum dote in. sol. matri. In fideicommissis. l. si. de le-
ga. ij. l. cum patrem. C. de condic. infer. In sententijs affir-
matue habet locum. l. si inter te & me. ff. de excep. rei iudic.
l. p. d. ponis. §. querit. ff. de procura. negatiue no. Quid
in iuramento: habes in. l. sed si possessor. iuncta. l. p. cedet.
ff. de iurciur. an habeat locum in rescriptis. habes tantum
gl. in. l. si procurator. §. si ignorantes. ff. manda. qua pro nunc
non ruino. An habeat locu in legibus habes hic. An in
statutis est magna questio Bar. ponit hic in. l. omnes po-
puli. §. de iusti. & iure. Bal. in. l. apud antiquos. C. de furt. &
D. in. c. qd est ob gratiam. de reg. iur. in. vi. Docto. dubitat
21 an t argumentum a contrario sensu sumptu eg lege dicatur
eg mente legis an vero eg presumpta: doct. sunt contrarij:
miror de eis qd habent casum decidentem. qd sumit eg pre-
sumpta mente legislatoris. l. apud antiquos. ver. per conie-
cturam. C. de fur. l. ij. ff. si ta. te. nul. extra. habeo teg. qd sum-
ptum eg coniectura non dicitur sumptum nisi interpretas-
tue eg coniecturata mente & non expressa & indubitata le-
gislatoris. In glo. i. quam intro per modum oppositio-
nis. dicitur quecuq. dictio vniuersalis est: ergo debet vni-
uersa comprehendere: sed in integrum restitutio est meri
imperij ergo non debet posse delegari. Glof. respondet et
22 concludit t qd vniuersalis recipit restrictionem. Quando
recipiat remitto ad ea que habent in. l. i. C. de sacrofan. ecc.
cle. l. ff. mand. l. qui certo loco. ff. de iudi. Vide Bar. latins
in. l. i. §. nunciatio. de noui oper. nun. Bar. in. l. sed t si quis.
§. questu. ff. si quis cau. ver. plene resp. C. qui accu. no poss.
l. in momentane. que est limitata per teg. l. gradatum. §. sed si
lege. j.

lege. l. de mib. bon. Adde q. restringit dictio vniuersalis ratione importunitatis potestatis in dubio intelligit cōcessum officii minus. c. in pluribus. de preb. in. vi. ¶ Item in privilegio excellētis officii. vt puta. sunt officia dignissima in videret in dubio nō venit mains in cōcessione generalis. c. in. de preb. in. vi. ¶ Itē cōcludit gl. q. ea t. que maiori in privilegio cōceditur nō minori delegari nō possunt. ¶ pp. vt. s. de resti. in integ. que cōpetit maiori p. text. in. l. ea que. s. magistratibus. ad municip. sed habeo casum in. l. h. c. vbi t. apud quē. q. potest delegari. Quid ergo dicendum? Responde ibi esse fallentiam. hic not. regulā. sed omnis regula exceptionem patitur. ¶ ergo. c. que sit ratio? miseri specialitatem allegant gl. in. l. i. ff. de damn. infec. digit. speciale fraude minoris. Falsa est ratio sua: q. sequetur q. in integrū restitutio data maiori nō possit delegari q. non est minoris: ergo deficit causa. per. d. l. fin. c. vbi t. apud quē. s. d. specialitas est causa in integrum. que est fauorabilis: vt. l. i. de in integ. resti. ita. l. h. c. eo. ¶ In ead. l. ibi. textualis est. vsq. ad verbū cōstitutione. vide per teg. t. alleg. ibi gl. l. secundū quam nō potest transgredi super alimētis futuris: nisi cū decreto iudicis. ¶ Itē oppono de alijs legibus. ¶ Deo iudicio cōcludit gl. q. quatuor sunt ordines. 24 t. magistratū. Adde quintū. scz cōsulem. fin. Bar. Papā t. Imperatorē. s. in me patriciū. Secundo cōcludit quod cognitio pertinet minoribus si cōcedatur maioribus censeatur concessa in privilegium. Responde a contrario ergo. q. que nō cōmittuntur speciali privilegio possunt delegari. ¶ In ea. ibi. interdic. cōcludit ergo gl. q. si preses delegat causas generaliter quas habet non veniunt cause que specialiter sibi tribuunt. Secundo cōcludit q. nō possit delegari minima causa si specialiter presidi cōmissa sit. Tu corrobora per duas bonas rationes. per. c. q. d. translatiōe. de offi. deleg. vbi quia Papa generaliter delegat nō intelligitur delegare que in privilegio sedis apostolice veniant. Itē corrobora q. in generali sermone non videt mādari generaliter q. d. specialiter mandari nō possit. l. lucius. s. Imperator. ad muni. l. si pater. ff. de bis que in fran. cre. sed causam meri t. missi nō possit si vellet specialiter. ergo nec generaliter possunt delegari. l. curatori. in. ff. de ad. m. rer. ad ciui. perti. Bart. in. l. codicil. de leg. ii. c. in general. l. si de fer. fuerit contro. inter domi. t. vafal. vbi nō censetur feudum alienatum si emphyteota alienaret bona sua generaliter. ¶ In gloss. ibi. magistratus. in teg. que non iur. ac. ¶ pp. ab extra q. maiori magistratū cōpetit missio in possessionem adeo q. d. nō minoribus: ergo nō potest cōmitti. per. l. ea q. s. magistratibus. ff. ad muni. sed hic potest delegari: vt. l. cognitio. s. vt possessio bonorū. s. eo. ac. Dic q. est falsa vt supra dignimus de resti. in integ. ¶ In ea. ibi. possunt. Intellige hanc gl. vbi dicit q. nō possit datio tutoris delegari. dic. scz nō subdito cōmitti nō pōt. per. l. nec mandari. de tut. t. cura. dat. ab bis. l. l. uij. s. cum in testamento. de adm. tut. ins. de Attil. tut. s. p. e. per. mittit. posse delegari subdito. t. qui est in iurisdictione alterius: p. presertim sub. si bona pupilli non transcendunt. l. g. aureos: si transcedant per iura antiqua: q. debet esse subditus t. habere iurisdictionē subdelegandi. vide ad saturitatem. l. inuito. s. tutoris datio. ff. de tut. ¶ In gl. vbi tractat de argumenta a contrario. per. t. dictionē si. Item potest sumi argumentum a ratione cessante. vt puta si pio quia: q. preses cepit abesse. Aliquādo ponit pro quāuis: t. tūc nō potest cedere argumentū ratione cessante. Aliquādo ponit conditionaliter: vt puta si nauis ex Asia venerit. per. l. pecunia. si cer. pet. t. potest sumi argumentū a contrario sensu. Resp. gl. ad l. cum patrē. C. de condit. infer. Examino. Nunquid 25 delegatus t. a principe in locum presidis mortui possit cognoscere de causis san. Et certe nō. l. ne quicq. s. vbi decretum. s. de offi. procon. Breuiter cōclude q. sic. per. l. fin. ad fi. C. vt dig. or. ser. lib. ii. per. quā surrogatus gaudet omni prerogativa. qua gaudebat principalis. Probo: q. surrogatus a principe habet ordinariā quā habebat ille cui subrogatur. gl. in. c. ii. de offi. vica. in. vi. t. sic cognoscit vt ordinarius. Tercio fundo me ex regula iuris. l. si enim. s. q. iniuriarū. si quis cau. l. iij. s. bec actio. cū iurib. vulga. no. Bar. in. l. filius. ff. de lega. Habes ergo q. causa meri potest delegari. Infero per. c. ii. de offi. leg. in. vi. c. equiparat legatū p. consuli. l. i. s. de offi. pet. t. sic arguēdo ab equiparatione. 27 Suli. q. rit. Possumus est legatus t. sedis apostolice in pūis

cia: venit principalis vt papa: an expiret iurisditio delegati. Bar. in. l. iij. s. si tam vicinū. ff. de dam. infec. Tūc cōclude q. aut bz iurisdictionē delegatā: a finit. d. l. i. s. volētes. de offi. dele. aut habeat iurisdictionē ordinariā: tūc aut queris an expiret iurisditio quā ad deportationē insigniuit. a dic q. ex pirat. c. antiqua. ver. dominice. de pūi. c. eg. tenore. de offi. dele. c. l. s. t. c. eg. suscepto. eo. tit. Aut queris an deponat iurisdictionē. Bar. tenet q. nō. l. in. l. iij. c. de pal. sac. lar. in bac. C. de dona. Contra Bar. est casus in prealle. c. volētes. Sed habeo casum in. c. ii. de offi. dele. q. d. adde ad. c. volētes. Tu tū dic q. de iure canonico cessat iurisditio. p. c. deniq. ii. q. 28 iij. secus de iure ciuili. An t. t. necessitas faciat licita q. als nō essent. c. q. d. nō est licitū. de reg. iur. in. vi. c. si q. p. necessitate. extra de fur. l. h. c. de testa. l. i. s. de off. cōsu. l. iij. s. id idē agitatū. ad leg. ff. bod. de iactu. Probat de cōsecratione dist. vij. discipulos. Et q. d. prohibet in vno in alio videatur concessum. l. maritus. de procur. cum p. rector. de iudi.

Summarium.

- 1 Jurisdictionis proprietates non dicit in delegatū trāsferri. sed tantum eius exercitium.
- 2 Merum imperiū non trāsfit in delegatione etiā generali.
- 3 Jurisditio demandata includit ea sine qua ipsa exerceri non potest.
- 4 Verba mandamus. iubemus. precipimus. t. similia a delegante prolata quid importent.
- 5 Jurisditio cōmissa nomine dignitatis suā quo differat a cōmissa nomine proprio.
- 6 Proprium non dicitur q. d. aliqua causa potest auferri.
- 7 Differentia inter verba mando. cedo. t. concedo.
- 8 Jurisdictione generaliter demandata an merum t. mistum imperiū mandatum censetur.
- 9 Castro vendito an castri iurisditio vendita censetur.

S. Quimandatam. ¶ In delegatū iurisdictionis exercitiū transferri: nō autē proprietates. Itē merū t. mistū nō est delegabile nisi sit imperiū q. d. iurisdictioni cobereat. hoc. d. 1. ¶ Not. primo in delegatū proprietatē iurisdictionis non trāsferri. sed tantū eius exercitiū. ¶ Not. secundo in generali t. delegatione facta merū imperiū nō trāsferre. ¶ Not. tertio t. iurisdictione demandata trāsferre in delegatū cui ea de cōsertione. sine qua iurisditio exerceri non pōt. ¶ In prima gl. q. allegat. l. dolet. i. tit. ii. t. male q. ibi mandaf. siue oēs. siue vna tantū cā delegat. Et per ipsammet hic probocam. Et nil differt inter mādare t. delegare. Aliquādo oē dinarij dicunt in suis cōmissionibus t. mādamus. vel delegamus: tunc si cōmittens moriatur re integra expirat iurisditio delegati. l. quia. in. tit. ii. t. in. c. relati. de offi. deleg. ¶ Itē q. mādaf. causa alteri subdelegari. l. a iudice. C. de iudi. c. sup. questionū. s. si vero. de offi. deleg. ¶ Aliq. vti verbo precipimus. t. tūc morte mandatis re nō integra nō finit: re integra finit. bec est notabilis gl. in. c. nullus. i. q. i. in casu q. d. precipit. sed videbitis inferius: nō refert an vti verbo precipimus. an mādamus. per. l. i. ff. mādā. Et ideo semp aduertatis in iudicib. autho. itas glo. valet: sed an in scholis sit vera gl. alleg. s. bec vero precepta. in. aut. vt nulli indi. qui teg. nil facit. q. mādaf. Imperator nōle siue dignitatis. v. nos Imperator precipimus. ac. notan. dicit nōle proprio Sigismūdas. ac. tunc non expirat iurisditio imo durat. ¶ Aduerte t. q. longa est differentia an nōle pprio an dignitatis cōmittat. Et si nomine dignitatis. hūm. expirat. probat in. c. q. m. abbas. de offi. deleg. l. i. q. i. tit. ii. t. ibi videbis argumentū. t. q. i. q. i. liberti. l. iij. t. in. c. si gratiose. de referi. in. vi. q. iura probat dignitatē nō finiri. ¶ Secundo definit gl. scz q. si fit p. verbū. precipio: t. tūc nunq. potest causa subdelegari etiā si sit delegatus principis. glo. est singula. in. l. sepe. s. de offi. pres. que gl. alleg. dictū. s. bec vero precepta. Quid tū sit. credo opi. gl. fernadā. Aliq. vti verbū. iubemus. tunc verificat vt dictū est in verbo. precipimus. q. s. t. hoc vero iubemus. in. aut. vt nulli indi. iuncto. s. bec vero precepta. Gl. equiparat ista. Et si etiā alia differentia: q. verbū mādō. importat officium voluntariū: inbeo autē vel precipio necessariū. Glo. babes in. l. iij. q. incipit. etiā. C. q. cū co. Aliā in. l. i. q. d. iussu. t. in. l. nec mādante. ff. de tut. da.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

at. his. Alii insti. de act. §. sed hoc iure. Quod verbum precipio importet necessitate habere in. c. qd. precipit. p. pced. i. q. i. In ea. ibi. nihil soluit gl. qd. non fungit retro habere iurisdictionem: q. immediate potest renocari. per. l. iudicium soluit. j. de iudi. Et nihil t. dicit habere proprium, qn. ab eo potest statim renocari. alleg. l. necessario. als. non videf. de acqui. poss. l. si in fi. C. de bon. que lib. Dicit ergo gl. b. p. p. i. n. delegate iurisdictionis no. ordinari. Hec iur. dicit delegatu habere ysum delegate iurisdictionis ad similitudinem pcuratoris. arg. l. solet. in fi. j. de iurisd. omni. iud. Et sic b. exercitii. cape ex. p. l. in pcuratore ad ag. d. in que no. transfertur actio. sed tantu exercitii litis. arg. de iudi. t. pcur. per. l. a. quia. j. de iurisd. omni. iudi. vbi ex. consensu pcuratoru no. transfert nisi sola notio cause. non iurisdictionis. Et intelligit dum dicit transferri. intellec. l. c. cedi. vt verba illa in gl. nullu referas ad arbitriu. no. ad officiu delegati. t. p. p. i. n. iud. C. de iurisd. omni. iudi. no. possunt litigantes transferre in priuata iurisdictione. p. l. ait. p. i. n. ff. de re iudi. Sed committit ei simplex cognitio: notio. t. ergo in l. ait. p. i. n. intelligit in arbitrio: secus in delegato. Resp. ad. d. l. vbi dicit nullu. scz ordinariu. sed possunt t. n. delegari. sed dicit q. consensum ipsius ordinariu pot. transferri iurisdictioni. id est. ysum solus ipsius iurisdictionis: secus in personas pcuratoru. In ea. ibi. transferri. hoc est delegari vel cedere. vel intellige q. no. transfert scz ordinariu. sed tantu delegata. bec est vera. Et predicta gl. facit differentia inter verbum transferro. t. cedeo. habeo t. in. §. bis argumetis. §. de offi. p. i. n. l. i. §. de consili. p. i. n. vbi istis duobus verbis vti tur: vtrinq. pro alio ponit. Quero q. differentia est inter t. mando. cedeo. vel concedo. De mando habes gloss. et Bar. in l. ad. c. ff. de dona. cau. m. d. l. c. i. pater clauib. de leg. i. p. Buliel. de l. un. in l. q. ergo casus. j. de pecu. l. d. n.ertas ad bac bene gl. Si ergo ego mando tibi vt cognoscas de debito inter reu. t. actori. nisi cedeat coercio modi canibilis est. Et hoc habebis in l. si in fin. j. eo. t. in l. magis stratus. j. de iurisd. omni. iudi. Quero t. pulchre sit iurisdictioni demadaf generaliter an ceter madatu meru. t. nullu. Quidodo pone sum t. d. n. vnius castri t. vendo totu castri an venit iurisdictione: certe no. Bar. in l. i. in p. i. n. ff. de acq. poss. j. de in l. inter eos. ff. de acqui. rer. do. l. si in aliena. §. i. ff. de yfuf. ca. j. de in suo cof. qd. incipit. que da. c. i. n. iurisdictionis. Bal. in. c. de mili. vafal. qui cotu. est. in yfuf. feud. l. i. C. de offi. p. i. n. j. de in. addi. Spec. in tit. de iurisd. omni. iudi. §. i. ver. queq. aut. in vna l. o. g. a. addi. Quero: ordinariu vult madare ordi. fua iurisdictionem. an possit: certe non. l. legatus. que est pulchra. §. de offi. p. i. n. extra de renun. c. qd. in dubijs. Egregius t. excellentissimus in oibe do. Ludouicus Pontanus doctor iuris vtriusq. et.

Summarium.

1. Ad inonum predia an t. quo pacto possint alienari.
2. Ad inores. respública t. ecclesia equiparantur in materia alienationis.

Mandata. Et generali madato iurisdictionis. t. etia speciali no. transfert potestas interponedi auctoritate sua per manuissionem: t. similiter interpositio auctoritatis sup alienatione reru minoru madari no. potest. h. d. C. Not. q. ca. t. cognita debet minoru predia alienari. Ad id. ff. de reb. eo. l. i. §. q. si forte. t. l. magis puto. §. si es alienu. t. C. de admi. tut. l. leg. q. tutores. t. C. de pred. mi. per totu titu. In gl. i. dubito in decisione iurisdictionis: q. h. i. n. i. n. o. d. i. magistratus. p. l. i. §. magistratibus. j. de magistr. coue. t. defensores ciuitatis. p. §. nulla. in aut. de defen. ciui. habet cognitione quorumcuq. actiu. sed per. l. i. §. eo. possum t. n. ea q. competant minoribus magistratibus delegari: ergo et. Solue q. illud verbu vniuersa acta no. d. z. extendi ca. interponedi auctoritate: vide. l. i. ad. h. §. de offi. proc. vbi madati procules possunt interponere auctoritatem postq. ingressi sunt puincia. ergo ante ingressum no. possunt auctoritate interponere. In t. cad. ibi. ecclesie. vt. l. respública. C. ex quib. cau. maio. p. q. iura equiparant minor. res. respública. t. ecclesia. t. gl. in l. cu. bi. §. eam. j. de trasac. c. d. e. ordad cu. bac gl. l. si fundus sit sterilis. j. de reb. eo. q. no. pa.

tis bona quantuncumq. sterilia alienari. Sed quero cur no. possit minor alienare sicut ecclesia: Resp. deo q. ratio est in ecclesia: q. si no. alienaret rem inutili. esset contra fauore suu: ideo ne sibi sit p. p. i. o. d. n. o. p. m. i. s. s. i. u. m. est alienare sine licetia prelati. qd. secus est in minore cur no. licet sine auctoritate prelois alienare rem sterile. Quero vnu hic vides casum q. res immobilis minoris no. suscipit decretum in alienatione. Sed quero an tutor possit constituere procuratorem ad probandu causam quare predictu minoris alienari d. Casum habes in l. minoris. C. de pred. mi. in finem lecturam gloss. t. sicut iudex no. potest delegare ita t. tutor constituere non potest.

Summarium.

1. Quorum vices vnus idemq. gerere potest.
2. Potestatem duplicem habens an vna eligens habeat iterum aliam regressum.

Si pretor. Pretor l. iurisdictione habet ordinariu nihilominus in ca. sibi mandata vice fun. gif delegatis. h. d. Glo. in aut. de manda. princip. §. nec pmitas. t. aut. habita. ne filius p. pat. p. que iura decia ratur t. ordinant: nominant priuilegia scolariu. t. p. l. cu. pater. §. qui duo. de adop. vnde t. pot. q. vices duoru exerce. Et sic pone q. simplici ordinario fuit ca. delegata de qua poterat cognoscere vt ordinarius: dicit glo. q. cognosce vt delegatus. bec gl. est falsa. Pone ex. p. l. in audito. eamere curialis cui. v. z. pone q. papa delegat causam suam: an cognoscat vt ordinarius. an vt delegatus: vult hic gl. q. vt delegatus sed male dicit p. Jun. in. c. licet in corrigedis. extra de offi. ordi. Casum habes vnu cu. extractu ab Jun. in. c. cu. aliquibus. de referri. in. vi. vbi habet cognitione ordinariu in vna ca. delegat eade: t. n. est ordinariu. Fallit si dicat ei pretor cognosce de hac ca. auctoritate nostra. Casum habes in. d. c. cu. aliquibus. t. ille bene decidit bac questionem. Posses tu dubitare an cognoscat vt ordinarius. an vt delegatus. Certe maxime utilitatis est: t. multe differentie possent notari. Si enim cognoscat vt ordinarius: tunc pot. determinare locu. vbi causam cognoscat. t. in qua parte fuit territorij. Casum habes in. c. cu. eps. de offi. ordi. in. vi. Si vero vult cognoscere vt delegatus. no. poterit in quolibet loco sicut ordinarius: nisi ex iusta ca. statuimus. de offi. deleg. in. vi. Legisse no. habet bac materia. vide. l. si loc. j. de iud. l. pater. §. si. de iust. t. iure. Et si quis cognoscat vt delegatus. si est ordinarius si vult: casum habes in. c. quereti. de offi. deleg. in. vi. t. ibi habes q. intra annu delegatus cognoscat: vt in. c. si quis contra clericu. de foro cope. Bart. in l. a. diuo. p. i. o. de re iudic. Et si vt ordinarius cognoscat semper pot. mittere executioni. L. qui restituere. ff. de rei vendi. t. l. a. diuo. p. i. o. de re iud. Et pone t. habeo vtrinq. potestatem an si eligam vna possum iteru ad alia redire. Legisse in l. i. §. de re mili. Bart. in l. societate. ff. pro soc. in. §. arbi. troz. t. in l. osium. de fur. in. c. Quintanallis. de iur. iur. c. cu. ex officio. de prescri. Specu. in tit. de arbi. §. sequi. c. nisi aut. extra de preb. literas. de presump. Que iura sunt singularia t. p. que patet qd. possumus partim vt ordinaria t. partim delegata. Item pone ordinarius commisit mibi causam in qua sum delegatus. Item pone sum surrogatus in locu eius mori: an possum cognoscere vt ordinarius et non vt delegatus. l. iudicium soluit. j. de iudi.

Summarium.

1. Proconsulis legatus potest suspecti tutoris causam cognoscere t. determinare.
2. Presidis appellatio an includat habentes cognitione spiritualem t. temporalem.
3. Cognitione mandata an definitio mandata censeatur.
4. Verba ista audias talem causam an definitionem cause includant.

Cognitio. Legatus proconsulis que. fione suspecti tutoris cognoscere t. determinare pot. h. d. C. Not. speciale priuilegium

1. uilegium procofiliis q. t. cognitione suspecti tutoris man-
dare possit. et tunc attribueretur ptoi Romanor. vt. l. i. §. an au-
tem. ff. de susp. tuto. ¶ Secundo not. in vñ. vbi legatis
suis r. procofiliis posse plures legatos in provincia babe-
re quod dic. vt. j. declarabitur. ¶ In glof. i. quam. §. in. l. i.
explicauit. scz q. ibi nō trāscendit summa. cccc. et potest: se-
cus si trāscendit: sed debet mandari subiecto iurisdic-
ti. per. l. i. uiculis. §. ex testamēto. ff. de adm. tut. cū suis con-
cor. Et vide qd dicit in. l. i. Sed timore cōtrarij hic gl. respō.
et soluit. scz q. si ptes cognoscat nō tamē prohibet q. pto-
cōsul cognoscat. ¶ Itē et cognitio suspecti tutoris r. c. l. d.
cludit q. in puincia primo procofili. secūdo eius legatus.
inst. de susp. tut. in prin. tertio legatus ptois Romani
solū intra vñ. Quērit ergo gl. ecce procofili. et ptois pō-
test delegare an possunt alij certe non. per. l. i. §. an autē. ff.
de susp. tut. Si ergo permittit tātū cis ergo alijs censet
prohibiti. l. cū ptois. de iudi. Dubito an pcedis appella-
tione t. cōprehendant habentes cognitionē spirituale et
temporale: certe sic si ordinariā habent. c. veniens. extra de
pcedis. et ibi est pulcher tex. Qui vero habent delegatā nō:
male ergo dicit gl. Sed quēro an possit delegare cōsecu-
tionem: videt q. non. per. l. i. §. l. i. et off. pcedis. Contrariū
est verum. primo pōt vtrāq. l. i. §. eam autē. ff. de susp. tut.
to. per que iura procofili mandat vtrāq. Et ratio diuer-
sitatis cur magis ibi q. hic possit demandare definitionē et
cognitionē: certe fauor pupillorū. et sic nō est cōtra. l. i. §. l. i.
2. Quēro t. nunquid mandata cognitione videat manda-
ta definitio: certe sic. per. l. i. §. an autē. et inst. eo. tit. in prin.
et sic probat hic coniuncta vna cū alia. De hoc me remitto.
Et egisse habent in. l. qui procuratorē. j. de procu. per. l. i. et
Bal. in. l. i. C. si contra ius vel vñ. publi. a. per Bart. late in
la. diuo. pto. de re iudi. Spec. et Jo. And. in tit. de iudi. de
leg. §. sequitur. ver. et nota q. simpliciter. do. Ant. in. c. sup. que-
stionū. extra de off. deleg. ¶ Quid autē t. si dicam audias
talem causam: an videat mādāta definitio. De hac qstione
vide gl. in cle. audito. de rescr. et in. c. corā. de off. dele. et in. c.
cū causam. de ap. Remitto me ad La. pinguiores nobis.
In hac opi. ab extra ad hanc regulā ibi. cū propriā iurisdic-
tione legatis suis r. q. pcofili prohibet habere singulos
legatos i singulis puincijs. in aut. vt iud. sine quoquo suff.
§. nulli. Buliel. in. c. j. de constit. Solu. per tex. intelligit de
pluribus legatis successiue datis: vt in. l. i. quis procura. j.
de procu. et eodē modo dicimus de Imperatoribus q. fue-
runt imper. successiue. l. Imperatores. j. de app. vij. q. d. j. in
quibus. hunc in. l. i. C. de metrop. Ber. lib. j. vel dic q. erat
plures legati generaliter et infolidū: vt patet in. l. i. de off. cōsul.
Et ita solue contrarium.

Summarium.

1. Possessio ex primo decreto petita potest mandari cognoscenda.
2. Absolvere vel condemnare non valens an possit pronun-
ciare absolvendum vel condemnandum.

§. Ut possessio. ¶ Ea q. summaria cause cognitionem desiderat
mādari possunt. h. d. ¶ Not. hic ex tex. prout litera dicit. vt
1. possessio bonorū: q. t. possessio ex primo decreto petita pos-
test mandari cognoscenda. Ad hoc idē in. l. i. §. si intra. de
dam. infe. qd plene dicit. j. tit. i. l. i. et libere cauere. ¶ No.
secūdo q. cognitio bonorū possessionis nullū ius tribuētis
in ppietate pōt demandari. Et de possessione ex primo
decreto vel secūdo in. l. i. si finita. §. Julianus. de damn. infe.
et c. qm̄ frequēter. extra vt lite nō contest. Et assignat egem-
plum in possessione. q. possunt demandari: secus in alijs. vñ.
de bec in. l. i. libere cauere. in. l. i. si facit vñ. partē de bono-
rum possessione tūc cōprehendunt ille septem: et etiam ille
quatuor: secus si nō fiat vñ. pars. ¶ In ea. ibi. legator. ser-
uandorum. adde. l. i. is a quo. in prin. j. respon. ¶ In ead.
2. ibi. potest. Not. ex hac glof. que videtur velle t. q. qui non
potest absolvere vel condemnare possit pronun-
ciare absolvendum vel condemnandum. qd facit ad questionē. Statuto cas-
uet. q. vñ. tres mēses a die iudicij cause potestas nō possit
cōdenare vel absolvere an poterit pronun-
ciare absolvendum: videt q. sic. sed hoc est falsum: q. nul-

te fraudes fieri possent. Et primo q. id qd fieri prohibet p
directū fieret per indirectū: cōtra regulā iuris. cū qd vñ
via r. c. Secūdo q. fieret fraus legi. Itē et q. daret materia
delinquēdi. De hoc vide casum per gl. in. l. i. §. c. vbi et apud
quē. et in. l. i. C. si aduer. lib. et ibi per Jac. de Bre. et Barto. et
Bal. in. l. i. solent. in prin. de off. cōsul. In ista glof. sit vera.
dicam in. l. i. libere cauere. j. tit. i.

Summarium.

1. Delegatus non subdelegat: et in eum transit pote-
stas coercionis.
2. Delegatus ab inferiore a principe ad vñ. causam an possit
vñ. articū illius cause alteri cōmittere cognoscendū.
3. Vicarius episcopi an absq. episcopi consensu possit alteri
vices suas cōmittere.
4. Inquisitor: conseruator: sedis apostolice: potestas terras
rum an delegare aut subdelegare possint.
5. Cause meri imperij an possint incidenter cognosci.

Mandatum. ¶ Delegatus nō sub-
delegat. Item iurisdic-
tione in delegatū translata transferret etiam modi-
ca coertio. h. d. ¶ No. primo regulā q. t. delega-
tus nō subdelegat. ¶ Not. scdō q. in delegatū trāsit pote-
stas modice coercionis etiam omnī illorū sine quibus lega-
ta cā expediti nō pōt. Et idē. §. eo. l. i. in fi. extra de off. dele-
g. c. pterea. c. de causis. c. pastoralis. c. ex literis. vel. de li-
teris. cl. i. in gl. Quēro an delegatus ab inferiore a prin-
cipe ad vñ. causam possit vñ. articū illius cause alteri
delegare cognoscendū: Et Bal. et Bar. ponunt in. l. i. indi-
ce. C. de indi. l. more. cū seq. et l. i. §. l. i. et super questio-
num. de off. deleg. Spec. in tit. de iudi. §. iam nunc dicēdū.
ver. iam nunc dicēdū. Tū dic q. aut vult delegare vñ. arti-
culum mistū cause puta testij productionē: et nō pōt: q. tas
lis articulus h. misturā iuris et facti: aut vult delegare me-
rum articū facti puta examinationē testij et potest: vt in
cle. j. de off. deleg. c. cū Bertoldus. extra de re iudi. vbi est
casus. ¶ Itē quēro nōquid delegatus inferior a principe
relictus nō possit subdelegare. q. h. illā potestātē a dele-
gātē. Jo. And. examinat hāc questionē in. c. i. cui. de off. cō-
de. in. vi. et in mercur. in regula. pōt. et in regula. q. per aliū.
de reg. iur. in. vi. Spec. in. d. §. iam nūc dicēdū. ver. iam nūc.
dic. vñ. Jo. And. in. c. i. cui. que in veritate est pulchra opi-
nio. ¶ Quēro t. an vicarius episcopi possit sine epī consen-
su alteri cōmittere vices suas: Hāc questionē ponit Bal.
in. l. aliqñ. §. de off. procon. et Jo. And. in. c. j. de off. vica. in
vi. et gl. in cle. j. de regu. l. i. d. et Jo. And. in nouel. c. clericus.
de off. vica. in antiq. dñi de Rota. in deci. l. i. q. et breuis
cōclusio est q. pōt vñ. vel plures subdelegare causas sed
nō dēs sine licētia epī. p. d. c. clericus. de off. deleg. ¶ Quē-
4. rō t. an inquisitor: possit delegare. Et Jo. And. in cle. j. de
bere. dicit q. sic. ¶ Quēro an cōseruatores sedis apostolis-
ce possint delegare sine p̄sensu superioris. De hoc casu ha-
bes in. c. si. vices. de off. deleg. in. vi. et ibi vide. ¶ Quēro
an potestates terrarū possint subdelegare. Ego consuli
Arimini. Tu habes duos tex. scz in aut. de defenso. ciui. §.
nulla. et l. nullus. C. de decu. lib. j. Bar. late in. d. l. aliqñ. qñā
legit cū l. obseruare. in. §. fin. eo. tit. Bal. in. l. i. quis decesse-
rit. si de fen. fue. cōtro. in vñ. fen. ¶ Quēro t. an incidēt
possit q. cognoscere de causis meri imperij cū principia
cause meri nō trāseāt in aliū exēplū. Delegat q. in cā mis-
si imperij examinationē testij. q. dicunt falsa: an possit co-
gnoscere. sup. illo vide Ange. in repe. l. si vacatā. C. de bon.
vacan. lib. j. Buliel. in. l. i. in fin. §. eo. determinat quod sic.
et allegat. l. quoniam. C. de testi. Not. in. l. i. solent. §. latru-
culorum. j. de iudic. et l. i. iurandū. et ibi per Barto. Hāc
beo casum contra in aut. de testi. §. si vero ignoti. vbi dicit
quod debet capere testes et iudici deleganti presentare.
Bar. alleg. illum tex. in. l. i. in prin.

De officio assessorum. Rubri.

Continuatur: q. superius dictum est de off. pcedis. pto-
ris et similibus: et quia officiales huiusmodi indigēt assessor-
ribus. igitur de bis sequitur videre.

✠ Summarium ✠.

- 1 **A**ffessor: qua ratione detur iudici aut alijs personis
republicam concernentibus. r. nu. 14.
- 2 **A**ffessor an possit causa demandari.
- 3 **J**udex ex proprio officio potest testem infamem repellere
etiam parte non opposcente.
- 4 **J**udex vel affessor: potest advocatum de suo statu interro-
gare: fm eius responsa, vel admittere vel repudiare.
- 5 **T**estis interrogat' sup' p'pna infamia an teneat respondere.
- 6 **J**udex potest libellum ineptum rejicere parte non petente:
similiter et calumniosum.
- 7 **P**reses nō debet damnari siue affessoris opinione mittere
ne in penam incidat.
- 8 **A**ffessor: male consulens an pari pena cum male iudicante
punietur.
- 9 **E**dicta & littere in valent fieri debetur de absente.
- 10 **D**ictū ex animato an equo casu committat iudici ex t'aneo.
- 11 **S**ervus fugitivus cui iudici subiacet.
- 12 **T**estes inclusi an possint pro testimonio ferendo excludi:
an hoc casu teneat eorum testimonium.

§ Assessor an possit pronunciare.
§ Assessor an possit cogi ad consulendū: an possit salariū petere.

Dine. Officiū assessoris consistit in his, que hic describuntur.

Quod ad emendatā sciās q̄ tñi qui sunt in regimine ciuitatū: vt potestas: capita: nequē sc. sunt plerūq; illiterati: ppter ea debēt habere assessorēs, vt sunt collatera les: vt recte indicat in fruat ciq; assitit. Spec. in ti. de assel. §. i. l. i. c. eo. definit quid sit assessor. ¶ In glo. ibi, in co gnitionib; hic b. d. sup̄ intellēctū. ¶ Primo vt preses de

2. mādet causas ipsi affessor: fed ⁊ quo ad causas criminales
nō potest mādere nisi effect. p̄sūl q̄ p̄t de mādere quo ad
cōclationē, nō quo ad definitionē. l. solēt. s. de offi. p̄ro. c. s.
tit. p̄rog. l. j. Sed in criminalib⁹ sedet p̄ses cum affessor:
⁊ sub eius exāmine ferunt snic. Et hoc probat. p. l. ij. ⁊ per
l. cōsiliarios. C. eo. Per q̄ iura eo habes p̄sonas. ¶ In ad. ibi.
p̄sulationib⁹. p. l. j. de p̄sūl. cōf. p̄sonas p̄bībitas
p̄sultare. ⁊ in ill. quos p̄bībet. j. de p̄sūl. apparet q̄io p̄ses
⁊ etiā si actio: velit admittēre. aduocatos. ⁊ procuratores
inabiles eicere. ¶ Adde cōsūlat. q̄d p̄ses imponat siletiū

part. i. progi. in fi. de bis q̄ in testa. de lē. Adde q̄ tōdē mō
iudex ex p̄prio officio pōt repellere testē infamē partēdō
opponētē. extra de testi. c. intimant. pōt etiā repellere ac
cūsantē. c. nulli. extra de acc. ¶ In gl. sup verbo. repellere.
et plene p̄ri i. l. iij. § hoc arguit de sup. in fine. extra de in

4 mand. bec sufficiat. ¶ Venio ad scdm. not. q. pōt iudeg
seu afflito: interrogare aduocatū an sit infamis: tene res

5 *ipodere. hic poterit eu repellere. Bart. indugit hic ad tes-
tes q si sunt infames nō admittunt. l. Cassius. de sena. c. te-
sti. an sit infamia. gl. vt dicit bar. T. qz c. si sed. glof. in c. i.
extra de excep. 3. n. 13. Tu habes alia in c. 11. de testib.*

Spec. in tit. de teste. §. iam interrog. ver. sed nungd. Inn. in
cangitionis. de accus. Marcellus. rer. amo. 2. ibi Bar. l. ij.
§. qd. observari. de iur. cal. 2. not. est ad hoc. teg. de peni. di. j.
§. si author. ibi. nō tibi vico: 2. ibi habes optima refugij.
¶ In ea libellus vnus est: in quo dicitur: qd. libellus vnus

[illegible]

molim inuolunt. **¶** In. de off. vic. c. i. Legiste habet gl. singu.
in. l. q. cu maior. §. si patruus. ff. de bon. lib. **¶** Sic deberet esse
magis expaminatio: q. no femp sunt gl. vere. vide p me in. l.
vbi pactu. C. de traslac. d. l. i. C. vt que defunt ad no. **¶** In
glo. magna ibi. ad dictu. not. banc pro cõsimili ad illa que est

7 canf legis nō esse alibi. ¶ Itē nō qđ pfect nō dō sine as
fessoris pñlio mittere bānū: hoc est vtile ei: qđ forte possit
mittere bānū pñli penale: ideo affessor dō pñlior. An as
8 fessor: possit puniri simili pena sicut pñsā as alibi. ¶

na fecit & sic incidit in pena: dic q sic nisi protestes. l. qm iudices. C. de app. l. oēs iudices. C. de decur. lib. g. vbi tenent pena. l. librar. auri. Et aduersas q verbū edictū intelligit

2 dupliciter sicut bannū. **¶** Itē citationes q̄ sūt p̄ edicta
scz literas appositas in valnis ecclesiarij debēt fieri de ab
sente: vt in cle. i. de indi. Registe in aut. q̄ semel. C. quō ⁊ qu

ind. 7 in corpore vnde sumit. Bar. in extranag. ad reprimē.
in per. 7 per edictū. Bal. in l. consentaneū. C. quō 7 qñ iudeg.
¶ In ea. ibi. decretū. p. hāc d3. affessor cōsulere p̄sidiē sup
describit faciēdis in alienatione rerum minores: q̄ se sub
scribat. ¶ In ea. ibi. epistolis. Scias q̄ alioñ feri fuit in

qui nō bz hic bona, fed aquile: certe d3 referbere iudici
lius loci vt egequa fñiam per fe latā. l. a. diuo. §. fen
tēā. de re iudi. largētariū. §. noic. f. de iudi. Bal. in. l. fi cā.
C. de re iudi. l. cū quedā puella. de in iurif. omni. ind. l. cū yn.
f. de her. in iud. poff. cū fil. magis. c. f. in iurif. omni. ind. l. cū yn.

10 testis ⁊ ciuiliter nõd criminaliter põt cõmitti iudiciõ alteri⁹
ciuitatis. in auct. apud eloquetissimū. ⁊. l. iudices. C. de fide
instru. Hal. ibz. fecus esse de cõsuetudine ne mala rema-
neant impunita. in auct. de testib. §. i. qm. l. iij. §. dñus. r. de

11 testi. ¶ Itē si seruus meus fugiat ad aliā ciuitatē dō in
degenere scribere p̄fidi illius ciuitatis. l. 1. §. hoc autē. j.
de ser. fug. ¶ Guliel. de Lu. querit. q. in d. ant. §. 2. quomā.
p̄alle. dicit q. in d. dō remittere testes examinatos clau
sae sigillatos an valeat cōfiteri dicit si nō sig. claus. c. 2.

12 **ca.** ergo. et. ene meti. ¶ **¶** Ne pone qd inder bene clausos

remlerit iz pars aperuit ⁊ dehgillauit: an vitief actus ⁊
cit qd nō. Si. m. cū olim. de offi. de leg. Sed pars punit in
hoc qd: ibi alii potuiffet opponere de inhabilitate ⁊ falſitate
teſtium: imo non poterat: vt in d. c. c. olim. ⁊ addo hoc ad
Guliel. Potes etiā inducere qd ſi apertura partis non pte

13 **C** In ea. in. fi. aduerte. Et quero ⁊ an affessor: possit pnu-
ciare: habes in. l. meti. ver. sed ex facto. q. q. met. cau. verfi.
eius officii vertit in cōsulendo: 2 videdo vsq. ad cōsilio-
nem cause vel pnuiciando habes ibi. an. q. ibi. c. c. c.

*dem canis vel pinguetudo. seu ibi aut ad hoc. C. de in
di. probat in aut. et defunct. seu fu. in. §. illud. Sed quid est
qđ cōiter per Italiā semp pronūciat affesio. L. tertiac po
testas vel preses in principio sui officiī d3 delegare oēs cau
sas. Specu. in titu. de offi. affes. §. officium. versi. quid est in*

14 CQuerit gl. ubi sit introductus ꝛ assessorꝝ vsqꝫ ꝛ ratio-
nem allegat ex eoꝝ qꝛ pꝛesides sunt illiterati ꝛ phasꝛ i l. certi

inuris, C. de iudi. probat in l. ij. §. qui §. iur. iuncta gl. Et qui
admittat ptes illiteratus, vide gl. in d. l. certi iuris. L. añ.
de rescr. f. sciscitatus. Spec. in tit. de indi. §. excipi pōt. ver. itē
q. est illiteratus, ibi egregie declarat. ¶ Sed alia ratio
est, ut alibi sunt multis cōcessa, q. in iur. f. in l. i. §. i. in d. l. i.

¶ **Item** requiritur qd legat suus: vt. l. ij. C. de sen. ex. peric. reci.

15 **S**uliel ppter necessitate q multa facit licita qais no per
mitterent: vt. l. agites. in fi. c. de ag. in reb. li. ii. ¶ **I**te in
platione snie iudeg. dz feder. ff. de re iud. c. fi. in. v. §. fides
bunt. in aut. de iudic. ¶ **I**te q uero an affessor possit cogi
in iure ad consulendu pfecti. Suliel allegat l. c. de iud. c.

male: q̄ affessor est v̄ cōsiliarius: cōsiliarius pōt cogi et
go: affessor. l. fancimus. C. de aduo. omer. ind. l. ij. C. de p̄
ga. fac. scri. l. gij. R. sp. ad Guliel. q̄ nō pōt cogi. scz terribis
l. metu sed pōt capis pignombus. q̄ nō corporis cruciatur.

Queritur an minor pot ptere salariu ab ordinario. La-
sus est in l.i.c.eo.clarior: ter. est qd habere de publico.in
aut.de man.pon. x. se. finali. hodie aliter est quia ciuitas
conenit cu ptre. c. Quid autem sit in assessorio delegati.
Guliel. inuoluit se qd nefauit casum: sed casus est in e. stat.

ti. s. affessor. de refer. in. vi. ubi aut delegat' capit affessor. e
cū nō indigeat. q. valēs est p. se. nec est occupat'. affessor pē
petere salariū a delegato. si vero est ignarus. peret affessor
salariū a partib'. vt. d. s. affessor. 2mo. dubitant in. c. sup
questionē. de offi. deleg. Spec. in. tit. de affessor. & salariū.

Legiste in Idem functo ubi multum dubitatur.

Summarium.

1 Affessorius officii est dignitas nec infami cōcedit.

2 Excommunicatus non potest esse affessor.

~ Summarium, ~

2. Excommunicatus non potest esse assessor.

Clericus

- 3 Clericus an possit esse iudex laici: vel laicus affessor clerici.
4 Preside excommunicato an assessores procedent in causa.
5 Iudex an possit vt suspectus recusari.

Iberti. Libertus non infamis officio
affessorius habere potest. hoc di-
cit. ¶ Pot. t. q. affessorius esse dignitas. qd pa-
retur: quia fundat se iuriconsultus in regula iuris
prohibente infamibus dignitatem. ¶ Glo. apponit qd libe-
tus possit esse advocatus. Dubium erat propter casum. l. i.
C. ad leg. Jul. ma. qua canetur quod non assumatur ad di-
gnitatem nisi primò fuerit admissus ad annulos aurescos.
¶ Quero t. an egecomunicatus potest esse affessor: de libe-
to clarum est qd sic. C. ad probandum. c. tra de re iudi. vbi non
potest egecomunicatus esse iudex an possit esse affessor: certe
non propter periculum egecommunicationis. An t. clericus
possit esse iudex laici. certe nō: qd habet cognoscere super ci-
vilibus & criminalibus. ¶ Sed quid cōtra nunquid laicus
possit esse affessor: episcopi. Dic qd sic: vt per do. Anto. in. c.
decernimus. c. tra de iudi. sed nō poterit esse vicarius epi-
scopi: vt nō. l. host. in. c. vnico. de syndico. ¶ Item t. an pres-
de excoicatus affessorius eius possint in causis procedere. Et
dic qd nō: quādo eorum officium dependet a preside: secus si
ab hominibus ciuitatis: vt in. d. c. i. de off. vica. in. vi. habui
de facto Bononie. ¶ Itē t. an possit quis recusare iudicem
vt suspectum allegādo se habere inimicitiam cum pēdite.
Dic qd sic: est opi. do. Anto. in. c. i. de iudi. ¶ Contra ius
dēc. est mihi suspectus an possim recusare preside: certe sic
& maxime si preses est homo imbecillus & illiteratus. Ratio
ponitur in. d. c. i. de iudi. c. eg infamatus. de appe. & fortissi-
cat do. Anto. per d. c. quod ipse allegat.

Summarium.

- ¹ **A**ffidere an possit quis in sua provincia.
² Provincia an possit sine cōsensu principis diuidi: an vni-
tis duab⁹ puincijs vtriusq; pretor iudicabit vel cognoscat.

Sedem. ¶ Quia una provincia
affessor in alia. b. d. Querit glo. i. an possit esse
in sua provincia assidere. certe non. l. bi qui. 2. l. bi
qui. 1. c. q. cau. ma. possit tamen assidere quatuor mensi-
bus c. q. rebus p. special. l. in consiliariis. c. eo. 2. si plus as-
sideret incidere in crimine sacrilegii. l. hna. 1. de cr. sacrile. l.
¶ Sed an ciuitas Romanus possit esse f. nator. 2. Egisse dicit
q. non. sed l. ciuitas q. sic. per. c. fundameta. de elec. m. vi. sed
poterit esse p. ieto. l. ii. de off. p. ieto. 2. inde forte habuit outi.
c. fundameta. ¶ Sed pone q. habet domicilium Rome esse
tamen in alia ciuitate an possit assidere. 2. Egisse dicit q. sic.
2. forte Canon. tamen contrarium esse veru per ter. an. m. c.
de diuer. off. lib. ii. q. uam. tene menti. ¶ In glo. si in li. ba. b.
bes q. inspicitur accidentale potius q. naturale quod facit
ad hoc an una provincia subiecta imperatori vel alicui p. i.
cipi possit diuidi sine eius c. s. f. u. certe non. fm. Bar. in l. i.
de metropo. Beri. lib. 2. Sed quid si contra: an possit sequi
punitio. t. c. i. ne f. vaca. 2. in. c. ad dicti. e. l. de eccle.
edi. in aur. et iud. sine quoquo suffra. g. i. ¶ Et pone fund
due puincie vnt. sed traq. remanet principalis: ibi po-
nat vnus legat. an poterit legatus tractare negotia vnus
in alia libi vnta. ¶ Dic q. potest. per. c. nouit. de off. delega.

Summarium.

- 1 Remotio iudicis superueniens non debet affectibus
2 preiudicare.
3 Adorsus debitoris non impedit creditorem agere pro debito
4 cum mortuo inchoato.
5 Remotio praedictis ob culpam affectoris inducta, inducit etiam
6 ipsi affectori laridationem.
7 Pretendens praedictis an possint petere salarium totius tem-
8 poris non obstante quod ante definitionem obierit.
9 Salarium an debeatur remoto ab officio sua culpa.
10 Pretendens ob suam culpam remoto an daretur eius affectores.
11 Senator potestas vel alius iure et cum licentia principis ab-
12 sens an habeat salarium inter gratias totius temporis absente.
13 Affectori nulla de salario quærenti facienda gratia petere liceat.

- 9 Senator: affessorum secum ducens an nulla conventionione de
 10 salario premissa suis deducat expensis.
 11 Procurator: an cōstitutio possit pro salario affessoris petēdo.
 12 Legatus decedens in itinere an salariū trāsmittat ad hīdes.
 13 Armiger an a captiuitate reuersa ꝑpetet integro salariū.
 14 Infirmitas an impediāt salariū integri petitiōnem.
 Negligēs, fur, faciliens, & talis infamis persona licite pos-
 test ab officio remoueri.

Item functo. ¶ Casus mortis du-
rante officio superne
iuris in personā presidis nō denegat assessoribus
petitionē salarii respectu totius tēporis: nisi ipsi
interim alijs suis operib⁹ vacauerint. vel sic. ¶ Casus remo-
tionis ab officio superueniens in p̄sde durāte eius tēpore ita
demū assessorib⁹ nō denegat salarii petitionē si p̄bct nō cul-
pa q̄o p̄sde remotiū. b. d. fin verū intellectū. ¶ No. q. 7. q. 8.
mors debetis salariū superueniens tēpore officij nō impedit
agere eū cui hoc debet. i. idē. f. de var. i. extraor. cog. l. i. §. di-
uis. ¶ No. scō. q. locatio p̄sone fuit per locatorem facta it p̄e
respectu cuius salariū vult. valet. j. dē. j. per. l. ced. ad des. §. 3.
¶ Not. i. tertio scōm vni intellectū q̄ remotio p̄sdis facta
durāte officio ob culpā assessoris denegat etiam salarii peti-
tionē. de quo dic vlt. i. dicit. ¶ In gl. in vlt. verbo. doc. tenet
bāc gl. ego reprobo duab⁹ rōmibus. Et primo per ar. scz vt
possit afflo: ire cū alio mortuo suo p̄sde est indutū in suis
fanorē. ergo nō d̄syert in ipsius odii. l. q. fanore. C. de legi.
scō. per. l. i. mādato. §. i. ff. mādā. vbi allegat q̄ nō pōt cogi-
tari: mutare fuit p̄mū debitorē: sed pōt p̄sere v. s. q. ad
mille annos. i. tenentes cū gl. nō mouent afflo rōne. C. de
peditis gl. capio ordinem Bar. hic in. l. i. §. diuis. f. de var. i.
extraor. cog. ¶ H. bi. in quoda cōsili. q̄ incipit. Quidā capitā-
ncus de Calafello. Bal. in. c. i. q̄s dicitur dug comes i. mar-
chio. in v. fen. Sed Bar. ita plene dicit q̄ nō est opus lōga
materia: sed addā solūmodo necessaria. ¶ Et primo quero
¶ Inuogd addēs p̄sdis possunt petere salariū respectu to-
tius tēporis: videt q̄ sic. per gl. in. l. i. §. diuis. p̄alle. Enli. al-
legat bāc. l. q. i. p̄nt assessoris petere ab ipso p̄sde vel ab ei⁹
heredib⁹: tātomagis heredes ipsius nō habeāt de suo expō-
nere. Barth. de mōte f. auctino tenet. J. i. cū allegat Bar.
i. dicit posse petere respectu p̄sdi seruitiū p̄stū. Arguit p̄s-
mo: p. l. cō. in prin. f. de an. leg. tps et pecunia sunt diuisi-
bilia. Scō. arguit. Casus adueniens in p̄sonaym nō d̄z al-
teri nocere. f. loca. l. si q̄s domū. §. imperator. i. l. i. vno. §. cū a
quoda. Et q̄ nocere patet: q̄ primo soluere hereditib⁹
tū. scō. nono p̄sdi cōtra. l. Etia. §. q̄ inuita. de leg. i. que nō
vult quem duplici onere grauari. ¶ Itē alleg. l. cōstitūmi.
de ero. mil. an. lib. gl. i. facit. a. l. C. de re mil. cō. l. q̄ etia nūl
facit. ¶ Itē alle. q̄ et speciale in p̄sde. p. l. post vōs. de ad-
u. diuer. ind. a. l. h. C. de p̄ter. lib. gij. q̄ possint b̄des p̄sequi
salariū: mouit: ergo in Jūi est ius cō. a. l. ius singulare. de
legi. Jaco. sequit. hic. i. Bal. in. d. c. i. q̄ dicat cemes. L. ois est
hic cū Bar. scz q̄ p̄nt heredes petere p̄ residuo tps. Et q̄
Bar. elegātē ridet ad oēs fās rōnes p̄ter q̄ ad vñā. idē
ad illā sc̄i rīdeo: i. fortificat docet. cō. p. d. l. fortissimū. C. de
ero. mil. an. lib. gij. melior est teg. p. eis in. l. bis scolarib⁹.
l. pen. de ero. mil. lib. gij. C. q̄ nū facin veritate q̄ si miles nō
vult debuit recipere p̄dit petitionē suā. Itē alle. l. i. C. de re
mil. lib. gij. vbi reuerfas miles captus apud hostes non pōt
petere salariū p̄ tēpore captiuitatis. ergo dicit docet. a. simi
li. q̄ si p̄sdes nō seruunt toto tpe. nō p̄nt heredes p̄ tpe nō ser-
uitio salariū petere. Et ad illā teg. videbis j. rīsum. ¶ Ad i-
ros de eis q̄ poterāt melius allegare. d. l. h. scolaribus. a. l.
pen. de ero. mil. lib. gij. vbi miles cōducit p̄ biēnio mortuus
est in p̄mo anno nō pōt petere residuū. Quicqd sit ego se-
quo: Bar. i. rīdeo distinguēdo. q̄ aut est officiū b̄ns digni-
tate annexa: tūc b̄des b̄ntes tale officiū possunt petere sa-
lariū respectu totius tps. Et p̄bo: q̄ p̄mias sacrorū scri-
noriū b̄ns officiū cū dignitate. si cedit in officio transmittit
eius salariū ad b̄des. l. si qs in sacris. de p̄. fac. ser. lib. gij.
¶ Itē i. p̄mipilis q̄ est administrato: reipublice transmittit
petitionē salarii ad heredes. l. i. C. de p̄mipal. lib. gij. Do-
mesticus etiā i. p̄tor: de q̄bus r̄ub. illius tit. transmittit. l. i.
Itē aduocatū fiscal. post duas. C. de aduo. diuer. ind. Itē
agēs in reb⁹. l. matriculā. C. de agē. in reb. Itē ergo senator
potestas i. similes habetēs officiū cū ānēga dignitate debet
transmittere. per gl. in. l. h. C. de senten. eg. peric. reci. ¶ No-
tatur in. l. maior. C. de digni. vbi apparet quod milicia fuit

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

gnitas vt senatus. ¶ Sed est sciendum qd militia non est di-
gnitas. Et probat. per. l. in. C. de iurisd. omni. iudic. vbi inter
militiam et nobilitatem ponitur dictio vel, que denotat diuer-
sitatem. ¶ Item probat. per. l. i. C. ad leg. Jul. maicsta. vbi li-
bertas non potest habere dignitatem nisi annulo aurco im-
petrato: sed sine isto potest esse miles: vt. l. operis. ff. de oper.
lib. ergo. ¶ Item. per. l. in. qui. in. non. pos. lib. gij. a. glos.
ordi. in. l. i. de equa. dig. cod. lib. Bar. firmat in. l. penult. a. in.
ff. de test. mil. et non allegat predicta: sed per me nouiter sunt
inuenta. Et ideo non est dubitandum quis debeat preferri
doctor vel miles: cum doctoratus sit dignitas. c. quanto. ex-
tra de magist. ¶ Conclude ergo qd aut querimus an ha-
beant officium an negum dignitati: transmittit. per. d. s. di-
uus. a. d. l. si quis in sacris. a. l. matriculam. a. l. i. de pui. l. a. l.
fi. de dome. a. p. de eccl. aut. nō habet dignitatem an negam et non
transmittit. d. l. p. de test. mi. An vero respectu seruitutis vt. d. l.
bis scholasticis. Bart. querit an heredibus preparatis ire
ad officium licet nō meritis debeat salarium: dicit ipse qd
aut fuit officiale suum: tunc transmittit: quia seruitur per
substitutum. per regulam qui per alium. c. a. l. i. a. l. i. de
fide. de admitt. tunc nō mittit: tunc nō. ¶ Prima sua opi. est
falsa: qd qd transmittit. datur ei in pui. legi. sed seruies per
substitutum nō gaudet pui. legi sibi concessa: vt. l. h. C. de
egcu. tuto. ergo. nō gaudet per illam. tē. simpliciter cōclu-
denti cōtra. Bar. Unde in isto primo membro indistincte
dico: qd si nō intravit officium. sed decessit nō transmittit.
Allego casum a speciali in. l. i. C. de pui. lib. gij. vbi com-
moda officij debetur sibi pui. lib. gij. qui primo inceperit.
administrare: et etiam si moriantur antequam inceperint.
Si ergo est singulare in pui. lib. gij. ergo in contrariū est
ius commune. l. i. in. fi. ad municipa. l. ius singulare. de legi.

5 ¶ Item querit si an remotus ab officio sui culpa debeat
salarium. Et dicit qd aut queris de preterito et debetur: secus
de futuro. Idem tenuit in. l. ad eia. in. princ. i. de ann. lega.
Ego addo. tē. in. l. i. s. quid ergo. ver. fi. i. de egcu. tuto. vbi
tutor remotus a tutela vt suspectus propter aliquam cau-
sam vel delictum non cōsequitur pui. legi. ¶ Item est cas-
sus in. l. iudices. C. de an. a. tribu. lib. g. vbi iudices negligē-
tes egigere collectas priuantur salario preterito et futuro.
Et quia speciale est in eis. ergo in alijs. In cōtrariū est ius
cōmune. tene menti. ¶ Querit vltra Bar. si pone pui. de
remotum ex sui culpa an durēt assessores eius in officio. l. i.
C. de offi. eius qui vica. ge. vult qd debeant furrugari. Ecce
ergo qd remouentur: casus est quia potest operas suas lo-
care. In materia salariorum hic recurritur. ¶ Item adde
et pone. ¶ Senator potestas vel alius ppter necessitatem re-
cessit cum licetia principis vel reipub. an poterit salariū pe-
tere respectu temporis absentie: certe sic per glo. in. l. i. s. fi.
ad diem. ff. de re iudi. qd. Bal. in. l. sub ea cōditione. ff. de con-
di. infer. facit singulare. Sed casus est in. l. bac lege. C. de fac.
ser. lib. gij. ¶ Item pone qd assessor in medio temporis vult
recedere. an possit salarium petere pro tempore preterito
vel futuro. Bal. tractauit in. l. i. si precio. de lega. i. et latius in
l. ed. a. l. aduersus. C. loca. ¶ Item si nō sit facta cōuentio
de salario. an assessor possit illud petere. Istud habes per
fede. in. consil. c. c. i. in. ordi. med. Posset decidi per simi-
lem questione quam mouit Dec. quando tu intras domum
meam sine pacto. de quo in. l. excepta. a. l. licet. C. loca. Joan.
And. in. addi. in. tit. de loca. s. post. qd. in. add. que incipit. vbi
dubita. ¶ Quid autem possit petere: an quātum ptes
in simili officio alteri dedisset. an vero quantum assessor ab
altero habuisset: vnus est tē. singularis in. l. in. summa. s. in
frumento. i. de cōdi. inde. ver. a. simili debet habere quātum
alteri dedisset ptes. ¶ Circa bec adduco aliud pulchru.
9 ¶ Nunquid senator qui nullum pactum fecit debeat assessor
rem ducere et reducere suis expensis in locum. vbi cum re-
monit. Bart. in. l. supercreandis. C. de iure fis. lib. g. tenet qd
sic. ¶ Ultimo si nunquid ad petendum salarium possit con-
stitui procurator: similiter ad illud dandum vel nō soluē-
dum: vbi qd non de quo Bart. facit festum in. l. i. lib. g. C.
11 de ero. mili. an. lib. gij. quam Bar. signauit. ¶ Querit nun-
quid legatus si decessit in itinere transmittat salarium ad be-
redes: certe sic. l. legatus. s. si quis. i. de lega. Sed an sit da-
re casum qd nō transmittat. puta per conventionem. Pone
duo sunt legati quorum vnus moritur. an crescat socio: an
debeat reipulice restitui. Quidam dicent ad socium trāfire
propter equalitatem: sed contrarium est verum. per. l. i. C.

12 de leg. libro. g. ¶ Quid in salario armigerorum an post re-
uersionem a captiuitate possint salarium petere: vbi qd non.
l. i. C. de re milit. Contrarium videtur in. l. de fertore. s. sed si
eg. improposito. a. l. nō omnes. s. qui ab hostib. de re mil. Vide
Ange. in. dispu. que incipit. Exorta guerra. als. renouata. re.
13 ¶ Item si nunquid infirmus possit salarium petere pro co-
tempore quo fuit infirmus: Glo. in. l. arbonibus. i. de vfu fruct.
lega. l. si vno. s. item cum a quodam. ff. loca. Bald. in. l. liberti
liberte. C. de ope. libe. omnes cōcludunt qd non. Sed tē.
in. l. cū heres. s. Sticbus. ff. de statulib. facit dubiū. vbi erat
legata libertas si seruierit anno. infirmatur: an habebit li-
bertatem: certe sic. et est fauor libertatis in eo. ¶ Venio ad
14 scdam partem et querit an propter negligentiam. furtum.
vel sacrilegium quis stans in officio possit ab eo remoueri:
certe sic. l. si quis. C. de offi. pte. pte. Ad illos addo vnā cau-
sam scilicet si vtatur sentia magna vel proteruitate in to-
quendo. Bar. a. Bal. in. l. i. s. dominorum. ff. de bis qui sunt
sui vel alie. iur. vbi seruus potest petere se alteri vendi a pa-
trono suo. Bene facit tē. in. l. Caid. s. vlti. de alime. a. ciba. le-
ga. Sed Bal. in. l. leg. hoc iure. de iusti. iur. tenet cōtrariū.
sed habes casum de cē. in. officiali in. c. i. quicquid ad no-
titiam. de pa. tene. in. vfu. feudo. vt si ego do tibi in feudum
tale castrum si dominus reperitur crudelis cōtra vasallos
poterunt adire superiorem et conuenire cōtra dominū. Itē
debet eū monere qui si perseueret poterit puniri. c. de cle-
vio. per. Idem dico in pte. de habete assessorē sub se. qui po-
terit eum remouere facta monitione. ¶ Ultimo quero an
qui expectat aduentum successoris secundum l. meminit. s.
de offi. proconsul. a. l. cum qui. j. titu. progi. possit petere sa-
larium eius temporis expectationis. tē. habes in. autem.
de adm. s. illud tamen quod sic. et.

Summarium.

- 1 Officio duplici in eodem auditorio fungi nemini con-
ceditur.
- 2 Aduocatus ad maiorem dignitatem electus an desistere
debeat ab aduocatione cause incepte.

Consiliarius. ¶ Assessor: tempore quo
non potest exercere aduocationis officij. b. d.
¶ No. qd in vno et eodem auditorio non potest
quis fungi duplici officio: s. in alio sic. de quo dixit dicam. j.
2 Querit in glo. si an prius aduocatus postea electus ad
officium senatoris possit de ea causa cognoscere. in qua fuit
aduocatus. Specu. facit hanc questionem in titu. de assessor.
vlti. ad fi. Casum habes qd nō potest. sed ea debet alteri de-
legare. l. pto. i. de iurisd. omni. iud. Sed hic apertius cadit. et.
¶ Consilium. ¶ Vir eiusdem cinis
for. procuratoris Cesaris. hoc dicit.

De iurisdictione omnium iudicum. Rubrica.

¶ Supra iuriscōsultus dixit de singularibus officijs: hic
de generalitate officiorum. et querit que sit differentia inter
ista officia et predicta. Certe est duplex qd ibi intēdit tractas-
re de officio delegati: sed hic principaliter de ordinario.
¶ Vel potest esse quod in titu. de offi. eius cui mada. est iurisd.
di. tractatur de indice delegato in egequendo hic in cogno-
scendo. Vide. glof.

Summarium.

- 1 Iudicis officio que veniant expedienda.
- 2 Senus tripliciter consideratur.
- 3 Magistratus officium dupliciter considerandum est.
- 4 Ius dicentis appellatione quid sit intelligendum.
- 5 Iudicare quid sit.
- 6 Iudicis species sunt due.
- 7 Ius dicentis officium quare potius dicatur latissimū quam
longissimū.
- 8 Honorum possessio an sit misti imperij.
- 9 Dictio potest. in iure potest impropiari pro debet.

Jurisdictio

- 10 Iurisdictione quid sit et quomodo defamatur: et quid impo-
 ter eius definitio.
 11 Contumacia in ministrando iustitiam quo casu iurisdictionem
 amittere debeat.
 12 Potestas eodendi statuta an presupponat iurisdictionem.
 13 Statutum an possit contra ius canonicum a subiectis pape
 condi absq. ipsius permissu.
 14 Sententia diffinitiva: et interlocutoria in quo differant.
 15 Iudicis officium quotuplex sit.
 16 Iudicis officium in quo differat ab actione.
 17 Libellus an sit in petitione procuratoris suspecti remotio-
 nem offerendus.

Ius dicentis. *Ius dicentis* est
 quoddam genus generalissimum comprehendens
 in se omnia que possunt per iudicem
 expediri. b. d. c. no. r. q. iudicis officio pe-
 titur tutor dari. Item bonorum possessio

- decerni: et alia que hic in litera sunt. Adverte q. tripliciter
 est genus generalissimum, omnia comprehendens: vt. l. i. ff. de cer-
 peta. Alius est subalternum genus vt animal: et comprehendit
 aliquid sub se. Aliud vocat genus inferius, vt homo, qui
 nullum habet sub se. Ista sunt glo. in l. legato generaliter. f.
 de leg. l. c. i. post. s. i. de iure do. In glo. i. queritur quas
 re iurisdictionis non digit iudicis officium, sicut ius dicentis?
 Respondet glo. q. non intendit tractare de omni officio, sed de
 habente merum i. i. i. imperium. Et q. debes scire q. duo
 sunt magistratus vni qui habet a meru i. i. i. imperium. Item
 magistratus municipalis habet simpliciter iurisdictionem tan-
 tum: vt in aut. de defen. ciui. s. eos. r. s. audiet. r. vidistis. s. l. i.
 de of. eius cui manda. est iurisd. Sed exempla declarant
 regulam. l. i. s. quod vulgo. f. de vi r. vi. et de damno infer.
 lo. anni infecti stipulatio pertinet. Ergo per exempla hic
 posita patet q. voluit tractare de istis maioribus. Sicut. et
 4 Jaco. dicit q. appellatione iurisdictionis intelligi de magistra-
 tu inferiori. alleg. l. i. s. i. quis ius dicen. h. i. s. i. quis cu. qui.
 Item assignatur et alia ratio: quia ius dicentis est genera-
 lior: q. iudex. Et iudicare enim est inter duos lites diri-
 mere: vt. l. i. de re iudi. amplius est iudicare q. ius dices-
 re. Sed non placet Bar. per. c. foras. de verbo. sign. q. nulla
 6 differentia est. Tu non cures multa de hoc verbo. Et quas
 re ergo confidera q. due sunt iudicis species. Una que ha-
 bet iurisdictionem in potestate et exercitio: vt senator. vbi. Se-
 cunda est que habet in potestate et habitu sed non exercet actus:
 vt sunt indices cartularij. vt. l. i. de iudi. l. rem non nonam.
 C. eo. l. h. c. vbi et apud quem. de quibus non ytimur in pro-
 positio: sed iuriconsulti intendit dicere de iis tantum qui
 habent iurisdictionem in potestate et exercitio. In tex. ibi.
 latissimum. q. Querunt docto. quare non digit longissimum.
 Prima est ratio per. l. cum pector. l. cum furiosus. de iudi.
 Fallit ibi in do. Cyn. Alij dicunt quod iuriconsulto sic plas-
 cet. Bar. addit aliam: q. hic non intendit tractare quanto tem-
 pore daret ius dicentis officium. In glo. seq. ibi. bonorum
 8 possessio. querit glo. hodie q. an bonorum possessio sit i. i. i.
 imperij. Adverte q. bonorum possessio scdm tabu. petebatur
 cum magna cause cognitione: et ideo die feriat non pote-
 rat decerni. l. i. s. si causa cognita. f. de bo. posses. l. i. s. dies. f.
 quis or. in bo. posses. r. debebat cognoscere an testamentum
 esset soleniter factu scdm. l. i. de test. C. de test. Item
 debebat postmodum declarare an esset mittendum. Item
 scias q. i. i. i. imperium est vbi vertitur magna cause co-
 gnitio pecuni. vt. l. imperij. f. co. Item per. l. nec quicquid. s. vbi
 decretum. s. de offi. procon. Item non possunt delegari ea
 que requirunt cause cognitionem. Hodie autem omnia hec
 cessant q. hodie volens venire per iura petitionis bonorum
 possessio. scdm tab. possit petere coram omni iudice cu. esset
 exactissima cause cognitio et iudicis pnuiciatio. Dicit enim
 heres se heredem in testamento: ob hoc admitti ad bonorum
 hereditarium possessionem scdm tab. sic per viam iuris
 pctorij solamodo cognoscendo efficitur bonorum possessor.
 per. l. h. c. qui admit. insti. de bo. posses. vlti. probo. per. l. h. c.
 de mag. mu. r. in aut. de defen. ciui. s. audiet quod. vbi pro-
 9 batur q. iure magistratus delegari potest: et non requiritur
 cause cognitio. In glo. potest. vides hic q. dictio potest
 impropiatur. id est debet. Adde Bart. r. Bal. in. l. ad pres-
 dem. r. ibi de dictione debet. l. Salus. in p. in. de libe. r. poss.

bu. Bal. in. l. intra. de iniust. rup. r. irri. testa. l. non quicquid.
 f. de iudi. l. i. c. quomodo et quando iudex. Habes etiam de
 dictione debet in l. creditores. C. de pign. Adde q. si di-
 ctioni potest. precedat dictio negatiua. tunc non inducit neces-
 sitate. c. i. de reg. iur. in. v. i. b. i. beneficium ecclesiasticum non po-
 10 test. r. c. Venio ad diffinitionem iurisdictionis et volo veri-
 ficare totam istam glo. diffinitionem quid sit iurisdictione. Et est
 potestas: vt. l. potestatis verbo. f. de verbo. sign. Quare dis-
 cit de publico r. c. q. consistit in iure domino. l. i. at. s. i. s. publi-
 cum. s. de iusti. r. iur. Sequitur cum necessitate r. c. probatur
 in. l. munerum. s. iudicadi. f. de mu. r. bo. l. de qua re. i. de iur.
 di. Subditur inferius: et equitatis status. dicit vt in. c. vlti. de
 transac. placuit. C. de iudi. l. i. c. de legi. vbi si vna leg. est ri-
 gorosa et alia equa iudex debet eligere equam: q. scripta leg.
 rigo: s. a non prefertur equitati scripte. Adverte q. ista dif-
 finitio sit falsa: q. pluribus potest competere: quia non solum
 comprehenditur iurisdictione magistratus: sed etiam potestas
 quam habet pater in filium legitime natu. per. litem in po-
 testate. cum. l. sequenti. s. de iis qui sunt sui vel alie. iur. insti.
 de pat. pot. s. i. in verbo. de publico introduci potest r. c. cum
 necessitate iurisdictione: et sic pater potest castigare filium le-
 uiter. ita et dominus seruum. s. seruus et domini. f. de fur. l. h. c.
 an fer. ex facto suo. ibi. domi eos r. c. quia in domo castigatur.
 l. i. c. de em. Et potest pater tradere filium iudici et eidem
 dicere sententiam punitiuam filij inobediens. C. de pa. po-
 testa. l. si filius. Vide eodem modo quod magistratus co-
 gitur ita et pater. per. l. i. r. per totum. C. de alen. libe. Unde
 Barto. soluit hoc vnico verbo. et addit apertura publica.
 Pro declaratione cum dicitur cum necessitate iurisdic-
 cendi. Si iudex nolit iudicare certe facit litem suam et punitur.
 l. argentarius. s. cum autem. f. de eden. l. si quando. C. de
 11 inoffi. testa. cum si. Sed an sit contumacia in faciendo ius-
 titiam amittit iurisdictionem: certe non nisi in casu: videlicet
 et quando ter monitus denegat clerico facere iustitiam. au-
 then. statumms. vers. si. C. de episco. r. cle. r. nullo alio casu in
 mundo punitur. Et ista verbo necessitate iurisdictione r. c.
 12 Bar. in. l. omnes populi. s. de iusti. r. iure. dicit q. t. condere
 statuta est iura reddere. ergo iurisdictione est: unde non habes
 iurisdictionem non habet potestatem condendi statuta. Bal.
 hic retulit hoc verum per. d. l. omnes populi. Item alij
 qui habent superiorem possunt condere statuta: ergo male
 dicit Barto. quia illud dicitur in ius dicendo. id est in iudi-
 cando. Bar. posuit in. l. nulli. C. de senten. r. interlo. om. iudi.
 r. ibi est in eadem opi. in qua hic Bald. melius dicit in. l. i. c.
 de consi. princi. vbi vniuersitates possunt statuta facere: q.
 probatur: quia nedum subiecti imperatori possunt statua-
 re: sed etiam subiecti pape: dummodo non redundet in da-
 mnium pape. c. i. de consi. in. vi. c. veniens. de iure in. C. de
 13 quero q. an subiecti pape possunt statuere contra can. Joa.
 Calde. in consi. vbi decidit quod sic per. c. omnis anima.
 de consi. de maio. et obediens. solite. Sed subiecti imperato-
 ri possunt condere si non redundet contra principem: vt. l.
 omnes populi. nisi sint ab ipsis canonibus improbat. vt est
 casus in. c. cum a mense. r. in. c. relatum. de testi. quia tunc ver-
 teretur contra ipsas canonicas constitutiones. Sed bas
 beo tres casus vbi secus est. Episcopus qui habet ordinaria
 iurisdictionem potest statuta condere in sua diocesi: non ta-
 men iuri canonico contraria sine pape permissione. c. quod
 super his. de maiorta. et obediens. c. h. de offic. archid. Pres-
 terea nec legatus prouincie potest statuta condere: nec le-
 gatus pape qui est ordinarius. per. c. h. de offic. lega. in. vi.
 De primo habes in. l. forma. C. de officio pctor. affri. Sed
 prefectus pctorio et legatus equiparantur: vt est glo. in. l. i.
 s. de officio prefect. pctorio. ergo si non potest habens iur-
 14 risdictionem aliquam: nec qui nullam habet: tamen autho-
 ritas eius est magna. In hoc credo quod Joa. Calderi.
 non sit recte locutus. Ibi. in possessionem mittere. Et in
 missio realis vel verbalis possunt delegari ponam in. l. i.
 bere cauere. Nota in hac glo. quod t. sententia per quam
 diffinitur quem mittendum vel non mittendum est diffinitio
 na. Canon. in glo. clementi. i. de sequestratio. possessionem. et
 fruct. teneat quod diffinitiva sit que inter partes decidit
 principale negotium. Sententia vero interlocutoria que
 fertur in medio vel in principio cause non decidendo prin-
 cipale negotium: vt probare quem esse infamem testem: si
 iudex pronunciat testem non admittendum: tunc dicitur
 interlocutoria. Legiste dicunt aliter ibi: habeo contrarium

Iudicio. Roma. in primam. ff. veter. part.

quod interlocutoria dicatur quando pronuntiatur mittendum vel non in l. presenti. C. de iis qui ad ecclesiam confu. Bart. ponit hac questionem in l. i. j. de appel. rec. l. i. finita. s. si forte. de dam. infec. vbi etiam vult qd huiusmodi sententia sit interlocutoria. Ego quia alibi dicit in rub. j. de re iudi. ideo pro nunc non examino. Vide ibi. ¶ Querit Bart. r. quod pleg sit iudicis officium. Respon. Mobile qd per se stat et egeretur sine petatur sine nō. per. l. qd si minor. s. si. j. de mino. vbi minor vult petere restitu. in integrū debet de per se pncipaliter implorari: quod etiam per se egeretur: vt in inques. rendo malos ingra. l. congruit. s. de offi. pncip. ¶ Quoddam est mercenarium de seruiciis actioni principaliter intente. vt si pto per me tibi deposita tūc datur dilaciones iudicis officio: si iudicis officii deseruit actioni ppositae. ¶ Aliud qd dicitur aduersarii actionis ppositae et facit libellū in eptum reici: perimit ergo ppositam actionē. Et ista sunt tria de quibus in glos. s. i. inf. de actio. per alios in l. i. i. j. C. de positi. ¶ Istis presuppositis tūc quero in quo differat iudicis officii ab actione. Certe in tribus principaliter. Primo in origine: qd officii iudicis oritur ex equitate: actio vero ex obligatione. l. Quintus. de an. leg. cum si. de actio. in l. licet. s. ea obligatio. de pncip. vtpote ex contractu locati et cōducti. ¶ Itē differit in effectu: qd quādamodū pncipaliter actioni ita et iudicis officio per glo. in l. licet. de pncip. xxx. an. ¶ Sed in causis criminalibus differit in effectu: vt puta si accusatio est a me interposita de falso debeo egequi in tra. xx. annos: si inquiratur officio iudicis durat. an. xxx. per glo. in l. querela. C. de fal. ¶ Secundo modo differit in effectu: quia licet eū qui est mihi debitor cōstituiam in mora per simplicē extra iudicialē interpellationē. vt l. mora. de vsur. tamē si debitor sit officio iudicis non cōstituitur. l. cū postulasset. de dam. infec. 2. Bal. in l. i. C. de iurisd. om. iudi. ¶ Habes etiā in l. seruos ad custodiam. de ali. et ciba. lega. in prin. qd alimēta legata seruo debentur eidem officio iudicis: ita qd nō cōstituitur in mora nisi postulatione iudiciaria. vt habes in d. l. cum postulasset. ¶ Itē differit in modo deducēdi. vide licet qd in actione deducēda requiritur libellus in scriptis et litis contestatio: sed in officio iudicis nō requiritur nisi imploratur: quādamodū in petitione restitutionis in integrū. ca. si. de offi. iudi. sed si in adesse petitur nō requirit. Et an et quādo requiratur libellus et litis contestatio canon. ponit in d. c. si. Specu. in titu. de offi. iudi. s. iudicis officii. per totū. et in titu. de libel. s. nūc dicēdum. ver. viij. legis in l. i. lue quēq. s. vbi decretū. s. de off. pncip. et in l. de submersis. C. de nau. fra. lib. 2. et glos. ordi. in rub. de iur. ac. Et hoc solet damnari glo. in l. incerte cause. s. hec autem cognitio. j. de procur. vbi post lit. cōtest. nō potest mutari procurator: nisi ex iusta causa no. in l. post litem. j. de procura. cum multis seq. c. i. eo. tit. in. vi. ¶ Pone impetito a iudice ex officio suo remoueri pcuratorem mihi suspectū tan requiratur datio libelli. Glo. in d. l. in cause. s. hec autē cognitio. videtur velle qd non. imo qd sufficiat talis qualis petitio. Ego eam improbo per. c. vlt. de offi. iudi. qd tūc principaliter intente: et s. loricie obtinui semel cōtra oēs doctores: sed forte habui amicum iudicem.

Summarium.

- 1 Prohibitio iurisdictionis non debet erga suspectū de fuga regulariter extendi. Et die feriat ordinariū incompetentem esse iudicem qualiter intelligatur. nu. 2.
- 2 Delegatus an possit mittere in possessionem ex primo decreto.
- 3 Cōtumacia nimia satore cōtumacie presumptionē inducit.
- 4 Delegatus an possit pecunialiter punire.
- 5 Verbum dare in iure prolatū quid significet.
- 6 Iudex vnus an possit cognoscere in causa in quo petitur hereditas et opponitur illegitimitas.
- 7 Clericus in testem coram iudice seculari productus an si falsum deponat ab eodem puniatur.

Cui iurisditio. Cui iurisditio delegatur: ea in cōsequentiā concessa videntur sine quibus iurisditio explicari non potest. b. d. s. cōm. gloss. Et sic fecim. Quod. Cui iurisditio ordi. conceditur, ea etiam concessa videntur sine quibus illa explicari non potest. Et sic

fecim. Dr. Cui cōmittitur questio principalis quilibet incidens cōmissa videtur. b. d. s. cōm. veriorum intellectum not. regulam. l. cum qua concordat. l. i. in fi. s. co. titu. ij. a. c. de causis. a. c. preterea. c. significasti. pndentiam. in fin. a. c. eg. literis. de offi. deleg. ¶ In glo. i. limito conclusionem glo. j. nisi persona sit suspecta de fuga: qd tunc delegatus ab inferiori a principe potest procedere ad capturam persone suspecte de fuga: cū alias sit prohibitus. vt in aut. de defen. ciuita. s. si vero ignoti. et in aut. de egbi. re. s. si vero. ¶ Et quod possit probatur: qd nēdū legato sed persone priuata licet auctoritate propria capere suspectum debitorem. l. ait pctor. s. si debitorem. de bis qui in fra. l. generali. C. de decurio. lib. g. ¶ Quia tūc feriat inde ordinarius est incompetens quoad exercitum. per totum titu. de fer. et tamen respectu fuge potest capere die feriat. dies festos. C. de fer. ¶ Pretor: ea propter periculum more multa licet: extra de fer. c. licet. l. si quis filio egeredato. s. bi tamen omnes. de in iust. testa. l. pncipalium. de fer. l. pupilli. s. si quis riuos. de no. ope. nuncia. Et dicit do. p. et de Anc. in suo cons. ciij. talem captum vt suspectū non posse apponere exceptionem incompetencie iudicis. Tene menti qd est pulcherrime fundat se per predictas rationes. Et si queris an possit immediate procedere ad capturam dic qd si est delegatus a principe potest: si ab inferiori nō potest. Sed an possit citare verbo, scilicet, per nunciū vel per epistolam. Dic qd si potest arbiter vt in l. diem proferre. in pncip. l. sed si interpellatur. de arb. ergo multo magis delegatus. Sed an possit citare per edictum. Conclude breuiter qd ant loquimur in delegato a principe et potest. aut. qui semel. quomodo et quando ind. delegato autē ab inferiore non permittitur. l. scimus. in fi. C. de iudi. canon. in cle. i. de iudi. Bart. ibi extra in verbo per edictum. ¶ Quero nunquid delegatus possit mittere in possessionem ex primo decreto qd de secundo est clarū. Et dicit aut est delegatus a principe et potest per. d. s. quoniam. tu allega. c. ij. extra de eo qui mittit in posses. causa rei seruā. et melius in c. ij. et c. cum aliquibus. extra de re iudi. que addas ad glo. Aut est delegatus ab inferiore et non potest. probatur in aut. de egbi. re. s. si vero. Et l. probandū. s. si nautem reus. C. de iudi. Cōmuni conclusio est. Bart. b. i. et in l. i. in aut. de egbi. re. s. si vero. et l. probandū. s. si nautem reus. C. de iudi. et in aut. si in tra. de dam. infec. Immo in c. significasti. de offi. lega. Spec. in titu. de iudi. deleg. s. hoc potest et in titu. de primo et secundo decre. s. restat. ¶ Sed tunc opponitur ad predicta. et sic. qd cum causa delegatur videtur omnia cōmissa que et sed sine missione in tenutam et capturam delegatus nō potest iurisdictionem exercere: ergo et. Quod sit verū patet: qd si in dec. non posset cogere per capturam et similia semper eiusmodi esset iudicium. Bart. respondet qd regula illa debet intelligi dummodo ea que veniunt accessorie nō sint maiora et egecelentiora qd causa principalis sibi commissa. Sed captura et missio sunt maiora: ergo concessa non censentur. Et iā mihi imperij que sunt non veniunt nisi specialiter delegat. sed missio ex primo decreto est mihi imperij et maioris excellencie quam principalis causa: ergo et. quod etiam proba per regulam: quia accessoria sequuntur naturam sui principis. l. de regu. iur. et c. accessorium. eo. tit. hoc est verum nisi accessoria sint preciosa et maiora principali: vt est glo. ordi. in l. i. j. de pecu. leg. l. heres ad ebitore. s. quod si seruus. j. de fideiuss. Et hinc sumitur bdeardum qd prohibito principalis prohibentur eius accessoria. Loratio. j. de spon. l. nō dubium. C. de legi. vide Bal. et Lyn. in l. illa. C. si rector prouincie. Bart. et alios hic quibz nil addo. Alterius not. qd ratio ne nimie cōtumacie potest delegatus verbaliter denegare cōtumaci audientia. per glo. l. sed si per pretorē. s. sed si dum decreto. j. et qui. cau. maio. ¶ Itē quero an delegatus possit pecunialiter punire. Remitto ad l. iij. ne quis cū qui. l. i. j. si quis ius dicen. non obtem. Et per hoc est expedita prima litera. ¶ Sed quia dixi supra secundum D. d. ideo capio literam suam. et per verbum illud dare. significatur transferre et donare. in situ. de actio. s. sic itaq. l. vbi autem. de verbo. obliga. ergo verior est litera. D. d. offe. que loquitur in ordinario et non in delegato. licet prima possit sustentari Bartolus respondet quod verum est: quod cum vnus conceditur videntur omnia concessa per quod peruenitur ad illud. si sint eiusdem speciei. Sed ad dictum eius respondetur per authen. de testibz. s. si vero ignoti. vbi delegatus potest testem falsa dicentem punire: ergo et. Respondet qd

ter. i. i.

furt. et. l. ij. §. hoc edicto. vi bono. rauto. et. l. solemus. §. latrum
culi. de iudi. Innocen. in. c. cum oportet. et. c. si. extra de accus
sa Ange. in. l. falsus. de furtis.

1 **A**d idem imperium dupliciter considerandum: 2 **D**upliciter definiendum.
3 **P**rius in re servata.
4 **A**d idem imperium quibus competat: 2 quibus non.
5 **P**ersona singularis non potest renunciare privilegio vniuersitatis concessio.
6 **A**d idem imperij gradus septem.
7 **C**arcer an sit meri imperij: 2 quā multipliciter consideret.
8 **T**ortura an sit meri imperij: item bonorum cognoscio.
9 **A**d magistratus qui non potest principaliter cognoscere de causis meri imperij an possit incidenter, et quid de causis misti imperij.
10 **A**d idem imperium quid sit: 2 quare mistū dicatur: et quos gradus habeat.
11 **A**ppellatio an sit misti imperij.
12 **A**d magistratu vacante ad quem vel quos deuoluatur ipsius iurisditio.
13 **I**mperium tam merum quam mistum an possit prescribi.
14 **I**urisditio inferior: que dicatur 2 in quibus differat a mera

Imp^{er}ium. Jurisdic^{ti}o sumpta put^{at}ur. est genus generaliss^{im}um diuiditur in imperi^{um} & iurisdic^{ti}oⁿis. & imperi^{um} diuiditur in mer^{it}um & mis^{um}. & iubere q^{uo}d caueatur: et in possessionem mittere imper^{ij} est. b. d. c. i. seq^{ue}. ¶ Venio ad materi^{am} huius. l. p. cuius declaratione consue^{ti}o. f. Quotuplex sit mer^{it}um imperi^{um}. Dic q^{uo}d duplex. Primi^{us} quod per^{son}e principis solimodo referatur. Secundum q^{uo}d per^{son}a principis in alios magistratus distribuitur. ¶ Item primi^{us} sc^{ilicet} definitur q^{uo}d est absoluta potestas qua^m populus Romanus est lege regia in princip^e translat^{us}. p^{ro}bat^{ur} in l. j. s. de offi. p^{re}fec. p^{re}to. instit^{ut}o. de iure natu. s. p^{ro}bat^{ur} q^{uo}d principi. ¶ Et fit soluta probatur in l. p^{ri}nceps. s. de leg. s. licet est honestate dicat se legibus allegatum: vt. l. digna rog. C. de legib. Sequit^{ur} qua^m populus Romanus & s^{ed} p^{ro}bat^{ur} in l. j. s. de offi. p^{re}fec. p^{re}to. ¶ Sed scire debemus t^{amen} quid est q^{uo}d princeps soli sibi reseruauit. & sic n^{on} explicuerunt nisi Bal. qui hic ponit tria vel quatuor: in. l. rescripta. C. de p^{re}cib. impera. offi. & per eund^{em} in p^{ro}c. v. s. fen. & alibi in l. j. s. de iure annu. Canonice ponunt in glos. c. q^{uo}d tra^{ns}la. extra de offi. leg. Spec. posuit in tit. de lega. s. n^{on} ostendendum. quasi per totum. & ego collegi aliquos casus quos hic ponat. Et scias q^{uo}d primi^{us} q^{uo}d principi reseruauit est legitimatio. vt in aut. q^{uo}b. mo. nat. effi. sui. & in l. qui in p^uncia. s. d^{omi}us de ri. mup. & in auth. q^{uo}b. mo. nat. effi. leg. ¶ Vnde inter questio. Nam quid statuta ciuitatis possint legitimare spurios. multi fuerunt in c^{on}traria opinione quando p^{ri}nceps soli reseruauit. Sic dicit canon. in. c. per venerabilem. qui si sunt legi. p^{ro} sed in c^{on}silio. c. d^{omi}ni p^{er} legistas & Bar. in l. testam^{en}ti factio. j. de testa. & in l. Seius. s. Augerius. ad leg. Falp. Bal. in. l. ad qua. C. de fideic^us. & in d. l. C. de iure annu. aur. & in l. c^{on}dictos populos. de sum. trini. Adde q^{uo}d p^{ri}nceps fecit legib^{us} abilitatis spurios & incestuosos ad successione^m parentu^m. quid valeat: deas q^{uo}d n^{on}. Istud fuit singulari^{us} de i^{ur}e offi^{ci} in sua summa super bac mat^{er}iam. Bal. in d. l. ea qua^m Bar. fecit mentione^m in quoda^m c^{on}silio suo q^{uo}d incipit. Vlti^{us} instrum^{en}to &c. ¶ Sed de reseruatu^m p^{ri}ncipi restitutio infamis ad fam^{am}. l. j. s. de qua. f. de postu. Canon. habent q^{uo}d in his qui n^{on} recognoscunt superio^{ri}. dic vt per Znn. in. c. c^{on}tu. de iudi. & per Bar. in l. infam^{us}. c. de pub. iudi. ¶ Et restitio reseruati restitutio in integ^{rum} aduersus criminales sententias. Reg. est in. c. relegati. in fi. j. de p^{er}. adeo q^{uo}d nullus inferior potest s^{ed} de offi. p^{re}ca. C. l. vlt. vnu tantu^m casum speciale no. in l. metallu^m. j. de penis. C. l. Et videtur casus. f. s. si p^{ri}ncipi iudici c^{on}stet post sententia^m c^{on}denatoria^m lata de innoc^{en}tiam t^{amen} solus p^{ri}nceps retractabit. reg. est in l. j. s. fi. j. de q^{uo}d. bene facit. l. si q^{uo}s filio eberedato. s. quat^{um} t^{em} j. de min. rup. & irri. test. ¶ Et est aliud q^{uo}d s^{ed} solus p^{ri}nceps minorib^{us} bene etate venia etatis indulget. l. deniq^{ue}. in p^{ri} j. de mino. et l. j. C. de his qui ven. eta. impe. ¶ Sed an valeat statutum

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

collationem officij renunciati in manibus suis, vt in l.legas, que est pulchra. §. de offi. pref. Canon. in c. quemadmodum. c. in c. q. in obis. extra de renuncia. Bal. in l. falsus, C. de fur. ¶ Item habet potestatem legis condende, vt in l. i. C. de legi. postea hoc ipse attribuit senatui. Postea prefectori pretorio, vt l. formam. C. de offi. preto. l. non ambigitur. §. de legi. ¶ Item habet potestatem videndi que legi sit rigorosa et que equali. l. i. C. de legi. ¶ Item fm Bal. habet potestatem ferendi sententiam sine citatione in l. ne causas. C. de appell. et respondet ad de. pastoralis. de re iudic. cōtra fe habet leg. in c. de can. pos. a proprie. ¶ Item seruauit sibi potestatem procedendi coram eo iudicario ordine non seruato. l. i. communiter seruet, vt in c. in causis. de re iudic. ¶ Alios casus habes principi seruatos quos postea referat. Sed multi sunt casus de quibus papa et principes sunt priuari vt plene habetur in c. cum ad monasterium. de sta. mona. ¶ Qui sunt autem in quibus princeps suam cōmunicauit iurisdictionem aliorum inferiori: dicas quod primo cōcauit proconsuli, vt. §. de offi. procon. l. si in aliquā. §. cū ple. missimā. ¶ Item prefidi provincie: vt. d. l. illicitas. §. qui vniuersas. ¶ Item in prefecto vrbis, vt. l. i. §. cum vrbem. §. de offi. ci. pref. vrb. Et tūc quid sit istud officium dic quod merum imperium est iurisdicō vel potestas que per iudicis officij vel per accusationem expeditur publicam vtilitatem principi paliter respiciens. Primum probatur in l. potestatis verbo, §. de verbo. signifi. l. i. que iudicis officio per accusationē et, idem probatur in l. congruit. §. de offi. pref. Sequitur publicam vtilitatem cō. videlicet puniendo delinquentes. l. i. citatio. quod est illicite. de pub. lita. vulneratus. ad legem

3 Aquil. ¶ Quero ¶ qui sunt quibus competit merum imperium. Dicit quod quidā sunt magistralis qui presunt vniuersitati que facit provinciam. et isti habēt meri imperij potestatem. probatur in d. §. qui vniuersas. et in d. l. si in aliquā. §. cum plenissimā. ¶ Quidam autem sunt qui presunt vniuersitati que facit ciuitatem. et isti regulariter non habēt potestatem meri imperij. probatur per leg. in antbē. de defens. fo. ciui. saluandum. in f. §. audient. et de def. fo. res. l. si. C. de defen. ciui. salit in preside vrbis Romane. vt in l. i. §. cum vrbem. §. de offi. pref. et hoc fm Bar. ¶ Sed tu potes dicere quod ibi non fallit quia ibi loquitur de eo qui non fuit intra vrbem: sed et per centum millia extra habēt potestatem. ¶ Salit etiam in ciuitatibus Lombardie que ex speciali privilegio habent potestatem meri. probatur in c. i. de pa. cōstan. Sed cur bodie vnusquisque potestas punit de delinquentes. Glof. in antbē. de defen. ciuita. §. audient. dicit quod usurpatum est per prescriptionē in terris Italic. glo. fi. C. de preferip. lon. tem. dicit quod vnaquęque ciuitas habet vicem vniūs provincie. ¶ Item quidam sunt qui presunt vniuersitati que facit castrum: et tunc quoddam est castrum quod non recognoscit superiorem: et istud habet ad iurisdictionem quam habent illi qui presunt ciuitati: probatur in l. i. et c. C. de mag. municipi. ¶ Quidam sunt qui faciunt castrum recognoscens superiorem: et tunc superior dat eis iurisdictionem. vt. l. iij. C. de na. lib. l. nulli. C. de episc. et cleri. et l. qui ex vice. §. ad municipi. ¶ Annum casum omni soli principi referatur. videlicet quod princeps potest dare principi legium quod quis sequatur originem matris et non patris, vt in l. i. ad f. i. ad municipi. et l. exemplo. C. de cur. lib. et hoc verum non apponat clausulam non obstante tali lege et. ¶ Item addo et quero qui sunt alij qui habent merum imperium. Dic quod quidam sunt magistralis qui non presunt ciuitati provincie vel castris vt sunt magistri militum. Bar. remittit ad l. h. C. de iurisd. om. iudi. Dicit tamē quod isti habent merum imperium. Ponit exemplum in doctori qui preest vniuersitati scholarium. allegat §. discipuli. §. in prima cōsuetu. Et plene not. in antbē. habitae. ne filius pro pa. Sed bodie amiserunt iurisdictionem meri imperij, vt in antbē. de man. prin. §. nec permissas propter renunciationem nem. ¶ Sed nunquid vnus tantum scholaris delinquens potuerit illi renunciare: certe nō: quia persona singularis nō videt renūciare privilegio inducto respectu vniuersitatis, vt in simili in c. si diligenti. de fo. cōpe. et d. d. c. cōtingit, extra de sent. ex cō. ad idem. l. quicquid. C. de adno. ¶ Quero quot sunt gradus meri imperij. ¶ Dic quod sunt septem. Primum est in condendo constitutionem. §. de constit. prin. ci. h. de eandem potestate princeps attribuit senatui et prefectori pretorio, vt. l. non ambigitur. §. de legi. l. forma. §. de

offi. preto.

officiario.

offi. preto. ¶ Sed est notandum si facta fuerit leg. specialis a principe concernens odium singularis persone an possit ab eo appellari. Dicitur quod non etiam si sit iniusta: sed bene poterit supplicari ad eundem: vt. l. j. quib? appell. nō licet. aut talis leg. est facta ab inferiore: et habet duplex remedium, scz exceptionē doli. vt. l. i. in fi. de doli excep. ¶ Item quia potest appellare ad principem: vt per Barto. in l. h. j. de appel. reci. et per Bald. in l. j. s. preterea ne diutius. s. de origi. iur. et l. quisquis. C. quorum ap. Si autem in isto odio facta esset leg. talis specialis, tūc etiam si inferior fecisset nō potest reclamari: vt. l. j. quibus ad liberta. procla. non licet. ¶ Est secundum scilicet merum imperium maius: et istud consistit in animaduertendo in facinorosos tribus modis: vel qd vita perdat: vel qd particulare membrum abscindatur: vel qd ciuitas adimatur seu libertate priuetur. ¶ Et qd particularis membri abscissio sit de mero imperio probatur in auth. collato. s. prohibemus. et teg. in l. j. C. de offi. fi. eius qui vi. alte. gerit. et in l. j. in prin. s. de offi. eius cui mād. est iurisd. ¶ Tertium scz pnuatio libertatis probatur hic et allegat qd libertatis ademptio morti equiparatur: vt l. seruitutem. de regn. iur. et l. intercedit. de condi. et demon. Sed est notandum qd glo. dicit qd animaduertio intelligitur in corpus animatum. ¶ Quero quid de iam mortuo. Dic qd idem: qd eadem est ratio. Sed quomodo puniatur iam mortuum. Dicitur ponendo exemplum in latrone famoso: vt l. crimenes. s. famulos. de pe. et in exemplo. glo. l. j. arbo. fur. l. esa. ¶ Item si quis confessus et conuictus ante condemnationem moriatur in carceribus: quia etiam post mortem condēatur. Sed an hoc sit bona cōsuetudo. Dic vt per Ly. in l. j. C. ne ex delict. def. ¶ Sed quid de animas libus irrationalibus an possit in ea animaduerti. Dic qd idem teg. est. q. i. c. mulier. ¶ Et est quartum qd vocatur merum imperium magnum. vt puta punire per deportat. tionem imperpetuum. ¶ Sed nunquid omnes magistratus habeant hanc potestatem dicit qd vnus excipitur: scilicet act. preses provincie. Teg. est in l. j. de pac. Et ratio est: qd ad hoc vt dicatur deportatū requiritur qd ponatur de potans in insulam: sed preses non habet insulam sed prouinciam ergo non potest deportare: et ideo preses non habet hūc gradum: sed bene possunt a principe impetrare: vt in l. j. s. deportatos. de leg. j. ¶ Est quintum scz merum imperium paruum. vt puta relegare probatur in l. nulli. C. de senten. insti. quib. lib. mo. ius pat. potesta. sol. s. relegati. in glo. Et ex hoc quis puniatur perpetuo vel ad tempus. Et differtentiam inter deportationem et relegationem ponit iurisd. consultus in l. relocatorum. s. hoc differtētia. de interdic. et relega. ¶ Circa hoc scias qd licet preses nō habeat potestatem deportandi habet tamē potestatem relegandi: qd tūc nō requiritur insula. ¶ Sed vnum nota qd si preses vellet relegare in ciuitatem non sibi subditam non potest. Ita est singularis litera in l. relocatorum est quoddam genus. de interdic. et relega. Et ideo de iure cōmuni non suscitatur tale cōmunitates que relegant in terram nō sibi subditam. Bald. de hoc in l. executorum. C. de exec. rei iudi. ¶ Est et aliud qd dicitur merū imperium minus: et istud est habere coercionem corporalem de leui crimine: vt in auth. de defen. ciui. s. iudicare. et in l. magistratibus. j. eo. ¶ Est et vltimus gradus imperij minimi scilicet impositio mulcte de quo vide in l. aliud. s. inter mulctam. de verbo. signi. et l. de defensores. la. i. C. de defen. ciui. ¶ Sed an carcer sit meri imperij. ¶ Cōmuniter id cōcludimus. scz qd quidam est carcer qui sit ad custodiā: quidam vero ad penam. Primo nō est meri imperij. vt l. iumen archie. j. de ser. fug. Probatur etiā in l. a. C. de cohorta. lib. gij. et l. a. de decur. et statio. lib. et l. j. eo. titu. ¶ Est et alius carcer qui sit ad penam: hic de iure ciuili non potest dari in perpetuum. l. aut damna. s. solent. j. de penis. s. alit primo in furioso: vt l. diuus. s. de offi. pfi. ¶ Sed casus est in seruo. l. seruus. C. de penis. et d. l. aut damna. et hoc de iure ciuili. scens de iure canonico. c. qnis. de pe. li. vi. et in. vt cōmissum. de here. q. perpetuo dari potest. ¶ Sed quero quid si statutu det potestatem generalem puniendi. nūquid talis preses poterit dare carcerem perpetuum de iure ciuili? Bald. in l. i. C. qui ad libert. procla. nō licet. et Ange. in l. milites. de statulib. qd sic ratio: qd madata iurisdictione etc. ¶ Item quero si an torquere sit meri imperij: qd cuiuslibet competit. vt d. s. iudicare. et s. audient. in auth. de defen. ciui. dist. Aut sit ad eruendam veritatem.

et tunc non est meri imperij. Si vero sit ad penam: tunc est meri imperij: vt hic. ¶ Item quero an honorū publicatio sit meri imperij: dicat quod sic: quia soli principi cōpetit. et maioribus magistratibus. l. i. C. ne sine iussa prin. ¶ Et propter hoc pone qd alicui potestati sit concessum per ciuitatem generalissimum arbitrium puniendi: an censetur cōmissa publicandi potestas. Bald. in c. j. de pa. te. et eius viola. de cōdit. qd nō. ¶ Sed quero qui sint gradus meri imperij de legabiles: an et quando et quid de iure ciuili et canonico: posui in l. j. s. de offi. eius cui man. est iurisd. ¶ An tamē ad de quod causa meri imperij potest delegari. Nam dicitur bcl. li. causas meri et misti imperij delegat quo ad cognitionē. ne publica impediatur utilitas. teg. est in l. tam collatores. de re mili. lib. gij. ¶ Vidēdum est vltra casus supradictos qd soli principi referuati est qd possit facere constitutionē qd cōmittens homicidiū puniatur pena pecuniaria. Bald. in c. j. de ini. de pa. iura. fir. in vfi. feudo. Lañ. in c. cū tanta. de cōsue. in nouel. Archi. gij. q. iij. duo ista. ¶ Vnus casus est qd inferior: puta episcopus vel abbas possit hoc facere: ratio est: qd ipsi non possunt punire pena sanguinis. Ita est teg. in c. j. de delict. pue. probatur ex teg. c. in archi. episcopatu. extra de rapt. ¶ Item soli principi referuatur impositio vectigalis: vt. l. iij. per totum. C. no. vectiga. ¶ Item potestas incidendi alias cudendi monetam. l. i. et fi. C. de sal. mo. Bald. in l. j. C. de vete. numis. lib. gij. et in c. j. que sint regalie. in vfi. feudo. ¶ Item ignorantes possunt sua constitutione ligare cum constitutio inferiorum non liget ignorantes: vt. ff. de cre. ab. or. fa. Composit. in c. capitulum sancte crucis. de consi. ¶ Item indictio belli: vt. l. i. C. vt armorum vsus. et l. hostes. et l. postliminiū. j. de cap. ¶ Item interpretatio suorum privilegiorum: vt in c. cū venissent. extra de indi. ¶ Item qd possit cognoscere de cōtentione quā habent duo inferiores de castro qd quilibet dicit a principe sibi donatum: vt in c. j. apud quē vel quos. et in vfi. seu. ¶ Item potestas adeundi hereditatem per procuratōrē. l. j. s. de offi. procu. cesa. ¶ Item potestas cognoscēdi de causa sua. l. progime. de his que in testa. velen. Canon. habent multos teg. et de hoc ponam in l. pretor. j. eo. ¶ Item potestas reponendi doctorem degradatū in suam dignitatem. Bald. in l. j. circa fi. de lib. et co. lib. et ibi est alius casus in seruo qui etiam soli principi referuatus est. ¶ Item qd miles degradatus militia possit iterum miles creari. Teg. est in l. j. C. de diuer. offi. lib. gij. ¶ Item qd tabellio depositus ab officio non possit per cōmitem palatinum vel alium potestatem habentem in suo officio reponi. Bald. in l. j. C. de manumissis. generali. ¶ Sed quero quā pena puniatur attētas facere ea que soli principi sunt referuata. Dic vt in l. fi. C. de iur. rescrip. Preterea incidit in penam. l. Zulma iesta. vt. l. j. s. eo. ad leg. Zulma iesta. et l. tēperēt. C. de velli. bolober. lib. et in l. fi. C. que res ven. nō pos. alibi puniatur crimine sacrilegij. l. fira. C. de crimi. sacri. et l. i. C. vt dignit. ordi. serue. lib. gij. aliter puniatur: quia non potest recidere in sua ciuitate. ¶ Quero si nunquid inferior magistratus qui non potest principaliter cognoscere de causis meri imperij possint incidēter: Dicitur qd sic: vt per Bul. in l. j. s. de offi. eius cui man. est iurisd. Sed cōtra eum est teg. in auth. de testi. s. si vero ignoti. ¶ Sed qd in causis misti imperij an possit etiam de illis incidēter cognoscere. Dic qd sic per Bul. ego vero hoc probō sic: qd in integrum restitutio est misti imperij: tamē potest de eo cognosci incidēter. l. vlti. C. vbi et apud quē. ¶ Item hoc videmus in abrogato qui non habet nisi solam notionem potest tamen restituere minorem incidēter: probatur in c. causam restitutionis. extra de in integ. rest. ¶ Item in causis liberalibus que pertinet ad ipsum maiorem: et que nō possunt compromitti: vt l. non distinguemus. s. de liberat. d. j. de arbi. potest tamē incidēter de illis cognoscere: vt est glo. in l. cum proponas. ¶ C. de reb? credi. et in d. c. causam. ¶ Quero nunc si quid sit mistum imperij: dicat qd est iurisditio que officio iudicis nobili expeditur priuatam utilitatem principaliter respiciens: et in hoc differt a mero: qd priuatā etc. ¶ Item quero quare appellat mistū: dic scdm gl. in l. iubere. qd sicut participium partē capit nominis et verbi: ita mistū imperium mistam habet naturā meri et iurisdictionis. Participat em de mero: qd indelegabile: de iurisdictione qd priuatā respicit utilitatem. Vel possum dicere qd de mero ideo participat: quia officio nobili expeditur sicut et merū. ¶ Quero quot

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. par.

fant eius gradus: Dic q. scilicet maximus: istud soli principi competit: ut est legitime, et etiam etatis cōcedere: in omnibus ijs que soli principi reseruat sunt consistit priuata utilitas. Aliud est mistum imperium maius, videlicet posse cognoscere de sententia lata per supplicationem: istud cōcessum est etiam prefecto pretorio: ut in l. i. C. de sen. prefec. preto. et in l. si qui aduersus, et authen. ibi posita. C. de preci. impe. offe. Aliud est mistum imperium magnum: istud est circa ea que desiderat plenā causae cognitionem cū coactione reali vel personali: veluti in restitutione in integrum: ut in l. in causae. §. causa cognita. §. de mino. l. nam et postea. §. si minor. §. de iur. iur. et in l. qd sit misti imperij magni probatur in l. ea que. §. magistratibus. §. ad municipi. Et qd desideret plenam causae cognitionem probatur in l. iij. §. duas. ff. de dam. infe. Aliud est mistum imperium paruum, videlicet quotiescūq. plena causae cognitio sine reali vel personali coactione desiderat: ut in translatio alimentorum. probatur in l. cum h. §. si pretor. §. de transact. Et interponere decretum super alienatione rerum minoris. Probatur in l. iij. §. de offe. eius cui man. est iurisd. Aliud est mistum imperium minus, videlicet qd consistit in ijs que non requirunt plenā sed summariam causae cognitionem: ut in bonorum possessionibus: decernē. que ius tribuunt. l. penul. §. ut possessio bonorum. §. de offe. eius cui mā. est iurisd. Aliud est mistum imperium minimū, vtz qd versatur circa ea que pto. facit ab hys aliqua causae cognitione: ut l. iij. §. de offe. pto. in l. de liberti. §. multis. et in hoc Bal. adnecatur Bart. dicens q. ista sunt de magno: quia maiorem libertatē habet ipse magistratus in his que sunt sine causae cognitione q. in his que sunt causa cognita. Tūc dicit q. Bal. verum diceret si istud qd sit sine causae cognitione esset concessum ipsi dignitati: sed hoc conceditur ipsi rei: nullus est pndici. in aut. nisi breuiores. C. de sen. ten. ex peri. reci. Dicit etia Bal. q. isti talia nō possunt delegare per l. h. §. de offe. pto. con. Sed tū cōtrarium dicit per glo. in l. iij. §. de offe. eius cui mā. est iurisd. idco teneas q. sit

10 de minimo. Quero nūquid appellatio sit misti imperij. Bar. in l. i. §. solent. §. quādo ap. sit dicit qd sit misti. Primo quia non potest delegari: ut in aut. ad bec. et authen. vnde su mitur. C. de iud. nec sequitur non potest delegari, ergo est misti imperij: respon. non semper sequitur: q. multa conceduntur magistratui maiori que non possunt delegari: tamen nō sunt misti imperij. Item dicit ipse q. officio nobili cōceditur ergo est misti. Tūc dicit per tex. in l. an per alium causae appell. ar. illius tex. qd aut interponitur appellatio a sententia lata super causa meri imperij: tūc sit appellatio meri: aut a causa misti: tūc sit misti: aut a causa iurisdictionis, et similiter sit iurisdictionis. Quero tū nūquid vacante magistratu habente iurisdictionē meri et misti imperij, talis iurisditio deuoluatur ad priores, sen antianos, vel ad primum officium ciuitatis. Bar. in l. vbi ad sunt. §. de tuto. et cur. ad ab bis tenet q. sic Bal. in l. i. §. de offe. consu. dicit cōtrarium, scz qd deuoluatur ad superiorem per. claret ex suspecto. extra de foro compe. et respondet ad legē, vbi ad sunt. pluribus modis. Primo quia ibi surrogatur ipsum primum officium in his que tendit ad causas misti imperij fauore ipsius papillit: hac rōne dicamus qd deuoluatur ad eū: sicut etia est casus in l. si. C. vbi et apud quos. Secōdo ibi loquitur in eo gradu misti imperij qui est iurisdictionis voluntarie: idco extēdit ad ea que sunt voluntarie iurisdictionis: ad ea q. sunt cōtentiose sicut est appellatio nō de cet. Tercio q. ille tex. nō loquitur in his que sunt misti: sed in iurisdictionis: cū olim esset cōtrariū in l. ius dandi. ff. de tut. et cur. ad ab bis. Sed Bal. alibi allegauit per Bar. tex. in aut. bē. vbi nulli iudi. §. et hoc peruenit. in ver. priuatis. Sed per Bar. est melior tex. et singularis in c. i. si de iur. iur. inter vasa. et do. l. i. oia. in vñ. feud. Abi etia ego volo q. nedū ea que sunt voluntarie: sed cōtentiose iurisdictionis deuoluatur

12 tur ad superiorem. Quero et aliud tū nūquid merum et mistum imperium possit prescribi. Bal. de Lug. et Bar. ponunt in l. i. C. de emā. lib. Idē Bal. in disputatione sua que incipit. Al pulas Rom. Inn. in c. bone. extra de trasla. pla. Jo. An. in gl. c. i. extra de cleri. ego. in vñ. et vna cū. d. Anto. in c. cū cōtingat. de foro cōpe. Bal. in aut. quas actiones. C. de sacro sanc. ecc. ego in l. i. de aqua plu. arcē. Sed quero nūquid vacante fede curat pscriptio in his que sunt meri imperij, vide in c. j. et iij. de pscriptio. et Bar. in l. naturaliter.

de vñscap. Bal. in c. i. que sunt rega. in vñ. fendo. Sequit
13 de iurisdictione stricto modo sumpta. Dicit q. fin. Pet. q. iurisditio inferior: est que officio iudicis mercenario cōceditur priuata utilitas. Aliud est principaliter respiciēs: et differt a mero in duobus. Primo quia mercenario officio cōceditur. Secundo quia utilitatem priuata respicit. Aliud misio non differt in vno: quia mistum cōceditur officio iudicis nobili hoc vero mercenario. Quot autem sunt eius gradus. Bart. hic ponit sex. dic vñ per eum: vñ tamen scias quod in causis misti iurisditio in quibus de maximo certatur pndicio ut sunt causae liberales: et status debeo agere actione in rem si volo mihi vendicare libertatem. ut in l. i. de actio. §. pndiciales. et huic actioni deferunt iudicis officium mercenarium. Sed nūquid causa pecuniaria ascendens ad summam trecetorum dicatur misti imperij: probat quia est indelegabilis cōpetit imperij iurisdictionis. Glo. dicit qd est misti maiorib. iudicibus. Itē probatur qd esse minus et esse plus nō faciūt duas species differri: ut l. si. §. de h. instr. Tu potes defendere gl. p. l. de qua re. §. de iudi.

Summarium.

- 1 Misio in possessionem ex primo decreto an sit misti imperij.
- 2 Misio in possessio. ex secōdo decreto dupliciter cōsiderat.
- 3 Secundum decretum ad iudicatum procedit in tribus.
- 4 Misio in possessionem ex primo vel secundo decreto an cōcedi possit per delegatum ab inferiore.
- 5 Delegatus an possit cōsequi suam sententiam diffinitiuā.
- 6 Delegatus a principe an possit in exequendo manu militari procedere.
- 7 Executio petita an officio iudicis nobili vel mercenario cōcediatur.

Libere cauere.

Libera cautio: et in possessionem mittere misti imperij sunt. hoc dicit. In glo. ibi. item contra delegat. §. duas. et in t. misio in possessionem ex primo sit misti imperij. dic vñ in eadem fm optertiam. Dicit etiam gl. quod misio in possessionem etiam ex secundo decreto habet locum solum in cautione damni infecti. Sed contra de l. si. et generaliter. §. de noga. et l. edictum. §. de pe. cul. et pro huius solutione premittit ad euidentiam q. misio in possessionem ex secundo decreto est duplex. Nam aliud est secundum decretum ad iudicatum alias domini translatum: aliud venditionis permittit. ut l. a diuo pio. §. si super rebus. et §. in venditione. ff. de re iudica. et l. ordo. C. de exequ. rei iudi. Alio modo ad propositum secundum decretum ad iudicatum habet locū in tribus, scz in cautione damni infecti in actione negali, et actione de peculio: ut d. l. et generaliter. et l. edictum. et l. pto. officii. de dam. infe. Aliud scz venditionis permittit hz locū in vno quoq. casu: ut l. si. et iij. C. si i. can. iudi. pig. et c. d. l. a diuo pio. §. si in venditione. et d. l. ordo. Vel potest dici q. aut petit qd sibi caneri solū: et tūc verū est q. misio ex secundo decreto hz locū in cautione damni infecti: ut dicit gl. Facit. l. de bonis. §. g. pupillo. ff. de carb. edic. Aut qd petit q. sibi solui: et tūc in omni casu hz locū decretū. qd sit p venditionē. Sic intelligunt dicta iura supra allegata. scz d. l. a diuo pio. et d. l. ordo. Et dicit gl. misio ex primo decreto requirit summariam cognitionē: et non alleg. Tu allega. c. qm frequēter. extra vt lit. nō cōtest. facit l. iij. C. vbi in re act. et in aut. vt nulli iudi. §. si vero. Sed nūquid ad pbādū me debere mitti in possessionē sufficiat solū iuramentū vide p Spe. in tit. de offe. iudi. §. postremo. ver. vi.

13 Sed nūquid misio in possessionē ex primo vel secundo decreto possit cōcedi per delegatū ab inferiore. Tūc dicit q. non. sed §. d. c. cū venissent. extra de eo q. mit. in pos. et d. d. c. q. aut loquimur de iure canonico: tūc delegat. et ab inferiore potest: ut ibi aut de iure civili et tūc hz locū. gl. l. si. c. §. vt q. et de iure civili pmittat de legato ab inferiore misio in possessionē. p. d. l. iij. nā ratione cōtumacie sequit q. cui cōmissa est cognitio possit in possessionē mittere. Itē qñcūq. nō est diuersitas inter ias canonicas et civile sūdū est textui iuris canonici: ut in c. de noui oper. nuncia. sed de iure civilis non reperitur prohibitum quod delegatus ab inferiore non possit pronunciare super missione de mittendo ex primo decreto: ergo standum est determinationi huius cap. cum

eap. cum venissent. Et ita dicamus qd etia de iure civili per mittatur delegato a principe: vt per Specu. in titu. de iudi. dele. §. sequitur. ver. potest etiam. in titu. de primo & secundo decreto. ver. restat. Et hoc procedit si possessio sit vacua: & pacifice missionem facere possit: nam violenter non possit. Inno. in c. cum olim. in vers. per portarium. de privileg. glo. tamen est contraria in liij. §. sed & melius. §. ne vis fiat ci. Et etiam isto casu possit probor: qd delegatus a principe potest delegare qd est minus. facit etiam teg. in l. perinde. §. finautē. C. de iudi. inferiori: vero minime possit reipsa: vt. l. ea que. §. magis iuribus. §. ad municip. Et ita in ipse delegatus possit equei sententiam suam definitiuam. In hoc fuit prima opi. glo. in l. a diuo Pio. in prin. §. de re iudi. qd non possit. sed superior ad eundem est. Alia fuit in c. si quis contra clericum. de foro compe. quod possit: siue sit delegatus a principe: vt in c. significasti. de offi. deleg. siue ab inferiore. Pio. batur etia per. l. cui iurisdictione. cu executio veniat in consequentiam. Idanc opinione probat. gl. ij. q. vi. si quis. als. quisquis. Tertia fuit opinio qd aut loquimur in delegato a principe: & tunc possit equei suam sententiam de iure civili: vt. l. si. C. de iudi. & de iure canonico. in c. significasti. et. c. querenti. extra de offi. dele. Alias in delegato ab inferiore: et tunc non possit etiam si consentiant partes: vt vult Inno. in c. innotuit. extra de arbi. facit etiam opi. quarta eiusdem Inno. in c. cum ab ecclesiis. extra de offi. dele. ubi distinguit qd aut queritur an possit quis equei realiter: & tunc siue delegatus a principe siue ab inferiore non potest probabiliter: vt. l. prosperandum. §. finautem reus. C. de iudi. Sed possit responderi qd ibi loquitur de inferiore. Aut queritur: an possit equei qui ege communicando & mulcendo: et tunc quodcumq; delegatus potest. Probatur in teg. d. c. significasti. Bar. ponit istum passum in l. a diuo Pio. ubi tenet qd delegatus a principe possit suam sententiam equei: scus in inferiore. Probatur etiam quia inde delegatus siue bene siue non bene fungitur officio suo. l. si vt proponis. C. quomodo & quando iudex. ff. de re iudi. Specu. posuit hunc passum in titu. de execut. sentent. §. nunc videndum. Ange. in repe. tale pactu. de pac. a nihil dicit. Sed ad modicum opinionem Bar. possumus dicere per teg. in l. qd arbit. §. de arbit. qd quando dicitur qd iudex functus est officio suo intellige in principalibus: scus in accessoriis. in l. Paulus. de re iudica. Circa hunc passum dum queritur an delegatus siue a principe siue ab inferiore possit equei: aut querit in delegato a principe: & dic qd potest equei non solum mulcendo fm Inno. sed etiam realiter. per. d. l. si. C. de iudi. Probatur etia cum sit maior quolibet ordinario: multo magis poterit delegatus a principe equei. quod minus est: quam mulcare. Concluditur per. d. c. significasti. Si queris de inferiore siue de iure civili siue canonico. dic qd non potest. Probatur per teg. d. §. fin. autem. Preterea quia executio sententie est misti: qd nobili officio epe dicitur principaliter intentato: vt. liij. §. i. de re iudi. ergo non transit in delegatu: vt. l. i. §. de offi. eius cui mandata est iurisd. Et qd sit de iure canonico. pbo primo per teg. in c. si quis contra dixerit. Pondera ibi verbu. scz seruata lege: qd dupliciter intelligitur. scz seruata l. a diuo Pio. §. in venditione. scz seruata d. l. si. C. de iudi. dicte qd delegatus ab inferiore non possit facere executionem. Tercio cu de iure canonico non sit expressum stemus determinationi iuris civilis. c. i. et. ij. de no. oper. nuncia. vna tamen ratio refragatur qd de iure canonico egequetur inferior suam sententiam: quia cessat ratio: quia ea que sunt misti imperij non possunt delegari: vt in c. qd sedes. de offi. ordi. §. in c. archiepiscopus. tu. de referi. sed bec via mala. Ratio quia etiam ea que sunt misti quando summariam cognitionem requirunt possunt delegari. l. diem. §. de re iudi. Nec procedit argumentum de iure canonico qd ea que sunt misti possunt delegari: ergo executio videtur demandata tanq; accessoria madato principali. Hoc est veru nisi ipsa accessoria sint excellentiora ipso principali: vt est glo. in liij. §. de pecu. l. Conclude qd delegatus ab inferiore non possit equei: siue de iure civili. siue canonico. Sed an ista executio sit temporalis an perpetua: dic quod delegatus a principe intra annum in c. querenti. de offi. deleg. quod intellige quando tacite censetur demandata. Aliquando egequitur quando executio ipsa tatum demandatur: tunc proprietatem habet. extra de preben. c. qd illos ram. ratio: quia rescripta principis realiter sunt propria. C. de diuer. r. scrip. l. ij. Et si quis delegatus a principe possit

fit manu militari quem egequendo expellere. Spec. in titu. de execut. sentent. §. nunc dicendum. Dic quod hoc procedit si pacifice poterat facere. Ad hoc Inno. not. in c. cum olim. in verbo. per portarium. extra de privileg. & Specu. in d. titu. de primo & secundo decreto. Dico Inno. opi. non esse veram per. l. ij. §. sed et melius. in verbo. potestatis. §. ne vis fiat. et per glo. ratio cum sit maior: quolibet ordinario. & sic promissum. l. qui restituere. §. de rei vend. ergo &c. Item videtur sibi tacite commissum. Nunquid ipsa executio sententie possit expresse delegari. Dico qd sic cu requiratur cause cognitio: nem licet sit misti imperij quod potest delegari. Dico tu quod executio sit dupliciter: scilicet per officium iudicis: et per actionem in factum. Primo casu potest expediri sine processu. secundo desiderat processum ordinariu. Ita posuit Specu. in titu. de sent. execut. §. breuiter. An t petita executio expeditur iudicis officio nobili vel mercenario: dic fm Bart. quod hoc officium sit mercenarium. teg. l. terso minato. §. de fra. & lit. ege. licet Bal. dixerit contrarium.

Summarium.

- 1 Consuetudo est in extensione aut delegatione observanda.
- 2 Confirmans an censetur dare.
- 3 Mandatum iurisdictionis morte delegantis expirat.
- 4 Argumentu de mandato negotij extra iudicialis ad mandatum negotij iudicialis validum est.
- 5 Iurisdictione habens a lege vel statuto an possit delegare.
- 6 Delegatus a legato sedis apostolice an possit subdelegare.
- 7 Interdictum ordinariu a quo dari possit.
- 8 Iurisditio collegij vel vniuersitatis in quos procedat.
- 9 Constitutio vel statutum an possit totalem iurisdictionem in aliquem conferre.
- 10 Priuati an possint alicui iurisdictione ordinariam conferre.
- 11 Iurisditio delegata a quo dari possit.
- 12 Iudicem se non esse pronuncians an possit nihilominus partium consensu procedere: & an talis inde possit talem pronunciationem renouare.
- 13 Compromissum factum sub nomine dignitatis an ad successorem in officio transeat.
- 14 Iurisditio an per citationem inchoata dicatur. & an per commissionem citationis: aut per subdelegationem.
- 15 Morte delegantis re integra delegati iurisdictionem expirare qualiter procedat.
- 16 Egecommunicatio in delegante superueniens an delegati iurisdictionem extinguat.
- 17 Iurisditio delegati quinque casibus non obstante mandantis morte remanere potest.
- 18 Delegatis pluribus causis an vna inchoata non obstante delegantis morte sint omnes perpetuate.
- 19 Litis contestatio an adiuvet in aliquo iurisdictionem iudicis delegati.

More maiorum. Cuius de iurisdictione habet in sua persona residet. & non alius. Item madatum expirat morte delegantis

- 1 re integra. b. d. cu seq. Nota t primo antiqua consuetudine obseruadam in iurisdictionis delegatione. ita & alibi madat leg consuetudine obseruari in extensione iurisdictionis. l. viros. C. de diuer. offi. l. ij. Nota scdo duas regulas contrarias. Prima. Ordinarius delegare potest omnes causas delegabiles. Secunda. Delegatus no. Mo. in l. i. quia qd confirmans no intelligitur dare. de quo dic vt in glo. Mo. scdo quod t madatum iurisdictionis re integra morte delegantis finitur. Loco. extra de offi. dele. c. gratu. & c. relatu. & c. licet vndiq. Mo. vltimo ibi. sicut in reliquis causis & c. qd bonum est argumentum de madato negotij extra iudicialis ad mandatum negotij iudicialis. In glo. ij. soluitur contrarium qd potestas data fuit imperatori alieno beneficio. scz populi Romani. sed hoc qd habet ab eo. l. regia quam fecerunt: scus esset si habuisset beneficio hominis priuati & vna voce. Aliam vide per te. Circa prima conclude gl. que habet qd habes a lege ordinaria iurisdictione potest delegare: vt. l. ij. §. de offi. eius cui mada. est iurisd. Quero t nquid

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

habes a lege scripta vel statuto vel delegata iurisdictionem, possit delegare: puta in transactione alimetonian sit facienda vel no. Bar. in l. iij. §. si intra. de dam. infec. distinguit. Quisdam sunt qui habent iurisdictionem a lege pretoria qd est valde singulare verbum. Et hoc sequitur qd si constitutio episcopi qui equiparatur pretori alicui iurisdictione delegaret talis delegatus non posset subdelegare sicut subdelegatus a iure pretorio. arg. ab equiparatis. Et no. Bar. in l. iij. qui equiparatur ducem et marchionem pretori: sicut non potest pretor mortuus delegare, ita nec constitutio marchionis vel ducis. pro eo facit. l. cum bi. §. si pretor. j. de trasac. Sed videtur facere ead. in l. iij. §. de offi. eius cui mād. est iuris. Item pone qd leg scripta dicat. omnia tali iurisdictione. Quero quomodo cognoscatur an quis habeat iurisdictionem ordinariam vel delegatam. Inno. in c. ne pro defectu. de elec. circa princ. dicit qd in dubio quedā iurisditio data a lege presumitur ordinaria, nisi dicatur mādams. et qd tūc cēsetur delegata. Bal. in l. impubere. C. de adop. cōtra Bart. publice disputavit. et disputatio sua incepit adunātia gñalis ponit hic. et Lamb. iñofa. de decre. ab oz. fa. l. ij. de op. leg. in fi. et conclusio sua est vera. Tu allega. c. cū aliquibus. de refcri. lib. vi. ipse vero alius legat. c. j. de cle. egro. Aliquando vero dicitur cōmitti: et tunc quādo cōmittitur vñ negotium vel plura particularia cēsetur delegata: vt. l. eo. tit. l. placet. Aliquando cōmittitur vniuersitas negotiorū: tunc in dubio intelligitur traslata ordinaria. Reg. est in c. ij. de off. dele. lib. vi. hoc procedit quādo iurisditio demādatur vni persone tantū. Sed quid si cōmittitur officio: an cēsetur habere ordinariā vel delegatam. Rap. in allegatione sua. lxxviii. determinat qd cēsetur ordinaria. qd adde ad Bar. qd est vtile: qd si ordinarius potest delegare: scilicet si delegatus. Quero tūc quid in delegato a legato sedis apostolice, an possit subdelegare: Videbatur dicendum qd sic: qd pro consul et legatus sedis apostolice equiparatur. Glo. et reg. in c. ij. de off. leg. in vi. qd non est verum: vt in c. cum causa. de appel. c. cū Bertoldus. de re iudi. et in auct. quomodo opoz. episc. §. licetia. Et cōcludit qd mortuo iudice durat iurisditio et dignitas. Glo. alle. §. si tu allega. §. licetia. Et cōcludit ergo qd qd mortuo principe re integra expirat iurisditio delegati. Sed quid in legato sedis apostolice papa moriete, nunquid expirat iurisditio: vt. c. si gratiose. de refcri. in vi. bene facit. qd. qd. libertas ecclesiarū. Sin autē simpliciter facta fuisset cōmissio nō adiectis illis verbis: tunc re integra expirat. Tu allega. c. relatum. de off. dele. nil ergo alleg. c. vndiq. qd illud. c. ponit casum in inferiore a papa. In ca. ibi, an qui confirmat vis deatur dare: est via biocardica. et amponit Bar. bic. et Bal. in l. cum proponas. C. de rer. permuta. Cañ. in c. penulti. de cōfir. vt. vel iurati. Et hoc declaratur alibi vna questio. Ecce populus Romanus an possit qd papa vel princeps confirmat reuocare sine cōsensu principis. Bart. in l. omnium. C. de testa. dicit qd sic. et allegatis hic. Bal. in auct. de defen. ciuita. §. nō habete. dicit contrarium: et melius. Et aduerte qd preses puencie potest facere magistratus paruos: per singula castra distribuere. Dicit ibi qd debet ibi confirmari a prefecto preto. si sint cōfirmati an possint reuocari sine eius cōsensu. certe nō: qd cōfirmans videtur dare. et illum allego per Bal. qd Bar. male dicit. Queritur in ista glo. tūc quid ab alio quam a lege vel nominatis in l. i. §. de offi. eius cui man. est iuris. possit dari interdictum ordinarium. certe sic. Primo enim dat. l. scō cōsuetudo. l. ij. de aqua plu. arcē. in fi. Cañ. in c. dono. et c. dilectus. de offi. ord. Item collegium intra se. l. h. C. de iurisd. om. iudi. Item et vniuersitas scholarum. Item papa et imperator: vt in c. ij. de offi. lega. in vi. l. j. cum vibem. §. de offi. pref. vt. et l. illicitas. §. qui vniuersas. §. de offi. pref. Quero tūc quomodo extēdatur iurisditio ista collegij vel vniuersitatis. dic qd tantum exercetur in eos qui sunt de arte non qui iam exercuerunt. l. h. de veter. lib. ij. bbi nō potest cognosci contra eum qui de arte exiuit nisi lis contra eum erat prius mota. Item scholaris respectu eorum que fecit dum erat scholaris poterit conueniri coram suo rectore etiā si desit esse scholaris. l. pretor. ait. §. si etiam. j. de eden. Queritur tūc nunquid cōstitutio vel statutum possit cōferre totalem iurisdictionem et iusta causa in aliquem et dominiū: Puta dicitur statutum quod capiens rebelles ciuitatis habeat eos in seruos. dic quod sic. l. de latronum. C. qui ad libert. procla. non lic. et hoc vt dixi ex iusta causa. puta contra rebelles latrones strata. et badi

tos venientes contra propriam ciuitatem, valeret ergo statum Rome eo modo. Tene menti. Querit glo. tūc nunquid priuati possint dare iurisdictionem ordinariam alicui: certe non. per. l. priuatori. C. de iurisd. om. iudi. notione autem bene possunt. l. ait ptoz. j. de re iudi. Item quero, tūc qui possunt dare iurisdictionem delegatam. Respondeo vniuersis quibz ordinarius: vt. l. moze. §. eo. Sed nunquid delegatus possit regulariter non: quia habet eam alieno beneficio. l. h. §. de offi. eius cui man. est iuris. Fallit in delegato a principe: vt. l. a iudice. C. de ind. c. cum causam. de appella. et c. cum Bertoldus. Item fallit in delegato ad vniuersitatem celsarum. l. i. §. i. quis et a quo ap. Item vniuersis quibz delegatus post litem contestatam potest subdelegare: ar. eius quod in simili dicimus in procuratore. l. q. quis. C. de procurato. l. si procurator. §. negotia. de procura. c. j. de procurato. in vi. Bart. Bal. et omnes. et Lyn. in l. a iudice. C. de iudi. Jo. And. in c. ij. de procurat. lib. vi. contrarium probat per. l. iñ. distincte loquentes. Sed leg dicit quod delegatus nō subdelegat neqz post litem neqz ante litem. Sed differentia est magna inter procuratorem et iudicem delegatum: qd procurator non potest adeo qd post litem effectus est dominus litis adeo qd non potest reuocari nisi ex certis casibus. l. post litem. j. de procura. et c. c. de procura. lib. vi. sed delegatus potest reuocari: vt. l. iudicium soluitur. j. de iudi. Sed dubito an sit semper verū de delegato. Buliel. de Qu. in l. j. C. de pe da. iudic. dicit quod aut delegatus vult taliter reuocare vt coram se agatur causa: potest, aut vt alteri cōmittat: tunc aut ex iusta causa: potest, aut ex iniusta: nō potest. Alij tenent quod possint per. o. l. iudicium soluitur. Sed Buliel. melius dicit per. reg. in l. i. pretor. in §. si post causam. §. de vasa. m. vbi est proprie casus pro Buliel. etiam est bonus tex. in l. placet. l. ij. et l. placet. C. de pēda. iudi. et ita limita. l. iudi. cum soluitur. Et dum glo. dicit qd delegatus ad vnam causam delegare non potest. Dic quod est verum si vult integram causam delegare, secus si vnum tantum articulum. Docto. hic. et in l. a iudice. C. de iudi. in l. solent. j. eo. Et vera cōclusio est ista qd aut vult delegare vnum articulum nudum pacti. puta examinationem testium: potest. eo. versic. cum Bertoldus. de re iudi. glo. in clemē. j. circa si de offi. delega. Aut delegatus ab inferiore vult delegare articulum iuris, scilicet an sint testes admittendi vel non: et tunc non potest. Item nunquid delegatus ab inferiore cui est data potestas delegare possit. Specu. in d. §. iam nunc dicendum. versic. sed nunquid. Et Joan. And. concludit quod sic. que vis de in. cas. cui. de offi. delega. in vi. et in regu. potest quis: in regula. qui per alium. in mercu. Item nunquid inquisitor possit delegare: vide in clemē. j. de here. Item an vicarij episcoporum subdelegari possint. Vide dominos de Rota in decisio. cccccclxxij. Docto. et Jo. And. in c. clericos. de offi. vica. in c. i. co. tit. in vi. §. o. in cle. de le. Bal. in l. aliquando. §. de offi. proconsul. et non possint vniuersaliter sed particulariter tantum. Quero partes fecerunt partem vni delegare: postea eandem causam secundario fecerunt alteri committi: postea volunt in primum referre iurisdictionem: an possunt: et an iudicium illorum valeat: videtur quod non: cum fuerit extincta iurisditio primi. per. c. ceterum. de refcript. et ca. sane. de offi. dele. Contrarium est dicendum per Innoc. in c. cum contingat. de refcript. Composit. in c. i. eo. tit. in vi. Item pone: tūc quis pronunciat se nō esse iudicem delegatum, an partes cōsentientes possint ei attribuire iurisdictionem. Dic quod non possunt post pronunciationem: vt in c. significantibus. de offi. deleg. quod limita. Quid autem in ordinario qui se non iudicem pronunciat, an possit illud reuocare iterum si vult cognoscere. Dicendum quod potest. Reg. est singularis in l. h. preses. C. quomodo et quando. In prima dicitur, quod iurisditio delegati expirat morte delegantis re integra. Quod partes de mutuo consensu volunt procedere coram delegato, cuius iurisditio expirauerat: an possint: certe non: vt in c. cum venissent. extra de testibus. vbi glo. ordi. Sed quid si delegatio tempore sit extincta, et partes volunt iterum prorogare: certe possunt: vt in c. de causis. de offi. delega. et propter reliquias prime delegationis. In glo. h. capio. eandem ibi dixi nunc in vers. precedent. Prima solutio glo. est fallax: qd equiparantur mandatum extraiudiciale et iudiciale. Secunda conclusio est bona: quia si committitur per verbum mandatum: finitur re integra: secus si per verbum precipimus. Etiam

Aliam gloss. habes in e. q. l. c. quod precipitur. Specu. titu. de indi. delega. verfic. restat videre. Idem firmat in titu. de offic. delega. De facto iste gloss. non procedunt: quia intrinsece consultus non facit differentiam inter verbum modo, et precipio: vt. l. i. j. manda. Respondeo ad. s. si vero tubemus. vt gl. quia commissum fuit nomine dignitatis, que nunquam moritur: vt in. c. i. de rescrip. in. vi. nam sciendum est vt presidi, non vt Seio vel Titio. Sed quid in consilio an finitur morte consulens. Specu. firmat quod non in tit. de ius. di. delega. s. restat. verficu. item mortuo. tu allega. l. verum.

13 s. ex facto. s. de mino. per locu a contrario. Item tan com promissum factum sub nomine dignitatis transeat ad successorem in officio remitto ad Barto. in. l. qui libertas. s. bec verba. de vulga. et pupilla. et ibi plene per eu. Bal. in aliquibus lecturis. in. l. quod principi. l. si tam anguste. de leg. ij. l. si. s. sed et si quis. commu. de leg. per. Abba. antiquum in. c. prescientia. de testib. Eras dicam residuum. Ad de pulchre per Bald. in. c. i. s. succed. test. ne feue. consil. c. i. de inuestitu. in. vi. feue. Similiter est questio. Quid quod prelati ecclesie sic compromittit de rebus ecclesiasticis: moritur: an transeat ad prelatum successorem: vide per Specu. in titu. de arb. s. finitur. verfic. quid si prelati. et gloss. in clemen. vlti. de procu. cura. Barto. in. l. si per epistolam. de acquir. here. Item pone excommunicatur senator: sub nomine dignitatis: an transeat in successore. Innoc. in. c. aduersus. de immu. eccle. et c. graue. de senten. excommu. de offi. vica. c. i. vbi habes casum. Bar. in. l. inter stipulante. in. s. sacram. de verbo. oblig. Ultima questio est: Quid si vniuersitas constituit procuratorem vel prelatum sub nomine dignitatis an finiatu morte superueniente. in cle. si. de procu. Specu. in titu. de act. s. item vniuersitas. l. si tibi. s. si. ff. q. cuiusq. vniuer. litem pactum. s. si. de pact. Capi nunc principium gloss. q. s. heri dimisi et an per citationem iurisdictionis inchoetur: de iure ciuili non est clarum. Papa determinat in. c. gratum. a. c. relati. de offi. delega. q. si delegatus incepit cognoscere de causa per citationem, morte delegantis expirat iurisdictionis. Sed nunc quid solum per simplicem commissionem citationis intelligatur iurisdictionis inchoata, adeo quod morte delegantis non finiatu iurisdictionis de iure ciuili: Canonice habent glossam in. c. ne aliqui. de here. lib. vi. alia in. c. quamuis. que incipit qualitercunq. de officio delega. lib. vi. et ibi etiam no. quod officium inquisitionis non expirat morte pape: secus in eius legato. et hoc fauore fidei. Item nunquid per solam subdelegationem intelligatur iurisdictionis inchoata, adeo quod non finiatu morte primi delegantis. habes gloss. singularem in cap. si consili. de offi. delega. in. vi. quod non solum per simplicem commissionem citationis nescit etiam per solam delegationem desunt res esse integra. Tene menti. quod etiam probatur in. l. imperium. in. fi. s. eo. conclusum fuit per solam citationem seu commissionem citationis causari principium iurisdictionis. Dubium est si citatio sit inualida. an intelligatur perpetuata iurisdictionis delegati: Glo. est Joa. And. in. c. cum plures. de officio delega. quod non: quia quod nullum est. nullum parit effectum. Sed contra cum videtur casus. de offi. delega. c. venerabilis. in anti. vbi dicitur quod princeps causam delegauit Titio, Titius eam subdelegauit Sempronio, iste Sempronius fecit simpliciter actum nullum. Queritur an morte ipsius expirat iurisdictionis: Respondeo hic papa quod non. Certe ex illo causat magnam dubitationem: et canonice tangunt multum male. Tu premitte quod potentius est ius quod quis habet ex persona sua quam quod habet ex persona alterius. Probatur in. l. si filius. s. i. ff. de bonis lib. in. l. quod principi. et. l. si Auguste. j. de legatis. ij. Ergo sequitur quod mors ordinarij potentior est ad extinguendum iurisdictionem quam mors delegati a principe: et dicendum quod sic quantumcunq. per actum nullam suam iurisdictionem fundasset: ita loquitur. c. venerabilis. aut queritur nunquid morte ipsius ordinarij: dicendum est q. s. non: ita loquitur. c. cum plures. Item dicitur hic quod re integra morte delegantis extinguitur iurisdictionis. Querit Bar. an ipso iure finiatu iurisdictionis. Innoc. in. c. licet. extra de offi. delega. tenet quod ita demum expirat si partes opponant. sed in. c. cum venissent extra de testi. tenet contrarium, scilicet quod ipso iure habeat eandem. Sequitur Specu. in titu. de indi. deleg. s. restat. verfic. quod si delegatus ignorans. Barto. in distinet loquitur. Sed minor de istis doctoribus: quia in. c. si officium. de offi. deleg.

in. vi. est casus quod expirat ipso iure quo ad non cepta. vnde casus est ibi in conseruatione data a papa ad defendendum alios a violentia delegati: vt est gloss. in. c. i. de officio delega. in. vi. et tunc aut est ibi speciale in conseruatione. aut in contrarium est ius commune: aut ille teg. ponit regulam: et sic habes casum pro te. Pro opinione Innocen. ponitur et inducitur quod ibi sit speciale: ego dico quod etiam extenditur ad communem alium delegatum: q. s. puto verius per identitatem rationis et dispositionis. caure correct. et per alia. extra de transact. cum si. Item quero et cum dicitur quod morte delegantis re integra expirat iurisdictionis delegati an sit verum, si ipse ignoret eius mortem: et incipit cognoscere. Quod expirat eius iurisdictionis et egisse habet glo. in. l. eius qui in provincia. circa princ. si certum petita. quod finiatu. Hanc sequitur Specu. in titu. de indi. delega. s. restat. verfic. item mortuo. et verfic. quid si delegatus ignorans. Eandem sequitur Bar. et est communis opinio quod semper per finiatu. bec de tacita renouatione. videlicet per mortem. Quid autem si expresse renouatione nūquid finiatu iurisdictionis. etiam si delegatus illam ignoret. Ista fuit opinio res lata a Ly. in. l. mandatum. C. manda. dicentis finiri siue sciat siue ignoret. Contraria opinio fuit verior: quod ita demum finiatu. si ad notitiam eius peruenit. arguendo de procu. ratore ad iudicem. per. l. si mandassem. j. mandati. Canonice in cle. j. de renouat. in glo. vbi non finitur mandatum nisi post certificationem procuratoris. Et quod sit vera probor: quia contrarium eadem est disciplina. l. i. s. de his qui sunt sui vel alie. iur. Nunc si delegatus per literas non potest procedere antequam presententur. c. super eo. el. ij. extra de appella. Ro. Inno. in. c. ex conquestis. de restitu. spolia. et sic a contrario non finitur nisi notificatum sit. c. quia cunctis. s. ex parte. de concessio. preben. Capi aliam questionem Barto. Quid si delegatus remouetur ab officio cuius respectu causam delegauit re integra: an per mortem expirat iurisdictionis: Barto. hic determinat quod tam ex causa mortis quam cuiuscunq. remotionis finiatu iurisdictionis delegati. Ro. Innocen. in. c. licet vndiq. Specu. in. d. s. restat. verfic. sed quid pro duobus. Ego do casum in. c. vlti. de offi. deleg. facit pro simplici legista. l. si per epistolam. de acquir. here. redita. ver. si tutor mandans remouetur a tutela extinguit mandatum. Item querit Barto. et an superuenienti excommunicatione ipsius delegantis re integra finiatu iurisdictionis: Allegat no. Inno. in. d. c. s. restat. verfic. quid si inter duos. Barto. fuit simplex legista: quia casus est rotundus. de hoc in. c. si cui. de offi. delega. in. vi. verfic. mors et excommunicatio equiparantur. Sed quid in vicario episcopi qui iurisdictionem habet originariam an excommunicatio episcopo extinguat iurisdictionis vicarij. certe non: sed sua iurisdictionis intelligitur suspensa. Casus est in. d. c. Roma. ad fi. de offi. vica. Ratio est quia tribunal vicarij et episcopi censetur vnum et idem. ita est casus in. c. Romana. de appellat. in. vi. c. ij. de consue. eo. lib. vbi sicut excommunicatio suspendit tribunal episcopi. ita et vicarij. Bald. in. l. precipimus. C. de appellat. Et ex hoc dicit Innocen. in. c. eam te. de rescript. quod mandatum collatum in personam vicarij intelligitur collatum in personam episcopi. Tene menti. Queror nunc quid sit dare casum quod morte mandantis etiam re integra non expirat iurisdictionis delegati: certe habes quinq. Primum si data sit iurisdictionis duobus in solidum et vnus incepit vt iurisdictione per viam citationis: alter vero non inchoans non est finita. c. cum plures. de offi. delega. in. vi. quia censetur vna et eadem: et sic perpetuata quo ad alium. Item est secundus in iurisdictione legati pape. que etiam re integra non expirat papa deccedente. c. ij. de offi. lega. in. vi. Tertius casus est in inquisitore heretice prauitatis. cuius iurisdictionis morte pape non expirat. etiam re integra. c. ne aliqui. de heretice. in. vi. Alius est in executoris dato a sede apostolica super gratia iam facta. cap. si super gratia. de offi. delega. in. vi. Item regula que dicit quod morte delegantis expirat iurisdictionis delegati re integra limitatur per tegum in cap. si cui. de probationi. in. vi. Aliam limitationem dant domini de Rota in decisionibus nouis. Decisione que incipit. Item fuit dubitatum si executor datus a papa. Lap. in alleg. c. vltima limitatio est. si papa mandat aliquid alicui ad suam iurisdictionem ordinariam pertinens. Exemplum: papa mandat alicui aliquid principaliter ad iurisdictionem causarum iudicij ad aliorum. an quibus habet ordinariam

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

iurisdictionem. Casus est secundum vna lecturam. in auth. vt nulli iudi. §. si non iubemus. et §. si vero precepta. C. Ista deducuntur ad questionem: Papa madat cursori aliquem citare vel ex argumeto aliquem capere: notio papa re integra non exspirat eorum iurisdictione. aliter allegatur in l. fundi venditor. de acquiren. posses. Idem in l. venditor. §. an di ces. j. de iudi. Bald. in l. i. C. de postu. et l. edictum. j. de iudi. ego in d. l. fundi venditor. et l. si per epistolam. de acquiren. heredi. C. Item quero et delegate sunt plures cause et de legatus in vna tantum iurisdictione inchoant. mouitur de legas an intelligatur iurisdictione perpetua quo ad omnes ponti glo. in c. licet vndiq. de testibus. et c. pastoralis. de rescrip. Specu. super. d. verfic. quid si super duobus. et omnes communiter sunt in vna opinione quod intelligatur perpetua quo ad illam vnam. Sed Barto. voluit distinguere et male: an sunt commissae particulariter plures cause et vna inchoata in alijs finitur iurisdictione. l. scire debemus. de verbo. obliga. quia quot sunt delegat. et in contrarijs non fit illatio. aut committitur vniuersitas causarum: et tunc perpetuatur quo ad omnes. l. si quis mancipijs. §. si impubes. res. j. de insti. Sed contra Barto. est casus per locum a specialia. in c. ne aliqui. de here. in. vbi fauore fidei morte pape non finitur iurisdictione inquisitoria nec ad causas ceptas. Si ergo est ibi speciale. in contrarium est ins in alijs. puta cap. si. officium. de offi. delega. Et casus quod si committitur conservatori communis causa iniuriarum vniuersaliter finitur iurisdictione quo ad non cepta. Ad. §. si impubes. respondet quod ibi loquitur in mandato priuati. C. l. i. mo t an per litis contestationem adiciatur aliquid iurisdictioni iudicis delegati quod per prius non habebat. Dicas quod ita. Casus est in l. si reus paratus. j. de procurato. vbi dicitur quod vbi ante litis contestationem non poterat reum soluere volentem absolvere ab obseruatione iudicij poterit post litis contestationem et.

Summarium.

- 1 Actio contra album corruptentem popularis dicitur.
- 2 Ascensum in materia penali concipit femininum.
- 3 Pena pecuniaria commutatur in corporalem si impossibilitas solvendi interueniat.
- 4 Rusticitas et iussus pretons excusant quem a dolo.
- 5 Iudex diuersas habens imponere punitiones debet stare mitioni.
- 6 Album corruptentis pena cui veniat applicanda.
- 7 Accusatus de ope et auxilio an actu vel maleficio noa probato puniatur: et in pen alibus masculinum ad femininum porrigitur.
- 8 Constitutio penalis an extendatur de casu ad casum. aut de persona ad personam.
- 9 Constitutio penalis annullata actis an sit extendenda.
- 10 Iudex an in vna eademq. sententia possit penam pecuniarum et corporalem imponere.
- 11 Paulus corporaliter ob pecunie carentiam. an si diues efficiatur iterum pecuniariter soluere cogetur.

Si quis id quod. C. eorum pes vel remorecorum punitur. quam si non potest soluere luit in corpore. de quo per canonistas in c. finem litibus. de dolo et cotu. et per legistas hic. a qua pena illi excusantur in quibus presumptiue cessat dolo. et si sunt plures. eorum quilibet punitur in solidum: quia pena eorum sic committitur quod vno solente alter non liberatur. Et accusatio huius delicti popularis est. hoc dicit cum Ly. C. Nota et quod actio contra corruptentem album popularis est. C. No. secundo in verfic. ferui et quod masculinum in penali materia concipit femininum. vnde consequenter resultat quod in penali propter identitatem rationis verba extenduntur de stricta significatione vocabuli ad latam. quod dic vt. j. declarabitur. C. No. in verfi. quod si dum proponitur quod verba preterit tempore de propria significatione non comprehendit tempus presens. ad idem. j. de verb. significat. verbum erit. licet aliquando extra identitatem rationis fiat extensio vt hic est casus. de quo dic similiter vt. j. C. No. in verfi. seruos.

- 3 quod et propter impossibilitatem solvendi pena pecuniaria commutatur in corporalem. et concordant glo. quod similiter de dolo vt. j. dicitur. C. No. in verfi. doli. et quod rusticitas seu pretons iussus excusant quem presumptiue a dolo. Ad primum. j. de eden. l. an si. Ad secundum de regu. iur. quod quis mandato. et. j. de infra. l. furti. §. iussu. cum alijs in glo. allegatis. C. No. in verfi. quod si alius. quod vbi mans dans in dolo est et non mandarius. mandans tantum punitur. Ad idem not. glo. l. in rem. §. tignum. et qd. j. dicitur. C. No. in vltimo verfi. cum l. seq. quod pluribus delinquentibus omnes tenentur in solidum: quoniam vnius solutio alterius non parit liberationem. de quo dic vt plene per Barto. in l. semper. §. in sepulchro. j. quod vi aut clam. C. Quero dicitur hic quod corruptens pretons edictum punitur pena quingentorum aureorum. Ad dolo ponit. et sunt duo text. loquentes de diuersis penis. scilicet de maiori et minori summa cui tectui stabit indeq. maleficio. C. ly. simpliciter respondet quod stabit tectui loquenti de summa minori: quoniam pene restringende: vt in regula odia. de regu. iur. in. vi. et in eis mitiones esse debemus. l. de penis. j. de regu. iur. l. cum quidam. de libe. et postu. de hoc Barto. in l. j. de iudic. j. de incen. rui. et nauis. insert ad statum. ponit statum punit furem secundum valorem rei subtracte. contra eum fit libellus in quo deducitur res non estimatio. nec probatur quantum valeat: et quia res aliquando est varia in estimatione nunquid indeq. sequitur maiorem vel minorem. Barto. secundum Ly. in d. l. j. de iudic. dicit quod indeq. accepti estimationem secundum quod minus. Facit Innoc. dictum in cap. cum dilectus. de oidi. cogni. Ita etiam in simili si committatur violentia publica punitur magis quam priuata. si indeq. non specificant in sententia de qua intelligitur: certe de priuata. text. est in l. si pces. j. de pe. bene facit. l. be ta men cause. de tuto. C. Glo. querit et cui applicetur pena corrumptentis: et dicit quod partit: allegat simile in principi. de sepul. v. pro hoc facit secundo: quia vbi est accusatio popularis. tunc pena ex ea resultans applicatur accusanti. l. si cui. j. de verbo. signifi. C. Sed quid quando leg non specificat cui applicetur. Barto. ponit in l. agraria. j. de ter. mo. Bald. in l. si ecclesie. C. de episco. et cleri. l. si quis maior. C. de trasac. Ego posui in l. leg. §. comelia. j. ad Silla. C. Glo. opponit de l. si qui rem. §. si tu Titium. j. de fur. vbi non tenetur mandans. licet mandarius non deliquerit. Solue ibi in furto. hic in corruptente. C. Item dicit glo. mandantem ex delicto teneri: quia constat propter suum dolum. ergo non potest dici quis tulisse opem in eo delicto quod non apparet: oportet ergo presupponi in furtum si dicatur datum fore auxilium. C. Sed pone. et quis accusatur de ope et auxilio: et non constat de delicto an poterit puniri? Dicendum quod oportet constare: vt l. si qui rem. §. si tu Titium. j. de furt. Text. est in simili in l. i. C. vbi cau. fisa. Ista lex in principio loquitur per verbum generis masculini. postea vitur femininum in verbo vtrunq. In hoc an et quando masculinum concipiat femininum. vide Barto. in l. semper. §. si in sepulchro. j. quod vi aut clam. in l. si multi. j. de pub. Bald. in l. de verbo. signifi. Barto. et Bald. in l. quicunq. de fer. figi. et in l. si ita sit scriptum. de leg. ij. Bald. in l. Gallus. de lib. et postu. Canon. in c. identitatis. de electio. in. vi. Archi. plenius. rii. q. ij. in c. suadente. vbi glo. singularis. C. Nota banc. l. quod in pen alibus masculinum extenditur ad femininum ratione identitatis. quod etiam locum habet in statutis. C. Nota etiam ratione identitatis in pen alibus de stricta significatione vocabuli ad latam verba extendi. qd an sit verum breuis est conclusio Jo. And. At illud quod est penale est correctorium: tunc verba non extenduntur: vt in clem. bi qui. in verbo. et eisdem. de eta. et qualita. Aliquando leg ipsa est penalis tantum: et tunc fit extensio: vt per casum in clem. i. in verbo. eleganter. de electio. Regisse in glo. magna. circa principium. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. Ego dico hic esse casum. Sed dictum Jo. An. redditur hic dubium per text. in antben. minoris debitor. in glo. super verbo. ad curatorem. et in auth. vnde sumitur. C. qui dare tuto. pos. que loquitur in curatore et extenditur ad tut. Et est singularis gl. ibi. sed pro concordantia potes dicere quod aliquando leg ipsa penalis correctoria est inducta fauore alicuius qui a iure redditur favorabilis. tali casu verba quantuncunq. penalis et correctoria sicut in d. auth. minoris. extenduntur de stricta

stricta significatione vocabuli ad largi. Aliquando ipsa leg. penalis non est inducta favore alicuius: tunc verba non extenduntur. ita loquitur clem. bi. qui. Tene meti: quia non reperies in. s. de viro. ubi doctores ponunt. Preterea vides quod verba preteriti temporis non trahuntur ad presens: licet ex indetate rationis in penalibus fiat extensio. Quero an statuta penalia propter identitatem rationis extendantur. ad presens dicendum quod sic. per teg. in. l. quo naufragium. s. deinde. j. de incen. rui. nau. quem textu addo ad istum: ita non est iste singularis. Item quod si nunc quid leg. seu constitutio extendens aliam legem seu constitutionem precedentem in vno casu sub pena ad alium videatur respectu penam in sequenti casu. vtpote dicit statutum quod mulier non possit portare sphyrum sub tuta pena. Alia constitutio dicit quod sicut prohibetur sphyru ita et rosati. De hoc est glo. notab. in. l. si. j. de in ius voc. q. non videatur repetita eadem pena in sequenti casu nisi hoc nominatim exprimitur. C. ano. dicunt contrarium per glo. in. c. de multa. in verbo. ecclesiasticus. extra. de preben. Ego considero de hoc duplicem concordantiam. Primo quod si in vna eademque lege primo prohibente vel constituente leg. seu constitutio ubi est facta extensio ut tunc habeat locum. d. c. de multa. videlicet quod censetur facta repetitio eiusdem pene. et hoc operatur vicinitas. Si vero est dispositio in vno est extensa in alio: tunc non censetur facta repetitio. Ita est casus in. d. c. de multa. secus si ad diversa. ut in. d. l. si. Sed quid in constitutione loquente per verba que possunt denotare inclusionem et exclusionem an extendatur ad inclusiva vel exclusiva: puta per dictionem vsq. a. vel ab. Exempli: faciens furtum vsq. ad duos aureos non suspendatur. gloss. est singularis in. l. idem in vno vsq. j. de dolo. videlicet quod extendatur prout est favor ipsius delinquentis. Item quid si est constitutio que presentata vno modo includit. alio modo excludit. exemplum. si episcopus Italicus promouerit ad ordinem aliquem foresem clericum Ultramontanum puniatur in. v. habes. b. lingu. in. c. j. in verbo clericum. de tempo. ord. lib. vi. videlicet quod debeat presentari eo modo vt includat non vt excludat. Ultimo nunquid constitutio penalis inter easdem personas extendatur de vno casu ad reliquum per identitatem rationis. Hoc habet glo. in. c. de. in verbo. lineum. de vita et honeste. c. de. teg. in. c. j. s. porro. que fu. pri. cau. bene. amit. in. v. f. end. et qd not. Jo. And. in regula. odia. de iureiur. et egiste habent glo. in. s. item mista est actio. in. s. de actio. Item nunquid constitutio penalis loquens in vna persona loquatur ad aliam personam habentem in se identitatem rationis. Jura in contrarium sunt in. l. senatus. ff. de ritu nup. et. l. si libertas. s. senatus. eo. titu. et. c. de interdic. matri. l. si. In contrarium facit. l. patri. cum not. per Bar. j. de adult. et. l. si filius. l. j. et. ff. cum ibi not. per Bal. C. ad ab. accedo. et. l. filium habeo. eo. titu. et. l. Jul. de ri. nup. Sed quid si constitutio penalis sit an nullatoria actus nunquid extendatur. Habes glo. in. c. si postq. de elec. in. v. j. in c. de. in verbo. prefidentes. de rescrip. Aliam in. c. si. et. c. postq. de elec. Item dicitur hic quod propter impossibilitatem soluendi pena pecuniaria commutatur in corporalem. Et sic habes quod in criminalibus qui non possunt soluere in ere debet in corpore. Nunquid idem sit in civilibus. Habes text. in. l. nemo carcerem. de egac. trib. lib. x. Item quod si quis in defectum pecunie fuit punitus corporaliter si postea peruenit ad pinguiorem fortunam an possit cogi ad soluendum. dicas quod non. per. l. sed si vnus. s. si ante. j. de in iur. quia non debet quis bis puniri ex eodem delicto. Item dicitur hic quod rusticus excusatur. dicas hoc verum nisi sit sagax: vel quid clandestine fecerit. de quo vide gl. C. de interdic. matri. lib. j. et glo. in. l. at. l. et. de excusatio. tuto. Item quero vbi habent canonice. quod qui non potest soluere in ere. luit in corpore. habent

in. c. finem litibus. extra. de dolo et contuma.

Summarium.

- 1 Familia contra vnum delinquentem an dominus pro pluribus teneatur: et contra si vnus contra plures.

Familia. Cibi tractatur de publica vindicta factum a familia puniatur vt factum a pluribus. Alias secus et consilium plurium adhibitu circa vnum idem puniatur vt consilium vnum tantum. non autem vt consilia plurima. b. d. Not. quod corrupto pretoris albo per familiam dominus non consequitur beneficium vnice solutionis: licet in furto damno et iniuria secus. Not. secundo quod sicut maiestas attribuitur principi: ita etiam attribuitur pretori et libero populo seu ciuitati. j. de cap. l. no dubito. ita etiam et alteri libero domino non recognoscenti superiorem: vt in. l. si. C. de episco. audie. Nota. tertio maius est delictum quod committitur in contemptum persone publice quam priuate: quod patet quod magis puniatur. Not. quarto quod albo pretoris et ministracione iniurie pluralitas personarum arguit pluralitatem delictorum. licet secus sit in furto vt hic est notab. teg. et. j. de iniurijs. l. si plures. Not. vltimo quod pluralitas personarum consilientium circa vnum et idem non arguit pluralitatem consiliorum sed indicatur tantum consilium vnum. quod declaratur vt plene per Dy. et Bar. in. l. sem per. s. si in sepulchro. j. quod vi aut clam. Primo vides in hac. l. quod si familia domini deliquerit corrumpendo vel damnum dando vel iniuriando circa vnum et idem: dominus tenetur vt pro vno. Limita hoc quando circa vnum et idem delinquit vniformiter: secus si difformiter. per teg. in. l. si quis. s. si. j. de furt. Secundo adde et ponatur quod tempore commissi delicti plures fuerunt serui qui non erant vnus familie sed plurium dominorum: postea quando volo agere effecti sunt vnus domini an tunc teneatur dominus vt pro vno aut prout diuersis: dic vt pro hoc dijudicando attenditur ipsius delicti commissio non tempus agendi. per text. in. l. ait pretor. in. si. j. de nega. Tertio pone quod familia intulit damnum duobus habentibus bona communia non diuisa et vnus istorum egit contra dominum ipsius familie a quo pena recepit: postea alius socius vult ad idem agere an teneatur dominus ambobus: dicendum quod non. Ita et notabilis littera in. l. si. si familia. fur. fecit. dica. Item dicitur hic quod potestas que attribuitur principi attribuit et pretori et libero populo seu ciuitati. Adodo quero nunquid sicut delinquens in principe qui committit crimen lese maiestatis si deliquerit contra ciuitatem seu liberum populum ita committat idem crimen. Glo. sunt contrarie. vna in. l. fallaciter. C. de abol. alia in. l. j. ad legem Jul. maiestas. Et de hoc vide per Bar. in extra. ag. qui sunt rebelles. in verbo. rebellantes. Sed quero hic vides quod quis propter plures delinquentes tenetur soluere vt pro vno. Pone quod statutum dicat quod ciuitas castrum vel villa que non ceperit malefactorum puniatur tali pena: et pone quod plures fuerunt malefactores pro quibus non captis ciuitas vel castrum excusatur an teneatur soluere vt pro vno vel vt pro pluribus. dicas quod tenetur vt pro vno. Ita refert Barto. fm. Dy. et Dy. in. l. malitij. s. is quod. l. j. de actio. et obliga. Idem sequitur Bald. in. l. j. C. de condic. fur. Et vide in simili Bar. in. l. cum exhibuisset. s. si plures. j. de public. et in. l. j. de nego. gest. et Bald. in. l. iubemus. s. finantem. C. ad Trebel. Bene facit teg. in. l. j. cum seq. j. de fjs qui dic. vel effu.

Summarium.

- 1 Iudex esse non potest in causa propria, aut sue familie.
- 2 Consuetudo dans alicui potestatem cognoscendi in causa sua an sit valida.
- 3 Ordinarius non posse in causa suorum iudicare qualiter sit intelligendum.
- 4 Pater an possit iudicare duobus filiis suis litigantibus.
- 5 Arbitrari an possit quis esse in causa propria.

Qui iurisdictioni. Non potest quis esse iudex b. ij

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

in causa sua vel suorum propinquorum aut familiarium. hoc dicit. **N**otabitur primo quod in causa sua nemo iudex est. Ad idem. C. ne quis in causa sua. in rubro. et nigro. et quibus in causa primo. **N**o. secundo quod in causa suorum non potest quis esse iudex. quod dico ut declarabitur in glossa. Iste teg. habet tria capita. Primum est an quis potest esse iudex in causa sua. In hoc accipe negativam ut supra dixi. Adde nunquid hoc fallit in papa et imperatore et in alijs qui non recognoscunt superiorem. Hanc questionem ego ponam in duabus legibus sequentibus. videlicet in l. pretor. et in l. cui qui. Sed dubium est quid in episcopo et consequenter in potestate an possunt cognoscere de iniuria que sibi illata est. Questio mouetur per Innocentium in c. extra de verbo. signi. Ego refero me ad glossam in c. Romana. de penis. l. b. vi. sed casum habes in clem. de foro compe. **Q**uero nunquid valet consuetudo que dat potestatem alicui cognoscendi in causa sua: videtur quod non tanquam inducens occasionem delinquendi. In contrarium est casus quod valeat in d. c. de pe. lib. vi. **I**tem similiter quero nunquid episcopus possit esse iudex in causa ecclesie sue. Innocentius hoc tangit in c. nosti. extra de eccle. Sed vos habetis glossam ordi. quod possit. i. q. vii. c. si quis aliam. in c. cum venissent. extra de iudi. Hodie est casus in c. cum persone. de privileg. in vi. Sed teg. in l. nec quicquam. s. de off. procon. dicit quod melius faciat si ad superiorem remittat. Sed quero quid si iniuria illata est minori magistratui. remitto vos ad c. dilectus. extra de pe. et c. de off. deleg. **S**ecundo dicitur hic quod iudex ordinarius neque liberis neque vxori ius dicere debet. **L**an. habet de hoc teg. in c. postremo. extra de appel. et in q. vii. s. tua. ver. filius. et c. cum queritur. An quis possit esse iudex in causa suorum filiorum. dic quod aut loquimur in iudice delegato: et dico quod potest. sed recusatur. ita loquitur in l. in primis. s. de iudi. aut loquimur in ordinario: tunc aut vult cognoscere in causis criminalibus: non potest. ut l. comelia. s. de iniurijs. aut in civilibus: magnis causis: tunc aut filius agit: non potest aut conuenitur in minimis causis: et potest. teg. est in l. alle a quo. s. si allegata in glossa. Sed an sicut in causis iurisdictionis contentiose ita et voluntarie. Et in omnibus dic quod idem. **L**an. apud. s. de manumiss. iudic. et l. si consul. s. de adop. Sed ista procedunt quando filius litigaret cum alio extraneo. **Q**uid autem si duo filij litigarent. an tunc pater possit esse iudex inter eos: dicitur quod sic: quod cessat suspensionis causa: cum sint paris gradus. **N**on solum. C. de dona. habetis glossam in glossa. cum rub. c. canonicus. extra de off. deleg. aliam in c. postremo. extra de appella. et i. q. v. c. i. Sed nunquid episcopus vel alter maior: possit cognoscere de delictis commissis in suos familiares vel illis que in alios commiserunt: nunquid in causis pecuniarijs possint esse iudices ordinarij. **L**an. **J**aco. de Alre. **B**ald. ponunt in l. i. C. ne quis in causa sua. **B**ar. in l. si quis. s. si quis. s. de pen. **I**nnoc. ponit in d. c. extra de verbo. signi. **D**o. **A**nto. de **H**ut. in c. cum continetur. extra de foro compe. ubi etiam tractat. an valeat consuetudo attribuens iurisdictiones alicui cognoscendi in causa in qua non possit alias cognoscere contra eum qui fuit eius familiaris. et tunc desist. **B**art. in l. i. s. idem **C**omelio. et s. seq. s. de questio. Et per **S**pecu. in titu. de teste. s. i. verficu. quid si olim. ubi habes an possit esse testis. et glossa in q. v. in c. accusatores. et per **I**nnoc. in c. inquisitionis. et c. cum oporteat. extra de accusa. **I**tem pone quod sit casus delicti in quo regulariter quis non potest esse iudex in causa domestica nunquid si delictum est notorium possit de eo executionem facere: dicendum quod sic: quia cessat causa suspensionis: ut est teg. in c. nouit. de appellatio. hoc procedit in ijs qui habent merum imperium. Quid autem sit in alijs magistratibus dicat quod debent remittere ad superiores: ut l. i. s. de off. si. pre. et au. ga. **Q**ue autem sint cause ex quibus delegatus possit recusari. dic ut in c. cam que. de off. dele. et c. accedes. et l. i. ut lite non contestat. et in c. infirmante. de off. deleg. et not. in d. c. postremo. **I**tem quero quid de arbitris. an possit quis esse arbiter in causa sua. Dic ut in l. sed si filius. als. qui etiam. s. de arbit. sed arbitrator: potest. ut not. in l. pe. s. de arbit. **E**rgo bis quero nunquid valet statutum quod iniuriatus possit se vindicare ab iniuriante. **D**o. **A**nto. ponit in c. quia in ecclesiarum. extra de consuet. **B**al. in l. si penes. C. de depo. Sed an valeat consuetudo ut offendens in manibus offensi se remittat: quod possit sibi met vindicam sumere.

Bald. in l. i. s. vlt. adeo. et l. sed si vnus. s. de iniur. dicit quod potest. **B**ar. dicit quod non valet consuetudo talis. **V**ide glossa in l. penult. de arbit. **C**anon. in c. cum contingat. de senten. excommu. ubi prohibet in clericis in laicis approbat. Et sic **B**ar. dicit contra hunc textum.

Summarium.

- 1 **A**ctiones diuerse. an vnico libello possint intentari.
- 2 **C**onuentio et reconuentio diuersos non exigunt iudices.
- 3 **P**arti non debet permitti nec concedi libertas contra partem.
- 4 **A**bigenus et fur in quo differant.
- 5 **C**oacernatio delictorum puniendorum qualiter facienda.

Sicdem cum eodē. **C**um non sit ad impediendum iudicis iurisdictionem vbi causa conuentionis et reconuentionis

- 1 corā eodē iudice tractatur. hoc dicit cum. s. i. **N**o. primo secundum elegantiorē intellectum. quod vnus contra alium vno et eodem libello plures actiones moueri potest: quod intellige siue actiones differant numero tantum non autem specie: siue specie: numero. Primum probabitur. s. pro socio. l. cum duobus. s. si plures. fam. l. eriscu. in l. l. beredes. non est nouum. Secundum probatur. C. de anna. exco. des. non est nouum. **T**io. l. vlt. ad finē. **N**ota secundo quod vbi quis tractamus de odio quo ad faciendum iudicem incōpetentem summam coacernatio fieri nō debet. **C**um in s. cōuentionem et reconuentionem coram eodem iudice tractari debere. **A**d idem. l. penult. et authen. ibi posita. C. de defenso. extra de muta. peti. c. i. **Q**uoniam et simul et semel de eadē cognoscendum est: et vna eademque sententia terminandam. extra de ordi. cogni. c. cū. s. dilectus. s. que sententia. sine appel. rescin. l. i. in fi. **N**o. ibi. ne in potestate. quod in potestatem mei aduersarij conferri nō debet id quod mecum habet agere. s. de arbit. l. ne in potestate. **I**n gl. an debeat fieri plurium summarum coacernatio. **D**ic secundum **B**arto. aut sit ad fauorem inducendum: et tunc potest fieri coacernatio: ut l. si plures. in glossa. **A**ut ad inducendum odium: tunc non ut hic. et in s. si quis autem. C. de donat. in l. si canimus. **D**ic oritur questio. Statutum dicit quod bānitus in summa pecuniaria a leg. lib. supra possit impune occidi: tunc pone quod habuit bannum in xxx. vna vice. alia vice et alia causa in xl. nūquid ut possit occidi. possit esse summe cumulari: hic habes quod non. concor. **B**ar. in l. i. s. vlti. de condi. insti. item in l. vbi fideiussor. s. de sol. **A**nge. in l. si plures. in fi. s. de pac. **A**ttēde quod mihi videtur contrarium. **E**t scias quod abigenus est fur animalium exsistit in grege. **A**d hoc quod quis sit talis abigenus. requiritur ut furatus sit decem animalia. l. si de abige. si in minori numero fur est. **D**ifferētia inter furem et abigenum: quia abigenus potest relegari et ad mortem puniri: fur de iure nō. l. i. C. de condicio. ob turpem cau. **P**one quod quis plura et diuersa furta fecerit an possit puniri coacernando ista furta ut abigenus. **D**ic quod sic. per l. si qui sepius. s. de abige. et hoc inducitur in odium. **R**espon. distinguēdo an queris an cumulus ipsarum summarum sit faciendus in odium persone priuata et fauore alterius persone priuata: et sic non ut hic. **U**bi vero de odio persone priuata et fauore reipublice tunc sic: ut d. s. qui sepius. **I**gitur concludo cōtra **B**arto. in dicto statuto quod possit fieri cumulatio fauore reipublice. **Q**uero dicit statutum. quod quicunque commiserit vnum furtum puniatur certa pena: qui duo decapitetur. et pone quod commisi vnum furtum solum et absolutus sum: iterum commisi duo de quibus nō est facta punitio. an debeat fieri coacernatio de primo ad hoc ut possim puniri. vel pone commisi furtum vel homicidium in **A**lemania et aliud in **S**ediolani. **J**oā. **A**nd. in addi. **S**pecu. in rub. de fur. in q. nunquid faciēda est cumulatio delicti de quo non potest cognosci. **B**art. in l. si cui. s. de accusa. **B**al. in authen. sed nouo iure. C. de furtis. **E**go consulti **F**lorentie de quodam notario. **B**al. no. in l. i. C. de iudi. actio. et authen. qui semel. C. quomodo et quando lic. **I**tem dicit statutum quicunque commiserit vnum furtum puniatur in centum. qui duo. et amputetur pes. **P**one. quod diuersis temporibus furatus sum. an debeat fieri cumulatio ut

tio vt possim puniri amputatione pedis. habetur in l. cum
qui. s. item dicit. i. de furtis. ¶ Item pone qd debeat fieri
estimatio plurium rerum an debeat fieri cumulate an de
per se vnaqueq. Vide in l. s. estimatio. C. de iure dot.
¶ Item pone dicit statutum quicunq. seruiert per an
num domino ciuitatis efficiantur immunes a collectis: ego
serui diuersis temporibus ita quod de collectis mensibus
efficitur annus vel tempus anni. an ero immunes in l. non
solum. s. annus. i. de excusa. tut. tu dic vt in l. Paulus. s. idē
respondit. i. de libe. cau. quod sic ego posui in l. s. quoties.
i. de publi. ¶ Item pone constitutio vult quod qui steterit
per annum in ecclesia habeatur professus: si diuersis tēpo
ribus stetit. an fiet cumulator: Ponit Bern. in gl. in c. cum
quicertis. de reg. iur. lib. vi. Bal. in l. s. i. loca. ¶ Dicit quod
causa reconuentionis debet tractari coram eodem iudice et
eadem sententia terminari. nunquid habeat locum tam in
ordinario quam delegato. dic vt in c. de mut. peti. et in ar
bitro. extra de arb. c. cum dilectus. Sed pone quod recon
uenio coram diuerso. habes in c. dispensia. s. reus. de refcri
ptis. libro. vi.

Summarium.

- 1 Cumulatio summarū quibus de causis sit in iudicijs
admittenda.
- 2 Relatio semper est in dubio super proximiori casu appli
canda: licet etiam possit in remotiori.
- 3 Iurisditio tagata an impediatur cumulatione summarum
vel probationum vel filium incidentium.
- 4 Debita annuatim soluenda an possint vna actione cumu
lari: vt pro pluribus annis vna petantur.

§. Si vna.

- ¶ De pluralitate personarum non
debet fieri diuisio rerum in actione
contentarum. hoc dicit. ¶ Nota t quod licet summarum ex
diuersis actionibus debitarum non debeat fieri cumulatio
ad impediendum iudicis iurisdictionem: vt in prin. l. nullo
minus summarum vna eademq. causa debitarum cumu
latio fieri potest vt iudicis iurisditio impediatur. teg. est hic
not. et concordat. l. si separatim. in. s. i. de appel. ¶ Nota se
cūdo inspicit id quod euenire potest. de quo dic vt dicitur in
glo. ¶ Nota tertio in glo. coram sententia. in fin. fm intelles
ctum veriorē t q relatio clausule in fine posite. in dubio
facienda est ad proximam in eodem casu: etiam si fieret ad
precedentia et resisteret in ipsa dispositione contrarietas.
quod dic vt dicitur in gloss. ¶ Glof. ponit brocardum scilicet
licet q inspicit debeat id quod euenire potest. quod an et quā
do sit vide per Bar. in l. inter stipulantem. s. sacram. de ver
borum obligat. et per Bald. in l. i. de in litem iurand. Ad do
vnum. dicit. l. inter stipulantem. quod aduersus casus in bo
mine non est considerandus. Hoc est verum vbi considera
retur ad sui odium: fecus ad fauorem. l. generaliter. s. si bo
mini libero. i. de fideiuss. Hoc est materia relationis et res
petitionis. ¶ Et primo de via relationis. Aut clausula po
sita in fine orationis referatur ad proxima vel precedentia.
Facit triplicem diuisionem. Aliquando loquimur in con
tractibus: aliquando in ultimis voluntatibus: aliquando
in legibus: aliquando in statutis. ¶ De primo casu per
Bar. in l. licet Imperator. et talis scriptura. de legatis. i.
idem in l. in repetēdis. et l. si tibi cure. de leg. in l. i. s. deinde.
i. de postulan. Bal. in l. i. C. de legi. hered. De vltima volun
tate. in c. secundo requiris. et in c. inquisitionem. extra de ap
pella. cap. olim. extra de refcrip. i. cap. abbate. de verborum
signi. ¶ De repetitione pone hanc questionem an dictum
in primo repetatur in secundo fac similem diuisionem vt in
vltimis voluntatibus. Bar. in l. Scia. s. Caio. de fun. instru
cto. De contractibus. in l. si ita stipulatus. s. L. bysogonus.
de verbo. oblig. De legibus vel statutis habes in l. pector.
s. erit. vi. bo. rapt. Bal. in l. quemadmodum. s. bec verba. i.
ad leg. Aquil. et in l. i. in prin. de publi. Specu. in tit. de ins
tru. edit. s. nunc autem. vers. item excipe. et in tit. de dispu
ta. et alleg. aduo. vers. vel in prin. fact. narra. ¶ Item hic
vides tractari de iudicibus habentibus iurisdictionem ta
3 ratam. Nunc quero t iudex non habet cognitionem nisi in
summa ista. Pone de d. libellum cōtinentem hāc summam
pendente lite res crescit: nunquid talis iurisditio impediēs

tur: Gul. allegat quod multa impediunt faciēda que non
impediunt iam facta. l. patre furioso. de bis qui sunt sui vel
alie. iur. Dic qd est casus in l. s. cum scimus. C. de appella.
¶ Item qd damno dato agitur actione. l. Aquilic. Adodo si
tu reus cōsteris condēnaris in simplum: si negas in dupli.
¶ Tunc quero damnum datum erat in. xx. ago coram iudice
cōpetenti ad illa. xx. nūc lite pendēte reus negat: et sic actio
creuit an impediēs iurisditio. Gul. determinat qd nō. Tu
dic qd cōsideranda est primordialis materia. nō accidētis
lis superueniēs. Lite veniūt. s. cum predigimus. i. de peti. be
re. et gl. in l. certi cōdictio. C. si cer. pcta. ¶ Itē t ex cōtractu
vel vltima voluntate debetur mihi decima annuatim: pos
sum agere ad omnia simul. que mihi debētur: ne omni anno
tedio afficiar. De vltima volūtate est in l. i. C. de defen. et no.
in l. i. C. de prescrip. xxx. ann. De cōtractibus glof. ordi. in l.
non quemadmodum. i. de iudi. ¶ Nunc pone qd quolibet
anno a testatore. l. sunt relicta aut ex cōtractu. Adodo volo
agere coram iudice cognoscēte de ista pro omnibus mihi in
futurum debitis. Gul. dicit qd iste summe sunt singularis
ter cōsiderande: per teg. in l. scimus. s. si. C. de dona. et sic ius
deq. crit cōpetēs: alio secus. Tu cōsidera aliter. nam diffe
rentia est an quid animum debeatur ex cōtractu: tunc pro
omnibus annis debitis nascitur vna actio: adeo quod illa
eadem mihi competit pro singulis annis: vt l. senatus. s. fin.
de dona. cau. mor. et l. si seruus meus. Si autem ex vltima vo
luntate tunc pro quolibet anno nascitur mihi noua actio:
tali casu non fit coaceruatio: quia pluribus actibus debetur
tur: vt est casus in principio huius legis: si autem vna actio
fecus: vt bac. l. in fine.

Summarium.

- 1 Magistratus municipalis an potestatem habeat in
bis que sunt meri imperij.
- 2 Constitutio mentionem faciens de supplicio an debeat ex
poni de vltimo.
- 3 Coercio leuis cuius sit imperij.
- 4 Coercio modica tripliciter cōsideranda.

M

Magistratibus.

- ¶ De municipalibus magistratibus
erga seruū vel liberū hominem non habet se
ueriorem vltionem sed modicam coercionem.
hoc dicit. ¶ Nota t primo municipij magistratum non ha
bere potestatem in ijs que meri sunt imperij. Adde idem
in l. i. s. de offi. eius cui māda. est iurisd. in authē. de defen.
ciu. s. audient. et s. ipsos quos. ¶ Nota scōdo eosdem pote
stātē habere puniendi modica castigatione vt leui coercio
ne: vt. d. s. iudicare. qd etiam ipsis delegatis permittitur: vt
extra de offi. dele. preterea. l. i. in f. et l. i. s. de offi. eius cui mā
da. est iurisd. vide l. si quid erit. s. de offi. proconsul. ¶ Nun
quid t constitutio faciēs mentionem de supplicio intelliga
tur de vltimo? Glo. videtur dicere q sic. et qd hoc sit verum.
dic quod aut sunt multe: videlicet quādo verbum vnum in
constitutione positum potest comprehendere plura suppli
cia referēdum est ad minora. l. interpretatione. de penis. gl.
in l. i. C. ne L. brist. mancip. alia glo. in l. i. C. que res ven. non
pos. alia in l. bos accusare. s. omnibus. i. de accu. Et respon
deo ad gl. in bac. l. quia hoc ideo dicit vt cūctetur cōtrarie
tas. ¶ Quero t nunquid leuis coercio sit meri. misti. vel iu
risdictionis. dic dum querit cuius sit generis. Dic q modis
ca coercio est triplex. Quia aut fit ad vindictā publicam: et
ista dicitur esse mera: sed expeditur nobili officio et publicā
utilitatem respicit ergo et. Quēdam est que fit ratione par
tis interesse: et tunc est mista. ¶ Pone casum si delegatus
ab inferiori a principe videns partem cōtumacem: pronun
ciauit in possess. mittēdum ex primo decreto: circa ista fit in
teresse partis. Probatur. q sit mista. ex diffinitione misti.
Quēda est coercio leuis que exercetur ad coadiuandam
iurisdictionem: et tunc si iurisditio est inferioris gradus ita
erit ista coercio. Pone delegatus denegauit contumaci au
dientiam. vel respectu contumacie negauit contumaci au
dientiam. C. de mo. multa. et sic quia ista coercio exercetur circa infe
riorem iurisdictionem non crit iurisditio probatur quia ac
b iij

cessarium sequitur naturam sui principalis. Item modica
coercitio dupliciter potest cōsiderari. Uno modo prout com
petit maior. itē put cōpetit inferiori vel delegato. Primo
casu potest imponi que etiā tendat ad penā corporale leuē. tēg.
est in d. a. d. de defen. ciui. Si autē cōsideras prout cōpetit
delegato, tunc illa coercio nō extenditur ad corporale, sed
ad leuē. vt in c. i. venissent. egra. de eo qui mittitur in pos.
Item ad cōdemnationem epēfaram. l. cūmus. de iudi.
l. propter adūm. s. finautem. C. eo. Item iudex iubet par
tibus respondere si nō respondeat pronūciabit haberi pro
confesso. Item si reus nō vult iurare de calumnia potest
rit pronūciari pro confesso. l. i. s. finautem reus. de iuramē.
calum. Qualiter autē procedatur. sic per Bar. in l. leg. qua
cūq. i. si quis in ius voca. non i. C. Sed quero f ego sum
confessus me deliquisse coram iudice incompetēti, an valeat
cōfessio, adeo vt egra inde cōpetens contra me possit pro
cedere? Guliel. i. successione Bart. hic. Bal. in l. clarum. C. de
ar. pres. a. in l. i. C. de conf. Innocē. in c. per inquisitionē.
de electio. i. in c. si clerici. Specu. in titu. de conf. s. sequi
tur. ver. quomodo. Tu dicas q. aliquando cōfiteor coram iudi
ce incompetenti cuius iurisdictionem possum prouocare: et
tali casu confessio est valida: tunc nō solum ipse fed etiam
competens poterit punire. l. cōfessissē. i. de iudi. aut fit cor
am eo cuius iurisdicō non potest prouocari: tunc est nul
la cōfessio. C. si clerici. p. allega. Jta definitio fuit Joān.
And. in titu. de conf. Sed q. hec confessio non valeat vt
possit puniri est verisifed bene valet ad torquendum. Pro
bō. si in confessio delinquentis coram incompetenti iudice
facta habetur pro egratūciali que facit iudicium. l. capis
te quinto. de tutel. a. de adulter. l. quero. in fi. de edili. edict.
Et dē pone quid talis cōfessio sit in iudicio nullo respec
tu ordinis iudicarij an reddat confessionem nullam. La
nō. habent tēg. loquē. in foro suo in c. i. de accusat. in. vi. q. 8
valeat tēg. Innocē. dicit quod etiam puniri potest. in eo.
cap. qualiter i. quando. c. i. egra de accusat. cuius dictum
sequitur Barto. in l. si confessio. i. de custo. reo. La. si. habent
alios tēg. loquentes in iudicio ciuili. in c. p. sanas. egra
de restitu. spolia. Alium in clemē. cōstitutionem. in fi. de ele
ctio. Bal. in l. i. s. eo. i. in l. i. si mēf. fal. mo. d. allegauit illi
tēg. Registe habet per Bal. qui in l. i. c. re iudic. tēg. in
la. i. pretor. s. permissur. i. de mino. C. Sed adde istū
digerunt q. possit puniri in eadem in cōtrarium est veritas:
quia non valet in eodem. in l. cūmus. de agrico. i. censi.
lib. g. i. l. in bēmus. C. de libe. cau. palestie facit. i. valuit. in fi.
i. de iur. a. C. Sed quid si confessio est facta in iudicio inua
lido fed facta est de alio delicto quam de eo de quo est que
stio: an valeat vt possit quis puniri de vero delicto. Specu.
in titu. de inquis. s. nunc. videntem. circa principi. veris. quid
si actum. i. titu. de test. s. i. veris. quid si in modum exceptio
nis. Bal. in l. presbyteri. C. de episc. i. cleri. i. in l. mercalem.
C. de condic. ob. tar. cau. veritas est q. nō valet. vt possit pun
iri eo de eodem iudicio pena ordinaria: fed bene valet vt possit
puniri pena egratōdinaria: vt in c. cū dilectus. ad fi. egra
de oedi. cogn. i. c. de except. ad fi. Item pone episcopus
vel iudicis inquisitū contra clericum tantquam cōtra
hereticum. qui degradatus est i. traditus curie seculari. an
iudex secularis debeat sequi processum priuatum. Bart. in l.
diuus. l. i. de custo. reo. Bald. in authen. clericus. de epis
co. i. cleri. C. de epi. re. do. Anto. in c. si clerici. Canonice
in cap. vt inquisitionis. s. prohibemus. de here. lib. vi. In
contrarium facit in authen. de san. episc. s. i. vero crimen.

Summarium.

- 1 **D**elegare nemo potest nisi iurisdictionem habens ordinariam.
- 2 **M**agistratus non cogitur ius reddere ultima die sui officii.
- 3 **D**elegatio valida uno presupponit.
- 4 **D**elegatus indebit in partibus volentibus possit in causa incepta per eum procedere.
- 5 **S**ententia delegato putativo, prolata an ratificatione ordinarii validetur.
- 6 **D**elegatum se dicens cum non sit an patientia ordinarii ius acquirit.
- 7 **M**agistratus, quando dicatur officium dimittere.

Eam qui legare et quem cogere ad suscipiendam delegationem oportet magistratum esse: nec quis potest ita delegare vt delegatus ultima de sui officij sententia ferat. et potest iudex superior se submittere iurisdictioni iudicis inferioris seu sibi equalis. h.d.cum.l.seq. Nota primo q regulam q nemo delegare potest nisi habes ordinariam potestatem qd declara vt ple ne dicimus. s.titu.ij.li.in fi. ¶ Mo.in.s.iudicare. fm vnum intellectū q vt ultima de offici magistratus ad ius reddend non nō cogitur. ¶ Mo.sco alium magistratū in rem per sonalē nō posse causam delegare terminatū suo magistra tu finito. ¶ Mo.in.l. est receptum q licet iurisditio inferior in superiore aut par in parem potestate non censeantur habere vt. j. de arbi. l. nam est magistratus. j. ad Trebell. l. ille a quo. s. tempus suum. j. de min. l. minor. autem. cum. si nullo minus iure p rogationis seu summisionis vti iurisdictione contentiois nō voluntaria possunt: vt hic est tex. j. glo. dicit qd ad hoc vt delegatio teneat nō requiritur. ¶ Primū qd causa sit delegabilis: vt l. siquid erit. a. l. solēt. s. de offi. pios. conf. ¶ Item qd ille cui delegatur sit habilis: vt in l. cū pre tor. s. vti. de iudi. ¶ Que autē sint ille persone que de iure sunt prohibite esse delegate habes in. d. l. cum pretor. et in c. fisci tatus. extra de rescrip. ¶ Item sunt duo alia necessa ria ad hoc vt delegatus prosperet aut sententia validam: primo vt proferat se esse delegatū eius qui delegauit. Specu. in ti tu. de sententia. s. quoniam. ver. quid si dixerit allegat. l. que ro. j. de eo qui pro tut. Scdm est istud q fuit notab. s. ede. de Se. qd si iurisditio ordinaria delegatur ille qui de hac causa facit cognoscet ex primat se velle cognoscere vt delegat. ¶ Itē s. feder. in cōf. egypt. allegat. nō. per Innoc. in. c. licet vndiq. extra de offi. ordi. do. Anto. in. c. cum ex officio. extra de prescrip. q milibonius valeat processus delegati. licet non ex primat se delegatum: quia debemus potius presumere vt res valeat quam percat. l. quories. de reb. dub. ¶ Item nō debet presumi accepisse viam auctetētem iudicium suū. l. iij. de test. mili. Idem teneo alia ratione: quia procurator et de legatus equiparantur. Et tūc pone mandamus procuratori vt enat: ipse simpliciter emit nō expresso nomine cuius censetur certe nomine mandantis emere. l. qui in aliena. s. si qui putabat. j. de acquir. bere. ¶ Item de tutore. l. post mortem. j. quando ex facit. Ita in proposito delegatus cēse tur in dubio pcedere vt delegatus per. d. l. post mortē. Tu des qd ad hoc vt valeat delegatio requirit q delegatus ha beat ordinariā potestātē. Pone eo tēpore quo delegati nō habebā iurisdictionē: postea superuenit. nūquid recomaleat iurisditio que a principio fuit nulla. Glo. ponit in l. i. c. qui p sua iurisdit. Spec. in ti. de iudi. de l. s. exapi. ver. quid cognoscēs. d. Anto. in. d. c. cū ex officio. ¶ Veritas est aut ille qui habet iurisdictionē actu et habitu. et tūc cōualecit: ut nō. et tūc fecus. probat in l. obseruare. s. post hoc. s. de of f. pios. ¶ Itē pone q corā eo delegato cui delegari nō potuit partes procedūt. an valeat pcessus partib⁹ cōsentis bus s. scietib⁹. ¶ Si sunt cōtrarie. vna. in l. i. c. de peda. iudi. lia in. d. l. ista. Tu cōcorda q aut ille cui causa fuit delegata priuata persona: nullā habebat iurisdictionē. certe tūc pcessus est nullus. l. priuatozū. C. de iurisdit. om. iud. Sinas q alius habebat iurisdictionē ordinariā talis pcessus sufficet et cōsensu. l. s. ex delegatione fuerit nullus. ¶ Itē pone q di cebat quidā se delegatū q nullā habebat delegationē num id ordinarius possit illā suam habere ratam. hec questio duas gl. cōtrarias. vna in. l. i. c. de iure sibi lib. alia in. c. significasti. de fo. spe. ¶ Pōt allegat. do. Inno. in. c. pruden t. a. de of. or. Bar. ponit hic q tu dicas q nō pōt cōfirmari p superiorē. i. g. q. i. c. s. allat in principe. 2. cor. ij. q. vi. c. hoc qps. c. ¶ Itē pone tūc iudex ordinarius et ego delegatū suum de esse dico tūc patit: iniquū sua patiētia inducit delega onem: videtur q sic. per. l. si remaneret. d. c. qui passus. a. l. i. patitur. j. manda. Tu dicas q Innocē. in. d. c. pruden t. an dicit quod nō est verum. Bald. in l. i. c. ybi de cri. agi potest. ¶ Unum addo ad glossam dicit qd non possum gere cum qui mihi non est subiectus. Tu allega. c. passio lis. circa pinci. de offi. ordina. ¶ Et glo. querit. an et quan do magistratus censetur deponere officium. Aut queris q quando incipias deponere officij insignia. Tu dicas q tr. duos dies ante censet finitū officij: vt in aut. de admi. n. deponit. Aut queris an et quando incipiat deponere administrationē.

1 **E**ste
 2 **E**ste
 3 **E**ste
 4 **E**ste
 5 **E**ste
 6 **E**ste
 7 **E**ste
 8 **E**ste
 9 **E**ste
 10 **E**ste
 11 **E**ste
 12 **E**ste
 13 **E**ste
 14 **E**ste
 15 **E**ste
 16 **E**ste
 17 **E**ste
 18 **E**ste
 19 **E**ste
 20 **E**ste
 21 **E**ste
 22 **E**ste
 23 **E**ste
 24 **E**ste
 25 **E**ste
 26 **E**ste
 27 **E**ste
 28 **E**ste
 29 **E**ste
 30 **E**ste
 31 **E**ste
 32 **E**ste
 33 **E**ste
 34 **E**ste
 35 **E**ste
 36 **E**ste
 37 **E**ste
 38 **E**ste
 39 **E**ste
 40 **E**ste
 41 **E**ste
 42 **E**ste
 43 **E**ste
 44 **E**ste
 45 **E**ste
 46 **E**ste
 47 **E**ste
 48 **E**ste
 49 **E**ste
 50 **E**ste
 51 **E**ste
 52 **E**ste
 53 **E**ste
 54 **E**ste
 55 **E**ste
 56 **E**ste
 57 **E**ste
 58 **E**ste
 59 **E**ste
 60 **E**ste
 61 **E**ste
 62 **E**ste
 63 **E**ste
 64 **E**ste
 65 **E**ste
 66 **E**ste
 67 **E**ste
 68 **E**ste
 69 **E**ste
 70 **E**ste
 71 **E**ste
 72 **E**ste
 73 **E**ste
 74 **E**ste
 75 **E**ste
 76 **E**ste
 77 **E**ste
 78 **E**ste
 79 **E**ste
 80 **E**ste
 81 **E**ste
 82 **E**ste
 83 **E**ste
 84 **E**ste
 85 **E**ste
 86 **E**ste
 87 **E**ste
 88 **E**ste
 89 **E**ste
 90 **E**ste
 91 **E**ste
 92 **E**ste
 93 **E**ste
 94 **E**ste
 95 **E**ste
 96 **E**ste
 97 **E**ste
 98 **E**ste
 99 **E**ste
 100 **E**ste

administratione. Dicitur qd eo die quo successor incipit in-
trare ciuitatem: vt. l. meminit. §. de offi. procōf. Sed pone
q dubitabat aduentum successoris an valeat: dic q sic per
reg. in. l. fisco. §. de offi. pref. q requiritur scientia. Aut que-
ritur quando ipse magistratus amittat potestatem delegan-
di: dic q ultimo die. vt. bic. ¶ An autē superior magistra-
tus possit cognoscere de causa sua: Aut queris an possit co-
gnoscere de causa patrimoniali: tūc aut loquimur de po-
testate absolute: potest. vt. l. princeps. §. de legi. 2. senatus
consult. aut ordinaria: tunc non potest: vt per totum. C. ne
quis in cau. sua. Si autem queras de his que spectant ad
rationem dignitatis. dic q sic. l. proime. de his que in test.
delet. l. 2. hoc vberius. de here. insti. de honestate tamē de-
bet alteri delegare. c. cū dilecta. de consir. vt. vel inuti. et. l.
ne queq. circa prin. de offi. procon. Aut queris de delictis
que ipse superioris commiserunt: tunc si de heref non po-
test. l. dist. si papa. c. ad apostolic. de regu. iur. aut respo-
ctu aliorum delictorum: tunc per semetipsos pronūciare
possunt. c. v. dist. c. nunc autem. Sed an possint se submittē
re iurisdictioni alterius. Et tunc aut queris ad penitētiā
iniungendam: tunc potest. vt. in. c. sane. de offi. delega. aut
vt sibi imponatur pena tēporalis: et tūc potest. vt. ij. q. vij.
nos competens. aut vult se submittē inferioz: non po-
test. c. 2. ¶ Sed quid si vellet committere se concilio. habes
distin. viij. c. nemo. q concilium non potest contra cum co-
gnoscere nisi in causa herefis.

Summarium.

- 1 Error in iudicijs omnem consensum excludit.
- 2 Iudicium coram iudice incompetenti agitatum nullum esse censetur.
- 3 Ordinarius potest tam vniuersalis cause q̄ particularis cause cognitionem delegare.
- 4 Iudex vel aduocatus quibus ex causis re censetur.
- 5 Communem errorem prebere iurisdictionem quo casu procedat.
- 6 Iudicem non suum adies an presumat ignorāter adiuuise.
- 7 Prorogatio an quocunq̄ consensu inducatur.
- 8 Error in iudice an addat vel minuat iurisdic.

Sper errorem. ¶ Erras eo q non consensit
intelligitur iurisdictionē prorogare. Et habens
iurisdictionem ordinariā: omnes causas: vñā
delegare potest maxime ex iusta causa: puta si ante susce-
ptum magistratus officium aduocatus fuerit in ea causa
de qua nunc ex iurisdictione ordinaria cognoscere posset.
hoc. d. cum duobus legibus sequē. ¶ Nota primo q error
omnem consensum t̄ excludit. Ad idem. §. de aqua pluuiā.
arcan. l. sed hoc ita. vbi plurime sunt concordā. ¶ Not. q
error impedit iurisdictionē prorogationem. Ad idem. §. de
iudi. l. ij. circa prin. ¶ Nota tertio q factum coram iudice
incompetenti nullum est. Ad idem. C. ne de statu defunct. l.
qui pater. extra de ind. c. at si clerici. c. si non a cōpetenti.
iudi. per totum. cum multis simi. ¶ Nota in. l. solet. q sicut
potest t̄ fieri particularis cause delegatio ab ordinario ita
vniuersalis causarum. ¶ Not. in eadē q delegatus vice
fungitur delegantis. Ad idem. §. de offi. eius cui manda.
est iurisdic. l. i. §. qui in mandatū. Et ideo dicimus q cum
delegatus pronūciat ipse delegas pronūciare fingit: vt
dicit litera. C. vbi t̄ apud quem. l. vlti. Ad idē aut. bi. qui. l. i.
vi. ¶ Not. in. l. solet. p̄tor. q iusta causa recusandi iudicē
vt suspectū: est si ante susceptum magistratum aduocatus
fuerit aduersę partis. Et hoc declarā vt not. Spec. in titu.
de assēs. §. vlti. ad fin. An tamen iusta sit causa si quis dicat
q aduocatus est familiaris vel cōmēsalis magistratus: di-
cas q non. extra de offi. iudi. c. i. vbi est casus. licet alias sus-
picionis causas hec coadiunget: vt extra de appel. c. ex insu-
nuatione. C. Not. ex eadem q de iure civili ad hāc causam
ordinarius potest recusari vt suspectus. habes casum inu-
micie. l. si pariter. in fi. de lib. cau. 2. alia in. l. vnica. C. si qua.
pred. po. Quomodo tamen hoc intelligatur dic vt in gl. ex
speciali. de app. 2. c. suspicionis. extra de offi. delega. ¶ In
gl. in prinatū nō cadit iurisdicō ex prorogatione. l. pri-

- 5 natorum. C. eo. tit. ¶ Nunc pone t̄ quedā priuata persona
cōmuni opinione reputet habere iurisdictionem: hoc stāte
partes prorogant: nūquid valeat? Glo. videtur velle q sic.
idem Spe. in tit. de compe. iudic. §. i. ver. si quid. sed hoc vi-
detur falsum per dictum Inm. in. c. cum dilecta. de rescrip.
dicentis q cōmunis error dat iurisdictionem procedit vbi
versatur publica vtilitas: secus si priuata. Sed dictū Spe.
potest saluari. quia etiam vbi publica vtilitas versat error
cōis dat iurisdictionem. per. l. si arbiter. C. de sen. 2. interloc.
Hal. alleg. in. l. ad testū. §. conditione. in fi. de testib. ¶ Su-
per gl. ij. que dicit Barto. indistincte dicit q quando sunt
plures indices electio est actoris: vt. l. non vtiq̄. §. querit. 2.
in proposito de eo q cer. loco. dic vt plene not. in aut. habi-
ta. C. ne filius pro pat. in. l. cum clericus. C. de episco. 2. cler.
Joā. And. plene in. c. i. §. fi. de foro compe. ¶ Vides hic q
verus consensus inducit prorogationem. Nūc pone q qui-
dam t̄ adiuu iudicem non suū: nunquid presumatur adiu-
uise scienter an ignoranter. Spec. in titu. de compe. iudi.
in add. §. i. ver. si nūquid. dicit aut iudex nō habens iurisdic-
tionem nisi a consensu aditur a rusticis vel mulieribus: tūc
presumitur ignoranter. aut a peritis personis: tūc presu-
mitur scientia: vt. l. regula. §. ij. de iuris 2. facti ignoā. Sed
quero nunquid impediāt prorogationem vsus ipsius iur-
isdictionis: puta duo erant indices qui in potentia habes-
bant iurisdictionem in solidum: sed per vsum nō vnus sine
alio ego adeo erronee vnū: nunquid error iste impediāt
vsū: certe nō. per Inm. in. c. prudentia. extra de offi. dele.
¶ Item vides q consensus inducit prorogationē: tunc
quid sicut verus ita 2 tacitus 2 fictus? exemplū si actor fas-
ciat citari reum coram iudice sub quo nō tenetur compare-
re: reus est contumax q nō tenet respondere: prout sibi est
preiudiciale. Remitto ad Inm. in. c. amnotuit. extra de eo q
fur. ordi. fusc. 2. in. c. preterea. extra de vila. Hal. in. l. gesta.
de re iudi. 2. l. si quis ex consensu. de epis. audien. 2. Leg. quas
cumq̄. extra si quis in ius voca. non terit. ¶ Quero de er-
rore iudicis. Iudex habens t̄ iurisdictionem ordinariā
errore ductus procedit vt delegatus nunquid processus 2
sentētia remaneant nulla. Inm. in. c. ex officij. extra de pres-
crip. opiniones duas ponit. vñam scz si iudex procedit ex
iurisdictione. putatū: hic error circa qualitatem nō im-
pedit processum. per. l. illicitas. §. veritas. de offi. pref. Sed
illa leg nō obstat: q ibi non loquitur de errore iudicis. Sed
cūda opinio q si habens potestatem ordinariā vellet a se
abdicare nō posset. nisi in manibus principis: vt. l. legatis.
de offi. prefid. vnde multo magis intelligatur renūciare iur-
isdictioni: sed hoc non sequitur: 2 probō. Non potest iudex
facere q vbi nō requiritur ordinarius processus procedat
summarie. l. indices. C. de iudic. si tamen facit valet proces-
sus. l. prolatam. C. de senten. Hanc opinionem vcz q valet
processus firmat Bal. in. l. i. 2 in. l. fi. C. de fur. 2. leum qui. §.
eo. 2. l. non codicillum. §. de testa. Spec. in tit. de iuris. omni.
iudi. ver. vlti. Inm. in. c. consequenter. de offi. deleg. probat
hoc Ange. per. l. sed si in seruum. §. si quis iudex. in fi. de ar-
bitris. ¶ Pro opi. Bald. est casus in. l. ij. §. conuenire. versic.
proinde. in fi. de iudi. vbi iudex qui processit ex potestatiua
potestate fecit processum validum. Et pro hoc facit conclu-
sio Bar. incip. adimantia generalis. ¶ Item hic vides q
iusta causa recusandi iudicem est. si ante susceptū magistra-
tum fuerit aduocatus 2. intellige hoc verum si ante cons-
clusionem cause emanauit causa suspicionis: vt in. c. cum
dilectus. extra de ordi. cognitio. ratio est quia tunc non po-
test iudex acta falsificare. Nam non poterit noua instrū-
menta recipere 2.

Summarium.

- 1 Satisfacto vel pacto facto de iudicio sistendo an nō
hilominus renunciari possit aliquo casu.
- 2 Penitentia an procedat in actu vel pacto iurato.
- 3 Uxor non sortitur viri forum quo ad causas an matrimo-
nium inchoatas.
- 4 Laicus debet finire vbi sumptit egordū non obstante litigan-
tium mutatione.
- 5 Laicus pendente processu transiens ad clericatum an et
processus transibit: vel si laicus post malicium cōmissum
efficiatur clericus an clericaliter punietur.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

- 6 *Uxor vidua an forum viri continet: et quid de sponsa non dum ad domum viri traducta.*
- 7 *Uxor mortua an dotem lucrandam inspicitur constitutio loci viri vel ipsius mulieris.*
- 8 *Uxor an sequatur genus viri.*
- 9 *Uxor an gaudere debeat privilegio patri concessio et suis posteris.*

Si conuenerit. Pacto de liti-
dice nō suo quis stare non compellitur: muta-
tio fori superueniens sc̄s post sententiam et litis
contestacionem nō tollit ipsius iudicis iurisdictionem. b. d.
v. s. ad. s. quoties. l. cū quedā puella. Bart. in l. si pupillus.
s. defendere. j. de p. i. cre. sed hic et in l. quidam cōsulebat.
1. de re iudi. querit nūquid per satisfacionem de iudicio
fieri videatur adeo prorogata iurisditio q̄ non possit rece-
dit: dicit q̄ non. et alleg. l. ym. per. l. j. de spon. Sed casus est
in aut. offerat. de lit. cōtest. et ratio est: q̄ per hāc satisfatio-
nem non iudicis consensus efficitur vel tacitus. Et est et
alius actus qui interuenire pōt ante litis cōtestacionē, pu-
ta exceptio rei indicate, et tūc per hāc exceptiōē an intelli-
gatur quis consensisse in iudicē: dicit q̄ aliquando opponit
exceptio declinatoria: tunc clarum est q̄ iudicis proroga-
tio: vt. l. si. C. de excep. Aut opponit exceptio peremptoria
vel dilatoria: tunc intelligit in iudicē consensisse efficacē.
Reg. est in l. fed. et si suscepit. in prin. j. de iudic. Post hos
actus sequit litis contestatio, et per eam efficitur iudicis iurisditio.
hoc est verum si ipsa litis contestatio sit valida: q̄
alio non parit effectū. si pater. in fi. ne defunc. et d. aut. offe-
ratur. C. Sed nūquid sit licita et penitentia si conuentio-
ni appositum sit iuramentum: dicit q̄ sic: q̄ tale iuramentū
sequitur naturam eius super quo est appositum. l. fin. C. de
non nume. pe. cum fini. Et item probat per. c. cū p. Sau-
fredi. extra de renū. et in. c. quē ad modū. extra de re iudi. q̄
iuramentum in se habet tacitū q̄ valeat si res in eodē sta-
tu permanferit. Et item si coram iudice cōueniatur an sit
licitū penitere: quidā dicunt casum esse in. l. est receptū. s.
eo. vbi quis tenetur stare iudici cui se submisit. Sed dicit q̄
ibi nō apparet an iudici presenti vel absenti: sed dicit q̄ non
licet penitere: ideo q̄ fortior est promissio facta duobus q̄
vni. in aut. itaq. C. comma. de succel. Et item cū dicitur hic
q̄ habet locū penitentia nūquid habebit locum in duobus
superioribus vel pluribus. Videtur q̄ non. per. l. est rescri-
ptum. cū dicit teg. ei et aduersus eum. et sic et necessitate sta-
re compellantur: sed contrarium est verū: q̄ magis fauēt
necessitati. l. hīc in iudic. s. si necessarii. j. qui satisf. cog. et hoc
est post lit. Superest vt deducamus in practiam hāc. l.
sunt instrumenta et cōventiones inter partes an vbiq̄ res
spectu cōventionis possit cōueniri. Vel querimus an ali-
quid operetur ante litis contestacionē: dicit q̄ non. post ve-
ro litis contestacionem sic. Aliquando dicit in instrumēto:
volo cōueniri in omni loco quo actori placuerit: an possit
me cōuenire in Francia: videtur q̄ sic. Sed contrariū hic
determinat Bart. et dicit q̄ per illa verba non possunt quē
trahere extra domicilium suū. alleg. l. ad. de iur. in fi. de ann.
leg. et l. qd̄ vero. de op. leg. ego confirmo verba sua alia ra-
tione: q̄ illud verbum placet. significat arbitriū boni viri:
vt. l. Chais. s. fororem. in fi. de fideicō. liber. Aliquando di-
cit ego promitto dictā pecuniā soluere vbi cūq̄ fuero vos-
tas. nūquid possum vocari extra territorium vbi sum ad pres-
sens vel vbi bona nō habeo: videbatur q̄ sic ratione illorū
verborum vniuersaliū. contrarium est verū: q̄ tacite intel-
ligitur q̄ debeas me vocare: vbi ego sum. vel vbi bona
habeo. Reg. est singu. in l. Titium et ad. de iur. s. tutores.
in fi. de admi. tut. Aliquando ponit promitto soluere vbi
cūq̄ inuentus fuero: tunc est certū q̄ vbi cūq̄ inuenit
potest cōueniri: nō possunt declinare iurisdictionē: ratio
est: q̄ ratione cōtractus quis sortitur iurisdictionē: ratio
sentēs. s. qui tutelā. de iudic. et ibi quis videtur contragisse
vbi se soluturū promisit. l. quero. de sol. l. contragisse. de acf.
et oblig. Aliquando vero nō ita generaliter loquitur: puta:
dico posse cōueniri Rome. s. florētē. Ferrarie et. que ope-
rantur nō ex animo. Barto. in l. vbiq̄. s. si quis ita. j. de eo
q̄ cer. loc. et in l. si quis in scribendo. C. de epis. l. y. in l.
si quis ex consensu. de epis. andien. Specu. in tit. de cōpe.
iudi. adi. s. j. ver. sed nūquid. et in vers. circa hoc queritur

quid si feci. et per do. Ant. de iudi. c. j. et per Bald. in l. j. C. de
iurisd. omnium iudic. Nota in l. cum quedam puella. q̄
licet et contractu matrimonij mutet vgoz proprium forum
et domiciliū: q̄ efficitur de foro et domicilio mariti: vt. l. legis-
gere. j. de iudi. et in. c. bis qui. ad fi. de sepul. viola. n. ibi. n. ibi. n. ibi.
nus non intelligitur mutare quo ad causas inchoatas seu
consummatas. Not. secundo q̄ si pendente lite efficiat
litigans alterius fori vel iurisdictionis. n. ibi. n. ibi. n. ibi. n. ibi.
tio iudicis super quo lis pendet declinare non potest. imo
ibidem cogitur respondere. Ad idem. j. de iudic. l. si quis
postea. et l. vbi ceptū. extra de foro compe. proposuisti. Et
concludit q̄ idem in cōcubi. litem legato. s. parui interest.
de lega. iij. et l. mafarius. j. de verb. signi. ergo debemus ius-
dicare prout de vgoze. Non obstat. teg. in l. de iure. ad mu-
nicip. q̄ ibi loquitur glossator: vt dū dicimus q̄ nō inter-
virum et concubinam. intellige quo ad effectum nō quo ad
iudicis officium. An autem de iure canonico cōcubina cle-
rici sortiat forum ipsius. Et sunt contrarie. et dist. in
c. eos qui. vbi dicitur q̄ bec regula fallit in concubina cleri-
ci que non sortitur forū clericū. In veritate est tenenda pre-
dicta gl. per teg. ibi in l. j. et ij. C. de epis. et cle. vbi dicitur q̄
familia clericū sequitur forum. et habet privilegium ipsius
clericū: concubina est de familia: vt. j. de pub. l. j. s. familie.
ergo et. Glof. ij. concludit q̄ iudex alterius fori exequitur
sententiā ad literas ipsius iudicis. Sed dubium est inter
clericos an literis possit exequutio mandari: an scriptura li-
terarum sit de substantia. Barto. et Spec. de excep. senten. s.
nunc dicendum. ver. pone iudex peritissimus. Bart. in l. a
diuo p. io. s. sententiā. j. de re iudi. Bal. in l. si causam. et
veritas est q̄ ex sententiā oritur duplex remedium: sc̄s offi-
cium iudicis et actio in factum: vt in l. si pretor. in fi. de ius-
dic. vnde si peto officio iudicis vt iudex alterius territo-
rij mandet sententiā exequutioni: tali casu non poterit sine
literis: vt in. c. Romana. s. contrahentes. et in. d. sententiā.
Aliquando peto exequutionē exequutionis in factū. et tali casu
potest etiam sine literis. probatur in l. si de prescrip. lon-
tempo. Et sequi examinare de questionibus. pone qui-
dā et laicus cōmisit maleficiū et demū effectus est clericus:
quis cognoscat de maleficio: aut iudex secularis. aut eccles-
iasticus. Vel pone q̄ contra laicū committentem malefici-
cium iudex secularis processit: lite pēdente effectus est cle-
ricus. De hoc ponit Spec. in tit. de reo. s. j. ver. quid si lite
pendente. d. j. de oblig. ad ratio. m. c. j. Bart. in l. pe. in fi.
j. si eg. noga. cau. aga. et plene in l. j. de pe. Bald. in l. officia-
les. de epis. et cleri. et. Can. fer. eg. suo facto. in litem. Elpias-
nus. s. j. de excep. tut. ym. ponit in aut. causa que fit cum mo-
nacho. C. de epis. et cleri. Sed pone tēpore quo feci ma-
leficiū eram clericus in minoribus constitutus: vnde ius-
deg. secularis non poterat contra me cognoscere: puta
effectus sum bigamus: et sic de iurisdictione seculari: an ius-
deg. secularis poterit cognoscere cōtra me: Bal. in l. affinis
tatis. C. comma. de succel. Et tēpore fuit q̄s notarius prin-
cipis. vel rationarius. qui debebat cōueniri sub iudicibus
deputatis a principe super familia sua: postea desijt esse de
tali officio: cōuenitur de male gestis in officio. an debeat
cōueniri coram primis iudicibus. Reg. videt dicere a cō-
trario sensu q̄ cōueniri debeat coram istis de quorū iure
nūc sum: q̄ lis non pendebat coram alijs. Istud probat
in l. de princ. agen. in reb. lib. et. Contrarium est verum res-
pectu eorū que in officio illo gessit. Ita habes in l. j. C.
de ratioc. l. oportet. et l. pretor. ait. s. in iure. de eden. vbi ve-
ro cōuenior propterea que nō concernunt officium: tunc
locum habet ratio supradicta. Nūc examinemus id q̄
6 dicit leg. principaliter: dicitur hic q̄ et vgoz sequitur forū vi-
ri et. nūquid verū est in vgoze que remansit vidua. dicit q̄
sic: q̄ sequitur forum viri: vt in l. si. s. vidua. ad municipi. q̄
dicitur esse in eodem matrimonio. l. penulti. j. de bon. mat.
Quid de sponsa non traducta ad domum: dicit q̄ ant lo-
quitur in sponsa per verba de futuro. et bec non sequit for-
um viri. aut in sponsa per verba de presenti. licet adhuc
non fuerit consummatū matrimonium carnaliter: tūc se-
cus: vt in l. ea que desponsata. j. ad municipi. et ratio est: quia
de substantia matrimonij non est traductio nec concubus-
tus. Primum probatur in l. Scia. j. de dona. inter virum et
vgoz. Secundum in l. nuptias. j. de regul. iuris. Et Que-
ro ad quid mulier efficiat civis: et an possint sibi munera
imponi: dicit vt in l. j. C. de munib. et in quo loco. libro. et.

Et item

- 7 Item quero si ad dotem lucrandam an inspicitur status loci vxoris vel loci viri. Ego consilii contra omnes doct. sed vide per An. in c. de sponsa. Archiep. in decre. c. dist. illud. Bal. in c. de inuest. de re. alie. fact. in vrb. feud. Sed dubium est quod iura dicunt quod sequitur fori viri, item dicunt quod sequitur domicilium. istud probatur in l. nupta. in l. femine. s. de senat. l. l. in c. de inc. lib. g. Item sequitur incolatum viri. Imperator. s. respondet. el. i. ad municipi. Sed nunquid efficiatur ciuitas? Si vna est in l. ciues. de inco. lib. g. Sed nunquid adeo quod desunt esse de loco originis videtur quod non: quod origo non potest mutari. l. assumptio. j. ad municipi. gloss. singu. in l. originis. C. de muni. l. or. lib. g. Bar. declarat in d. l. s. j. ad municipi. Sed nunquid definit esse et nobilis? sequatur genus viri ignobilis? videtur quod sic: quod contrarium est disciplina: quod ignobilis accipit nobilitatem viri: nobilis sequitur ignobilitatem viri. Contrarium in l. ingenu. l. l. edicimus. C. de muni. lib. g. Item nunquid vxor parat privilegium et concessum patri suo et suis posteris masculis et feminis? videtur quod sic. p. l. quoties. C. de pmi. s. b. l. g. vbi per contractum matrimonii definit mulier esse de descendentiis. Ista omnia faciunt ad statuta. Ecce statutu punit vno modo ignobilem alio modo nobilem. Vnde quod mulier vilis nupta nobili delinquit an puniatur ut nobilis. Questio est in hoc an in statutis inspicimus et. Primo videtur quod sequatur naturale. Causa est in l. l. C. de his quod veniam et al. l. h. de i. c. m. s. de cond. et demon. l. qui habet. de tute. Contrarium dicas quod vbi contrarius naturae accidens, si accidens est posterius debemus inspicere accidens. Probatur in s. cures. insti. de rer. diu. Sed possimus dicere quod aliquando statuta considerant naturam: tunc ipsa mulier puniatur ut vilis, si accidens tunc eo modo quo accidit et respicitur quod est fauorabilis. l. quod traditur. in f. de condi. et demonstra.

Summarium.

- 1 Jurisdictionem petenti etiam dolose in dubio non denegatur ipsius iurisdictionis usus.
- 2 Ius dicenti non paratur extra territorium sibi subiectum.
- 3 Exceptionis ommissio actionem validat in debitam.
- 4 Debiti petitione iudicialiter facta non inspicitur quod debetur sed quod petitur.
- 5 Sententia in debitoris petitione vel solutione considerata.
- 6 Iudex cognoscens ex prorogatione partium an debeat habere consensum iudicis cuius iurisditio prorogatur.
- 7 Delinquens extra suum territorium an in materia punitionis legatur statuto sui territorii.
- 8 Iudex an possit suum subditum citare extra territorium proprium.

§. Quoties. Tibi dubitatur an alicui concedatur petat iurisditio, debet inspicere quod petitur, non autem quod debetur. Et iudici extra proprium territorium precipienti absque metu penam non paratur. id est si super sua iurisdictione sententiam ferat. b. d. c. si sequi. Nota etiam quod dolosa petitio confert ad tribuendam iurisdictionem aliam non habenti. Nota in l. extra territorium, regulam quam semper allegamus, ad id quod extra territorium sibi subiectum, ius dicenti licitum est non parere. Ad idem. s. de offi. p. l. l. i. extra de consti. c. vt animarum. s. statuto. in. vj. Collige hic ex glossa quod victori victus condemnatur in expensis. Alium casum habetis insti. de actio. s. tripli. Alii in l. p. p. ad id. s. si autem alterutra. j. de iud. Item vbi cum reus differt et exceptionem opponere, qua si opus posuisset actionem repulisset: omittens condemnabitur in expensis: vt in c. exceptionem. extra de excep. Quero circa reg. que est ratio, qua se fundat iste text. scilicet quod dolus agens proficiat sibi ad litigandum coram eo iudice, quo vult: quod videtur absurdum: dicas quod hec est: quod ante litem contestationem de sententia super petito non est agendum: vt in c. i. et per totum extra vt lit. non contest. nec probationes sunt recipiende. Item ponet debes mihi centum: postea vt ego te fraudem ago et volo diuisim petere: an admittat diuisio libelli? Iste text. videtur facere quod non possum repelli ab hac petitione: quod dicitur hic quod inspicitur quod petitur et vt hic per l. y. et Bal. post eum in l. si idem cum eodem in p. m.

s. eo. tit. et in l. quidam estimauerunt. s. si cer. peta. Item quero stante statuto quod actor de tota summa petita teneat soluere decem pro centenariis. Adodo ponatur quod peto centum a debitoris inope, et sic non potest soluere totam summam an debeat soluere considerata qualitate ipsius egeni, dic quod non per hunc text. Circa exempla gl. in l. extra territorium. alleg. ea que not. extra de iudi. c. i. et vj. q. ij. l. i. n. o. l. g. q. vj. ipsum. Et querit an ex prorogatione partium indeg minoris summe possit de maiori cognoscere. Alleg. l. de qua re. Tu allega. l. inter conuenientes. j. ad municipi. Secundo dicit gl. posito quod iudex cognouit ultra summam, valebit ne sententia pro parte contenta intra iurisdictionem iudicantis? Legiste examinat. Hec est propria opinio gl. scilicet quod sententia sit nulla. Alleg. Jo. Andr. iij. q. vj. s. diffinitua. et in addi. Spe. in tit. de senten. s. iusta. ver. itaqz est nulla. An valeat sententia iudicis minoris summe debite ex diuersis causis et poste in diuersis capitulis? Benciter dicas. Aut summa continet diuersa et separata capitula: et tunc potest in vno capitulo valere in alio non: vt l. quod dam. als. est. l. in hoc iudicio. j. fam. l. c. i. l. l. Comelia pia. de iure patr. Aut continet vnum capitulum tantum et vna summam tantum: tunc non potest pro parte valere et pro parte non: vt l. l. C. quando prouoc. non est neces. qz actus iudicandi est indiuiduus. in his autem que indiuidua sunt vtile per inutile vitatur. Eterum tu allega singulari gl. in c. ea que sunt. de reg. iuris. an. vj. que dicit quod sine sententia contineat vnum siue diuersa capitula, sententia est valida pro parte, vj. intra suam iurisdictionem. Et hanc approbo. per l. certatatione. C. quando prouoc. non est neces. hec ne facit glossa in c. viti. de peni. et remis. lib. vj. vidisti conclusionem quod quando sententia continet diuersa capitula pro vno valet respectu vnius et. Pone quod actor velit valere sententiam pro parte vnius capituli: reus respectu alterius, quid dicendum. Reg. est in l. si duas. de exco. tuto. hic deciderit: vnde necesse est tractare quedam remissine. Et posuit hic nouem questiones: Bal. quatuordecim. Ego sequor. Et primo quero nunquid iurisditio iudicis possit prorogari de loco ad locum. Vidisti quod potest de summa ad summam. Item potest de tempore ad tempus. l. i. s. iudex. j. de iud. De hoc scilicet de loco, primo l. y. in l. si que ex consensu. C. de episc. audien. Bulch. de Lun. in dicta. l. i. s. sed si iudex. Canonist. in c. p. d. s. de offi. delega. Ego teneo quod hec questio potest intelligi dupliciter: aut queritur an de loco vnius iurisdictionis ad alium locum iurisdictionis possit prorogari, scilicet quando locus est certus deputatus iudici ad cognoscendum: tunc pone quod consensu partium indeg mutauit an habeat locum mutatio, als. prorogatio: videtur quod sic. Item si locus sit subiectus per text. in l. si vt pponis. C. quomodo et quando iud. Item secundo modo intellige, scilicet an de loco vnius territorii iurisdictionis. Multi varia dixerunt: sed dicendum quod habeat locum prorogatio. Ratio quod si potestas tutoris potest prorogari de consensu partium: vt l. quero. j. de solut. ergo in simili iudicis potestas potest prorogari de consensu partium. Preterea argumentum bonum est argumentum de tempore ad locum, vt l. vni. si cer. pet. Preterea leg. dicit quod iurisditio iudicis potest prorogari: simpliciter loquitur de hoc statu quod non reperitur leg. a contrario egepiet prorogationem de loco ad locum ergo et. Item nunquid si iudex vnius territorii cognouerit ex prorogatione partium an requiratur consensus iudicis cuius iurisditio prorogatur. Immo in c. i. de iudi. dicit quod sic. alij fuerunt contraria opinione. Ego allego cle. j. de foro cōpe. vbi est casus specialis quod iudex cognouerit inter sibi subiectos in alieno territorio: sed requiritur consensus iudicis in cuius territorio vult cognoscere, ergo multo magis quando cognoscit ex consensu partium. Item an delinquens extra territorium ligetur statuto sui territorii. Remitto casum in duobus locis, scilicet in c. vt animarum. s. statuto. de consti. lib. vj. et in c. a nobis. de sen. excō. per Bar. et Bal. in l. cunctos populos. de summa tri. Et disputa uit in q. q. incipit. rector ciuitatis Senarū. Bal. in l. i. c. de ciuic. l. mercatores. de com. et merc. Similis questio nunquid delinquens in loco sui territorii si fuerit exceptus, ligetur statuto sui territorii si deliquerit in loco exceptionis. Sed in consti. Archiep. et Joan. Andr. in d. c. vt animarum. Ad idem aliam questionem: nunquid habes potestatem excoicandi potest excoicari subditum ratione delicti extra territorium

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

rium commissi vide. Sede. in cōsil. xvij. Cuius decisionem improbant Angel. & Bau. de x. casa. in cle. pastoralis. de re iudi. ¶ Item nuncquid iudex possit per inquisitionē proce- dere in subditū extra territorium existentem respectu deli- cti. Bar. & Bal. in d. l. cunctos populos. & Bal. in d. l. merca- tores. & alleg. d. l. nō solum. C. de com. & merc. ¶ Item pos- sit q. possit inquiri: quā pena debet puniri: an pena statuti? Lano. habent gl. singu. in d. cle. i. que incipit. temporalem. de foro compe. L. yn. in l. i. C. vbi sena. vel clarif. ¶ Item an extra territorium proprium iudex possit citare suū subdi- tum. Distingue citatio fit dupliciter aliquādo per edicta: & hoc est clarum q. sic. c. eg. tue. extra de cle. non residen. & egiste in l. ij. C. vbi in rem actio. Aliquando capiēdo perso- nam: & tunc Bar. determinat q. non in l. q. si fugiens. §. idē. Lelius. de edi. edic. Bar. in l. scuti. §. Aristo. §. si ferul. ven. & in l. requirēdū. de ser. fugi. §. fin. & bec procedunt nisi ca- ptura fuisset persone fugientis: q. licitū trahit ad se illicitū. l. q. ait. §. de adul. in fi. Et vnum addo q. nēdū citatio ista non valet. sed contra iudicē illius territorij in quo per- sona non potuit capi poterit. agi actione iniuriarū. ita bas- betur in c. eg. parte. de verb. signi. Aliquando fit per nū- cium: & aliquando verbo: an possit fieri extra territorium. canonist. decidunt q. non in cle. pastoralis. §. ceterum. de re iudi. Spec. in tit. de compe. iudi. adi. §. i. ver. sed quomo- do iudex Biturici. Bal. bic & Bar. in l. ij. de requi. re. Bal. in l. omnes. §. si vero app. de epis. & cleri. ¶ Ultimo quero. & pone q. de qualibet sententia ille in cuius fauorem lata est solvere debeat pro gabella decē. ¶ Item pone q. p. fies in principio officij donauit vni: & in fine donauit alteri. que- ritur si vltima die sui officij tulit sententiam nō exacta ga- bella cui debebitur an sibi an successori. L. y. & Bal. in l. fi. C. de fruc. lit. expē. ¶ Item pone ex ceteris vult punire ar- migrum suum in alieno territorio. videtur q. non possit. contrariam est verum: et probatur in l. pupillus. §. in terri- torium. de verb. signi. Bal. & L. y. §. de offi. p. f. d. l. ij. ¶ Item nūquid subditus possit citari in loco exempto. Guliel. in l. pleriq. de in ius vocand. allegat. l. presenti. §. ij. C. de his qui ad ecclie. confugient.

Quod quisq. iuris. Rubrica.

Edictum fuit generaliter de iurisdictione iudicum quo- rumcūq. verum quia isti iudices aliquando iniue indici- cant: aliquando iniquas faciunt constitutiones: merito sequitur videre de his.

Summarium.

- 1 Equissimum quandoq. ex iniquo nasci.
- 2 Constitutus. an contraveniens sue constitutioni teneatur sue constitutionis pena.
- 3 Iudex admittens mistum instrumentum vel testes inba- biles pro aduersario an pro opposita parte idem admitte- re cogatur.
- 4 Magistratus an possit generaliter cōdere vbi debuit tan- tum particulariter.
- 5 Episcopus an possit constitutionem facere.
- 6 Episcopus qua polleat dignitate.
- 7 Comes equiparatur p. fidi prouincie in materia constitu- tionis condende.
- 8 Constitutionis faciende autoritas quibus sit licitum.
- 9 Vicarius episcopi an sufficēter possit p. suo episcopo res- pondere vbi episcopi consensus exigitur.
- 10 Aniuersitas collegium vel capitulum constitutionē face- re intendentes quorum presentiam habere debeant.
- 11 Statutum iniquum an possit esse validum.
- 12 Statutum a p. fide: episcopo vel similibus conditum an sit perpetuum.
- 13 Ciuitatis pars expulsa vel separata ab alia an ciuilis pri- uilegij vsu gaudebit.
- 14 Delictum superioris non obligat quemlibet ex subditis: nec delictum vniuersitatis quemlibet de vniuersitate.
- 15 Sententia iniqua an effectu non secuto in penam vertas- tur proferentis.
- 16 Pars ab iniqua sententia appellans an appellatione des- ferta regressum habeat in syndicato contra iudicem.

- 16 Perlarū appellatione an in prohibitione de eas portan- do comprehendantur fide.
- 17 Affectus etiam effectu non secuto quandoq. puniendus.

De edictum. C. Equissi-

iniqui iuris impetratio pronuntiatio aut constitutio in impetrante pronunciantem aut statuentem rectorqueatur: dummodo constitutio ipsa aut pronuntiatio aut im- petratio ad effectum deducta fuerit. b. d. vsq. ad fi. C. Mo- ta q. f. ex iniquo aliquando nascitur quod est equissimum. vt ex impetratione aut iniqua constitutione hoc equū na- scatur. scz. vt inique cōstituens aut impetrans eodē vtat iure. ¶ Nota secundo vulgarem regulam. c. quod quisq. iuris & cum qua concor. extra de confis. c. cum omnes. de mut. peti. c. ij. als. fina. ¶ Nota tertio in vers. qui magistra- tus. habet potestatem legis condende. de quo dic vt plenissi- me in gl. declarabitur. ¶ Nota quarto ex eodē q. nūq. constitutionem faciens eadem ligatur. ¶ Nota quinto in §. bec autem verba. illud vulgare ad qd. semper allegatur. scz. q. verba cum effectu intelligenda sunt. Ad idē. §. ne quis cum qui. l. penul. §. dotem. cum alijs similib. ¶ Nota vltimus affectum non puniri nisi effectus sequat. quod dic- pulchre: vt in l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cle. vt. i. tangetur. ¶ Nota etiam q. in constitutione iniqua seu pronuntiatione ad effectum nō deducta: q. nulla est locum nō habet edictum pretoris. ¶ Nota ibi nullum effectu bas- buit a contrario sensu q. si constitutio aut pronuntiatio nul- la seu iniqua effectum habeat de facto. licet nō de iure suffi- cit ad hoc vt inique statuens aut pronuncians hoc edicto comprehendatur. ¶ Nota vltimo nullam esse sententiam inter non subditos latam. Ad idē. §. titu. p. rog. l. fi. C. qui tuto. vel cura. l. neq. extra de iudic. c. at. fi. cleri. & vide ad hoc notabilem. l. diuus. §. de tuto. & cura. dat. ab bis. ¶ Ides- bic q. iudex punit pena huius edicti si inique & c. ¶ Que- runt docto. quid de equa: pone q. episcopus fecit talem con- stitutionē. q. qui adulterant morte puniat. an ipse puniat si idem cōmiserit: remitto ad Arch. iij. q. ij. c. dñi. Jo. And. disputant & possunt in mercur. in regula. cui l. l. de sacro- sanc. ecc. Bal. in l. digna vog. C. de legi. l. i. §. procul dubio. de lat. lib. tol. & in c. i. §. ad bec. de pace iura. fir. in vsib. feud. Bar. in l. & c. de fideius. ¶ Itē pone statutu sit in cini- tate q. vulneras aliquē puniat pena talis: iudex aliter pu- nuerit an teneat nō seruata forma statuti vel iuris: Dic q. iudex d. eadē pena puniri de qua debuit delinques. Bar. bic fin. Bal. in l. i. C. de pe. iudi. qui male iudi. firmat. tu alle- ga. l. leg. Julia. §. si. §. ad l. Jul. repe. ¶ Item pone q. iudex nō torquēdū torserit. vel torserit personā q. ex privilegio nō poterat torqueri: vel eū q. nūl in iuste fecit. an in syndicato poterit peti eū puniri simili pena. Bar. in d. l. i. de pe. iud. q. male iud. dicit q. nō sed teneat actione iniuriarū. arg. l. iniu- riarū actio. §. de iniur. Ego reperio duas leges. scz. l. decu- riones. C. de quest. q. imponit penā tali iudici. aliā q. dicit q. puniat pena legis Julie de vi pub. l. lege Julia. §. ad l. Jul. de vi pub. ¶ Itē pone iudex nō puniēdū capitaliter punit qua pena punit. bec pena habet in l. i. in vers. quidve ma- gistratus. §. ad l. Cor. de sic. ¶ Itē cōuerso puniēdū cor- poraliter nō punit. babes duos teg. vni in l. fi. circa fi. C. ne sanc. baptis. itere. alium in l. vt dolo. §. ad leg. Jul. maiesta. ¶ Ultimo q. iste teg. ad iij. ad vni. ¶ Done iudex admisit aduersarium ad probandum contra me: quosdam testes inbables: vel instrumentum ineptum & inualidum: modo contra iudicem ago in syndicato & producere volo testes similiter inbables. Inn. dicit q. possum in c. cū venerabi- lis. extra de excep. & Bal. in l. fi. C. si cer. pet. ¶ Si dubita- bat q. an magistratus possit facere cōstitutionem generalē vbi debuit facere particularem. scz. cum consilio omnium municip. L. y. Guliel. Bal. & Bar. bic & plenius in l. oēs po- puli. §. de iusti. & iur. Bar. in l. si qs. C. de leg. l. i. ¶ Pro con- clusione dic q. quidā sunt magistratus summi. vcz. senatus aut prefectus pretorio. aut reg. aut legatus sedis apostolis- ce: & hi possunt facere constitutionem legantem prouin- ciam sibi decretam. De senatu probatur in l. non ambigi- tur. §. de legi. De prefecto pretorio. habetur in l. forma. C. de offi. p. f. d. p. r. De rege in l. super quibusdā. §. p. r. ea. de verb. signi. De legato in c. fi. de offi. lega. ¶ Sic limita- q. non

- q non potest facere derogationem constitutioni iuris facte a principe vel inducenti ius commune: vt d. l. forma. 3m. trahit illi reg. ad legatū sedis apostolicę que equiparatio probatur in gl. s. de offi. p. r. Bar. trahit hunc text. ad oēs alios magistratus in l. nulli. C. de sent. 2. interloc. 2. imita nisi illi magistratus per constitutionem ex iusta causa vellent derogare iuri communi. Probatur in l. si hominem. 3. m. d. q. tunc possunt ex iusta causa. Et hoc nota. Bal. in j. consil. 3. quibus. ¶ Quidā sunt mediū magistratus, vt episcopi presides, barones, comites, et similes. et tali casu dic q ipsi constitutionē facere possunt municipaliter. Ita est hic reg. cum cause tantū cognitione. ita probatur in l. programma. C. communi. vel episto. ¶ Item et cum consilio prouincialium suorum. ita probatur in d. l. si quid extra ord. d. l. quoties ex tra ord. de leg. 2. d. l. ij. C. de decur. lib. 2. ¶ Alit primo quando constitutio derogat iuri cōi. d. l. si hominem. ¶ Item qsi constitutio esset facta per quam pecuniam fiscalē deputarent ad vsum alium: q. tali casu nō possent, sine authoritate principalis. ita habetis reg. in l. ij. 2. ij. C. de his qui ex pu bli. col. lib. 2. l. i. C. de preben. fal. col. lib. 2. l. p. cepit. 3. illud. C. de ca. larg. eo. lib. 3. Ita per istos tex. decidit Bar. et Bal. in l. idē. de iust. i. tur. et ita in d. l. prog. bene facit in d. l. 2. ij. C. de his qui ex publi. mit. pec. accep. l. prohibere. 3. plas nequod vi aut clam. Hoc fallit quando vellent conuertere talem pecuniam ad vsum vtilē ciuitatis: vt in l. ambitio fa. 3. de decr. ab ordi. facien. ¶ Item fallit vbi vellent conuertere pro annona dirigēda principi illi qui deputant, vt in l. cum nauarchorū. de nauica. lib. 2. ¶ Item fallit vbi paruas pecunias resistentes ex multis penis vellent conuertere in vsum publicum, vtz in aptationem muroū. l. dimus. 3. de pe. dam. ¶ Item fallit quando magistratus voluerit facere constitutionē pro pecunia ad vsum certū conuertenda, qd nō potest nisi ex iusta causa. 3. alit si voluit in aliū vsum conuertere, q. in eum in quem deputata est: vt in l. in hac. C. de aqueduc. lib. 2. ¶ Probatur in l. ij. de admir. rer. ad ciui. pers. tinen. 3. fallit hoc quando vellent illam pecuniam deputare ad reparationē muroū: vt in l. ij. de expen. lud. l. i. ¶ Hoc de medijs. 3m episcopis est aliud. Et scias q episcopus equi paratur p. r. et l. stipulationis alie. de verb. oblig. 2. l. si. de offi. p. r. et l. go equiparo senatori. in. xviij. q. in. c. episcopus habet senatu. Et nunquid possit facere constitutionē: dic q sic. ¶ Probatur per reg. in. c. a nobis. de senten. ex com. l. i. v. i. in. c. vt animarum. 3. statuto. de constitutionib. in. vi. 2. in. c. super bis. de maiori. et obedien. nisi constitutio esset supra ius cōe. in. d. not. in. d. c. super bis. doc. in. c. h. de offi. archi. 3. o. Calde. in consil. iij. super rub. de cōsti. 3. o. And. in. c. ex parte. cl. iij. de verb. signi. ¶ Item hoc limita verū nisi constitutio esset in preiudiciū singularum personarū et ad eorum iurisdictionē nō pertineret. not. 3m in. c. ij. de loca. nisi consenserint ipse persone. Et l. iud dubiū an quādo facit constitutionem requiratur consensus capituli? remitto ad. c. monit. de his que sunt a p. r. et l. c. h. de his que sunt a maio. parte cap. Quid autem in archiepiscopis in simili q requirunt in consilio prouinciali. gl. ordi. in. d. l. porro. Dubium etiam est cum sunt in tali consilio et volunt statuere an debeant requirere singulares personas vel capita ecclesiasticam. Remitto ad. c. h. de maio. et obed. extra. in. c. h. de his que sunt a p. r. et l. c. h. de maio. 3. o. And. super rub. de cōsti. ¶ Tenio ad comites et vt scias quibus equiparentur. Bal. in. d. l. ij. C. de cōsti. pecu. equiparantur principi. Bar. in. d. l. h. not. 3. o. equiparo eum presidi prouincie. vt in. c. h. de inuesti. inter mili. et vasallia. oia. ¶ Tenio ad magistratus et infimos vt sunt potestates et rectores castrozum: an isti possunt facere constitutionem? dic q sic in his que pertinent ad eorum officium. Bal. in rub. C. q. ad mit. ¶ Item querit an ciues possunt facere statuta. reg. est in. i. dist. c. ius ciuile. Quid autē in collegijs et vniuersitate vt scholarū remitto ad l. ij. C. de cōsti. pec. 3m in. c. cum accessissent. de cōsti. 2. c. venientes. de iure iur. Quid in capitulis ecclesiasticarū parochialium: dic q possunt facere inter se: vt in. c. cum omnes. c. ex parte. 2. c. in literis. de cōsti. c. cum dilectus. de cler. nō residen. Sed an requiratur consensus episcoporum. 3m in. d. c. cum omnes. alij in. c. cum consuetudo. extra. de consue. 3. o. And. in. c. ij. de verb. signi. lib. vi. Sed dubiū est an si requiratur consensus episcoporum an vicarius possit pro eo respondere. vide 3. c. d. in cōsti. reg. ¶ Item nunquid tacitus consensus aliquid faciat. vide 3. o. Calde.
- 9 consil. xij. ¶ Quid et autem quando vniuersitas collegiū vel capitulum constitutionem faciunt an sufficiant due partes. Dic vt in l. ij. 2. ij. ff. de decr. ab ordi. facien. 2. l. nulli. q. cuiusq. C. ano. in. c. h. de his que sunt a maio. parte capitu. Sed nūquid requiratur tertie partis absētie consensus. vide de legistas in l. quoties. de leg. lib. 2. q. sunt vocandi omnes presentes nō absētes. 3. o. Calde. consil. xviij. Item legisse aliqui in l. 2. sine. 3. bodie. 3. de excep. 2. C. ano. in. c. cum in ecclesijs. de preb. fallit in duobus casibus. Primo si potestas tem vel rectorem vellent reformare in officio, tali casu non sufficiunt due partes: vt in ant. de defen. ciui. circa si. ibi vniuersa ciuitas nullo reluctantē etc. ¶ Item fallit qsi vellent aliquod castrū eis subditum vel eorum seruū reuocare in seruitutē tunc non sufficiunt due partes. l. si quis. 3. quoties. 3. qui et a quib. Pro declaratione boni vide 3m in. d. c. cū omnes. de cōsti. 2. Bal. in l. h. C. de an. p. r. et l. c. Alterius
- 10 vides q statutu etiam si sit iniuriū valet. Dubium tamē est puta posito q valeat nūquid possit peti rescindi: vel ab eo possit appellari. Bar. in l. h. 3. de app. recip. Bal. in l. obferuare. C. quorū app. nō recip. 3. o. And. in. d. c. vlti. de cōsti. in. vi. Conclude q autē constitutio est vniuersalis et tūc nō potest appellari. l. si qua pena. de verb. signi. aut est facta in preiudiciū singularis persone et potest: vt in l. si preterea. de app. 2. in l. in fi. 3. de doli excep. Quod possit peti rescindi. Bal. in l. ij. 3. preterea. 3. de origi. iur. ¶ Sed dubiū est nunquid quando cassant vt iniuriū requiratur citatio faciē
- 11 tis Bal. in l. presbyteri. C. de epis. et cle. dicit q nō. ¶ Item nunquid statuta facta a presidibus episcopis et similibus sint perpetua? Dic breuiter 3m Bal. q. aut loquimur in his quorū officia de sua natura sunt perpetua: tunc statutu erit perpetuū: aut de his quorū officia de sua natura sunt temporalia: statutu erit temporale. Ita habuistis text. 3. in l. eum qui in fi. 3. de iurisd. omni. iudi. ¶ Unum addo ponat q prius magistratus perpetuus propter delictū, nunquid cassabitur statutu? dic q non. l. ij. ex actis. 3. de origi. iur. Duo ad secundū quando est temporalis, ego dico aliter q. aut facit constitutionem sine consensu ciuium: tali casu statutu est temporale: si cum consensu perpetuum, probatur per reg. in l. h. de postu. et in l. in fi. ibi potest et negotiatione etc. iuncta gl. 3. de offi. p. r. et l. c. vlti. Anum tamen est dubium q de ciuitate partialitatem habente nunquid pars expulsa possit inter se constitutionem facere. remitto ad 3m in. c. ex iniuncto. de noui oper. nunc. Bar. in l. h. q. a filio. in fi. de leg. 3. Bal. in l. j. de caduc. tollen. Breuiter dic cas q sic. reg. est singu. in l. ij. 3. deinde. 3. de origi. iur. ¶ In gl. super verbo. noui iuris. dum querit an magistratus iniquum ius cōstituens teneatur ipse solum verbis edicti, an quibet de populo et an hoc habetis duas opiniones. Et pri mo colligo quod delictum q superioris non obligat quem libet de populo, quod an et quando sit verum. vide 3m in l. h. quis in tantam. C. unde vi. 2. in l. in benns. C. de sacrosanctis ecclesijs. Barto. in l. aut facta. in fin. 3. de penis. facit quod not. in simili in regula. delictum persone. de regu. iuris. libro. vi. Dubium stat posito quod ipsi proceres non obligent ipsam populum an ipsi obligentur dic quod sic. vt in l. quem admodum. 3. magistratus. 3. ad legem Alquil. Docto. in l. ij. de magistratib. conuenien. ¶ Item not. q licet totus populus delinquat: singularis populus ipsius non punitur de per se sed totus est puniendus. Preterea facit dubium an vniuersitas possit delinquere. Secundo qualiter possit puniri. Primum habetis in l. in metum. 3. ani maduertendum. 3. quod metus causa. 2. in l. ex dolo. 3. sed an municeps. Barto. in dicta. l. aut facta. in fi. Secundum qualiter puniatur habetur per 3m in. c. dilectus. de symonia. 2. l. ij. canonist. in cap. Romana. 3. vniuersitas. de senten. ex communica. in. vi. q. ij. quest. iij. cap. si habes. 2. e. gisse in authen. item nulla communitas. de sacrosanctis eccle. et in l. h. usufructus. la. picola. ff. quibus modis usufructus amittit. Specul. in titu. de accusationibus. 3. i. v. s. finem. ibi nunquid potest vnum tamen not. quod ad hoc vt delinquere dicatur est necesse vt in consilio communi delinquat. Sed qualiter vniuersitas congregatur? dic ad sonū campanę: vt in l. aliud. 3. refertur. 3. de reg. iur. et gloss. in d. l. sed ex dolo. 3. sed an municeps. C. ano. in glos. c. h. de concef. preben. in. vi. Tenio ad secundam partē glos. 14 que querit et qualiter pronūciās iniurię debeat vti in sua persona iure iniurię et habet duas conclusiones. Prima

iudex inique pronunciauerit et sententia de se effectus nulla non videtur eodem iure. Et imita nisi habuisset effectum de facto. ita probatur in d. l. in fi. Secundo quod quotiescunque est dare quod sententia iniusta est mandata executione a qua pars appellare potuerit: et propter negligentiam non appellauit. tunc non reor quod precipue contra iudicem in syndicato Bart. disputant huc passum in disputatione sua que incipit, quodbus modis a sententia iudicis. alibi incipit, iudex qui per imperitiam. item in l. i. circa fi. p. in. j. de appel. et in l. iij. q. ex quibus. j. de aliena. iudi. mutan. cau. fac. et in l. si minores. j. de adm. tut. mentionem fecit in l. si. j. de var. et extraordi. cogni. Sed dubium stat. Pone pars succedens bene appellauit ab iniusta sententia: sed appellatio est deserta an habeat regressum contra iudicem in syndicato: dic quod sic. vt in c. spe. de appel. circa fi. magne glo. Item pone confirmata est sententia in prima et secunda appellatione: nunquid obstat in syndicato contra iudicem? Immo. ponit in c. pastoralis. in fi. col. de offi. deleg. Ad horum declarationem vide Bart. in predictis locis. et Bal. pulchre in l. obferuare. §. proficisci. §. de offi. procon. et in l. si. C. de pena iudi. qui male iudi. in c. i. §. indices. de pace iur. firman. ego tertijs als de c. i. in l. iij. §. si tam vitium. de damn. infect. Glo. concludit quod prius legem quod quis sua postulatione obtinuit habet regressum contra eum. Bart. querit. Pone super vno dubio sunt plures opiniones et iudex insectus fuit vnam: et in causa sua vltus fuit alia forte peiori vel meliori. dicit Bart. quod tenetur sequi contra se eam quam sectus est contra alium. Immo. in c. ne inuitaris. extra de cons. si. Bart. in l. cum prelat. j. de regu. iur. Et imita quando iudex potest sequi opinionem quam vult. nisi contra illum contra quem vltus est alias iudex et vltus fuisset alia opinio. ne. Alia glo. in verbo. statuerit. vide per Bart. in l. cens. testimus. §. si ista. de verb. oblig. et adde ad ea que dixi in l. si

idem. Item pone dicit statutum quod mulier non habeat portare per las sub certa pena. qd si portauerit fictas. tegt. in l. vellem. de vestib. obla. lib. g. vbi dicitur quod etiam in ficto habet locum edictum Imperatoris: licet Bartol. dixerit contra in l. i. §. hoc interdictum. j. de fund. dot. scz per hoc intelligitur tantum in verbis. Et not. glo. aliam ad duo: nunquid si puniatur affectus si non sequatur effectus. habes in l. si quis non dicam rapere. que est canonizata. Sed quero quid de consuetudine. Spec. dicit quod per consuetudinem est derogatum: iudex non puniet affectum etiam in atrocissimis in tit. accu. §. i. ver. sed pone. Bart. in l. si fugi tui. ff. de seruis fugiti. et l. si quis cum telo. j. ad leg. Jul. de sicar. Item in penis statutaris que ipso iure refluunt nunquid puniatur affectus si non sequatur effectus et videtur quod sic fiat de iure communi dicimus. Joa. And. concludit in sua disputatione quod nunquid puniatur quando ipsa pena incurritur ipso iure. in mercu. in regula. iuris. de pen. de re. iur. in vi. et in c. perpetue. de elec. in vi. Et ultimo pondera gl. in fi. vbi dicit quod quotiescunque qs consequitur lucrum ex affectione puniatur. Quid si vnus non deduxerit ad effectum homicidium an puniatur pro affectu? Glo. videtur dicere quod sic. Idem dicit Ange. in l. non solum. §. mandauero. de ins. iur. Ego tenni contrarium florentie.

Summarium.

- 1 Consulens an teneatur ex eius iniquo consilio.
- 2 si Magistratum acceptare an quis inuitus cogi possit: et in hoc resistens aut fugiens cogit eo stare tempore duplicato.
- 3 si Magistratus ferens iniustam sententiam facit litem suam non obstante assessoris imperito consilio.
- 4 Assessoris iniqui imperitia non releuat inique iudicandum.
- 5 Assessor debet a sententia iudicis iniqua proteflari ne consentiens videatur.

De edicto. Quantum ad hoc edictum non nocet magistratui. sed ipsi assessori tantum. h. d. Nota primo quod ad penam presentis edicti inique iudicantis voluit. Nota secundo assessoris iniquum consilium cui magistratus in iure dicendo credidit: eundem apena presentis edicti excusat. Nota tertio quod assessor impudenter consulens posito quod non do-

lo cui magistratus credidit penam huius edicti incurrit: scz vt ipse eo iure iniquo vtatur quod dici fecit magistratus. Nota ultimo ad limitationem regulam. l. idem. §. si quis. et l. i. §. manda. nullum et ex consilio obligari. nisi si ludolo dederit. hoc tamen non est verum in assessoribus: quoniam si ille non dolo sed imperitia det iniquum consilium magistratui. nihilominus pena edicti obligat. et ratio est: quia imperitia eius qui se peritum asserit tanta culpa est ac si esset peritia: vt per glo. concordat. j. de regu. iur. lata autem culpa et dolus equiparantur. j. de po. l. quod verum. cum simi. Nota gl. i. quod quis inuitus cogit acceptare magistratum. Lano. ij. q. vi. viduo. et in aut. de defen. ciui. §. in terim. et in l. si quis magistratus. j. de mune. et bon. Et de ad hoc vt quis inuitus compellatur poterit in domum suam nutrir: et expellere: cum contrarium sit verum regulam. riter. vt l. plerique. j. de in ius vocan. hoc fallit in l. si in omni bus. C. de decur. lib. g. Sed pono. Quis facit resistentiam et aufugit: puniatur quod tempore duplicato in eodem officio tenetur stare. Ita habetis teg. singularem in l. ad magistratum. C. de decur. lib. g. hec procedunt in assumptis ad officia temporalia. Sed quid in speciali officio. tenetur ne acceptare an compellatur inuitus? Joa. And. distinguit inter Papam et inferiorem. et dicit quod solus Papa potest compellere: inferior vero rarissime. alias minime. et idem dicit do. An. in c. vnanimiter. extra de postu. prelat. Et alterius vides hic gl. in fi. que dicit quod si per imperitiam magistratus tulit sententiam nihilominus facit litem suam. Pone mo habes notare quod licet iniquum consilium assessoris excuset magistratum a pena huius edicti: non tamen excusat quin faciat litem suam: quia tenetur ad omnia bona vnteresset. Sed pone magistratus inique sententiauit propter imperitiam et non est soluendo: an debet luere in corpore: videtur quod sic per regulam. §. si quis id. et quod nihilominus est contrarium. vt dicit Bal. in l. i. §. de pen. iudi. qui male iudi. Et vides in teg. quod si per imperitiam magistratus tulit sententiam iniquam sententiam preferens: ratio est quia plerumque eliguntur periti qui consilium dant. probatur in l. in bonorum. j. de bon. poss. et in l. iuris ignoratia. de iuris et facti igno. Sed pone quod magistratus sit peritus si militet et assessor tulerint sententiam ex iniquo consilio assessoris an puniatur: dicit quod sic vt not. Bart. in l. bonorum. vbi dicit quod si assessor iniqui imperitia non excusat inique iudicandum: et ego eo quod not. in l. si conuenerit. j. de regu. iur. vbi dicitur quod si partes litigantes consenserunt. vt mitteretur causa ad consilium sapientis: iudex secutus malum consilium in syndicato conuenit: an sit excusabilis: dicit quod non. ita dicit Joa. And. in mercu. in c. nullus ex consilio. Anum addo quod iudex qui malum consilium dedit parti puniatur ad omnia damna et interesse: vt in gl. i. de confes. libro. vi. Bartol. in l. i. §. manda. Et ultimo vides quod licet imperitia assessoris excuset magistratum nihilominus non excusat quin faciat litem suam. Sed nunquid hoc sit verum vbi ipse non sententiauit. sed assessor ex mandato ipsius: et quis eo casu dicatur facere litem suam: videtur quod ipse assessor: tenetur: quod delicta suos antebos debet sequi. l. i. de pe. et l. sancimus. C. de pe. nihilominus huius est verum: quod non solum magistratus de sententia qua inique tulit tenetur. sed etiam de his quas assessor tulit: vt in aut. de iud. §. nullo. ver. bos autem bene facit. l. si post deposita. C. de assessor. Ratio potest esse quod substitutus administrat periculo et damno substituentis. l. ad similitudinem. C. de epis. et cle. et Lagetes. C. de ag. in reb. li. g. Pro declaratione debetis scire. quod debeat sententiam dicere in l. metu. §. sed qd si pretor. j. qd met. cau. quod magistratus de consilio assessoris de sententiam ferre. Et ultimo ad declarationem pone quod ipse magistratus volens euitare dicit sic. Ego tuli sententiam de consilio assessoris. an presumatur hoc facere de consilio: an oporteat cum hoc quod allegatur. probare? Et. §. de assessor. l. diem functo. dicit quod presumor semper facere de consilio assessoris. Item pone magistratus inique sententiauit et assessor resistit nunquid teneatur assessor? Res medium est quod proteflatur assessor. l. quoniam iudices. C. de appellationibus.

Summarium.

- 1 Principis proprius motus quid in edicto quod quisque iuris

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

est. Item impetrans per alium ipse per se impetrare videtur. et si aliter sit. et si com. ergo procurator potest ut et alia est in iure. et ideo allegatur: quoniam nemo potest eam culpam allegare contra alium cuius causa ipse fuit vel cuius commodum percepit. Item in fundo. j. de iure dotium. unde concluditur quod ipse procurator qui ad instantiam domini impetravit eodem iure potestur. allegata glossa. concludit quod eatenus tenetur quatenus commodum sentit Bartol. querit. Statutum dicit si quis opposuerit exceptio. et si quid teneat dominus: vide quod non. per. l. aut qui aliter. j. qd vi aut clam. nihilominus videtur contrarium. Et debet scire quod verba edicti licet sint in persona tamen verificantur in fieri facientem. hoc probatur bic. iuncta. l. j. s. eo. hanc questionem posuit in l. nec infantes. j. de fideiussoribus. Bal. in l. j. circa fi. C. de sententia. Ista questio incidit in aliam: scilicet statum puniens facientem et vide in l. si quis pro emptore. j. de usufructu. Item habetis hic literam ex delicto procuratoris non punitur dominus. vide per. In. in. c. j. extra ut lite non contestetur. et de confessoribus. l. j. lib. vi. Legisse in l. j. si procurator. j. tit. progi. alij in l. non solum. j. de proci. Sed duo refero quod tunc punitur dominus quando scit procuratorem quid illiciti facere et non prohibet: ut in d. c. j. ut lite non contestetur. et in l. j. C. de transact. et lib. xij. bene facit. l. j. de noxa. l. j. C. de fal. mo. Secundo si dicas quod ex illicito facto procuratoris dominus tenetur quando dominus non renouavit vel certioravit procuratorem ne illicitum faceret et potuit. Ita dicit Bar. in l. stipulatio illa. j. de verb. oblig. l. si fideiussor. s. si cum debitor. j. manda. Item tunc procurator potest dominum facere cadere in penam, quando in contractu apposita est pena, que communiter in contrahebendo solita est apponi: etiam sine speciali mandato. Ita dicit Ang. in l. bene a Zenone. in ver. sed tamen nostri. C. de quadrien. prescrip. ibi dicitur penam conuentionalibus. et per. glordina. in l. si procurator mens. circa fi. de procur. Item illud generale solet apponi in l. vel iurisdictionum. de pign. actio. et in l. qd si noluit. s. assidue. de eden. sed hoc in privato constituitur procuratori. Quid in universitate an possit procurator in penam illam facere incidere. habes in l. aliud. s. referat. de reg. iur. et non potest dolo carere. eo. tit. et per. Bar. in l. aut facta. j. de pen. Item tutor vel curator an ex dolo ipsorum teneatur pupili. habes in d. l. si dolo. si quis omis. cau. testa. Quid in prelatu delinquentem an noceat ecclesie. vide. l. inuenimus. de sacrosanc. eccl. Can. in. c. cum dilectus. de ordi. cogni. Anum casum addo quod in re volumus delictum prelati in faciendo non preiudicat ecclesie. fallit in feudo: puta si prelatu alienauerit feudum ecclesie. ex hoc preiudicat ecclesie: ut in c. j. in fi. de cap. corra.

Summarium.

- 1 Impetrari potest a principe ut agere volenti nulla possit opponi exceptio.
- 2 Fideiussor cogitur ad solutionem non obstante dano proprio: nec fideiussoris factum potest nocere reo licet eoducto.
- 3 Fideiussor solvens aliquid ad quod, nisi ex suo delicto, non tenebatur: non repetit: nu. 2.
- 4 Princeps an suo rescripto possit exceptionem peremptoriam tollere.
- 5 Rescriptum principis secundum an motus proprii esse possit iudicium.
- 6 Delictum rei an possit augere obligationem fideiussoris.
- 7 Fideiussor an possit uti exceptionibus reo competentibus.
- 8 Patris persona ex facto filij non deterioratur in questio: secus in querendis.
- 9 Privilegium an et quando transeat ad heredem.
- 10 Rescriptum iniquum beneficium comprehendens in odium impetrantis an procedat in futuris.

S. Hec pena. C. de huiusmodi edicti coercet adversus quem usus est iniquo privilegio, sed etiam quoslibet alios. Et iniquum ius impetratum a reo nocet fideiussori licet non contra. Et ex iniqua impetratione filij non coercet pater. Et pena huiusmodi edicti transit in heredem. Item et si quis pena presentis edicti non solum in iuribus que habebat tempore impetrationis, sed et in iuribus que su-

- 1 peruenierit. b. d. v. s. ad. s. vlt. Item in. s. si quis. quod et a principe impetrari potest: ut agere volenti nulla possit opponi exceptio. Item secundum ex eo quod delictum rei non cet fideiussori in iure ex rei persona eidem querendo. Item.
- 2 tertio et posito et quod fideiussor damnum ex solutione sentiat: quod debitor principalis soluendo non sit: nihilominus id quod fideiussor solvere cogitur. Item quarto ex eodem quod delictum fideiussoris reo non nocet quemadmodum econtra. Item vltimo et quod si fideiussor pecuniam soluit ad quam tamen soluendam non astringebatur nisi suum delictum fuisset in causa: eiusdem rei repetitio denegatur. Item.
- 3 in. s. quod autem. quod licet pena imponenda non transeat in heredem nisi inchoato iudicio contra defunctum: ut in. c. j. ne ex delicto defuncti. et in l. j. de priua. delict. tamen postea a iure imposita in qua non resistat nisi executio in eundem transeat. Ad idem. j. de pub. l. commissa. Item in. s. illud. fin. vni intellectum quod rescriptum iniquum beneficium comprehendens in odium atque damnum impetrantis trahitur ad futura. qd dicitur ut. j. declarabitur in gl. ij. Item princeps rescribendo possit exceptionem peremptoriam tollere. Responsum. Aut rescriptum principis generaliter tollit omnem exceptionem: sic non intelligitur tollere peremptoriam. ex parte. extra de offi. deleg. Nam generalitas includit singularem. Aut specialiter dicendo non obstante peremptoria exceptione que sibi competit. et tunc aut tollitur executio que provenit reo ex beneficio iuris civilis: et sic bene valet rescriptum si ex certa scientia tollitur. cum clausula non obstante lege aliqua: exemplum si quis non petat debitum ultra annos. gl. oritur exceptio prescrip. Aliquando tollitur exceptio competens remedio iurisdictionum vel naturalium: et tali casu nullo modo princeps tollere potest: ut. l. ius civile. ff. de iust. et iur. l. si. C. si contra inuolenti. pub. l. j. de costis. prin. exep. l. in pac. qd de iure gentium seruanda sunt: ut. l. j. de costis. pecu. Hec vera sunt in civilibus multo magis in criminalibus. Si singul. j. de pac. l. pactum inter heredem. Item.
- 4 gl. in verbo. certa scientia. et adde. l. item. l. p. i. de ex. causa. tuto. Item in legis prin. ubi dicitur quod iniquum privilegium concessum ex mera principis liberalitate non retorquetur. Item et quod super eodem princeps ad mea postulationem fecerit duo rescripta: nunc idem operetur ac si motu proprio fecisset: videtur quod non. imo multo fortius: quia quanto magis postulo. tanto magis delinquo. Sed contrarium verum est: quia secundum rescriptum emanans super eo. super quo emanavit primum. id operatur quod motus proprius principis. Istud probant duo teg. in l. j. in fi. C. de peti. bo. sub. lib. et iuncto teg. s. hoc vero inuenimus. in aut. ut nulli indi. hoc dixit Bal. in l. nec dano. fa. C. de precib. impera. offer. not. gl. in. s. si pro quo. quod non solum ius iniquum retorquetur contra illud impetrantem. sed etiam contra impetrationi consentientem. Quasi liter impetrans ius iniquum cum non dicatur delinquere punitur. dicitur ut homines arceantur ab impetratione in qua delictum rei noceat ad novam obligationem inducendam vitro inducta. l. si in pignore. et l. vt testamento. in fi. j. de fideiussoribus.
- 5 Aliquando et queritur an delictum rei noceat fideiussori ad obligationem iam constitutam accrescendam. Responsum. mitto ad l. centum capue. j. de eo quod tertio loc. et l. quero. j. loca. Aliquando an culpa rei noceat ad obligationem elisam vel sublatam reducendam in primum esse. l. mora. et l. si seruus. j. de verb. oblig. His casibus dicitur quod aut ipse culpe fideiussor assensit: aut ipsa culpa est causa resuscitationis: tunc sicut nocet reo nocet fideiussori. Aut non consensit: tunc subdistingue: scilicet quando obligatio extincta erat resuscitata ante quam fideiussor interveniret: sibi nocet. Aut propter culpam rei actio suscitata est post intercessionem fideiussoris: et sibi nocet ut hic in glossa. Item nota an exceptiones et competentes reo competant fideiussori. Responsum. missiue procedendo facta tria membra. Nam quedam sunt exceptiones competentes beneficio constitutionis municipalis. remitto ad Bal. in l. quoties. C. de precib. impera. offer. Barto. in l. cum filius. s. stipulatus. j. de verbo. oblig. Aliquando competunt beneficio iuris communis. tali casu remitto ad l. exceptiones que persone. j. de exceptio. l. in omnibus. l. legis privilegia. j. de regu. iur. l. si tibi. s. pactum conventum. j. de pact. l. vbi cumq. et l. ex persona. j. de fideiussoribus. l. tam mandatorum. C. de non nume. pec. Aliquando competunt ex natura contractus. et tunc nunquam transeat ad fideiussorem.

contractu transit. institui. de verb. obliga. §. ex conditionalis

Summarium.

- 1 **P**rius privilegium principis non tollit naturalem obligationem.
- 2 **I**ure utens permissio non debet eo puniri, factum enim permissum pene non subiaceat.
- 3 **C**reditori bannito an teneatur debitor solvere, et si soluerit an repetet.
- 4 **E**xceptio diffamatoria an inducat iniuriarum actionem non obstante iuris defensione.

§. Ex hac causa.

Pena huius edicti naturaliter non tollit obligationem. Si igitur soluti repetitio denegatur ei, qui iure permittente iniquum ius statuit, aut eo vitatur, in penam presentis edicti non incidit. b. d. cum. l. sequē. **N**ota primo fm vnum intellectum, qd privilegium principis non potest tollere naturalem obligationem. et ratio colligitur in statu de iure natu. §. sed eo. et hinc est qd nec tollit naturalem defensionem. c. pastoralis. de re iudi. de iure fisci. facultas. de iustit. et iure. l. vt vim. et l. cum mulier. §. sol. mat. cum simi. **N**ota fm alium intellectum qd debitor liberatus a naturali obligatione et ad idem. §. de conduct. indebi. l. si pene. **N**ota ex. l. h. ex hoc edicto non fit retorcatio retorcatio nis: id est non permittitur secunda retorcatio iniqui iuris.

2 **N**ota secundo non puniri eum qui ius sibi permissum exequitur: et qd nemini facit iniuriam qui vitatur iure suo. de elect. c. cum ecclesia. Vultana. de regulis iuris. l. factum. **N**ota ultimo et ad hoc vulgariter allegamus non puniri permissum factum. Ad idem. C. de adult. l. Graecibus. cum similib. **I**nduco hunc textum ad statutum dictans quod in penam banniti omnes debitores liberantur, vt soluant fisco: si autem soluerit creditori an repetatur, text. est hic qd non. Pro quo facit. l. si pene. de conductio. indebi. **N**ota quid de iure communi et teneantur solvere debitores creditori bannito: Respon. aut pedit questio. vt. l. reo. criminis. §. de solutio. et potest solui. §. alit tamen in casu. l. si. ad legē Jul. de vi. Aut erat condemnatus et delegatus bannitus: et tunc non debet solui sibi: vt. l. vltima. in fi. §. de requir. reis. Sed pone qd soluerit an repetatur: dic vt hic qd non: sed nunc quid debet solvere fisco iterum non obstante illa solutione? Bal. in rub. C. de pos. digit. et breuiter qd aut soluit ignoranter aut scienter. Si ignoranter non potest fisco sibi petere solui: si scienter potest. argu. l. vlti. §. de transactio. Pro hoc facit qd nemo tenetur solvere excommunicato. Probatur ex. q. vi. in c. iuratos. extra de dol. c. veritatis. Item nec heretico. de heretico. c. vltimo. si tamen solutum fuerit non repetitur. Sed nunquid episcopus potest petere sibi solui. de c. faciunt distinctionem. **N**ota ad. l. si. §. quero. **P**onatur, opposuit exceptionem contra aliquem que infamat: et hoc feci ad mei iuris defensionem, si illam probare non possum an ille agere poterit contra me actione iniuriarum. ar. bus. ius. l. videt qd non: qd non facio causa iniuriandi, sed iuris mei conseruandi. Pro quo facit. l. si non conuicti. §. de iniur. Et ita decidit hic Bar. et Bul. Sed pone qd opponatur crimen, et probatur qd verum sit, nunquid teneor actione iniuriarum? Hoc ponunt in leum qui. §. de iniur. et Oldrad. in suo consil. ii. **I**tem pone facta fuit reconuentio coram iudice delegato. nunquid habebit locum reconuentio facti per actionem? Bul. dicit qd non: et allegat text. in l. iusiuram. §. de iurciur. et gl. in aut. et cōsequēter. ver. apud eundē. C. de sen.

Si quis ius dicen. non obtemper. Rub.

Continuatur quia superius dictum fuit de omnium iurisdictione. Postea facta fuit rubrica alia, qd quisq. iur. que punit indices iniqui ius statuentes. Sequitur videri qualiter puniantur partes inobedientes iudici.

Summarium.

- 1 **M**agistratibus permittitur fm delicti et status qualis tatem punitio: caueat tñ ne a lege penam inditam excedat.

fideiussores. Remitto ad l. heredi. §. si. cum seq. §. de pact. Ad idem nunquid fideiussores possit vti exceptione competens ti reo inuito. vide. l. idem quia. §. et qualiter. §. mand. l. si stipulatus. §. de fideiusso. Anum addo res nunquid fideiussores gaudeat beneficio sibi principalis. Exemplum, si clericus dedit fideiussores secularem et laicum. De hoc per Spec. in tit. de compe. iudi. adi. in §. i. verfic. sed pone clericus. per Angel. in l. reus. §. de indi. **T**ertia materia principalis huius legis est, an fideiussores propter suam culpam soluens id a quo principalis erat liberatus, habeat repetitionem. Remitto ad l. si fideiussores. §. mād. Bar. in l. exceptione. §. de fideiusso. **C**enot ad. §. si filius. op. qd licet in questis persona patris non fiat deterior: ex facto filij: in querendis tñ secus. vt in l. si. §. de acquir. pos. hoc etiam verum est in contrahendo: sed in delinquendo non preiudicat in querendis. **C**oppo. secundo, imo videtur qd in querendis possit preiudicium fieri: vt. l. contra iuris. §. de pact. hoc verum dum ipsum contractū celebrat extra contractum filius non preiudicat. Exemplum, filius contrahit cū Titio qd sibi decē promittat cum hac conditione, qd singulis annis teneat semel in anno conueniri. probatur in l. Caius. de manu. ti. generali. et in d. l. contra iuris. cum seq. Sed cōtractu celebrato si filius quod onus imponatur non preiudicat patri: quia ius absolute transfusum erat in patre. **I**tem aduerte, vides qd glo. exemplificat hunc tex. qd illicitū per filium commissum non preiudicat patri. Pone filius deliquit: cuius ratione bona omnia debeant cōfiscari, an publicabunt ea que sunt in peculio: vel nunquid preiudicetur patri in aduentitijis: vel vtrū iste usufructus quem habet pater vadat ad fiscū. hic vides qd non ex his questionibus. Digi in l. si finita. de vectiga. **C**enot ad. §. cum autem. et oppo. et dic in eum in quem non transit privilegium non debet transire pena: sed privilegium concessum testatori non transit ad heredem: ergo et l. in omnibus. §. de reg. iur. Glo. soluit: qd istud privilegium fuit reale: hoc est speciale: et pena incurritur ipso iure: idem si ipso facto: quia non habet locum penitentia in sententia iudicis declaratoria: puta si statuto ipsa pena imponatur requiritur iudicis sententia: vt in c. cum secundū. de heret. lib. vi. tunc si iudex vult declarare an requirat declarationem eius contra quem declaratur delictum. glo. in cle.

10 **S**i quis suadete. de pe. et in c. presentis. de censu. **S**uperest examinare an et quando privilegium trāseat ad heredem. videndū est an sit personale vel reale: et vtrum presumatur personale, vel reale. Registe in l. formam. §. qd. §. de censu. et l. fordidorum. C. de exco. tut. lib. i. Bar. in l. patre. §. de ser. leg. et in l. quia tale. §. sol. mat. Bal. in l. si. §. de consil. prin. et in l. apud Julianum. §. si quis alicuius. de leg. i. Canon. in gl. c. cū venisset. ex. q. i. possessiones. ex. q. i. in summa. Joā. An. in mercu. in regula. privilegium. de indic. lib. vi. Spec. in titu. de infra. edit. §. nunc autem est dubium. Federi. de Sen. in consil. lvi. apud alios. lvi. Bal. in l. Gallus. §. quidā recte. de lib. et posth. **V**idendum est an transeat possessio in heredem eius contra quem facta est impetratio. Canonica glo. in c. dilecti. de fo. compe. et in c. de ali. ind. **C**enot ad. §. illud quoq. Dic qd locū habet quādo impetrās impetravit cōtra presentes et futuros: secus si generaliter. ita dicit Bart. Alia opinio fuit qd etiam habeat locum qd impetrans generaliter impetravit ius iniquum, vt extēdatur etiam ad futurum. **N**ota. hic tex. qd non solū ad presentia sed ad futura rescriptum trahitur. Casus est tamen in c. vlt. de rescrip. et ad hoc. qd solū ad presentia trahitur, quod no. Jo. An. in addi. Spec. in ti. de rescrip. in §. ratios ne cause. ver. item exigitur. Item qd in collectis aduenientibus post immunitatē mihi concessam. Bal. in l. si ex toto. de leg. i. Jo. An. in addi. Spec. in ti. de censu. §. nūc dicendū.

11 **I**tem quero ratione pene incurro publicationē omniū bonorū, nunquid pena locū habeat tam in presentibus bonis qd futuris postea questis: cōter decidimus qd in presentibus tantū: vt in l. si tibi mandauero. §. is cuius bona. §. manda. et l. certa forma. C. de iure fisci. lib. i. **Q**uid autem in iuribus conditionalibus, puta si nauis ex Asia venerit, promissisti decē. Pone publicata sunt bona tua omnia. Registe in l. quoties. §. de nona. et l. non adeo. §. de cōd. et demō. Tu confydera vni qd fiscus qui epulit habet bona delinquentis. l. tutores. ad leg. Jul. de vi. Item habes qd ius conditionale mihi competens ex testamento non trāsit ad heredem. l. §. si autem. de ca. tol. Item ius conditionale ex

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

- 2 Duumiri qui dicantur.
- 3 Magni magistratus possunt fm eorum potestatem mul-
tare: quid de delegato, et arbitro.
- 4 Dictiones tagatine, scz, tantum, solum, duntagat: similes
qualiter in iure sumantur.
- 5 Statutum loquens per dictionem tagatiam extenditur
per identitatem rationis.
- 6 Iudex an necessario multam vbi egigitur imponere tes-
neatur.
- 7 Contumaces quibus penis veniant puniendi.
- 8 Iudex qualiter in mulcte impositione procedere habeat.
- 9 Multa fisco indiceda summariam cognitione desiderat.

Omnibus.

Omnibus ma-
gistratibus permis-
sum est inobediētes punire: magni in ma-
gnis causis et in magnis mulctis: parvi
vero in parvis causis et parvis mulctis.
hoc dicit fm intellectū: scz omnibus ma-
gistratibus concessam esse mulcte impositionem. qd decla-
ra vt. i. dicitur. ¶ Nota secundo in verbo, ius potestatis
sue, fm vnum intellectum nō licere ius dicenti metā impos-
nende mulcte a lege datam excedere: quinimo et si excedat
in eo quod exceditur sententia nulla est. C. qñ pro no. nō est
necess. certa ratione. C. de mo. mulc. l. eos. ¶ Pro declara-
tione littere dic q̄ ista distinctio duumiri habet triplicem
subdistinctionem. Aliquando idem est q̄ magistratus mu-
nicipalis. Loumumirum. C. de decur. lib. g. et ita exponendo
dic q̄ ipse de iure diuino licitum est imponere mulctas in
paruis causis. Aliquādo potest significare non primos ius-
dices ipsius loci sed aliquos speciales iudices. Puta glo-
rentie iudices communis qui cognoscunt inter priuatum et
communitatem: de quibus dicit glo. in l. cum sententiā. C.
de suis. et tali casu ipse duumir nō habet potestatem mulcte
imponēde: vt in l. curator. et l. seq. C. de mo. mulc. Aliquādo
accipitur pro egatore tributorum. et tali casu etiam isti nō
procedunt in multis imponendis. probatur in l. missi opi-
natores. C. de egac. trib. lib. g. nisi esset specialiter cōcessum.
ar. l. prohibere. §. plane. quod vi aut clam. vel ex consuetu-
dine eis concessum esset. ¶ Item vides hic conclusam q̄
magni magistratus possunt multare fm eorum potesta-
tem. Quero quid in delegato nunquid possit procedere ad
mulcte impositionem contra inobedientem: clarum est de
iure civili q̄ nō. aliud. §. inter mulct. §. de ver. sig. et l. i. §. de
indi. §. fallit in casu. l. iij. C. de sport. ¶ Et de iure canonico
exceditum est q̄ delegatus possit multare pena ex cōmu-
nicationis. c. j. et c. preterea. de offic. delega. Anno. in. c. dilec-
tus. de penis. sed non pena pecuniaria. ¶ Quero quid de
arbitro. In hoc clarum est q̄ non. nisi a partibus sit cōces-
sum. l. non ex omnibus. §. de arb. Ita etiam est glo. extra de
arb. c. cum dilectus. §. fallit hoc in arbitris iuris: in illo qui
eligitur a lege municipalis auctoritate: vel de iure communi: si
causa suspicionis allegatur: vt in c. cum speciali. de appel. l.
apertissimi. C. de indic. l. cum speciali. eo. titu. q̄ tūc possunt
multari: vt etiam in c. suspicionis. extra de officio delega.
¶ Item vides hic, q̄ licitum est iudicibus defendere suā
iurisdictionem: sed nunquid sit licitum defendere alienam:
communiter tenetur q̄ sic: quia vnus habet innocare bra-
chium alterius. l. episcopale. in fi. C. de epis. audien. Alium
teg. babes in l. i. C. de his qui latro. c. i. de offi. or. bene pro-
batur. c. iij. q. v. c. administratores. Ita etiā permissum est
iudici seculari implorare ecclesiasticū. c. de delicto. de sentē.
excomm. in. vi. Sed nunquid requisitus possit cogi ad au-
glandū in iure. De hoc est casus extra de malef. c. ij. Sed
dubium est: nunquid ipse iudex delegatus nō solum maior
ordinarij possit innocare brachium secularis iudicis: Ar-
chid. in. c. vt officium. de here. in. vi. q̄ non possit. hac ratio-
ne: quia si posset. tunc apponeretur in literis. q̄ posset inno-
care: tunc frustra apponerent illa verba. dicit fuisse glof.
Ber. in. c. plerisq. de offi. ord. Pro quibus potest innocari
Bo. An. in. c. significasti. de offi. or. l. d. ost. c. i. eo. ti. Specul. in
fit. de iud. deleg. §. sequitur. ver. sed nūquid potest. plenius
feder. in cons. di. iij. ¶ Superest videre de natura huius
dictionis tāti. ¶ Bar. hic addēdo ad eū pro pleniori decla-
ratione q̄ ista dictio dupliciter in iure ponit. affirmatiue et
negatiue. Idem de qualibet tagatiua. vt solum. duntagat.
¶ Primo casu tripliciter capitur. aliquando relatiue hoc

modo: Titius multum studet. et tantū Sempromius. l. tan-
tum. de fer. cor. et l. i. §. i. ne quid in lo. pub. Aliqñ quātita-
tiue: puta tantū studuit Titius demonstrata quātitate. aut.
de rest. et a que pa. et §. vnum si quidem. in fi. de suc. in prin.
Aliquando irregulariter. hoc est. tantum pro tandiu. hoc
modo teg. in. l. si seruus. §. cum seruus. de sup. fer. Alio mo-
do inclusiue. hoc est includendo id qd ponit tantū. et omnia
p̄ter posita excludendo. Aliqñ nullo modo includit. et aliqñ
aliqua includit aliqua excludit: vt. l. obest tñ. de pred. et in. l.
serui et filij. de fur. et l. nō erit. §. dato. §. de iur. iur. ¶ Et hoc
pone. quis constituit procuratorem tñ ad agendū. nūquid
videatur ad defendēdum. Respon. regulariter cōstitutus
ad agendum. videtur etiam cōstitutus ad defendēdū. l.
sed et bec. §. defendere. de procu. videf tñ q̄ non propter di-
ctionem tagatiua. vt in. c. constit. extra de procu. Contrariū
ego concludo per teg. in cle. egitit. §. cum autem. de ver. sig.
nec obst. c. cōstitutus. q̄ habet rationem diuersam. Et hoc
sequitur dubium. an testis qui deponit per dictionem tan-
tum. negatiua abstruens. puta sit articulus talis. q̄ talis
tantum possedit. et annis. Bar. dicit q̄ nihil probat: quia co-
ipso q̄ dicit tātum. videtur negare. Pro eo videf casus in
c. cum ecclesia sutrina. extra de cau. posses. et prop. Tu dic q̄
aliquādo ista dictio tagatiua tantū. adiicit assertionem tes-
tis ipsius: aliquādo rei super qua deponit. Primo casu
propter sui probationem statuit. Exemplū. dicit talis: dico
me in ista materia me tantū scire. nō. glo. in fi. de act. §. alie.
Secundo casu verū est qd Bar. dicit. scz q̄ probatio ipsius
est nulla. §. fallit in vno casu qñ scz cessaret ratio Bar. vt q̄
per rerum naturam caderet in assertionem ipsius: puta. q̄
talis vicinus meus possedit per. g. annos. per. l. i. §. de itin.
actu. p̄ri. in au. de here. et §. ale. §. si vero defuit. in verbo.
idem. Sequitur alius dubij. scz. dicit debitori creditor. da
mibi decem tantum. vide gl. in l. rationes. C. de prob. Sed
quid si debitor dicat. accipe. q̄. que tibi tātum debeo: credi-
tor: recepit. nunquid bec verba iuncta cum patētia credi-
toris inducant confessionem in his. g. dicas q̄ non. De hoc
in. l. si quidem. in. iij. respon. C. de transact. in. l. si cum dos. ff.
rer. amo. Et bis habetis q̄ statutū loquens per verba ta-
gatiua extendit ex identitate rationis. Breuiter dic q̄ ali-
quando loquitur in casu fauorabili. et extenditur: vt per gl.
C. de sacrosan. eccle. l. illud. aliqñ in casu odio. et tūc mini-
me. Glo. in. l. i. C. de pa. qui fil. dñstra. Ita intellige que not.
Bar. in. l. si cōstante. ff. sol. mat. Etiam habetis an ista dictio
excludat ius accrescendi: puta si testator dicat in testam. Ti-
tium in. g. l. et uicinus. §. qui habebat. i. ad Trebel. modo de
bes scire q̄ qñ ponitur negatiue: puta non tātum: tali casu
naturaliter affirmat id qd ponit: vt includat id de quo mi-
nus videbatur inesse. l. non tantū. de peti. here. exemplum.
non tātum reg. sed comes vrbem capere potest. ¶ Querit
glo. quis lucratur penā. Dic q̄ fiscus. l. mulctare. C. de mo.
mul. et c. i. que sint reg. in vñ. seu. ¶ Scdo querit qua actio-
ne agitur. et dicit ibi facti. Hunc est querendū quo remedio
potest peti bec pena imponi. Respondetur. duplex est re-
medium. scz actio in factum: quia hoc est pretoris edictum
et eo oritur bec actio. l. quoties. de prescri. ver. Scdo iudicis
officiū. l. quod minor. in. fi. §. de minor. ¶ Item querit nū-
quid iudex t̄ habeat necesse imponere mulctā. videf q̄ nō:
quia non est necessarium quicquid iudicis potestati cōmit-
titur. l. non quicquid. §. de iudi. Contrarium dicas: certum
est enim q̄ iudex vnicuiq. iustitiam facere tenet: aliter pu-
nitur: vt in au. vt diff. ind. in. §. si vero. et in au. statumus.
7 de episco. et cler. ¶ Restat querendum quōt sint pene vel
mulcte quibus contumaces puniuntur. Primo dicas de
negando audientiam. l. sed et si per pretorem. §. sed si cū des-
creto. eg quib. cau. ma. in glo. quam limito quando ipse cō-
tumag agit via iuris communis. secus si via specialis p̄ui-
legij. per teg. in. l. si minor. etiam quasi cōtumag. §. de mino.
Item per capturam persone. in. l. cum eo. §. ad leg. Jul. l. l.
cōsentaneum. C. quō et qñ iudex. et l. plerisq. §. de in ius voc.
Item puniendo per captionem pignorum. l. debitoribus.
§. de reg. iur. l. eg hoc re scripto. §. quia ergo. §. de ven. inspic.
Item per missionem in possessionem bonorū contumacis.
l. fulcinius. §. eg quib. cau. l. iij. §. si forte. §. de dam. infecto.
¶ Alterius queritur cuius electione sit eligenda: Anim
ex his remedijs dicas iudicis. et si non sufficiat vna potest
mulctari scdo et tertio: vt in. c. quoniam frequenter. ad fi. vt
lite non contesta. et vltra tertiam nō licet. l. eos. C. de modo
mulctan.

- 8 multet. **C** Item queritur qualiter ipse iudex procedere debeat ad impositionem multe. nunquid requiritur citatio in sententia in qua multa imponitur? **Bart.** hic in l. i. §. si quis in ius voca. non ier. q. requiritur noua citatio. arguendo in imponenda multa requiritur cause cognitio: puta requiritur ut ego cognoscam an aliqua excusatione possit tueri: sed ubi cause cognitio requiritur, requiritur et citatio: sed deferta re si propter publicam personam contrariū dicit allegas **Bart.** in l. ne quicq. §. ubi decretū. de offi. pro. consul. **Alleg.** **Inn.** in c. querelā. de procu. **Idem** dicit **Hal.** in l. terminato. C. de fru. & lit. expen. Tu dicas aliqui tractamus de puniendo contumacem volentē respondere in presentia iudicis: sed enim citari nō debet. **Jo. An.** in c. h. de elec. Aliqui tractamus de multando absente contumacem, de quo est dubiū an possit excusari: tūc tenco opi. **Bar.** q. requiratur citatio. **Idem** etiā firmo per **sed.** in c. h. c. iij. **Ad idē** no. in c. consiluit. de offi. deleg. **C** Alterius queritur nunc quid requiratur processus ordinarius ad impositionē multe. **Respon.** aliqui querimus de puniendo contumacem ab illo iudice coram quo fuit contumax: & tali casu nō requiritur: q. est notoria contumacia: in notoriis non observatur ordo. c. ad iniuriam. de iur. iur. Aliquando non constat: & tali casu requiritur: vt. l. indices. C. de indi. l. si pacto quo penā. de pac. **C** Item in petitione multe quā fecit fiscus, nunc quid summarie procedatur: videt q. sic sed contrarium est verum. Nam etiā in eo qd nobili officio petitur o: doretur quiritur ordo iudicialis: etiā in factū. Et q. in causis fiscalibus requiritur processus, habet in l. i. C. quib. ad con. pred. ac. non l. lib. g. sed recurratur ad aliquos casus quos non dico nunc.

Summarium.

- 1 Extremum dupliciter in iure confideratur.
- 2 Contumacia procuratoris non afficit dominum: nec tutoris vel curatoris pupillum.
- 3 Iudicium multas partes habet, quapropter multoties in eo delinqui potest, & multipliciter.
- 4 Iudex an possit multare tantum partes principales, ubi etiam accessorie deliquerunt.
- 5 Iudex an possit multare partes ante cause cognitionem.
- 6 Titatus ter vel pluries pena in qualibet citatione appositā an vltimo comparens cuiuslibet citationis penā euitet.
- 7 Iudex an possit multam remittere in preiudicium fisci.
- 8 Procuratoris contumacia quando noceat domino.
- 9 Contumacia usufructuarij an taciturnitate procuratoris domino nocere debeat.
- 10 Contumacia procuratoris an sit sufficiens ad excommunicationem inducendam.
- 11 Contumacia procuratoris an ad actionem restitutionis inducere possit.
- 12 Inobediens iudici in principio litis an si in fine obediat nihilominus veniat puniendus: aut contra.
- 13 Iudicium ordinarium an partes habeat.
- 14 Inobedientia in qualibet parte iudicij commissā est punienda.
- 15 Contumax an audiatur appellans: & an contumacia procuratoris in appellando noceat domino.
- 16 Confessio procuratoris an preiudicet domino. Item an confessio prelati noceat ecclesie.
- 17 Confessio non posse appellare an & quando sit verum.
- 18 Renunciatio appel. facta per procuratorem an preiudicet domino.

§. Is videtur.

- C** Inobedientia in quacūq. parte iudicij seu iurisdictionis commissā punitur. & ex inobedientia procuratoris tutoris vel curatoris ipsi puniunt, non autē dñi. Et pena huius edicti tam petitur q. conuentus afficit. h. d. vsq. ad finem. l. i. **C** Nota in ver. extremū. fm vñū intellectum: q. extremū dicit esse duplex: vñū scz principū, qd est citatio, cuiuslibet iudicij initium: & dicit extremū a quo. Est aliud extremū. scz sententia, que litium finis est. C. de iudi. l. rem non nouam. & dicitur hoc extremum ad qd. **C** Nota scdo in §. si procurator. q. contumacia procuratoris tutoris vel curatoris non

afficit dñm vel pupillum. quod dic vt plene. §. declarabitur.

- 3 **C** Ad idē dñm est in quot partibus iudicij possit iudex offendere: per consequens partes puniri. **Dic q.** habet multas partes. Aliqui enim pars nō paret iudici non comparendo. tunc offendit. l. contumacia. §. de re iud. Aliqui non paret. l. non patiendo venire missum in possessionē. l. si quis missum. §. ne vis si. ei. & hoc casu poterit pars puniri. Tertio in non restituendo. fm tenorem sententie. l. que restituere. §. de rei ven. Potest & quarto offendi iurisdictioni si quis sine sua licetia aliquam iurisdictionem exercet in alieno territorio. vñ de potest etiam iniuriarū agere. ex parte. de verb. sig. Item & superuacue appellando. quo casu non proceditur ad multam. l. si in fi. C. qñ prouo. non est necessē. Sed dubiū stat in tribus. Nunquid dicitur iudex offendi si iudex non approbat suam sententiam. **Dic q.** non: vñ de non proceditur ad multā sed ad absolutionem. l. qui accusare. de eden. Item quid si dicat parti agesi non agat nunquid offendit iudex, habes in l. si ea. C. qui accu. nō pos. l. diffamari. de inge. ma.
- 4 **C** Item vides teg. q. iudex potest multare partes principales litigantes, scz actorem & reū. **Ad idē** queritur, an nō principales vel accessorie. puta testes, cursores possint puniri, si non compareant: dic q. sic per. l. iurisdictioni religion. & l. si quando. de testib. C. l. hoc limitando declaro procedere in ipso iudicio quod habet ordinem nō prorogatiū. **Ho.** ord. in c. Romana. in ver. suscipe. iuncta cum teg. de fo. cōp. in. vi. **C** Alterius quero quid si penitus extranei offendat iudicis iurisdictionem. nunquid multari possunt: ostendū q. sic. quia daf duplex iudiciū civile vñ actio pecuniaria. probatur. §. de eo per que fact. & §. ne quis. Item criminalis accusatio. in aut. vt disse. iudi. §. arripiant. Sed an delegatus poterit tales excommunicare, habes in c. i. & c. sane. de offic. deleg. nec mirum in delegato: quia cui iurisdictioni data est &c. **C** Sed pone sunt plures college in iurisdictione insolidum omnes egredientes: an vnus ex his impediatur alium collegam vel dñm in dominio parem. **Bar.** q. sic sed cōtrarium est verum: q. par in parem &c. l. ille a quo. §. tempesti. num. j. ad Trebel. l. nam & magistratibus. de arb. de hoc tñ est glord. in c. prudentiam. de offi. deleg. **Ad idē** in alijs locis. **Idem** **Bar.** voluit in l. inter tutorem. de admi. tuto. & j. si quis violauerit. §. de rer. diuisio. nec obstat. l. si quis. q. priuatus fuerat dñio suo ex sorte. **C** Restat deducere materiam nostrā ad quotidiana dubia. **Eccē** precepit iudex q. pars compareat coram eo sub tali pena si intra terminum non venit, an incidit in penam adeo q. fiscus poterit sibi applicare & egigere penam: videt q. sic. cum incidit in penam, & pena applicatur fisco. l. tutori qui reperiuntur. §. idē solent. de admi. tut. l. iij. §. pe. j. ubi pup. educ. deb. **Ad idē** teg. in c. ij. de testi. cog. & c. preterea. de appel. & glo. in l. obli. gationum fere. §. conditio. de verb. sig. **C** Contrarium est veritas ex eo quia dicta multa est indicta absq. cause cognitione, vt. l. bec stipulatio. C. de senten. & in l. programma. C. commi. vel epist. & consequenter nulla est, & sententia parit actionem. **Ho.** **Inno.** in c. cum venisset. de in integ. restit. & c. ad aures. de pen. Et q. sit verum. **Bar.** ita tenet in principi. huius legis. & Specu. in tit. de senten. §. species. verfic. quid si iudex. & in tit. de contu. §. ego hoc confirmo. quia sententia non potest precedere factum. l. tam ex contractibus. de iudi. & sic anteq. pars esset contumax, multa fuit imposita: & sic precessit factum. **C** Sed circa predicta limita esse verū, nisi iudex verisimiliter timeret verā contumaciam sequi. vñ de facit. d. c. preterea requisisti. & c. ij. Sed aduerte quia opus est noua condemnatione: sic de nouo est citandus. l. ij. §. j. si quis in ius voca. non ierit. **C** Ad aliud scz si pars non compareat absq. eo q. cum cites: pronuntiabit iudex in casu multam imponendam de nouo. Item dubium est si iudex sic dicit, cito te primo si non comparueris incidēs in tantam penam: similiter secundo & tertio, si circiter prima & secunda vice non comparuit, sed tertia vice: nunquid ab eo egigi possit pena incurfa in prima & secunda vice: videtur q. sic. Sed contrarium est verum q. scz per vltimam euitet omnem penam. Specu. in tit. de contu. §. nunc dicamus. verfic. sed quid si in vltimo termino respectu finis ad quem citatus sit. l. si de eo quod certo loco. & l. l. elsus. de arb. **C** Item queritur nunquid iudex possit multam remittere in preiudicium fisci: videtur q. non: quia functus est officio suo. Nihilominus contrarium verum est quia ratione inopie poterit remittere. l. eos. C. de modo mulc. & l. illicitas. §. fin.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

de offi. pref. Item nunquid a tali sententia poterit appellari? **8** r: dicit q. sic. l. ut in multis. C. de app. l. si qua pena. de ver. sig. l. c. i. de ad. s. si procurator. **¶** Quero an i. q. i. contumacia procuratoris noceat dño. **¶** Dic q. in hac materia notanda sunt duo principaliter. Aliqui enim iniungit dño, aliqui procuratori. **¶** Primo casu. l. ad q. faciendū: constituit procuratorē. l. si tutores. j. man. bene facit. l. non distinguemus. s. p. j. de arbi. **¶** Fallit nisi ipse procurator constitutus ad id q. dño iniungebat, fuerit impeditus certa iusta causa. l. cū a matribus. C. qui pe. tu. **¶** Facit ad hoc. c. significasti. de pig. tu adde. l. si ptes. de app. Bene facit. l. si vebēda. s. idem. j. ad leg. Rbo. de iac. Aliqui procurator est cōtumax in eo q. dñi sibi iniunctū est. tunc aut est certū talem cōtumaciā cadere in cōtemptū pctoris: tūc aut querimus an noceat dño in his que sunt parui pñiudicii. **¶** Bart. in l. cū qui res. C. de procurat. l. sed & be. de procurato. dicit quod tunc nocet. Aliquando querimus an noceat in his que sunt magni pñiudicii: tunc casu dicendum est q. non noceat dño, sed procuratori. **¶** Fallit nisi dominus sciuerit: non purgauerit eā tēg. in. c. j. in fin. extra vt lite non contesta. **¶** Probat in. l. j. C. de erog. milit. anno. lib. ij. **¶** Sed induco has regulas ad practicam: quia tu scias q. qñ reus est contumax sit missio in possessionem ex primo decreto: hoc nō concedit nisi solam detentationem possesse nullā. **¶** hoc fit vt tedio affectus respondeat: vt. l. nullū officium. de rei ven. **¶** Quero: pcurator citatus cōtumax est in cōparendo trina citatione an possit cōtra cōstituentem illā procedi ad missionē ex primo decreto: videt q. sic cum sit parui pñiudicii. **¶** Probat in. d. l. sed & be. d. l. q. notat. de pig. Spec. in tit. de primo & scdo decreto. s. restat videre &c. **¶** Ex his resultat questio q. talis missio est magni pñiudicii: q. qui petit se ex primo decreto immitti in possessionē, si probauerit de suo iure peruenitur ad scdm. q. est translatiū dñi. **¶** Quid querō an ex hac minima contumacia procuratoris fiat missio ex primo decreto in pñiudiciū dñi. **¶** Bart. in. l. hoc amplius. s. si. ff. de dam. infec. allegat. l. si cū usufructus. j. si ex noga. cau. agas. **¶** Nunquid i. contumacia usufructuarij, qui est procurator dñi pñiudiciarij noceat dño: videt q. nō per. l. j. si. de ope. n. non. i. in. c. j. vt lite non contesta. **¶** Bal. hic fuit in opi. cōtrasaria q. contumacia procuratoris noceat dño quo ad missio nem ex scdo decreto: q. dñs debuit procuratoris sollicitudinem cōsyderare. in. l. si. seruorū. j. nan. cau. l. cōmoda to. j. de mi. **¶** Respon. pro opin. Bar. q. si talis procurator cōfama erat diligentissimus, tali casu nō nocet. l. argentum. commod. **¶** Scda ratio istorū est q. cōtumacia procuratoris post litis contestat. nocet dño. l. si procurator. agit. j. de doli excep. **¶** Respon. q. hoc fit verū in his que sunt parui pñiudicii: vt est hic tēg. **¶** Sed ego considero tertiā rationem que videt enariari totaliter. **¶** debetis scire q. positiones dñi post litis contestat. **¶** Quid tēg. dicit q. si post litem agēs dñs dñt positiones in iudicio si ipse procurator sit contumax facit haberi pro confessatis. c. si post pñitum. de cōfess. lib. vi. etiam in his que sunt magni pñiudicii: ergo sequit q. pñiudicat quo ad missionem ex scdo decreto. **¶** Et si dicatur: et quomodo respondet ad hunc tēg. q. in multa etiā post litis cōtestationem pñiudicat dño. **¶** Dic q. quedam sunt pñe que incurruntur per contumaciā extra processum: tunc tali casu non pñiudicat dño: sed in his que respiciunt commodum agentis, tūc pñiudicat etiam in his que sunt magni pñiudicii. **¶** Casus est in. d. c. si post pñitum. **¶** Ad scdm rationem. l. si cum usufructus. respondetur q. procurator dicitur dupliciter, scz pro constituto a lege: et pro constituto ab homine. **¶** Quid querō si constitutus a lege: qui a lege constituitur: in his que sunt magni pñiudicii non pñiudicat dño: sed contumacia constituti a dño debet pñiudicare dño in his que sunt magni pñiudicii: pñsertim in his que concernit fauorem dñi: ratio est q. mitius agatur cum lege. q. cum homine. l. c. l. si. j. de arbi. **¶** Accipe si milēm procuratorem a lege constitutū: quia frater pro fratre & filius pro patre. l. sed & be. j. de procur. Canon. in. c. vi. deamus. sed processus factus a constituto a lege non nocet nisi ratificetur a dño. l. si. si forte. j. de iudic. **¶** Solu. quanq fundauerim intētionem meam in. c. si post pñitum. q. cōtumacia procuratoris facit haberi positiones pro confess. possit responderi per. l. si defensa. j. de procu. l. perinde. s. j. ad leg. **¶** Aliquid illud resultet in pñiudiciū ipsius procuratoris. **¶** Et ex his flo cū Bar. nuquid cōtumacia pro-

curatoris sit sufficiens ad excommunicandum. **¶** Dic q. non, nisi dñs sciuerit ipsam contumaciam. **¶** Casus est in. d. c. j. vt lite non contesta. **¶** Sed dubitū est in procuratore minoris contumacia, etiā si minor sit an sit sufficiens ad excommunicandum. **¶** Spec. in tit. de contuma. s. nunc dicamus. ad fi. **¶** Et scias q. minor sine autoritate tutoris non habet legitimam personam stadi in iudicio regulariter: licet bene sunt aliqui casus vbi potest: puta in causis spiritualibus vel beneficialibus. **¶** Si. in. c. ex parte. de resitu. spolia. **¶** in. l. ait pctor. de minor. dñi: cit. tali casu quādo esse potest in iudicio pñiudicat: quia in hoc casu tenet locū maioris. **¶** Si vero in casu in quo nō possit in iudicio stare: tūc aut loquimur in adulto: tunc nocet, l. si minor. j. de bon. auth. iud. potestiam in his que sunt magni pñiudicii in pupillo. **¶** Cū de cōtumacia iuncta cū scientia minoris modo superest, vt inducamus ad aliam: scz i. nunquid contumacia procuratoris sit sufficiens ad faciendum restituere expensas. c. j. de doli. lib. vi. **¶** Imo. in. d. c. j. vt lite non contesta. tenuit q. sit sufficiens ad faciendum condemnari quādo imputat illegitimus idoneum. **¶** Specul. de excec. sentent. s. sequitur. verū. quid si procurator ex clesie. **¶** Bar. hic & l. dñi. in. d. c. j. **¶** Bar. dicit hic cōtrarium q. contumacia procuratoris nō pñiudicat dño in multa imponentia. **¶** In proposito licet de derim mandatum generas le, non de derim vt esset contumax, hoc debet mihi nocere fm. l. si se non obtulit. j. de re. iur. **¶** Nam aut procurator: omis sit id facere ad quod faciendum tenebatur dño: tunc tali casu nocet. l. si procurator. i. manda. **¶** Aliquando est cōtumax in faciēdo id quod tenebatur facere tali casu sibi nocet per hunc tēg. **¶** Specul. in. d. s. de excec. sentent. s. sequitur. verū. quid si procurator: idem dicit quod Bar. **¶** Ego dico q. opinio Imo. probabiliter potest sustineri. **¶** Respo. q. ista duo scilicet restitutio expensarum: et impositio multe sunt late diuersa: quia quādo peto procuratorem puniri: peto id q. mihi non obest: ex quo mihi commodum mihi resultat, sed si peto expensas, peto meum commodum: id q. mihi abest. **¶** per tēg. in. d. l. si procuratorem. de doli excep. **¶** respondetur ad Bar. q. bestialis vt dominus, qui constituit procuratorem negligentem: nec est vera ratio Bar. in. d. l. si se nō obtulit primo. per tēg. in. l. Juliana. C. quando tut. vel procura. post lit. est. de doli. **¶** Unde sequitur q. semper omnia ipse facere teneatur. **¶** Ad intellectum magne glo. dicit q. in iudicio vel iurisdictione vltimum est principium, id est citatio. **¶** instit. de p. tēme. litig. s. si. in. c. j. vt lite pendens. magis est non parere sententie. **¶** Hoc improbat aliqui dicentes q. mihi est vile in iurisdictione vel nimum. **¶** Ideo Bal. dicit extremum id est vltimū, scilicet in ipsa executione, in qua inobediens puniatur. **¶** Item vult Bal. q. si non obediat quis principio, dummodo in vltimo obediat, non causatur contra eum multe impositio: sed contra eum instat. **¶** De ver. veluti. vbi videtur velle tēg. q. inobedientia prima vt vltima noceat: quod i. ipse tenet. **¶** Sed hoc non habet locum in actore: et reo ergo opinio sua mala. **¶** Respo. datur falsuando q. possibile est exequi contra actorem si condemnatur: sed potest impugnari ex eo quia si vltimo puniretur inobediens, sequeretur q. reus teneretur ad totale interesse actoris: sed hoc est falsum: vt. j. dicam. ergo &c. quia in. s. si datur actio ad estimationem: ad interesse, respōdet Bal. q. licet non puniatur vt hic, aliter tamen puniatur: vt. l. qui restituere. j. de rei vendica. sed omnino est falsa lectura sua per tēg. si quis in suis voc. nō ier. vbi tēg. loquitur de inobedientia circa primam partem iudicii. **¶** Item contra eū glo. in. c. querelam. de procur. in. c. quoniam contra falsam. de proba. **¶** Egisse in auth. qui semel. C. quomo. **¶** quando iud. vbi inobedientia commissa in prima parte iudicii punitur in expensis. quare Jo. posuit aliam lecturam dicens extremes, id est, primum & vltimum fm. Philo. sopb. vt patet: quia iuriscōsultus in ver. veluti. ponit exemplum de prima parte: et ponit vendicari. id est vinci. **¶** De vltima patet in verbo, ceterum. **¶** Quero quid de medio? **¶** Respo. datur glo. **¶** Et de his que sunt summaria non est dare medium. sed gl. resprobat: quia etiam erit dare nedum vna sed duas vel tres citationes ex contumacia quare quis mittitur in possessionem. **¶** Ex hac igitur glo. not. q. ad hoc vt sic quis mitti possit in possessionem requiritur nedū vna citatio: vt. l. de numer. ciare. s. ij. C. de his qui ad ecclef. confug. **¶** Sed quid dicemus in iudicio ordinario vbi requiritur litis cōtestatio: vbi dicit glo. q. nō est dare medium: quia principium pro-

cedit

cedit vsq; ad finem, nec est separatim a principio et fine, exemplum in linea in medio punctuata. vnde ex hoc nota qd principium est illud qd extenditur vsq; ad medium: sic intel ligo statutu requirere officialem quid facere vsq; ad me dium officij. et de hoc Bar. in l. ij. de fur. Bald. in rub. de rer. diu. ¶ Ultima glo. transit ad quartā et quintam lectu, intelligendo a principio. s. is videt. vsq; ad ver. ceterum de principio iudicij. et vers. ceterū de medio iudicij. Nam pos test iudex partes cogere ad litis cōfess. vt. d. an. qui semel, inobediētes testes puniri: vt. l. si qñ. C. de testi. Item intelli git glo. ver. is videtur de inobediētia vltima. vers. veluti de medio. vers. ceterum de principali. Conclude ergo qd inobediētia in qualibet parte commissā puni. ¶ Glo. que rit que sit differentia inter hunc tit. et titu. si quis in ius te. Et de qñ ille loquit solū de inobediētia commissā in prima parte iudicij. hic de qualibet. ¶ Bis expeditis declaro gl. quid velit facere dum loquitur de actione certi vel incerti: debes scire qd in satisfactione de iudi. stipulat quis sibi das ri in casu quo non stetur ex quo onis actio ad interesse. ¶ Cer tum est enim qd id qd promissum est incertū est anteq; des beatur. ¶ Capio nunc aliqua addēda ad. s. si procurator. ¶ Nunquid cōtumacia procuratoris nocet dño in appellā do. ¶ Debes scire qd cōtumag non audet appellans. l. ex cō sensu. s. si de appell. l. a post editum. in fi. de iudic. Adodo procurator constitutus ad agendū contumag fuit, an aufe rat dño potest appellando. sic qd non in d. c. i. vt lite nōn contest. ¶ Item decidit alia questio, nunquid contumacia procuratoris auferat potestatem dño appellandi si. q. dies fuerunt elapsi per negligentiam procuratoris. Bal. in d. an. f. bodie. l. ab eo. C. qñ et qñ iud. tēg. habes singularem in. s. si. qñ appel. sit. qd dño nocet. ¶ Alterius querit Bald. an t confessio procuratoris preiudicat dño. De hoc tetigi su perius allegando. c. ij. de confes. l. y. Bal. in l. vnica. C. de confes. l. legiste in l. ij. qd obseruari. de iur. cal. glo. in d. c. aliam. et in c. suborta. de re iud. Spec. in titu. de confes. s. pos strend. ver. non per procu. et in titu. de pos. s. nouo. vers. ve ritatem. et ibi Jo. An. c. auditis. ¶ Item nūquid cōfessio prelati preiudicat ecclesie. de hoc canoniste in glo. dñdū. de elec. et c. p. refenti. de testi. Duo addo in quibus confessio procuratoris nō est ita dño preiudicialis, sicut facta per se metipsum. Nam facta per dñm preiudicat in quolibet alio iudicio. l. cum antea. C. de arbi. secus in procuratore. Spec. in titu. de confes. s. videndū. ver. nunquid procuratoris offi cio. et per do. Ant. in c. ij. extra de dec. ¶ Item regula est qd t confessus nō appellat. Nunquid hoc sit verū: an et qñ in l. ij. C. quor. appel. non recip. et in l. fi. C. de erro. aduoc. et in l. qui sententiam. C. de pe. glo. ordin. in l. non tātum. s. iustus. s. de appel. Canon. in c. speciali. s. porro. de appel. et c. Ro mana. s. i. eo. tit. lib. vi. Adodo confessio auferat beneficium appellationis. qñ est facta per semetipsum, secus est p pro curatore. De hoc per do. Ant. in c. tua. de cobab. cleric. et mul. et de hoc teg. in d. l. ij. in vers. voce etiam propria, a con trario sensu. ¶ Alterius quero t an renunciatio facta ap pellationi per procuratorem preiudicat dño. Bal. in l. fi. s. fi. C. de tēp. ap. Alterius an illa renunciatio exceptionibus dilatorijs pcepto: ijs preiudicat. Bar. de hoc in l. si fraudatoz. de bis que in frau. cre. et in l. si quis delegauerit. s. de no uat. Bal. in l. pactu. C. de pac. et in c. cū olim. de offi. delega.

Summarium.

- 1 Remedia ex edicto, si quis ius dicenti, varia varijs ori.
- 2 Fiscus cui pena contumacie applicatur, non habet respi cere contumaciam, sed tantum penam ei applicatam.
- 3 Interesse quadrupliciter considerandum.
- 4 Actio per quam fiscus multam petit vnde oriatur.
- 5 Sententia lata super multa an sit reuocabilis.
- 6 Sententia interlocutoria an quādoq; actionem in factum pariat.
- 7 Expensę petende ratione victorie petuntur iudicis officio secus de petendis ratione contumacie.
- 8 Expensarū appellatione non veniunt dāna, nec ecuerso.
- 9 Contumacia vel inobediētia leuis nō est leuiter puniēda.
- 10 Iudicem posse denegare audientiam ob cōtumaciam quas liter sit intelligendum: aut ob cōtumaciam positionem bas

beri pro confessata.

- 11 Causa quęcunq; etiam iniusta excusat a vera contumacia
- 12 Contumacia est delictum: et an possit contumag corporalis ter puniri.

S. Non solū. ¶ Pena huius edicti tam resū q actorem respicit: et ratione inobediētie seu contumacie tenet quis parti ad intercesse: non autem ad interesse totius cause: fisco vero tenetur ad penam, cuius petitio annalis est: et in heredem transit. h. d. vsq; ad finem fm intellectu magis cōdem. ¶ Et sic fm alium etiam verum. ¶ Pena, que ratione inobediētie debet fisco, non considerat fm fisci interesse: sed tanta debetur, quan ta in iudicis sentētia dicta est. Eius autem pena est anna lis: nec in heredem transit. h. d. not. in. s. hoc iudicium. fm communem intellectum. ¶ Primo no. in hoc edicto ori ri parti actionem in factū aduersus contumacem, per quā petitur non id qd interest respectu particularis contuma cie cuiuslibet. ¶ No. in ver. seq. ibi vbi dicit, verum etiā pe titorem teneri. ex hoc edicto ori ri scōm remedium qd com petit fisco vt per illud petere possit penam sibi applicandā, sicut l. multarum. C. de modo mul. l. in c. i. que sint rega. in vñb. feud. ¶ No. vltimo ex eodem permittum fiscale reme dium annuale esse: in heredem non trāsitorium. ¶ Nota vltimus ex eodem. s. fm qd totus loquitur t in remedio fis cal. q in penis fiscalibus exigendis ratione cōtumacie nō consideratur an ipsius fisci intersit contumaciam non fore commissam, sed solum quātitas pene per iudicis sentētia declarata: quia illa tota peti potest. bōe est qd dicunt ver ba litere. nō quanti interest, sed quāti ea res est. ¶ Ad in tellectum glo. magne dic t q interesse dupliciter consyde ratur. Vno modo quoddam interesse dicitur cōe: quoddā singulare: quoddā totale: et quoddam particulare. Singu lare resultat ex singulari estimatione, vñz. q ob quā ipse des bebat centū. Commune est, vñputa quā res cōi estimatio neualet. et causatur a singulari. Item aliud totale: et id res piciat totam rem in iudicio atq; eam deductā. Item aliud particulare iudicium, scz quanti mea interest t non fuisse contumacem. ¶ Item premitto q iuramentum in litem est illud per quod estimatur res in iudicium deducta fm sin gularem affectionem rem illam petentem. ¶ No. ex glo. q actio t in factum per quam fisco petit multam ori post sententiam latam in ipsum contumacem de multa. ¶ Ja. de Bre. fuit in opin. contraria q non solū bec actio oriatur fisco post sententiam, sed etiā vt petatur imponi ratione contu macie. bec est falsa. Probatur vñcibus a lege verba profe runt: semper ex illa lege oriū iudicis officium. l. si soror. in fi. C. de colla. l. quod si minor. ¶ Autē pro imponenda mul cta verba proferant a iudice. probat in principio dum dicit omnibus magistratibus: q si non esset sententia fm Ja. de Bre. sequeret q sentētia multe esset diffinitiuā, qd est fals sum. Probatur q vñcibus proponit actio in factū requi rit sentētia diffinitiuā. l. iudices. C. de iudic. et l. eo. l. si mi nor. et l. prolatam. C. de sen. et q hoc fit falsum probat. Diffi nitia per iudicem lata siue bene siue male nō potest retra ctari: vt l. iudex. s. fi. s. de offi. pñf. sed interlocutoria potest reuocari. c. cessante. extra de appel. Concludo q actio in fa ctum propter multam exigēdam oriū fisco post sententia.

Secundū q sentētia lata super multa est reuocabilis dea betis scire q ex qualibet sententia diffinitiuā actio in factū non iudicat. l. actori. C. de reb. cre. l. fm. l. miles. de re iud. et l. pretor. s. de iudi. ¶ Sed nunquid oriatur ita ex interlocuto ria. ¶ Dicunt tres opi. Prima est q ex ipsa interlocuto ria oriatur actio in factū, sicut ex sententia. Bar. in l. a dño pñf. s. i. de re iudi. et l. si postulatuerit. s. si liber homo. s. de adul. Allegat ad hoc probandum, l. si quis missus. s. ne vis fiat ei. gl. in l. si quis ex argētarijs. s. de eden. et l. cū queri tur. s. si plures. s. de fideic. lib. ¶ Secūda opi. contraria, q nō pariat actionem. glo. in cle. fi. de appel. Et fortificat sic: con trariorū eadem est disciplina. l. inter stipulatē. s. sacra rē, de ver. obli. sed ex sentētia interlocutoria non oriū exēcutio rei iudicate que est cōtrariū actionis. l. finat. s. fi. s. de neg. gest. ¶ Tertia opi. Bal. dicit ipse, q quedam interlocuto ria habet vim diffinitiuā, et ex ea oriū actio. l. cū nō solum. s. necessitatem. C. de bon. que lib. l. si debitor. s. de iudi. et l. si. s. de confes. Unde conclusio est q sententia lata tenet vt in confessum habeat actionem. ¶ Subsequit etiam q alia est

sententia interlocutoria. que non habet vim diffinitive: et
ea non orit actio. Et est casus in d. c. vi. Et respondet ad
hunc qd ipse sifcus non habet actionem exigendi mul-
tam propter sententiam ipsius iudicis, sed oportet ex edicto
pretoris propter sententiam iam latam. Et vt habeatis ple-
nam notitiam dicatis vt per Bal. qm aliam sententia interlocu-
toria habet vim diffinitive: et sic cu co. aliqui non habet vim
diffinitive: tunc sententia lata est interlocutoria plena co-
gnitione premissa oritur actio. c. cum dilecti. ad fin. de elect.
Quedam est que summam fertur, et ex ea orit actio: et non
tamen efficitur: quia exceptio elidit potest. Exemplum, si
filius petat alimeta, modo post mortem patris petit heres-
ditatem, an sententia prima faciat fidem in alias: certe no. li-
quis aliberis. s. si vel parces. de libe. agno. s. venies. de test.
et li. iudex de his qui sunt sui vel alie. iur. ¶ Nota qd gl. si
per ver. expensis. qd vbi quis expensis debet restituere ratione
contumacie, non solu veniunt sumptus et expense facte per
agentem, sed etiam omnia damna incurra ratione contu-
macie contenti. l. sancimus. C. de iudi. l. non ignorat. C. de
fruct. et lit. expen. ¶ Item ex eadem no. sez qd licet expen-
se que petuntur ratione victorie, petantur iudicis officio: vt
l. fenerit. C. de ege. tu. glo. in l. terminato. C. de fruct. et lit.
expen. nihilominus expense que petuntur ratione contuma-
cie, veniunt petende per actionem in factu. ¶ Item qd ap-
pellatione tepensuram non veniunt damna et connessio:
quia glo. vnum separat ab alio. Bal. in l. vnde vi. in sua so-
lenni repetitione. vnum dico circa glo. constat iudici qd quis
dam panem venies ad curiam stetit suis sumptibus pro-
pter contumaciam contenti in hospitio an teneat ipse sif-
cus: et determinate. Dic qd tali casu iudex declarabit. l. no
ignorat. C. de fruct. et lit. expen. Sed verum est qd post iudi-
cis declarationem requiritur qd iuret se tantum expensis li-
sancimus. et auf. nono iure. C. de iudic. ¶ Nota qd alia pa-
tencia t glo. ad quod semper allegamus hunc. s. qd propter
leuem contumaciam seu inobedientiam non potest indeg-
nari in estimatione alterius cause seu ad perditione. Et
qd sit verum adduco teg. in l. propter aud. s. finatim reus
affuerit. C. de iudi. vbi est text. qd iudex nunq potest proce-
dere ad condemnationem propter maximam contumacia
nisi actor plene probaverit de iure suo. ¶ Alterius habea
et hac glof. ea que notantur in l. sed si per pretorem. s. sed si
dum decreto. i. qd qui. cau. ma. t vbi iudex potest denegare
audientiam per contumacia intelligendo de leui. ¶ Item
habetis notare qd legiste habent in l. certum. verfic. Item si
qui rem. i. de confes. in c. si post prescriptum. co. ti. in v. qd co-
tumacia facit haberi positionem pro confessa. intellige de
gravi contumacia. Dic si ipse reus ad mandatum ipsius iu-
dicis nolit positioni respondere: propter qd preceeditur ad
diffinitiu: vt est teg. in vnam lect. in l. cessante. C. quomo. et
quan. aud. et leuis contumacia est si absens citatus non con-
uenit: propter qd non poterit ad diffinitiu procedi: vt d. l.
certum. a. c. i. de confes. ¶ Nota in fin. glof. magne qd causa
t quecumq etiam iniusta habet quem exequare a vera con-
tumacia dummodo habeat talem qualem colorem iussit.
Et qd iusta exequat contumaciam probatur in l. ex cōsensu.
s. si. i. de appela. probatur. Contumacia presuppōit doli.
t iusta causa exequat quem a dolo: vt l. plagii. C. ad leg. Ju.
de plag. et li. feruum quis. s. amouere. i. de acqui. her. ergo
iniusta causa habes qualem colorem exequat quem a dolo:
vt l. i. in f. de abig. et l. i. g. i. s. pen. i. de lib. cau. ¶ Secūdo
not. ex eadem qd vnu remediū quo puniunt est verus con-
tumac. non tollit aliud. Et qd sit verum probatur per cano.
in c. quoniam frequenter. ad fin. vt lite non conteste. et c. i. de
dolo et conta. Legiste in l. qui legati. C. vt in pos. lega. bene
facit. leos. C. de mo. mulc. ¶ Item no in ver. merā penam.
cum glo. t qd contumacia est delictum. Concordat. l. si filius.
in ver. succurrendum. de interrog. act. in gl. Doc. allegat. l.
omne delictum. in princ. verfic. contumacia. i. de re milit. ego
allego vt supra probavi. et in l. s. i. munc. tractemus. glo. de tu. et
rat. distr. b. qd doli est delictum. et anoi. habent glo. de
stratiam in c. ex literis. de constit. hanc quero nunquid co-
tumacia possit corpora alteri puniri. Certe non: sed pecunia
liter. gl. in q. a. C. qui accu. non pos. data. Nunquid valeat
statutum qd pro contumacia addibita in accusatione pen-
e in honore pena personalis: posito qd alio cōset de deli-
cto. vide. c. ver. tatis. de dolo et conta. Bald. in l. i. s. iniuria.
de pace iur. amon. firmam. ¶ Ido f. Roma.

Ludo, Roma.

¶ De in ius vocando.

Kubrica.

Continuatur tali ordine: quia inirconfultus dicturus est de iudicijs: quia citatio est prima pars iudicij, ideo de ea premititur. Et quo no. q. licet continuatio fiat ad proxima: vt. l. ij. de testibz hoc quia debet fieri ad superiora: nihilominus potest fieri ad inferiora remota, vt hic est gloss. Item limita. d. l. ij. nisi effemus in capite libri. Glo. in rubz. de conduct. furti.

Summarium.

- 1 **C**itatio dicitur quoddam preparatoriu defensiois:
nec in alium finem fit q̄ vidēde iustitie.
- 2 **V**erbum, respondere, & verbum; comparere, equiparans
tur in iure.
- 3 **L**ibelli oblatio an sit processus initium, an citatio.
- 4 **L**ibelli oblatio an parte non citata procedat.
- 5 **L**ibellus an possit offerri die feriata.
- 6 **P**rocessus corā reo afr nō citato deductus an sit validus.
- 7 **R**eus non citatus an cogat si presens sit libello respondere.
- 8 **C**itatus an teneatur respondere non confitto de commissi
sione citantis.
- 9 **T**estes an debeant citari ad deponendum, & si sint presens
tes iudicio an presumantur citati.
- 10 **C**itatus ab vno iudice an & quando debeat coram alio res
pondere.
- 11 **P**ontificis appellatione an veniat omnis clericus.
- 12 **F**amilare finus in ius non vocari qualiter intelligatur.
- 13 **R**ecommendatus in carcere pro vna causa: an pro alia iterū
recommendarī possit ab eodem, vel alio creditore.

¶ **I**nus vocare. ¶ In inus
est aliud, q̄ reum vt in indicio cōpareat
citare: ⁊ persone hic descripte in inus vo-
cari de iure ciuili nō possunt, b. d. vsq̄ ad
Liquis. ¶ Metoz air i eo. ¶ Et dicitur

- l. q. citatio q. non fit in alium finem q. comparationis & vis
ende iustitiae vbi debet esse defensio, hoc est quoddam pre
paratorium ad defensionem. Quamobrem & principes, dū
de causa cognoscit eadem facere tenetur, qui nō possit ali
cu defensionem propriam, aut ad illam preparatoria aus
ferre. de re iudi. c. l. pastorales. 1. de cau. pos. 1. p. p. c. 1. c.
de legi. l. vlt. vbi est text. in c. glo. q. d. d. d. r. d. d. c. Bal. con
trarium. C. de appella. l. ne causas. C. ff. in. l. cum seq. Jus
risconsultum ad penā consequentem eos qui citari nō pos
sunt. ¶ Nota duo ex gl. Primo q. verbi, respondere, idē
est q. cōparere. Unde si promitto tibi quandoquē volue
ris respondere, id est cōparere. Glo. tñ in. l. cum qui res. C.
de procu. dicit q. aliqui significat soluere: aliqui comparere:
1. hoc nō sine mysterio habuistis in. l. si cōcenerit. q. differē
tia est inter hec verba, promitto q. cōtentus sum vt me pos
sis cōceneri Rome, Florentie &c. quo casu possum penite
re. 2. promitto vbiq. soluere: q. hoc casu non possum pe
nitere. 3. modo p. dico: promitto tibi vbiq. velis me
interpellare, respondere: poteris me inuitum compellere.
Si vero verbi, respondere, stat p. comparare: tunc potes
tō declinare & penitere. Idoc Bal. sed male: q. etiam istud
verbum stat p. soluere. igitur hoc casu nō pōtero penite
re. Dic q. in dubio hec verba dubia contra p.ferentē in
terpretantur. l. veteribus. de pac. C. ¶ Alterius nō. b. glo. f.
q. oblatio libelli non habet necessitatem. per tex. in. l. libe
tus. j. c. 1. ¶ 2. modo dubitātū fuit an oblatio libelli fit ini
tium ipsius processus 1. iudicii. 3. ita glo. facit q. non est cer
tum est q. citatio vniuscuiusq. iudicii principium est: vt
instituta. de p. te. litig. in. fi. 1. c. de. ij. vt lite pen. Item 2. alia ra
tione, q. q. libellus offerit iudici est necessaria citatio par
tis aduerse, vt. l. dicit. ergo sequit q. oblatio libelli nō fit ini
tium iudicii, licet q. libellus potest offerri iudici diē feriatā
etiā in honore Dei. C. text. sing. in. l. iij. ver. nam & possi. sega
ginta. j. de adul. gl. illa allegat in. l. i. C. de fer. Sed certū est
q. nullus autem iudicii diē feriatā fieri potest: vt. l. dicit. fe
stos. C. cod. ergo sequitur q. citatio non fit initium iudicii.
¶ Ultimo probat hec cōclusio in. d. l. libertus. Sed obstat
tex. in. c. quoniam contra. c. tra. de probat. Respon. q. verū
est q.

tripalis. f. si quis can. **E**no. in. c. si duobus. extra de appel.
vbi teg. a glo. ¶ **U**ltimus in. l. quicunq. an. q. q. qui necessa
rio habet scire rationem iudicii possit ab alio citari. pu
ta qui sit in carceribus. **A**rt. c. c. dicitur q. non possit citari.
nisi inde q. ignoret. **A**rt. in. l. quartum. atq. q. q. de re iud.
Hic dico contrarium per. l. ij. ex quib. caus. maio. in. glof. **E**t
respondeo duob. dicit q. non potest apparere: quia debuit
proc. constitutur. per. l. **P**apinianus. c. l. ij. de minor. a. sibi
imputet si procur. non constituit. ¶ **S**uperius respondere ad
hunc teg. a. dicit q. hoc est verum vbi quis citaret a. imme
diatē veniret q. tunc non posset: quia nō potest quis esse in
duobus locis. vbi nō successe fieret: tali casu valeret cita
tio. **S**lo. in. l. ij. q. qui exhibende. f. de cust. reo. ¶ **N**o. ex glo.
q. f. appellatione pontificis venit quilibet clericus: de quo
in. l. numerum. q. patrimoniorū. ff. de mun. a. bon. ¶ **I**tem
querit alia glof. quis est. qui propter loci religionem se mo
nere non potest. **E**t dicit q. monachos. quādo citatur ipse.
vbi abbas. **S**pec. in. tit. de sta. monach. s. j. in. prin. v. verif. f.
primo queritur. cum seq. Aliqui legisse vt **B**al. f. de adop.
lonera. **A**lia gl. in. verif. causam. quod dicit q. citatus ab vno
non cogitur coram alio comparere. **E**t an. q. nō hoc sit verū.
quid si a diuersis iudicibus: in. c. si duobus. de app. item. c.
cum parati. co. titu. **S**pec. in. titu. de cita. s. j. verif. item q.
vocatū fuit ad maius. **A**lia gl. in. verif. funus familiare.
Querit glof. quid sit funus familiare. dic vt in ea. **Q**uot aut
sint necessarij. vt verbum. familia verificetur. dic q. plures
numero. **I**ta est teg. in. l. de testamento. s. vnicijs. f. ad **T**re
bel. **E**t nō. in. l. f. c. de ver. sig. ¶ **A**ldicio quedā particula
ria ad teg. **D**icit bic q. illa q. ad maritū accedit non potest
in ius vocari. **Q**uero quid in alia muliere: **D**ic q. quedam
sunt mulieres regulares. **D**e quo dic. **A**ut perquis de ci
tatione verbalis: in ista debet respondere per procuratorē:
aut de reali: a. hoc casu prohibitum est. vt serui mulierib.
bonestas. vt. l. j. a. auf. ibi posita. **C** de offi. iud. iud. in. auf.
nō iure. de custo. reo. **F**allit vbi in bonestā videret. puta
si meretricaretur ex hoc quia cessat beata. **B**al. in. l. consen
tancum. **C**. quō r. q. in iud. **E**t alia ratione quia **I**nno. dicit le
gem imponere castis mulieribus. in. auf. qui. mo. na. c. f. si.
s. si non offensa conscientia. a. l. que in adulteriū. **C**. de adu.
in. fin. **A**lt secundū vbi mulier posito q. bonesta conueni
ret ratione tutele male administrate. **I**ta simpliciter **B**ar.
in. auf. mat. r. auic. f. quan. mul. tut. offi. fun. po. r. in. l. f. si quis
sub conditione. ff. de testa. tute. ¶ **U**ltimis f. sic bic q. fa
miliare funus non potest in ius vocari. **Q**uero nunquid fit
aliquod tēpus ad hoc determinatum. **R**espondet glof. bic
q. intra octidies. **T**eg. in. auf. sed nec ante nouem. **C**. de sep
pul. viol. **I**tem nunquid punit aliquā pena. qui tales in ius
vocaret. habes in auf. item eum. **C**. eo. tit. **I**tem vides in. l.
quic. a. l. superiori. q. ille qui habet se scire coram vno in
dici. nō potest ab alio vocari. **E**x hoc **B**arto. querit: quis
commendatus est in carceribus p. vna causa a creditore:
nunquid ex alia causa poterit recommendari ab eodem vel
ab alio creditore. **I**te teg. videt fuadere q. non: quia aliis
indeq. non potest citare flantem in alio iudicio. **D**e hoc re
mitto ad Bar. bic r. in disputatione sua. r. in. cum. nūmus.
f. de bon. auf. iud. possid. l. ij. s. cum ca. de posf.

- 1 ¶ Parentum appellatione omnes in infinitū ascendere
2 debet comprehenduntur.
- 3 Mater quęcumq; sit, est a filio reuerenda.
- 4 Filius in prostibulo conceptus patrem habet incertum, li-
5 cet matrem certam.
- 6 Dispositio legalis loquens de parentibus et filiis intelligē-
7 da est ciuilit.
- 8 Filius in ius patres sine venia vocare non debere qualiter
9 intelligatur.
- 10 Filiatio quintupliciter potest considerari.
- 11 Filius naturalis et legitimus sicut dicatur.
- 12 Filiorum appellatione qui veniant.

S. Pretor ait. Certe hic describunt per
sone que in ius vocari nō pos
sunt nisi per prius a pretore petita licentia et obtenta. hoc di
cit vsq. ad. l. ad optium. §. patronum. **¶** Nota primo in. §.
c. iii.

parentes. q. in dispositione. l. fauorabilis parentum appella-
tione oēs in infinitū ascendentes cōprehendunt. Ad idem
f. de lega. p. l. i. §. generaliter. f. de ver. sig. l. appellatione.
§. parentes. In materia vero odiosa parētum significatio
ne attrahit concluditur: q. hec est eius stricta significatio
propria. f. de gradib. l. i. iurisconsultus. §. parentes. ¶ Ad. in
ver. nec tamen. f. filium matri quantuncunq. iuguriose vi-
uenti oēm debere reuerentiā. ¶ No. ibi. vulgo questus. r.
in probibulo f. conceptū matrem habere certam. patrē ve-
ro incertū. Ad idem in sit. de suc. cog. §. vulgo. §. de sta. bo.
l. cum legitime. atq. Paulus. r. l. vulgo. ¶ No. in l. parētis.
q. dispositio legis fauorabilis in se habentis rationem eg-
equitate naturalis surgentem parentū atq. filiorum appella-
tione cōprehendat legitimis et naturales tantū. vt. C. de
adul. l. hec verba. r. hic in gl. r. ibi plene dicit. ¶ Ad. in l. pa-
tris adoptiu. r. ciuile filii parēti patris non nasci. q. dicit vt
in glo. declarabit. ¶ No. in l. adoptiu. legis dispositione
in se naturalē habentis equitatem. de parētibus atq. filiis
loquētis. ad ciuiles patres atq. filios extēdi. ¶ No. eg. ca. l.
r. naturali patri reuerentiā debere. ¶ Ides hic teg. q. appel-
parentū in materia fauorabili veniūt ascendētes in infinitū.
tum. In materia odiosa vsq. ad tritū. ¶ Hinc sumpta oc-
casione quero. quid appellatione patris contineat. Dic q. nī
materia est odiosa non cōprehendit auus. l. patri. cū seq. f.
de adul. r. in l. lege Julia. f. de r. i. nu. In materia fauorabili
venit auus. in d. l. appellatione. r. l. socii. r. l. gener. de ver.
sig. ¶ Hinc etiam sumpta occasione qui veniāt appellatione
filiorum. an nepotes. De hoc remitto ad teg. in sit. qui da.
tut. pos. §. si. r. §. quid si filiabus. de tut. ad. l. filii. r. l. liberorū.
r. ibi per Bar. de ver. sig. Bal. plenissime in l. Gallus. §. fin.
de libe. r. postbu. r. l. imaginum vitium. C. de lib. piete. ¶ Hinc
etiam quero an appellatione auī veniat proauus. r. an ap-
pellatione nepotis veniat pronepos. remitto ad l. cum eōs
rū. §. affinitatis. f. de postul. r. Bart. in d. l. Gallus. §. si. ciuis.
r. d. l. socii. r. l. nuros. c. tit. An appellatione matris veniat
auia materna. Glo. est in c. si vero. el. j. in c. pe. de sen. ex cōc.
An autem appellatione filij veniat nepos. vide. l. filii ha-
beo. ad. r. d. d. c. r. l. filius. eo. tit. r. l. scnatu. de ritu nupt.
¶ L. apio nunc materia. l. capientis vt intelligo hanc. l. di-
centem filios non in ius vocare posse patrē sine venia. hoc
est sine pretoris iussu. Et ulterius de filiis legitimis loquit.
¶ Facio quinq. distinctiones. Quidā sunt ciuiles legitimi r.
naturales: quidā naturales tm: quidā legitimi tm. De his
glo. ponit in sit. de app. Ad de q. ille est filius naturalis r. le-
gitimus qui in matrimonio est cōceptus r. habitus. teg. est
in l. filium diffinimus. de his qui sunt sui vel alic. iur. f. alit
in. v. ca. in l. j. C. de cap. r. l. diuus. f. c. t. vbi filius natus post
legitimum matrimoniu non est legitimus sed spurius. ¶ Ex
hac regula cōcludē r. regulā negatiuā eg. superius alleg.
q. nullus preter natū eg. legitimo matrimonio nascat legi-
timus r. naturalis. ¶ No. tamen q. si quis ignorans ducat
vg. d. in consanguineam q. nati eg. tali matrimonio sunt le-
gitimi. Glo. est singularis in l. qui contra. C. de incest. nup.
r. alia glo. in l. j. si contra. C. de nuptijs. Canon. in c. j. r. in c.
causam. el. j. in c. ex tenore. qui fil. sunt legi. hoc intellige fin
c. cum inibitio de claud. despon. Si vero matrimoniu fue-
rit celebratū ignorantia iuris tunc non dicuntur legitimi.
teg. est in l. in prouincia. §. diuus. f. de r. i. nup. Do tū aliū ca-
sum in materia q. eg. legitimo matrimonio nati sunt spu-
rij. Nam debes scire q. leg. canonica sequens legē adofat
cam permittit inter Iudcos contrahere in tertio gradu r.
sic legitimi sunt. Casum habes in c. de infidelibus. extra de
consang. r. affini. r. in c. gaude amicus. extra de diuor. tū dic q.
tales sunt spurij. per. c. si. qui fil. sunt leg. ¶ Scda species est
q. quidam sunt naturales. qui eg. concubina nati sunt. l. hu-
manitatis. C. de nat. lib. iuncta. l. in cōcubinato. de cōcubi. l.
de his. quib. mo. nat. effi. leg. in c. nisi cum pridem. de renūc.
r. c. innotunt. de elec. ¶ Item spurij dicunt nati eg. probibi-
to cōcubinato. puta eg. clerico. Jo. An. in. vi. glo. ar. ciuiliū
r. bi sunt de adoptiuis r. arrogatis. De hoc habetis plures
titu. de adop. Aliq. enim vocant ciuiles tm: aliq. vocātur
legitimi r. hoc per rescriptū principis. De his dic vt in d.
aut. quib. mo. na. effi. sui. ¶ T. adodo est videndū nunquid
appellatione filiorū veniant spurij naturales r. tmiles. De
hoc remitto: r. distingue sic: aliq. hoc verbū filij proferē
a constitūte: aliq. a testatore: aliq. a cōtrahente: aliq. a
principē: aliq. a priuilegio. ¶ Primo casu debes scire q.

aut tale verbum est positū in materia in qua propter filios
pater priuilegiat: puta dicit constituens. pater habens seg
filios non teneat tutela acceptare. De hoc habes teg. r. hoc
casu non veniūt nisi legitimi r. natū alca. iuncta gl. in l. j. §.
legitimos. f. de ege. tut. Aliq. proferitur in materia in qua
constitutio ipsius patris filios punit in crimine lese maie-
statis. ¶ Hoc casu gl. ord. can. in c. heretici. lib. vi. ¶ Registe va-
rios teg. habent. vnum in l. libertū. C. de interdi. ma. alium
in l. leg. Julia. §. hoc cap. j. de r. i. nupt. C. ad leg. Jul. maiest.
l. quisquis. Aliq. proferitur a lege in materia in qua cons-
deratur equitas rationalis: r. tunc an appellatione filij ve-
niat naturalis. Registe habet teg. hic q. sic. Et eg. hoc alibi
decidit questio. ¶ Hone dicit statutu q. questionēs inter
patrem r. filiu compomittant: an verifecet inter patrē r. fi-
lium naturalē. ¶ Hic est teg. q. sic. Ita decidit Pe. de Anch.
conf. l. c. r. Aliq. quando proferat a lege. in qua ipsa leg. priu-
legiat filios propter patrem. vt filij senatus nō possunt ou-
ti ad carceres: an hoc casu cōprehendant naturales tantū.
Dic vt in l. siue filii. r. l. liberos. §. de sena. iuncta glo. ¶ Et eg.
bis decidit questio: puta si pater certat inter filios cū duo-
bus testib. q. potest: nūquid verifecet inter naturales tm.
Dic remissive per Spec. in tit. de instru. c. di. §. cōpendiose.
ver. qd si pater naturalis. Bal. in multis locis in l. hac cons-
ultissima. §. eg. imperfecto. C. de testa. r. in l. si qua illustris.
C. de affri. l. humanitatis. C. de na. lib. r. hic in l. qui testamē-
ta. §. mulier. C. de testa. ¶ Aliq. cōstitutio nominat prius
legiando propter aduocum casum in filio superueniente:
an tūc veniāt appellatione filiorū naturales. Dic vt in cle.
j. de bapt. Aliq. leg. facit mentionē in casu in quo permittit
vindictā parentū. De hoc remitto ad Jo. An. in c.
nōnulli. de rescri. Bar. ff. de accu. l. j. Bal. in l. j. C. qui accus.
nō pos. Teg. est sing. in l. hos accusare. §. omnib. f. de accu.
¶ Secundo loco dixi q. q. fit mēto a testatore. An tūc ve-
niant naturales. dic vt in l. si. ff. de iur. delib. Ad l. cum pa-
ter. §. voloz. Lucius. §. d. ame. l. j. r. l. hereditibus. §. fin. r. l. leg.
facto. §. si quis rogatus. ad Treb. Ad d. l. generaliter. §. si.
C. de insti. r. sub st. Dixi q. aliq. fit mēto in cōtractu: puta
dicit pater stipulo: mihi r. filiis. Spec. in tit. de loca. §. nunc
aliqua. vers. l. v. r. l. v. ¶ Item dixi q. aliq. proferatur a
priuilegio de quo remitto ad c. naturalis. si de seu. fier. cō-
tro. inter lib. r. agna. An appellatione illorum de domo ve-
niant naturales. In hoc vide Bar. in l. tutelae. j. de cap. di.
r. l. pronūciatio. §. familie. j. de incen. ver. r. vna. cū Bal. in l.
fi. C. eo. tit. Sed nūquid veniāt appellatione cognatorū seu
agnatorū. dicit in l. si. an ver. degeneres. C. de nat. libe. r. l.
vulgo. C. de suc. can. r. l. spurius. r. l. hac parte. j. vide cog.
Bal. in l. id quod pauperibus. C. de epis. cle. r. in d. decre-
tali liberti. ¶ Quid autem de filiis ciuilibus. an appella-
tione filiorū veniāt. Dic q. aliq. proferat a l. tūc dic vt in
sit. de ege. tut. f. sed adoptiu. Aliq. proferat a testatore: r.
tūc dic vt in l. si. de cōmissum. de cōd. insti. r. l. si ita quis. §. si.
de leg. j. Aliq. proferat eg. cōtractu: r. dic vt per Spec. in d. §.
mīc aliq. ver. sed aliq. Aliq. in priuilegio: dicit in teg.
c. de adoptiu. si de seu. fu. cōtr. int. do. r. ag. Dū. §. dixi an
appellatione filiorū veniant naturales. Jo. An. in addit. in
rub. qui fil. sunt leg. r. l. j. f. de lib. cau. ¶ Alterius dicebam
de legitimis an ipsi veniāt appellatione legitimorum. Jo.
An. in ver. in regula sine culpa. r. in addit. Specu. que incip.
vbi hoc Rofre. dixerit nescio. Bal. in l. acutissimi. r. l. tanq.
de fidei. r. l. si. de his qui vt. eta. Bar. in l. si pro emptor.
re. de suc. ¶ Alterius vides q. filius quantuncunq. mutet
statum debet patrem honorare. Unde dicit Bal. q. si filius
effectus papa nihilominus debet eum venerari. Sed quis
pcedet: dic q. filius. l. cū possit. cōiuncta. l. in pēdēti. f. de iur.

Summarium.

- 1 Patroni appellatione venit quilibet habitus pro pa-
trono: licet in veritate non sit.
- 2 Delictum patris non debet filio innocenti nocere.
- 3 Ciuis ex priuilegio an in omnib. equiparetur ciui ex origine.
- 4 Ciuis fictus an gaudere debeat fauore ciuis veri.
- 5 Secundum vasallo gratia remunerandi fidelitatem concess-
sum diuersis ex causis amittitur.
- 6 Emphyteosis diuersimode conceditur.
- 7 Filius an ob delictum patris feudo priuetur.

fidem

S. Patronum. Patroni appellationē
venit patronus verus vel

Summarium.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

et sic ad dñm reuertat. an dñs teneat dicta decē soluere bo-
spitali? Dicit Aug. q. hic est text. q. sic. sed hñ est casus in
l. i. iij. de ser. ep. q. pactū appositum in persona tertij
nō hñ locū in persona principalis. Et respondet ad hñc ti. q.
hoc est speciale rationē pudicitie pseruade. ergo in hñc est
ius cōe. Item hic teg. inducit per Bal. Dicit statutu q.
verberas aliquē puniat tāta pena applicāda dño ciuitatis.
ad dñm quis verberat a dño. vel eo volente an applicabit
dño? dic q. nō. sed ipsi verberato: q. hic est teg. q. si dñs con-
sentit et pōstitutus ancille in patronatus acquirat ancille.
Probat in l. h. C. de litigi. Et iterum in. §. manumittit. d.
4. q. seruus ciuitatis dicit veniā impetrare. Quid in libero
homine si velit ciuitatē cōuenire. nūquid veniā impetrare
debet? Bal. habes in l. bene a Senone. in ver. iussione. C. de
quadr. pfer. Sed quid si vassallus vult dñm cōuenire vtrū
veniā impetrare poterit vel debeat. Bal. habes in. c. i. ver.
salua reuerētia. de mili. vaf. qui cōtu. est. Et hñc nūquid in
causa vniuersitatis sue quis potest esse testis? Hñc teg. fa-
cit q. sic: q. causa vniuersitatis nō dicitur esse cuiuslibet de
vniuersitate. Bal. q. posuit l. c. i. Bal. in l. parētes et libe-
ri. C. de testi. et aliqui doc. in l. omnibus. co. ti. l. nullus ido-
neus. §. co. tit. Bar. in. d. l. tantū. §. vniuersitas. Spec. in ti.
de testi. §. i. ver. sed nūquid in causa vniuersitatis. Cano. in
c. i. hñc. in si. de iur. iur. c. in super. et c. cum super. et c.
mutus. et c. veniens. extra de testi. q. iij. q. h. c. i. c. super. pñs
dētia. Tu distingue. aut loquū in casibus ciuilibus aut cri-
minalib. Primo casu dic q. quedā sunt que agunt secreto
in ipsa vniuersitate que probari per alios nō possunt nisi p
ipsofmet. Tali casu ipsi de vniuersitate admittunt. Teg. est
in. c. veniens. extra de testi. facit ad hoc. l. cōfessu. C. de re-
pu. l. qui tutor. C. de admi. Quedam vero sūt palam et
publice: tunc et ipsa causa resultat cōmodū vniuersitatis: et
tūc in tali casu. in causa vniuersitatis quilibet de vniuersi-
tate pōt esse testis. ita dicit teg. hic. et c. alleg. Exemplū. si
quis velit edificare domū in publico: certe in tali casu quili-
bet de ciuitate erit idoneus testis. an vero et ipsa causa re-
sultat cōmodū particulare: vt est in glo. l. hñc. §. q. cuiusq.
vniuer. no. et tūc quilibet de populo collegio seu vniuersita-
te vel ciuitate testis esse nō poterit: teg. eo quia in re propria
testificatur: vt in l. nullus idoneus. §. de testi. Quid autem
si in criminalibus. Vide per Specu. in. d. ti. de testi. ver. sed
nūquid in causa vniuersitatis. Per cano. in. c. olim. de ac-
cusa. et c. licet. de simo.

Summarium.

- 1 Senatus et sententia quemcūq. excludit honorem.
- 2 Critas naturalis extinguit non potest.
- 3 Actio famosa non potest per filium aut libertum in paren-
tem vel patronum institui.
- 4 Actio iniuriarum potest per filium vel libertum aduersus
patrem vel patronū ob iniuriā grauissimā illatā intentari.
- 5 Iniuria atrox et grauissima que dicatur.
- 6 Honor debitas principali an semper debeat substituto
vel representanti.
- 7 Masculinum an in contractibus concipiat femininum.
- 8 Patrono deportato an libertus reuerentiam debeat.
- 9 Banniti an possint ad iudicium vocari: si vocentur an te-
neantur comparere.
- 10 Securitas danda bannito vel alteri quando sit seruanda.
- 11 Bannitus cuius bona sunt publicata an in totum si gratia
ei fiat restituatur non obstat bonorū suorum alienatione.
- 12 Stante q. duo adinuicem possint sibi esse domini et vassalli:
an si ambo adinuicem in gratitudinem committant priuile-
tur feudo: an vnus ab alio possit petere.
- 13 Filium non posse aduersus patrem actionē famosam inte-
tare an procedat in eis qui in sacro fonte leuauerunt.
- 14 Pater vel patronus quando possint contra filium vel li-
bertum actionem famosam intentare.
- 15 Limitas vel quiuis prelatas an possint pro iniuria substitui
to illata actionem intentare.

§. Liberos. Liberos atq. parentum ap-
pellatione in presenti materia se-
gus vterq. cōprehenditur. Et de potestas huius edicti ex-
cluditur beneficio. q. si substitutas recuperat. Et nedū pa-

rentes patroni legitimi et naturales. sed etiā legitimi tantū
a liberto sine patrono vocant. Item filius legitimus et na-
turalis in adoptiōe alteri datur et nepos ex eo natus a libe-
to patrono in ius non vocant. Verbi aut. liberos in presenti
materia oēs descēdētes cōprehēdit in infinitū. Et patroni
filius presentis edicti beneficiū amittit si in liberto capitalē
electionē instituerit. Et siue patronus agit nomine suo siue
alteri: in ius sine venia cōueniri nō pōt. Ipse aut. patro-
ni tutor: siue curato: poterit. h. d. v. q. ad. l. q. nō in libe-
ros. q. verbi masculini generis in differēti materia platū
feminini cōcipit. q. vt late et remissius dicit. §. de iur. om. iu.
l. si quis id q. d. No. in ver. sed si p. penā. q. f. enatus et sentē-
tia inde secuta bonorū quēctūq. excludit. Et idem. C. vbi
fena. vel cla. l. i. §. No. in ver. sed si substitutas. q. si cōcedit in
integ. restitutio immediate q. ex sentētia ex qua lesus sum
ablatū est. Et idē. C. de sen. pas. l. in questione testi. nō igit
id restituit q. nō ex sentētia immediate sed mediate abla-
tum est mihi. eg. eo q. in integ. restitutio nō trahit ad pñdi-
cium iuris alteri iam questū. vt not. glo. §. de lib. et possib. l.
Ballus. §. quid si tñ. et pbat. ibi. C. de dec. l. ij. de rescript.
c. q. uis. l. i. v. §. No. in. §. si fili? q. ciuilis atq. legitima filias
tio bonorū legitima atq. naturalis filiatione debuit non au-
fert. Non tñ est potētie siue naturalē veritatē extingueret
penitus. §. de lib. et possib. l. filius q. patri. No. in ver. parē-
tes. q. cū beneficiā ipsa a pñcipe pcessa iure sentētie inter-
pretāda sint: vt est. de don. c. cū dilecti. de ver. sig. c. olim. §.
de pñs. pñs. l. beneficiū. C. de bo. v. c. l. si q. lib. igit vba in
eis introducta nō solū cōprehēdunt actū naturalē sed etiā
ciuile: licet in pñuilegio et statutis q. qñs stricte intelligim?
secus est. C. de his q. re. eta. imp. l. vlt. No. in. §. si liberta.
q. est dare casum in quo mutuo duo: vnus vni. et alter alteri
reuerentia debeat. No. in. §. si aut liberi. q. capitalis ini-
micitia ex capitali actione pñcta bonorū. qui alio debetur
excludit. No. in. §. pñs. ait. q. in pñsione licetē quā pñs-
tor: filio facit vt parētes ad iudiciū vocet requirit causē co-
gnitio. Est cñ regu. q. vbi cūq. pñs. persona desiderat.
causē cognitio requirit. §. de trasac. l. cū bis. §. si pñs. No.
3 regu. q. famosa actio pñs. aut libertū in parentē aut pa-
tronū institui nō pōt. Et idē. §. de dol. l. nō debet. C. co. tit. l.
4 si superhite. No. in. §. co. q. grauissima illata iniuria. lici-
tum est filio aduersus patrē iniuriarū agere. quēadmodū
liberto aduersus patronū. Et idē. §. de iniur. l. pñs. edic-
git. §. pñs. et a. §. de adul. l. si adulteriū cū incestu. §. liberto. §.
de vi et vi arm. l. §. ad hoc interdicit. §. de accus. l. bi tñ. §. i.
C. qui acc. nō poss. l. magnū. et l. pñs. infidias. et l. si q. pñs.
ne de materia no. Bar. in l. mandatu. §. ad leg. Cor. de fca.
5 No. ex cod. q. grauissima iniuria reputat quē flagellis
cogere cedere. Que aut sit atrox seu grauissima iniuria dic-
vt. C. de iniur. latrocē. et l. co. tit. l. vniuersis magnitudo. et l. si
est qñs. cū l. pñs. No. ex co. §. q. semp. bonorū q. debet
patrono representanti scilicet debet. idē. §. si aliqui represen-
6 tet. No. in. §. vlt. q. bonorū quē debet vni si se vere represen-
sentet. nō debet alteri cidē representati. Unde est ar. q. bo-
norū debitas cōpō non est debitas eius vicario. sen q. bonorū
debitus rectori vniuersitatis nō est debitas ei? vicario. seu
substituto. q. §. declarabo. et aliquatū dicit in. §. q. manumittit.
titur. in hac. l. i. habeamus iniuriā factā cēferi ei quē represen-
7 tet. Et q. teg. optimus. §. de relig. et sumpt. fu. l. ossa. §. si.
q. etiā inferi? declarabit. Circa teg. vidēda sunt aliqua.
Primo vides q. verbi filios pñs. edict segū femininū. Spec.
alibi et Bal. hic inducūt illū teg. ad. q. vtilē et quotidianā. po-
ne q. receperit fundū pater ab ecclesia in emphyteosim p
se et p oib. filijs suis in futurū descēdentibus. nūquid ad
hāc emphyteosim possint venire filie femine. Et sic est que-
stio nūquid et masculinū in scribis cōcipit femininū. Pro
hoc due sunt opinionēs principaliter. Prima Spec. in tit.
de loca. §. nunc aliqua. ver. gl. i. illam eandem firmat Bal.
non facta mentione de Specu. In his locis cōcluditur q.
tali casu verbum mascul. non cōprehendit filias nec nepo-
tes ex filia. l. i. §. de i. immu. et Bal. in l. cum acutissimi. C. de
fidei cōmis. in prima lectura. et de iure emb. distingit. Et ut
loquit in emphyteosim ecclesie: tunc aut ecclesia dedit mihi
et filijs meis in infinitum descēdentibus. tunc filie non cō-
prehenduntur. teg. est in aut. de non alie. §. emphyteosim. Si
vero loquimur in emphyteosim acquisita a persona priuata
cum annuo cēsu. sicut fit tali casu appellatione filiorū venit
segu. semi. per hñc teg. per quē probat q. in materia indif-
ferenti

ferenti masculinū cōcipit femininū: qđ late in. d. l. si quis d. qđ. s. de iurisd. om. iur. Quid si teneo contrariū, v. q. in cō tractu emphyteotico et in quolibet alio cōtractu etiā in ma teria indifferēti masculinū nō cōcipit femininū. v. ff. c. iij. c. si quis suadēte. vbi ipi volūt q. in cōtractib⁹ qđ in differe nti materia masculinū nō cōcipit femininū: hac ratione q. verba cōtractus sunt strictissima et in p̄p̄ia significatiōe intelligēda. Scđa ratio est q. in cōtractibus semper verba dubia interpretant cōtra proferētē: q. potius potuisset egs p̄m̄ere in regula. cōtra cū. de reg. iur. lib. v. l. veterib⁹. de pac. cū si. Sed certū est q. potuit esse dubiū an ipse accipies emphyteosin sub genere masculino voluerit cōprehēdere femininū: q. femina est ita bī cōiuncta sicut masc. Et q. vo luerit cōtrariū facit q. maiorem affectionē habet ad filium q. ad filiā: filius enim memoriam paternā conseruat. Et de possunt sed verba e. hoc esse dubia: igit cōtra proferētē interpretāda est. hac ratione sto cū Archib. Et ad hūc teg. l. h. q. qđ ait. s. qui satisf. cog. respōdeo q. hic teg. loquitur in materia que concedit beneficiū, que latissime interpretāda est. Item loquit in materia vltimariū voluntatū, in quibus etiam late interpretant verba. Item potes ad hoc fortius arguere, per teg. in. d. s. emphyteosis. e. quo sequitur. Sed respondeo ad regulā iuris, que dicit q. exp̄ssa nō nocēt, de reg. iur. l. exp̄ssa. l. nonnunq. de cond. et demon. **C**as pio ver. sed et si per penā. vbi dicit q. patrono depositato li bertus reuerentiā nō debet. Glof. excipit quātum ad hoc edictū, q. de portatus nulla bona habet, et per consequēs nō vocat⁹: q. inanis esset actio et. E. hoc sequit⁹ q. bannitus nō possit t. ad iudiciū vocari, sicut nec de portatus, cui equipar. rāf. igit est videndū nūquid ibi banniti possint cōueniri? Dicit q. quidā sunt qui e. sentētia banni nō perdūt bona sua: isti possunt cōueniri: tales bānti equiparant reles gatis qui similiter bona retinēt: sed relegatus cōuenit. vt. l. Papi manius eguli. vt. q. de in. r. l. ad cognitionē. s. e. quib. cau. in p̄fero. q. bāntus. Quidā vero banniti sunt, et n̄b̄l retinent: isti cōueniri nō possunt: q. inanis esset et. probaf per. litem si vnus. s. de arb. Nam dicit teg. q. eo ipso q. quis cessit bonis nunq. cōuenit amplius, cū nulla bona habeat: ita et bāntus. **C** Scđo p̄bo q. leg. eo casu quo bona vnus si alicuius sunt publicata, permittit fisci a creditōib⁹ cōs ueniri: per cōsequēs bāntū p̄b̄bet. l. i. c. ad. l. Jul. de vi. licet em̄re: tunc quoque si parte successit sic fisco agere. l. i. q. de ali. et cib. leg. et qđ habet in. l. si marito. s. fol. ma. Aliqñ vero ban nitus nō perdit omnia bona sed partē: et tunc conueni p̄o ea parte quā retinet p̄o alia parte querit fisci. l. si cōstāte, s. fin. fol. ma. Sed pulchrū est scire ad quē locū vbi est bā nitus debeat cōueniri? Debes scire q. quidā sunt bānti, q. defūnt esse ciues: q. equiparant deportato: et isti sunt illi q. possunt impune offendi. **E** teg. est fm. Bar. in. l. h. de inters. dic. et rele. Bal. in. l. sed et miles. s. sed et ignominia. s. de egcu. tu. tali casu in illa ciuitate vnde fuerāt cōueniri nō impedit nisi in tribus casibus. Primus nisi anteq. fuissent banniti iudiciū cū eis fuisset inchoatū: nam tale bannū nō impedit iudiciū. teg. est in. l. cū quedā. s. de iurisd. om. iud. l. h. de ve tera. l. h. gñ. Item nisi cōuenirent respectu earū rerū quas retinebant et ratione rei fortissim fōi: vt. in. c. licet ratione delicti. egtra de fō. compe. et. l. h. c. vbi in rem act. Queritur in quo loco et quando conueniant tales banniti? Dicunt quidam, sunt qui vadunt vagādo per mundiū: et isti cū cer tum locū non habeant vbi inueniuntur, ibi conueniri pos sunt. Spec. in titu. de cōpet. iud. aditio. s. i. vers. sed quid si debitor. l. iij. d̄em. in. s. i. fin. de bon. lib. Aliqui vero sunt qui alibi suas fortunas collocauerūt. et ibi conueniuntur. Libe res ab eis. s. qui quis tutelā. s. de indi. exemplo armergoni, qui vagabūdi sunt, et nihilominus fortissim fōm vbi stipē dia recipiunt. l. muncips. s. h. s. de munic. An dato casu q. possit ipse bannitus cōueniri in ciuitate vnde est an debeat ibi comparere. Dic q. nō: ille locus nō est ibi tutus p̄o pter capitales inimicitias. **E** teg. in. cle. pastoralis. de re. iur. in. c. e. parte tua. de egcep. et appell. in. c. accedēs. **E** legis in l. de etate. ad Trebel. l. sciendū. s. accusatio. s. de legi. Sed quid si iudex velit eum assecurare cū saluo conducto an te neatur cōparere? Dic q. non: quia assunt particulares ini micitie. **E** teg. in. d. c. accedēs. c. l. i. vt lite non contesta. Sed nunquid talis securitas possit a iudice dari. In hoc gloffa singularis in. d. l. si qui. Barto. idem sequitur et tenet q. sic. Bal. in. l. s. non fuit. s. de dona. In contrariū teg. in. l. res

legati, ad h. j. de pen. l. p. ad. si de offi. proc. l. c. f. n. b. i. l. o. i. m. n. u. s. s. a. l. u. a. n. d. o. h. u. n. c. p. a. s. s. i. m. d. i. c. a. s. q. u. a. n. t. u. d. e. g. v. u. l. t. d. a. r. e. s. a. l. u. m. c. o. n. d. u. c. t. u. m. p. e. r. p. e. t. u. m. r. t. a. l. i. c. a. s. u. n. o. p. o. t. e. s. t. s. e. d. s. o. l. u. s. p. r. i. m. e. c. e. p. s. R. a. t. i. o. e. s. t. q. u. i. a. s. i. d. a. r. e. t. s. e. c. u. r. i. t. a. t. e. m. n. o. o. b. s. t. a. n. t. e. e. g. i. l. i. o. c. v. i. d. e. r. e. t. u. r. r. e. u. o. c. a. r. e. f. e. n. t. i. a. q. u. o. d. n. o. d. e. b. e. t. c. u. m. s. i. t. f. u. n. c. t. i. o. n. i. s. o. f. f. i. c. i. o. s. u. o. S. e. d. s. i. d. e. d. e. r. i. t. s. e. c. u. r. i. t. a. t. e. m. a. d. t. e. m. p. u. s. t. u. n. c. v. e. r. a. e. s. t. o. p. i. n. i. o. H. a. l. S. e. d. d. u. b. i. u. m. e. s. t. n. i. s. q. u. i. d. t. o. t. a. f. e. c. u. r. i. t. a. s. s. e. r. u. a. n. d. a. e. s. t. D. i. c. q. u. o. s. i. c. H. e. n. r. i. c. u. s. d. i. f. f. i. d. a. t. u. r. a. p. a. r. t. e. r. t. a. l. i. c. a. s. u. i. p. s. a. p. a. r. s. n. o. n. t. e. n. e. t. u. r. s. e. r. u. a. r. e. q. u. i. b. o. n. u. s. e. s. t. d. o. l. u. s. r. t. l. j. s. n. o. n. f. u. i. t. j. d. e. d. o. l. m. a. l. S. i. n. a. u. t. e. m. f. u. e. r. i. t. d. a. t. a. a. i. n. d. i. c. e. r. e. t. u. n. c. a. u. t. c. a. u. s. e. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. r. t. a. l. i. c. a. s. u. f. e. r. u. a. n. d. a. e. s. t. e. i. t. n. e. s. u. b. s. y. m. b. a. i. u. s. t. i. d. i. c. i. j. c. o. n. s. i. g. a. t. q. u. e. m. d. e. c. i. p. l. j. c. d. e. b. i. s. q. u. i. v. e. n. i. a. m. e. t. a. t. i. m. p. e. t. r. a. r. i. u. r. r. a. t. i. o. q. u. i. a. n. o. d. e. b. e. n. t. i. n. d. e. i. n. i. u. r. i. e. n. a. s. c. i. v. i. d. e. i. n. f. u. r. a. n. a. s. c. i. t. u. r. A. u. t. c. o. n. c. e. s. s. i. t. f. i. n. e. c. a. u. s. e. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. r. t. u. n. c. n. u. l. l. o. m. o. d. o. s. e. r. u. a. n. d. a. e. s. t. T. e. g. t. i. n. a. u. t. h. d. e. m. a. n. d. a. p. r. i. n. c. i. p. l. b. i. c. n. o. t. a. n. d. u. m. q. u. i. u. r. a. b. e. l. l. i. p. u. t. a. f. i. d. e. i. m. d. a. r. e. b. o. s. t. i. a. d. v. e. n. i. e. n. d. u. m. b. i. c. l. o. c. u. n. o. n. h. a. b. e. n. t. q. u. o. s. e. m. p. e. r. s. e. r. u. a. n. d. a. e. s. t. l. c. o. n. v. e. n. t. i. o. n. i. u. c. i. i. s. u. a. g. l. o. j. d. e. p. a. c. t. ¶ U. n. u. m. a. d. d. e. p. r. e. d. i. c. t. i. s. i. d. q. u. o. p. r. e. d. i. g. i. l. j. s. q. u. i. c. i. t. a. t. u. s. a. d. l. o. c. u. d. e. i. n. e. i. c. o. p. a. r. e. n. t. n. o. t. e. n. e. t. u. r. i. n. t. e. l. l. i. g. e. l. j. s. q. u. i. l. o. c. u. s. n. o. f. o. r. e. t. t. u. t. u. s. r. a. t. i. o. n. e. p. a. r. t. i. c. u. l. a. r. i. s. i. n. i. m. i. c. i. t. i. e. s. e. d. r. a. t. i. o. n. e. g. u. e. r. r. e. g. e. n. e. r. a. l. i. s. n. o. e. c. c. u. s. a. t. u. r. a. c. o. s. p. a. r. e. n. d. o. D. o. d. e. R. o. t. a. i. n. d. e. 704. a. l. l. e. g. a. t. c. e. g. l. i. t. e. r. i. s. d. e. d. o. l. o. r. c. o. n. t. u. c. v. e. n. i. e. n. s. d. e. a. c. c. u. s. i. j. n. o. p. e. r. i. n. n. o. ¶ U. n. i. o. a. d. v. e. r. s. e. d. i. f. i. p. e. n. a. m. l. b. i. c. d. i. c. i. t. q. u. o. d. e. p. o. s. i. t. a. t. i. o. p. a. t. r. o. n. i. a. b. h. o. n. o. r. e. e. c. c. l. u. d. i. t. D. o. A. n. g. i. n. d. u. c. i. t. a. d. q. u. e. s. t. i. o. n. e. m. r. e. g. e. s. h. a. b. e. n. t. f. u. b. s. e. b. a. r. o. n. e. s. p. r. i. n. c. i. p. e. s. D. o. d. o. c. o. m. e. s. s. u. b. d. i. t. u. s. r. e. g. i. s. f. r. a. c. i. e. c. o. m. m. i. s. s. i. t. d. e. l. i. c. t. u. p. r. o. p. t. e. r. q. u. o. d. p. r. i. u. a. t. u. s. e. s. t. d. i. n. o. p. e. r. f. e. n. t. i. a. n. u. n. q. u. i. d. e. i. n. c. u. s. f. u. b. d. i. t. i. d. e. b. e. a. t. s. i. b. i. a. m. p. l. i. u. s. h. o. n. o. r. e. T. e. g. i. n. c. j. b. i. c. f. i. n. l. e. g. c. o. i. n. v. i. f. i. c. a. ¶ S. c. o. d. p. a. r. t. i. c. u. l. a. b. u. i. u. s. j. d. i. c. i. t. q. u. o. d. r. e. s. t. i. t. u. t. i. o. e. s. t. r. e. c. u. p. e. r. a. t. i. u. s. c. i. a. u. s. q. u. o. d. a. b. s. t. u. l. e. r. i. t. l. e. s. i. o. t. h. o. c. s. t. a. n. t. e. q. u. e. r. i. t. q. u. i. d. a. b. a. n. n. i. t. u. s. e. s. t. q. u. a. d. e. r. e. o. m. n. i. a. b. o. n. a. f. u. a. s. i. n. t. p. u. b. l. i. c. a. t. a. ¶ H. i. c. e. s. t. v. e. l. p. r. i. n. c. e. p. s. q. u. e. d. a. e. g. b. i. s. b. o. n. i. s. d. o. n. a. t. T. i. t. i. o. p. o. s. t. b. o. c. r. e. s. t. i. t. u. t. u. r. d. e. p. o. s. i. t. a. t. i. o. n. i. q. u. i. d. a. m. v. i. d. e. a. t. r. e. s. t. i. t. u. t. u. s. a. d. i. l. l. a. b. o. n. a. d. o. n. a. t. a. ¶ I. s. t. e. t. e. g. f. a. c. i. t. q. u. o. d. f. i. c. n. i. b. i. l. o. m. i. n. u. s. c. o. n. t. r. a. r. i. u. s. e. s. t. q. u. o. n. u. n. q. u. e. r. o. t. r. o. b. a. i. d. i. n. p. r. e. i. u. d. i. c. i. u. i. u. r. i. s. a. l. t. e. r. i. q. u. e. s. t. i. i. n. l. l. a. l. l. u. s. j. c. e. t. q. u. i. d. a. s. i. t. t. r. i. d. e. l. i. b. r. a. p. o. s. t. b. i. r. l. i. j. i. n. p. r. i. n. j. d. e. d. e. c. u. r. L. a. n. o. i. d. e. r. e. s. c. r. i. p. c. o. n. i. u. s. l. i. b. v. i. a. p. e. r. l. j. s. d. e. b. a. l. i. n. d. e. q. u. e. s. t. e. s. t. a. m. e. n. t. i. C. d. e. f. e. n. p. a. l. r. i. n. d. c. j. b. i. c. f. i. n. a. c. R. e. s. p. o. n. d. e. a. d. b. u. c. t. e. g. q. u. o. d. b. o. c. v. e. r. u. s. i. t. i. m. m. e. d. i. a. t. e. q. u. o. a. u. s. e. r. i. t. l. e. s. i. o. S. e. d. i. d. q. u. o. m. e. d. i. a. t. e. a. u. s. e. r. i. t. p. o. t. e. s. t. p. e. r. c. o. n. t. r. a. c. t. u. a. l. t. e. r. i. a. t. t. r. i. b. u. i. t. u. r. ¶ U. n. d. e. s. i. a. t. i. s. q. u. o. s. i. m. p. l. e. x. c. o. n. s. i. t. u. t. i. o. n. i. n. o. t. r. a. b. i. t. r. e. t. r. o. t. i. p. a. g. e. r. e. t. r. o. i. n. p. r. e. i. u. d. i. c. i. a. l. t. e. r. i. u. s. i. n. t. i. t. d. e. p. a. c. c. o. s. t. c. j. p. a. u. l. l. e. g. i. a. o. m. n. i. a. ¶ U. n. i. o. a. d. s. j. f. i. l. i. b. e. r. t. a. ¶ D. i

procederet fin voluntatem patris eo casu quo pater sententiam non dicit in filio debet nihilominus procedere contra filium. l. capitali. §. omnia. ff. de pe. Si vero queris an pater possit puniri qualiqua castigatione. Dicendum qd sic. C. de emancip. ser. de emp. propinquorum. co. tit. C. de pa. po. l. cognatus. Si queris an iudicaria vindicta. l. accusatus possit per patrem contra filium institui. Dic aut crimen filii est atrocissimum et potest in auditu. j. ad l. Cor. de sic. Aut delictum est leve: tunc non est pater in iudicio deducendus. Sed eo iurero contraria est distinctio. vbi qd aliqui filius vult accusare patrem de delicto in alium commisso: et non potest. C. qui accu. non pos. l. vlti. fallit nisi accusaret de crimine lese maiestatis: vt. l. famosi. j. ad leg. Jul. ma. Si vero vult accusare de delicto commisso contra seipsum filium vt est magnus et atrox delictum: tunc filius pater accusare poterit: puta si vult sue infidias. et est ar. l. ppter infidias. C. qui accu. non pos. l. si adulterium cum incestu. j. ad leg. Jul. de adul. Aut tale delictum est levis offensum: tali casu non potest. An aut frater contra fratrem. vide. l. soror. C. qui accu. non pos. **¶** Dicitur in hoc. §. faciebat qd iniuria facta vicario non intelligit facta episcopo. Et sic dubium est an ipsa civitas et episcopus vel alius agat iniuriarum pro cotus melia commissa in persona eorum substituti. l. an. §. iuno. in c. dilectis filijs. de app. c. cotingit. de sen. exco. Glo. Jo. An. in c. apostolic. de re in lib. vi. Legiste dicit qd aut committit in contumeliā ipsius principis constitutus: tali casu agere poterit ipse constitutus si non pderat persona ipsi constituti: et tunc omnis non aget. Probatur per leg. in l. tit. apud Abbeonē. §. i. vlti. de iniur. et per Bar. in l. §. ait pctor. cod. titu.

Summarium.

- 1 Locutioni indistincte non admittitur magistralis limitatio: sed bene legalis.
- 2 Princeps concedens alicui sine solennitate posse procedere an videat etiam concedere vt possit litē sine solennitate instituire.
- 3 Citatio ibi requiritur vbi et cause cognitio desideratur.
- 4 Protestatio iudicialis an possit per ipsum protestantem renocari.
- 5 Pater spiritualis an possit esse procurator in causa filij sui spiritualis: aut econverso.
- 6 Filia spiritualis an admittatur in accusatione offendens patrem spirituale.
- 7 Excommunicato an exceptio denegetur quoad modum et actio.
- 8 Excommunicato citato et comparante an actore non prosequente petere possit absolutionem.

¶ Namus. C. leg. indistincte loquente considerata. Et filius in iudicio esse potest sine patris consensu. si de eius vocat absentia. Et in personas quascumque quibus reuerentia prestanda est pctoris edicti. Item libertus se ad defensionem preparans per pctoris licentiam non egigat. et simplex oblatio belli citationis vim non habet. b. d. vlt. ad l. questu. **¶** Not. qd licet ad l. indistincte loquentem non admittat magistralis interpretatio. seu rectius limitatio: vt in l. iij. §. de offic. pfecti. §. de pub. l. pctor. nihilominus legalis admittitur. vt hic no. in l. si libertus. qd patre absente licet filio qd alio non liceret. Ad idem. j. si cer. pe. l. filius. §. de vino. l. si logius a patrono. **¶** Primo no. qd offendenti per defendente bonor aut reuerentia non debet. **¶** Secundo not. qd ille actor dicitur qui prius ad iudicium impellit: non autem ille qui post litem consequitur. Ad idem. j. de iudi. l. in tribus. qd facit ad not. per Bar. in l. de pupillo. §. qui remissione. j. de no. ope. nūc. **¶** C. no. in l. libertus aduersus. qd licet princeps sciēter alii cui non valenti sine certa solennitate agere designet iudicē delegatū: non tamen videtur cum illo dispensare ad hoc vt litem instituat non observata solennitate. **¶** C. no. ex cadē qd libellus conuentionalis vnius citationis et consequenti ingressus iudici vim non habet. qd dicit vt plene dicit. §. ea. l. C. no. gl. i. in eo qd dicit qd distinguere possumus si leg. distinguit. qd facit ad statuta que cum stricte sint intelligenda: et non debeat ea interpretari: vt. l. §. si is qui nauem. j. de excep. l. quicquid asfringende. de ver. oblig. l. iij. §. bec verba. de neg. ge. hoc verū nisi talis interpretatio heret a lege: vt no. extra de consuet. cum dilectus. C. de no. a. l. i. l. Cesar. j. de

public. In his legibus dicitur qd libertus aut filius parentem aut patronā licentia obtenta vocare debet. et in hac licentia requiritur cause cognitio. Adodo dubitatur nūquid in ista cause cognitione requisita de conueniendo patre vel patronū requiritur citatio: videtur qd sic. per gl. in l. si de ferta. C. si propter pub. pen. vbi dicitur qd vbi requiritur cause cognitio ibi requiritur citatio. Item et vbi quis leditur. l. de vnoquoq. de re iud. l. nam ita diuus. C. de adop. et in cle. pastoralis. co. tit. Sed contrarium verum est scz qd non requiritur citatio. et Balita concludit in §. fin. §. progl. Jo. An. in addi. Specu. in rub. de iur. iur. ad fin. vbi dicit qd in ordine precedente citatione requiritur citatio. **¶** Alterius quoque nunquid protestatio iudicialis seu extrajudicialis possit per ipsum protestantem renocari: Exemplum. sunt testes contra aliquem producti. qui protestant de opponendo contra eos. et certe protestans incurrit in penā. c. presentis. extra de testi. Adodo protestans vult renocare protestationem. an possit: Ego breuiter vna cum iuno. respon. Aut loquimur in protestatione fauorabili: et tali casu potest renocari: vt. l. cum in plures. §. locator in re. j. loca. et l. qui aliena. §. si de acqui. her. Aliquid loquimur de protestatione odiosa in casu. d. c. presentis. et tali casu aut loquimur re integrat et potest renocari. Ad hoc iuno. in d. c. presentis. allegat. l. istam. et l. si quis de accu. Aliquid vero loquimur an renocari possit re non integra. et dicendum est qd non: per l. nemo. et l. vit. j. pro derel. Exempli. si protestans produco aliquos testes. per quos volo reprobare dicta aliorum testium: et sic non est res integra: qd processit ad vltiora. Ratio prima iuno. est: cognoscit de ea pronuciare debet. l. de qua re. j. de iudi. per quam indeq. qui cepit cognoscere de reprobatione debet pronuciare de eadem. Secunda. qd qn ex actu tuo ius mihi est questum: tu non potest illam actū tollere in preiudiciū iuris questi. l. i. §. de act. et l. post mortē in fi. j. de contratab. **¶** Alterius inducimus hanc. ad duas questionēs. Posnamur qd dicat statutum qd si quis contra aliquem talis generis vel talis speciei interuenerit et instituerit. accusatus tali pena puniatur. Adodo accusati instātia volo penitere. et omnem actionem remittere: nūquid possum: videtur qd no: ex eo qd verba statuti verificata sunt per leg. j. de furt. l. qui ea mente. et l. quis sit fugitiuus. j. de edil. ed. l. facit. l. palam. §. non solum. j. de ritu nupt. In contrarium adducitur leg. iste dices qd si ego te in ius vocaui. et consequenter penam incurram. et postea peniteam cuito penā. Ad idem. l. qui cum maior. §. accusasse. j. de bon. lib. Ad idem. l. in seruutem. §. petij. ff. de eo. titu. et l. etiam. §. neq. §. de eniction. licet videatur glo. versa in. §. sed mista est actio. institut. de actio. Sed illam non puto veram per iura predicta. scz qd procedat nisi qd accusa. instituit cum defisset qd prob. ad suā intentionē fundandā non habebat. Glo. in c. j. §. porro. que fuit pri. cau. benef. amit. in vlt. seu. l. illeg. l. generaliter. j. de nogal. et l. iij. §. qd quisq. iur. **¶** Secundo inducimus textū hunc ad quest. Dicit statutum qd si quis aliquem in tali casu patrem suum vel consanguineum suū vocauerit in iudicium incidat in tantam penā: si citatus non comparat an euitetur pena: Dicit qd sic per hūc leg. Dicit enim pena deum locum habeat si pena effectum habuerit hac ratione deducimur ad materiam. l. amplius non peti. rem ra. hab. Glo. querit. Apparet patronum citatū sine venia et processum factū: nūquid iste processus sit nullus. Ego hoc per hūc leg. Glo. occidit qd non: quia ita demum non valet citatio. si parēs opponat de inualiditate citationis: si vero non appareret de oppositione. tunc non valet. Docto. limitant hoc verum si patronus vel parens comparuisset: vt per l. §. officialis. j. ne quis cum qui. et l. §. bec verba. j. ne vis fiat ei. Glo. concludit quod discipulus possit preceptorem vocare. intellige verbaliter. Quid si fecerit cum realiter capite certe iudicis arbitrio multandus est: vt per l. medicos. de profes. et medi. lib. gij. C. et vbi iurif. conf. dicit subministranda alimenta. si egestate laborent. vt. l. iij. vbi Dyn. §. de orig. iur. et per leg. j. de decurion. l. decurionibus. vbi etiam pro republ. expendētes. ab eodem alimenta debent. Glo. querit. nūquid pater regenerationis. hoc est pater baptisans possit a filio spirituali ad iudicium vocari sine venia. Dicit qd non per hūc leg. Bal. contra: qd non reperitur lege cautum. Ego dico qd Bal. pessime dicit. Nam maior est affinitas spiritualis qd civilis et carnalis. et vbi qd si dormierit. et xxx. q. iij. ita diligere. **¶** Item querit Bal. nūquid pater

pater spiritualis possit esse pcurator vel testis in causa filij spiritualis: et c. de testib. Ratio q. edicti de testibus est prohibitoria: ergo persona non prohibita, censetur admissa. Ergo equiparado patri per regenerationem patri per adoptionem dico in civili q. possit, non in criminali. xxiii. q. ii. c. sup. p. d. etia. in c. c. iunctus. et in c. cu. in sup. de test. ibi no. ¶ Ali-
 6 terius querit an filia spiritualis admittat ad accusandum occidentem patrem spirituale: cu. regulariter mulier phibeatur accusare nisi in causa homicidij in patrem commissi. In hoc
 7 casu dic per Bal. in c. i. qui accu. no. pos. ¶ Item excoicatus prohibetur regulariter agere: nunquid prohibetur excipere? Dic q. non, vt hic, et extra de excep. c. cu. inter. Adodo reus
 8 excoicatus fuit citatus ad iudiciu: actor no. prosequitur cau- sam, nuncquid petet absolutionem ab obseruatione iudicij? Hic est casus q. sic: ita esse in seruo: qui licet non habet les- gitimam personam standi in iudicio: vt. l. seruus. C. de iudic. nihilominus se defendendo stare potest: vt. l. si no. defendans. j. de pe. l. seruus. j. de accu. Ratio est: q. prohibetur ad iudi- ciu vocari, eo ipso q. quis vocatur videt legitimare. Sed ve- ra sunt hec: nisi loquamur in voluntaria iurisdictione. De pu- pillo. s. seruus. de no. ope. nun. Bal. in l. edicto. C. de edic. di. Adr. tol. ¶ In l. libet. aduersus. not. q. libellus principi datus habet vim ingressus iudicij: vt. l. i. c. q. libel. princ. Sed an locu habet in alio representate principis? dic q. sic: vt. l. i. de of. p. et. ¶ Anum no. q. si ille qui prohibetur agere sine certa solennitate vadat ad principem impetrandu do iudicem delegatum an videatur cu. illo dispensatum vt agere possit. Dic q. non: extra de rescript. c. causam. Unde bene facit cle. si summus pontifex. de sen. excoi. Nam vnum solum verbum principis non est sufficiens ad tollendu ius quesitum alteri: vel inhabilitate eius, pro quo rescribitur: vt in predictis iuribus presertim sine cause cognitione: vt l. si quando. de inoffic. testa.

Summarium.

- 1 Officium aliquo exercet duplicis persone gerit vicem.
- 2 Stante statuto q. bannitus non audiatur nec agendo nec defendendo: an nihilominus sit iniuste offensus poterit iudicis auxilium implorare.

Questu. Libertus alieno nomine agens in iudicium patronu vocat sine venia. b. d. ¶ Mo. primo t. q. existens in aliquo officio gerit vicem duplicis persone. ¶ Dico dicit cōs. derati: vt priuati: procuratoris respectu officij. Ad idem. s. de adop. l. si consil. j. de pac. l. si plures. j. de bis quib. vt indig. l. tutor. c. c. a collatione. de appel. in vi. et plena gl. est extra. de prob. c. ex literis. ¶ Mo. scdo q. so- lennitates requisita respectu certe persone in ius vocan. tunc demum est necessaria cu. suo nomine in ius vocat: non autē si alieno. q. dic vt. j. declarabitur. Ad idem facit. l. quauis. in prin. j. de acq. pos. in gl. Bart. hic ar. ad questionem vna.
 2 ¶ Dicit statutu q. bannitus a ciuitate no. audiat nec agens do nec defendendo. Adodo accidit q. fuit iniuste vulnera- tus accusare no. potest refragrate statutu an possit saltem iudicis auxilium implorare vt inquirat: videt q. sic per. d. l. i. Sed videt postq. semel quis est prohibitus quid agere no. possit ad illu actu amplius aspirare. l. non solū. s. quicq. et l. p. etor. s. p. eterea. j. de in iur. Bal. in l. cu. mulier. j. sol. mat. et in l. i. s. de bis qui sunt sui vel alie iur. Ange. in repe. sua. l. si vacancia. s. de bo. vac. But. in l. qui adulteriu. et l. adultera. C. de adul. ¶ Superest inducere bancl. ad duo. ¶ Dabes in l. cum no. solū. s. sancimus. ver. necessitate. C. de bo. que lib. q. filius no. potest actionem instituere nisi consensu patris. Queritur nunquid tandem sit verum, si ipse filius nomine alieno agitare velit. De hoc dubitat Spec. in ti. de actore. s. i. ver. licet autē. Bul. dicit hic esse casum de presenti que- stione. Sed ar. Bul. mihi superfluu est. Nam expresse est iure. Nam etiā no. solū filius ad negotia tut. et cur. esse pot: vt legiste in l. si iurista. ver. ipse quoq. j. de procu. et l. in man- dato. de mino. l. ano. in c. no. iniuste. et c. g. nali. de pecu. in vi. ¶ Scdo induco. statuta sunt q. minor et mulier no. pos- sunt contrahere sine d. o. r. parentum vel consanguineoru consensu, si nomine alieno contrahatur: puta tuto. vel cura.

an requiratur dicta solennitas. Dico q. hic est casus, scz q. tunc demum cum suo nomine et.

Summarium.

- 1 Partis ius acquiri ex iudicis stipulatione.
- 2 Domus propria tutissimum est refugium, nec in ea quis realiter citatur.
- 3 Proceeditur aduersus latitantem et indefensum.
- 4 Satisfactio aut superueniens concordia liberat a captura.
- 5 Actio pretoria et penalis libertis cōpetens nec heredi pa- tronum: nec ipsius liberti competet.

Quam pro quo. De representan- do iudici seu parti. Et nemo in domo propria realiter citat: licet bene si presentia sui seu aspe- ctum exhibeat. Et in citatu se non defendente ad missionem in possessionem bonoru proceditur. In vine. ut propria seu alio loco publico potest realis citatio expediri. Impubes res veroyel alieno iuri subiecti in ius vocari no. possunt. Et libertus cōs. vnicuiq. patrono singulariter et in solidu de- bet reuerentia: et vocanti sine venia personas in edicto pre- toris positas pena aureoy quinquaginta statuit: quā si sol- uere no. poterit ad maiorem magistratu remittit vt luat in corpus. b. o. v. s. ad si. ti. ¶ Mo. in l. cum pro quo. q. ex stipu- latione iudicis acquiri ius parti. Ad idem. j. de magist. conue. l. i. s. et gere. j. rem pup. sal. fo. l. non quasi. cum. l. p. res- cedē. s. de iust. et iur. l. i. s. publicu. Factu enim iudicis factū partis reputat. C. de euict. l. si ob causam. ¶ ¶ Mo. in l. p. les- riq. id ad qd semper allegamus domū cuiusq. tutissimum fore refugiu. Ad idem. j. de re iud. l. nemo de domo. ¶ Mo. in l. satisf. missionem ex primo vel scdo decreto pena nūm cupari. ¶ Mo. q. t. aduersus indefensum et latitantē ad mis- sionem in possessionē bonoru nondū ex primo, sed ex scdo decreto procedit. Ad idem. j. ex qui. cau. in pos. ca. l. nunci- mus. s. i. cum si. ¶ Mo. in l. sed etiā. priuatum ipsius ciuita- tis palatium eo non gaudere priuilegio, et nullus ibidem capi possit: licet plerunq. viderim ex vi municipalis cēsure contrarium obseruari. ¶ Mo. in l. neq. impuberes. s. i. t. q. de iudicio si sit satisfactio, atq. superueniens vel iam facta cōcordia, a captura ipso iure liberationem inducit. ¶ Mo. in l. cōs. libertus. J. upatratu quo ad materiā presen- tis edicti esse cuiuslibet patroni de per se simpliciter cōsy- derati in solidu. ¶ ¶ Mo. in l. p. actionē pretoriam et penalē aduersus libertū cōpetente, ad patronū beredē no. trāsire: neq. aduersus beredē liberti cōpetere. ¶ Mo. in l. v. l. id ad qd semper allegamus: q. non potens soluere in ere, luat in corpus. ¶ Mo. scdo q. bec luitio in corpus succedens in lo- cum pecuniarie solutionis fieri debet per magistratu mas- iorem et denegat inferiori: vt patet in ver. vel a p. fecto. De his duobus plene digi. s. de iurisd. om. iud. l. si quis id qd. Circa gl. dic q. differētia est vtrū fiat cōpromissio iudici no- mine officij: q. tunc durat corā succedēte in ipso officio: po- sito q. superueniat partis mutatio nihilominus ipsum offi- ciū durat: vt. l. p. ponebas. j. de iudi. c. si gratiose. de rescri. Si vero fiat cōpromissio iudici sub nomine pprio tali casu expirat finito officio: vt in l. cu. apud Sempioniu. et ibi per Bar. in sol. Ratio q. promissiones tales expirāt cū officio l. non a iudice. l. si q. alia. j. de iudi. Quid aut de pmissione facta p vnu ex cōpromittentibus vtrū querat actio parti? Dic vt per glo. in l. litigatores. s. quod ait. j. de arbi.

Summarium.

- 1 Extractus de domo propria, iniuriarum habet cōtra- extractantes, actionem.
- 2 Fungio seu mandato potest etiam armis resisti.
- 3 Iuramentum de redeundo in carcerem per relagatu pre- stitum an sit obligatorium.
- 4 Domus conducta an priuilegio proprie domus gaudere debeat in causa capture.
- 5 Captura an procedat in scholis.
- 6 Domus appellatione an veniat porticus aut stabulū aut caupona.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

¶ **U**leriq. **C** In l. pleriq. glo. hic cum l. qui domum. j. de in iur. not. q. p. extractus de domo habet actionem iniuriarum. Scdo q. nuncio seu mandato potest quis resistere etiam manu militari. Canon. in c. quando. de offic. delega. Bal. de illo dicto facit festum in l. vt vim. s. de iust. iure. in l. ab executione. C. quor. ap. no. reci. l. aditus. C. de epi. aud. Ego allego pro hoc q. sit licitū resistere: vt in l. prohibetum. C. de iure fis. l. de uotū. C. de meta. lib. xi. l. cōtra nostra. de egecu. r. egac. lib. xij. Item talis captus debet a iudice relargari in pñmum statum reponi. l. si quis a se fundum. C. ad leg. Jul. de vi. r. de resi. spol. per totum. Ita hic concludunt Bar. r. Bal. oēs. Pro hoc facit quod idem Bal. no. in l. requirēdi. C. de ser. fa. l. quis sit fugi. s. idem Celius. de edil. edi. l. si ficuti. s. l. risto. si ser. vt. s. que ro. Dicit q. iniuste captus debet illico relargari. Sed pone quis illicite captus sit r. resistens: sed anteq. ambulauerit q. passus vult q. egecu. capere: an possit? Dic q. non: q. adeo debet reponi vt difficilis sit captio: vt in l. naturalēm. in pñm. j. de acqui. re. do. Item r. refultat ex ista captura q. posito q. relargatus sit cū iuramento de redeūdo non tñ tenetur reuerti: nec per iurans efficitur. R. egisse habet glof. in l. succurritur. j. eg. qui. caus. ma. Bal. allegauit eā: l. nam r. feruus. j. de neg. ge. Canon. glo. habent in cle. pastoralis. in ver. per violentiā. de sen. r. re iud. 3o. An. in addi. Spec. in rubi. de iur. in disputatione. Bar. Sil. hoc dico locū habere si captura sit iniusta. als. esset per iurans: vt in l. possit. miniū. s. captiūs. j. de cap. r. possit. reuer. Alterius cir. ca tēg. dicit hic q. nemo de domo sua extrahi debet. Quid si nō sit domus sua. sed a se conducta an de ea extrahi possit? quia leg. est fauorabilis. doct. eam extendūt etiā ad conductam: vt in l. leg. Cornelia. s. cōducta. j. de in iur. Sed quē ro quid de capto in aliena domo an possit? videt hic q. sic. Pñm. l. in l. qui in domū. alleg. r. dicit contrariū. q. prohibet dñō domus. Ratio etiā suadet per. d. l. ficuti. s. l. risto. l. dñus. j. de ser. rusti. pñd. Ad idem l. pe. de ser. r. aqua. Sed vbi dñs domus nō prohiberet. statut cū verbis huius legis. q. possit capi. Alterius hic Jurisconsultus hic pñm. legat domū. Dubiū est quid domus appellatio ne veniat. Remitto ad generalia. f. ad l. leg. Cornelia. alleg. Lapud Abonem. s. conuictū. de iniur. l. i. s. habitare. de bis qui deie. vel effu. l. i. s. domum. de aleat. l. qui domū. j. de adul. l. i. s. domū. de lib. agn. Sed quid de eo qui habet plures domos. dic vt in cle. causam. de elect. r. Bar. in l. l. iij. s. pñor. ait. de dam. infec. In contractibus quid veniat appellatio edium. Bal. in l. i. s. de sta. bo. in l. qui edes. in fi. j. de in cē. rui. nau. l. i. s. deinde. de cloa. Sed pone quis est in offio domus proprie an possit capi? Questio ista recidit in hoc nunquid factū in offio domus videatur factū in domo? Canon. de pen. dist. ij. in c. cum sancta ecclesia. vbi dicit nō proprie factū in domo. Bar. determinat aut a latere interiori aut exteriori. Pñmo casu censetur factū in domo: scdo non. Sed quid si non potest colligi an tñ habeat locū dictū Canon. s. q. partim in domo r. partim extra. Quid in scholis tan sit licita captura. Bart. in l. fistulā. s. scalas. j. de ser. vbi dicit non videri factū in domo. Idem de insultu. Sed in captura credo contrariū per teg. in l. aqueductus. s. j. in fi. j. de contrab. emp. r. in l. Julianus. s. si cū se. l. l. fundi. s. j. de act. emp. Posito q. scale sunt posite extra r. ante domū. pñsumit q. sunt ad vsum ipsius domus deputate: q. statutū de puniēdo insultū odiosum est. Ego crederem dictum Bal. verum in l. ita. de facto idem ait. j. nau. caupo. stab. vbi damnum extra nāim non puni. per illū tēg. nisi factū in littore prope nāim. Unde paria sunt fieri in nāi r. prope nāim. Ita paria sunt capere in domo r. extra domum: q. in porticu. Et an ibi quis possit capi. sic an porticus veniat appellatio domus. Bart. in l. inter cetera. s. hoc senatus. de leg. j. dicit q. sic. Pro hoc facit q. in conuictis idem est iudiciū: vt in l. super eo. de paro. l. que religio. de rei vend. Pro hoc teg. dicens q. pñm. legio quo gaudet ecclesia. gaudet etiā porticus r. atrium. c. cū ecclesia. de immu. eccl. g. vij. q. iij. in c. si quis contumax. Spec. in tit. de ins iur. r. dam. ver. pone in statuto. Quid autem in caupona an veniat appellat. domus. Dic vt in l. solū. j. de rei ven. Bal. in c. si duo fratres. de duob. fra. de no. ben. inuēt. in vñ. sen. Item deciditur an in vñm hominis an in vñm animalium beatorū. Quid autem dicendū si quis in domo patris

aut in domo vgoris citetur an habeat locum bec leg. puta si filius sit emancipatus. Bald. in l. i. s. domini. el. iij. in s. si vir aut. j. ad Sylla. cum similib.

Summarium.

- 1 Citatio verbalis an possit in ecclesia fieri.
- 2 Citatio sub se triplicem continet qualitatem.

¶ **A**tisq. **C** In l. satisq. querit Sol. nun cem seculari possit fieri in ecclesia? Dic q. sic. per hunc teg. Scdo alleg. teg. in aut. de manda. pñm. s. nec homicidiū. Tercio teg. in l. pñenti. s. sed si quidē. C. de bis q. ad eccl. cōsu. Et Bar. hic sequit. Ang. cōtrariā. r. primo q. extra territorii citatio circūducit. s. ecclesia nō est de territorio seculari r. Sed hoc falsum per. l. si quis in hoc genus. C. de episc. r. cleric. Scdo hoc arguit de. c. de cet. de immu. ecclie. in. vi. Sed pessime loquitur. Nam citatio habet sub se triplicem qualitatem. Pñmo est commissio: r. iste est actus iudicialis: vt glo. in l. cum clericis. C. de episc. r. cle. Scdo est executio facta per iudiciū. r. hic nō est actus iudicialis: quia in iudicio nō fit. Tercia est relatio: r. iste est actus extraiudicialis.

Summarium.

- 1 Captura quibus in locis procedat vel non.
- 2 Captura an r. quorum in ecclesia fieri possit.

¶ **E**d etiam. **C** In l. sed etiam. querō tñ quid quis in palatio episcopi capi possit. Jste teg. videtur innuere q. sic per verbum. in teatro. In contrariū Canon. in c. id constituimus. g. vij. q. iij. vnde iste teg. vēdicat sibi locum in palatio seculari binc sumpta occasione. Quero nū. 2 quid in ecclesia potest quis capi. breuiter concludē q. nō. r. accipe regulā. nō potest q. regulariter r. Fallit in homicida. adultero r. raptore virginis. in aut. de mā. pñm. s. q. si delinquēs. ver. sed neq. Itē fallit in publico latrone r. nocturno. in agrosi despoliatore r. populatore. Ita est teg. in c. inter alia. extra de immu. eccl. Item fallit nisi delictū commissum foret in ecclesia. Teg. est in c. vl. de immu. eccl. r. g. vij. q. iij. in c. frater. r. in c. ad cictos epōs. r. hec habet locum in ecclesia r. in circuitu ecclesie vñ cathedrales. que habet circuitū quatuor. passū. g. vij. q. iij. in cā. sicut antiquus. r. iij. q. i. cā. segto casu felicit. r. cā. id constituimus. De hac questione dic vt in dictis iuribus q. etiam circuitus ecclesie gaudet pñm. legio ecclesie. Nec licet pñato aliq. edificii in eo facere. g. q. i. in c. nulla alba. In gl. satisq. q. gl. ar. q. vltra missionē in possessionē possit quis mulctari. Nunquid hoc sit verum iure canonico q. inde ecclesiasticus vel secularis in terris ecclesie possit vltra missionem in possessionem infligere mulctam. Pñe dicit q. nō de iure canonico: vt in c. i. in ver. periclitatur. de do. r. cōsu. Et de hac missionē in possessionē ex pñmo r. scdo decreto habet per ins canōi. in c. que frequenter. vt l. nō contesti. r. c. sacro. de sen. excommunic. Hoc firmat Spec. in tit. de contuma. s. si. ver. sed nunquid.

Summarium.

- 1 Mulier inhoneste viuens multis grauari potest in commodis.
- 2 Pupillo cōuento in quem dirigatur libellus an in ipsum an in tutorem.
- 3 Impubes an pro repressalijs possit aut capi. aut conueniri. Et captura ad quid fiat?

¶ **E**d r. si. **C** In glo. j. sed r. si is. in verbo. matresa. pondera per dictum Bal. q. ita demum habet locum bec gl. qñ mulier inhoneste vigerit: duplici ratione: quia ad eas que r. l. iuguriose viuūt legis beneficium nō extēditur. in aut. quibus

quib. mod. na. effi. sui. s. effusa concupiscentia. Item q. non sunt digne legum laqueis innodari. l. que adulterii. C. de adult. Item videtur secundam partem glo. q. in materia criminali etiam in ipsa domo quis capi potest. Hinc sumpta occasione Bart. in l. cum eo. j. ad leg. Jul. P. et dicit caute lam. reos ex causa pecuniaria de domo extrahi posse. puta postquam fuerit cotumag. hoc est post trinam citationem: sic propter cotumaciam mulcabitur. Item ex eo q. si quis vult mulcte executionem facere potest in domo ipsa capere. Bart. videtur errasse q. contumacia ex causa pecuniaria fit delictum: vt dicitur in l. omne delictum. j. de re militar. Alterius supponit ipse Bart. de debito fiscali. et in hoc videtur errasse. Nam ad hoc non allegat. Sed text. est in l. nemo carcerem. de exat. tribu. q. possit capi. Sed intelligo extra domum. Ego do aliam cautelam eo q. vis q. pro pecuniaria causa potest quis de domo extrahi. Adhibe hanc cautelam. scz q. ipse qui citatur. q. est contumag. pro pecuniaria causa facias cu assumi ad aliquod officiu. leg. omnis bus. C. de decu. lig. Nam tunc extrahendi duo sunt necessaria addenda. Donatur q. nuncij vel mariscalci capi ceperint aliquem in sancta via. et is effugerit ad domum. nuquid ibi poterit eum capere: videt q. sic per teg. in l. qui ait. in fin. j. de adult. q. ad considerandum an quid sit licitum in spicuum principiu. Nilominus cotumaciam est veru per teg. hic res fugiu. et. ni bilominus bene facit. l. quis sit fugitiuus. j. de c. l. i. s. j. de edili. ed. i. C. de bis q. ad eccl. l. presentis. s. ex bis ergo. Bal. querit quis debeat tales in ecclesia manere alere. Dic q. capitulu ecclesie. habes teg. in l. presentis. circa fi. de egressu in carcere in l. i. iudicis. C. de epis. audi. De ambobus habes. xvij. q. iij. in. c. diffiniuit. Sed quero quis debet soluere capienti. habes in l. cum sepe. C. de ero. mil. an. lib. gij. Sed is debet soluere qui facit capere. C. glo. in l. neq. impubes. et pone conuenit pupillus in iudicio cu tutoris autoritate: quero in quem debet dirigili bellus in pupilli ne. an in tutore. De hoc dicas per Spec. in tit. de libel. c. ocep. s. iam nunc videndum. ver. poiro. Item quero nunquid ista leg. prohibet in ius vocari pupillu b. beat locu in citatione reali: puta vt capi possint. et in carcerem mitti. Bart. hic q. no. Idem in suo tract. de carcerib. cotra riu digit per teg. in l. h. C. de cu. re. Dicit ibi teg. q. de singulis. xv. diebus in. xv. dies nomina singuloru carceratorum iudici debet tradi: et etia etates: et ibi Imperator no distingit etatem: tunc dico q. ibi male digi. hic bene. Ratio q. nemo capi potest nisi constitutus in vera contumacia: vt l. nemo carcerem. in ver. a. certe si quis. C. de exat. trib. lib. xi. Sed in proposito in minore non cadit contumacia: vt gl. in l. minor: etiam si quasi contumag. in. h. solu. ergo sequi q. carcerari no potest. Resp. ad. d. l. si q. Imperator vult sibi dari etates. scz de bis vt deliberet an iniuste retineant. C. t. Item quero nunquid impubes possit pro repessalijs conueniri vel capi. Bal. in aut. a. fo. C. ne ego. pro ma. Et ex predictis apparet decisio. s. l. i. neg. C. ad glo. pro scdo mebro: adde l. h. eum. in prin. si quis caut. Querit Bart. quis debeat captum relagari. An custos carceris possit sine iudicis mandato. Per dictu Bal. concludit q. requiritur iudicis mandatum. in l. i. s. de offi. eius cui mand. est iurisd. Tu distingas q. is qui carceratus est ad mei petitionem de iudicis mandato manet ad mei facientis carcerari fauore: tunc requiritur mandatu iudicis in seruitutem. s. si petierit. j. de bo. lib. Aliq. vero est in carceribus ob fauore alterius vel fisci: puta q. sit recomendatus. et tunc consensu alioru q. iudicis mandatu requirit per reg. in vltima. j. de pac. a. l. si post mortem. in fi. j. de bo. poss. cotratib. a. l. Stichus. s. de mona. Item debes scire q. captura fit aliq. ad fine personalis cotparatib. aliq. vt ipse captus carceri emacipet vt soluat: et de primo loquit ista litera. Eg quo dubium: an eo ipso q. dat fideiussorem de coparendo debeat relagari: In hoc facite tria membra. Aliq. captus est respectu pene pecuniarie: aliq. respectu pene criminalis criminaliter intetate ex qua personaliter venit puniendus. Aliq. vero venit respectu cause criminalis arbitrio iudicis principaliter. Primo casu clarum est q. debet relagari prefata fideiussione: hoc probat hic. a. j. in rubr. in ius voc. vt cant. Scdo casu aut captus potest dare fideiussorem. et debet relagari: aut no potest: tunc debet in carcere emacipari: vt. l. i. j. de cust. reor. De tertio casu non debet fideiussor relagari. per. l. i. a. iij. j. de custo. reo. Quarto aliq. arbitrio iudicis: et dic fin vnam

opi. Bal. in l. i. C. de egbi. re. q. debet aduerti patrie consuetudo. fin qua iudeg penam imponat: vt pro datione alape imponitur pena pecuniaria: tunc datione fideiussoris reus relagandus est. Si vero imponit pena corporalis tunc relagari no debet. alleg. s. ad hoc. l. quid ergo. s. pena grauior. de his qui no. infra. Ego dico in hoc mebro q. nullo casu veni relagatus. Primo q. ratione emergentis casus licet in ra trasgredi. Inm. in. c. i. de cōsi. a. ratione enormis delicti. diuus. ad leg. Cor. de fal. et sic consuetudine no seruabit. Preterea in causa extraordinaria no admittit percurator. l. i. C. de iniur. Item captus relagat per fideiussione nisi similem satisfactione plures dederit: et iudicis mandata contempserit. Gl. in l. Cornelia. s. ex vinculis. ad Silla. In muliere distingue: q. aut capis pro causa criminali: et dic idē q. in mare: aut pro causa criminali civiliter deducta. et tunc no debet carcerari si iurauerit se representaturā per teg. in aut. nouo in re. et vnde sumit. C. de cust. reo. Scdo mebro principali non debet relagari captus. si deducere vt veniret ad soluendū. De hoc Bart. hic. et in l. properandū. s. fin autē. C. de iudic. Bal. in l. multa. C. de iure delibe. pro hoc in l. si pecunie. j. si in poss. leg. a. l. si confessus. j. de cust. reo. Item pone: est quis incarcerationatus. et nescit qua causa. querit quis debeat ipsum relagare: Dic q. debeat a iudice impetrare vt relagetur: et tunc iudeg debet facere preconisari: vt in l. si quis vgozem. s. si fugitiuum. j. de furt. a. in l. vlti. de egbi. re. Item pone. Dicit statutu q. nemo debeat relagari nisi dederit cautio nem de iudicio fisci. Et si is ad cuius petitione carceratus est non periatius quid sciendum: Dic similiter q. debet fieri bannimenta vt eligantur. Dicit Bal. in l. mulier. j. de cōdi. C. Item quero quid ex eo quia commiserat egressu crimen fuit in perpetuum carceri mancipatus: vt continuo damnatus ad mortē ducere. vide l. in metallum. j. de pen.

Summarium.

1. Inspatronatus an sit indissolubilis, et an idem de feudo.

Immunis. Capitulo comitatus. Hanc. Lallegas. Inus et inspatronatus est indissolubilis. vt. l. Cor. neliapia. j. de iurepa. a. l. si. fa. erf. C. Quero modo. quidā erat meus vasallus. qui decessit relictis pluribus filiis. nunquid vnusquisq. de per se simpliciter consideratus sit vasallus an distinguatur q. quilibet tenetur pro virili parte. Hanc questionem concludit Spec. in tit. de feud. s. quoniam. ver. si. nono: et hoc videtur decisio. Item ego vasallus tibi vnico domino debeo vasallagium. Tu decessis relictis filiis. An vnusquisq. debet a me recipere iuramentum: an sufficiat quod iurem vni. Similiter dicendum videtur q. in solidum sim vasallus. no autem cuilibet pro parte. Vide glo. in l. si cutus. s. l. si. fa. erf. a. quemad. Aliā glo. de v. fe. c. i. s. omnes filij. si de fe. fue. cotrouer. Bal. in c. imperialem. s. preterea. de probib. fe. aliena. per sede. Sed pone. quis habet duos dominos. vnum ex bis offendat. aliū vero minime. an cadat a feudo pro parte. an vero in totum: videtur q. in partem. l. rescriptum. de bis quib. vt indig. Contrarium tenent Guliel. et Bal. Dic vero me remitto in l. fraudati. j. de public.

Summarium.

1. Solidus legalis nunc est fin patrie consuetudinem considerandus.
2. Appositum in principali an applicetur in adiuncto.

Sine venia. Glo. l. fina. habet duas conclusiones. scz q. solidus legalis est aureus. C. Alia glo. C. de fer. fugi. l. quicunq. hodie debet intelligi fin consuetudinem patrie. Glo. can. extra de iudi. c. i. et de leg. i. l. si seruus plurium. a. l. meminimus. de leg. iij. C. t. In scda conclusionē. scz q. pena appositā in principali non videtur repetita in eo quod est sibi adiunctum. Canon. habent glo. contrariam in. c. de multa. in ver. ecclesia. extra de preben. Lap. in allegat. suis. xxxvij. Ego declarauit. s. in l. si quis id

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

quod. Et quādo. loquitur q̄ pena appōita vni casui non censetur repetita in adiuncto nisi fiat expressa mentio. Ad de similem glos. in sit. de actionib. §. penales. in verbo. cum is non impetrasset. Iudo. Roma.

¶ Si quis in ius vocatus non ierit. Rubrica.

¶ Rubrica continuatur sic. Dictū fuit. §. de his qui in ius vocantur, verum quia in iudicium comparere quandoq̄ contemunt, sequitur qua pena puniantur.

Summarium.

1. Fideiussor quādo dicitur idoneus quō ad cōueniēdi vel representandi facultatem.
2. Fideiussor datus inhabilis pro non dato habetur.
3. Renunciatio priuilegij fori non fit verbis generalibus sed specialibus.
4. Fideiussorum species due considerantur in materia de in ius comparando.
5. Remissio non habet locum in contractibus nec in delictis.
6. Fideiussorem minus idoneum recipienti imputandum est.
7. Fideiussoris inhabilitas tripliciter causatur.
8. Priuilegiorum ablatio an presupponat generalē vel specialē renunciationem.

I quis in ius.

Sedur fideiussor idoneus qui fori priuilegio tutus est, nisi eadem specialiter renouauerit. b. d. Vel sic propius quo ad literam: Non dicitur fideiussorem dedisse, dāns illum, qui fori exceptione tueri se potest nisi illi specialiter renouauerit. hoc dicit. **¶** Not. primo fideiussorem de iudicio sisti, seu de representando, vt censeatur idoneus debere esse sub illius iudicis iurisdictione, sub qua est reus principalis contentus. Ad idem. §. qui satisfda. cog. l. fideiussor. in prin. **¶** Not. secundo q̄ cum datur fideiussor non tamen habetis idoneus quo ad cōueniēdi facultatem ille pro non dato habetur. quod dicit vt dicitur in l. i. ibi. qui satisfd. cog. **¶** Not. tertio renunciari posse exceptioni declinatorie iurisdictionis eius coram quo quis cōuenitur. Ad idem. C. de pactis. r. C. de episcop. r. cler. l. si quis in conscribendo. quod tamen fallit in clericis: vt extra de foro compe. c. si diligenti. **¶** Not. ultimo in ver. specialiter. q̄ vt valeat renunciatio priuileg. fori non sufficit illam fieri per verba generalia: sed necessario requiruntur verba specialia. quod dicit vt. §. declaro in glos. ff. de vt in authen. offeratur. C. de lit. contest. Et dicit q̄ ille teg. corrigatur per illam authen. videlicet q̄ non dicitur comparere qui mittit fideiussorem. Jacob. de Alre. dicit q̄ fideiussorū due sunt species, scz iudicio sisti: de his loquitur tit. l. i. qui satisfda. cog. r. teg. ibi in authen. offeratur. scz q̄ debeat comparere: si immobilia non possidet dabit fideiussorem de iudicio sisti. Alius est fideiussor de eūdo ad iudiciū: iste nō prestatur ipsi iudici, sed militi vel cursori, qui mādato iudicis cepit. Et de hoc loquitur litera. De hoc etiā loquitur rub. seq. vt prima. **¶** In tali casu fideiussor erat citatus: contumax fuit: inde fecit eū personā libenter capi. b. vt euitaret carcerem dedit fideiussorem: et liberatur iste statim, q̄ ille fideiussor se prima vice representauit: requiritur q̄ sit de iurisdictione iudicis. Vel pone fm Bart. est statutum prohibitum q̄ nemo vadat de nocte sub pena: inuenit scolaris de nocte miles vult ducere eum coram iudice: an liberetur dando fideiussorem? Certe sic. Ita probatur in rub. in ius voca. vt eant. Ego adicio pulchrum verbum. Pone q̄ reperitur quatuor: ire de nocte, modo vnus fideiubet alio an fiet liberatio? Certe sic. Casus est in l. Romanus Apulus. de tut. r. cura. datis ab his. Ad intellectū illius dicti vide Bal. in Lophanotrophos. de episcop. r. cleric. **¶** Alia glossa querit, nunquid satis est iudici si saltem fideiussor qui nō erat sue iurisdictionis possit coram suo iudice conuerti: non respondet. **¶** Item dicit q̄ renunciatio fori est superflua cum videatur contrabere r. ratione contractus sortitur forum coram non suo iudice. Glo. dat duas solutiones. Secunda est vera. Exemplū resciens scolaris de Bononia contrahit Rome: certe ratio

ne contractus sortitur forum in genere nō in specie. hoc est cum habeat tres speciales indices nō poterit cōueniri coram non suo iudice: nec cogitur precise respondere coram vno. Et bis premittit ad intellectum tertie solutionis gl. q̄ in cōtractibus nō est locus remissioni. c. Romana. §. edstrabentes. de foro compe. **¶** Item premittit q̄ in delictis non est locus remissioni. **¶** Item delinques habet tres indices, originis, domicilij r. loci vbi deliquit. l. i. C. vbi de cri. agi oportet. et per primum respondetur. **¶** Ad contrarium nam eo ipso q̄ renunciat beneficio locus est remissioni, q̄ not. per instrumenta in quibus renunciatio apponitur. Et glo. no. q̄ licet quis sortitur forum ratione contractus nō tamen perdit priuilegium speciale. Secundo no. ex alia solutione q̄ id quod dicitur in d. s. contrabentes. habet locū si ibi reperitur. **¶** Ad d. tibi vnū verbū nunquid sit locus remissioni ad locum iudicij. Exemplum, Florentinus voluit q̄ iudex Romanus possit inter eos cognoscere si aufugiat Florentinus: Romanus petat in locum vbi reperitur eum remitti ad iudicem Romanum: an habeat locum remissio. Dicit q̄ non: quia bonum est argumentū de contractibus ad iudicia. l. i. §. de pecu. fallit in duobus casibus. Primo nisi is qui non sui iudicis iurisdictionem prorogauit r. iurauerit de respondendo vel stando ad ipsius iudicis voluntatem. Teg. est singularis in authen. de exbi. reis. §. si vero etiam quidam iurent. vnde sumpta est auth. r. qui iurat. C. de bon. auth. iudi. pos. **¶** Secundo nisi allegetur nimia cōtumacia eius cuius remissio petitur. Puta si anteq̄ recederet requisitus nunq̄ compareret. Bal. hoc tangit in l. consentaneum. C. quomo. r. quā. iudex. Sed ille teg. videtur q̄ nil faciat: ego in consulendo non ita tenerē. **¶** Capiot vltimam particulam huius glo. Dicitur hic q̄ non videt idoneū fideiussorem dedisse qui poterat se exceptione tueri. videt q̄ debeat imputari ipsi recipienti. Glo. soluit alio modo. §. q̄ aut fideiussor receptus est a iudice, vt in casu. l. cum pro quo. §. de in ius vocan. Et tali casu loquitur bic. l. i. tūc non priuilegiat parti. Arg. l. non debet alteri. de regn. iur. Aut recipitur a parte: r. tali casu loquitur. d. l. qui satisfdari. §. de fideicom. **¶** Sed aduerte quia inhabilitas fideiussoris causatur tripliciter: primo respectu difficultatis cōueniendi: vt in domino ciuitatis: vel castellano cuiusdā roche. De hac triplici inhabilitate dicam in l. i. in prin. §. qui satisfd. cog. Secundo respectu inopie. Tertio respectu exceptionis declinatorie. **¶** Quero nunquid ad tollenda priuilegia mea requiritur renunciatio generalis aut specialis. Bar. bic dicit q̄ debemus dicere q̄ aliquando querimus an sufficiat renunciatio per verba generalia. Dico q̄ hoc casu non excludunt priuilegiū. l. sed r. si quis. §. que situm. §. si quis cantio. Aliquādo querimus an sufficiat renunciatio post verba specialia. r. tali casu sufficiat ad excludendum priuilegiū vt bic d. cum concluditur q̄ ad excludendum priuilegiū sufficiant verba specialia. fallit nisi priuilegium foret concessum ratione fragilitatis. Exemplum in muliere que habet exceptionem Alieiani. Ita dicit hic Bal. Item fallit in minore annis. xxx. qui habet beneficiū restitutionis in integrum. Nam vt per renunciationem derogetur dictis priuilegijs requiritur verba specialissima dicendo. talis renouauit beneficio Alieiani vel beneficio restitutionis in integrum. Sed hoc non puto verū. per teg. in l. si. §. pe. §. ad Alieia. vbi sufficit si dicitur renouauit exceptionibus sibi competentibus. Alius casus est vbi priuilegium de nouo persone als priuilegiat vel persone miserabili, puta vidue foret concessum: quia ad derogandū tali per renunciationem requiruntur verba specialissima: vt in c. significanti. de officio deleg. r. c. ex parte. l. y. in l. vnica. in si. sui cōmenti. C. quan. Imper. inter pup. r. vid. r. probatur in l. generaliter. iuncta glos. C. de non numer. pecu. r. l. h. C. quod cū eo. **¶** Item dicit Bart. q̄ vbi vertitur fauor eius pro quo satisfdatur requiruntur verba specialissima. Alibi dicit Bart. q̄ non requiruntur. l. filiusfamilias. §. de donat. inter virum r. vxor. r. videtur dictum suum non esse verum. Certum est enim q̄ excludendum priuilegium requirit ista verba specialiter in fauorem eius in cuius utilitatem ipse fideiussor satisfdat. Ad d. vbiq̄q̄ verba specialia requirunt in fauorem eius vt dicitur tunc requirunt specialissima, vt de. non potest. de offi. ord. c. procura. de elec. **¶** Ad propositum Jurisconsultus hic requirit specialissima verba in fauorem eius cui fideiussor dedit renūciō. Sed possumus saluare

saluare dictum Bar. scz si ille fideiusor haberet vnicui prius
nilegium. l. nominatum. i. de conditio. et demonstra. a. l. ij. et
sequen. j. de liber. et postu.

Summarium.

- 1 Citatus a iudice regulariter comparere tenetur.
- 2 Iuris naturalis ignorantia an rusticum in materia penas
li excuset.
- 3 Citatus non comparens respectu interesse citatis multas
ri debet.
- 4 Citatus an tenetur coram citante comparere.
- 5 Delegatus an possit per eum acta possit imponi infamia.
- 6 Exceptio falsitatis rescripti iurisdictionis exclusiua quando
possit contra iudicem delegatum opponi.
- 7 Appellari an possit a sententia iudicis qua se iudicē com
petentem pronunciauit.
- 8 Processus iudicis de cuius iurisdictione dubitatur an sit
validus.
- 9 Iudex ad vltiora procedens an videatur se tacite iudicē
competentem pronunciare.
- 10 Iurisdictione per conuentum negata post libellum oblatū
an de ea sit discutendum anteq̃ procedatur.

¶ Quacumq̃ tenetur compa
re: non comparens multatur: nisi iusta effect
excusationis causa: vel actoris non interfuerit
eum comparuisse. Et in obligationibus facti, vbi pena nō
adicitur, succedit obligatio ad interesse. l. d. cum. l. sequē.
1 Not. primo regulam t̃ citatum a ius dicente regulari
ter teneri ad comparendum. Ad idem. j. de iudic. l. si quis
eg aliena. extra de app. cum parti. 2 Not. secundo q̃ cita
tus non comparens pro iurisdictione iudicis multandus
est. Ad hoc. s. si quis ius dicen. non obtemp. l. j. per totum.
3 Not. tertio vt hoc ipso q̃ in potestate ius dicentis ac
citantis est cognoscere et pronunciare an iurisdictione has
beat aduersus citatum: an vero non. Ad idem. d. l. si quis
eg aliena. r. c. super literis. extra de referi. 4 Not. in ver. ru
sificati. q̃ licet de naturali iure sit vt superioribus parere
debeamus: vt. l. veluti. s. de iust. a iure. a qua quidem iuris
naturalis doctrina rusticus astringit adeo vt eius igno
rantia non excusetur: vt. C. de in ius voc. l. venia. Nihilomi
nus quo ad hoc vt penam incurrat eius ignorantia ipsum
excusare videtur. vt hic est casus. 5 Not. in vers. item si ni
hil interfit. q̃ t̃ vbi nihil interfit actoris citatum compa
ruisse eius inobedientia nō prestat occasionem ad multe
impositionem. Ad idem. j. de arbit. l. arbit. talis. r. q̃ ple
ne not. gl. extra de dolo et contu. c. vlti. 6 Not. ex eo quod li
cet ex multe impositione non cōsyderetur interesse fisci cui
illa venit applicanda: vt est casus p̃m vnam lectu. s. si quis
ius dicen. non obtemp. l. j. s. vlt. multominus cōsyderatur
interesse agentis: vt hic videtur teg. De quo dic vt ibi ple
ne digi. 7 Q̃nro an t̃ regulariter citatus teneatur corā
citante cōparere. facit duo membra principalia. 8 Pri
mum q̃ aut ipse citatus non immittitur alicui iurisdictioni
r tali casu citatus non tenetur comparere: posito quod eg
quadam latenti causa habeat iurisdictionem. Joan. And. r.
doc. in regula. iuris scienti. r. fu. c. preterea. s. extra de vlla.
r probat in l. quoties. r. l. si seruus. s. si quis caus. Exemplū
creatur in ciuitate nouus iudex cuius iurisditio latet de
presenti. 9 Q̃do citat non expressa iurisdictione: nec est cer
tum q̃ habeat quia nouus. 10 Secundum membrū quod
aliquando citans allegat iurisdictionem se habere: et tunc
duo cōsyderantur. q̃ aut immittitur iurisditio cui dele
gate anto ordinare. 11 Primo casu aut ipse citat in ipsa cita
tione inferendo copiam rescripti. vel aliquam causam. que
si esset vera. scz se in citatum habere iurisdictionem: tunc ta
li casu debet comparere. bene facit extra de app. cum para
ti. r. d. c. preterea. de vlla. Aliquando vero in citatorio non
ponit copiam rescripti nec causam aliquam que si esset ve
ra citatus deberet comparere: rali casu citatus non tenet
comparere: q̃ pars non tenetur credere simpliciter verbo iu
dicis. nisi probetur per scripturam. vel per testes aliquos.
C. de super indic. l. a. l. vñca. C. de ma. pu. r. de offic. dele. c.
cum in iure. 12 Item dico q̃ aliquando citans immittitur

iurisdictioni ordinariæ: tunc facit tria membra. scz q̃ ali
quando certum est eum habere iurisdictionem: aliquando
certum est non habere. aliquando vero dubitatur. 13 Pri
mo casu distingue. quod aut citatio est valida et cōpara
re debet. Ita est teg. in l. vñca. s. si quis ius dicen. non ob
tempe. r. d. c. cum parati. Aliquando vero est nulla: et tali
casu non tenetur citatus comparere. Ad hoc teg. i. ne q̃
eum qui in ius voca. l. i. s. q̃ milis. Sed quando sit nulla di
cam in secundo casu quando certum est nō habere iurisdic
tionem. hoc casu hic gl. dicit citatum non cōparere debere.
Ad hoc. l. vlti. s. de iurisdic. omni. iudi. c. vt animari. de que
stio. lib. vi. 14 Tertio membro quando dubitatur tali casu
regula est q̃ tenetur cōparere. Ita probatur in d. c. super
literis. de rescript. Et hic excipe vnum casum. scz q̃ id q̃
dicitur q̃ dum de iurisdictione ordinaria dubitatur citatus
debet comparere verum est si ille iudex est vniuersalis: scz
cui si esset particularis inter certas personas: q̃ tali casu
non astringit citatum ad comparendum. Gl. in. c. i. de inue
sti. in ma. fac. in vñb. feu. Donec exemplum: vt quis sit ordi
narius particularis: pone in domino feudi qui super que
stione feudi determinat: r dominus ipse est ordinarius. de
iudi. c. eternum. de foro compe. c. verum. r. c. inter quem vel
quos. de quest. feu. termi. Si de isto iudice particulari dus
bitetur. nunquid citatus debet comparere? dic vt in dicta
gl. Attende aliud membrum: scz q̃ aliquando iudex habet
iurisdictionem. que elidi potest per exceptionē si oppone
retur per citatum: rali casu fuit dubitatio inter canonist.
doc. an citatus teneatur cōparere. In hoc facio tria mem
bra. q̃ aliquando non est certum neq̃ notorium talem cita
tum habere exceptionem sed occultū: r debet comparere.
r istam exceptionem opponere. Ad hoc doctrina. d. c. sup
literis. de rescript. Aliquando vero notorium est citatū ha
bere exceptionem. per quam possit summariē citatus ex cu
sari: que notorietas resultat forte ex tenore ipsius citatio
nis: tunc comparere nō tenetur. Ad hoc alleg. teg. cle. pa
storalis. de re iudi. Et not. Inn. in. c. present. q̃d bodie inci
pit. statutum. de rescript. lib. vi. r. glo. singu. in. c. statutu. s. in
nullo quocq̃. in verbo. eitent partes. de rescript. lib. vi. puta
q̃ in citazione posuit locum ad quem citauit. ad quem in
troductionem non habebat. ita idem Inn. in. d. c. preterea.
de vlla. vbi ponit exemplū de eo qui ratione capitalis ini
micie non potuit cōparere. Idem voluit. d. Anto. in. d. c.
super literis. de rescript. Tertium membrum est. scz q̃ ali
quando notorie mibi competit exceptio: sed ipsa exceptio
nō resultat ex tenore citatiois: r tali casu si comparet r op
ponat. nihilominus tenetur comparere. Ita fuit gl. singu.
in cle. ij. in pe. vel antepe. gl. vt lite pendens. bene facit gloss.
iuncto Jo. And. in. c. accedens. vt lite non contest. c. cle. ap
pellanti. de app. Capio aliud membrū: quia aliquando ci
tatur quis ad petitionem eius quem notoriū est non posse
agere exemplum in excōicato. Item in banntis prout sta
tuta plerunq̃ prohibent talem agere. r tali casu habemus
duas auctoritates q̃ non. scz Jaco. de Belui. in aut. de li
tig. s. ad excludendas. secunda Jo. And. in addi. Spec. in
tit. de senten. s. iusta. Itē alleg. l. non videtur. j. de iudic. r. l.
eo tempore. j. de pecu. Sed in hoc dubito. per. c. pia. de ex
cep. lib. vi. Sed gl. in. c. j. de iudi. in. vi. habetur q̃ licet non
valeat processus excōicati. tamen si a iudice vel a parte nō
repellatur valet: sic saltem cansatine teneatur citatus cō
parere. Preterea per teg. l. j. an per alium cau. ap. r. l. p. c. s.
ad crimen. de publi. iudi. q̃ licet procurator non admittat
in causa criminali. tamen si non opponitur valet per eum
gesti. vt. l. quannus. C. de adul. Preterea tertio habemus
q̃ miles non potest esse in iudicio. l. miles. de procur. tamē
processus per ipsum factus tanq̃ per procuratorem si non
opponitur valet. Ita vñmum. C. de procur. igitur saltem
ad hoc vt citatus opponat exceptionem debet cōparere.
Sed aduerte quia sententia Jaco. de Bel. fuit dicta per
Inn. in. d. c. preterea. Nihilominus ad saluandū eos dico q̃
omnia illa tria iam dicenda q̃ processus factus valet si nō
opponitur procedunt quando reus citatus cōparet r non
excipit: sed quando nunq̃ comparuit etiam processus sit
nullus. 15 Item facit dubiū q̃ nemo debet ex delicto me
liorem conditionē facere. l. nō fraudantur. s. i. j. de reg. iur.
16 Item q̃ negligentia nō debet prodesset. c. cū qui. de pres
ben. in. vi. l. si seruus. q̃d vt aut clam. Sed limita dictū Inn.
quando citatio nō constituit citatum in cōtumacia: exem

plū q: nō potuit citare. s. de interro. act. l. si filius. Superest in predictis alia dubitatio. Vidistis q: quando certū est q: iudex quando non habet iurisdictionem citatus comparere nō debet: queritur an debet esse certum an ipsi citator vel iudici. De hoc casu in. c. si duobus. extra de app. vbi requiritur q: sit certū ipsi iudici citati. p̄ hoc deciditur questio. si iudex secularis citat clericū an debeat comparere. Aut enim certū est iudici seculari clericū et ipsi clerico constare talem non habere iurisdictionem et tunc nō tenet cōparere. Aut est dubium ipsi iudici. Spe. in tit. de cita. s. i. ver. sed pone iudex secularis. quem sequitur Jo. And. vbi vult q: non debeat comparere. c. si clericus. de iudi. glo. xxi. q. iij. in. c. conuenio. est in contrarium in hac opi. Ego statē per hunc in. l. si quis ex aliena. Item ex his decidit alia questio. est quis exemptus a iurisdictione iudicis. pone q: princeps exemptus a iurisdictione episcopi vel presidis quēdam clericum vel laicum. Sodo iudex citat exemptū an teneatur comparere? In dubio tenetur comparere ad allegandum vel ostendendum suū privilegium. Inm. ponit in. c. ep. parte. de app. in addi. dices contrarium q: tali casu iudex non impeditur cognoscere hac ratione: q: talis cōmoditas venit accessorie ad causam. Glord. in. c. quia sepe. de elec. lib. vi. cuius ratio est. quod accessorij natura nō est. vt principale suū iudici positum reddat. c. super eo. de p̄ben. lib. vi. Jo. And. ex teg. l. qui testamento. de testa. l. i. dictantibus. C. de testa. probat hoc: q: quāq: in re sua non possit esse testis: tamē potest quando nō fundat super principali: vt. c. in super. extra de testib. Tercia opinio fuit Ant. de de But. in. c. super literis. de refer. dices q: aut cōmodū est parui: a ratione huius minimi cōmodi nō prohibet cognoscere an sit sua iurisditio: q: de minimis iudex non curat. l. sciēdū. de in te. resti. Item ratio est melior: q: nō prohibetur recipere esculenta et l. plebiscito. de offic. p̄sid. aut cōmodum est magnum ex forma statuti: tali casu forte non potest cognoscere. Ego dico q: vtroq: casu nō prohibetur cognoscere. Probo certum est q: delegatus recipit spōtū las: vt in. d. ant. de iudi. et nihilominus ipse potest cognoscere an ipse sit cōpetens: vt in. d. c. super literis. de refer. Et si dicatur q: dicta. c. loquitur de iure canonico quo casu prohibetur recipi spōtūlas. cum ab omni. de vita et honesta. cler. Si de iure civili tunc permissum est spōtūlas recipere. Septimo fallit quando esset questio de totali fundamento iurisdictionis: q: tali casu non poterit cognoscere. Bar. in. l. ex sententia. s. de testa. quam sequitur. d. Anto. in. c. ceterum. extra de iudic. Exemplum in eo qui conuenitur negante quem esse senatorem vel potestatem. Sed si diceret q: talis sit potestas sed alio respectu nō possit cognoscere: q: tunc dicit q: de incompetenti cognosceret. Sibi videt q: predictorum sententia non sit vera: q: cōtra cum qui reputatur senator vel potestas: talis exceptio q: nō possit esse sonator: q: infamis: vel q: seruus non potest opponi. Inno. in. c. sciscitatus. de rescrip. c. cum super abbatis. de off. de leg. Spec. in tit. de iudi. deleg. s. ex cap. potest. Alleg. l. ij. C. de sententia. l. l. Barbarius. de off. p̄cto. Sed debet recurri ad superiorem si sit infamis vel seruus. Sed presupposito q: hec exceptio possit opponi: q: ipse idem potest de hoc cognoscere probo. iurisditio iudicis ordinarij est fauorabilior: et extenfibilio: q: delegati. Gl. in. c. super literis. de refer. in. vj. sed delegatus potest in hoc cognoscere: vt Bart. in. l. item quia. C. de test. iute. multo magis poterit ordinarius. Exemplum in delegato qui habet commissionem de cancellaria: et dicitur illud rescriptū falsum. Bart. in. d. l. itē q: dicit q: potest ipsemet cognoscere. non obstat. l. ij. de sen. et l. Barbarius. Item fallit quando questio non est inter partes. sed inter iudices delegatos. qui cōtendunt ad quē spectet iurisditio: q: tunc eliguntur arbitri. c. pastoralis. extra de refer. Item fallit quando questio non est de simplicij vsu iurisdic. ex eo q: ipsi iudici aliquod cōmodū potest applicari: vt in. c. ceterū. extra de iudic. que est not. Inno. vbi de feudali re est questio: q: tunc pronuntiando se iudicem pronūciat et tacite se dominū. Hoc intelligo fore verū quando huiusmodi cōmodum sibi resuleret inter dictas partes: q: si extra litigātes tunc posset ipse cognoscere. hoc est not. Inm. in tit. de iudi. in. c. ceterū. fallit etiā hec regula quando pars denegaret delegatē potuisse causam cōmittere: vt not. Spec. in tit. de iudi. deleg. s. ex cap. sed q: cognosceret: q: tūc hec cognitio remittit ad delegatē.

Sunt enim duo vltimi casus multum dubitabiles. An si obijciatur iudici incompetētia ratione excoicationis possit ipse de hoc cognoscere. Spec. et l. d. off. in tit. de renunc. s. si. ver. sed quid si excoicati. vbi cōcluditur q: opponit ordinario: tunc remittit ad superiorem. Respon. q: videretur causa propria. Aut opponitur iudici delegato: et tunc nec ipse cognosceret sed eligunt arbitri: hoc ideo q: similiter dicimus de causa suspicionis allegata delegato: vt. l. apertissim. l. cum specialis. C. de iudi. Dicitur nullo modo iudicem de excoicatione posse cognoscere: sed tunc recurrit ad superiorem. Et est ratio fin Bar. q: si ratione spōtūlarū impeditur: vt in glo. l. de iure. i. ad municip. et est minor: penat multo minus dicta excoicationis cognitio seit exequi in agnum cōmodum sentiet: q: imaginā penā cūtat. Sed opi. Bart. non videtur vera: q: falsum est q: dicit de spōtūlaris. Tercia fuit opinio Inm. in. c. cum super. de offic. delega. quā tenet Jo. And. in nouel. de excep. c. pia. qui dicunt posse de hoc iudicem cognoscere. et est teg. bic. l. si quis ex aliena. q: regula est. et tunc si reperiant banc exceptionem verā pronūciabit se iudicem nō esse. et si opponat q: manifestat suā turpitudinem quā nemo presūmit manifestare: vt q: tūc si male pronūciaret appellaret ab eius sententia. et superior tunc cognosceret. Sed si vera est boni opinio volētis equiparare exceptionē suspicionis et excoicationem oppositū: debemus dicere: q: vt suspicio opponit ordinario. Et si de iure civili queramus: nullatenus recusatur. sed illis adiungitur. aut si vero contigerit. C. de iudic. Si de iure canonico aut ille qui est ordinarius est immediate datus a principe: tunc eligunt arbitri: vt in. c. cum speciali. de appell. c. secundo requiritur. de app. aut datus est ab inferiore a principe: tūc hec causa coram superiori agitari debet: vt in. c. si contra vnu. de off. deleg. lib. vi. Si autem opponit cōtra iudicem delegatū: tunc aut est vnus tantum datus delegatus ab inferiore et cognoscitur coram delegante: vt. d. c. si contra vnum. aut hic vnus est delegatus a summo pontifice. et tunc cognoscunt arbitri. d. l. apertissim. l. cum specialis. et d. c. suspicionis causa. de offic. deleg. in. vi. Aut duo sunt delegati a principe: tunc si contra vnum opponatur exceptio si delegati sunt cum clausula q: si ambo et tūc aliter cognosceret: si sine tali clausula tunc arbitri cognosceret: vt d. c. si contra vnum. Hunc igitur ad propositū cū voluerit dicti doc. equiparare exceptionē suspicionis et excoicationis non debuerunt simpliciter. sed distinge vt dictum est. Quid de hoc dicendum: et puto opi. Inm. quam sequit Jo. And. in. d. c. pia. fore veram: vtz q: ipse cognosceret et non arbitri: q: vnum tantum reperio casum in quo arbitri eliguntur: vt. d. c. pastoralis. Sed aduerte q: dum queritur q: cognoscat ego pondero modū excipiendi. Aut enim pars dicit dico vos excoicatum et de excoicatione cognoscere nō posse: hoc casu ipse cognosceret p̄ regulā huius legis. et talis casus cū non reperiat exceptio. ergo est sub regula. Aut exponit exceptio dicēdo dico vos excoicatum et vos nō posset cognoscere: q: mibi estis in dictis istis suspectus: et tunc eligantur arbitri: q: hic etiam opponitur exceptio suspicionis de qua cognoscere non potest. Et si diceret poterit in hoc iudicio suspicio allegari: Et sic q: q: iuris est de toto quo ad totum. idem de parte quo ad partē. l. que de tota. s. de rei vend. l. qui semisses. s. de vsur. Per ea que dicta sunt potest alia questio terminari: nūquid si opponat exceptio infamie idem sit dicendū? vna tamen differentia est in hoc: q: excoicatio potest opponi contra ordinarium et delegatū ratione periculi. q: est in cōdione: sed in exceptione ne infamie et seruitutis nō potest opponi contra ordinarium quādiu per superiorem tolerat. viij. q. iij. c. nonne. hoc tenet Inm. in. c. sciscitatus. de rescrip. c. cum super. de off. deleg. Remedium q: tunc adeat superior: et coram eo exponatur de huiusmodi seruitute et infamia. Item habes q: licet infamis et seruus non possit esse delegatus. si autem fuerit et ei opponit acta per eū facta sunt valida: vt p̄ Spe. in. d. s. excipit. ver. sed nunquid infamis in tit. de off. iudic. deleg. alleg. l. ij. C. de sen. et interloc. Quero scienti se esse infamē. vel seruū princeps cōmittit causam: nūquid ipsemet debeat sibi opponere. Vna fuit opi. Inm. in. d. sciscitatus. q: nō: sed debeat partes expectare. Ratio q: cognoscere de causa onus est: vt. l. inuneris. s. iudicandus. s. de mun. et bon. Sed infamia nō prebet excusationem ab oneribus: vt. l. nec infames. C. de decu. l. igitur et alia opinio fuit

Hal. in. l. i. C. si fer. vel lib. ad decur. l. i. q. ubi dicit aduertens
dum esse in modo excipiendi, v. e. ea que sunt inducta ad
penam non debent eodem modo tribuere: vt. l. relegate. i. de
interdic. r. relegate. circa si. Aut ita dicit. domine velle libeter
ad hunc honorem aspirare sed non possum q. seruus, r. tunc
talit. excusatio excusatur. per. d. l. i. q. ubi dicit malum quis face
re nisi excusatur. Tertia fuit opi. Bar. in. l. C. affinis. i. de
sen. dicentis q. aut causa delegatur proprio principis mo
tu seruo vel infamit: tunc ipse non teneat dicere: vt. l. Barba
rius. de offi. p. to. que nihil facit ad hoc. Sed melius facit
c. si proprio motu. de preb. in. vi. Aut princeps delegat ad
petitionem eius qui infamis vel seruus est: r. tunc ipse ex
primere debet. per dictu. teg. l. i. si fer. aut lib. bene facit. l. si
aliquid. de suscep. r. archa. lib. r. Sed puto opi. Bar. verio
rem, quando motu proprio fieret: q. ante ad posulationem
vera est opinio Hal. Sed opi. Bart. probat per. l. qui cum
vno. j. de re mili. in. si. vbi non declarauit quis de potestati.

6 ¶ Item dubitari potest quando iudici delegato oppo
nitur exceptio falsitatis rescripti que exclusiua est ipsius iur
isdictionis. nunquid ipse possit super eadem cognoscere r.
pronunciare. vna fuit opi. Jnn. quam sequuntur Jo. And.
r. do. Ant. in. c. super literis. de rescrip. q. non possit ipse co
gnoscere. sed remittere debet ad superiorem. Alia Bar. in
duobus locis. in. l. idem frater. j. de testi. l. p. rescrip. C. si
contra ius vel vtili. public. distinguendo aut constat mani
feste falsum, r. tunc non potest ipse cognoscere: vt. l. i. C. de
edict. diui. l. Hadria. tollen. q. super notorijs non cadit cogno
tio. c. ad nostram. de iureiur. Aliquando fit dubium an sit
funditus falsum vel no. r. tunc iudex non cognoscet p. teg. in
d. l. idem frater. r. l. i. C. de sententia. l. Barbarius. C. huius
ter ego teneo q. quando dubitat opinio Bar. sit vera per
regulam. l. si quis ex aliena. r. huius. l. Sed tunc pone stante
re dubia iudicem pronunciaffe verum rescriptu: nunquid
hec sententia transeat in rem iudicatam. Barto. in. d. l. p. rescri
ptione. videf dicere q. sic. Jnn. in. d. c. sup. literis. dicit con
trarium. Ego hoc approbo quamq. dicat Bart. quoniam
mandatu procuratoris r. delegati equiparatur: vt. l. minor.
r. l. r. quia. s. de iurisd. omn. iudi. Sed exceptio falsi procu
ratoris potest semper discutiri: vt. l. licet. C. de procura. r. c. in
nostra. extra co. tit. Idem igitur dicam in iudice delegato
que theoria Jnn. duas habet limitationes. Nam illud ver
bum nisi a sententia illa fuerit appellatum r. talis sententia
confirmata: q. tunc non poterit vterius discutere de rescri
pti falsitate vel veritate. hoc est not. Jnn. in. d. c. ex literis. r.
claris in. c. j. de confir. vti. vel inuti. ¶ Item limita nisi ius
deq. pronuncians fuerit ordinarius in alijs causis: q. tunc
licet appareat post pronunciationem de falsitate non poterit
discuti si appellati non fuit: vt. dig. Jnn. in. c. preterea. in
versu. hoc autem fatemur. de verbo. signific. C. Adodo
sequitur q. videre an possit appellari a sententia iudicis qua
se competentem iudicem pronunciat. Dicite q. sic: vt in an
habita. ne filius pro patre. Sed nunquid possit in integrum
restitutio per minorem peti qui non appellauit. videf q. sic: q.
vbiq. minor: ledit in integrum restituitur. Nam r. postea.
j. de iureiur. Sed contrarium est verum: vt per Jnn. in. c. cor
felicit. extra de in integr. resti. Ratio est: q. vbi modica est
lesio minor non restituitur. l. scio. j. de in integr. resti. sed bec est
modica ergo r. Ad idist an r. quando iudex pcedere pos
sit. Puta papa dedit conseruatores ad tuendum missum in
possessione spiritualis beneficii. an cognoscere possit de in
iur. in dubio: Dicif q. non nisi de manifest. vt in cle. j. de offi.
deleg. in. vi. Quid si agat ex manifesta iniuria: r. negatur: r.
per negationem efficit res dubia. ¶ Et pone inquisitor: proce
dit contra forelegos: vt in. c. accusatus. s. sane. de bere. lib.
vi. r. post accusationem quis negat: nunquid tales possint vi
dere an sua sit iurisditio. Si sunt contrarie. vna in. d. c. j. q.
si efficit dubium poterit cognoscere. Alia in. d. c. accusatus.
vbi negat factu totaliter r. habet locum. d. s. sane. Aliq.
quis non negat factu sed qualitate. scz esse iniuriā mani
festam: r. tunc procedit. d. c. j. de off. deleg. ¶ Alterius iudex
qui nullu r. habet iurisdictionem, vel de cuius iurisdictione
probabiliter dubitat procedit absq. pronunciatione. an sit
iudex: an valeat pcessus in principali Bar. ponit hic. Ego
aliter declaro dicendo breuiter q. aut ipse iudex de cuius
iurisdictione procedit contra partē r. cōparentē in iudicio r.
negantē r. sua iura ostendentē tali casu videtur q. sup. ista
exceptione sit pronunciatu: q. licet super incideti non pros

nuncietur: vt. l. i. C. de ord. iud. r. l. quoties. de iudi. nihilomi
nus super emergenti sic. l. a procedente. C. de ord. iudi. Et
ideo talis pcessus sit nullus: tamē cōtrariu est verum: q.
si negat r. iura super hoc producant talis iudex videf tacite
te pronuciare per processum ad vltiora. in. c. ex parte. iij.
de app. r. ideo non reddit nullus processus ipse. glo. not. j. de
iud. l. i. s. sed si dubites. in verbo. intueri vel statuere. Alind
membri est q. iudex procedit cōtra cōtumacem. tali casu
dicendu q. aliquando iudex nullam iurisdictionē ipso iure
habet: r. tunc nec pcessus ad vltiora non videf tacite pro
nunciatu ex co: q. per processum nullu non potest sequi ta
cita pronuciatio. regula iuris non prestat. de reg. iur. in. vi.
r. in. c. j. de sacra. non ite. Si vero talis iudex habet ipso ius
re iurisdictionē: tunc est validu. Sed si contumax non pas
ruisset r. illam exceptionē elisset. tunc per processum ad vl
teriora videf tacite pronunciatu se fore iudicē. Nam p. con
tumaciam habet lis pro contestata. l. sed si suscepit. j. de
iudi. ¶ Quero r. allegat in libello qualitas concludens iur
isdictionem iudicis, que per conuentu negatur. nunquid
super illa sit pronunciatu vel discutiendu anteq. ad vlti
oria procedat: Exemplu forensis sortiretur forum alibi ra
tione cōtractus vel delicti. Adodo ponat q. is qui cōtra
git conuenit coram senatore Romano, r. negat se cōtraxisse
se: r. sic negat qualitas que prius fundabat iurisdictionem.
Jnn. in. c. Romana. s. contrabentes. super verbo, contra
ctibus. de foro compe. li. vi. dicit q. saltem summam iudex
discutere debet an talis cōtraxerit vel deliquerit. Et si re
periatur cōtraxisse ad vltiora procedat. Alleg. l. istam. r.
l. si quis ex aliena. r. c. super literis. extra de rescri. Spec. in
tit. de compe. iudi. adi. s. j. ver. vi. r. alio ver. sed pone aliq.
cum seq. But. cum l. y. in. l. p. rescriptione. C. si cōtra ius vel
vtili. pub. r. ibi Hal. adijciunt duo similia. Primu id q. dis
cimus in actis ad exhibendu que est preparatoria reuēdi.
l. si in rem agat aliquis. j. de rei vendi. Et in hac actione ad
exhibendu sufficit statim constare de dominio. l. iij. s. scien
dum. j. ad exhib. In preparatorijs ergo sufficit summam
constare. Ita igit in casu isto proposito sufficit de qualita
te predicta. scz an quis contraxerit vel deliquerit summa
tim probare. at de decisus iudici plenarie est probandum.
vt. l. iij. s. cauere. j. de arb. edic. r. q. not. in. l. a diuo p. d. o.
s. si super rebus. j. de re iudi. Secunda opinio est q. Pet. de
Bellaperti. in. d. l. p. rescriptione. dicentis istā admittendam
esse exceptionē. sed non discutiendam: ne de eisdem rebus co
gnoscatur: vt. l. licet. j. naute caup. stab. Sed bec opinio non
est vera: q. id posset esse verum. quando bis cognoscetur
plenarie non summarie. Causa in. c. veniens. ij. extra de tes
tib. l. si quis a liberis. s. si vel parens. de lib. agnos. r. l. si ius
deg. s. de his qui sunt sui vel alie. iur. ¶ Et responde vt Hal.
in. d. l. p. rescriptione. dicens q. hoc non cognoscatur bis de
eadem re vno modo sed diuerso modo. Nam ante litis con
testationem solum probat an contractum sit: post litis ve
ro plenum factu Bar. dicit non fore necessitatem discutere
de exceptione negati. qualitate per teg. in. l. cum quedā in. s. si.
s. de iurisd. omn. iudi. Sed ad vltiora procedi debet: q.
non inspicit quid petis: sed respondet q. ibi iudex erat cōpe
tens pro mensura debiti siue erat veru siue falsum. Sed in
casu nostro non stabat qualitas fundans iurisdictionem si
falsa erat: q. si non erat subiectus super eum iudex nullam
habebat iurisdictionē: si falsa erat: si falsa erat similiter. ¶ Et
respondet aliter scz ibi posito q. summa non erat totaliter ve
ra p. parte: r. sic iurisditio non habebat primordiu veritatis:
l. cū filius. s. heres. de leg. ij. sed hic multu videf habere pri
mordiu veritatis: q. dico nunq. fuisse. Pro opi. Bar. facit
hoc. r. l. i. j. de iudi. q. de his que cōtingūt principale intes
tationem agentis ante litis cōtestationē non est discutiendu.
Sed po. est responderi q. hoc est verum scz ad effectum vt
sequat sententia diffinitiu: sed vt iudicis iurisditio funde
tur: merita principalis cause ante litis contestata. bene discu
ti possunt. d. c. super literis. r. l. si quis ex aliena. hoc sequit
Jnn. in. c. ceteru. de iudi. r. c. cū sit generale. de foro compe.
fin q. refert. d. Ant. Jo. And. in tit. de compe. iudi. adi. in
addi. Spe. ver. quid si conuenit. Tertia opi. fuit Suliel. de
Lun. in hac. l. que l. y. recitat in. d. l. p. rescriptione. dicens. q.
hec exceptio q. talis non cōtraxit vel non deliquit nullo mo
do non admitti: q. non est probabilis. ¶ Probatur: q. posito q.
alibi cōtraxerit r. probet: non sequit q. r. hic non poterit cō
trahere. l. qui bis idē. de verb. obli. r. l. si id q. j. de iud. Sed

Ludo. Roma. in primam. ff. veter. part.

attende quia si eundem contractum quis fecit Florentie: postea Rome: tunc ratione contractus non fortitur quis forum. d. l. si id quod. Sed si negatur contraxisse: quia vult probare eo tempore fuisse Florentie: adhuc non valet hec consequentia: quia per procuratorem contrahere potuit hic vel quia solutionem destinavit. Bart. adiungit, sed si non negatur contractus, sed locus negatur: hoc casu est admissibilis exceptio hec. Sed si negatur contractus ipse est cum Buiel. sed opinio eorum non est vera: quia pre-supponit quod negatur de beat probari. l. ei qui. ff. de prob. 2. d. l. actor. C. de probatio. Item regula est in l. non ignorat. C. qui accu. non poss. quod ubi qualitas inducit ad fundandum iudicium probanda est. Secundo supponit quod ista negatur non sit probabilis: sed contrarium est verum. l. optima. de contrah. emp. puta si actor dicat sibi exhiberi instrumentum ad hoc ut videat tempus: quod quando quis vult probare instrumentum de falso edendum est tempus. in l. de inuti. stipu. s. item verborum. a si non lit edere de negabitis sibi per iudicem audientia. Sin autem dicat actor contraxisse sine instrumento, sed coram testibus reus respondebit an contrahi per me vel per procuratorem quod dicitur bona. Et sic licet negatur sit improbabilis tamen coartata loco et tempore probabilis est. et per hoc apparet reprobatum dictum Fran. de Aref. Pro veritate facio tria membra, quod aliquando qualitas fundatur in iurisdictionis deducit in libello, nec negatur: tali casu preedit iudicium absque discussione utrum sit vera vel falsa. c. si clericus laicum. de foro compe. in v. Aliquando qualitas negatur per reum: et tunc facio duo membra, scilicet quod aliquando ad fundationem iurisdictionis requiritur qualitas esse vera: aliquando sufficit eam esse dubiam. Primo casu fit cum opi. Inn. Jac. But. a sequenti. scilicet quod saltem requiratur sum. probatio p. l. si. sed si dubitetur. de iudi. Probatur etiam per l. in fundo. de rei vendi. ne iudicia sint frustratoria. Item non debet quis manifestis sumptibus vegari. Item frustra allegare exceptio quod eum non haberet releuare. l. ad probationem. l. matrem. C. de proba. Preterea sequetur quod exceptio ante lit. contestata, nunquam procedit: contra regulam iuris indultam. de reg. iur. in vi. Aliud membrum scilicet quod verum dicit. Inn. quod potest ad ulte riora procedi quando sufficit exceptione esse dubiam. Ita loquitur in d. ceterum exemplum. si laicus committit sacrilegium subiicit iudici ecclesiastico: ut in d. c. si sit generale. de foro compe. siue sit manifestum siue dubium an commiserit. xvi. qd. i. c. in canonibus. xxiij. q. iij. in petentibus. In gl. si. conclusio de quod duobus actionibus peti potest interesse, scilicet actione ex stipulata ante sit certum contestate litis initio, et certi condicet. scilicet postquam est certum. ut l. certum. si. cer. pet. a. in l. de verb. obli. in prin. Item quod si fideiussores ad factum obligatus non fecerit, ad interesse tenetur. Item queritur pone quod fideiussores de iudicio sibi pena punierit que minor est quam interesse nunquid poterit actor petere penam, et id plus quod deficit in interesse per nonationem secuta. Nam prima obligatio ad interesse transfusa est in obligationem pene. l. qui usufructu. de verb. obli. De iure nouissimo contrarium, quo iure nunquam inducit nonatio, nisi per partes expressum fuerit. l. si. de noua. a. in l. quib. mod. re. contrah. obli. s. preterea. Et si peti poterit utrumque hoc iure queritur nunquid obligatio subsequens nouet precedentem obligationem: et sic peti possit pena. Facio tria membra. Aliquando ipsa pena adijcit liberationi. l. rescriptum. si pactum. de pac. quo casu an nonatio inducat. Dic quod aliquando ipsa penalis stipulatio adijcitur ipsi contractui obligatorio in quo venit quod dari. Bar. in l. ita stipulatus. de verb. obli. l. r. a. Bal. in l. si pacto quo penam. C. de pac. Alij in l. duo societatem. l. p. soc. l. si quis a socio. Aliquando vero adijcit contractui obligatorio in quo venit quid traditur: tunc an in nouet principalem obligationem habetis in l. p. d. i. de act. emp. Alij quando adijcit ipsa penalis stipulatio contractui obligatorio in quo venit quid facitur: tunc an moria prima obligatio est materia nostra. In qua facias tria membra: scilicet quod aliquando ipsa pena adijcitur pacto ratione contumacie. l. apud Elsum. s. item queritur. de doli ecce. quo casu utrumque peti poterit. Aliquando adijcit gratia determinandi ipsam obligationem quo casu non obseruetur id quod promissum est: quo casu pena succedit loco interesse. in l. de verb. obli. g. vlti. l. i. in fi. de prelo. stipu. l. si. si. qui satisfacit. cogan. Alij quando sumus in casu dubij, an ipsa pena fuerit interposita loco contemptus: non fuerit adiecta generaliter des

terminando. tali casu dico quod aliud iure Digestorum, aliud iure nouissimo.

In ius vocati vt cant. c. Rubri.

Rubri. continuatur, quod supra dictum fuit de pena eius qui in ius vocatus venire contemnit: quod aliquando vult dare fideiussores de veniendo: vel vult cauere de representando segitur sequebatur videre quibus esset data ista fideiussio.

Summarium.

- 1 Fideiussores de iudicio sibi vel representando debet esse sufficiens.
- 2 Persona necessario coniuncta qualiscunque sit, dicitur sufficiens ad representandum in iudicio vocatum.
- 3 Oratio vniuersalis in partem falsa censetur in totum falsa.
- 4 Stipulatio penalis duo continens vno tantum soluto pena non euitatur.
- 5 Consanguinitas quid operetur in materia prestande fideiussionis.
- 6 Consanguinitas in prohibitorijs quandoque doli excludit.
- 7 Personae necessitatis coniuncte in materia fideiussionis que dicantur.
- 8 Iuramentum in materia fideiussionis habilitat alii insufficientem.
- 9 Consanguinitas multis gaudet prerogatiuis diuersis quod habet effectus.

Dicto. Quilibet regulariter pro rei qualitate fideiussores pro se in iudicio presentando dare debet: libera tamē dādo personā sibi necessariā coniunctā, si egena sit et recusans illā recipere quinquaginta aureorum pena mulctatur. et pluralis locutio non verificatur in vno. h. d. totus tit.

- 1 Cito. primo quod fideiussores de representando locuplet esse debet pro rei qualitate. Item secundo quod persona necessitate coniuncta vocata in iudicio posito quod egenasit nihilominus ad promittendum vocati representatione censetur idonea. Item in l. si. quod vniuersalis oratio falsificata in partem falsificata censetur in totum ita cōiter allegamus. l. id quod plene not. de reb. dub. l. si is qui ducenta. g. vtriusque. Item.
- 2 Item eadem quod si stipulationi penali duo insint: vno cōplete nihilominus pena non euitatur: sed pure in solidum committitur, quod dicitur in l. stipulationum. c. l. si. p. e. a. vlti. de ver. obli. g. et plene dicitur. l. si quis cau. l. si seruus. s. si plurimū. vides
- 3 primo quod consanguinitas inducit ut eum qui egena est faciat haberi pro locuplete ad sufficientiam prestande fideiussionis. Secundo quod si licet in actis que sunt de genere prohibitionum presumatur doli. l. si non conuicti. C. de iniur. nisi bilominus quando ille actus fit inter coniunctos cessat doli. l. in l. i. C. ad leg. Come. de sica. quod stat in ipso accusante probare doli. Secundo est quod cessat presumptio metus. C. de transac. l. transactioni. la. picola. Tertium est presumptio fraudis in fauorem consanguinei qui extranei sunt auferunt ab ipsis consanguineis. Ita probatur in l. data. C. de dona. l. p. e. de bonis lib. Aliud est quod stante statuto quod de quolibet contractu ex quo ius transferretur titulo lucratiuo soluat gabella talis solutio cessat si contrahatur inter consanguineos. C. de impo. lucra. l. i. lib. g. Aliud est quod ratione illius persone adueniente purificatione pacti adiecti in diem preferat alteri extraneo si tamen dare velit quantum ille extraneus. de mino. l. si in emptione. Et enim satis considerabile interesse inter ipsos consanguineos. l. libertas qui soluedo. de bo. lib. l. que tuto. de admi. tut. Aliud est quod ubi sunt plures creditores omni qualitate pares qui cōtendant super remittenda hereditate defuncti illi preferunt qui sunt ipsi defuncti cōiuncti. l. Imperator. de pac. Aliud est quod dum agitur de vendendis bonis ipsius debitoris: is qui debitori cōiunctus est preferri debet in emptione. l. de pri. cre. Aliud est quod supportatio oneris ipsius patris affert cōmodum et utilitatem ipsi filio, et euenit ita dicitur Bar. in l. cū scim. C. de agric. c. cens. lib. xij. Que autem sint persone necessitate coniuncte quantum ad hanc materiam, dicitur in Buiel. de l. in. in l. lege Julia. de testib. omnis ille qui in integ. aduersus suos non cogatur testimonium dicere. Quis ille continetur

nebantur in hoc edicto. Videtis hic sufficere fideiussores
 cofanguineū prefari pofito q̄ egeamus fit id habeat locū
 eo cafu quo reus nō poffit reperire alium fideiussores. vel lo
 cum habeat indiftincte. Primo cafu q̄ locū habeat fi aliu
 reperire nō poterit locupletē: eo q̄ quis facere cogit qd
 fibi non noceat. l.ij. §. idem varius. de aqua pluvia. arden. 2.
 l.ij. in prin. §. folu. inatri. nīlominus contrariū est veritas.
 f3 q̄ ifte titulus locū habeat fine reperiat fine nō: q̄ fuffi
 cit q̄ p̄flet cofanguineū: q̄ de nīlo bec litera nobis fer
 uiret fi nō reperiret alium. Namq̄ liberatur quis eo ipfo q̄
 fimpliciter iurauit de cauēdo fi aliu locupletē nō reperiat:
 2 sic p̄flet qd est minus: vt in aut. generaliter. C. de epif. 2.
 cler. bene facit. l.ij. §. fed fi dubitet. §. de iudic. Igitur locū ha
 beat ifte titulus fine reperiat fine non. C. Itē querit nūq̄
 quid ifte titu. habeat locū omni cafu fi p̄flet egenū 2c. vi.
 def. q̄ fic. l.ij. §. generaliter. de leg. p̄flet. c. folite. de maio. et
 obe. Sed contrariū est verū f3 q̄ folū locū habeat in fide
 iufiore de rep̄fentando: q̄ in alio requirit q̄ fit locuplet.
 l. qui arbitro. §. qui fatis. cog. 2. §. de fiduciis. C. Itē querit
 in eo qd dicit glo. nemo odio carnē fuam habere d3. Scitis
 q̄ ftatuta cōtra libertatē nullius funt momenti ipfo iure.
 auf. caffa 2 irrita. C. de facrofane. eccle. 2. c. perpendimus. de
 iudi. 2. fauore ecclefiaftico est introductū. 2. c. diligenti. de
 foro cōpe. q̄ clericus nō poffit corā laico cōueniri. C. Mo
 do pone fit ftatutum reddidit clericus declinauerit forū fe
 clare cofanguineū puniant videat q̄ valeat. Sed contrariū
 est per text. in l.ij. §. qui honorandus. §. quar. rer. actio nō def.
 Nam per hoc ftatutum reddidit clericus timidiōr. 2 in. c. de
 fla. cōtra lib. eccle. in vñb. feud. idem Bar. in l. i. ad fi. de iudi.
 in. vi. 2. l. beres meus. §. q̄ in fraudē. C. Tenio ad ea q̄ cofan
 guinitas inducit. 2 est. §. casus. nūq̄ f3 q̄ emphyteofis
 tradita p̄decefforū vñq̄ in tertiā generationē fit finita. C. Er
 te ego qui fum de quarta poffum p̄fide adire q̄ def. mibi.
 2 is magis cogit dare pro equali cēfu. Bar. in l. ij. §. de priu.
 cred. 2 in l. i. mibi 2 Titio. de verb. oblig. C. Item inducit.
 f3 q̄ licet als regulariter feudū alienatū fit prohibita fine
 dū voluntate: 2 fi alienet est multa imponēda: nīlo
 minus poterit feudū paternū alienare in cofanguineū. in
 vñb. feud. in. c. de alie. feu. 2 in. c. de alie. fen. pater. 2 in. c. i.
 §. fed 2 res. per quos fiat inuefti. digi. de patrono. Nam ou
 pleg est f3 q̄ fit de nouo. puta mibi ferutorū princeps vir
 tute confiderata cōceffit feudū qd nūq̄ p̄decefforū con
 ceffum fuerat: aliud est qd habet originē a p̄deceffore. et
 aliud f3 q̄ vafallus alienet feudū in extraneā perfonā. vel
 in eam. que est cōiuncta in tertio vel quarto gradu cofan
 guinitatis. Pōt enim ipfe dicere emptori recipias pecu
 nias: 2 fic renouare feudū. in. c. i. in l. q̄b. mod. olim feu. alie.
 po. Aliud in. c. §. Titius. fi de feu. fuer. cōtro. inter domi.
 2 agra. in vñb. feudo. C. Item inducit. f3 q̄ prelatus. pofito
 q̄ infeudare vel in emphyteofim dare poffunt res folitas
 dāri: nīlominus nō poffunt dare corū cofanguineis. glo.
 in. c. i. in tertio tit. lib. feud. 2 qd not. Bal. in aut. quibufcūq̄
 modis. C. de facrofane. eccle. C. Itē inducit ad aliud. f3 q̄
 licet illi q̄ funt in officio inrfdictionali ciuitatis. nō poffunt
 in ea viderē: vt. l. i. de cōdic. inde. §. nīlominus poterūt
 ea que fuerunt fuorū antecelforū. §. de contrab. emp. l. qui
 officij. Aliud est f3 q̄ patri meo vel marito quantūcūq̄
 ciuitatis 2 reipublice hofti effecto cofanguineus alimēta
 p̄fcare potest: cū als puniat. Text. est notabi. in aut. ince
 ftas. 2 vnde fumit. C. de incest. nupf. 2 l. mutus. §. manēte. §.
 de iure dot. §. allit nīl effectus fuerit hoftis ratione pacis
 fracte cū alia perfonā priuata: qd eo cafu alimēta cofangu
 nei p̄fcare nō poterūt. Text. in. c. i. §. fi quis hominē. de pa
 ce 2 eius viol. in vñb. feud. C. Item ex bis refultat q̄ftio.
 Hoftes ciuitatis fne cuilibet licite occidere potest. l. iij. §.
 trāsfugas. ad l. l. Come. de fec. C. Adodo pone pater meus
 effectus hoftis reipublice: an potero eum occidere: dicās
 q̄ nō. Text. in l. minime. §. de relig. a fump. fūne. 2 illā refert
 Bar. i. l. fi adulteriū cū incestu. §. liberto. ad l. Zul. de adult.
 C. Itē inducit f3 q̄ licet als receptator rebellū magima
 pena afficiat: tamē fi cofanguineū receptat nō puni: pof
 to q̄ pofit. in l. ij. §. de recep. C. Itē inducit q̄ licet pena affi
 ciantur qui cōcant cū excoīcatis: tamē cōcāns cū grana
 to nō puni. Text. q̄ iij. c. quoniam multos. 2 c. inter alia. de
 fen. egecōi. C. Itē inducit f3 q̄ licet regulariter percutiēs
 laicū nō incidat in penā excoīcationis: tamen fecus fi con
 sanguineū. §. vij. q̄ iij. fi quis fuadente. §. primus cafus est in

c. fiant cūcti. de elec. in. vi. C. Itē inducit q̄ licet ille qui in
 oratore vel legatū deputat nō poffit feruire per fubftitutū
 poterit tamen per filiū fuū. vt. l. sciendū. §. legatus. §. de leg.
 C. Item 2 aliud v3 q̄ quis decedens nō electa fepultura
 in locū maioris parochie fepeliendus est. de fepul. c. is qui.
 lib. vi. 2. §. q̄ ij. c. placuit. Aliud in l. i. §. quatuor. de leg. ij.
 Aliud in l. iij. §. tria. 2 sic. §. de arbit. l. i. §. quāuis. §. de ali. pu.
 pre. als vbi pup. educ. deb. Aliud est f3 q̄ licet quis regu
 lariter egreffus tutor cogat iudiciū accipere pro pupillo. l.
 fi. C. de admi. tut. nīlominus fallit fi pupillus defenderet
 cōtra cofanguineū fuū. l. cofanguineis. C. de egec. tuto.
 Aliud q̄ relictū prelato a pfanguineo nō p̄fumit relictū
 contemplatione ecclefie. c. requifit. extra de testa. C. Itē
 licet vbi aliter procedit donatio p̄fumat facta gratia re
 munerations. in l. fi vero nō remunerandi. §. item. Papi
 nianus. §. manda. hoc verū nīl donec cofanguineo. l. tutor
 petitus. §. que tutoribus. §. de egec. tut. q̄ p̄fumit donatū
 gratia cofanguinitatis. Adodo f3 q̄ l3 donatio ad fum
 mam requirat infinuationē. hoc est verū nīl fiat gratia re
 munerations: vt in l. a quibus regulis. §. de donat. C. Itē
 pone infamis prohibet ad aduocationis officio: nō tamen
 pro cofanguineis. l. i. §. vlti. §. de pofit. bene facit. l. petitus
 num. de aduo. diuer. iudi. C. Itē pofit litis conteftationem
 nō potest procurator renouari. l. pofit lit. §. de procur. Ado
 do pone pofit litē procurator: est factus cofanguineus ad
 nerfarij: an tunc fit licitū renouare: dic q̄ fic ne concludere
 poffit. in l. aut affinitate. §. de procur. in. c. quāuis. co. tit. lib.
 vi. C. Item q̄ quis fi vult doctorari d3 salariū foluere bis
 dello. hoc verū est mī filiū doctoris egreffat. Bal. in l. i. beres
 meus. C. de aduo. diuer. iudi. Aliud in l. dūno. Adodo. C. de
 q̄ftio. l. more. §. ifte fere. §. de pe. 2. l. fi. C. de profef. 2 me. li.
 §. Aliud funt duo in ciuitate paris qualitatē: vnus plures
 habēs filios alius nullū qd ad p̄cedendū an tum locus erit
 gratificatiō: certe filij illi operant vt p̄ferat pater eoz.
 l. in albo. C. de decu. lib. §. Aliud est q̄ cataftrū patris pro
 deft filio cū fit qd nō acataftrati in iudicio nō audiant fi
 lius nō reperiat acataftratus. C. q̄ eta. vel profef. lib. §. Bar.
 argumētatiue in l. i. §. domini. ij. §. ad Silla. 2 l. cū fecimus. §.
 de agric. 2 cenf. lib. §. Bal. illā gl. deduxit in l. fi. C. de im
 pub. 2 alijs fubfti. 2 in l. pretor. aut. §. §. de eden. C. Itē ope
 ratur f3 q̄ inter patrē 2 filiū onera ciuitatis non debēt cō
 tinuari in l. i. C. de mune. 2 bono. inter patr. 2 fil. non conti.
 lib. 2. in l. i. co. tit. C. Itē aliud in l. digimus. 2 in l. i. pater.
 cū feq. §. de ege. tut. C. Itē aliud q̄ regulariter tutor fufpe
 ctus remoueri potest. pone q̄ ifte tutor fit purus cofangu
 neus: nunquid poterūt alij cofanguinei vt fufpectū renou
 uere: 2 fic infamia incurrat: certe nō: f3 alius est addēdus.
 Text. in l. tutor ab aliquo. C. de fufpec. tut. Aliud est q̄ secu
 ritas data auo intelligit data filio 2 nepoti. per l. notabi. fi
 ita ftipulatus fuero. §. de verb. oblig. que fequit. pofit. l. i. mī
 bi 2 Titio. C. Item aliud q̄ fi regulariter hereditas non
 def per viā 2 tractus: vt l. hereditas. C. de pac. cōuen. §. al
 lit quādo pater vellet dare filio. Bart. fingulariter in l. tale
 pactū. §. fi. §. de pac. Aliud est. v3 ponat q̄ duo testamēta
 appareāt ab eodē 2 diuerfa femp̄ vltimū procedit. Ado
 do nescit qd prius fuerit. Glo. in. c. duobus. de refcri. lib. vi.
 Regifte in gl. l. i. C. de edic. vni. Hadria. tollē. Tamē vni
 cus est cafus in quo ceftat ifta ratio. Ita digit Bar. in l. i. §.
 nō autē. §. de bon. pofit. fm tab. C. Itē aliud dicit q̄ fi legat
 res aliena per testatorē: fi cofanguineo valet legatū: vt. l. lre
 alienā. C. de leg. hoc verū nīl factū fit a psona pariter con
 iuncta defuncto in eodē gradu. l. cū pater. §. euictis p̄dij.
 §. de leg. ij. C. Itē aliud. pone q̄ legē Titio centū: nō decla
 ro aliter Titio. Adodo funt duo Titij: tūc cenfēbif legatū
 illi qui est in gradu maiori. l. i. fuerit. §. de reb. dub. a cōtra
 rio fenfu. Aliud f3 q̄ yenia dignus est ille q̄ p̄mouet ad
 alium dignitatis gradū cofanguineos. l. fin. §. feruorum. §.
 nau. cau. flab. quantūcūq̄ beftialis. Aliud f3 q̄ regula
 riter libera perfonā nō poffit alienari: q̄ incidit in l. famiā.
 de pla. §. allit in patre in cafu neceffitatis. C. de pa. qui fi. di
 fra. l. iij. C. Itē q̄ ipfe filius nō potest a patre dari p. noga.
 in l. i. de noga. §. fi. C. Itē inducit cofanguinitas q̄ fi legat
 testator rem heredis cogit heres rem dare: nec liberatur
 fi de derit estimationē. hoc est verū nīl illa fuerit p̄e deccf
 forū fuorū. C. Itē tali cafu dura feparatio. l. poffeffionū. C.
 cōia vtriusq̄ indi. ratio est ibi. l. fi domus. §. qui confitec. de
 leg. §. Aliud est f3 q̄ iniuria facta vni de cognatis cēfetur

facta toti cōsanguinitati: adeo q̄ iniuriā vnusquisq̄ per
cipi poterit. l. ista. C. si qua. pre. potest. leg. Comelia. in prin.
f. de iniur. Aliud sc̄z q̄ iniuria fuerit facta filio pater remit
tere potest. l. in personā. §. i. j. de pac. hoc verū est quādo for
ret facta filio a persona extranea. Sed si a persona agnata
illā pater remittere nō pōt in filiū preiudiciū. Bar. in l. l. u
eius. §. solū. matr. a. l. sed si vnus. de iniur. Aliud est sc̄z q̄ in
re feud. caueat q̄ si vasallus dominiū in prelio dimiserit feus
do priuaf. ¶ Itē pone q̄ reliquerit duos filios vnū imbe
cillem aliū potentē. Pone q̄ vnus istorū aufugit de preio
alius dñm defendit nunquid vnus excuset aliū? videt q̄ sic
ratione mutui sanguinis. l. si is qui duos. de liber. leg. De
hac questione Bar. in c. j. in. iij. q. qul. mod. fen. amit. in vñb.
feud. Quo ad sc̄m sc̄z q̄ si relictī sunt duo fratres: vnus im
becillus: tristis: alius vero potēs et fortis. Bar. in c. j. §. pre
terea ducatus. de probi. fen. alie. per fedē. Aliud est sc̄z ta
citum mandātū: vt plene in c. dñm. de refert. a. l. sed et be.
de procu. Aliud est q̄ regulariter prohibitus accusare po
test q̄ si de dicit offensas in consanguineū factas. l. senatus.
C. qui accu. nō poss. a. l. i. j. a. l. bi tamē. j. de accu. Aliud q̄
vbi plures equales sunt preter cōsanguineus ad accusan
dum. l. si autē. §. que vero. j. de his qui deie. vel effu. l. si plus
res. de acc. l. i. §. si simul. j. ad leg. Jul. de adul. Aliud est q̄
repellit a testimonio iudicio. l. qui iurisdictioni. §. de iuris
di. omni. iudic. ¶ Item adde aliud in l. isti quidē. j. q̄ met.
cau. Aliud in l. Capitulu. §. oia. j. de pe. Aliud in l. Procu
la. j. de prob. a. l. Capis. in f. sol. matr. a. l. si filij. C. de pa. po.

¶ Et quis cum qui in ius voca. est vi egi. Rub.

Continuatur tali ordine. supra visum fuit. de his qui in
ius vocantur tam vocatione reali q̄ verbali: verū q̄ hos q̄
personaliter ducuntur, contingit de manibus familie eripi
seu egimi: merito sequitur de his videre.

Summarium.

- 1 Derunt peccare boni virtutis amore: oderunt pec
care male formidine pene.
- 2 Egimens in ius vocatum deum tenetur cū debita pre
cesserit vocationem solemnitas.
- 3 Stante pari causa in iudicio potior est rei.
- 4 Litatio indebita egreditur egimētem in ius vocatū a pena.
- 5 Privilegium in ius vocati excusat egimētem ne in penam
incidit edicti.
- 6 Vocatione in ius nulla egistente in nullo egimens obligat
tur: et nunc. 12.
- 7 Consequentia dec. hoc nō est punibile ergo nō est delictū.
- 8 Rei conditionem in pari causa potiorē esse q̄ actoris
qualiter considerandum.
- 9 Paria delicta mutua tolli cōpensatione nō semper pcedit.
- 10 Dictio sed. ad. iuncta copule et. aliud importat q̄ sine et.
- 11 Verbum subripere. et verbum egimere. in quibus differūt
in materia tituli ne quis eum et.
- 12 Vocans aliquem in ius potest eundem impune egimere.
- 14 Vocatione in ius legitima egistente nō potest ipse vocans
impune vocatum egimere: saltem respectu iudicis: cum ei
iniuria inferatur.

¶ De edictum. ¶ Ali egimēs

ti puniē edicto: fiti in ius vocatio valida
egitit: nō aliter. meq̄ ad incurdum
in presens edictū necesse est ipsam violen
tiam egceptionē dolo fieri contra in ius vo
catum: sed sufficiens est dolo fieri cōtra vocatē. Verbi au
tem hoc egimere latiorē habet significatiōē q̄ verbū reci
pere seu eripere. Et vocatūs calūnia egimētē a pena bus
ius edicti nō liberat: quidē egimens ex hoc edicto tenet:
sine per se. siue per aliū egemerit. b. d. vñs ad. §. in. cū. l. si p
aliū. ¶ Not. primo q̄ t̄ metu pene malus delinquere pbi
bescit: bonus virtutis amore tantū: vt in c. cū. q̄ de prob.
lib. vi. §. nostra allegauit versus Quatij. ¶ Derūt peccare
mali formidine pene. ¶ Derūt peccare boni virtutis amor
re. ¶ Not. in l. d. filius. egimētē t̄ non teneri cū vocatio
nem ad ius nō pcecessit requisita solēnitas. ¶ Pro. in l. nam

cum vterq̄. In pari cā t̄ conditionē rei egistere meliorem.
concordatē sunt in gl. ¶ Not. in ea. ver. eadē equitas. q̄ cū
citatio est illegitima t̄ per respectū ad locū in quo qs vo
catur realiter: puta q̄ ille est in bonestis. vel aliter: egimēs
in ius vocatū in penā edicti nō incurrit. ¶ Not. in ead. ibi.
sed et fortius. q̄ t̄ cū in ius dicit is qui iure priuilegij ibidē
nō pōt cōueniri eundē egimens cū qui attētis iuris regu
lis in iudicio esse nō pōt ex hoc edicto nō obligat. ¶ No. in
ver. t̄ si quis ad pedaneū. q̄ cū vocatio realis est nulla per
rescriptū ad iurisdictionē ius dicentis in nullo violēt ex
mens obligat. ¶ No. in ea. l. §. q̄ p̄tor. q̄ nō requirit eg
mentē vt dolo aduersus egimētū: ad hoc vt in penā p̄s
tis edicti incurrat. sed sufficit dolo. vt aduersus in ius vocan
tem ad cuius postulationē trahit quis ad iudiciū. ¶ Not.
in l. sed egimēdi. differentia inter verbū egimere et recipere.
¶ No. in §. p̄tor. ait. iustā causam egceptionis egimen
tem excusare a pena presentis edicti. ¶ No. in l. si per aliū.
nō requiri ad hoc vt quis ex mandato teneat mandantē for
re presentē tēpore cōmissi delicti. ¶ No. vñs ex gl. f. l. i. q̄
nō valet t̄ cōsequentiā: hoc nō est punibile ergo nō est deli
ctum: hinc sumpta occasione querit cū per statuta permisi
sum sit bannitū impune offendī. ¶ Itē q̄ tales delinquen
tes ad officiū assumi nō possunt: modo quis occidit banni
tum et assumptus est ad officiū: quid iuris: videt hoc ad es
re in nomē delicti per hūc teg. Ita dicit hic Bal. bñc sentē
tie Bar. acquirit in l. vbi pactū. C. de trasac. assignādo ra
tionē cōsiderando duo iura. sc̄z ius gētū atq̄ naturale qd
est immutabile. in §. sed naturalia. in f. de iure natu. gen. et
cui. Secūdo ius municipale: tūc nō videt esse delictū. p. l.
Baccabus. C. de adul. ¶ Pro bis allego. l. serui et filij. a. l. si qs
vgori. in prin. j. de pur. et in f. de obli. que ex delict. nascun. §.
bi q̄ in parentū. Ad idē. l. respiciendū. §. furta domestica. de
pe. Tercio allegare possumus meliōrē teg. omniū in l. in
ter oēs. §. recte. ver. per contrariū. j. de fur. et in f. de obli. q̄
ex delict. nascun. §. placuit. Inducere etiā possumus gl. in l.
decuriones. C. de his q̄ notā. in f. vbi etiā hoc Bal. ponit.
Ad idē teg. in c. si de p̄ferti. lib. vi. a. l. querela. C. de falsis.
¶ Itē q̄ id qd nō est punibile nō sit peccatū. probat: p̄ pri
mo. p. l. is qui. C. ad leg. Come. de sic. ¶ Pro hoc etiā teg. in
c. si per fides. de homi. vbi occidens furē nocturnū homici
dium non cōmittit. Ad idē teg. in l. de notū. C. de meta. lib.
gij. ¶ Pro hoc etiā teg. in l. in f. C. ad leg. Come. de sic. §. si
naliter vt reducamus ad concordia supradicta: tripliciter
est distinguendū. ¶ Pr̄ cōsideramus delictū absolute: et dic
tunc q̄ offendere bannitū delictū sit: Quis statuto permit
tente. Si vero cōsideramus per respectū ad penā: dic q̄
nō sit delictū: cū leg. municipalis faciat hoc est delictū: vt in
iuribus sc̄do loco allegatis. ¶ Et possumus dicere q̄ aliqui
leg. statuti sup. offensa: aliqui super pena: aliqui super potēs
tia et exercitio. ¶ Primo casu dicit statutū bannitū vnicuiq̄
liceat occidere: tūc nō cadit in speciem aliquā delicti. Ad hoc
teg. in l. in §. trasfugas. ad l. Come. de sicar. Secundo casu
dicendo: occidens bannitū nō possit puniri: tunc nō valet
cōsequentiā talis q̄ nō sit delictū cū statutū nō phibeat. l. i.
§. qd vero. als. qd autē. de his qui deie. vel effu. a. l. i. C. si tut.
¶ Et tertio reducamus ad duo mēbra. sc̄z q̄ aliqui dicūt. p. l.
municip. nō debere puniri id qd iure gentiū cōsiderato
erat punibile tūc talis cōstitutio super hoc arguit delictū
nō fore cōmissum. p. d. l. is qui aggressorē. p. boc. l. vt vim. §.
de iust. a. iur. et in c. dilecto. de sen. excōi. Aliq̄ statuit. l. nō
posse puniri qd iure gentiū erat punibile: tunc dicendū q̄
cōstitutio nō arguit tale esse delictū. Ita loquit teg. in d. l.
serui et filij. a. l. si qs vgori. ¶ Not. primo ex gl. in l. nam cum
vterq̄. q̄ in paricā melior est cōditio rei q̄ actoris. ¶ Se
cundo not. q̄ paria delicta mutua cōpensatione tolluntur.
¶ Tercio not. q̄ nō videt factū qd nō est legitime factum.
¶ Quid ad primū dico q̄ tria sunt cōsideranda. sc̄z iudici
principiū. mediū et finis. Et respectu finis fauorabilior est
reus. Gl. in c. cū ad sedē. de res. spol. ¶ Egiste in l. de die. j.
q̄ satisf. cog. ¶ Quid ad secūdū t̄ pone egēpla in egēdica
to agēte §. egēdicationem: vtrū in hoc pari cōpensatione tol
lunt. ¶ Et pone. Dicit statutū q̄ bānitas agat §. bānitas.
De his remitto p. cano. in c. dilecti. extra de egēp. c. inter
legimus. de adul. a. c. a. d. b. d. a. c. q̄ frustra. de vsur. ¶ Es
giste Bar. et Bal. in d. l. viro. a. l. cū mulier. sol. matr. Bal. bñc
a. l. si. §. pe. j. de eo q̄ fac. erit. p. Bal. in rub. C. de fid. in f.
Cano. in c. cōstitutus. Gl. legist. in l. si duo. j. de vol. a. l. apud
C. l. sum.

Celsus. §. de doli excep. Tertiū vero nō
examinat: clarū de per se. Māc gl. ſemper allegamus. cō
10 iſta p. dicitur, ſed, adiuncta copule, p. nō ſignificat caſum ſe
quentem a p. cōcedi in facto nō in iure. Si vero ſue copu
la, tūc dicitur ſic tam in facto q. in iure. l. ſed ſi lege. j. de
peti. here. l. vſumfructu. §. ſi actū. j. de verb. obligat. l. ſummi
num. j. de dam. infe. et in l. j. §. ſi quis in ius voca. ¶ Not.
aliā gl. in l. qd. ſi q. que incipit, hoc propter ad vni. q. l. de
iure canonico indeg. ordinarius poſſit recuſari: vt in. c. cū
ſpeciali. de app. aure tamen civilis ſeiam eſt: ſed adiungitur
ſibi vt ſuſpecto alius: vt in auſ. ſi vero cōtigerit. C. de ind. a
hoc locū habet in ordinario magiſtratu magno: nō autē in
magiſtratu iudiciali: q. iſta etiam iure civilis recuſari poſſunt.
ita eſt gl. Ad hoc etiā facit alia gl. in iuris civilis loquens de iu
dicibus torcularibus: puta tabellionibus: q. vt ſuſpecti re
cuſari poſſunt: alius ſubrogari. Gl. in auſ. vt de ſuncti ſeu
funera. §. ſed hoc quidē. ¶ Quero ſuper glo. in. §. idē p. tor.
quō poſſit interuenire doli in eximēdo ſi exemptus forte
a cōſanguineis q. fuerit. Dicitur forte q. ipſi eximētes cō
poſuerunt cū familia cū ducēte vt permittere eis fieri in
iuria vel violētia: ſi capſus euadat: vt propterea acius
puniat propter cōtemptū pretoris his cōmiſſum. Ad in
tellectū gl. ſuper ver. itē. l. Dic aliquādo quis habet priuile
giū ne vocet in ius per priuilegiū: tūc ſi vocet vocatio eſt
nulla: vt in caſu. l. j. de iudi. Nam legatus vocari nō pōt.
Aliqñ vero ſumus in caſu cōtrario: puta ſi q. priuilegiū
ne committatur: tunc loquitur iſte text. quo caſu liberans
aut eximēs pena bñus edicti tenet: cū citatio fuerit vali
da: ſed verba ab calūnioſe propterea quā priuilegiū habe
bat. ¶ In gl. que querit qñ eſt iuſta cauſa &c. Ang. dicit q.
licite facit cū quis retinere qui iuratus eſt ad locū vbi per
culam vite eſt incurſurus. ¶ Itē q. inſidie per iura ſunt
iſta cā excuſandi quē a cōpartitione: & intellige de diſcri
mine generali nō ſpeciali. Nam ſi bz particulares inimici
tias: tunc nō eſt iuſta cā nō cōparēdi: ſed generalis guera
ra quē excuſat. Dñi de Not. per. c. dilecti. de dolo & contu.
in deci. Ad hoc dñi in l. ſed ſi bac. §. ſed ſi per penā. §. de in
ius voc. Adde qd. plene not. Bar. in l. adulter. j. de adult. &
11 lei. qui in ſi. ad muni. ¶ ¶ Not. teg. in l. ſed ſi eximēdi. fa
cientem differentiā inter verbū ſubripere, & eximere: nam
eripere ē p. raptū. Pro declaratione dic q. quatuor ſunt di
uerſi: ſc. eripere ſeu rapere p. eodē, ſurripere, auferre, exi
mere atq. trahere. ſubripere eſt furari occulte. Ita eſt teg.
in l. nūq. plura. j. de p. delict. Eripere vel rapere eſt pro
prie de manibus auferre, ſm iurifcōſultū hic Ad hoc etiā
l. duob. §. ſi quis iurauerit. j. de iureiur. Auferre eſt ma
gis generale. Nam eſt quid per violētia tollere: ſue de ma
nibus ſue alter: vt eſt teg. notab. qui hāc differentiā ponit
in l. iij. §. non ſolū. j. de inen. rui. nauſa. iſta ſua gl. eſt et
aliud trahere, ſed ad iudiciū: eſt quē inuitū ducere nō vo
luntarie. gl. ordi. in l. j. alſ. j. C. de agri. c. eſt lib. i. quā not.
Bal. in l. nō eſt nouū. §. de leg. 1. qñ in aliquibus lectu.
ſed ſi accipimus ſignificationē large vni. p. reliquo ponit:
vt. l. ſi quis ex domo. j. de furt. l. ſi vendiderit. §. cū raptor.
eo. tit. l. lib. j. vi bon. rapt. & bene tenent ad ſtatuta. ¶ Ul
terius dicit in lit. ra de manibus: q. ſed verbū quādoq.
accipimus p. corporis mēbro naturalit: ſi de manu per cō
ſtitu. l. ſat ſimpliciter mēto in caſu? p. unitus accipimus
de biliorē. ſc. ſi iuſtra. Glo. eſt ſing. in auſ. ſed nouo iure. in
verbo. ſola manus. C. de ſer. fugi. Sed in dubio mēbro ami
putatione manu intelligimus. Text. vero in auſ. vt nulli
iudi. §. q. vero. ver. ſi vero. Aliquādo hoc verbū manus ac
cipit pro poteſtate atq. dñio. l. manuſſiones. §. de iuſti. &
iure. & in auſ. cōſtitu. que de dignita. in verbo. manus. Ali
quādo preſupponit aliquā agitatione celeritatis: vt in d. c.
12 j. de lib. obla. ¶ Itē vides in l. j. §. ſi. l. ſeq. q. is t. qui cū li
berat cui citatio facta nulla eſt nō tenet pena que veniret
applicāda parti. Sed dubiū eſt an quis liberās eum q. cita
ri nō poterat liberat a pena applicāda ſiſco. ¶ Exemplū: du
cebat p. familiā iudicis legatus quidā &c. Videt dicēdū q.
nedū nō tenet reſpectu partis, ſed etiā reſpectu iudicis. l. j.
C. de bis q. latr. a. teg. in auſ. vt nulli iud. p. iud. §. arripit.
& C. de male. a. ma. Jdē dñi Bal. in l. j. §. ſi. l. ſeq. j. e. Ange.
vero in. §. ſi ſilus diſtinguit. Aut q. eximē illū q. prima
frōte poterat citari: erat de iurisdictione iudicis habitū:
nō tū actū: q. l. nō incurrat in penā parti applicāda: tū in
currit in penā iudici applicāda. Ita dicit p. hūc teg. vbi ci

tatio erat inuálida: q. venia impetrata & eximēs pena non
tenebat. ¶ Aliqñ vero citatio eſt nulla ex cōq. indeg. non
bz iurisdictionē nec habitu nec actu regulariter: vt. l. extra
territoriū. §. de iurisd. omni. indi. & tūc tali caſu eximēs nō
punif. neq. pena reſpectu partis: neq. reſpectu iudicis. l.
prohibiti. C. de iure ſiſc. lib. g. & eg. bac dicit fore verū in or
13 dinario iudice, ſed in delegato dat regulā q. nullo modo
eximēs eū q. ab eo vocat ignorāter etiā puniri nō poteſt. e.
ſi qñ. de offi. dele. p. Jnn. Sed illud. c. x. c. i. e. tit. l. j. de ſpor.
aliter loquit. vbi teg. q. delegatus bz iurisdictionē in quem
cunq. nō ſolū inter partes iurisdictionis delegat. & ſi alle
gat ignorātia. Reſpōdeo q. cautus agere debuit: & ſe infor
mare an indeg. hic eſſet delegatus. l. q. cū alio. j. de ſe iudi. l.
inciule. C. de fur. cad. aures. de tempo. ordi. vt veritas ha
14 beat latior dicat q. aut talis citatio eſt inuálida ope exce
ptionis: tunc l. eximēs nō teneat quo ad penam reſpectu
partis: tū punif. reſpectu iniurie ipſi iudici illate. l. ſi q. eg
alena. j. de iud. a. l. j. §. tit. i. vnde tanq. iudiciū regulā impe
diens puniet. Sedo caſu qñ citatio notorie erat nulla ipſo
iure tūc neq. reſpectu partis neq. iudicis eximēs punif.

Summarium.

- 1 Actio ex edicto ne quis eum qui &c. cui contra quem,
& ad quid competat.
- 2 Negatiua probanda eſt, vbi eſt cauſa delicti.
- 3 Edictum ex edicto ne quis eum qui &c. non inducit penam
niſi duobus probatis.
- 4 Pena ſoluta ob contemptum iudiciū non inducit ſubla
tionem debiti principalis.
- 5 Iuramentum inducit probationem contra doleſum.
- 6 Pena eximētis quem in iudiciū vocatum imponitur
reſpectu ductorum in libello.
- 7 Negatiua quo caſu probanda.
- 8 Edictum ne quis eum qui &c. competit vindicare ſe volen
ti, & an tranſeat in heredem.

§. In eum. Actio ex hoc edicto cōpetit ad
interelle qd. eſtimat p. iuramētū in
li. e. Et verba legis intelligēda ſunt cū effectu. Et ſi plures
eximāt oēs tenent ad penā: nec vnus ſolutio liberat aliū.
¶ Itē ſecūdo eximēs liberat debitore ex p. tū: & daſt hec
actio hereditas citatis ita demū ſi interſit corū. In heredes
ante eximētis hec actio nō cōpetit q. annalis eſt. h. d. v. q.
1 in ſi. ¶ ¶ Not. in. §. in eū. Primo cōtra quē deſt actio ex hoc
edicto deſcēdens. Secūdo ad quē illa cōpetat. Tertiū quō
illud tale ad quē cōpetit probet. Quarto hāc actionē eſſe pe
2 nalem. ¶ ¶ Not. in. §. docere. q. qñ negata eſt cā delicti, ſeu
intentionis alicuius, probāda eſt per proponētē ipſam: de
quo dic vt diceſt. j. ¶ ¶ Not. ſecūdo q. ad hoc vt locū habeat
pena ex hoc edicto: duo p. iſti teg. neceſſario ſunt pbāda.
Primo eſt exceptio, ſc. q. ipſa exceptio occaſione dederit
quare in ius vocat? ad iudicē nō acceſſerit. ¶ ¶ Not. tertio id
ad quē ſemp hūc. §. allegamus. verba cū effectu fore intelli
genda, & conſonant ſunt in glo. quibus adde. c. relati. extra de
cler. nō reſi. ¶ ¶ Not. in. §. hoc iudiciū. q. vbi plures ex deli
cto ad merā penā obligant: ſolutio vnus aliū non liberat,
qd. dic vt declarabit. ¶ ¶ Not. in ver. hereditibus. q. l. deſun
cto in vita cōpeteret actio ex hoc edicto etiā ſi eius nō in
terefſet: vt in hac. l. iij. §. j. in l. ſed ſi eximēdi. §. itē ſi quis.
nihilominus heredi ita demū cōpetit ſi ſua interſit, & ſi p.
verba heredis variā qualitas obligationis & regulā. l. j.
4 §. ex bis. de ver. obl. l. cui fund. j. de cōd. & demō. ¶ ¶ Not.
in l. ſi. q. pena ſoluta p. eximētenō liberat debitore ex p. tū
a vero debito. ¶ ¶ Not. ex eadē q. pena ſoluta ppter cōtēptū
vel ſpētā iudicis auctoritate nō inducit ſublationē debiti
principalis. Ad idē. j. de arb. l. Celsus. a. l. ſi q. rē. q. teg. loq.
tur eadē pena ſolūtē: l. iſte loquat diuerſis ſolūtē. ¶ Con
clude ex glo. ij. q. actor: haberet pbare ſuū interelle per iu
ramētū in litē in quo nō ſolū interelle cōe deducere pōt,
ſed particularē affectionis. l. i. vi. cōtra teg. vbi nulla mēto
fit de iuramēto in litē. Sedo ratio eſt: q. vbi caſus nō repe
ritur exceptus ſtat regule. l. inuitus. j. de procu. Unde fuit
ſcōa opi. Petr. de Bel. q. teg. iſte dicit hoc q. ille qui agit
cōtra eximētenō pōt eſtimare cōtra eundē ſuū interelle ſup
pleverā & qd. iuramēto probet. Et poſſito q. falſum iuratur
d. iij

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

stat tñ ipsi iuramento in pena ipsius egimentis. Deducam⁹
 hoc ad practica. Donec q res debita nō valebat nisi decē.
 5 quō poat p iuram. S3 si iurauerō illā valere cētū l3 falso:
 huic statib infō. Et hoc lect. pbat primo: q in odiū dolo si
 iur in facit p bationē. l3 qñ. C. vñvi. a. c. si egtra qd met. cau.
 C. Secdo pbat q aliqui ipum interesse pbat p solū iuram.
 sem per. s. hoc interdici. l3 qd vi aut clā. C. Tertio q rōne
 delinquentis hoc specialr introductū est vt qd de pūrio ar
 qui nō pōt. l. de pūrio. f. de in lit. iur. a. differt a gl. bec lect.
 p h iur in vult q nō solū cōdē. s3 et verū iteresse. Tertia fuit
 opi. Petr. f. q cū ille teg. nō faciat mētiōē de iurō de eo
 mētiō fieri nō d3. Et intelligat ille teg. sic. Donec Tertius d3
 mihi rem valentem centū egimens tenet ad eadem cētum:
 nec requirit q aliter pbat. Nam sufficit q in libello deduc
 gerim sola centū in odiū delinquentis facit plenā pbat
 tionem. a. bec leg probat. Primo q certū est q via non d3
 per iuris apertū. l3 in fl. C. de mo. vi. l. videamus. in princ. f.
 de in lit. iur. a. l3 si aduer. ven. C. Itē q auferri d3 materia
 delinquēdi. l. qñenire. f. de pac. dot. ad certū est q agēs
 egimētē pōt p iuram cōsequi qd iurauerit. a. sic delinq: sed
 multiplicado delictū nō est soluerē. l. ratas. de rescin. vend.
 Secdo pbat certū est q ei q semel falsū dicit nō d3 dari oc
 casio iterū cōmittēdi falsum. l3 cui. s. bñdē. f. de acc. C. Et
 6 his habet q lec. gl. reprobat: lec. p. e. approbat: qñ
 habetis q ista actio cōpetit cōtra egimētē ad id qd deduc
 etum erat in libello: siue verū. siue falsum deduxerim. Ad
 idem. l. qñoties. C. de egac. tribu. lib. g. a. l. in. C. de oper. lib.
 C. Et scdo parte gl. possimus colligere q quatenus ergo
 ab egimētē id qd mihi debet a debitorē egimam: id non est
 penatēd effectū pena id qd est vltra Bar. reprobat per. s. fur
 ti. iust. de oblig. que ex delict. nascū. Alia gl. que not. q ver
 7 ba sunt intelligēda cū effectu. Tūc is q t id qd dicitur q
 nō ei q dicit negādo incūbit pbatio: hoc verū nisi talis ne
 gatiua est cā intētionis fundāde. Ita est hic teg. Ita dicit
 Jim. in c. sup his. egtra de acc. a. Bar. in l. hoc iur. f. de ver.
 obli. C. Secdo allegamus hūc teg. q nō sufficit delictū fuisse
 f. iustitū nisi sumperit effectū. De hac materia dicit in l. i.
 in fl. qd quis iur. Induco ad quēstionē. Statutū erat q glo
 rēte q nullus cuius possit habere matrimoniu cū aliqua de
 petra mala. modo qd dicit spōsalia an incidit in penā. Itē
 teg. adducit q nō referat pena nisi ad effectū sit de dicitū. l.
 si quis officiu. f. de ritu nup. f. acit. a. l. qd seruus. de condic.
 ob cau. In 3mā videf. l. oratio. f. de spō. a. istud est verius.
 Et respōdet ad l. q officiu. q quēda sunt q ppetuā habet
 causam phibitionis. a. sic loquit. l. oratio. qd am vero tpālē
 a loquit. l. q officiu. C. Itē quero a pūpponeq pūatio
 ab officio pena est. l. mnt. f. pena. f. de pū. ad dō mulier
 trāsē ad scda vota p dicit tutelā filij. i. aut. de nup. f. si autē
 tutelā. modo pone q mulier habēs tutelā filij: pbat spōs
 8 alia nunqd pnaet tutela. Itē teg. induci pōt q nō. Itā re
 quirit effectū hie cōsummatio. Spe. mouet hāc. q in ti. de tu
 to. qñdē dicitū. f. qd si vult. a. videf. formare idē qd h teg.
 a teg. in d. l. qd officiu. Sed p opi. Bal. l. solet. f. qd virū. f. de
 his q no. infā. f. Spe. Ultimo hūc. f. deducā ad practica. tu
 habes q facies duci debitorē pōt agere a egimētē. Et duo
 sunt necessaria vt agere possim. Primo q parte egēptas
 sit. C. Itē q sit mihi sublatā facultas illi qñenēdi. C. Itē
 vno alia. Primo q ego tragerim eū qui ad iudiciū venire
 debebat. l. i. q. 2. Milius. s. e. f. q captus duceref. a. hōi
 tate iudiciū. l. i. f. qd ad pedanē. f. eo. C. Venio ad. f. si.
 hic teg. vult q ita demā datur heredi actio ex hoc edicto si
 eo: inter sit. Sed in l. i. f. sed si egimēdi. d3 q cōpetit siue
 inter sit siue nō. C. ad dō qñt qare ipsi heredi nō cōpes
 9 tit nisi inter sit. Itāto est q hoc actio daf ad vindictā que
 ad heredē nō trāsit. l. iurariū actio. f. de iur. Dicas q
 aliqui actio cōpetit ratione vindicte. p3 qñ estimo cōtume
 liā mihi illatā. Aliqñ actio cōpetit ratione rei familiaris:
 puta qñ estimo dānā tertio illatā. f. nō oēs. a. p. penales. m
 f. de per. p. a. tēp. act. C. Itē querit nunqd ista actio sit il
 la eadē q cōpetebat defuncto. videf. q nō. l. eū qui edes. de
 vscā. a. pbat a simili: q actio de dolo p bñitiū durat 300
 lo sum: illa q cōpetit suo heredi est ppetua. l. itaq. f. de dō.
 Sed gl. in l. heredit. f. de dolo. qñt an sit eadē. Et dicit q
 sunt due: vnde ex vno facto oriunt due actiones diuersimo
 de se habētes. Ita hic a simili. C. Alterius gl. dicit q fa
 cultas iuradi trāsit ad heredē. Sed dubitandū. Itā Bal. in
 l. i. f. de iur. iur. fuit in opi. 3ia. p3o cōdō: dia dicit q aliqñ
 aia facultas cōcedit a. l. ymuer. saliter: a tūc trāsit ad herē

dē. a. sic intelligat bec gl. An vero cōcedit ab hōie tunc illa
 ad heredē nō trāsit. l. gl. aliter. circa prin. C. de reb. cre. a. est
 ratio q forte ipse talis q fuit pntentus q creditor: sius poss
 set pbare per iuramentū. motus fuit cōsiderata bonitate
 in persona defuncti: que ratio non cadit in persona herē
 dis. l. cū bonis. de cura. furio. a. l. actor. de pūcur.
 C. Qui satisfare cōguntur. Rubrica.
 C. Et tñm tali ordine. Ad pcedētia superiorū: na tñm
 hūis libri iurisd. tractant de iurisd. om. iud. verū q
 aliqui pnaet vocant in ius ab habēte iurisdictionē. Ideo po
 suit tit. de in ius voc. vt cāt. Itē q in ius vocati vult p
 re pceptio: nō possit rub. si qd in ius voc. verū q bi q citati
 sunt nō cōparēt. f. dāt fideiussorē de cōparēdo possit ti. in
 ius voc. vt cant. Terum etiā q aliquando bi qui in ius d3
 cūnt a manibus familie eripim fidei cōposuit titu. ne quīs
 eū q in ius. verūtiā a quādoq cōparēntes in ipso iudicio si
 nō possidēt immobilia. habēt satisfare de pñtendo in iu
 dicio vsq ad f. iudico ponit bec rub. Que autē sit dñfērtia
 inter hūc tit. a. illum in ius vocati vt cant. Dic vt in gl. rub.
 C. Summaria. a.
 1 Satisfatio impleta d3. si ei cui promissum est. fides seruaf.
 2 Satisfat q cautionē. vel fideiussorū. vel pignoratitiā dat.
 3 Fideiussorē dato securus dicit de iure suo is qui illū dat.
 4 Satisfatio ciuilis differt a pñtorā: a an inuito creditore
 fieri possit solutio.
 5 Obligatus in genere eligit solutiōnem.
 6 Oblig. fideiuss. nō inueniēntes an iuratoria cautio de liberet.
 7 Verba ista satisfare soluerē. cauere. a. similia. qd importet.
Satisfatio. C. Satisfacere di
 cimus si cū de sy
 deriū implemus cui satisfacere tenemur.
 Satisfare vero si fideiussorē pñamus. b.
 1 C. f. p. pmo q satisfactio verificat p
 quēcumq modū illius impleat de syderiū.
 cui vinculu obligatiōis astringimur. Ad idē. f. de pigno.
 2 act. l. si rem alienā. s. satisfactū. C. f. p. f. qd satisfare di
 cimus cū cautionē fideiussorū pñamus. Itē tñ a si pigno
 ratitiā. Ad hoc. f. de ver. signi. l. habere. s. cautū. f. de cōstif.
 pec. l. pmissor. Stichi. in fl. de coll. bo. l. si iubet. C. f. p. ter
 3 tio q t securus qd dicit esse de iure suo. cū sibi fideiussorē
 sunt pñtiti. Ad idē. f. de noui oper. nunc. l. pñtor ait. s. hoc
 interdici. l. i. de pñt. stipu. a. ad hūis verbi declarationē.
 vide plenā gl. in l. i. mādato. l. titij. f. h. j. man. Et hoc nō cū
 quodidie in iur. iustitū apponaf promittēs facere cū sec
 rum. C. Sequit. gl. iij. cū iur. pñm. gl. in l. pñtorie. iij. de pñt.
 stipu. a. f. suscepio. in aut. de egbi. reia. Cōtraria glo. in l. in
 eo. s. nemo. f. de re iudi. alia in aut. offerat. C. de lit. cōtēsta.
 Alia recte intūti in l. i. C. de pñcur. Sed Bar. hic quēcer
 ti doc. hic sequunt sequit. glof. Et q hoc sit verū dicit ipse
 pbat in l. habere. a. cautū. f. de verb. signi. Itē sic. Ille q tes
 netur ad tātū: si plus facit dicit adimplere factū: liberat. l.
 cū furti. cū si. f. de in lit. iur. Sed ille q tenet dare fideiussorē
 res si pñstat pignora plus facit qd pbat in l. plus cautio
 nis est. de re iudi. f. de infir. obli. q ex delict. ac. s. furti. Itē
 pbat Bar. p. l. i. f. si legatarius. f. quonū leg. Alterius p teg.
 4 in l. i. f. imbet. de colla. bon. p3o cōdō: dia f. dicit q aliqñ leg
 astringēs aliū ad satisfatiōē siue ciuile siue pñtorā subin
 git verbū fideiussorē: nō liberat p pignora: a si rōne illa q in
 uito creditore aliud p alio solui nō pōt. l. i. f. cer. pet. l. cū
 p quo. C. de sol. Et si dicat pñtādo pignora. plus pñat: a sic
 liberari debeat. f. fidei q pñto q plus qd soluerē velit:
 hoc inuito creditore fieri nō pōt. l. i. f. de vñ. a. habi. a. pbat
 in. f. pñtor. in fl. iust. de act. a. l. si debitor. f. de sol. Aliqñ leg
 ciuilis vel pñtorā mādāt simplr dari: a tñc obligatus libe
 5 rat: siue pñtare velit cū fideiussione. siue cū pignorib3 p teg.
 in. d. l. pmissor. Stichi. f. h. j. de cōstif. pec. p3o hoc facit ra
 tio. Certū est q obligatus in genere. Sed f. hic in genere
 obligatus h3 electionē. l. cū bis. f. vlti. de cōdi. inde. i. g. f. r.
 l. habes ex h. ciuile gl. q qd cōuētus si nō possideat immob
 lia tenet satisfare de iudi. f. fallit de illustri. a. sup illust. f. al
 lit scdo in clerico q nuda pmissione liberat. f. fallit tertio si
 cōuētus nō reperiat fideiussorē. f. sed hoc bodie. in fl. de fa
 tist. C. Itē fallit si agēs pñtētus nuda pmissione. p3o cū
 renūciare suo fauori. Ita t3 gl. En adde casum. f. q pmissa
 regula fallit in ius dicit q ad syndicatū stant finito officio
 qñ talē satisfatiōē nō pñtāt: sed liberant caus. iuratoria. l.
 6 vnica. C. vt oēs t3 ci. ac. f. Alterius q vbi gl. vult q si qd sa
 tisfare tenet si iuraf se reperire non posse liberat ergo. C.
 Adde. c.

[illegible]

[illegible]

~ Summarium. ~

- 1 **F**ideiussor: is dicitur qui aliquem in iudicio fisci promittit.
- 2 Fideiussor: de iudicio fisci an teneatur ad omne agendis in
teresse fisci in iudicio non perferet.
- 3 Promissio hominis etiam ait promissionem legis.
- 4 Fideiussoris de iudicio fisci obligatio quanto tempore duret.
- 5 Promittens stare in iudicio quoties iudici placuerit, quo-
ties comparere teneatur.
- 6 Fideiussor: iudicio fisci non cogitur ad aliquid certum pro-
mittendum, nisi certis casibus.
- 7 Delictum rei fuprapriens an fideiussori praeiudicat.
- 8 Fideiussor an procedat in causa capitali vel ex qua mors
qui debet.
- 9 Actio competens contra fideiussorem an habere debeat pa-
ratam executionem.
- 10 Fideiussor: condemnatus in una curia an cōuenit reum in
eadem non obstante diuersitate fori.

S. In fideiussozem. ¶ Fideiussoz fidei iudicio fidei teneat
ad veru intereffe actoris nifi in certa qualitate fuerit factu
promiffio casu quo non fuffit, qd procedit etiã fi actio fit pe
nalis. h. d. c. ill. feq. ¶ Alo. primo redi qui aliqne in iudicio fidei
promitti appellari fideiusso: emz: cõfequenter ppter: vti nõ
prefumat iurifconfultus per fub impotia loqui. arg. d. de
euc. l. fi dictu in prin. j. de ver. b. legi. l. ite pctor. qd dic vlt
ne. S. orig. in prin. l. ¶ Mo. in ver. q. aliqne fiffi. q. valet hie
promiffio. ¶ Promitto q. talis cõuentus fiffi in iudicio, licet
videat promitti factu alieni cõtra, ficuti reus. in h. d. de

de iussu. cū si hoc ego: q̄ a iure declaratur hec promissio, hoc iudice. ob. et p̄mittit me facturū et curaturū q̄ talis fisset; vt. j. de verb. ob. et l. quoties quis. i. l. scio, habere licere. §. pen. ¶ Ad hoc fideiussorē de iudicio fisci obligatū fore ad verum interesse agētis casu quo cōtēctus in iudicio nō perferueret. Ad idē. s. si quis in ins. vol. l. a. d. l. quoties quis. ¶ Ad hoc. q̄ vbi ipse fideiussor determinatā quantitatem casu quo nō fisset, promittit tūc contra cū agi nō potest ad interē. et hoc nō ē alio nisi quia pmissio hominis facit cessare promissionē legis: vt in l. cum si. c. de pact. con. ¶ Ad questū glo. q̄ quāto tēpore duret obligatio fideiussoris de iudicio fisci. Circa q̄ dicit q̄ aut ipse qui agit diligens est in p̄sequēdo litem. et tali casu verū dicit glo. q̄ fideiussor nō tenetur s̄istere nisi vsq̄ ad sententiā. per. d. l. Scire. Unde dicitur q̄ talis fideiussor nō tenetur in appellatione. glo. in aut. de his qui ingre. ad appel. in princ. aut est negligēs in nunciando vel p̄sequendo, tūc si in nuncianda lite: et tali casu aut fideiussor est facta sine scriptura: et liberat fideiussor nisi si cui p̄stitit aut inficit litē intra duos mēses. De primo habetis casum in l. p. e. j. de fideiuss. De secūdo si est facta in scriptis et tardat litē iniciari, tali casu obligatur fideiussor vsq̄ ad terminū l. si pen. s. hereditarius. j. de dīuer. tēp. p̄scrip. t. i. m. d. l. pen. c. de fideiuss. Bene sentit glo. in cū lite mota. j. iudi. fol. Sed circa hoc accidet duo dubia. p̄ce tunc inq̄bet q̄ de iudicio fisci a se facturū et curaturū et. quan tuncq̄ iudici placuerit. ad dōdo querit an illa fideiussio duret etiā ultra sententiā latā. B̄ar. in l. si quis reum. j. de cu. fo. reo. dicit q̄ hoc casu tenet fideiussor. etiā post sententiā si iudex hoc requirit. ad idē. verba debēt aliquid operari. l. si quādo. de leg. i. j. Sed si fidicremus q̄ teneret illa verba nihil operaretur. Sed B̄ar. ibi. c. in l. qui crim. c. qui accu. non pos. tenuit cōtrariū q̄ etiā si adiciatur illa verba non tenet nisi vsq̄ ad sententiā et. per dictū in l. cōtinuus. §. illud. de verbo. obli. Scēdo certū est q̄ si stipulatio facta a fideiussore est p̄etoria. ergo si quis q̄ eius verba declarent scōm edicta p̄etoris. l. d. anni. ver. et q̄ in stipulatione. j. de dam. infe. sed mens p̄etoris vult q̄ nō tenet nisi vsq̄ ad sententiā. igit dicit etia verba et. ¶ Tertio posito q̄ verba gñalia sunt ciuilit̄ intelligēda et bonēficta: vt. l. si cui. j. de seruitu. titu. genera. Sed in bonēfictis iudex vt miles tenet: et ad rep̄sentē. s̄i curie placuerit iussu iudicis. Sed nō est dubiū q̄ illa verba quoties et. gñalia sunt. sed imputet sibi qui generalem obligationē recipit. l. si. ad. f. de do. promiss. ita quēq̄q̄ genera litas parit ambiguitatē. l. quoties. j. de verb. oblig. ad dōdo sic licet sit regula q̄ ambigua verba stipulationis interpretentur cōtra p̄ferentē: vt in regula. in ambiguis. de regu. iur. in. v. j. veteribus. de pac. nihilominus in stipulationibus p̄ter p̄teritis illa regula nō habet locū. Sed habet locū alia regula q̄ verba ambigua in stipulationibus et cōtractibus interueniētia interpretāda sunt et declarāda per iudicē vinū: vt. in p̄teritis. j. de p̄eto. stipn. ¶ Ad dōdo ad p̄positum cū negari nō possit hec verba esse ambigua. dico q̄ interpretatōne sumunt a iudice vino non a partibus. j. l̄ dīnc est similis questio quā examinaui alibi. Promittit quis s̄istere in iudicio quoties iudici placuerit. querit quot vicib⁹ obligatur quis ad rep̄sēntandū. Ange. fuit in falsa opinione dicens. q̄ nō extēdit ista verba ultra bis. Ita dicit. l. si finit. j. de dam. infe. Et go probauim⁹ eundē multis rationib⁹. Scēdo pono q̄ p̄miserim quē rep̄sēntare quoties iudici placuerit. P̄onatur etiā q̄ talis promissio rep̄sēntari fuerat de dāno dato et deuenit ad manus iudicis me inficior: et ex eadē causa indeq̄ in carcerem aut cū. b̄ic aufugit de carceribus. nunquid sum liberatus de rep̄sēntandor⁹ Jo. And. in addi. Specu. mouet in titu. de accus. §. sequitur. que incipit. ¶ Dofrē dīcēs q̄ idē qui promittit. semel rep̄sēntandū liberatur. l. boues. §. hoc sermo. j. de verbo. sign. tūc sic ad inducēdā liberationē non refert per quē fiet dūmodo fiat. l. cū seruus. j. de verb. obli. Bene facit. l. iij. cū ibi nō. de cōdi. et demon. sed b̄ic finit rep̄sēntatus. igitur video: liberatus. Et si dicatur illa rep̄sēntatio non habuit effectum suum propter fugam. Dico q̄ si aufugit fuit et culpa et dōdo custodientis que mibi nocere non debet. l. non debet alteri per alterum. de regu. iur. ¶ Sed dicit Jo. And. pone q̄ venit in forciā iudicis et alia causa queritur nūquid sit alius modus vt fideiussor liberetur: Cautela est q̄ p̄fector fideiussor iudici. q̄ ipse dicat ego autem rep̄sēnto eum: et hoc nūc liberabitur licet etiā aufugit ille. Ad hoc glo. in l. p̄sentans.

L. P. Effenius

Ludo. Roma. in primam. ff. veter. part.

offerens nihilominus ducitur. et sic et actio iniuriarum copere
tit. ¶ Not. in eo. in ff. q. oblatas fideiussores cōi representat
4 tione locupletē cōtra recusantē iniuriarū agere pōt. ¶ Itē
no. in l. si decesserit. in ff. q. mors civilis et naturalis quo ad
inducendā liberationē fideiussores de representādo equipa
rantur. Ad idē. si quis caut. l. sed et si quis. circa prin. ¶ Ides
hic teg. in l. i. j. parte q. pmissēs repitāre reū cōuentū non
intelligit pmittere representare eius herede: q. morte rei
obligatio est extincta. Ex quo querit Bar. notabiliter. pō
natur q. inter creditore et debitorē fiat cōuentio q. creditor
possit eū sua auctoritate capere. Ad hoc ponat q. debitor
est mortu⁹ nūquid poterit capere suū herede: Bar. per hūc
teg. et cludit q. nō. Cōtra hoc idē Bar. videt digisse in l. po
sultante. j. ad treb. circa prin. Rū. q. aut querimus in statu
to. et dic q. statuti loquēs in debitorē hz locū in eo herede.
l. Arriani. C. de here. Sed in pacto secus est: q. in dubio ver
ba pacti ptra pferentē sunt interpretāda. l. veterib⁹. de pac.
q. quidē pactū est personale. Ad hoc possumus inducere
per Bal. in l. j. C. de exequ. rei indi. et per diuersas. C. man.
Tertio p dicto Bar. inducere possumus. teg. in l. q. Rome.
s. Angelus. j. de verb. oblig. Sed attende: q. Bar. suppo
nit q. pactū qd creditor possit carcerare debitorē. pōnit
in l. alia. s. eleg. iter. fo. ma. l. Titia cētum. s. Titio. j. de cōdi.
et demon. Bal. in l. j. C. qui bo. re. pos. et in l. ob es. C. de act. et
oblig. vera decisio est q. non valet pactū tale. ¶ Ratio est: q.
captura persone est nisi imperiū. l. cū iurauero. s. de iuris.
om. indi. et in aut. de egbi. re. s. si vero etiā quidā iurauerit.
s. pacta pnuatorū iurisdictionē pcedere nō possunt: vt. l. pri
uatorū. ergo tale pactū nō valet. Sed istud idē pbo pactū
per q. inducit seruitutis species in libero homine est nullū:
vt. in l. ob es. et in aut. imo. C. de act. et oblig. iuncta gl. d. aucth.
sed per istud pactū de possendo incarcerare inducit specie
seruitutis per teg. in l. j. de libe. homi. egbi. ergo et. Istud
verum est nisi fieret pactū de eo qui mihi debitor est: q. mea
pecunia cū ab hostibus redemi. per teg. in l. j. C. de capt. et
possi. reuer. Nā tale pactū valet eadē ratione. Eandē que
stionē facimus in eo qui facit pactū per qd daf facultas tor
quēdi hominē libere. Bar. in l. p. de con. ob. cau. l. inter dū.
s. qui furē. j. de fur. Teneo tñ q. istud pactū non valet per l.
defensores. C. de defen. ciui. et in aut. de testi. s. si vero ignoti.
7 ¶ Latio aliud teguale. Notatū fuit q. mors civilis et natu
ralis equiparantur. Deportatione inducitur mors civilis. l.
actione. s. publicane. j. p. soc. Itē per monachātū inducitur
mors civilis. q. i. q. i. c. placuit. Quid autē appellatione mor
tis naturalis venit. habes in l. ex ea parte. s. insulā. j. de vbi.
oblig. In testamētis intelligimus de naturali. Statius glo
rus. s. Comelio. s. Felici. j. de iure fi. Si logmur in legib⁹. l. j.
de bis qui v. et. Nūquid autē ciuilis mors p omnia equi
paret morti naturali. remitto ad gl. d. c. placuit. alia in c.
susceptū. de referi. lib. vi. Legiste in l. Deo nobis. C. de epi
sco. et de l. sed si mors. de do. inter vi. et l. res ygonis. C. eo. tit.
Adde ad gl. an tūcat ad hūc. l. veracius. de re iud. ¶ In
gl. l. veracius. de re iud. ¶ In glo. l. si decesserit. que incip. cū
dies. que vult q. agi possit nisi adueniente die et. Jaco. But.
et alij Ultramōtani sunt in cōtraria opinione q. etiā die ad
ueniente nō pōt agi per creditore cōtra fideiussores. Nam aut
ista cōditionalis pmissio et in diē nō habebat in se penam: et
tunc in solutionē nō incidit. etiā die adueniente: q. posito q.
in diē nō representē nō dico: incidere in morā in diē vltima.
similiter nō incido in solutionem interesse: q. intelligit si tūc
vigerit: sed certū est q. tūc nō vivebat. ergo nō sum obligas
tus ad id faciendū per hūc teg. et sic nō teneo ad principale
nec ad eius accessoriū p. l. insulā. j. de verb. oblig. Faciūt aliud
mēbrū: aut ista pmissio habuit penā: et tali casu si certū fuit
etiā si voluisset nō potuisset representare pena est cōmissa. l.
cū stipu. sim mihi a Proculo. j. de verb. oblig. Et dicat imo vi
det q. vtrūq. casu incidit in solutionē: q. ei qui hz termin
num si se arctat nimis ad representādū imputat. l. j. s. qd vi
gimus. j. si q. cau. But. refidet q. casus mortis superuenien
tis tollit culpā pmissam in arctādo. l. si vebēda. s. ad iuris. j.
ad leg. Rbod. de iac. In vtroq. ego sum in tria opinione.
Si primo casu q. non habuit penē adiectionē possit agi ad
interesse. l. si q. intra biēniū. j. de verb. oblig. sed ante diē agi
nō poteris. Sed casu q. pmissio hz adiectionē pene dico
qd intra illū terminū decessit post lapsum diei pōt agi ad
penā. l. si ego. s. homo. j. si quis cau. Ad hoc faciūt. l. in illa si
pulatione. s. si liber. j. de verb. oblig. l. nō oēs. vers. et si in pe

7 cuniam. j. si cer. pe. ¶ Dec faciūt ad questionē. ¶ Dicit sentētia
iudicis vel statuti q. si talis accusatus nō cōparuerit ad fas
ciendū suā exculpationē vel defensionē intra diē decimū do
na eius sint publicata. certū est q. cōparere nō pōt an bona
sint publicata: videt q. nō. Sed remitto ad Bal. in l. j. pē
dente appel. mors interne. et Bar. in d. l. si stipulatus sim mi
bi a Proculo. j. de verb. oblig. ¶ Item pone q. citatio fit vt
decimo die q. cōparere debeat ad videndū se exōicari. an
possit fieri ante diē decimū. si in illa die certum est cōparere
nō potuisse. Gl. in c. vbi periculū. in v. g. dierū. de elec. in vj.
8 et in c. cōmissa. co. tit. et lib. Glo. ¶ Querit q. pmissio est facta
nō adiecta die sed pena ibi. aliud forte. extra iudicia. dic aut
pmissio incipit a putione: tūc si ante morā res pcreat in pe
nam nō incidit. l. si homo mortu⁹. j. de verb. oblig. Si vero cō
tractus incipit a cōditione. tūc in penā incidit. l. si ita stipu
latus. la. grādē. de ver. oblig. vel dicas per l. in naue Sapphe
li. j. loca. et l. Titie tegtores. et l. liquidam testamēto. s. si tibi ser
uus. de leg. j. quoties res in specie obligata perit. multo ma
gis si in genere fuerit obligata. Hoc verū nisi cōtrariū ap
pareat eg mēte cōtrahentiū per quā derogat legali disposi
tioni. tūc remanet obligatio ad genus. ¶ Glo. in l. h. p. con
demnato est notabilis ad vni. s. q. ille qui pmitit repe
sentare sub pena eū qui deportatus est nō obligat: vt in l. j.
s. j. eo. et in l. seruus. j. si quis cau. q. pmissus in eo loco esse
nō potest. Et si dicat q. nō: quoniam est possibile impleri pro
missionē si a principe impetret. Rū. q. id qd fieri nō pōt sine
permissu principis est impossibile: vt. l. apud Iulianū. in fi.
de leg. j. et l. cōtinuus. s. illud. de verb. oblig. Sed. l. ista dat vni
absurdū: q. nō aliud dicit q. finis leg. pcedē. Ideo doctores
alio modo legūt. s. q. iste teg. nō loquat in fideiussores de ius
dicio nisi. sed de indi. sol. Nā nō liberat fideiussores de soluēdo
hoc casu si superuenit bānū in persona pmissi. Et differē
tia est: q. in fideiussores de representādo est impossibilitas p
deportationē. sed in fideiussores de soluēdo superuenientia bā
ni nō impedit quo minus nō adimpleat qd pmissum est. l. cō
cor. l. j. C. de fideius. et l. capitis. j. eo. tit. ¶ Quero circa teg.
tu promissisti talē representare decimo die mēsis. non potes:
q. aufugit esse nō clarū esse cautela per quā in penā nō incur
ris. certe sic per scōam partē huius literę. s. q. tu ante q.
decima illa dies enenat facis eum bāniri: et eo bāno libe
ratus eris: q. nō poteris representare. An hoc sit verū re
mitto ad Bar. bica. et aliquos post Buliē. de Eng. Bal. in l.
sed et si quis. in prin. j. si quis caut. Plenissime Specu. in tit.
de accu. s. se quitur. ver. sed ecce queritur: als si illud queri
tur. Ecce Ange. in l. j. C. qui egbi. j. de custo. reo. Ex gl. eni
dentissime habetis qd differentia est inter notoriū et mani
festum. Quid autē sit notoriū et manifestū. Specu. in titu.
de noto. cri. s. iam de notorio. Glo. in c. vestra. de cohabita.
clerico: et multie. j. q. i. c. que manifesta. Plene per Bald. in l.
ea quidem. C. de accu. Barto. in l. de minore. s. tormenta. de
questio. ¶ Secundo habetis qd notoriū non indiget pro
batione: sed an sit necesse allegari. In hoc sunt due glo. con
trarie. vna in c. accedens. extra vt lite non contest. qd nec al
legari sit necesse. Alia in clem. appellanti. de appel. vbi sit
necesse allegari. Hanc secutus fuit Bar. in l. j. de excep. et
eius sequella recta est per l. si adulterū cum incestu. s. pol
lioni. j. de adul. Legiste in l. ciues et incole. C. de appella. sed
si non fuerit allegatū an inde possit supplere: Videtur qd
non: quia regula est. l. j. s. magistratibus. de magistra. cōue.
l. i. s. hoc autem iudiciū. j. de dam. infe. et c. bone. extra de
postu. p. l. a. nihilominus cōtrariū est verum per glo. or
dina. in cle. j. C. qui et aduer. quos. Lanos. allegant. c. pia. ad
finem. de excep. lib. vi. vbi iudex supplet eg proprio officio in
notorijs. Circa glo. que incipit. hoc non sufficit. glo. in c. si
forte. de electio. in vj. fuit in contraria opinio. scilicet quod si
volumus probare quem naturale illi incumbit qui negat.
Si quid vero accidentale incipit ei qui allegat. Adde glo.
in d. l. j. de probatio. Ad probationem glo. concord. l. non
est necesse. j. de probatio. Ita etiam probatur in l. ex perso
na. C. de probatio. et l. j. s. si preses. j. de magistrat. conueni.
11 ¶ Qualiter probentur diuitie et qualiter paupertas res
linquitur iudicis arbitrio. per glo. in autben. nisi breuiorēs.
C. de senten. ex pericu. recip. et in autben. preterea. C. vnde
vi. Alibi dicit glo. in l. illicitas. s. Menemus. s. de officio
presidis. ¶ Ad idum probandi diuitias vel paupertatem.
dic in l. si constante. j. soluto matrimo. Glo. ordi. in l. ad huc.
C. de iurisdictione omnium iudicum.

Summarium.

Summarium.

- 1 **E**xceptione declinatoria tueretur qui alias idoneus lites recusat.
- 2 **P**rius legio promotionem ad aliquem actum impediendi an renunciari possit.
- 3 **P**rotestatio privilegii excludit taciturnitatem privilegii sublationem inducit efficacem. 2 nu. 6.
- 4 **N**ecessitas iure cogente inducta potius excusat quam ab homine.
- 5 **S**uspicio probabilis quid in iudiciis inducat.
- 7 **S**uspicio quibus probetur modis.
- 8 **M**ora instante potest ordine iuris pretermisso procedi.
- 9 **S**equestrationis definitio.
- 10 **S**equestrer quis dicatur et an possit suo officio renunciare.
- 11 **S**atisfactio sequestris impeditiua quanto tempore durare possit.
- 12 **D**escriptio rei an possit per satisfactionem impedi.
- 13 **S**equestratio quibus ex causis reuocari petatur.

Noties. **P**aria sunt viciose canere vel nullo modo canere. Et si de iussoribus per scriptum tutus potest recitari, qui in subsidio admittendus, si velis fore exceptio rei nunciare. Et in satisfactione necessaria locus est remissioni: in voluntaria vero non. **E**t ubi paupertatis occasione vel alio modo impossibile satisfactio prestat. Et res in iudiciis deducta si mobilis et parua cuncta possidetis sit suspecta res ipsa debet per iudicem sequestrari donec rei satisfactio prestatur vel his finem accipiat. h. d. v. s. ad l. de die. **N**ot. in l. si de iussoribus. **E**t exceptione declinatoria tutus, posito qd alio deus licite recusat. Ad id. s. si quis in ius voc. l. i. qd no. j. de fideiuss. l. iij. **N**o. in ver. sed si alio, duo, primus qd vbi quis ad aliquem actum non admittit, eo qd privilegiatus admittendus est si illi privilegio renunciet. Scdm ista gl. qd ptestatio excludit sua privilegii iuncta taciturnitate ipsius privilegii inducit efficacem privilegii sublationem. Et id est in protestatione alia cuiuslibet alteri iuris excludit: vt no. gl. singularis in l. si. i. de si pegerit. j. nan. cau. sta. **N**o. in. s. si necessaria. id ad qd tex. continue allegamus: qd no ita ei succurrit qd seipm in necessitate possit sicut illi qui iure cogente ponit in eade. **N**o. scdm qd vbi quis satisficere permittit sua voluntate, hoc agens, non autem iure coactus intelligit promittere qd debeat satisficere in civitate illa: de hominibus ibi habitantibus idem. qd p. 20: qd no potest se remittere ad civitatem aliam vt ibi, satisficere tunc adimpleat. qd est no. **N**o. in. s. si satisficere. qd vbi res p qua agit mobilis est et persona suspecta peti potest eiusdem sequestratio. de qua qd sequestratio materia dic vt plene p. 30. An. in reg. locupletari. in. vi. in nou. qd ple. no. in. c. ex literis. de do. c. o. t. in. c. l. a. seq. extra de pbi. sequest. in. c. l. e. t. i. a. c. e. o. l. v. n. i. c. a. p. 30. j. de acq. p. o. l. i. n. t. e. r. e. s. e. p. u. t. o. **N**o. scdm qd ipsius rei sequestratio apud iudicem pot fieri de posito: sic indegnet pot esse sequestrer. Ad id. s. de offi. p. l. i. senatus. ad h. iudicia gl. p. o. t. t. i. si vult ad huiusmodi officium quilibet alia psona eligere: vt. C. de v. s. l. accepta. **N**o. tertio in verbo iudicij qd suspicio allegata ad iusticiandum petitione sequestrari d. p. iudicem in cause cognitione deducit: vnde no sufficit simplex suspiciois allegatio: sed necessaria est eiusdem cognitio vt inferius dicet. **N**ot. vltimo qd tunc res desit esse sequestrata et parti venit restituenda cum vel satisfactio de iudicio fuit offerri, vel causa sit per sententiam terminata. **I**ntellige tñ que transierit in re iudicata: vt. l. l. i. tibus. s. plenissima diffinitione. C. de agr. c. en. lib. xi. **N**o. glo. qd ptestatio iuncta cum taciturnitate eius contra quem fit inducit sublationem iuris. **A**n. quero ad declarationem, pone quis dicat, tu eris fideiussor istius de iudicio fideiussor vel iudicatu soluendo, si ille taceat an inducat fideiussor? **A**id. qd sic p huc tex. dñi est verum: qd requirit sciencia p presentem interrogationem et sequente rñsione. l. b. antus. C. de fideiuss. l. v. s. satisficere. j. de verb. obli. **N**o. fallit duobus casibus. **P**rimo quod si fideiussor pupilli b. h. fideiussione similis prestat. **N**ā tñ no secuta responsione sed taciturnitate inducit obligatio efficax. l. cū ostendimus. in. si. j. de fideiuss. t. u. **F**allit scdm fanore reipm. per tex. in. l. i. in prin. j. ad muni. **T**ertio fallit in dote: qd fideiussor de dote etiā nudo pacto efficaciter obligat. C. ad Velle. l. vlti. **E**t nemo ad. s. si necessaria. et nil b. **E**t nemo ad. s.

fi. hic in glo. examinanda sunt duo. **P**rimo qd indeg corā quo causa agit potest solus seipm in sequestru eligere. **I**n dñm facit. l. si mād auero. la. grāde. s. si tibi cētū. j. mād id. l. pla. ne. a. l. nulli. qd cuiusq. vniuer. Ad id. c. h. extra de insti. de cōsue. in dñm obseruat: sed de iure est qd possit se eligere. **A**id. des. gl. quartā ponētē que faciāt qui suspectū. **E**t dic qd duplici vel triplici modo suspiciōe arguere possum. **A**liqñ ne aliqñ incidat in paupertatē: aliqñ suspiciōe de fuga, aliqñ suspiciōe de bonorū dilapidatione. **P**rimo casu nō b. locū bec. gl. **S**ed recurrēdū ad gl. in. l. i. in verbo suspectū. j. solu. ma. **N**ā in futurū nemo psumit de pauperari. l. j. in. j. q. a. g. b. sed vitari. j. de separationib. l. si creditores hereditarij. a. l. si de functus. C. arbi. tut. **S**cdm qñ suspiciō de fuga: tñ dicit gl. qd p. b. a. b. i. l. i. s. p. b. a. b. i. l. i. s. nō possidere vel pauca. **N**o. nō est semper verū. **N**ā si qd possideat solū domū cōdu. ctā ad exercēdū tabernā vel aliud exercitiū nō pot argui vt suspectū p. t. e. g. in. l. i. b. e. r. e. s. a. b. s. e. n. s. s. i. q. s. t. u. j. de iudi. vbi tex. ponit duos casus quib. nō pot qd cōueniri rōne p. t. u. s. : sed si als forensis pot. **E**t. **A**nde cōcludo qd bec duo nō possidere vel pauca non arguunt suspiciōe. c. de causis. extra de offi. dele. l. i. in. si. j. de iure delib. **N**ā indeg cōs. d. e. r. e. a. b. z. qualitas tem persone. l. h. j. de actio. a. oblig. l. i. C. si qd imp. ma. **T**er. tio casu dicēdū est qd p. b. a. b. i. l. i. s. suspiciō est nō possidere illā rē. vel malimores: vt in glo. **Q**uo ad scdm qñ dubitat de fuga. **A**id. qd illud pot p. b. a. r. i. e. g. p. s. t. a. t. i. o. n. i. b. p. a. r. t. i. s. : qd dicit suspiciō: qd dicit qd nolebat aufugere ppter timorē ne cas. p. e. r. e. t. **G**lo. in. l. i. f. u. l. c. i. n. i. u. s. s. qd sit latitare. e. g. quib. cau. in. p. o. s. e. a. a. l. i. a. in. l. i. C. e. l. l. u. s. in. p. r. i. n. c. j. de do. e. c. c. p. **E**t si dicat qd poterat cū penitere et nō aufugere mutata voluntate. l. d. e. b. e. r. e. C. de fideiuss. lib. a. l. i. i. in. si. j. de adimē. lega. dicit qd hoc nō debet presumi in odio meo. **A**lterius quero quas liter verificari vel p. b. a. r. i. d. e. b. e. a. t. i. s. t. e. c. a. u. s. e. s. u. s. p. i. c. i. o. n. i. s. : **D**ic qd plene per. l. i. s. creditores. in. p. r. i. n. j. de p. r. i. u. i. l. e. g. i. s. c. r. e. d. i. p. e. r. t. e. g. b. i. c. i. b. i. i. u. d. i. c. i. j. s. e. d. e. t. p. e. r. l. i. s. C. si p. e. r. v. i. m. v. e. l. a. l. i. o. m. o. d. o. **S**ed pone ego vado ad iudicē vt impetret vt possim cas. p. e. r. e. d. e. b. i. t. o. r. e. v. t. s. u. s. p. i. c. t. u. s. q. u. a. l. i. t. e. r. p. b. e. t. **D**uo sunt dubia. **P**rimū an requiratur citatio partis: vide qd sic. l. si quādo. C. de testi. **S**cdm rñsionē est verū per. **B**al. in. l. i. s. curialis. de episco. c. l. e. a. l. c. o. s. e. n. t. a. n. c. i. C. quomodo et quando indeg. **B**ar. in. l. i. a. i. t. p. r. e. t. o. r. s. i. d. e. b. i. t. o. r. e. C. de bis que in frau. cre. **E**t ratio est qd nō requiratur citatio: qd ista captura est citatio personalis. **S**ed ad cognoscēdū an debeat quis citari, nō requiritur citatio: vt. l. i. s. d. e. f. i. n. t. e. r. p. e. l. l. a. t. u. s. s. i. a. l. d. i. e. p. r. o. f. e. r. r. e. j. de arbi. ergo sequitur qd ad probandum banc causam, nō requiritur citatio. **T**ertia ratio est ne ille instruat ad fugam. **S**cdm eundem dubium est, an iste tunc possint probari cause per iuramentum. **P**rima fronte videtur qd non: eo quia vbi requiritur vera suspicio existētia est plene probanda. C. u. s. p. i. c. i. o. n. i. s. c. a. u. s. a. d. e. o. f. f. i. d. e. l. e. g. **S**ed ad faciēdū debitorē suspectum requiritur vera causa: vt. l. i. s. b. o. c. a. u. t. e. j. si cui plus quam per leg. s. a. c. i. d. ergo non sufficit per iuramentum, puta vbi agit de re que est magis p. r. i. u. i. l. e. g. i. s. q. u. i. r. i. t. u. r. p. l. e. n. a. p. r. o. b. a. t. o. **N**ihilominus contrarium est verum, scilicet qd sufficit solum iuramentum per. **G**lo. ordi. C. de iudi. l. a. p. e. r. t. i. s. i. m. i. **S**ecundo per. **B**ar. in. d. s. i. d. e. b. i. t. o. r. e. m. d. e. b. i. s. q. u. e. in frau. credi. **T**ertio per. **A**ng. de act. tribu. l. nemo carcerem. lib. x. **E**go probō hoc primo sic. **A**bicūq. in mora est periculum allatura ibi, sufficit probatio per iura. l. eorum. iuncta. l. qui bona. s. si quis stipulaturus. j. de dam. infecto. **E**t d. r. e. t. e. r. e. a. qd sit verum probatur. vbi cūq. periculum est in mora, ibi iuris ordine non seruato procedi potest. l. de pu. p. i. l. l. o. s. i. q. u. i. s. r. i. u. o. s. d. e. n. o. o. p. e. r. n. u. n. c. i. a. l. i. s. q. u. i. s. e. g. s. i. g. n. a. t. o. r. i. b. u. s. j. q. u. e. m. a. d. t. e. s. t. a. m. a. p. e. **P**roterea ad idem arguitur. **E**a que consistunt in anima et conscientia alicuius: qd difficilia sunt probari possunt per iuramentū. insti. de act. s. alio. a. c. si vero aliquis de sen. e. g. sed hoc, an quis sit fugā arrepturus, consistit in animo ipsius: ergo r. **A**id. multa sunt que per iuramentū probantur. vñ in. l. t. b. e. a. u. r. u. s. j. ad e. g. b. i. aliud in. l. si quis. in. h. C. de pos. aliud in. gl. l. i. s. in cōputatione. in. v. b. o. p. b. a. u. e. r. i. t. C. de iur. deli. aliud in. glo. l. v. i. u. s. s. i. c. u. i. p. l. u. s. qd per leg. s. a. l. e. a. l. i. s. q. u. i. s. p. r. e. d. e. p. t. i. o. n. e. C. de dona. aliud in. l. h. de si. insti. **B**al. in. l. i. j. ad h. C. de cōdi. ob. tur. cau. allegas. **B**ar. in. c. s. i. c. l. e. r. i. c. o. s. d. e. s. e. n. t. e. e. g. d. i. c. e. s. qd de suspiciōe de fuga d. z. cōstare summam, hoc ego intelligo p iuramentū. p. l. i. s. i. d. e. a. q. u. o. in. g. l. o. in. v. b. o. s. u. m. m. a. t. i. m. j. v. t. in. p. o. s. t. l. e. g. **C**irca glo. l. i. j. de materia sequestrationis vltra dicta d. o. c. t. o. r. u. m. **A**id. qd sequestratio est rei super qua lis pendet

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

apud alium q̄ litigātes facta depositio, vel est rei ab alio pos-
se ex aliqua iusta causa ab eodē ablata: et apud alium facta
depositio. Probatur in l. sequeſter. §. de verbo. sig. l. §. rei
depositio. §. de po. l. intereſſe puto. §. de acquir. pos. l. §. itē
debes ſcire q̄ sequeſter, eſt ille qui poſſidet rem de qua li-
10 eſt. Quid querō? nūquid ipſe ſequeſter ad ſui nutū poſ-
ſit deponere officiū? Dic q̄ iſta eſt queſtio in l. ei apud quē.
§. vi. §. de po. ubi dicit q̄ nō niſi magna et evidēs cauſa hoc ſua-
deat. Que q̄ ſit illa cā. Dic q̄ remittēdum eſt hoc arbitrio
iudicis. Alterius q̄ ſit res reſtituēda: et cui. Dic q̄ aut ipſa
ſequeſtratio eſt facta de iudicis mādato: tūc ipſe ſequeſter
debet reſtituere tunc quando inde mandat per reg. in l. fi.
C. de bo. auto. iud. poſ. Scōs caſus q̄ ſit de voluntate par-
tium tunc debet reſtituere ſequeſter q̄ ſi per ſententiā ſi-
nem accipiet. l. ſi oleum. §. de dol. ¶ Alterius ſcias q̄ dimer-
ſa ſunt. Primo iſta ſequeſtratio eſt prohibita: vt. l. i. C. de
probi. ſequeſt. et permiſſa eſt eo caſu quo timetur dilapida-
tio rei mobilis vel immobilis. l. ſi cum dotem. §. ſi autem. §.
ſolu. matr. Sed pone q̄ timetur de reſſu et res eſt immo-
bilis: in hoc dicit q̄ nō debet ſequeſtrari: ſed debet inter dici
parti poſſidenti alienatio. l. ſi pollicita. §. de pollic. Sed quid
ſi ratione paupertatis ſuſpecta eſt perſona. Dic q̄ ſimiliter
alienatio inter dici debet. l. ſi creditores. in. §. reſpon. §. de pri-
uile. cred. ¶ Alterius vides hic q̄ ſatiſdatio impedit ſeque-
11 ſtrationē fieri. Querō? quāto tempore duret iſta ſatiſdatio
impeditiua ſequeſtri? Dic q̄ termino iam elapſo trienio li-
beratus eſt primo fideiuſſor. l. litibus. C. de agric. et cen. l. §. i.
§. §. querō quomodo debet fieri iſta impeditiua ſatiſdatio?
Dic vt in d. litibus. §. promitto banc rem reſtituere abſq̄
12 aliqua procrastinatione. ¶ Scōdo querō: q̄ aliquid tracta-
mus de rei deſcriptione, nūquid impediri poſſit per ſatiſ-
dationem? Dic q̄ nō, ſed ſemper poteſt fieri. l. §. elicitus.
de ven. in poſ. mit. l. §. de reg. reis. Bal. in l. de ſenſionis ſacul-
tas. de iure ſi lib. g. ¶ Et aliud, ſc̄z prohibitio alienationis
13 eius rei. diuina. §. de peti. bere. §. q̄ i. q̄ res. ¶ T̄t̄ ſcias q̄
licet pendēte cauſa principali nō poſſit poſtulari ſequeſtra-
tio rei mobilis, niſi ſuſpicio allegetur. niſiominus poteſt
in cauſa appellationis, etiā ſi ſuſpicio nō allegetur. l. ab ex-
ceptione. C. quorū ap. nō re. ¶ T̄t̄ ſi ego nō habeo niſi vnā
rem, ex qua habeo alimenta puta vnū equum: certe poſſum
petere: vt per. l. §. C. de or. cog. vt permittatur ad lucrandū.
¶ Item quotieſcūq̄ idē qui poſſidet rem ſuper qualis eſt
dilapidat fructus pōt peti fieri ſequeſtrū. Imperatores, ſc̄z
de appel. per quē dicitur Arbi. q̄ nō ſolū q̄ dilapidant: ſed
etiā q̄ cōuerteret quis in vſus ſuos: q̄ paria ſunt. §. q̄ vii. c.
quoties. Pro hoc. l. §. ſerui quis. §. cōmouiffe. §. de acquirē.
bere. ¶ T̄t̄ quādo ſequeſtrantur res mobiles corruptibiles,
q̄ tunc licite poſſunt vendi: ſpēciū in ſequeſtris retine-
ri. Nota teg. in l. §. magiſtratus. §. de priuileg. cre. l. §. de
requi. re. ad l. litibus. et d. l. oleum. de dolo.

Summarium.

- 1 Stipulatio de iudicio ſiſti an dici omiſſione vicietur.
- 2 Agenti quando potius faueatur quam reo: vel econtra.
- 3 Terminis quibus actibus neceſſario veniat ſtatutendus.
- 4 Iudex an quemadmodum poteſt inter partes moderare poſſit ſimiliter dilationes a lege datas prorogare.

Que die. ¶ In his que pertinet ad litis or-
dinationē magis actori fauetur, q̄
reo. ¶ Et ſic: et magis ad literam. De die qua de-
beat fieri per fideiuſſorē exhibitio p̄tētiſolū
eſt inter partes cōueniri. Sed ſi nō cōueniat in poteſtate ſe-
deiuſſorem recipiē. eſt ſtatutio termini que ſi minus ſit ex-
ceſſiua, vel pauca, iudicis moderatur arbitrio. b. d. ¶ Mo. §.
1 in ver. cōueniat. ¶ q̄ ſtipulatio de iudicio ſiſti dici omiſſio:
ne nō viciatur. Quid autē ſit in ſtipulationibus alijs die vt
in l. ſita ſtipulatus. la grande. §. de verbo. obli. in l. ſi finita. in
prin. §. de dam. infeſt. ¶ Mo. ſcōdo q̄ ſi a principio nō cōueniat
qua die fieri debeat p̄ſentatio: tūc illius oppoſitio eſt in po-
teſtate fideiuſ. recipiē. et ſequeſter actoris. Unde cōſequē-
2 ter tertio no. q̄ in ſummario dicebā, ſc̄z q̄ in bis q̄ tendūt
ad litē initiandā, ordinandā, aut fundandā, magis agētī fa-
uemus q̄ reo: l. §. in medio litis pariter fauamus vtrique: in
fine vero magis reo vt in reg. iur. fauorabiliores. et in l. Ar-

rianus. de act. et oblig. l. §. ſi p̄ſes. §. de pe. ¶ Hec tria membra
recolliat gl. extra de reſti. ſpo. cū ad ſedē de reg. iur. in. vi. c.
cū ſint partiū. ¶ Ultimo not. ipſius ſtipulatis iniquitas in
dicis equitate reſrenatur. Ad idē. §. de eo q̄ cer. lo. l. q̄ ſi
Ep̄beſi. ¶ Vides hic q̄ in ſtipulatione ſeu fideiuſſione de in-
dicio ſiſti eḡrimi debet dies intra quē fideiuſſor tenet. Et
ſic habes q̄ intra certū terminū tenet ſuā fideiuſſionē veris-
ficare. Querūt hic doctores: an ad alios actus eḡtraiudici-
3 ciales faciēdos apponi poſſit dies intra quem fieri debeat?
¶ Habes cōſiderare in hoc quedā mēbra. Aliquī querit, an
poſſit ſtatui terminus ad eligendū, puta eſt legatus vnus
ſeruus teſtatoris in genere, ille eſt in mora eligendi: an poſ-
ſit ſtatui terminus? Dic q̄ ſi. l. §. optio. in. §. §. de opti. leg.
Aliquādo querit an poſſit ſtatui terminus ad eundem, de
hoc dic ſimiliter q̄ ſi: vt in l. §. diu. §. de acquirē. here. et in l. §.
ſeruus. §. de bo. auto. iud. poſ. et in l. §. §. C. de iure deli. ¶ Et
aliquī querit an poſſit ſtatui terminus ad deliberandū. De
hoc dic ſimiliter q̄ ſi: vt in l. §. vſq̄ ad l. iij. in. cluſiue. §. de iur.
re delibe. ¶ Et no. in l. cū antiquioribus. C. eo. t. Aliquī querit
an poſſit ſtatim terminus in cautione damni infeſti. ¶ In hoc
dicas q̄ ſi: vt in l. §. bona. §. §. de dam. infeſt. ¶ Succēſſiue
queritur nūquid alicui etiā inuito terminus ad agendū ſta-
tui poſſit intra quē agat vel intra quem accuſet. ¶ In hoc di-
cas q̄ aut loquimur in ciuilibus aut in criminalibus. Si lo-
quimur in ciuilibus: tali caſu aut nō p̄cedit aliqua diffamatio
tui aduerſus me: ſi nō p̄cedit: ſc̄z retinet in mēte: tūc regu-
lariter nō pōt quis compelli, et cōſequēter nec terminus ſibi
ſtatui. Ita habet in l. §. C. de vſu pal. et in l. §. C. ne quis inui.
age. vel accu. co. et glo. in l. §. Papinianus. §. §. ſi quis. de inoffi-
ci. teſta. ¶ ſi alit hoc in tribus caſibz. ¶ Primo niſi appareret ex-
preſſe de malitia ipſius actoris: q̄ ita differet vt teſtes de-
cederēt: q̄ erat valitudinarius: tali caſu cōpelli poteſt ad eam
inſtituendā: vt in. c. quoniam frequēter. §. §. extra vt lit. nō cōte.
et inno. in. clator. extra q̄ ſi ſint legi. ¶ ſi alit ſcōdo niſi q̄ ex
ciuitate ſit de primo reſſuſſus vt nō relinquit ſibi infamiam
ſed bonoriē reporet, tūc poterit a iudice petere vt creditori
ſtatui terminus ad agēdū: vt d. l. §. C. vt nemo inui. et l. diſ-
famari. C. de inge. ma. ¶ ſi alit tertio q̄ ſi quis bz exceptionem
per aduerſus cū agentē q̄ licito iure poſſit cōpelli q̄ter-
minus ſtatui pōt, vt illius exceptionis fiat illuſio. c. frequēter.
§. §. ſolet. de reſti. ſpol. in. vj. puta q̄ fuerat bonis ſpoliatus ab
alijs creditoribz: ita q̄ bis nūc agētibz opponit ſe niſi ba-
bere. ¶ Alio caſu q̄ p̄cedit aliqua diffamatio dicendo pu-
blice q̄ Titius nō bz q̄tū ſufficiat mihi, ego moleſtabo eū
intantū q̄ deſtrua cū: tūc ciuilibz et pecuniarijs debitor pōt
a iudice petere vt creditori ſtatui terminus intra quē do-
ceat de iure ſuo. ¶ Inno. in. c. §. querētē. extra de ofor. c. cū olim.
ad h. extra de reſti. c. cū ſup. de cōſet. p̄bē. et d. clator. ¶ Et hoc
decidiſt q̄ſtio iſta, ſum in p̄poſito vēdēdi talē rē meā, q̄ bz eā
obligatā vadiſt ad emere volētē, et dicit q̄ nō emat: q̄ nullū
ius habeo, querit q̄ erit remediū. Dicis ſm Bart. in l. de
pupillo. §. §. idē de no. ope. nun. Sed eā decidiſt in l. nō ſolū.
§. mortē. in v. p̄ſtationis inhibitorie. Sed ego dico q̄ extra
hic duplici remedio puidet. ¶ Primo q̄ cōpetit §. eū actio
de dolo p. l. rē quādā. §. de do. ¶ Scōdo q̄ diffamatus ad ius
dicē vadat, et petat illū terminū ſtatui intra quē de iure do-
cere debeat. ¶ Hī facit. l. §. eotpe. C. de remiſ. pig. et l. §. lillā. Spe.
allegat in tit. de emp. et vēdi. §. nūc dicēdū. ¶ vſi. vlt. no. cū ſeq.
duobz. ¶ T̄t̄ decidiſt alia q̄ſtio ex his, habeo quedā fundū
q̄ ſoli facio, q̄dā diffamat me, q̄ in eo nullū ius habeo: vlti-
terius minas cultoribz, q̄ ad illū nō accēdāt. ¶ Inno. ponit in
c. ij. extra de in integ. reſt. Bart. in l. §. §. bñius aut inter dicti.
§. vti poſ. et ibi dicit q̄ ego poſſidēs agere poſſum inter dicto
vti poſſi. q̄ agere potero et petere a iudice vt illi imponat
ſilētiū de me vltius nō diffamādo aut moleſtādo. Datur
ſcōdo hoc iter dictū in poſſeſſiōe turbatiōis. inſti. de interdic.
§. retinēde. Sed p̄ hoc ego turbor in poſſeſſiōe: vt. l. vt vin.
§. de vi et vi ar. ¶ T̄t̄ remediū eſt: vt §. dictū fuit. ¶ Hec oīa p̄-
cedūt q̄ ſi an poſſit ſtatui terminus ad litē initiatā p̄ſe-
quēdā. Et in hoc dicit q̄ ſemper pōt etiā inuito creditori: vt
p̄bat in aut. §. ſemel. C. q̄dō et q̄ indeg. et l. p̄perādū. §. §. ſi q̄
dē de iudi. et Bart. in l. poſſi. §. liti. de pac. Si vero loquimur
in criminalibus et in cauſis ſtatim vbi cōtractatur an cōmī-
ſit quis delictum an ſit ſeruus, tūc aut p̄cedit diffamatio
aliquorum dicētium q̄ ſtatui poteſt terminus intra quem
debeat probare delictum. l. Titia. §. de actio. l. §. in ea. C. q̄
accuſa. non poſ. ¶ In cauſis ſtatim dicit vt in l. diffamari. C. de
inge. mania.

Inge. m. h. n. a. c. lator. extra qui fil. sint legit. a. c. licet in beato
 Petro. extra de accusa. Hinc nō procedit diffamatio: tunc
 dicendum est vt supra dictum est. scz qd nemo potest cōpel
 li accusare nisi in casibus ciuilibus. Proba. in rub. C. vt ne
 mo ini. age. Sed dubium fuit. an illud fallat in crimine bo
 micideij. scz an procedi possit non precedente diffamatio.
 Bar. in l. in eum. j. de accu. allegat. l. si quis homicidij. C. de
 accusa. Aliquando querimus an possit terminus statuti ei
 qui se credit testamentum annullare. Dic q sic vt probatur
 in. d. l. Papinianus. si quis post. j. de inoff. testa. Attende
 quod scdm vnam lecturā ille teg. dicit q si inter partes non
 cōueniatur sed discordetur de die ponēda qd tūc indeg. de
 bet se interponere. magis actori fauere quam reo et diem
 ponere. Bart. hoc deducit ad questionem. Ecce pendet lis
 inter partes. cōueniunt vt fiat punctus. et ad consiliū mite
 tatur. discordat in puncto. quem sciendum debet indeg. cogere
 partes ad cōcordandum. Arg. l. huiusmodi. in fi. de leg. j.
 l. item si vnus. si. fi. de arbi. Sed si in. d. multa partes nō
 cōcordant. tunc indeg. ipse formabit punctum. Facit etiam
 ad questionem. ecce debet fieri inter duos instrumentū pa
 cis. in quo partes discordat. certe indeg. solus succedit. et ipse
 componere debet. Ita dicit Bar. post hāc. l. ad hoc potes
 inducere. In venditione. si vnus. j. de bo. antho. iudi. pos.
 l. idem. l. iij. si. fi. de admi. tu. et insti. de satisfda. tu. si nau
 tem. l. idem. l. i. C. de nup. l. idem. l. in rescindendo paries
 te. j. de dam. infec. l. idem. in l. si plures. j. de libe. exbi. a qd
 no. in l. i. j. qd licitū. j. de ven. inspi. Ultimo t est querēdum.
 an quacumq. modum indeg. potest moderari. ita possit pro
 gre dilations datas a lege. Pota leg. reo recipiēt copā
 libelli dat terminum. et dierum ad deliberādum: nunquid
 indeg. poterit prorogare vel minuire. De hoc remitto ad
 Lano. qui posuerunt in. c. cum sit Romana. et est ibi glo. ex
 tra de appel. Item glo. in. c. cupientes. si. quid si per. et
 in ver. ex. dierum. de elec. lib. vi. et in. c. pia. in verbo. viij. dierum.
 extra de excep. in. vi. et gl. in regula. indultū. de reg. iur.
 in. vi. Regis habent glo. varias. vnam in auth. offeratur.
 in ver. ex. dierū. de lit. cōtesta. Aliā in auth. de exbi. reis. si.
 legitimus. Aliā in aut. qui semel. C. quomodo et quādo iu.
 et in auth. de litigi. s. l. enturio. in. c. ad petitionem. circa si.
 extra de accu. Bar. in l. i. j. de re iudi. Bal. in. d. authen. offe
 rat. et d. aut. qui semel. Et hic Cyn. in l. i. C. de dila. Bal.
 in authen. iubeamus. C. de iudic. docto. moderni. j. de iudi. l.
 nonnunquam. Quid duas glo. in. c. i. de mil. vasa. qui con
 ta. est. in ver. moniti. aliam in clemen. j. in ver. iij. de vita et
 bonefate clericorum.

Summarium.

- 1 Mulier. miles. et seruus non possunt iure fideiubere.
- 2 Minor quo casu pro fideiussore possit admitti.
- 3 Marito occasione dotis cōuente mulier fideiubere potest.
- 4 Fideiussio ratione persone vitiosa an lite contestata peti possit integrari.
- 5 Fideiussore succedente creditori et contra fideiussoria an nullatur obligatio.
- 6 Contumacia beneficii priuationem inducit.
- 7 Missio in possessionem ex primo decreto quo casu sit res uocabilis.
- 8 Satisfactionis prestatione omissa an impune poterit is qui promiserat euadere.
- 9 Liberto aut patrono agentibus an parenti et patrono remittatur calumnie iuramentum.
- 10 Clericus an possit fideiubere.
- 11 Sententia lata contra maritum in causa dotali an vgoni preiudicat.
- 12 Mariti debitum an possit mulieri in dote preiudicare: et quid si bonis vgonis publicatis censeatur dos publicata in preiudicium mariti.
- 13 Instrumentum an possit pro parte validum esse et pro parte inualidum: aut per diuersos diuisum et diuersis temporibus agitari.
- 14 Debitor quo casu cogatur pro faciēda solutione adire domum creditoris.

§. Qui mulierem. C. Mulier. miles. et seruus nō sunt idonei

fideiussores. Et cū satisfactio de iudicio fisci ex superueniē
 ti accidētia exiguntur. iterū satisfdandū est. Et satisfactio
 ne necessaria obligatis remissionis beneficiū datur. si ibi
 vbi de presenti sunt satisfdationē prestare nō possunt: quod
 tamē beneficiū ratione cōmissæ cōtumacie perdit. sine etiā
 culpa. Et necessario ad satisfdandū obligatus petēs se remittit.
 iurare debet de calūnia: qd tamen iuramentū patri atq.
 1 patrono remittit. b. d. v. l. in fi. C. l. no. primo in. s. qui mul
 lierem. q. miles fideiussor idoneus nō censetur. Et idē intel
 lige de quolibet qui alicui curie sit astrictus. Ad idē. C. eo. l.
 2 curiales. C. no. scdō t. q. licet minor alias nō reputetur ido
 neus fideiussor ea ratione: q. propter fideiussione iuramentū res
 scindere possit restitutionis beneficio: cōsequēter cui cū fidei
 iusserat ad suam volūtātē eludere: vt in. l. si Titius et Scia.
 j. de fideiuss. l. minor. j. de procur. nihilomin⁹ fideiussor: ido
 neus in rem suā reputatur. hoc est pro eo qd suam personā
 modo aliquo cōcēnit. C. not. tertio in verbo. vt pro suo p.
 curatore et teg. singul. de quo alibi magnū festū facit Spe
 cu. scz q. minor idoneus fideiussor: esse cōstat se procuratō
 rem a se cōstitutum a satisfdandi onere velle releuare: puta
 pro eo satisfdādo de iudicio fisci. vel indicato solūdo. C. no
 ta in ver. quidē etiam a iure. t. q. l. nulla sit fideiussio mulie
 ris. quam pro suo marito prestat: vt in. l. si Titius et Scia.
 C. ad Alieia. nihilomin⁹. tūc est valida cū pro marito si
 de iubeat quento occasione dotis: vt ibi est teg. notat. C. no.
 in. s. si seruus. scdm lecturā glo. in ver. ante q. iudicium acci
 4 piatur. a cōtrario sensu t. q. fideiussio vitiose prestata ratio
 ne persone fideiubētis nō potest peti reintegrari post litis
 cōtesta. qd est summe notandū. Ad idē. j. de procur. l. p. as
 pin. s. rati. C. no. in. c. eo. j. in ver. solui indicatū. casum p. que
 stione ciuim. l. certū. C. vnde cog. dubitā. ad hoc vt valeat
 fideiussio prestata per fideiussorē indicatū solui. esse necesse
 hoc verbū indicatum poni ante. q. si postponatur. satisfda
 tio ipsa sit nulla. Dic no. ipsam nō reddi nullā ex verbo: nūm
 5 preposteratione. C. no. in ver. si fideiussor. t. q. qd fideiussor
 succedit creditori et contra annullatur fideiussoria obliga
 tio. de quo dic vt ple. no. j. de fideiussor. l. generaliter. l. tra
 6 mus. et l. si debitor. et l. liberes a debitore. per totū. C. no. in
 ver. plane. duo. q. t. cōtumacia inducit beneficii amissionē
 non tamē restitutionis in integrū. j. de mino. l. minor. et iij. si
 quasi cōtumag. vt. j. de iudi. l. post edictū. in fi. cū si. C. not.
 7 scdō ex eo. id qd sepe dicitur t. q. tunc statim missio in pos
 sessionē ex primo decreto est reuocāda quādo idē cōtra quē
 est facta immissio satisfacere vult et ratione cui⁹ immissio fa
 cta fuit. vt. l. si pecunie. in fi. j. vt in pos. leg. et l. si finita. s. item
 videamus. j. de dā. infec. Et si simpliciter limitādū: scz si satis
 facere volo fin ius cōe. scus si scdm ius speciale aliq. bñs
 cui cōcedēs. puta remissionis: vt hic est teg. singul. quē mul
 tum no. do. Ang. in. d. s. itē videamus. C. not. in ver. diuer
 2 sum. t. q. satisfactio omissa p̄stari. ex aliqua iusta causa. dolo.
 aut culpa intercedēte. si adueniētē habilitate offerat. pena
 annullat in quā nūc offerēs incidit ob impotētā satisfactio
 nē prestādi. Immissio enim ex primo vel scdō decreto pena
 est. vt. l. satisf. s. de in ius vo. C. no. in. s. iubeat. me hic satis
 dare nō posse per iuramentū p̄bri posse. C. no. in ver. sed
 9 quibsdā t. parētī atq. p̄fno iuramentū calūnie remitti libera
 to et filio agētī. Ad idē. j. de iure iu. l. iustitū. C. no. in ver.
 hoc autē impetrabit. q. cū qd ibi vbi potuit regitus satisfda
 re noluit remittēdus ibidē nō est remissionē petens. Vnde
 est qd scolaris cotā rectore cōuētus si ei⁹ forū declinauerit
 sibi post modū nō poterit petere se remitti vt p. rectore cō
 troneria cognoscat. Vnde ad forū qd semel declinari non
 possum remissionē petere. Ad qd vide in simili teg. in aut.
 offerat. et aut. vnde sumif. C. de lit. cōte. Glo. in. s. mulierem.
 concludit q. clericus nō dicit idoneus fideiussor. Tu dicas
 qd regulacō q. clericus nō pōt fideiubere. ex. q. i. c. te quidē.
 c. j. extra de fideiuss. si tamē fideiubeat obligat: vt in. c. consti
 10 tutus. et c. peruenit. extra de fideiussor. t. Aliqui sunt casus in
 quib⁹ clericus requisitus ex bonefate tenet fideiubere. p̄
 mus pro ecclesia. vel monachis p. abbate. p. teg. eo. titū. c. q.
 quibsdā. Scdō si requirit ab aliqua paupercula p̄fona: cū
 eis bona data sint vt pauperib⁹ subueniāt. l. ex. vi. di. c. nō sa
 tis. s. alit si clericus ex lōgiquo veniēs et alius cū requirit
 ret vt pro eo fideiuberet: vt in. l. omnes. s. in hac regia vrbē.
 11 C. de episc. et cle. Alterius quero. t. litigat maritus sup
 re dotali s. aliq. nūquid sentētia lata s. maritū preiudicet
 vgoni. Quid bis q. dicit Bart. dicas q. cū qrit an sula et.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

Dic qd aut maritus succubuit: quia se nō defendit seu quā
nescit se defendere. Et tunc aut maritus est soluendo: tunc
non preiudicat. Hec est distinctio teg. in l. Titio centum. in
fi. j. de condi. demon. C. secundum membrum preiudicat. l.
2. de iura. s. vlti. j. solu. mat. hoc ego intelligo vbi mulier ipsa
sciuit causam agitari. Sed vbi ignorat nō preiudicat quod
minus appellare possit. l. sepe. verfi. sed sciētibus. j. de re iur.
di. 2. qd nō. in. c. cū super. 2. c. quis. extra de re iudi. C. 2. ne
12 ro in simili tū nūquid ex debito mariti missio fieri possit in
possessionem rei dota. De hoc dicas qd regulariter non po
test. Ita est glo. in l. sed si alia. j. de bo. dam. Fallit primo nisi
ipse maritus cōueniret occasione rei dotalis cuius ratione
esset contumacia. in l. j. de fun. do. Item fallit vbi maritus
cōueniretur a re pub. occasione principilaris officij. per teg.
in l. satis notū. C. quib. mo. pig. vel hypo. contra. 2. l. j. de pri
uile. hsc. Hoc mouet Bart. in l. a dmo p. d. o. s. exeguto. j. de
re iudica. 2. Bal. in l. ob maritum. C. ne vgo. pro mari. Ex
his etiam queritur an si publicata sint bona mariti. intelli
gantur publicata bona dotalia. Dic qd hoc casu nō preiudi
catur vgo. l. si marito. j. solu. ma. Fallit cū bona mariti vni
uerfalia publicaretur ratione heredis: 2 ipsa mulier nuphs
set scierit ipsi heretico. c. decreuit. de here. lib. vi. Ex hoc
limitatur teg. in l. quisquis. C. ad leg. Jul. maiesta. 2. econ
uerso publicatis bonis vgois an intelligatur dos publica
ta mariti. Dic qd non: quia etiam durat matrimonium et
omnis alimētandū. Hoc verum est. Sed fallit quinqz casibus
scilicet si commississet crimē lese maiestatis. C. Item si occidit
patrem. 2 alia que cōtinentur in. v. l. j. de bo. dam. 2. l. seque.
C. Item dicas qd hoc sunt vera cōstante matrimonio. Sed
quid si post solutionem. Dic vt in l. si cōstante. s. pe. j. solu
mat. in. s. dudum. Et teg. qd tu qui in vna prouincia affum
pisti tutelam in aliam potes prestare fideiussione. Ex hoc
arguit Bald. qd duo quamuis conuega per diuersos actus
fieri possunt. Sed quero nūquid vna pars instrumenti
possit per vnum celebrari: 2 alia per aliam. in authen. de be
re. 2. Bal. si vero absunt. in ver. inuētarium. Quid in testa
mento. Nunquid bodie possit vna pars: 2 cras alia. l. cū an
tiquitas. C. de testa. 2. l. heredes palam. s. vno pretegtu. j. eo.
titu. Alibi dicit teg. qd in instrumēto in quo reperitur diuer
sa manus alligari potest suspicio: vt in authen. de trien. 2. se
nis. s. quod sepe. 2. c. inter dilectos. de fi. instru. C. Alterius
vide in. s. si. quod onerosa astrictus potest petere se remitti
ad locum eiusdem prouincie. Ista iura non videntur bodie
habere locum. ex eo quia vna queqz ciuitas habens episco
pum vna cum comitatu reputatur prouincia de per se. in l.
fi. C. de prescrip. lon. tempo. quam discussit Bart. in Extrar
uagā. qui sunt rebelles. 2. in l. j. C. de metrop. Beryto. lib. gi.
de metrop. Bery. nihilominus cōtrarium est verum: quia
teg. hic in. s. tutor. dicit in mancipium. ego intelligo in ciuita
tem. Preterea debemus ista vocabula intelligere secundū
communem vsum loquendi. l. ab eo. de sup. lega. c. ex lite
ris. de spon. C. Alterius cogitur creditor: ratione necessita
tis ire ad domicilium debitoris pro fideiussione recipienda:
14 tan debitor: cū tenetur quid satisfacere teneatur ire ad do
mum creditoris vel econuerso. Dic quod aliquando quid
debetur ex vltima voluntate: 2 tunc aut gratia conditionis
implende aut purificade. Habes teg. in l. fi. C. de cōdi. infer.
in l. tales. s. pūscus. j. de condi. 2. demonst. Aliquando quid
debetur aliter quam gratia adimplende conditionis. l. sed
2 si suscepit. s. libertus. j. de iudi. C. Capio aliud mem
brum. scilicet qd aliquādo quid debetur occasione melioris
indichij. puta debes mihi edere instrumētum: sic vt edatur
debes venire ad locū vbi habito: an vero expēsis meis des
beo ad te portare. l. pūcto. s. fi. j. de eden. Aliquando vero
quid debetur occasione reuerentie. puta liberto: an teneas
tur portare quod debet. vel vasallus domino vel quoduis
simile. s. i. j. de ope. lib. Aliquando vero quid debetur occas
sione tributi. tunc nūquid debeat portari. l. mediterrance.
2. l. pro loci. C. de anno. 2. tribu. lib. xi. Aliquando quid debet
tur ratione affecti vel pensionis vel census. Innoc. extra de
pigno. significante. Bal. in l. acceptam. C. de vsur. Aliquan
do vero quid debetur occasione more purgande: puta quia
debebam decem intra tale tempus. Glo. in litem illa. cir
ca prin. j. de constitu. pecu. Aliquando quid debetur occas
sione alterius delicti: dic vt per Bart. in d. litem illa. Ali
quādo propter satisfactionem: quia debeo tibi satisfacere. an

debeo accedere ad domum tuam. j. quorum lega. l. i. s. pen.
2. bec origi. in. s. si seruus. qd non potest peti ratione fideiussio
ris non idonei ex integro cauere possit. litem. contest. l. hoc verū
intellige nisi post litem cōtesta. ipsi fideiussores presentur: qd
tunc ex integro potest peti cauere. hoc probatur ex eo: quia
in simili dicimus qd licet procurator teneatur cauere de ra
to post litem cōtestationem: hoc verum est nisi post litem in
ternenerit. l. ij. C. de confor. eiusdem lit. secundum vnam ies
ctu. Dicimus etiam qd exceptio dilatoria post litem cōtesta
tionem nō opponitur nisi interueniat post. c. infinuante. ex
tra de offi. dele. C. Item hoc intellige nisi ad notitiam mei
nouiter supervenerit inhabilitas persone fideiubētis post
litem cōtestationem. ar. in d. c. infinuante. extra de offi. dele.
2. c. nulli. 2. c. ecce. de electio. in. vi. 2. l. si quis a quod. j. vt in pos
ses. leg. l. qui bona. s. de illo. j. de damno infecto.

Summarium.

- 1 Sententia arbitri iniqua potest per superiorem iudi
cem corrigi.
- 2 Compromitti potest in arbitrum super incidentibus in iu
dicio.
- 3 Appellari an liceat a sententia interlocutoria.
- 4 Inopia superueniens fideiussionis mutationem inducit.
- 5 Appellari an possit a sententia arbitri.
- 6 Arbitri sententia qua via veniat reuocanda.
- 7 Appellari an possit a dicto tertij.
- 8 Partes an possint pacisci quod appellabitur vel non.
- 9 Arbitratoris laudum quibus medijs veniat reuocandum:
2 an ab eo possit appellari.
- 10 Appellari an possit ab eo qui vt bonus vir cognoscit.
- 11 Appellationis causa eius est nature cuius est cause prin
cipalis.
- 12 Ordinis iudicarij omisio an totum processum reddat
nullum.

Arbitro. C. A sententia arbitri electi
super incidenti vel emergen
ti. potest appellari. b. d. sin vna lecturā vel scdm
alia. j. Si sententia arbitri iniquitate cōtineat. po
test superioris officij implorari. per qd ipsa iniquitas corri
gatur. Al sic scdm tertiā. a sententia arbitri seu iudicis des
legati interlocutoria preiudicium inferente circa exeguto
nem: vel cuius grauamen non potest reparari per appe
lationem a diffinitua sententia. licite appellatur: et ita de
mun superueniente inopia in fideiussionibus primis potest
peti ex integro secundo satisfare: si in primis insignis cala
mitas aut inopia superuenierit. hoc dicit cum. l. seq. C. No
ta primo t quod super incidenti seu emergenti in iudicio in
arbitrum potest compromitti. C. Nota secundo secundum
vnam lecturam qd sicut interlocutoria sententia nunquam
in rem iudicatam transit quo ad iudicem: cū ipse possit ean
dem reuocare regulariter: vt. l. quod iussit. j. de re iudi. et. c.
cum cessante. extra de appella. C. Item nec etiam ad arbi
trum cum et idem per se latam interlocutoriam possit reuo
care: vt. l. qualem. s. vlti. j. de arbi. ita etiā vt eiusdem inter
locutorie iniquitas per modum querele seu oppositionis
ad superiorem deducta peti poterit vt corrigatur. C. Nota
tertio secundam aliam qd licet a sententia arbitri lata super
principali de iure ciuili appellari nō possit: vt. l. j. C. de arbi.
2. j. eo. titu. l. olem. s. fari. et. l. non distinguemus. s. cum quis
dem. a lata tamē super incidenti licite appellatur. C. Nota
quarto secundum aliam t quod licet regulariter de iure ci
uili non appelletur a sententia interlocutoria: vt. l. ij. C. de epi
sco. audien. 2. l. ante fi. C. quorum appel. non refcin. et quod
ple. no. in. l. ij. de app. rec. cuius quidem iuris ciuilis ratio
sumitur ex teg. singulari. l. apertissimi. C. de iudi. nihilomi
nus fallit interlocutoria cuius probatio preiudicium facere
posset. vel cuius grauamen in appellatione a diffinitua nō
potest rescindi seu reparari. C. Nota quinto 2. c. similiter. et
ita etiam allegat Specu. qd de iure ciuili appellari potest a
sententia interlocutoria per quam inducitur legitimatio
personarum que sunt in iudicio requisite. puta fideiusso
rium 2 similia. C. No. vltimo ex eadem in verbo preinde
ab eo. quod in appellatione a sententia arbitri ea sunt obser
uanda que in appellatione a sententia iudicis. C. Nota in l.
si arbitro.

si arbitro ibi pro locupletibus habendi sunt cum potuit et. quod non appellans seu querelans prolatente assensum prestat et intelligitur. Idem. C. de postu. l. i. C. quos modo et quando iud. l. ab eo. C. de sentent. que sine cer. quan. ti. l. i. C. de appel. l. bi qui ad ciuila. C. si sepius in integ. res sit. postu. l. i. bi appellare debuisse si tibi sententia displiceat. bat. C. Not. in ea. in ver. qd si meo. et qd superueniens ins opia est causa. vt rursus scda fideiussio prestetur vt bic. l. i. si idem a quo. s. ultimo. cum. l. seq. j. vt in posses. lega. Ea tas men esse debet insignis et magna: als enim fideiussio secun da peti non potest: vt bic est teg. not. ex quo declaramus. l. si creditores. j. de priuile. credi. Dum enim dicit qd ratione superueniens etatis potest debitor suspectus efficaciter al legari: vt ibi. et ple. no. in. l. si fideiussor. s. vlti. in glo. s. eo. de bet intelligi si egestas sit magna atq; insignis calamitas et non aliter. in glo. magna circa primam solutionem. Hanc sequitur Bar. et reddit ratione specialitatis: quia secundum eum sententia ipsa est interlocutoria. et quomodo ius deq; potest eam corrigere: vt in. c. cum cessante. de appel. l. i. quod iussit. de re iudi. l. i. et iniquitate arbitri indicantis sus per incidenti debet posse corrigere si appel. aditus sit. Ista solutio nihil valet. et probatur sic: quia si. l. i. C. de arbit. vult qd a sententia arbitri diffinita non possit appellari mul to magis ab interlocutoria. Et qd ratio specialitatis no est bona probatur. Nam multa potest indeq; ex proprio officio parte non postulante que no possit ad eiusdem postulatione nem: quia post conclusionem in causa indeq; potest interro gare ad declarationem sui animi. c. cum Joannes. extra de si. iussu. Secunda ratio qd hic indeq; corrigit iniquitatem sententie ex officio per postulationem. Barto. pro hoc alle gat primo. l. si. a quib. appel. non li. sed iste teg. non facit: qd ibi loquitur teg. de illo arbitro quem ipsemet indeq; dedit, hic autem de eo quem partes elegerunt. Preterea Bart. probat hac scdm lect. sic sententia interlocutoria nunquam transit in rem iudicatam quo ad iudicem: vt. d. l. qd iussit. et c. cu cessante. extra. de appel. ergo sequitur quod multo ma gis possit ad postulationem si potest ex officio. sed hoc con sequentia non valet: quia multa possunt ex officio que non possunt ex postulatione. Cetera fuit lectura quod hic lo quitur de sententia iudicis delegati: vt. l. si. qnis et a quo ap pel. ista videtur melior omnibus. Sequitur secunda pars premittit qd sententia arbitri scdm est metu pene. l. debet. s. d. r. j. de arbi. Item qd ex sententia arbitri non oritur occasio competens ad id qd in ea deuenit. l. i. C. de arbi. Ter tio premittit qd duo sunt casus in quibus ex sententia arbi tri oritur occasio. Primus si ipsa sententia fuerit emologa ta a partibus ante dies decem nam tunc oritur occasio. l. cum antea. C. de arbi. Scdus casus est si contra sententia arbitri intra. g. dies no fuerit per partes proclamatu per. d. l. cum antea. Iste dicit gl. qd nec bodie appellat. qd si post. g. dies se ro appellat. Nam siue sit appellatio iudicialis: vt in a. bodie. C. de app. siue sit ab actu extraiudiciali: vt est in. c. contra eta tionem. de ap. in. v. j. o. interponi intra. g. dies. Si verovelit ap pellare a sententia arbitri no confirmata non potest: aut a no confirmata et potest per. l. ad solutionem. C. de re iudi. l. i. pe nul. C. a quibus appel. no lic. C. Quero que sit ratio quare a sententia arbitri no potest appellari: Una dicitur in. l. i. C. de arbi. quia ex ea non oritur actio: vt. l. i. j. s. codemnatum. et. l. si nulla. j. de re iudi. et tamen appellari potest: vt. l. si ex pressum. j. de app. igitur et. Preterea probatur alia ratio ne. Et sententia absolutoria que trahit secum executionem non oritur occasio. ar. l. i. s. si debitor. j. vt in posses. leg. Sed ab ista potest appellari: igitur et. Bar. in. l. societatem. s. ar bitrorum. j. pro foc. dedit aliam rationem. videlicet qd ideo appellari non potest quia quado compromittitur in aliquo vt in arbitrum videtur duo dicere. Primo vt seruet ordinem iudicium per teg. in. l. i. j. de arbi. Secundo qd in eum non compromittitur: quia de alio non confidit per teg. iuncta gl. in. l. i. j. s. tam et. j. de arbi. Sed per hoc duo videtur con temni iurisd. in ipsius iudicis: ergo non possum per reme dium ipsius appellationis ad id quod contempsi redire. ar gu. litigatores. j. de arbi. Et quod iniuria sit iudici proba tur: quia ideo videtur compromittere: qd no confidit de eo. Secundo eius auctoritatem: quia si debet arbitri seruare ordinem iudicium ita etiam poterat indeq; ordinarius. Ergo sequitur quod non possum redire ad eum quem con tempsi. Sed ista ratio Barto. non est bona: quia sequeretur

quod eo casu quo compromissum esset non contemnendo iudicem posset appellari ab arbitri sententia: sed hoc est fal sum vt est casus in. leg. consensu. in verbo. citra compromis sum a contrario sensu. j. de appellatio. quia dicitur ibi quod absq; compromisso indeq; arbitros potest appellari. ergo et. Tertia ratio assignatur per Bal. in. l. i. C. de arbit. quia ap pellatio debet fieri gradatim de minori ad maius tribunal. l. i. s. si quis in appellatione. et. l. imperatores. j. de appellat. sed in arbitro non cadit: quia non habet iurisdictionem: vt Lait. pitor. j. de re iudi. sed hoc no procedit: qd hoc est veru ybi interponitur appellatio ad eu qui habet iurisdictionem ab eo qui etia iurisdictione habuit. Nam a iurisdictione no has bente no pot appellari. Nam ab actu extraiudiciali inferedo gram pot appellari. c. cu sit Romana. et. c. coertationi. de appel. lib. v. l. i. la sententia. s. id est restiti. veru. secundu vnam lect. j. de appel. Ultima ratio est quam assignat Bal. in. d. l. j. ad Turpil. Sed sententia ipsius arbitri non potest rescin di. Nam quod nullum est amplius annullari seu rescindi no potest: vt in. l. i. sed si sub conditione. veru. si post defectum. j. de iniuss. rap. j. irri. test. sed sententia arbitri est nulla: ergo se quitur quod appellari non potest seu rescindi. Et quod sit nulla habes ex. l. i. C. de arbit. quia ei paretur metu pene: et ex ea nulla oritur actio. Sed qd ista ratio non sit vera patet quia sententia nulla nullum producit effectum: et tamen ab illa potest appellari: vt. d. l. si expressum. iuncto. d. s. condema tum. Cetero ad secundum membrum. scilicet quod bo die possit a sententia arbitri appellari: vt bic. l. i. C. de arbi. l. nemo potest. de leg. j. l. i. j. de arbit. et fundamentum sui est subtile. Nam si sententia arbitri emologetur ante decem dies oritur actio: et sic potest appellari: sed qui appel lat videtur approbare: vt. l. i. j. s. falsus. j. rem. ra. ba. ergo vi detur quod oritur actio. Nec obstat si dicatur qd qui appro bat non appellat sed confirmat. Respondetur non appro bat vt sic latam no vt bene latam per. d. s. falsus. Alij docto res sunt in contraria opinione per dictum in. l. i. C. de arbit. et. l. non distinguemus. s. cum quidam. j. de arbit. non obstat quod qui non appellat confirmat: quia qui appellat diffites tur sententiam. l. i. C. si sep. in integ. rest. postu. ibi appellare debuisse si tibi sententia displiceat. Nec obstat. s. falsus. Nam per appellationem no confirmatur sententia iudicis sed factum procuratoris. Inge. fuit in eadem opi. Nam vt ex emologatione oritur actio. oportet qd talis sit per quam partes amplectantur: sed reprobat. igitur et. Preterea no ob. s. falsus. quia licet effet valida sententia contra procura torem non erat quo ad dominum. l. Plancius. et. l. si se non obtulit. j. de procurat. Idem sequitur dominus Anto. in. c. Quinuaualis. de iureiur. Nam est necesse quod emologatio tendat ad confirmationem iustitie vel iniustitie: sed ista confirmatio tendit ad rescissionem. igitur et. Preterea et alia ratione non est bona ratio Barto. Appellatio est reme dium introductum necessaria. ergo sequitur quod vbi tale re medium est necessarium non debet interponi: sed si pars intra decem dies dicat nolo stare sententie arbitri: vt. d. l. cum antea. Et sic possit per contradictionem simplicem rescindi ipsa sententia arbitri. igitur non est locus oppositioni. Sed hoc non obstat: quia interest mea plura habere remedia: vt instituta. de acti. s. sic itaq. Item in. c. omnis oppressus. j. q. vi. Ego dico quod bodie non possunt appellari: quia vbi in. d. l. cum antea vult quod emologatio sit talis per quam partes se facere promittant quod arbitri mandant in versu. ibi altera parte et. Sed per istam emologacionem pars to taliter contradicit. ergo firma est ratio. l. i. C. de arbi. Secun do certum est quod appellatio rescindit sententiam: vt. l. i. ad Turpillia. sed quod oritur actio et quod detur rescissio sunt duo contraria contra. Lancillam. de vfur. pro suo. Et vt a sententia possit appellari tanq; actione productina. opo tet quod ipsa actio fuerit orta ante appellationem. Sed cer tum est quod actio hic non est orta ante appellationem. igitur appellari non potest. Antecedens proba. Quando ad aliquem actum substantiandum requiritur certum quid opo tet quod id aut immediate pcedat. aut insit. l. obligari. s. tutor. j. de autho. tuto. et. l. quod ergo. in princip. j. de infa. Sed ista actio non oritur in principio nec immediate. ergo sequitur quod no sufficit vt appellari possit. doctores dant vnam fallentiam. videlicet quod a sententia arbitri iure ap pellari possit. per teg. in. l. cum specialis. C. de iudi. et alium in. c. a Barbaris. de offic. deleg. in. vi. Sed contrarium dicit

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

Barto. in l. decreta. ad D. si. in prima constit. C. §. quibus habes q. a tali arbitro nō possit appellari. Sed do. Anto. in. c. Quintanallis. digit. Aut est talis arbitri iur. qui super incidit vel emergenti est electus de necessitate: ab eo appellari potest. Aliquando vero nō eligitur de necessitate statuti, sed super tota causa: tunc nō potest appellari. Ita loquitur. c. Quintanallis. Sed videtur qd possit appellari: ubi cessant rationes cessat dispositio: vt. l. generaliter. de epis. c. cle. Ego dico indistincte te posse appellare. Sed in arbitro iur. rationes, quare possit appellari: quia nō habet iurisdictionem: sed arbitri assumptus de necessitate habet iurisdictionem: vt in. c. suspensionis causa. de off. dele. ergo sequitur q. c. Tertia ratio: quia non oritur actio, ergo non potest, cessat: quia oritur actio: facit q. magis sanandum est in necessitate positus: vt in. l. si fideiussor. §. si necesse. Restat videre si an possit aliqua alia via sententia arbitri retractari. Dico q. aut loquimur de iure civili: tunc aut sententia arbitri est lata dolo vel fraude ipsius: et tali casu doli vel fraudis exceptione enervatur. Non distinguemus. §. cum quid. l. lata de iur. i. de arbi. c. l. iij. c. eo. titu. Aut sententia arbitri non est lata dolo sed bona fide: et tunc sententia arbitri siue eque siue inique etiam si enormiter ledat standum est. l. diem proferre. §. si arbi. de arbi. Hoc verum quādo lata foret firmato ordine iudicario. Si autem esset nulla per defectum ordinis, tunc cum sit nulla respectu ordinis non seruatur potest peti per superiorem declarari nullam. Glo. ordi. in. l. §. i. de fer. Bar. in. l. que sub conditione. §. si. de cons. di. in. l. si expressim. §. de appel. Si vero loquimur de iure canonico aduertendum est q. sunt varie opiniones in iure, quoniam glo. in. c. si exposta. extra de arbi. digit q. nō potest appellari. Alia in. c. si iudicib. §. i. q. vi. digit q. potest emendari per superiorem. Alia in. c. q. de arbitris. e. q. digit q. si non potest appellari potest supplicari sicut a sententia prefati pretoris: vt in. l. c. de sen. prefec. preto. in. l. quis aduersus. C. de pcedi. imperat. offe. Hostie. in. c. Quintanallis. de iur. iur. digit qd sententia iniqua arbitri potest reduci ad arbitrium boni viri sicut sententia arbitratorum. Ipse idem in. c. iij. extra de arbi. digit qd sententia arbitri iniqua potest peti corrigi per superiorem quādo nutrit peccatum. Et tunc est nutritia peccati quādo apparet de graui lesione. Et dicit hoc non solum esse verum de iure canonico, sed de iure civili. Fundat se duabus rationibus. Prima quia legi vult corrigi peccata: vt in authen. vt non luge. contra natu. §. i. Secundo quia lege neq. statuto fieri potest vt peccata non corrigantur: vt in. c. si de consue. et pscript. c. si. Hoc verum si ipsum arbitrium iniquum nō sit approbatum lapsu decem dierum: quia post corrigi non poterit. c. cum antea. c. per tuas. extra de arbi. Idem in summa sua. in titu. de arbit. §. penul. prout refert Specu. in titu. de arbi. in. §. i. verfic. est autem differentia, qd inique sententia est standum, non autem iniuste. Nam sententia iniqua arbitri est, si re ipsa continet enormem lesionem non ex proposito facta sed bona fide. Iniusta est quādo contra ius fertur, puta si tulit sententiam quod pupillus potuisset testari. Idem q. laicus possit obtinere spiritualia. do. Anto. de hoc plene in. d. c. Quintanallis. et alij nihil firman. Dic qd de iure canonico, idem est quod de iure civili vt appellari non possit, neq. reduci ad arbitrium boni viri: quia de iure canonico ubi non requiritur contrarietas. L. oncor. in. c. i. §. i. extra de no. ope. nuncia. Sed quia de iure canonico hoc nō reperitur immutatum standum est iuri civili vt in. §. si arbi. §. allit in tribus casibus in quibus peti potest annullari. Primus si lata fuerit contra res prius indicatas: vt in. c. exposta. extra de arbi. Secundus quādo cōtineret simoniā. in co. tit. c. i. Tercius casus est quādo sententia iudicaret laico spiritualia. in. e. tit. c. iij. Extra istos nō potest peti emendari neq. de iure canonico neq. de iure civili. Et si dicas hoc est absurdū satis si sententia arbitri enormiter ledat q. retractari nō possit, puta sibi datur occasio delinquendi. Et retractatur sententia iudicis qui est nobilior: extra de iudi. damnum. lib. vi. q. qui compromisit debuit scire dispositionem: et sic sibi imputet. Preterea argue re potest: ex enormi lesione presumitur dolum. l. oēs. §. Acus. §. de his que in frau. cred. ergo sequitur q. ipsum laudum: quia dolum salte rescinditur per exceptionem. Ad hoc responde q. non sit verum presumi dolum nisi alia concurrant. l. dolum. de rescin. ven. C. no. §. Acus. quia ibi loquitur de debitorē qui alienauit in fraudem creditoris.

Sed hic casus est diuersus: quia arbitri nihil alienat. Preterea. §. Acus loquitur in faciendo aliquid in preiudicium creditoris ab eo qui nullam habebat potestatem: vnde presumitur fraud. Sed in arbitro secus: quia habebat potestatem. Preterea quādo quis facit actum in quo potest presumi dolum: non attenditur nisi dolum. l. merito. §. pro socio. Sequitur ex predictis qd standum est dispositioni. §. si arbi. Tercio quia multoties eligitur duobus arbitris discordantibus. nunquid a dicto tertij possit appellari. Ad decisionem huius est examinandum, nunquid dicatur arbitri vel non. In hoc sunt opiniones. vna. Butr. in. l. item si vnus. §. preterea. §. de arbit. qui voluit per glo. qd esset arbitri et quod possit sententiarē vt alij arbitri per ter. abi. cuius authoritati pareatur. Specu. in titu. de arbi. §. sequitur. voluit qd dicatur consiliarius: quia debet assumere discordiam illorum duorum arbitrorum: et tenetur dare consilium cui consilio parere debet. Istam sequitur Barto. in. d. §. principaliter. in. l. i. libemus. C. de appel. Reducunt ad concordiam istas opiniones, scilicet qd debeamus dicere quod aut iste tertius assumitur ex conuentione partium casu quo discordarent alij: tunc dicitur arbitri: vt. d. l. vnus. §. si viduas. aut assumptus fuit ex iuris permissione et necessitate: tunc dicitur consiliarius. Ita loquitur. §. principaliter. Pro hoc facit: quia arbitri ille est qui ex conuentione partium eligitur: vt. l. iij. §. tam et si. §. de arbit. Sed iste tertius non eligitur de consensu partium, ergo sequitur quod non sit arbitri. Tunc igitur videndum nunquid possit appellari, quilibet distingueret, quod aut eligitur ex conuentione: et non possit appellari: si vero de iuris necessitate, possit: et ratio vbi cūq. appellatio non reperitur prohibita censetur permissa. c. omnis oppressus. §. i. q. vi. Opinio est Jo. And. in addi. Specu. in. d. §. sequitur. verū, sed nunquid iste tertius dicentis qd possit appellari. Nam ab arbitro iuris potest appellari: sed iste tertius esse assumptus vt arbitri iure cogente ergo sequitur posse appellari. Ista opinio presupponit duo falsa. Primum quod iste sit arbitri electus ex iuris necessitate: vt probatur in. d. §. tam est. Secundo quod iste tertius sit ille qui pronunciet: et istud est falsum: quia non habet iudicare sed cōsulare: vt no. in. d. §. principaliter. c. innotuit. extra de arbi. Unde pro veritate dicas qd aut queritur, an possit appellari a consilio tertij. Et tali casu dicendum q. sic, et ratio est: qd de iure civili et canonico ab omni actu etia ex tra iudiciali litis decisio potest appellari. l. si. §. idem referi pfit. §. de appel. c. donec. c. si Romana. extra de appellat. tunc sic istud consilium est actus extra iudicialis. Item et decidit item: quia partes coguntur illud sequi: ergo sequitur q. possit appellari. Secunda ratio est: quia ter. in. l. iij. §. quesitum. §. de app. in. l. i. libemus. C. eo. titu. dum querunt an a consultatione principis possit appellari, dicunt qd non ratione ista: qd a principe appellari non potest: vt in. l. i. §. a quibus appel. non licet. Ista ratio cessat in tertio: quia a consilio suo potest appellari. Secunda ratione: qd si non appellatur a consultatione principis, nihilominus poterit appellari a iudice qui sequitur istud consilium. Ista ratio cessat in tertio: qd si nō appellatur a consilio ipsius nec ab alio igitur debet permitti appellatio. Dic aut iste tertius nō cōsultat sed pronunciat vna cum ipsis arbitris: tunc nec a dicto ipsius poterit appellari: quia pronunciat vt arbitri. An obstat: et mo videtur quod possit appellari: quia electus fuit de iuris necessitate: et sic sequitur quod appellari potest. Sed respondetur qd ab arbitris iuris possit appellari. Et verum quādo solus pronunciat: sed quādo cum alio nō potest appellari. Et quod sit verum probō sic: quia ratione adiuncti adiunctus sortitur privilegia que alias non haberet: vt. l. si conueni. in princ. quemadmo. ser. amit. §. gl. in. l. §. si in com. muni eademq. causa in integ. resti. postea. et sic ab eius sententia appellari non possit. Bene facit. c. penulti. de concessio. preben. c. dono ex tribus. de offi. de lega. in. vi. Item querō nunquid per pactum partium possit appellari. De hoc plene per Specu. in titu. de appella. §. in quibus. c. vi. di. fin. et Barto. in. l. ex consensu. §. de appellat. et in. l. nemo potest. de leg. i. §. Bal. et Cy. in. l. c. de arb. Cano. in. d. c. Quintanallis. Et videndum est de arbitratore qui habet cognoscere dimissa solemnitate. et queritur que remedia sunt introducta ad corrigendum laudum ipsius. in. l. si societatem. §. arbitrorum. §. pro so. Dic quod per reductionem ad arbitrium boni viri. Sed dubium est. Nunquid a sententia arbitrorum

bitratorum possit appellari. In hoc fuit opi. Bar. j. de ap-
pella. reci. l. si qd sic ratio: quia ab actu egrediendi decia
suo appellatur. Bald. in l. ij. qui ad civilia. in fi. c. de appel-
latio. dicit quod opinio Bar. est falsa. Primo quia ex lau-
do non oritur actio per Barto. in d. s. arbitrorum. 2. Inno.
in c. Quintauallis. ergo sequitur quod non potest appella-
ri per l. i. c. de arbit. Sed ista ratio non obstat: quia a sen-
tentia nulla, ex qua nulla oritur actio: vt. l. iij. s. condemna-
tum. j. de re iud. potest appellari: vt. l. i. ex pressum. j. de ap-
pellatio. Secunda ratio sua est: quia si posset appellari: intra
decē dies non esset interposita appellatio, non posset postea
ea peti corrigi: vt in autben. hodie. c. de appellat. Sed hoc
est falsum: quia etiam intra annum potest peti reduci: vt in
l. si grauatus. c. de cen. et censu. Sed ista ratio non est bo-
na: quia non est absurdum quod competat duplex reme-
dium quorum vnum sumatur citius altero: vt in berede
qui habet remedium iuris petitoris in aduocando qd decla-
rat anno: 2. de iure ciuili imperpetuum. in l. i. s. sed videtur
dum. de edili. edict. si amiserit vnum habet aliud. Et ita si
milititer dicendum in arbitratore per l. sum. c. de iudi. de
lega. 2. d. s. sed videndum. Tencas Bart. Sed nunquid a
sententia iudicis reductus possit appellari. De hoc res
mitto. Joā. And. posuit in titu. de appellat. s. in quibus. in
additione que est verbi. vj. Bart. in l. i. ad fi. de lega. ij.
Bald. in l. i. c. de bis que pe. no. et in l. i. c. de contraben.
emptio. in l. vnica. c. ne li. in vna eademq. cau. ter. prono. 2.
in l. tale pactum. c. de pact. do. Anto. in d. c. Quintauallis.
Quidam tennent quod non possit appellari. Primo j. quia
iudex cognoscit vt bonus vir: ideo non possit ab eo appella-
ri. per d. Inno. in c. presenti. extra de referip. et in c. h.
de fer. Sed ista ratio non est vera. Primo qd istud dictum
Inno. est glo. vna. in l. i. qua pena. j. de verbo. signifi. Alia
est in c. super bis. in verbo arbitrium. 2. in verbo asfringen-
dos. extra de appel. 2. in clem. j. de iure patro. Secundo
probo per rationem. Non est dubium quod quando alicui
committitur quid simpliciter intelligitur commissam vt bo-
no viro. in l. si libertas ita. de op. liber. 2. l. bec venditio. de
contraben. emptio. 2. l. si in lege. l. loca. Adodo leg. commit-
tit iudici vt possit dilationem ampliare: 2. sic vt bono viro:
et si grauet partes ab eius sententia potest appellari: vt in
ca. j. de dila. Secunda ratio est quia mouentur est ista. Ter-
tium est quod iudex qui cognoscit super laudi reductione
surrogatur in locum iudicis reductus: et sic debet fape-
re naturam eius. l. si eum. s. qui iniuriarum. ff. si quis cau.
sed a sententia reductus non appellatur, ergo nec a sen-
tentia iudicis subrogati. Sed presuppositum est falsum.
ergo pro concordia dic quod aut iudex reducens grauat
sue ledit partem: in modico: et tunc appellari non potest.
11 Probatur. certum est j. quod natura cause appellationis
est regulariter vna: eadem cum natura cause principalis.
j. de tempo. appell. l. i. ad fi. sed de natura arbitramenti erit
vt possit ledere in parua quantitate. l. si de meis. s. recepiss.
et i. de arbi. ergo sequitur quod de natura cause reductis
est idem: et sic non competit appellatio. Et sic quod a sen-
tentia iudicis possit appellari etiam si in minimo ledat: vt
l. 2. in minimis. c. de appella. Sed istud habet locum quan-
do iudex appellationis succedit in locum illius qui in mi-
nimo etiam ledere non poterat. Sed vbi iudex reducens
grauaret in magna quantitate potest appellari: quia non
reperitur prohibitum. Sed quomodo coram eo sit proce-
dendum. habetis per l. yn. in l. i. c. de contraben. emptio.
12 Opponitur circa secundum membrum glo. dum legi-
tur de deleg. ne queng. s. vbi decretum. s. de offi. proconf.
Hic soluitur quatuor modis. vltima est verior: quia hic sum-
maria cognitio requiritur non plena. Ex hac glo. duo ba-
beri possunt. Primum quod super emergenti de quo iu-
dex cognouit pronunciare debet. Circa quod dicas qd sic.
Primo per regulam. l. de qua re. j. de iudic. Secundo per
legem a procedente. c. de dila. j. Sed questio est. Nunquid
si omitteretur pronunciatio processus crit nullus. Dic per
cano. in c. i. de ordi. cog. per legist. in l. i. c. de ordi. cog. 2. in
d. l. a procedente. per Barto. Sed prima fronte videtur vi-
dendum quod reddat processum nullum. Ratio quia omis-
sio ordinis iudicij reddit actum nullum. c. exhibita. ex-
tra de iudi. et l. prolatam. c. de senten. sed ordo vult qd co-
gnoscatur. Secundo si iudex omitteret aliquid quod leg. pre-
cipit dolum committere videtur: vt. l. non tantum. j. de ius

di. quamobrem debet processus cessare: tamen contrarium
verum est ex eo quia si super emergenti non pronuncietur
actus valet: quia ad vltiora censetur pronunciatum. l. ait
pretor. s. permittitur. j. de mino. 2. c. ex parte 2. de appel.
Bene facit. l. quod in diem. s. si rationem. j. de compensati.
Quo ad secundum glo. ponit qd ab interlocutoria que fa-
cit preiudicium egectioni sententie diffinitive poterit ap-
pellari. Primo videndum est an ille intellectus conueniat
liter: et videtur quod non. Primo quia glo. presupponit
quod teg. loquatur in fideiussores iudicatum sol. cu loqua-
tur simpliciter 2. indistincte: ergo non est admittenda: 2. pa-
tet: quia si non loqueretur in tali fideiussores sententia lata
non faceret preiudicium egectioni. quod secus est in fidei-
iussore de iudicio fisci. Secundo presupponit glo. quod ar-
biter pronunciauerit fideiussores de quorum idoneitate du-
bitatur esse idoneos: quia in litera non apparet: et qd ista
valuerit. patet: quia per sententiam affirmatiuam arbitri
oritur preiudicium in egectione sententie principalis. Sed
si fuisset negatiua non faceret preiudicium sed fauore cum
glo. diuinet ad literam non est admittenda. Circa hoc di-
cas quod regula est de iure ciuili quod ab interlocutoria
appellari non potest. l. apertissimi. c. de iudi. l. i. c. de epis-
co. audien. l. penulti. c. quorum appel. non re. l. ij. de ap-
pel. no. re. s. alit nisi feratur super legitimatione persona-
rum. siue legitimetur persona actio: vt. l. ait ptoz. s. per
mittitur. 2. l. intra vtile. j. de mino. siue legitimetur persona
iudicis cui opponitur incompetencia. glo. in autben. ba-
bita. c. ne si pio patre. siue per illam legitimetur persona
rei. in c. ex parte 2. extra de appel. siue legitimetur perso-
na fideiussores. Ita est teg. bic. Idem si fiat legitimitio tes-
tis. Specu. in titu. de teste. s. i. verbi. recepta. Ita dicit per
bunc teg. Item procedit regula nisi graua men no possit
reparari per appellationem a diffinitiu. l. si quis pro-
uoca. secundum vnam lectionem. c. de appel. reci. Item
fallit nisi sit interlocutoria lata super egectione facienda
quando modus egectionis lab egectione. j. de appella. 2. l.
ab egectione. c. quorum appella. non reci. Item a sen-
tentia interlocutoria que concernit substantiam eorum que
reducta sunt in libello potest appellari. d. l. ait pretor. et l.
intra vtile. j. de mino. De alijs dic vt per Bart. in d. l. ij. de
appella. reci. De iure canonico hoc non habet locum: quia
ab omni interlocutoria appellatur: vt in c. super eo. s. extra
13 de appel. Item examinaui veri arti. de tertio. an ab eo ap-
pellari possit: et istud habet locum quando ipse tertius vel
dat consilium secundum quod arbitet habet pronuciare
vel quando cum eis pronuciat. Quid si solus pronuciat
uerit. an tunc appellari possit. Dicendum. Aut iste tertius
qui solus pronuciat ex partium electione assumptus fuit:
2. tunc appellari non possit: quia sicut ab arbitris partes no
potuissent appellare: ita nec ab ista. Et quod sit veru pro-
batur in l. episcopale. c. de episcop. audien. Puta erat in-
deg. prefect. preto. in cuius locum surrogatur alius. Dicit
tegitus quod appellari non potest. sicut nec a primo. Sic in
proposito. An iste tertius fuit assumptus ab arbitris dis-
cordantibus: et tali casu videtur dicendum etiam qd non
posset appellari. Primo ex regula quod surrogatum sapit
naturam eius in cuius locum surrogatur. c. ecclesia. vt lite
pendente. et l. si eum. s. iniuriarum. j. si quis cautio. Sed a
sententia illorum non poterat appellari. ergo nec a tertio.
Preterea videtur facere teg. in d. l. item si vnus. s. princis-
paliter vbi dicitur parere debere sententie. ergo no appel-
latur. Nilominus in contrarium facit. scilicet quod posset
appellari per id quod dicimus: quia negari non potest qd
non est arbitet iuris: quia coactus est iure cogente: vt in s.
principaliter. et sic capitur. Et si dicatur quod debet fape-
re naturam eius in cuius locum surrogatur. dico quod quo
ad naturam appellationis non valet argumentum. Pro-
bo. a prefecto ptozid non appellatur: sed a delegato ipsius
appellatur. l. in princis. j. quis 2. a quo appel. 2. hic tenet vi-
cem delegantis: vt. l. i. s. qui mandatum. s. de offi. eius. 2. l.
fin. c. vbi 2. apud quos. Preterea a prefecto ptozid non
appellatur. Ponatur quod fecerit vnum vicarium. Nun-
quid a sententia vicarij appellatur. l. a proconsulibus. c. de
appella. vbi dicitur quod sic: 2. nilominus surrogatur in
locum ordinarij. c. non putamus de consue. 2. c. Romana. de
appellat. lib. vi. Sed quomodo responderetur. s. principali-
ter. vbi dicitur auctoritati pareatur 2. supple quatenus

habeat pronuntiat: sed quatenus iniuste appellatur. c. Quin-
tanalis. r. c. veniens. extra de iur. iuran. Bene facit. cum
apud Sempionium. i. iudic. fol. 2. l. si libertus. de op. libe.
Alterius vides ex communi practica: ponunt extra vo-
luntatem partiu tales compromiserunt in talem vt in arbi-
trum r arbitratore: in sententia dicitur nos r arbitri r ar-
bitrator ita pronuntiamus. Queritur nunquid appellari
possit sine reduci. Specu. in titu. de arb. s. sequitur. ver. sed
pone. q. sicut quotidie. Bald. ponit diuersimode in l. si ser-
uus pluriu. in fi. de lega. 1. r. non codicillum. C. de testa. r in
l. si. de test. mili. Tu die q. ille qui eligit duas vias cotra-
rias copulatiue in actu suo videtur eligere eam scdm qua
actus efficacius sustentari potest. Text. in d. l. iij. ver. q. uis
admodum. s. de testa. mili. q. si testator voluit valere vi tes-
tamenti r codicilloru: cum sint due vie contrarie: dicit teg.
q. videtur eligere illam per quam melius valere potest.
Unde in casu nostro in dubio videtur pronuntiasse vt ar-
bitrator. Ultimo quia multa pendet ex fundamento. l. a sen-
tentia. s. idem referripit. in fi. de appella. vbi dicit quod ab
actu extra iudiciali potest appellari. Sed dicitur quod ille
textus non loquitur de illo qui facit actum extra iudicium
sed de tertio. q. ab actu extra iudiciali siue per facientem
siue per non facientem potest appellari habetur per. l. h. i.
quando appella. sit. arg. a ratione cessante: quia ibi ratione
celeritatis no appellatur ab actu extra iudiciali. ergo ces-
sante celeritate appellari potest. P. r. cetera vbiq. ius ca-
nonicum non reperitur unmutatum. seruamus ius ipsum
canonicum sed de iure civili non reperitur cotrarium. q. s.
ab actu extra iudiciali possit appellari. ergo si idem est ius
ri canonico: vt in c. primo r secundo. de no. oper. nuncia.

Summarium.

- 1 Institutus an teneatur satisfacere substituto de resti-
tuenda hereditate.
- 2 Heres sub conditione vel in diem institutus pendente die
vel conditione hereditatis possessionem apprehendere
potest.
- 3 Hereditatem antequam debeatur apprehendere, an ea
priuari possit.
- 4 Satisfactio dari debet ratione debiti ex contractu initi: et
quid in quasi contractu.
- 5 Institutus debet cauere substituto de hereditate non di-
minuenda, fallit quibusdam casibus.
- 6 Testator heredem instituens an satisfacere censeatur.
- 7 Fideiusso indicatum solui et de iudicio fisci an possint
equiparari.
- 8 Pater an cogatur satisfacere pro filio.
- 9 Defensio iudicialis satisfactionem presupponit.

LIANUS. Mandatum in perso-
na actoris superueniens
prestationem fideiussois non infirmat sed con-
firmatur: et heres institutus substituto satisfacere
tione prestare debet de restituenda hereditate adueniens
te die vel conditione: r quantuq. conuicta sit persona,
si pro defensione rei coeuenti se offerat, satisfactionem presta-
re debet. hoc dicit vlt. ad l. sciendum. Nota in l. inter
omnes regulam. r Institutum satisfactionem prestare de-
bere substituto de restituenda hereditate r. c. Ad idem. i. vt
lega. no. ca. per totum titu. C. de eadem in verbo possi-
den. hereditatem, secundum vnam lectionem r heredem
sub conditione vel in diem institutum: et pendente die vel
conditione possessionem hereditatis apprehendere possit:
quod plene no. i. de acquir. her. l. si idem. i. de her. in-
sti. l. si quis instituitur. la grande. s. de feruit. l. iij. s. sub co-
ditione. C. Tertio not. ex eisdem verbis r heredem here-
ditate non priuari posito, q. possessionem eius antequam
sibi debeatur, apprehendat. Quid autem sit in legatario,
dic vt in l. i. per totum. i. quoru legat. C. de in ver. s. ple-
runq. r q. ratione debiti ex contractu pendente die vel con-
ditione causa cognita satisfactio prestari debet, de quo dic
vt. i. dicitur. r plene not. i. de iudi. l. moribus. i. fol. mat. l. iij.
Quid autem sit in debito ex quasi contractu. dic vt in l. si cre-
ditores hereditarii. i. de privileg. credi. r quod plene nota-
tur in l. si iussu familias. quod per sonarum coeuentio non tol-

lit quominus ad satisfactionem iudiciariam sit obligatus.
Iudas in l. inter iohannes. quod iuriconsultus dat doctri-
nam r quod institutus debet cauere substituto de heredi-
tate no diminuenda siue restituenda conditione adueniens
te. Fallit hec regula. Primo in fisco rogato de restituenda
do: quia non tenetur satisfacere. l. i. s. sed ad fscum. i. vt le. no.
ca. Fallit secundo in quacumq. republica. per teg. in l. si quas
do admonendi. eo. titu. Fallit tertio nisi pater sit rogatus
de restituendo filio vel patronus liberto. in eo. titu. l. filio.
Sed cauere solum tenentur. Fallit etiam nisi frater sit ro-
gatus restituere fratri vel auus nepoti. l. iubemus. s. infra
per. C. ad Trebel. Fallit quarto nisi hoc onus sit remissum
per testatorem. l. iij. r pe. C. vt in pos. Sed pulebrium est du-
bium. Pone q. testator heredem instituerit r an censeatur
satisfacere: Tunc q. sic non obstante remissione: q. si testa-
tor: sciisset eum ita dilapidaturum non remisset. argu. l.
utilitatem. r. l. in confirmando. de confir. tut. Nihilominus
contrarium est verum: vt in l. si. i. vt lega. no. ca. Fallit sexto
in casu l. hec stipulatio. s. diuus. eo. titu. r. l. si idem a quo. i.
vt in pos. s. lega. puta quando certum est ipsum legatu sol-
ui non debere. Fallit vltimo in casu l. i. s. si debitor. r seq. i.
vt in pos. s. lega. s. l. i. huius. l. allegatur ad duo. Primo
quod verba generalia quandoq. restringi debent. dicit in
l. iij. versu. quod ait pretor. s. eo. Secundo allegatur ad sal-
nationem notarij. Puta dicit in suo instrumento. Omnis
bus ciuibz placuit istum facere procuratorem: quia non
intelligitur de absentibus. Tertio allegatur. puta. l. aliqua di-
cit. si omnes conuenerint: tunc verba verificentur necesse
est quod nullas dissentiat: licet improprie illud quod mas-
io: pars facit omnes facere videatur. l. maior. cum pre-
ceden. s. de pact. l. quod maior. i. ad municip. c. quap. opter.
r. c. inter omnes. de electio. r. c. de bis que fia. maio. parte
capi. Sed dubium est. Quid si l. loquatur per bec verba. si
tales fuerint in concordia. illud oportet quod omnes co-
sentiant vt verificentur verba legis. Habemus quatuor: glof.
vnam in c. iij. extra de re iudi. aliam in c. cum olim. eo. titu.
Alie sunt in c. vbi periculum. in verbo concorditer. r in c. cu-
pientes. in verbo concordem. de elec. in. vi. Pro saluatione
dic q. ant loquimur in larga significatione vocabuli: r tunc
id de concordia fieri dicitur q. a maiori parte de consensu
fieret. Si vero loquimur de stricto verum dicit glo. in c. c.
cupientes. r. c. vbi periculum. Hoc facit etymologia voca-
buli per. l. iij. s. appellari. sic per. peta. glof. in l. si iussu familias.
7 vult q. q. fideiusso indicatum solui. r de iudicio fisci sint pas-
res. hoc est paria sint promittere se curaturum defendere.
r promittere fisci. Bart. hic est contraria opinio. scilicet q. s.
fideiusso: qui promissit se defendere transfinitur ad herede.
l. iam tamen. s. penulti. iudi. fol. Sed satisfactio de iudi. fisci
est contraria. per. l. si decesserit. s. eo. tit. Est r alia fm Bar-
to. q. ille qui promittit in iudicio quod reus se defendat li-
beratur. si per alium se defendat. quod secus in fideiusso-
ne de iudicio fisci. Sed puto quod male dicat. Nam fideius-
so: de iudicio fisci liberatur. si per alium faciat se defendere.
re. l. neq. impuberes. s. i. s. de in voc. r per. teg. in l. si cum. in
prin. si quis cau. Tertio contra Bar. in l. sancimus. ver. sed
8 siquidem. C. de fideiusso. r Alia gl. que vult q. pater teneat-
ur satisfacere pro filio. P. mittit quod in peculio aduentis-
tio pater est legitimus administrator. l. i. C. de bon. mater.
Quin queritur. an si pater defendat filium debeat satisfacere
re iudi. fol. glof. in l. si. s. vbi autem. C. de bo. que liber. Nam
aut cum defendit vt legitimus administrator: tunc satis-
facere non tenetur. l. si. s. defensione. C. de adm. tu. Aliquan-
do defendit vt extraneus respectu castrensis peculij: r tali
casu loquitur teg. iste. scilicet quod debeat satisfacere iudica-
fol. Q. in satisfda. rem ra. habet. pater cogatur pro filio satis-
facere. glof. in l. i. s. finantem. per procuratorem.
arguendo de tutore ad patrem decidit q. non. hoc verum
vbi certum est cum esse patrem. Sed in dubio arguendo
de tutore ad patrem. cu tutor teneatur satisfacere: vt. l. vul-
go. i. de adm. tuto. ita pater satisfacere tenetur quod ex hoc
quod iudicium cum eo accipiet nullum damnum sentiet.
9 vidisti. in l. si iussu familias. r q. nemo admittitur ad defen-
dendum etiam coniunctos nisi satisfdet. do. Ange. dicit q. s.
procedit quando venit ad defendendum totam causam. ses-
cus si articulum vnum: quia satisfacere non debet. Alleg. gl.
in l. in eo. s. nemo. i. de re iudi. Ad verificandum videnda
sunt duo. Primum an defensor admittatur ad totam causam
fam defen-

fam defendendam, an ad vnum articulum tantum. Dicat quod si actor vult admittitur posito qd vnum articulu vel lit defendere. in l. qui proprio. §. cum qui. §. de procurat. Et si inuito actor velit comparere, nunquid admittatur. Alii dicunt qd nō. Item ait. §. defendere. §. eg. qui. can. maio. 2. l. §. §. bec verba. §. eg. quib. can. in pos. ea. C. sōdo est videndū, nūquid volētē actorē admittatur. Ang. dicit qd nō. sed cōtrariū est verū. Nā idē ius est de parte quo ad partē qd est de toto. c. l. que de tota. de rei v. 2. l. qui semisses. §. de vsur. Et dic. Quādo quis cōparet eo animo vt in tota causa sit defensor dicitur satisfidare qd in tota causa erit defensor in l. exigendi. §. satisfida. pro defensione. iuncta gl. de procur. ergo sequitur qd qui comparat pro defendendo super vno articulo debet satisfidare qd ad finem illius articuli defendet: et vltra hoc debet satisfidare iudicatum solui quia in illa promissione comprehenditur vt etiam velit soluere id ad quod fuerit condemnatus. Respon. ad gl. Ang. ibi etiam loquitur quando defensor comparat et allegat causam absentie, quare non possit comparere: ideo satisfidare non tenetur. Non enim locum habet in alio defensor. Et an sit vera ista gl. vide per. Anno. in. c. veniens. de accu. Barto. in l. si vero. §. de viro. §. solu. matrimo. Bal. in l. exigendi. de pro cura. Conclusio. Hinc quis comparat et allegandum causas absentie que consistunt in iure: tunc tenetur satisfidare: alio nō admittitur. vt. d. c. veniens. Si enim allegat causas que consistunt in facto admittitur sine satisfidatione. Et ita procedit gl. in. d. c. veniens. Ad istis etiam qd differentia est, an pater agat vt legitimus administrator ratione filij, an vero vt extranea persona. Primo casu non tenetur satisfidare iudicatum solui. Secundo casu sic. Nunquid sit differentia in alio casu. Dic qd sic. Et primo debes scire quod res minoris immobilis non potest alienari etiam ex multa causa sine auctoritate iudicis. leg. que tutores. C. de admini. tit. l. magis puto. §. non passim. 2. per totū. §. de reb. corū. 2. l. non solum. de p. di. mi. Adodo pone patrem velle alie nare rem sui filij minoris: et ex ista causa. Nunquid potest alienare sine iudicis decreto. Dic aut vult alienare vt tutor vel curator: tali casu dicendum, sicut extraneus nō potest, ita nec pater. §. de reb. eo. et. l. cum emancipatus. C. de p. di. min. Aut vult alienare: vt legitimus administrator datus a. l. in bonis aduentitij, tunc potest ex ista causa sine iudicis decreto. Bal. in l. §. de reb. corū. In contrarium. in l. in generali. C. de secun. nup.

Summarium.

1. Possessor immobilium satisfidare non tenetur.
2. Usufructuarius non dicitur possidere.
3. Onus satisfidationis diuersimodo interruptitur.
4. Obligatio de iudicio fisci non annullatur per superuenientiam possessionis immobilium.
5. Ius commune potentius esse debet speciali.
6. Possessoris res immobilis appellatione an veniat possessor rei modice.
7. Satisfidatio quibus medijs dicatur euitabilis vel non, et numero. 10.
8. Adunera inter patrem et filium non sunt continuenda.
9. Annui reditus an inter immobilia possint computari.

Sciendum. C. immobilium rerum possessores de iudicio fisci satisfidare non compelluntur. Is autem quo ad euitandum satisfidationis onus possessor dicitur, qui possidet pro domino vel pro quasi domino vtili vel directo. C. item ad considerandum, an quis tanquam possessor onus satisfidationis euitet, eiusdem satisfidationis tempus spectandum est. hoc dicit vsq. ad. C. l. Mo. primo immobilium possessorem a satisfidando onere releuari: et bec est ratio, licet multe assignentur in gl. quia immobilium possessio loco successionis cedit. §. de carb. edict. l. de bonis. vbi est litera. C. Mo. in. §. possessor. quod non solum res in solidum propria, sed etiam communis a satisfidandi onere releuat. et huius est ratio. Id quod per viam bocardi dicimus quod commune est, meum est. vt. l. ferui electione. §. si fundus. de lega. §. et. l. i. C. de testa. et qd in cis plene nota. C. Nota in. §. sed et qui vctigale. qd possidens non solum

iure domini directi, sed etiam vtilis a satisfidandi onere releuatur. C. Mo. in verbo, item qui solum, qd iura proprie tas absq. usufructu sufficit ad satisfidationis releuamen. 2. C. Mo. in ver. cum vero. 1. quod usufructuarius quantum ad satisfidationem vitandam non dicitur rem cuius vsum fructum habet possidere. An autem quo ad alia equaliter possessor dicatur, dic vt plene in tex. 2. glo. §. de acquirenda possess. l. naturaliter. C. Mo. in versic. creditor qui pig. quod quo ad euitandum satisfidationem rem pignoratam credi tor non dicitur possidere. An autem quo ad alia possessor dicatur et qualiter, dic vt plene no. in l. §. per seruum. §. de acquiren. posses. 2. in l. ferui nominis. §. de vsucapio. 2. in l. in summa. C. de pigno. C. Mo. in. §. si fundus. 1. quod quo ad releuandum a satisfidationis onere de vgoris in dotem datis sufficit vgori in dotem data possidere. Quo ad alia dic vt. l. Pomponius. §. in dotē. §. de acquire. posses. in l. necq. §. de impen. 2. in l. 2. Lucius. §. idem respondit. §. ad municip. C. Mo. in versic. diuersa. quod licet qui actionem habet ad rem ipsam re habere videatur: vt in regula iuris q. actio nem. et in l. rem in bonis. §. de acquiren. re. do. 2. l. non vides tur. abs nemo videtur. §. de acquire. posses. nihilominus non intelligitur illam possidere quo ad vitandam satisfidationē. C. Mo. ex eo. secundo hic verificari communem loquelam canonistarum, aliud habere ius ad rem, aliud habere ius in re. C. Mo. in l. tutorem. q. possessio immobilium tutorum vel curatorum eisdem excusat ab onere satisfidandi posito quod defendant causam pupillarem: sicut alias diximus quod bona fideiussores prosumt principali debitori. Unde si fideiussores est soluendo: vt. l. si plures. §. preterea. iuncta gl. §. de fideiusso. C. Mo. in. §. si fundum. quod fundus quantum cunctis litigiosis excusat ab onere satisfidandi. C. Mo. ex eo quod possessio immobilis posito quod a possidente possit aduocari, nihilominus a satisfidatione eundē releuat. C. Mo. ta tertio ex eo. quod 2. quis in prima instantia possidebat, 2. in secunda, appellatione pendente, in eadem possessione est tuendus. C. Mo. vltimo ex eo. quod 2. possessio rei immobili posito quod eam presumpta mala fide possidet, nihilominus causa est satisfidationis vitade. C. Mo. in. §. possessor. 4. 1. quod superueniens immobilium possessio pendente lite obligationem de iudicio fisci nō intelligitur annullare. Et in l. sciendum. querit de qua satisfidatione loquitur ista leg et quod de iudicio fisci. Nam l. in dubio intelligenda est secundum materiam tituli. 2. Imperatores. de iudi. adiec. Et cōcludit quod olim conuentus satisfidare de iudicio fisci soluendo hanc sequitur Barto. in l. Julianus. Sed videtur in contrarium: vt in l. antepenul. secundum primam lecturam. §. si ex no. cau. aga. 2. l. hoc autem. in l. §. quibus causis in possess. ea. l. sed et de. §. defendere. 2. §. de procurat. dicen dum. Responde quod consideranda sunt duo iura antiquissima: 2. de hoc loquitur. insitu. de satisfida. §. i. 2. hic glo. Barto. C. Item ius antiquissimum tali casu non tenetur satisfidare iudicatum solui. per teg. insitu. de satisfida. §. sed hoc hodie. C. Secundo querit glo. Nunquid bec leg sit correcta: dicit quod videtur quod sic, per authen. offeratur. de litis contestatio. 2. nihilominus determinat contrarium quoniam non est absurdum vt antiquiores leges declarentur per nouas: vt. l. non est nouum. 2. l. sed et posteriores. §. de legi. C. Idem tenuit glo. in d. authen. offeratur. 2. in authen. de egri. reis. §. suscepto. 2. in d. §. sed bec hodie. insitu. de satisfidatio. Omnes istas allegamus qd leg nouissima superueniens de eadem materia loquens recipit limitationem ab ipsa antiqua. Sed vbi per distinctionē possumus reducere ad cōcordiā semper debemus euitare correctio nem: vt in. §. constituti. C. 2. §. quibus. 2. in l. v. C. de inoff. testa. Nunc igitur ad propositum redeamus, quod leg noua que dicit quod possidens immobilia nō teneatur satisfidare nō corrigat. authen. offeratur. sed illa authen. intelligitur quans do non possidet immobilia. Dicit Bart. quod si in constitutione nouissima essent illa verba euacuatis legibus antiquis vel non obstat. loquentibus de hac materia. ista casu non tollitur interpretatio ipsius: vt in authen. de bere. que ab intesta. in prin. in ver. euacuatis. Illam gl. allegant Bar. in Extraneagan. ad repimendam. in glo. non obstat. Concor. glo. in authen. de ali. 2. emph. in. §. penul. in verbo euacuatis. C. Querit vterius gl. de tertia questione. Po sito quod possidens immobilia non teneatur satisfidare cautione fideiussoria, nunquid teneatur satisfidare inramento

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

de sistendo iudicio: dicit qd sic. Sed decisio huius glo. non placuit. Dicitur nec. Bart. Sili. quoniam nulla leg. reperitur, que dicat, qd possidens immobilia teneatur tantum iuratoriā prestare. Turpe est autem sine lege loqui: vt. C. de coll. de teger. l. j. Preterea occasio delinquendi debet tolli secundum eos: vt. l. conuenire. j. de pact. do. Sed iste qui totaliter iurat posset incidere in periuurium. Nec enim per iurij debet via aperiri. l. j. C. de iudi. ergo sequitur qd iurare non debeat. Sed magis ob. teg. in. l. j. C. de prim. ag. in re. que dicit qd possessio immobilium iuramentum sunt loco satisfactionis de iudicio fisci. Sed non obstat: quia debemus intelligere qd tunc iuramentum succedit loco satisfactionis, quando fideiussorem non reperiret: vt in antb. generaliter. C. de episco. et cler. Et dicitur quod immobilia possidens intelligit singula singulis referendo, non autem simul et copulatiue. Pro hoc facit tex. in. d. j. sed hoc bodie. et rub. huius titu. Restat respondere ad l. quoties. de dignitate. a. l. in lit. C. de progi. sacro scri. ubi dicitur qd conuentus non possidens immobilia tenetur iurare. Sed hoc responde per regulam. qd illi qui venit per ius potentius, magis fauetur, quam illi qui venit per ius debilius. teg. in. c. si a se de. de preben. lib. vi. j. Adodo sic, ius commune est potentius iure speciali. l. militis. j. militis missus. j. de testa. milit. l. j. C. si aduer. ven. Adodo ad propositum: fici ius commune remittit satisfactionem, magis debet fieri, quam illis quibus iure speciali remittitur propter nobilitatem. Glof. querit quarto. Anquid euitetur onus satisfaciendi per possessionem rei paucissime estimationis. Dic quod non. Nec obstat illa. secundum eam: quia debet intelligi quod possidens illam rem solam pro qua conuenitur euitat satisfactionem. Concludit ergo glof. quod tunc intelligitur quis possidere immobilia, quando re quis possidet eius quantitatis pro qua conuenitur. Alij dicunt qd ex possessione rei immobilis non est cautum illi qui agit ad magnam quantitatem. Sed illa ratio non est bona per teg. j. in bac. l. j. si fundum. Concor. sed si aliud. j. de bon. dam. Contra banc rationem loquitur teg. in. l. sed et si fundum. Dic pone, Rei immobilis alieno nomine possidere euitatur satisfactio. Bart. hic ponit aliam rationem dicens qd ideo non euitatur satisfactio pro vii, quia propter hoc non euitatur suspicio fuge, remanet ergo gl. nostra. Pro qua ego adduco, scilicet fideiussor de iudicio fisci, debet dari locus ples. l. j. in prin. s. in insynoca. vt eant. Agitur opes, que sunt causa euitande satisfactionis, debent esse tales, que ascendant ad quantitatem sufficientem. Item nota glo. ad aliud, quod appellatione possessoris rei immobilis non venit possessor rei paucissime. Ita dicimus de debitore: quia non intelligimus de debitore pance quantitatis, per glof. in antben. minores. s. qui tuto. dare pos. Item si statutum loqueretur de debitore non intelligeretur de possessor pance quantitatis. Contra alia glof. in situ. de satisfacta. sed hoc bodie. Item quero nunquid siynam rem solam possides de qua est litigium euitas satisfactionem. Bal. dicit hic quod sic. Joa. dicit contrarium ex eo: quia si usus fructuarius conueniatur a proprietario: creditor a debitore euitaret satisfactionem: quod est falsum. Super isto articulo dic quod aut queritur, an euitet onus satisfactionis quo ad illum qui me conuenit: dicendum quod non: vt l. Julianus. s. eo. et l. de die. q. quidam etiam. antben. s. eo. Aut querimus an releuetur quis a satisfactione quo ad alium: dic quod sic per teg. in. s. si fundum. j. eo. Ultimo glof. opponit contra teg. de l. ne quid. s. a domino. j. de meo. rui. a. nanfra. Iste est casus specialitatis: et ratio specialitatis est duplex. Primo fauore agentis. Secundo odio quod leg. concepit aduersus conuentum. Fauor est, quod l. nullum fauet violentia nauibus fractis. l. de submersis. C. de naufr. lib. xi. Item precipue habet odio illos, qui res illas apprehenderent propter quod cogit ad satisfaciendum conuentum occasione illarum rerum. Est enim regula qd possidens immobilia euitat satisfactionem. Fallit hoc in d. ca. l. ne quid. s. a domino. Secundo fallit nisi quis conueniatur occasione criminis civiliter. l. si quis reum. j. de curs. flo. reo. Item fallit propter contumaciam ipsius conuenti. Ita dicit Barto. in l. bec autem. s. vlti. j. ex quibus cau. in pos. ca. Sed habetis hoc in antben. qui iurat. C. de bo. antboi. iudi. possi. s. si vero etiam quidam iurent. in fi. in antben. de ex bib. re. s. ultima fallentia colligitur ex glof.

tertia, quando possessio esset rei paucissime, videtur quod possidens immobilia non cogitur satisfacere: et etiam nec iurare. Dicit Barto. Anquid saltem teneatur promittere sub hypotheca et obligatione omnium bonorum. Ipse concludit quod sic per teg. in situ. de satisfacta. sed hoc bodie. et per verba huius rubric. Sed nuda promissio comprehendit sub se obligationem bonorum: vt. l. hilio. j. vt lega. no. ca. ue. a. Secundo allegat ad idem. l. si. s. defensionem. C. de adi. mini. tuto. Duo sunt hic no. Primum quod nuda promissio requirit verificationem obligationis omnium bonorum, alleg. l. hilio. sed teg. ille loquitur de mediocri cantione, et sic non facit, sed pro eo allegat. l. omnes. s. in hac autem Regia. C. de episco. et cler. teg. in antben. de sanctis. episco. s. si quis autem pro pecu. De hac nuda cautione loquitur teg. in l. sancimus. de verbo. obliga. Anquid intelligatur alio modo nuda cautio: dic qd sic: quia requirit adiectionem pene. l. nisi. s. quis. j. si cui priusquam. et l. falli. et l. si. sed si dubitemus. j. de iudic. Superest addere quedam ad declarationem. Tides quod leg. nostra vult quod possessor immobilium euitat satisfactionem, queritur que sit ratio. Ratione omnia antiquorum de qua hic per Barto. ratio est: quia reus presumitur aufugere: vt per teg. in l. pars literarum. j. de iudi. in l. propterandum. s. finautem reus. C. de iudi. Sed eo ipso quod possidet quis immobilia cessat presumptio fuge: vt in l. si fideiussor. s. vltimo. c. eo tunc cessat satisfactio. Et est alia ratio: vt in l. de bonis. s. q. pupil. lo. j. ad Carbo. Hinc assumpta occasione queritur. Quid si possideat mobilia magne grauedinis: puta magnam apocam pannorum magnas vegetes, an euitat satisfactionem. Respondetur contra inter per docto. qd sic. Bene facit teg. in l. ius. j. penul. j. de col. bon. hinc etiam deducimus materiam ad questionem aliam. Ponamus qd quis possideat immobilia alibi quam ubi conuentus: an euitat satisfactio nem de iudicio fisci. Bar. hoc mouet hic distinguendo. Aut ipsa bona alibi existentia sunt in loco proximo ciuitati, ubi iudicii agitur: et de facili possent conueniri tali casu possessio immobilium eueat a satisfactione, aut possidentur bec bona in loco remoto: tali casu dic quod ista possessio non eueat a satisfactione de iudicio fisci. Ista distinctio probatur. Ista possessio immobilium subrogatur loco satisfactionis: subrogatam sapit naturam et. vt. l. si enim. s. qui in iuratum. s. si quis cautio. sed certum est quod si conuentus non potest dare fideiussorem in loco, ubi conuenitur remittit ad locum ubi potest: vt. l. de d. et l. si fideiussor. s. si necesse. s. eo. merito ita debemus dicere hoc casu qd possessio in alio loco eueat a satisfactione. Hanc posuit Barto. in fi. l. de presenti. de agen. in re. Quero conuenitur filius et nulla bona possidet, an euitat satisfactionem, si pater eius possideat. Quidam dixerunt quod sic cum cesset presumptio, fuge propter bona patris. Sed hoc non est verum: quia posito quod pater possideat, si pater non vult soluere potest carcerari filius. l. cum et fili. C. qui bo. ce. pos. iuncta l. i. sic presumatur suspicio fuge quantumcumque pater possideat immobilia. Secunda ratio est pro filio: quia viuentre patre dicitur filius dominus. l. in suis. de libe. et postbu. in situ. de here. quali. et diff. in. s. sui. Si ergo habetur vt dominus cessat suspicio: sed bec non est vera: quia nihilominus non dicitur dominus sed speratur: vt patet in l. j. si impuber. j. de col. bon. et in l. si de lib. agn. Et licet dicatur dominus spe non euitat suspensionem: quia licet quilibet presumatur in futurum ditari: vt. l. si defunctus. C. arb. tu. et l. creditoribus. j. de separatio. bono. nihilominus non euitat satisfactionem: quia spes non est considerat illis, que de facili fallit, prout dicit iurisconsultus. in l. naturalem. s. illud, de acquir. rerum do. Preterea spes successionis non consideratur. leg. consensu. s. filium. de appel. a. l. post emancipationem. de libe. lega. s. et si s. concluditur non esse veram opinionem que dicit possessor immobilium patris eueat filium. Bal. pro bis allegat glof. in l. j. C. qui eta. lib. g. Sed nil facit ex eo: quia ibi dicit teg. qd si pater facit custodiam ciuitatis: filius sit in studio, non debet vocari ad subeundum talia munera personalia. Nam munera non debent continuari inter patrem et filium: vt in l. i. et per tota. C. de bo. et mu. non coti. lib. g. sic non eueat filius bis rationibus. Veritatem argumentum potest colorare opinionem predictam: quia ad hoc vt tutor defendens pupillum non teneatur, sufficit qd possideat ipse pupillus: vt in bac. l. s. tua

tores. Ratio est quia ceterum ipse tutor possidere. l. fundū. §. tutor. i. de usufructu. pro empto. l. interdictum. §. de fur. Sed quitur pro pari ratione quod filius euitet satisfactione: quia habetur loco domini. Sed hoc non obstat: quia ex eo tutor euitat: quia non defendit causam suam propriam, sed pupilli. Sed in casu nostro filius non defendit patrem, sed defendit seipsum: sic est casus diuersus. Item pone quis habet annuos redditus nunquid excusetur a satisfactione.

¶ Questio stat in hoc nunquid annui redditus computentur inter immobilia. Sili. de Eng. refert hic Bar. a eius opinionem tenuit Hal. in c. §. sciendum. de fen. cog. distinguendo, aut isti redditus debentur actione personali: tali casu non computantur inter mobilia. Pro hoc. l. §. quorū bo. verbi diuersa. In hac. l. dist. aut debentur actione reali, aut mixta, puta quia promissio facta fuit de reddendo et tunc excusant, per c. querela. de elect. Sed hec distinctio non est vera per verba diuersa, ubi dicitis quod sine actioe persona si sine reali quis non excusatur a satisfactione. Et ideo l. §. in l. certis annis. C. de pac. Aliter dicit §. de. Se. cōfili. §. iij. distinguit. Aut semper perpetui, puta ad vitam, et quod debetur dicitur perpetuum. l. ad h. Sol. vel pro hereditibus: et tunc habetur loco immobilium. Si vero temporalem, puta decem promittis, reddes quolibet anno: et tunc non excusatur. Sed ego habeo te. in contrarium in clem. c. gini. de paradi. in §. cum annui redditus. de verbo. signific. de iure civili in §. ergo. in auth. de non alie. alius in l. iubemus nulli. C. de sacrosan. eccle. in l. hac edictali. §. illud. C. de fecun. nupt. ubi dicitur quod annui redditus inter immobilia computantur. Sed quero nunquid fuit causa euitande satisfactionis videtur quod sic. Sed contrarium verum est: quia in hac. l. est casus. Nam habere usufructum est habere annuum redditum: sed usufructus non excusat a satisfactione, ergo et c.

¶ Alterius queritur utrum possessio rei immobilis apud aliquem existens mala fide excuset ab onere satisfactionis de iudicio sili. Eorum opinio est quod non rationes sunt istae: quia non cessat presumptio fidei: quia ignorat se posse possidere. Ad hoc ut possessio releuet a satisfactione, oportet quod sit talis quod quis possideat ut dominus vel quasi dominus. Et ita habet hic text. Sed possidens mala fide non possidet ut dominus, nec quasi dominus, igitur non excusatur eum a satisfactione. Tercio facit pro hoc. d. §. si eredis: quod quis pignus, scilicet quod quis possidet bona fide excusatur lapud antiquos. C. de fur. Sed teg. in hac. l. §. si fundū, facit in dubium, ubi conuenit actione reali pendente appellatione excusatur a satisfactione. Nunc pone quod pro sententia fuerit constitutus in mala fide. Circa hoc dicitur sic quod aut possessio fundi ab initio fuit apud me mala fide: et tunc vera sit doctorum opinio quod illa possessio non excusatur. Aut ab initio eum bona fide cepi possidere: et tali casu excusatur, quantumcumque ex primo facto superueniat mala fides. Ita est hic teg. in §. si fundus. Et quod hoc sit verum, probatur per regulam. Nam initium possessionis spectandum est. l. clam possidere. in prin. de acquir. pos. Secundo sic, mala fides a principio impedit usufructum. Ponatur quod a principio emi bona fide: et sic incepti usufructu. In fine tamen superuenit mala fides, an impediat usufructu. Et respondeo non. l. vnica. §. hoc termino. de usufructu. transfor. Et si dicendum hoc casu quod superuenientia male fidei non tollit beneficium non satisfandi.

Summarium.

- 1 Juramentum qualitercumque prestitum continet in se quandam conditionem. et nu. 5.
- 2 Creditor debita an in eius bonis veniant computanda in causa impositionis tributarie.
- 3 Satisfatio iudica. sol. non procedit casu quo sententie executio fit contra defendentem.
- 4 Princeps secularis potest a iuramento absolueri.
- 6 Iurans seruare consuetudinem intelligitur de prescripta.

Iurato. In iuramento quolibet in dubio exceptuata intelligitur legis atque superioris auctoritas et iustitia cause superueniens. hoc dicit. C. no. §. q. iuramentum quantumcumque indefinite prestitum habet ta-

citam conditionem subintellectam nisi iusta causa superuenierit. et hanc. l. legiste quotidie allegant vna cum. l. vltima. §. ad municip. a cum. l. §. C. de non nume. pecu. Iustas autem causas infra plene subdam. C. Scholaris occasione studij existens Bononie iuravit coram iudice se non recessurum nisi soluerit, postea fingit ad se peruenisse literam a patre suo seu a domino suo quod recedere debeat: queritur numquid non obstante iuramento licite possit recedere. Sili. de Lu. dicit quod sic. per c. venientes. de iureiuran. et per hanc legem excusasse scholarem. Jo. An. discussit hanc questionem in reg. iur. in mercur. Ultimo. Feder. de Sc. in confilio. c. lxxviii. cōcludendo quod aut scholaris data opera hoc fecit et tali casu hoc mandatum eum non excusat. arg. l. §. qui data. §. eg. quib. cau. ma. l. §. C. quomodo et quando indeq. Si vero dominus ipse motu proprio hoc fecerit, tunc excusatur a pena periurij. Capio gl. in §. creditor qui pignus, in l. sciendum. Adde ad glo. §. quod creditor dicitur possidere. et l. tributa seu collectas debet soluere. §. de pact. l. in debitorem. et l. in summa. C. de pig. Item vbicumque non est spes reuentionis. Casus est in l. qui habebat, que est ante te. de lega. iij. et l. legata. §. vltimo. de supel. lega. Et per hoc iura dicerem quo ad euitandum, quando non est spes luitionis satisfandi dicatur possessor. Item per hoc l. m. l. in quorum. §. de pigno. que res procedit nisi vellem pignoriare pro quantitate excessiua: ut non presumatur recedere velle. Adde ad gloss. in §. si fundum, dum dicitur possessorem me esse: quod quo ad omnia dicitur possessor. Fallit eo casu quo tenetur patrimonium suum in scriptis dare, puta dicendo recipi publice ego possideo talem fundum iure dotis. Et si alius faceret inderet in penam non inferribentis. l. l. ucius. §. idem respondit. §. ad municip. Quis tamen teneatur soluere collectas, habet in l. neq. stipendiū. §. de imp. in reb. do. fac. et in l. §. C. de mu. de quo loco. lib. xi.

¶ In glo. in §. tutores. Idem vides quod prima solutio gl. non valet. Unde dicas si tutor causam pupilli defendat, nec euitet satisfactionem sufficit quod tutor possideat si est contumax. Et si committitur satisfatio, hoc casu sententia lata non mandatur executioni contra pupillum. l. §. si procurator. §. si quis ius di. non ob. imo contra eum, qui se habet reprobare. ¶ Alterius dicit glo. quod his casibus quibus executio sententie fit contra defendentem nunquam talis defensor habet satisfacere iudicatum solui. Casus est in cōtra rium in l. vnica. C. de satisfda. ubi indistincte satisfatur iudicatum solui. Sed in l. de qua re. §. si de iudi. et l. plerique de procura. et l. si se non obtulit. de re iudi. habetur quod contra fideiussores sine mandato debet fieri executio. Sed omni casu ipse defensor tenetur satisfacere iudicatum solui: ut instituit de satisfda. §. si in glo. in §. si fundum, dicit quod licet sententia constituat quem in mala fide, nihilominus excusatur a satisfando: quia per appellationem rescinditur effectus: sed hoc non est verum per no. per Bar. in l. cum lite. iudi. sol. Inno. in c. causam que. de testi. et in l. propter adum. §. si liquidem. C. de iudi. quod effectus male fidei inductus per sententiam non est rescissus: quia est inesse deductus. l. iij. quā dmo. et c. vel dic. licet sic perempta per appellationem mala fides, non tamen est rescissa mala fides inducta per contestationem litis factam in causa principali. Nam litis contestatio inducit malam fidem. C. de fruct. et lit. expen. l. iij. in princip. licet rescindat sententiam, non tamen litis contestatio. l. ita demum. C. de procur. ¶ Alterius additio vnum ad si. glo. Scio quod cōdemnatus habet tempora quadris mestria ad soluendum, diuersa tamen secundum propositam actionem: ut. §. de iudi. l. §. debitor. et l. §. et si. C. de usu. rei iudi. et l. eos. C. de exequ. rei iudi. et l. debitoribus. §. de re iudi. et c. querenti. extra de offic. delega. Adodo quis defuerit appellationem, an habeat illud tempus ad soluendum a iure concessum: Dic quod non. l. quoniam fisci. C. de appel. in verbo. mox. Nam istud tempus datur, aut illis qui appellauerunt et prosecuti sunt: aut illis qui non appellauerunt.

¶ In glo. l. qui iurato. ¶ Prima glo. habet tres conclusiones. Prima quod princeps secularis potest a iuramento absolueri. Idem tenet glo. in l. adigere. §. si de iurepa. Sed illa conclusio est falsa: quia cum iuramentum fit quid spirituale princeps secularis de hoc se non intromittit. de iudi. cap. quanto. et c. decernimus. et c. latores. qui sunt legiti. et c. tuam. de or. cog. Quis autem absolueri possit remitto ad ea que dicam. In aliquibus solus papa. In aliquibus episcopus.

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

scopus subsistere iusta causa. De his recurre ad gl. xv. q. vi. cap. auctoritatem. Ad aliam in c. quanto. extra de iur. iur. Specu. in tit. de leg. s. nunc ostendendum. verum. et per totum. Item an validet actum. vide per teg. in c. per ver. nerabilem. extra de elec. cu. ibi no. per Jumo. Secunda conclusio est qd iuramentum habet in se tacitam conditionem. scilicet nisi iusta superuenerit causa. In hoc dicite latius. quod considerande sunt tacite conditiones. Et primo subintelligitur ista conditio si hoc placuerit domino meo. l. si. ad muni. c. venientes. extra de iur. iur. Secunda conditio est illa. Si Deo hoc placuerit. xxi. q. ii. in c. beat. Paulus. Tertia conditio est illa. si mihi pecunias numeraueris. l. si. c. de non nume. pecu. Quarta conditio est illa. scilicet si matrimonium fecerit fuerit. j. de iure do. l. stipulationem. Una alia conditio est. si res in eodem statu permanserit. xxi. q. ii. in cas. quis arbitretur. Et hoc plura possunt dici. Juro te ducere in uxorem. si effecta es meretrix no teneor. extra de iur. iur. quemadmodum. Item iuro tibi fidelitatem atq. obedientiam. si postea es excommunicatus non teneor iuramentum seruare. c. si. extra de pe. Probatum etiam. gl. vi. c. iuratos. a. nos sancto. Item iuram seruare fidelitatem. si efficiaris rebellis. non teneor seruare iuramentum. in c. hic finitur. l. Conrad. in princi. in vlt. feud. Item iuro soluere in diem. si efficiaris hereticus non teneor iuramentum seruare. extra de here. c. vlt. mo. Item iuram tibi pecuniam ad diem soluere. superueniente banno non teneor. l. si. in fi. j. de require. r. cis. Ad cuius intellectum vide Bal. in rub. de po. Item iuro tibi soluere intelligitur nisi mandatum superioris superuenerit in contrarium. extra de cens. c. significauit. per Hostie. et teg. est in l. vlt. j. de leg. commis. Item iuram hereditatem me non petitarum. siue ad tale beneficium non regressum subintelligitur nisi superuenerit noua causa. extra de renu. c. cu. inter. P. Sautridi. Item iuro tibi soluere de c. si tu mihi dederis fundum. intelligitur si tu mihi seruaueris pmissa. c. peruenit. el. j. c. si quis. el. j. extra de iur. iur. l. qui fide. de tract. l. nemo. s. inter locatore. j. loca. l. cu. proponas. c. de tract. Item alia conditio iuro tale quid facere. supple nisi difficultas superuenerit. c. querela. z. c. breui. extra de iur. iur. l. hoc procedit de iure canonis co. quia de iure civilis difficultas superueniens non excusat a perurio. c. licet vasallus. si de fea. sine controuer. inter do. mi. z. agn. Sed potes sic concordare. qd aut superuenerit impossibilitas culpa mea. tunc no excusat quem a perurio. sit intelligo. c. licet. Si vero superuenerit ob necessitate fortu ne vel aduersitatem excusat. sic intelligitur. c. querela. z. ca. benti. Item subintelligitur in iuramento salvo iure pmi. cu. quo prius in iur. c. federacione. c. j. vlt. hic finitur leg. Conrad. c. imperialem. de probi. feu. alie. per Sede. In his etiam que debentur facto persone qui prior est tempore posterior est iure. l. in operis. la. picola. j. loc. Item subintelligitur conditio nisi iniquum mihi mandaueris. vt in cap. veniens. z. c. Quintanallis. extra de iur. iur. et l. si libertus ita. de ope. libe. Item etiam intelligitur conditio nisi quid mihi mandaueris contra me vel genitorē. vel zc. quia in quolibet sermone intelligitur excepta persona loquentis. vt in c. petio. extra de iur. iur. Joan. And. in mercur. de regu. iur. in c. contractus. Registe in l. lista. de usufruct. Hoc procedunt in tacitis conditionibus que subintelliguntur in promissionibus. Item in constitutionibus si quis iurat seruare statuta. supple si sit iusta causa. in l. non videtur. s. qui iussa. j. de regu. iur. Canon. habent in ca. de iur. iur. Item iurans seruare consuetudinem intelligitur de prescripta. c. dilecti. de maior. z. obedientia. z. cap. Romana. de elec. z. c. cum de beneficio. de pbe. in. vi. Item si iuro seruare consuetudinem cum reperitur diuersa. supple si illa vitima fuerit seruata. l. z. de illa. s. j. de alie. rei. l. c. Item si campor. iurat pro deposita re dare lucrum. et diuersa est. intellige de vitima. Sed si est dubium intelligitur de ea que minorem quantitatem continet. z. minus ledit. l. euto. qui repertorum. s. z. ceterum. de admi. tu. to. Item si iuro seruare statuta intelligitur de ijs que sunt in presenti. Sed nunquid extendatur ad futura. De hoc Bar. in l. stipulatus. s. cum stipulatur ad futura. De gatio. extra de iur. iur. c. penul. Item iurans seruare statuta. intelligitur nisi superuenerit iusta causa ob quam

non possit recedere. de consi. c. in iure. Bal. in l. sed si seuerior. c. de infra. z. auben. sed nouo iure. c. de ser. fugi.

Si eg nogali causa agatur zc. Rubrica.

Rubrica continuatur vt in glos.

Summarium.

- 1 Tempus est in materia contractus inspicendum.
- 2 Factum rei non debet actori preiudicare.
- 3 Agentis ius tripliciter deteriorari contingit.
- 4 Rem pro derelicto haberi. qualiter sumatur.
- 5 Res pro derelicto habita an illius occupatione donata censetur.
- 6 Testis dictum contra personam a se incognitam. an sit validum.
- 7 Testis in iudicium deductus an debeat a iudice et partis esse cognitus.
- 8 Tabellari an debeat testes in instrumento quod conficit inseribendos cognoscere.
- 9 Paritate probata locus est pentioni aut gratificationi.
- 10 Res litigiosa non potest alienari.

Si quis cum. Seruus in iudicio fisti pmissus. in eadem causa sistendus est. in qua erat tempore promissionis. Dicitur enim in eadem causa sistere cu. ius actoris no efficitur deteri in substantia vel effectio. b. d. vlt. q. ad. s. si abfines. l. i. c. f. no. j. quo ad presentituli materia. tempus contractus pmissi representationis inspicendum. c. no. scdo in ver. in eadem causa. j. q. facto rei no debet ius actoris deteriorari. c. no. tertio i. verb. si desinat. j. de deterioracione iuris agētis posse tripliciter contingere. vel iuris peremptione ppter defectu phationis. vel aliter ppter son mutatione. vel ppter persone contra qua actio dirigitur est variacione. c. no. in ver. itaq. tripliciter inter esse considerari. respectu agētis. vel iuris sui peremptione. vel son mutatione. vel persone. cu. qua agere ds. variacionem. i. de alie. aud. l. j. s. vlt. z. l. si. s. h. c. no. in ver. sed si no. ge. cu. l. seq. actione nogale no esse perempta. l. j. ipse seruus per satisfacione datus fuerit alteri similiter damnum passus. Vide q. res pot. desinere esse in ea. si pro derelicto habed. 4 Quomodo autē dicat habere quis rem pro derelicto. Si queris de immobili dic q. coipso q. ptestat. co. aliquid? se nolle vltimus eius rei esse dnm. Si vero queris de mobili: tūc aut pcedit ptestatio vt dictū est: tūc videt pro derelicto haberi. Nam ptestatio declarat mentē ptestantis. l. at si q. s. pteriq. j. de relig. l. i. j. de feminis. de nego. ge. Si vero pcedit ptestatio. tūc dic q. apparebit ex qualitate ptestio huius rei. in l. de rer. diu. s. h. z. j. de fur. l. falsus. s. qui alienū. Ultimo scire debes q. id qd pro derelicto habetur primo occupati cōceditur. vt in toto titu. j. p derelicto. c. no. Item querit hic doct. f. aliquid eg re pro derelicto habita: eg occupatione inde secuta inducat donatio? Dic q. sic per. l. qd seruus. j. de stip. ser. Et ego hoc confirmo eg eo: q. donatio voluntate z. mutuo cōsensu cōtrahentiū pñficat. vt. c. de dona. l. no ambigū. l. abfenti. j. de dona. Sed habens rem pro derelicto videt voluntatē suā cōferre in personam incertā: vt in l. qua ratione. s. hoc amplius. j. de acqui. re. do. z. in l. de re. diu. s. pen. certificat tamē eg occupatio ne. ergo videt donatio perfecta. Et ijs Bar. z. alij annullat fraudē illoz qui volūt emicare gabellā que solui dz eg contractu eg forma statuti. Nā habēs rem pro derelicto videtur cōsentire vt alius eā occupet. etiā si nullus videat cōtractū celebratur: sed certe videt cōtractus donationis. B. lo. vlt. l. alleg. ad duo. Primo q. res ecclesie cuius hab co testifica ri cu. no possit aliter super eodēponere q. si illa representet in iudicio semp ad pentionē agētis est pñsentāda. Bene fa. cit teg. in l. iij. s. si q. nogali. j. ad egbi. et. l. cu. si egbi. missent. ver. sed si dicat. j. de pu. iudi. dicit glo. iuris canonici q. res ipsa deducenda est in iudiciū cu. illis qualitatibus cu. quibus ipsi testes eā viderūt. ne cōtingat eg variacione quem decipi. in. c. cu. cām que inter. Bar. extra de testi. Nec mirum quoniam

Summarium.

- 7 Itē habeo glo. q. confessio serui de facto proprio interro
gati facit preiudiciū cōtra dñm. Interro. C. de quest. l. si
uos. C. eo. tit. l. Quero. §. si de ed. edic. Et hoc magime dñ
esse verū in causa nōgali in qua permagime confessio serui
preiudicat dño. Probatur sic. Confessio serui in eo qd̄ ba
bet liberā pecūliā administratōe dño preiudicat. l. seruus
quod d. facult. j. de iurcuran. Sed in nōgali seruus habet li
berā facultatē preiudicandi dño. l. i. q. quod iurcur. j. de
vi. arma. ergo sequitur quod cōfessio serui cit dominū

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

preiudicativa. Sed id quod dicitur quod preiudicat intellige in confessione vera non ficta que resultat ex contumacia ex non comparendo ut in c. si post prescriptum. de confes. in v. i. l. de etate. s. qui tacuit. i. de interrog. act. Et sic dico quod ficta contumacia domino non preiudicat. Insuper. de nogalibus. s. fina. Secundo probatur per regulam dicentem per omnia iura dicentia quod factum ab uno in iudicio alteri non ceter. Hoc verum quando ille est presens non absens. Qui repudiante. s. final. et l. i. Papinianus. s. meminisse. i. de in off. testa. l. si ideo. i. de iur. in princ. i. C. de pigno. l. p. p. et quod not. Bar. in l. cum filius. i. de verb. oblig. i. l. eius qui delatore. i. de iure fisci. Capio tertiam partem glo. quod confessio servi preiudicativa domino potest per ipsum dominum reuocari probando errorem. Unde doc. hanc glo. reddunt singularem: trabendo in argumentum ad filium. Donatur quod dicit statum si filius ex confessione sua fuerit in iudicio condemnatus pater soluat: quid pater poterit illum reuocare. Dico quod sic per istam glo. singularem. Hoc procedit quando sumus in his iudiciis in quibus ex facto servi vel filii potest patri vel domino preiudicari in re pecuniaria. Sed in pudore vel verecundia dic similitur. I. servus. i. l. sciendum. i. de publ. iud. l. si non defendant. Et contrario sensu. i. de pe. a. l. si cuiusdam. C. de accusa. De pri mo. l. non tantum. i. de app. De secundo. l. i. de lib. cau.

Summarium.

1. Defensio hominis in iudicio est. Et in iudicio non debet eadem res diverso iure censi.
2. Servus et liber in vno eodemque delicto offendentes in eadem qualiter puniuntur.
3. Individuum et divinum in quo differant in iure.

S cum vno. C. Respectu cuiusque satisfactionis preiudicet. Defensio cuiusdam hominis dicitur individua. Et servus in eadem causa sibi promissus si liber non dicitur in eadem causa sibi quo ad iudicia capitalia: nisi eadem status libertatis fuerit implicitus: servus autem quo ad causas nogales. hoc dicit. vsq. ad finem.

1. Not. in l. si cum vno. defensionem hominis fore individua. C. Not. ex eo. quod in iudicio non debet eadem res diverso iure censi. Ad idem. i. quemadmodum. servituti. amittit. l. si communem. C. No. tertio non esse audiendum dominum rei communis si rem illam communem pro sua sola parte intendat defendere: quod intelligo verum si res ipsa cuius defensio suscipit est indivisibilis ut homo: secus si sit res ipsa divisa: quia tunc pro parte tantum sua audietur quis volens defensionem suam suscipere: vt. i. de nego. gest. l. si comanens. i. de dam. infes. l. si plures. i. de aqua plu. arcen. l. supra iter. s. Cassius. i. ibi vide Bar. C. Ad huius declarationem. i. de nog. l. si servus communis. C. No. in l. si servum. vbi aliter de seruo. i. et aliter puniri servum. aliter liberum pro vno eodemque delicto. Ad idem. i. de penis. l. in seruorum. i. de incend. ruina et naufragio. l. de diis. Et an sit diversitas in impositione penarum stans te condemnatione delicti: puta quod aliter puniatur nobilis quam ignobilis: aliter habens dignitatem vel officium quam non habens. Dic vt plene not. Bar. i. de pe. l. quidam. i. Bal. C. de summa trim. l. incemo. C. No. ex eo. quod in impositione pene videtur considerari qualitas persone que adest tempore sententie: non autem illa que aderat tempore delicti commissi. de quo dicit vt plene dicitur in gl. C. Not. ex eo. in ver. quod autem ad ceteras nogales causas. iunctis precedentibus. quod nogales actiones solum videntur competere pro priuatis delictis per servos commissis: puta damno. furto. vel iniuria. que quidem priuata sunt. i. de fur. l. si. i. de pri. delict. l. si non autem si commissi sint ab eisdem delicta publica: puta homicidium vel similia. Pro his enim non habet locum iste titulus: nec tit. de nog. vt l. bec stipulatio. de ver. oblig. i. l. si quis sit fugitiuus. s. nogas. i. de edi. edic. Glossa querit de qua satisfactione loquatur ille tex. Allegatur et vult quod est in iudicio ratione sue rei defendende non cogitur satisfacere indicatum solum. vnde tex. illum allegant contra Bar. s. in l. sciendum. Dicit ipse quod de iure antiquo non solum qui alium defendebat sed qui seipsum tenebatur satisfacere in

dicatum solum. per. s. bodie. in l. si. de satisf. hic vero est casus in contrarium. Et si dicat quomodo responderet ad s. bodie. Dic quod ibi loquitur tex. de iure antiquissimo Digesto. Sed de iure antiquo non compellitur. Ita est hic casus. Sed bene text. est melior omnibus pro me in l. seruus plurimum. als. si plurimum seruus. s. qui alienum. i. de nogalibus. 3. De materia diuina debes scire quod individuum est illud quod diuinitatem nullam parit utilitatem. Diuinitatem vero quod diuinitatem parit utilitatem. de quo dicit vt in l. in eodem. s. Cato. ff. de verb. oblig. Dicitur in l. si seruus. efficitur liber non videtur in eadem causa stare. et sic videtur velle quod debeat inspicere qualitas ferende sententie non commissi delicti tempore. s. solum tribus modis. Ultima est melior. s. q. l. i. de pe. in princ. loquitur de publicis hic de priuatis delictis. Ita solutio non fuit visa bona Solui. de l. u. q. l. d. intelligi fm materia. l. vt in l. imperator. de in die adiect. s. hic titulus loquitur in delicto priuato. ergo text. non d. intelligi de publico. Idcirco d. quod in publicis loquitur. l. illa. s. q. inspicia tps ferende sue. Sed hoc dicitur videtur contra. l. iniuriarum estimatio. i. de iniur. vbi dicitur quod in materia qua puniuntur priuata delictum inspicitur tempus delicti. Preterea neg. gl. neg. Solui. videntur benedicere. Bar. aliter hic. i. in l. i. de pe. dicitur dum queritur quod tempus debeat attendi quod non debet fieri hec differentia. Sed aut loquimur in his criminibus cum quibus pena orta est i. inposita a l. tunc inspicitur qualitas commissi delicti. Ita loquitur. l. i. de pe. Si vero loquimur in his pro quibus puniendis reservatur arbitrium iudicis: tunc loquitur. l. ista. s. q. inspicitur tempus ferende sententie. Sed hec solutio videtur aperte contra d. iniuriarum. Non est enim dubium quod pro commissi iniuria venit quis puniendus arbitrio iudicis. l. si. i. de iniur. Item etiam si queratur de punitione furti de iure Digesti. Iudicis committebat arbitrio: vt. l. si. i. de fur. Hunc accipe quod dicitur ex his superius nescis quod in his puniendis inspicitur tempus commissi delicti. De iniuria habes in d. iniuriarum estimatio. de fur. l. si quis in seruitute. i. de fur. Ande Bal. hic est in alia opin. dicens. Quodam sunt delicta ad que punienda requiritur status mutatio: tunc consideratur qualitas commissi delicti. Quodam vero sunt pene que ad impositionem sui non desiderant status mutationem vt homicidium. Tunc debet dicere quod aut consideratur rigor. l. scriptas. tunc habet locum. l. i. de pe. s. vt si indeg velis sequi. l. puniat considerando tempus delicti: aut als non vult sequi rigor. l. scriptum sed suo arbitrio vult variare. tunc locum habet. l. s. vt possit in puniendo attendere qualitatem que inest tempore sententie. Sed hoc est contra casum. l. i. s. i. ad Turpil. vbi indeg nullo modo potest variare penas a l. statutas. Respondeo. per l. bodie. i. de pen. a. l. quid ergo. s. q. compromisso. i. de infamis. et l. si senerior. a. l. si Possidonium. C. de penis. quod bodie secus est ex iusta causa. Ex his soleo redarguere Bar. in l. si furiosum. C. qui testam. vbi dicit. quod debet mutari pena propter superuenientem furorē: et quod debeat publicari bona. Tamen licet furiosus non possit puniri si deliquerit in furore vel infans vel furiosus. i. de pen. debet considerari tempus delicti quando erat sane mentis. per ea que dicta sunt. per. l. i. de pe. Nec potest hoc casus indeg variare penam detur occasio furiosis ad delinquendum. qui potius sunt arrendi: vt. l. diuus. s. de offic. p. p. d. C. In glo. l. si. Pone quod ex forma statuti conseruatores et similes aliter puniantur quam priuati. Adodo pone quis est ex tractus de bussula non tñ ingressus palatium: ante ingressum commisit delictum an puniatur vt officialis: quod sperat esse conseruator? Videtur quod sic per hanc. l. Item pone ciuitas aduana aliter punit egules quam alios delinquentes. Adodo pronuntiatus erat quis egul nec aduoc ciuitatem cogerat commisit delictum: an debeat puniri: vt egul vel nō. l. in seruorum. s. i. de pe. dicit quod puniatur vt egul.

De eo per quem fac. erit. et.

Rub.

Glossa rub. in vltima differentia vult. quod titulus loquax de impediēte venire ad iudiciū rei conuentū post prescriptā satisfactionem. In hoc male loquitur. Nam sine ante sine post locū habet. l. si in prim. i. eo. Secundo vult quod ex ordine tituli. bonum est argumentum. Ex. allegat hanc glo. in l. i. C. de confirma. tuto. Bartol. ad idem. i. eo. titu. Alii in l. idem. l. abeo.

habeo. i. re. amo. Itē an bonū sit argumentū. De hoc dicitur alibi. Sequitur. l. i. igitur ulterius non sequor quia tēpus non habet nec in scribendo nolo tempus incum amittere. Et est lectura fontis viui monar che legū ac C. ano. do. X. us do. Potant de Urbe in voce recolecta per subtilissimum tamenem do. Jo. de Reatib. Si quid igitur incongruum erit potius scriptori q̄ doctori imputetur.

Summarium.

1. Dolum committere per se vel per alium indifferens est: equaliter in materia penali reputatur.
2. Proprijs manibus aliquid facere & alteri mandare faciendum an & in quo differant.
3. Dolus mandantis non bona fides exegentis est in delictis inspicendis.
4. Credulitas non debet esse levis sed moderata: & quando & quibus credendum sit vel non.

Quissimum.

Eius per quem ita factum est vt in iudicio vocatus sistere non possit: siue hoc sit factum per se, siue per alium eius mandato aut rogatu. Nec videt eius interesse qui aduersus actionē est tutus exceptio. Pluribus vero impediētibz quem iudicio sisti si vnus ob id soluat ceteri liberantur. Et dominus ex delicto serui tenetur nogali, si eo ignoret illud commiserit: secus autem si scierit. h. d. vsq. ad. leg. hoc edicto. l. i. No. in. s. fecisse. verba edicti huiusmodi comprehendere tam per se impediētem q̄ per alium. Unde siue faciens siue fieri mandas sub eisdem verbis comprehenditur. Et hoc est ex eo q̄ premissa verba sunt scripta in rem: secus vero si verba. l. dirigerentur in personam. Si quis fecerit & q̄ tunc non includitur sub illis verbis fieri faciens nisi exprimatur: vt. S. ne quis cum qui. l. i. per alium. Et probatur hoc distinctio. j. de adul. l. bec verba. q̄ vi aut clam. l. at qui aliter. s. h. Et habetur pulchre per Bar. in. l. si te qui pro emp. j. de vsu cap. l. non solum. s. si mandato. l. i. sed si vnus. s. seruus. j. de iur. i. in. c. mulieres. j. de senten. ex. per. r. c. No. ex eo. aliud esse proprijs manibus aliquid facere: aliud mandare faciendum. Ad idem. C. de ero. mil. an. l. per banc. lib. ij. a. j. alit. tangam. C. No. ex co. tertio q̄ ad hoc vt mandans quid illicitum fieri ex illo secuto punitur non requiritur eum cui mandatur scire se hoc illicite facere. Ad idem. l. si qui rem. s. si tu Titium. C. Not. in. s. dolum. hunc titulum locum habere & si solo verbo absq. violenta illatione est prescriptum impedimentum quominus quis ad iudicium possit accedere. C. Not. ex eo. non debere quē nimis credulum esse. Si enim per se imputatur qui nimis est credulus, quando autem hoc imputetur & quando non dic vt plene not. gloss. l. an. xxiij. q. iij. q̄ magnū. a. in. c. proposuit. extra de conu. ser. a. j. plene ponam. C. No. in. s. si reus. ad interest: illum non posse agere qui conuentus potest se exceptione tueri: q̄ sic nō potest agere vt libere: vt. l. i. vt in pos. lega. s. si debitor. C. No. in. s. si plures. q̄ de finēte interesse desinit actio competere. quod dicam plene in titu. progl. l. qui autem. s. illud. C. Not. in. s. a. beredi. in. fi. non conueniens fore heredem ex solo defuncti lucrari: & ab heredibus sunt turpia lucra defunctorum exorquenda: vt extra de calc. in heredem. de sepul. c. vlt. a. de referi. c. ex lite ris. Adde ad gloss. duo. s. q̄ diuersa sunt quid proprijs manibus fieri & alteri mandare faciendum. Et hoc arguitur ad vnum. Statutum dicit si quis proprijs manibus fecerit homicidium punitur pena capitis: alteri mandauit an teneatur? Ita glo. videtur facere q̄ sic. Sed contrariū est veritas per hunc teg. Ad idem. l. i. s. ne autem. C. de cas. duc. tol. Item & an qui mādāt teneatur vere vel fecte mandati. Item si constitutio dicat si quis aliquem sic vulnera: uerit punitur pena mille. Itaque si mandauerit puniet? Dic q̄ verba personaliter mandata non includūt fieri mādantem, vt in cle. j. in verbo publice & personaliter. de vit. & honest. cle. C. In glo. op. ad id quod dicitur q̄ in delictis inspicuntur scientia et dolus mandantis: non bona fides facientis. Item in additione hereditatis inspicitur volūtas eius qui hereditatem adiuit. cum quid. s. fin. de acquiren.

bered. C. Quid in contractibus si dominus mandat rem quam scit furto subtraham emi, omnes vero ignorant: an tunc inspicatur serui vel domini voluntas: vide. l. in huiusmodi. j. de contraben. empt. & l. cum mancipium. j. de edil. edic. C. In glo. super verb. quis. C. Idec glo. tractat an quis debeat faciliter credere. Et ideo an quis delinquat in credendo: Dic q̄ aliquando latam culpam committat si credat aliquid in preiudiciū eius qui aliqui noui dicit. Et dicendum est hoc casu q̄ sic hic probatur ex. l. i. s. h. que als incipit. questum. j. quando ac. de pecu. est anna. & ex. l. i. ver. ceterum. iuncta glo. in verbo. illuceat. j. de vent. inspicendi. Et ex hoc vide quod dicit Bar. in. l. non fatetur. de confes. l. lerroz. C. de iur. & fact. igno. Aliquando queritur an debeam credere in preiudiciū tertij. & tali casu dico q̄ non pecco si non credo. T. ex. est in. l. iij. ver. si se. j. de in rem vers. in. l. i. id. j. quod fultuto. autb. sed tamen id verum nisi alius quis nobilis homo illud tale referret. C. Gloss. est in. l. i. de tio fundus. j. de condi. & demonst. Aliquando queritur an debeam credere id quod mihi dicitur in iuris preiudiciū. Tali casu dic q̄ non debeat credere: & non pecco si non credas. l. i. quis inficiatus. j. de pos. si tamen credat est in culpa: non tamen est in dolo nec in culpa si ab aliquo bono viro dicitur. per glo. in. d. l. i. Titio. D. C. ano. nobilissimus. ex hoc teg. argumentum sumptis: bec est theoria, ex qua inferre possumus ad multa. Et primo quero. Dicit aliquis se esse iudicem delegatum: et ita citat. nunquid ei creditur? Dic q̄ non. Nam oportet q̄ copia ipsius litere tradatur: vt in c. preterea. extra de dila. Unde dicit gloss. in. c. si episcopus. in. q. h. quod ubi in citatorio non interseritur tenor commissiois non valet citatio. Idē probatur in. l. i. C. de mā. pun. Itē si delegatus mādauit alicui iudici adificiō q̄ habeat in id: pro delegato nō est credendū nisi mādati fiat ostēsiō. c. cū in iure. de offi. deleg. C. Quero qd in nuncio qui me citat vt debeat comparere dicenti se habere mandatum: an debeam credere? Bar. banc posuit in. l. pellationis. C. de col. fund. s. h. c. j. in extrauagan. ad reprimendam. in vers. per nuncium. Et bis dictis possumus colligere multa. s. q̄ aut loquimur in nuncio ordinarij: quo casu conclusio est q̄ non tenetur quis credere nisi ostēdat literas alleg. c. pū dentiam. extra de offi. deleg. in ver. nuncium vel ex cūso rem literatorie destinati. Intellige nisi quis effect nouiter assumptus: tali casu ei credendum est equiparando arbitrum delegato. l. sed interpellatum. s. i. j. de arbi. in ver. per nuncium vel epistolam. Si autem loquimur in ordinario: tali casu dicendum est q̄ aut iste cursor: citat solum verbo: & isto casu credendum est. d. l. sed si interpellatur. Aut vult executionem de facto credere tunc non debet credi sine literis: licet de consuetudine seruetur contrarium. Ita probatur in. l. contrarium. C. de iure s. lib. l. i. d. l. pellationis. Et limita per ea que infra dicentur quoniam aliquis in provincia sibi subdita sit notus debet ei credi. Secus si executionis sit ubi quis esset incognitus. vt in authen. collato. s. eos. Item limita nisi velit verbo citare aliquam illustrem personam tunc non creditur ei sine literis. l. quoties. C. de dignita. lib. ij. a. l. i. C. de prim. agen. in reb. eo. lib. i. hunc querit an quis credere teneatur nuncio se quid fecisse referenti. quod iudex mandauit? In hoc similiter dic q̄ aliquando queritur an teneatur aliquis credere id quod depēdet ex facto pio: & ex commissiōe sua. Et dic q̄ sic. extra de app. c. cū pati. & glo. vij. dist. proposuisti per. l. iij. l. oimnes. s. si vero apparitor. C. de episco. & cle. Aliquando queritur an debeat credi id q̄ dependet ex facto alterius. & tūc aut in rebus minimis & creditur. l. magis puto. s. illud. j. de reb. cor. per glo. si in magnis rebus: tunc sibi plene non creditur: sed iudex accipiet ex relatione informationem. l. diuina. l. iij. j. de custo. reo. l. i. j. de decur. lib. ij. a. l. ea quidem. C. de accu. l. i. s. sane. s. de offi. prefect. vrb. Et bec dicit Bart. in. d. extrauagan. ad reprimendum. Item quero an quis teneatur credere parti cui commissam est per iudicē vt citet aduersariū? Primo suppone q̄ citatio possit parti committi. l. i. vt proponis. C. q̄o & q̄ in iud. l. eū qui. s. si epistolā. j. de fur. d. Ant. dicit q̄ non teneat quis credere per Spec. in tit. de app. s. qualiter. Tu limita nisi pars accedat ad citandū cum literis: q̄ tunc credendū est. l. i. s. hoc autē senatus. j. de ser. fug. Sed nūquid aduersario credendū sit referēti se citasse? Dic q̄ non. Ita dicit Bald. in. d. l. i. vt proponis. Et q̄ intelligo iij. q̄. iij. in. c. testis. ver. itē testis. in ver. exegutionibus. Sed

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

quidam videre an credendum sit ei qui dicit se ambasciatore
non tñ habet literas testimoniales. In hoc Bar. singulari
ter transit in d. l. prelato. et dicit q non per illum text. s. al
lit nisi excellentia dignitatis persone suadeat contrarium
vt. d. can. nobilissimus. ¶ Item pone. Quis dicit se lega
tum sedis apostolice non tñ habet literas: an sibi credatur.
L. an. post Spec. in titu. de lega. s. superest. et in l. si publica
nus. s. i. j. de public. dicunt q sic. Nos videmus habere teg.
in l. i. C. de superind. lib. g. vbi loquitur de prefec. preto. cui
equiparat cardinalis: vt in. c. ij. de offic. deleg. lib. vi. et in. c. j.
de offi. prefec. preto. Et sic videt q non sit credendum cardis
nali. Hanc l. de superind. alleg. gloss. in. c. i. olim effemus
apud Perusium constituti. extra. de prim. ¶ Item dicit q
se procuratorē tutorē et curatorem et tanq procurator: tu
tor: et curator: petit: an sibi credatur absq eo q doceat de
mandato: Dic q non. l. si quis inficiatus. j. de pos. ¶ Item est
tamen q hoc latius discussi in l. si nunciatio. et l. non solū.
s. morte. de ope. no. nunc. j. post Bar. ¶ Item quidam qui vē
didit pannum dicit venditori. dabis illi qui tibi manū tan
get. Alij debeat credere illi qui sibi hoc signum fecerit. Ha
bes in l. si quis vgori. s. apud Abeonem. j. de furt. vbi dicit
iurifconsultus q si emerit frumenta in genere: q dentur il
li qui tale signum fecerit dando illi non liberabitur: secus
esset si consisteret res in specie: puta cni tres vlnas panni
talis remota petia: sic est effecta species. l. argentum. j. cō
mod. ¶ Item dicit se quis procuratorē Titij in recipiēdo
pecunias mutuo: quidam q intendit illi ad hñc actū cōsti
tutum ex cōi fama dedit ei pecunias bodie mutuo an egeat
setur positio q sit falsus procurator: Dic q si solutus sit et
fuerit esse Titij procurator: solutus fuerit recipere. ¶ Item si
deponatur per aliquos q dñs sciuerit: vt. l. Titianus. j. qd
cū eo. l. sed Julianus. s. quāq. j. ad hanc. tunc si scire vis
catur non est dubium. quin dñs teneat: vt in l. si remunerā
di. s. passus. j. mand. Si autē non apparebat in publico: sed
ex secreto. excusatur. ¶ Item seruus accepit pecunias mu
tuo a Titio nomine dñi et dicit se velle conuere in dos
mini vtilitatem: an creditor teneatur credere: et an debeat
esse solutus: sed debet esse solutus vt cōuertat in dñi vtili
tatem. per teg. in l. quatenus. in. s. sed si sic. j. de in rem ver.
Quid autē sit in alio procuratore qui accepit pecunias mu
tuo dicens se cōuere in vtilitatem dñi ex alia causa: an sibi
credendum sit: Dic q stante qualitate rei. quod indigeat res
paratione. Item stante loco aperto ad reparationē vt in l.
si. j. de eger. Dic q in se creditur sibi. qui tegus inducitur
in familiā. l. ciuitas. si cer. pe. et in ant. hoc ius. C. de sac. san.
ecl. ¶ Item venit ad me quis petet mutuo centū: quidā mi
bi illum commendat q est fidedigna persona. An ei sit cre
dendum: Dic q sic si commendans dolo non commendat
uit. Eleganter. s. si cum. l. seq. j. de dolo. et l. si vero nō remus
herandi. s. si quis mandauerit. j. mā. Bene facit. l. quicūq.
s. idē Abeo. et s. sed et cū fallo. j. de instito. Et not. Bal. in l.
ex fidei iusso. et l. l. ucius. ¶ Item si quidam scribit amico
suo in studio manenti q talis amicus suus est idoneus. an
teneat: Dic vt in l. si. C. qd cū eo. et in l. si vero non remunes
randi. s. cum quidā. j. mand. extra de insti. c. cum venissent.
Et est etiam de illo questio. qui vt melius vēdat equum. dicit
q facit mirabilia: si ita non reperitur. an teneatur. l. ea que
cōmendat. j. de contrab. emp. et l. sciendum. et l. si quis vens
di. j. de edi. edic. et l. quod venditor. de dolo. ¶ Item iusta cre
dulus est quā quis adhibet scripture. Dicit statutū bans
mos impune occidi. reperit quēdam scriptū qui non erat
banntus an credetur: Habes l. de etate. s. ex causa. j. de
interrog. act. et l. si quis. j. de edi. edic. Barto. in l. pe. et si. j. de
adul. et l. si quis fugitiuus. s. apud Jul. j. de interrog. actio.
¶ Item an iuste quis credat alicui propter habitum: puta
vt militem vel iudicem. Habes in cap. si iudex laicus. de
sen. ex comm. in. vi. et l. apud Abeonem. s. si quis virginē.
j. de iniurijs. ¶ Item an iuste credatur alicui mercatori
propter signum. habes in autbē. dos data. C. de dona. ante
nup. l. signata. de fabricen. lib. xij. l. de scr. fug. Bene facit
l. decernimus. de aq. educ. lib. xj. ¶ Pone q scolaris pro
rebus quas portant causa studij non soluunt gabellam de
iure communi nec statutorum: Dum transit quis dicit se
scolare: publicanus sibi non credit: an credendum sit:
Dic q sic per glo. singu. in l. presenti. de cens. stante habitu
et qualitate rei. ¶ Item de rebus quas quis portat gratia

vsus persone. vt. l. in lege cēforia. j. de ver. sig. in l. si publica
nus. j. de publ. l. dodo capitaneus vt non soluat gabellam
facit literam testimoniale q talis portat res talis ad vsu
campi an credendum sit: Habes in d. l. si publicanus. s. i. q
sic. ¶ Item an sit credendum literis testimonialibus pro
tabelleione plene habetur in d. l. si publicanus. et l. si qua. C.
de episco. et cleri. et Bart. in d. l. si procurator absentem. j. de
procur. et gloss. in l. pacta nouissima. C. de pac. C. an. in. c. post
cessione. de probat. Item est cōmunis fama si duo dicāt q
maritus meus est mortuus. an credatur. Habes in autbē.
bodie. C. de viroz. et l. j. s. vgor. j. de adul. ¶ Item in l. si ibi co
mortuo. j. de bere. insti. Canon. in. c. si presentia. j. de spon. et
c. dominus. de secund. nup. in. c. quoniam frequenter. vt lit.
non contesta. ¶ Item est cōmunis fama quem esse egeō
municatum: an iuste credatur: vt iusta sequatur ematio.
Habes in. c. cum descendens. in ver. sed questionem. extra
de sen. egeō. ¶ Item an ipsemet credere debeat esse egeō
communicatum: quia in dubijs eligenda est via dulcior et
anime fauorabilior credere nō debet. Casus est in. c. illud.
extra de cleri. egeō. Gloss. ord. g. i. q. si. si quis laicus. ¶ Item
mo an credendum sit verbis principis. Habes in. c. si papa.
de priuilegiis. in. vi. et de proba. c. literas.

Summarium.

1. Pluribus idem debentibus an vno solvente ceteri li
berentur.
2. Rei legatē dominium ad legatarium a die additionis bere
ditatis transire qualiter sit intelligendum.
3. Heres non dicitur iniuste per heredem acquisita posside
re: quia propter ea iuste repetuntur.
4. Dolo tertij dans causam prescriptioni an illam annullēt.
5. Titulus vfucapionis lucratius est non onerosus.
6. Prescriptionum. alia fauorabilis. alia mista. alia odiosa.
alia de sua natura currens: cuius sint nature.

Hoc edicto. ¶ Contra impe
dicium vocatum accedere. cuius factio vocatus
egit liberatus datur actio ad interuocum: qui si
soluendo non fuerit. prima actio prescripta aduersus des
bitorem restituitur. h. d. in gloss. vsg. ad. s. si plures. s. eo. l. si
¶ Cum queritur an cum plures delinquit vno solvente pe
nam omnes liberentur. Dic q aut loquimur in delicto ex
cuius perpetratione id quod venit soluendum est pena ex
vtraq parte tam recipientis q solventis. et tūc aut omnes
delinquentes includuntur sub nomine collectiuo: puta oēs
serui vnius domus merant ad delinquendum. Et tali casu
dic vt in l. familia. s. de iurisd. om. iud. et l. si fa. fur. fec.
dic. Aut omnes delinquentes sub eodem nomine sunt dis
nersarum familiarum et diuersarum vniuersitatum. tali ca
su q pena ab vno soluta non habet alios liberare. habes
per teg. in litem in d. l. si plures. ad legem Aquil. et l. si
quis. s. si cum. l. sequen. s. de iurisd. om. iud. et l. vulgaris. s. si
duo. j. de furt. et l. si plures. j. arbo. fur. c. fa. et quod not. in l. si
in riga. j. de fca. s. alit istud duobus casibus. Primo vbi
contra delinquentes intentatur actio penalis non a princi
pio sed ex post facto. l. si cum exceptione. s. si. j. quod metus
causa. Item vbi plures delinquant vt officiales in officio:
quia vno solvente alter liberatur. l. si multi. ff. de publica. l.
tres tutores. verfic. sed si ipsi. ff. de administ. tutor. et l. magis
stratus. j. de ma. conue. Exemplum tres iudices dederunt
iniquam sententiam ex forma statuti tenentur ad penam
mille. Aliquando committitur delictum vnum circa id qd
venit soluendum: ex parte solutis est pena: ex parte recipie
tis est interesse. Tūc aut plures delinquant cōcicato ad in
uicem consilio: vnius solutio oēs a pena liberat. Casus est
singularis in l. semper. s. si in sepulchro. j. respos. j. quod vi
aut clam. aut nō delinquant cōcicato cōsilio sed vniquisq
suo animi motu. Et tunc dicendum q aut oēs delinquant
vno tempore: solutio vnius omnes liberat a pena. Item
habes casum bic vbi l. j. de his qui dic. vel effu. Aut o
mnes isti ex intervallo delinquant non eodem tempore: et
solutio vnius alios nō liberat. Sed pone casum pulchrum.
Scis q de iure cōi et ex forma statutorum diuersa est pena
vulneratili: accidit q vnius cuius vulnerauit quēdam sac
commas

¶ Interdum autem quod dicitur precriptio iuratio: ista
fla: o diafora: sui natura: currens. ¶ Et in bac. l. opponit.
de l. cum notiffi. de precript. xxx. an. vbi queritur: r videf
q per citatione actio temporalis efficiatur perpetua. ¶ Item
ob. de l. in constitutionibus. j. de act. r ob. vbi citatus actio
nem alias non transitorioz facit ad heredes transire. Ad
declaratione sunt uo necessaria. ¶ Primo quomodo actio
nes ille interruptuntur: secundo quomodo actiones per
petuuntur. ¶ Circa primum dicit q atq loquimur in mate
ria civilis aut in materia criminali. ¶ Primum membru sub
diuidit in quatuor. scilicet q aliquando loquimur in precriptio
ne o diafora: tali casu dicendum q ista interruptuntur per ci
tationem. Cum notiffimi. l. i. licet. de precript. xxx. an. Sed
quid fit interrumpere de declaro. ¶ Ponet bases actione mu
tui contra me: r fla. per. xxx. an. q a me non petis: isto tem
pore potest interrumpi. ¶ Item si in vittima die faciam te cita
ri ad iudiciu: ista citatio interruptit ista precriptionem;

adeo q̄ de nouo oportet te incipere prescribere. **D**ic est u
bium si ad hoc vt interrumpatur prescriptio. **E**st. an sit ne
cessarii vel in ipsa citatione interferatur copia libelli: **D**ic
q̄ regulariter not. per glo. ordi. in d. l. scit. c. in l. executor.
fallit in duobus casibus. **P**rimus in l. fin. C. de duo. re. in
ter. ibi vel egi libello. **S**ecundus in l. fi. C. de anna. exceptio.
¶ **Q**uedam est prescriptio mista. **E**g. vel. **E**st. ann. c. si
interrumpitur per lit. conf. l. i. C. de prescript. lon. temp. c. i.
more litis. C. de rei vendi. Et ecce si bona fide iusto titulo
possides rem meam immobilem requiritur litis contestatio
per precedens affirmationem & subsequenter respon
sionem. **E**st hic vnum dubium. **P**onatur q̄ litis contesta
tio est facta: non curo ulterius procedere in lite: an illa pre
scriptio sit interrupta: **D**ic aut nō p̄sequor: eg eo q̄ casus
fortuitus supervēit: tali casu inducitur interruptio. **I**fi.
C. de prescript. **E**st. an. l. i. in ver. fi. de prescript. lon. temp.
Aut non p̄sequor quia volo & possum: tali casu sola litis
contestatio non interrumpit prescriptio. **P**er gl. fingi.
gri. q. ii. in c. placuit. **E**st. **B**al. in l. nam & si paritibus. §. hoc
redi. **¶** de inoffi. testa. **¶** **Q**uedam est prescriptio favorabilis
vsq̄ vltimo triennii. c. in illa dic q̄ aut queris de inters
ruptione ipso iure ante de interruptione cū effectu possit
litis contestatione. l. si post acceptu. §. de rei v. l. i. in fi. de vfu
se. **E**st. **A**ld de declaratione vide. l. Julianus. §. questum. ver.
p. omne. **I**ad eibi. **¶** **Q**ueda est prescriptio sua natura cur
rens: si interruptur per litis contestationem. **I**fi. quan.
li. p. i. **E**st: & aliud. l. quid in prescript. statutariis quomodo
interrumpatur. **B**arto. ponit hic in d. l. i. in fi. p̄o emp.
c. in omnibus. de act. c. obli. **¶** **U** de q̄ prescriptiones statu
tarie interrumpuntur quemadmodum prescripciones ius
ris ciuilis in quocumq̄ loco subrogantur. **E**st illa prescriptio
statutaria: furrogata in locum prescript. **E**g. an. inducitur de
iure ciuili. p̄mo per **B**ald. in l. supernuacua. C. de temp.
in integ. resti. in c. i. quo tempo. in l. in vfu. **S**ecundo. **S**ecun
do per tex. qui dicit quod tempus vni furrogatum in lo
cum alterius sortitur naturam eius in cuius loco furrogat
ur. **D**e tempore dic in l. in contractibus. ibi biennium. C.
de non numer. pecu. **I**de procedunt in prescriptione actio
nis ciuilis in pecuniis: & contra presentem fienda in loco in
dici. **S**i vero queritur qualiter interrumpatur contra eū
contra quem non potest agi vel contra absente: **D**ic secun
dum modum traditum. in l. vt perfectus. C. de anna. ex
ceptio. quam limita fm gloss. in c. non hereditas. la. ii. **I**ad
Treb. **S**ed aduerte quia cum digi q̄ prescriptio mista
interrumpitur per litis contestationem. **P**one q̄ citati & nō
vult comparere. quod erit remediū. **D**ic q̄ citatio fiet tot
vicibus q̄ cum constitum in contumacia. **P**er casum fm
gularem. **I**fi cum. §. qui iniuriarum. in fi. si quis cau. **I**tem
in eo quod digi q̄ citatio interrumpit prescriptioem: in
telligi si est valida. **N**am inualida minime. c. non prestat. de
regu. iur. in v. l. si pater. C. de fa. defunc. c. similiter intel
ligitur de lite. **I**tem attende quod in omnibus casibus in qui
bus digi q̄ prescriptio interrumpitur per litis contestatio
nem eodem modo interrumpitur per libellum principi a
tum. **I**fi. C. quomo. & quando prin. l. **S**ed quere nunquid
beat locum in libello qui datur p̄fecto p̄torio. **D**icas q̄
per casum fingularem in l. i. C. de offic. p̄fecto p̄cto.
sunt qualiter interrumpatur prescriptio aduersus crimi
nales actiones. **V**idendi ad hoc remissive per **B**ar. in l. ego
statutus. §. de adul. **B**al. bic. c. d. l. Seruiana. q. li. prin. **E**go
discussi in l. naturaliter. §. de vfu. **C**as. in c. illud de scrip.

1 **D**olus potest etiam in iudicijs cum dolo compensari.
2 Impediens accessum iudicalem ea sententia tenetur qua
conuentus veniebat condemnandus.
3 Impeditus venire in iudicium an ad interesse conuen-
tis tenetur.

§. Sed et si stipulator. Si tamen agens
iudicium per diversos impediatur accedere ambo contra
impedientes actionem habent. et dolus cum dolo compen
satur. et contra impediendum experiri potest per actionem ad
veram summam licet interuenerit fideiussoris obligatio

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

de minorib. hoc. d. v. q. ad h. C. No. in. s. sed si stipulator. dō
lum t actoris compensari cum dolo rei. Ad idem. j. de dol.
l. si duo. a. dicā in glo. quam vide. Notat. a. dicit gl. q. si agēs
aduersum me calumniōse, tenetur tanq. de calumnia ita
vt licite ipse possim vti vna cōtra aliam: a fraude fraude
repellere. Ita dicit illa glo. quam semper allegant Lano.
in. c. cupientes. in. v. malignantium. de elect. lib. vi. Pro
quo soleo allegare teg. de lega. ij. l. cū pater. §. Titio. C. No.
fin. §. si a fideiussore. q. verum interesse agentis aduersum
impedientem reum ad iudicium accedere non est aliud q.
id in quo ipse reus fuerit condemnatus agens condemnatus
fuit ad iudicium pēfenerans accessisset. C. No. eg.
co. q. verum interesse agentis non minuitur propter mino
ris summe promissionē sibi a fideiussore de iudicio fuit pre
stitam. C. In glo. que incipit, qualiter facit hoc. C. Gloss. j.
q. reus impeditus non videtur teneri ad penam: q. cōpas
reū non potuit: tōi enim queritur an impedimēto prestito
reus possit conueniri ad interesse. Dic q. sic vt fuit pre
stitum a magistratu: excusatur a penā: q. iustum fuit. Si
autem per aliquam personam particularem ratione odij
non excusatur: q. iniustum vt. l. ij. in. fi. cum. l. seq. si quis cau.
Nunc ad propōitum si volumus presupponere q. actor
possit agere ad interesse contra ipsum reum impeditū in
telligendum est de eo impedimento quod non excuset. Ad
fin. op. de leg. arb. reg. de arb. a. l. ij. in. fi. si quis in ius voc.
potest responderi q. interesse tale fuerit: q. si ad iudiciū ve
nisset propter cēpensas iam factas, nō haberet iterum fa
cere. Et hoc notetis quod sit interesse quod potest reus pe
tere. Dic q. duplēt. Primū id quod reus potest petere
ab impiente: vt. l. ij. §. titu. progi. Secundum est illud q.
petit reus in cēpensas iam factis propter impedimentum.
Scdm. opi. doc. hic gl. dicit. penam compensari cum pena
Ang. hic inducit ad questionem fecimus ambo inuicē con
cordia cū pena q. si quis fregit r. vt. q. fregit: an vnus
ab altero penam petere poterit. Glo. ista facit q. non. Sed
sane intellige. s. q. hoc procedat eo casu quo dubiū est quis
primo offensam fecerit: tunc pena confunditur. T. ext. est
optimus in. l. scientiam. §. cum instrumenta. j. ad leg. Aui.
Bene facit. l. cum pater. §. libertus. de lega. ij. Idem Bar.
in. l. si seruum. §. sequitur. de verbo. obliga. a. l. si arietes. si
quadrup. panpe. fecit. dic. Abi autem certū esset quis primo
offensam cōmiserit: tali casu ille in penam incidit qui pacē
primo fregit. per teg. l. cum per. §. si. j. de regul. iur. hoc in
tellige vbi ex fractura pacis pena venit applicanda ipsi
parti. Si autē veniret applicanda fisco: credendū q. vterq.
in penam incideret. per regulam. non debet alteri per alte
rum. a. per. c. cōstitutus. ex tra de pe. ibi quidam fecerāt pa
ctum vnum: a. si pactum non obseruaretur pena stipulata
fuit: quod no. Jo. And. in addi. Spec. in tit. de treu. a. pa.
a. Bar. in. l. aut facta. §. causa. j. de pe. a. l. si mel. mora. solma.
a. l. cum proponas. C. de pac. Aides hic q. iurifconsultus in
isto tit. a. si quis in suo. a. si quis ius dic. prouidet de penis
contra illos qui impediunt venire aliō ad iudicium. Sed
pone q. habebam debitorem ad centum que fatabatur sed
cum pauper esset: non posset aliter satisfacere q. per ope
ras alteri locando. Dicit permissas me esse liberum et fa
cia q. tibi erit satisfactū: quidā cū in carcerat. vnde mibi sa
tisfacere nō pōt. Querit tūc q. d. erit remediū. Dic fin. Inn.
in. c. dilectus filius. de app. Bal. in. c. in generali. si de feud.
fue. contrō. vbi dicit q. mibi prouidetur remedio actionis
de dolo agendo ad interesse. l. cū quis. Nā cōtra tenentē li
beram personam in carceribus agit ex edicto de liber. bo.
egbi. Adodo credito: agere poterit contra illū detinentē
hoc edicto. per quod cogetur eū liberare. Imo plus. si plu
res agere vellet in fauore carcerati pferretur cuius magis
interest p. teg. in. l. ij. §. si tñ plures. de li. bo. egbi. ergo sequif
q. cessat de dolo actio tanq. odiosa vbi de alia prouidetur.

Si quis cautionibus etc.

Sub.

Summarium.

- 1 Dicta legalis quot miliarium esse dicatur.
- 2 Dictio preter in termini datione capienda est exclusiue: et quid de dictione ultra nu. 9.
- 3 Iudex debet in dubio partibus fauere.

- 4 Anus municipalis alicui iniunctum excusat eundem a iudiciali comparitione.
- 5 Citatio vnus iudicis excusat a comparitione ob citationē alterius.
- 6 Infirmitas excusat a comparitione iudiciali.
- 7 Mulier quibus ex causis excusetur a comparitione iudiciali.
- 8 Enumeratio vel distantia loci qualiter consideranda.
- 10 Dictiones a, ab, per, et similes quid in termini assignatione operentur.
- 11 Terminus absenti statutus incipit a die notitie.
- 12 Mensis legalis est triginta dierum cum dimidio.
- 13 Terminus a contrahentibus pēfixus, quando cursum incipiat.
- 14 Debiti principalis solutio an pene prosecutionis libera tionem inducat.
- 15 Citatus ad duo tribunaia coram quo comparebit.
- 16 Impeditus venire ad iudicium an teneatur procuratorē mittere vel constituere.
- 17 Impedimentum superueniens die qua debet quis in iudi cium venire an dilationem inducat.

Vt cena milia. C. Quilibet

ab extra venienti statui d. pro singulis. ex. miliaribus dies vnus: a transactio super negotio principali inducit exclusionē obli gationis resultantis ex capite de iudicio nisi ipso iure vel in effectu. Similiter a casus fortuitus seu impedimētū nō dolo vel culpa propria precedit? super uenies. b. d. v. q. ad. §. q. d. miliarium. l. ij. C. No. in. l. i. dicta le galē itinerati esse. ex. miliarium. cōcor. j. de ver. sig. l. ij. C. No. secūdo preter eū. r. q. vbi dictio dec preter ponitur in da tione termini, intelligitur poni exclusiue. Ita probat regu la. Ad glo. dic q. aut ponitur inter duo diuersa quorū vnū nō includit sub alio: tūc si in materia fauorabili stat inclusi ue: vt. l. Seio. §. vgori. j. de an. lega. aut in materia odiosa, a que venit restringenda: tunc stat exclusiue: vt no. Inn. ex tra de elec. c. dudū. Aut ponit inter ea quorū vnum inclu dit ab alio: puta q. inter genus a specie: tūc stat exclusiue: vt. l. nā q. liquide. j. de pecu. leg. a. de hoc dic vt etia solet no tari. in. ant. de tras. l. j. de pig. act. C. No. tertio ex ver. pre ter. iusta gl. primū vltimū die termini nō cōputari inter mino. q. d. dic vt. j. plene examinabit. C. No. in. ver. nā sane. iudicē in dubio debere statuere id. q. d. esset partib? minus onerosum. Ad idē. in. ant. de app. §. j. Not. in. l. nō exigimus satisfactorē de iudicio nisi puniri per compositionē factā in negotio principali, cuius contemplatione illa prestita est. C. No. in. ea. ibi. q. cōtra q. cōpositio facta super principa li intelligit facta tacite super pena, tanq. sibi accessoria: nisi eadē specialiter fuerit reseruatā. Ad idē. j. de arb. l. C. clusio. j. de eo q. cer. loc. l. vlt. Simile habetis q. coipso q. d. est pre scriptū in principali intelligitur esse prescriptū a in sibi ac cessorij. C. de vfu. l. eos. j. de vfu. l. si aliena. §. j. C. No. in. §. si quis municipalis. tūc excusari quē ex nō accessu ad ius dicitū si alleget impedimētū municipalis oneris sibi impos siti. C. No. ibi. nisi mō r. q. citatio facta a iudice vno iusta excusationē pbet ei, qui nō cōparuit corā alio. C. No. in. §. si q. in iudicio. q. infirmitas iusta pbet excusationē ad iudi ciū nō accedēti. Ad idē. j. de re iud. l. questū. a. dicit. j. dicit. C. No. ex eo. q. valetudine impeditus procuratorē ad iudi ciū cōstituere nō tenet. Et nō faceret tūc infirmitas nō cau sam iusta excusationē r. Ad hoc. j. de diuer. a. tēp. p. p. r. l. j. Qñ tñ impeditus teneat procuratorē cōstituere a qñ non. Dic vt. j. plene dicā. C. No. in. ver. si nō ppter valitud. q. p. gnātia est iusta causa excusationis quare ad iudiciū p. gnās mulier personaliter nō accessit: sed a etia solus mulie brio segus causat iusta excusationē quare mulier personali ter ad iudiciū accedere nō teneat, vt in. c. n. de iud. l. vi. a. in l. j. C. de offi. diuer. iud. C. No. in. ea. l. in. ver. si tñ post partū. q. beneficiū mulieris cōpetens ob p. gnantia eidē cōpetit decubenti post partū editum. quod not. ad materiā. l. p. r. gnantis. j. de pen. C. In gloss. in. l. j. dum oppo. de. l. de die. solutio est duplex: quod debet statuere pro quolibet die ex. miliaria secundum. Listam: sed consideratis qualitati bus ipsius itinerantis potest iudex minuire vel ampliare. Ita loquitur. l. continuus. §. cum ita. de ver. obli. Circa teg. dic q.

dic qd itineranti statuantur. *xx. dies. Item mille passus. &c.*
 2 Sed t quero quot pedes faciunt passum? Dic q quing.
 Glo. in l. i. j. de verb. sig. Item. xv. digitati faciunt iustum pes
 dem. Glo. xxv. q. iij. in Canon. sicut antiquitus. Pro de
 claratione quero secundum quam viam debeant miliaria
 numerari? Dic q fm viam rectam fm quam solitum est
 ambulari. Est enim in dolo qui eligat viam insolitam am
 bulari. L. si quis per publicu. C. de cur. publ. lib. ij. Item. l.
 qui fiscalis. de nati. lib. ij. L. no solum. s. annuis. j. de egre
 tut. & probatur in l. cum proponas. C. de nau. fe. quod intel
 lige si foret via secuta. Glo. ord. in l. eos. s. si de fal. Item sit
 dinumeratio fm viam planam non montuosam. Est enim
 in dolo qui potest transire per planam & eligit montuosam.
 l. qua actione. s. i. j. ad l. Equil. Bene facit teg. in l. Impe
 rator. j. de appel. Hec procedunt ubi querimus vt sciamus
 distantiam vnius loci ab alio. & dic q semper debet nume
 rari & mensurari per rectu iter & si non possit poterit mens
 surari per aerem. vt in egra uagan. cle. Pape. quam Bar.
 reperit in d. l. iij. j. de verb. sig. & Jo. And. in. c. olim. de ex
 cep. Pone exemplū. Dicit statutu ciuitatis Floren. q ne
 mo possit ibi eligi in potestate nisi disset per quinquaginta
 miliaria. Venit quidam Perusinus ad dictu officium an
 sit inclusus in statuto. Erte cum tunc querimus de diuis
 meratione. vt sciamus distantia loci dicit q debet fieri me
 suratio per via recta. Et si nō posset poterit fieri per aerē.
 Item quero circa hoc. Promittit aliquis domino Pape
 tenere stratum securam: an intelligatur tenere infolidum
 viam ambulari? Dic q non: sed solū intelligitur de vijs di
 rectis. Ita digit Barto. in l. i. s. i. j. de bis qui deie. vel effu.
 C. Alterius ad declarationē vides hic q. g. miliaria des
 bent pro vna die statim. Item per. d. s. c. ita. q potest iu
 dex prorogare seu minuire diem pro qualitate persone.
 modo pone. Quis constat longissimo spacio: puta q: ha
 bet venire de Hispania Romam nunquid iudex statuet
 vnu diem pro septimana ad quiescendū? Al pone. Depu
 tati sunt ambasciatores qui haberent tantu salariu. Al po
 ne in nuncio. Gl. in. c. cupientes. s. i. in ver. comode. de elec.
 lib. vi. Tu dic vnum plus. q si diceretur vado aragoniam:
 dinumeratis diebus. q debet dari sibi ad quiescendū vnu
 dies: vt. c. quāuis. in ver. continua. diebus. de offi. ord. in. vi.
 Item quero dicitur hic dictam legalem intellige in du
 bio de. g. miliaribus. Faciatur q fiet noua constitutio
 de dictis faciendis mentionem an accipietur dicta fm dispo
 sitionem legalem aut fm vulgarem numerationē. De hoc
 habeo tres glo. que dicunt q noua constitutio vel nouum
 pactum intelligitur de dictis vulgaribus in dubio nisi ap
 pareret expressa conuentio. Vna est in. c. nonnulli. extra. de
 rescrip. Alia in. c. statutum. eo. titu. in. vi. Alia in. d. c. cupie
 tes. super verbo eo. Et pro conclusione harrū glo. est casus
 in. c. presenti. s. locati. de preben. lib. vi. per lecum a speciali.
 9 In glo. super ver. preter. cum diem. f. et secunda mate
 ria huius. Lan dies termini computatur in termino breui
 Dic aut ipse terminus terminatur expresse & tunc non est
 dubium. Exemplum iudex digit do tibi terminum ab isto
 die vsq ad octo dies vel do tibi terminu a die Jouis. quasi
 a vel ab non sit idē ciuis natura declaraf in. l. a caligato. C.
 de nup. per Bart. & Bal. in. l. patronus. s. Sempiternus. de
 lega. ij. & l. ratio. de act. emp. Pro hoc no. duas glo. in cle. si
 quis. de app. & l. statutu. de preben. in. vi. Vel si diceret vl
 tra istam diem statui tali terminum ad comparandū dierū
 octo. Ex tunc enim dictio vltra videtur inclusiua. vt notat
 Bar. in. l. qui ita. j. de do. preleg. Alleg. Jaco. de Alre. in. l. si
 vltra. C. de fideiuss. nihilominus contrarium est verum: vt
 illa dies non computetur in termino vt dicit hic iurifconf.
 de dictione preter: iuncta gl. h. in. l. i. in. l. i. Scio. s. vgo
 ri. de an. leg. Sed qñ apponit in termino facit naturā exclu
 sionis. Ita in simili de dictio vltra. Itē qd si diceret vltra
 die statuo terminu & v. q debeat in termino cōputari cū
 sit inclusiua: vt. l. Scio. j. de do. preleg. & de natura sua no. in
 10 l. codicil. s. de legat. ij. Quid si dixerit statuo tibi terminu
 per. g. dies ad probandū: videtur dicendū q dies statutio
 nis termini computetur in termino: cum dictio per deno
 tet continuationem. l. Urbana. s. pernoctare. iud. de verb. sig.
 Contrarium est verum. Hec dico quia cum iudex sic dicit
 nō censetur de die termini sentire. Item quid si dixerit sta
 tuo terminum ab hinc ad decem dies. In hoc vnum text.
 reperio iuncta gl. De hac dictione in. l. palā. in ver. ad huc.

iuncta glo. C. de sac. san. eccle. Ad propositum cum digit. q
 dictiones a vel ab separant & excludunt. & ista dictio expo
 natur per a vel ab idem erit dicendum. Aliquando sumus
 in casu dubio: puta digit iudex. statuo tibi terminum decē
 dierum ad probandū: tunc an dies deputationis termi
 ni computetur in termino? doctores sunt contrarij. Prete
 rea fuit opi. quod hic dicer et q dies termini computetur
 in termino. Nā dilaciones stricte sunt interpretande. l. siue
 pars. C. de vila. Ad idem. l. iij. s. minorem autē. j. de mino.
 vbi dicit teg. q tunc ego censor habere annos. xxv. ab in
 gressu siue die natiuitatis mee. Ita ergo in proposito qd
 dies in termino debet computari. Hanc opi. secutus est
 Bal. in. l. eos. s. finautem. C. de app. quem sequitur Jacob.
 Bus. q dies termini non cōputabitur in termino. Alles
 gat primo istum teg. Item allegat q iudex intelligitur sen
 sisse de proximis. per. d. l. eum qui calendis. Ita opi. est ve
 rior: per casum in. c. frequens. de resli. spol. & c. pia. de excep.
 lib. vi. Hec omnia procedunt dum terminus statuitur pre
 11 senti. Quid autem sit qñ dies statuit absenti: an intelligi
 dum sit de die prefigionis. an immediate post illū vel a die
 notitie? Bald. hic ponit hanc questionem in. l. si ea. in alijs
 quibus lecturis. C. qui accu. non pos. & digit q terminus il
 li incipiat currere a die notitie tantum. alleg. l. quinquagin
 ta. de egre. tut. Sed teg. habetis. iij. q. v. ca. quifq. & in. c. si
 per ea. el. ij. de appellat. Sed quero statuitur alicui termin
 us ad audiendum sententiam die tali nunquid illa dies
 met poterit ipsa sententia ferri. an debeat expectari dies
 sequens. Ad hoc examinandum est necesse scire an vltima
 dies termini computetur in termino. Hic habes text. q
 sic et in. l. i. s. quod dignitas. j. de successo. edicto. Nunc ad
 propositum illa dies censetur esse terminus. et precise non
 dubitauit hic insti. de verb. oblig. s. in diem. Et determina
 tum fuit per ipsam glo. & not. q dies illa in termino nō cō
 putetur. Idem Bar. in. l. si liber homo. s. decem. de verbo.
 oblig. Hodie habemus casum in. c. consuluit. extra. de offi.
 deleg. Bene facit teg. l. cum non eo die. C. quando pronoc.
 non est neces. & c. si a iudice. de app. in. vi. licet Ange. videat
 contradicere in. l. & post edictū. & in. l. si pretor. j. de iudi. Hic
 pone de disputatione dierum & mensum: cum diuersos ha
 beant dies: et plures vnius q alius: de quo intelligitur?
 12 Ana. dicit q vbi. l. donorum mensum terminum statuit.
 leg. dies statuisse intelligitur. l. vbi leg. j. de regul. iur. Unde
 videtur velle. q mensis accipitur pro. xxx. diebus cum dis
 midio. Teg. in aut. iubemus. C. de iudic. videtur dicere de
 xxx. Hanc opinionem firmavit Bal. in. c. i. q. tempo. mil.
 in vrb. sen. Alleg. glo. in. l. si. finautem dubius. C. de iure
 delib. Jo. And. in. c. licet de supplend. neglig. prela. Innoc.
 in. c. qñ sit. de elec. in. vi. & in. c. perpetua. de rescript. lib. vi. dis
 cens q cum iudex contrahens vel testator prefigit termi
 num mensis intelligitur de illo in quo tunc est. Hanc gl. fir
 mat Bar. in. l. cum bissextus. de verb. sign. Ego in hoc du
 bito ex eo q falsa videtur hec opi. sed potius intelligat de
 mense proximo. per teg. d. l. eum qui literis. s. quoties. Ego
 puto cum verba sint intelligenda fm communem vsu lo
 quendi: vt. l. cum delationis. s. a sententia. de fund. instruc.
 Intelligamus de mense. xxx. dierum. Facit glo. in. c. nonal
 li. de rescri. li. vi. Supra dicit q cū statuitur terminus absen
 ti per indicē currit a die notitie: quid si statuatur per testa
 torē. an currat de mortis vel aditionis hereditatis. Qñ ad
 itione hereditatis Bart. de hoc in quoda consil. allegat vnu
 teg. in. l. iij. s. si quis heredi. j. de test. libe. Ego do tibi casum
 13 l. si in die. j. de condi. & demō. Quando autē incipiat habere
 re cursum terminus prefigus a cōtrahente vnam. l. habes
 not. l. interea. de iure do. Quid autē si prefigatur ab arbi
 tro. Dic q sic incipit currere a die notitie. Ita consuluit
 Bar. in. cōh. qñ incipit. Dicit Jacobo. Tu alle. c. qñquis. iij.
 14 q. v. C. l. Glo. in arti. hoc querit an per receptionē principa
 lis debiti videat sublatā pene prosecutio. Facit in hoc qua
 tuor mēbra. Aliqñ pena debita cū forte est legalis: aliquan
 do est iudicialis: q ex preparatoris iudicio debetur:
 aliquando est arbitralis: aliquando est conuentionalis: q
 debetur ex contractu. Primo casu quando venit ex dispos
 sitione legali aut nascitur ipsa pena ab initio cū petitione
 debiti principalis: tunc soluto debito principali non vide
 tur remissa ipsa pena. l. si pro fure. s. j. de conditio. fur. Ali
 quando ipsa pena nascitur ex post facto propter cōtuma
 ciam conuenti: tali casu solutione debiti principalis exclu

ditur pena. l. sed cum exceptione. §. satis elementer. 2. §. fin. j. quod met. cau. Ad secundum membrum cum forti accedat pena iudicialis: tali casu loquitur iste teg. §. q. per peccat debiti principalis tacite sublata est petitio pene. Secundo casu quando est pena arbitralis. Dic q. aliquid debetur propter retardatam solutionem principalis debiti: tali casu solutione debiti principalis excluditur petitio pene. l. Celsus. §. i. j. de arbit. Aliquando vero debet per contemptum de non parendo: tali casu percepta sorte principalis pene petitio non est exclusa. j. de arbit. si quis re. Ad quod bene facit quod not. Joan. And. in cap. cum dilectus. extra de arbit. Ultimo casu quando pena est conventionalis late tractavit l. in l. cum proponas. §. de trans. referens dispo. de Bellaperti. At etiam Jo. And. in merca. in regu. bona fides. de regul. iur. in. vi. Ego ponam l. re. scripto. §. si pacto. j. de pac. Dicitur hic q. si vocatus ab uno iudice est etiam vocatus ab alio, an excusatur si cōpareat coram uno. j. Dubium est cum quis citatur ab uno tribunalia, coram quo debeat comparere. Distingue q. aliquando inter iudices est gradus iurisdictionis: quia unus est summus et primus est imper. et omni casu citatus debet coram ipso comparere. Contra pupillum. §. qui ad matris. j. de re iudic. in. c. si duobus. extra de app. cum parati. extra co. tit. Aliquando est gradus iurisdictionis ex eo q. unus est ordinarius maior: non tamen princeps: et alter inferior: tunc aut citant ad causas diversas: et tunc semper deferendum est superiori. §. acit. l. qui prior. j. de iud. §. alit hoc nisi quis in vinculis vel alio iusto impedimento detentus esset apud inferiorem magistratum: quia tunc excusatur. in bac. l. §. pe. 2. si. a. l. sed si quis. §. illud. j. cod. Aut isti duo citant ad causam eandem: tunc apud illum comparere debet qui preuenit in iurisdictione. Ad hoc. j. de iudic. l. si quis postea. Bene facit. l. i. j. l. quicunque. §. de in ius voc. Certum est q. ordinarius superior nisi sit princeps qui potest vocare suum inferiorem uti sua iurisdictione. ut in aut. de defen. ciui. §. nullam. Hoc in vrb. ex forma statuti. Et senator et locum tenens habent eandem iurisdictionem. ille tamen est superior: et non potest illum prohibere sua iurisdictione. Aliquando sunt duo citantes pariter in iurisdictione. Et tunc aut istius duo diversis citant temporibus: et vtriusq. citanti potest satisfieri. et tunc comparere debet coram vtroque. l. qui de crimine. C. de accusationibus. Aut non potest vtriusq. satisfieri: et tali casu coram eo prius est comparendum qui prius citauit. d. l. et. l. quicunque. de in ius vocand. §. alit primo nisi ab illo qui fuit in citatione preueniens citetur quis occasione rei in qua periculum est in mora: quod tunc debet comparere coram inferiore. l. i. in fi. j. de custo. reo. §. alit secundo nisi a secundo iudice etiam in citatione preueniens sit citatus super magis ardua causa p. teg. in l. contumacia. §. penam. j. de re iudic. Aut isti duo in iurisdictione equales citant vno eodemque tempore et ad vnu actum: tunc coram illo debet quis comparere qui in iurisdictione in preoccipuit. l. i. §. de offic. consu. 2. cum plures. de offic. de lega. in. vi. Aut non apparet de preuentione iurisdictionis: et tali casu locus est gratificationi. de lega. §. l. si quis seruum. §. si cum. j. ad Silla. si tamen coram neutro compareat poterit vterque mulctare. l. si maritus sit in magistratu. j. ad leg. Jul. de adul. Predicta procedunt quando citor super vna et eadem causa a diversis iudicibus: sed ubi citor coram vno ad diversas causas: tunc vna comparitione potest omnibus satisfieri. l. accipien. j. de actio. 2. d. l. qui de crimine. de accu. C. 2. l. si finita. §. Julianus. de dam. infec. per Bar. si deliberatus erat: si autem non erat deliberatus poterit petere terminum ad deliberate respondendum. De hoc plenissime ponit Bar. in. d. l. si quis in graui. Annum addo. Vocatur quis a duobus citationibus: ad quam prius accedere debeat. q. ad originaria. l. libertus. j. ad municip. 2. glo. late disputauit in l. ciues. C. de incol. lib. 2. Sed quero sum citatus super diversis causis a duobus iudicibus in iurisdictionis gradu disparibus. Adodo q. ius mihi in adabat et comparere coram inferiore: q. feci: superior multauit me: nūquid impositio mulcte valeat? Cuius habent casum singularem dicitur. q. aut ignorabam hanc citationem superioris: tunc si pronuncietur me citandum non valet citatio aut sciebam et tenebam. c. si duobus. extra de app. in i. respon. C. In glo. in. §. si quis in iudicio. Vult hec glo. q. licet reus iusta causa impeditus non teneatur procurato

rem mittere: actor vero sic hoc intellige de actione causata. Et primo scias q. nemo inuitus agere cogitur precise sed causatine. Puta habebat actor actione que durabat annis. xxx. si non agit prescriptio curret contra eum. Ad hoc ergo ut non currat cogitur sed si non vult non cogitur. Materia huius. §. est duplex. Prima nunquid agens impeditus teneatur procuratorem constituere ad id agendum quod ipse habuisset facere. Cuius 2. Registe in hoc passu fuerunt contrarij. Tu fac duo membra. Primum q. aut loquimur an quis teneatur procuratorem constituere ad negotia: aut loquimur ad iudicia. Primo casu dicant illud negotium ita bene potest egredi per substitutum sicut per impeditum: tunc cogitur. l. continuus. §. si ab eo. de verb. oblig. 2. l. de pollicitationibus. j. de pollic. Aut est tale negotium. quod non ita bene potest egredi per substitutum quemadmodum per principalem: tunc non cogitur. l. de nigris. §. pro soc. Quid autem sit et an quis impeditus teneatur constituere procuratorem ad iudicia. habes in. c. cum dilecti. extra de do. 2. contra. 2. c. querelam. de procu. ubi dicitur q. debet infipici forma citationis. si autem est citatus sic. compareas personaliter coram iudice tali dicitur si est infirmus non tenetur comparere: sed debet constituere procuratorem ut non excedat formam citationis. Tu adde q. nullus pctor principem potest cogere ut compareat personaliter: vt. C. de iudi. lib. vi. §. alit si esset iusta causa: vt. l. si. C. de procu. 2. l. si actor. j. cod. tit. Aliquando citatur quis ut compareat per se vel per sufficientem procuratorem. d. c. cum dilecti. de do. 2. contra. Et facit ratio q. concipitur oratio vna alter native si vna pars potest impleri. alia vero non illa est implenda que est possibilis. l. si emp. §. pe. de contrab. emp. 2. l. Stichum aut dampnum. de solut. Aliquando citatur quis simpliciter ad comparendum. et tali casu videtur iudex in adasse vt siue per se siue per procuratorem compareat. vt. l. i. §. v. de procu. Tu aliter dic. q. aut loquimur in actore. et tunc dicat q. ipse iusta causa impeditus. si agit: causatine cogitur procuratorem constituere. Sic vult. d. l. j. de diuer. 2. temp. Aliquando loquitur in reo. et tunc debeo dicere q. aliqui est impedimentum subsistens ratione dignitatis. Tunc aut dignitas illa perpetua est: cogitur procuratorem constituere ad se defendendum ne ius actoris perdat. l. pe. C. de procu. 2. l. si. C. de iud. 2. v. q. iij. c. quia episcopus. Aut ipsa dignitas est temporalis: tali casu cogit comparere per procuratorem. per teg. in. l. i. §. cum qui. de iudi. Aut est impeditus quis causa necessaria: tunc vt ex causa habente originem ex aliquo iniusto et cogitur se per procuratorem defendere. l. Papinianus eguli. extra de mino. 2. l. sed si per pctorum. C. ex quib. cau. ma. Aliqui vero superuenit impedimentum necessarium ex causa iusta. et tali casu dicendum quod aut est perpetuo duraturum et tali casu cogitur dimittere procuratorem. arg. eius qd. §. di. xi de impedimento ratione dignitatis perpetue. Aliqui vero impedimentum necessarium et iustum est longo tempore duraturum sed non perpetuo: cogitur procuratorem dimittere. l. si longius. j. de iudi. l. pen. §. si. j. de vac. mu. Aut impedimentum est paruo tempore duraturum: tali casu non cogitur quis procuratorem constituere. Ita probatur hic. Et idem l. quesitum. j. de re iudic. Et in hoc etiam facit ratio: q. in mora pauci temporis non est preiudicium. Predicta debet intelligi dum superuenit aliud impedimentum q. absentie rei publice causa: puta q. factus est orator ad principem. Tu dic cas q. aut superuenit alicui post litis contestationem non tollit reo quin cogatur se per procuratorem defendere. l. eundem. §. i. de leg. Aut impedimentum reipublice causa superuenit ante litem motam: tunc non cogitur procuratorem dimittere. l. si. j. cum qui. 2. De omnibus respiciunt duas limitationes. Primum nisi causa sit ardua: quod tunc non cogitur quis dimittere procuratorem. c. querela. extra de procu. §. alit nisi in causa actionis licet sit ardua cogatur procurator dimittere. c. cupientes. §. in super. de elec. lib. vi. Secundo limita q. cogitur quis procuratorem dimittere q. facile sibi foret procuratorem reperire. l. idem. pro soc. Que autem fuit cause ordine. dic vt per Inn. in. d. c. querela. Do Hal. posuit hunc passum et Bar. in. l. j. de diuer. 2. temp. prescri. l. in. l. q. tpe. C. de resti. in in integ. Spe. 2. ibi Jo. An. in additi. de pen. §. ratione quoque constituentis. ad fi. C. in. c. querela. co. ti. extra de magist. d. c. di dilecti. Alia melior est. v. q. in. c. si egrotans. Sequitur in. §. si ibi die diffusam. vult q. impedimentum

impedimentum superueniens die illa in quam necesse ha-
bet comparere facit differri in diem longiorem. Super quo
die quod aut citatio ad litem contestatam vel sententia au-
diendam fit tali die: tunc si illa dies superueniat impedi-
mentum differitur actus ille in sequentem diem in quo cessas-
sit impedimentum. Sed si citator ad alios actus: puta ad li-
bellandum: tunc non differitur propter impedimentum, sed
cogitur constituere procuratorem. Si quis instituitur la-
grande. de heredib. institut. Alterius pone quod indege-
rant tali die sempronium ad sententiam audiendam: sem-
pronius impeditus non comparuit, indege tulit sententia:
an valeat? De vt per glo. in d. l. que sita. de re iud. Item
pone quod quis citatur tali die ad sententiam audiendam, et illa
die superueniat absentia rei publice causa an valeat senten-
tia. Dic quod si indege sit non valeat, secus si ignorauit. l. co-
tra pupillum. in princip. de re iud. Ultimo quero vides
quod egritudo est probabilis causa differendi actus iudicialis
in diem sequentem. Quero quid in paupertate superueniens
te? Dic quod sic per. Inno. in c. e. parte. de appel.

Summarium.

1. Alia media est in conventionibus iudicialibus obser-
uanda.
2. Retentio magistratus licet iniusta venientem ad iudicium
excusat a pena.
3. Temporis nimia breuitas non actum vitiat.
4. Periculum persone superueniens in loco in quo quis co-
parere tenetur excusationem inducit comparendi.
5. Impedimentum iustum non comparendi causam prebere
qualiter sit intelligendum: et an qualiter impedimentum
tale probetur.
6. Legis presumptio liquidissima dicitur probatio.

§. Quod diximus. Impunitur ei
quis arctatur ad
camparendum non obstante superuenientia impedimen-
ti: an se arctauerit vel non, iudicis statuitur arbitrio. Et
detentio magistratus prebens causam non comparendi,
excusat: non autem detentio facta per priuam personam.
h. d. v. ad l. sed et si quis. Item in §. quod diximus. ibi in-
telligere debemus, tale rei impedimentum non excusare
quem, nisi sit efficax et effectualiter actum impediens. Et ei
imputandum esse qui se nimis arctauit ad extremum termi-
num. Item in c. in. c. in. ver. nam neg. non esse quem nimis
arctandum, nec parum. Media ergo via est eligenda: cum
ex duobus extremis fiat optimum temperamentum. et ita
communiter allegamus. Ad idem. §. de pigno. act. l. si ser-
uos. in fi. §. de offic. p. fid. l. obseruandum. Item in c. ad. in
ver. quid enim ibi, voluntatis causa non onerosum repu-
tari id quod libenter ex voluntate fit. Et ita alleg. glo. fi. de
excus. tut. l. tria onera. Item in c. in. c. ver. aut quid si tepe-
stas. Si terra viam facit, et si nimis longam, dum tamen non ob-
stat temporis breuitas, faciendam esse viam maritima non
sit secuta. quod adde ad ea que dixi in l. proxima. Item in
ca. ibi, vel presentiam venientis periculosam. et quod excusatur
quis a pena ubi etiam in eo loco non comparuit, in quo sue
persone presentia, potest periculum afferri. quod tene meti,
et si refricabo. Item in ver. simili modo. et quod retentio magi-
stratus licet iniusta venienti ad iudicium causat iustam ex-
cusationem et in penam non incidat cum effectu. Item in
lud. cuius ipsemet impeditus, fuit causa, impedito prodes-
se non habet. Ad idem. §. ex quib. cau. maior. et qui data. C.
quo. et qui iud. l. v. de leg. l. si seruus plurium. §. si quis ante.
Alie concordantie sunt in gl. Item in ver. sed si priuatis.
detentionem per priuatum factam non excusare impedi-
tum ob causam a pena. Item in l. sed bec actio datur con-
tra impediendum ad interesse. Ad idem. §. eodem. proxi. l. i.
§. si reus. In glo. §. si quis tamen. que incipit, nimia breui-
tas temporis impedit et vitiat actum. et breuitas tempos-
ris, aut inest ipsi actui ab initio, aut superuenit ex post fa-
cto. Primo casu debemus dicere, quod aut loquimur in cons-
tractibus stricti iuris, ut in stipulatione: et reddidit ipsos nul-
los. per tex. in d. §. loca. institut. de ver. oblig. in l. non vtis.
§. si quis insulam. §. de eo qd. ex. lo. §. alit in casu. l. si. §. si mi-

nus. de ver. obli. Aut loquimur in contractibus bene factis:
tunc breuitas temporis non reddit nullum, quia bre-
uitas redacitur ad boni viri arbitrium. Insulam. §. in opo-
ria. §. loca. Aut loquimur in legatis: et dic quod breuitas tem-
poris non vitiat. l. si mihi et tibi. §. si quis seruus. de lega. 1. Aut
loquimur in institutionibus: et est idem. l. si quis ita institus-
tus. §. de condi. institut. Aut loquimur in actu iudiciali, et si
militer breuitas non vitiat. Glo. in c. nostro. de reg. iur. lib.
vi. et allegat casum in c. cum dilecti. de dolo et contu. bene fas-
cit. l. Cellius. §. de ar. bi. et dicit quod cum quid mandatur fieri in
diem duo sunt mandata: scilicet ut fiat in diem, et si vitiat
actus vnus alius remanet utilis quod est. Posito quod senten-
tia sit nulla ad diem remanet tamen valida quod ad mandan-
tum quid fieri. In hoc. §. quid tamen. circa fi. quod
cum quis ad locum certum accedere debet: et in loco illo
quid superuenit quod fecerit periculum persone non tenetur ac-
cedere. Et hoc decidunt duo. Citatur quis ex Francia ut
ad vrbem debeat comparere: in vrbem sit pestis non tenebis-
tur. Ita est casus per Canon. lxxij. distinct. c. quorum-
dam. Ad idem. c. ad supplicationem. extra de renunciatio.
Decretum alleg. gl. xxiij. distinct. c. communis. Non tamen
per hoc debes dicere quod calor est iustus excuset quem, ut non ve-
niat. Romam: ubi calor est periculosior: ut in d. c. cum dile-
cti. in ver. propter est iustus calores. Et pone quod citatur quis
ad locum non tutum sibi propter inimicitiam capitalem. Nam
iuste excusatur. l. de etate. §. ad Treb. l. p. cedet. §. actus et
id quod de loco et tempore. §. dixi. Canon. in c. e. parte. extra
de appel. et c. accedens. extra ut lite non contest. in cle. pa-
storalis. de re iud. et egisse habent in l. sciendum. §. si accu-
satio. §. de leg. Sed pone vnus §. quod in loco in quo debeo co-
parere habeam inimicitiam causa mea precedente nunquid
erit iusta causa excusationis? Videtur dicendum quod non per
istum text. in §. si quis tamen. Ad hoc habes text. non in l. si
inimicitie. §. de his quib. ut indig. l. iij. §. fin. cum l. seq. §. de
alimen. leg. §. si culpa legatarii non testatoris. ut l. cum in
tabulis. §. si. §. de his qui. ut indig. Ad idem. l. i. §. si quis. §.
de quest. ubi licet non admittatur contra me in testamento
inimicus: ut in aut. si dicatur. C. de testi. tamen secus si cul-
pa mea inimicitia superuenit. Num tamen facit in contras-
tibus quia excusatur quem a tutele onere. instit. de excus. tut.
§. propter inimicitias. Adodo querit glo. si culpa interue-
nerit, an quemcumque excusatur. l. ab te. §. de remissionem. §.
de excu. tut. Vides hic per totam istam l. i. quod impedimentum
causat iustam excusationem. Concordat. l. i. §. idem. §. ad leg.
§. h. d. de iac. Quomodo id intelligendum sit? Dic duobus
modis. primo quando impeditus ad illud tollendum fecit
quicquid potuit. l. quibus diebus. in prin. §. de conditionib.
et demonstra. Item intellige, quando probaretur, quod si impe-
dimentum non superuenisset ipse fecisset tempore debito
complevere actum comparendi. per Bart. in l. qui commea-
tus. §. de re milit. Glo. que incipit, Et forte in vinculis. con-
cludit duo. Primum quod iusta retentio eius qui accedit ad iu-
dicium prebet excusationem pene. Oppone sic: ubi culpa
precedit impedimentum excusationem a pena non causat.
Ita est casus in §. si quis tamen. sed in iusta retentione cul-
pa precedit impedimentum. Nam eo ipso quod retentio in
iusta causa seu culpa precessit delictum fuit commissum. Res-
pondetur quod ideo hic culpa non reddit impedimentum ius-
tum: quia culpa non ordinabatur ad eam. l. non omnes. de
statulib. et l. verum. §. de fur. Secunda conclusio quod iusta de-
tentio non causat excusationem pene per l. nec magistratis
bus. hoc videtur falsum per text. nostrum ibi. ceterorum do-
lus. Si tamen dubites an carceratio fuerit iusta vel iniusta
presumitur iusta. Nam pro iudicis persona presumendum
est. l. i. in ver. quod non arbitramur. de offic. c. in. iud. l. l. d. c. re-
mus. §. Caia. de cuius. et de elect. c. bone. et c. in nostra. de re-
nuncia. Vides hic quod impedimentum causam dat in se ex-
cusationis. Qualiter autem impedimentum probetur, sit
per hoc fuit opinio. Una Jaco. de Alre. quod per testes debet
probari. Alleg. l. i. §. ad diem. et l. qui comeatus. §. de re mi-
lit. Ad idem text. in l. si quis ex arg. §. an hoc. §. de edic. et l. si
creditor. C. de pigno. actio. Pro ipso induci potest text. in l.
exceptionibus. §. de proba. Secunda fuit opinio aliorum
impedimentum probari posse per iuramentum. Ad hoc al-
legant isti text. in l. scire oportet. §. sufficit. in ver. naturalis in-
stitutio. §. de excu. tut. que verba non exponunt, id est iuramen-
to. Tertia fuit Gulic. quod potest probari per iuramentum et

syderata qualitate persone: secus si diceretur per inbones
stas vilesq; personas. l. nō omnes. §. a barbaris. j. de re mil.
Hanc sequitur Bar. allegans. l. quoties. de naufrag. lib. xi.
et auth. hodie. C. de viouor. Ista opinio placuit Specu. in ti.
de appell. §. nunc breuiter. vers. quid ergo. Idem Bar. in l.
quodcumq; de re iud. fuit in alia opinione. q; impedimentū
possit duplici modo probari. Primo per testes etiam do
mesticos. argumen. l. consensu. §. in super. de repu. licet alie
se esse infirmum: tunc stabitur suo iuramento: dummodo
do concurrat pallor: vultus: persone debilitas: macredo fas
cici. Dominus f. eder. de Senis posuit in consilio suo. sig.
Joan. Andr. posuit in c. j. de dolo et contuma. libro. vi. in ad
ditio. Specu. in dicto. §. nunc breuiter. Bar. vero hic et ples
nius per. l. j. C. de dilationib. Ego vero facio vnam notabi
lem distinctionem. videlicet. quod aliquando allegat impe
dimentum quis seu casum fortuitum superuenientem ad
hoc vt possit constituere procuratorem. quem alias non
posset. nisi impedimento iuvante: et tali casu hoc impedi
mentum per iuramentum probatur. c. quapropter. extra de
electionib. Non enim potest qui electionis ius habet pro
curatorem constituere. nisi sit impeditus. c. si quis iusto. de
electionibus. in. vi. Aliquando quis allegat casum ad hoc
vt non teneatur ad rei restitutionem vel vt nō teneatur ad
iustam exhibitionem vel ad hoc vt possit instrumenta iam
edita iterum sibi exhiberi. Primo habet in. l. si creditor. C.
de pignori. actio. Secundo cum impedimentum probatur
per iuramentum. l. fin. C. de fide instrumen. extra de priuile
giis. c. cum olim effemus. in glossa. Aliquando allegat quis
casum ad hoc vt instrumenta semel edita iterum ostendat
tur. Et ista est materia in dicta. l. si quis. §. sed nec heredi.
Sed habemus casum vnum quod iste casus probatur per
iuramentum in. l. fin. j. de bonis authorit. iudic. possidend.
Aliquando vero allegat quis impedimentum ad hoc vt
causam quam contra reum habet quem dicit aduersarium
potentissimum. vt possit extra prosequi: et tali casu habet
etiam iuramentum. Probatur. c. statutum. §. cum vero. de
rescript. libro. vi. Aliquando allegat quis impedimentum.
vt cōsequatur nouam dilationem: et tali casu probatur etiā
per iuramentum. extra de testib. c. vltra tertiam. Aliquan
do allegat quis impedimentū vt excuset se ab incurfu cons
tumacie: tali etiam dicendum quod hoc iuramento pro
batur. g. q. v. Aliquando allegat impedimentum ad euas
dendum penam. vt est casus noster: et tunc hic casus facit
dubium: quia habemus casum in. c. cupientes. §. quod si pro
viginti. de electionibus. libro. vi. quod debet fieri per iura
mentum cum nō sit probatio. sed probationis exoneratio.
vt. l. eum qui. j. de iur. iur. tenet. Joan. Andr. in dicto. c. j.
de dolo et contu. In contrarium facit text. in. l. nō omnes. §.
a barbaris. de re milit. Respondetur ad illa verba. ples
na fides: quia t; quelibet legis presumptio dicitur esse lis
quidissima probatio. l. si tutor. ff. de pericu. tu. in. §. pro qua.
in. l. si quis locuples. j. de manum. testamen. et licet impe
rator. de leg. i. Unde concludo quod cum allegatur impe
dimentum ad euadendum contumaciam sufficit iuramen
tum. scilicet vbi cōcurrunt duo. Primum vbi difficile esset
alias illud probare: quia in subsidium recurritur ad pro
bationes que alias non admittuntur. L. serui respō. et. l. ob
carmen. §. fin. de testib. et. c. cum dilecti. extra de electionib.
Item etiam hoc verum vbi concurrunt bonitas et probitas
persone impedimentum allegantis: vt dicta. l. non omnes.
§. a barbaris. vbi autem cōcurreret iniquitas persone. non
admittitur iuramentum. dicta. l. non omnes. §. a barbaris.
in fin. respon. Aliquando allegatur impedimentum. vt al
legans consequatur annum. scilicet ad appellationem suā
prosequendam: et videtur posse probari per iuramentum.
In contrarium videtur facere. l. fin. §. fin. autem. C. de tem
por. appella. vbi dicitur euidentissimis probationibus et.
Nihilominus possit dici contrarium: quia presumptiones
legum sunt euidentissime probationes. Adodo cum leg ve
lit ad probandum ipsum impedimentū sufficere iuramen
tum: tunc facere dicam in euidentissimis. Item per iuramen
tum potest responderi: vt dixi in proximo casu. videlicet. vbi
concurrunt illa duo. scilicet. difficultas probandi. et persone
bonitas. d. l. non omnes. §. a barbaris.

- 1 Accusatus aliquo crimine an a comparēdo in iudicio
sit excusatus: et quid de condemnato ad mortem vel exilium.
- 2 Iudex an possit deportati bona occupare.

Sed et si quis. Et Condemnas
in exilium missio excusat quem a pena nō compa
ritationis. Simplex vero accusatio capitalis cri
minis non: nisi post illā sequatur detentio. b. d. Nota ibi.
se non potuit et. innoto versiculo. rei capitalis effectū ex
lem etiam mandato iudicantis ad locū unde egul est. redi
re non posse. Super hoc enim dispensare ad solum princ
pem pertinet: vt. j. de pen. l. relati. in fine. quod dic vt plene
not. glossa et Bartol. j. de public. iudic. l. is qui reus. et quod
notatur. j. de minorib. l. Papinianus eguli. C. Not. secun
do ex eo quod absentia ex causa necessaria non probabili
excuset satisfactionem de iudicio fisti sub pena: posito quod
non comparat ad locum. §. qui satisfida. cogan. l. si decesser
rit. Nota in. §. rei capitalis. capitalem penam duplici
ter intelligi. scilicet vel mortis vel exilij. Ad idem. j. de pen.
l. h. et. l. capitulum. j. de public. iudic. et. l. j. de bonor. posses. l.
edito. §. rei capitalis. Nota in versen. si dixerit aliquis.
quod exceptio superueniens ex mutatione contingente in
persona eius. pro qua effecta est fideiussio. ipsi fideiussori
prodest. quod dic vt. j. declarabitur. Nota in eodem ibi.
defensori et. pro damnato in exilium nedum procuratorem
secundum dicta. l. Papinianus eguli. sed etiam defensorem
interuenire possit. Nota in. §. illud. quod licet condemna
tio ad penam capitalem excuset quem vbi satisfidit et non
comparuit. vt principio. nihilominus hoc nō operatur so
la accusatio de crimine de quo bec veniat inferenda pena
capitalis. quod dic vt. j. dicam. In glo. super verb. quid
proderit. bec glo. colligit not. quod exceptio superueniens
reo propter mutationem status persone prodest fideiussori
ri. Et ideo dum queritur an mutatio status superueniens
in persona eius pro quo fideiussio facta est ipsi fideiussori
prosit. Dic quod aut mutatio status non arguit impossibi
litatem implementi contractus in fideiussore: et tunc non
prodest ipsi fideiussori illa mutatio. l. capitis. j. de fideiuss.
in. l. j. C. eodem titulo. et in. l. defensiones. cum ibi notatis. C.
de exceptionib. Ita etiam intelligo textum in principio. l. si
non pro condemnato. secundum vltimam lectionem glossae.
Aliquando vero mutatio status inducit impossibilitatem
implementi in persona fideiussoris: et tunc aut fideiussor: nō
fuit in mora et prodest tunc fideiussori. Ita est hic casus in. l.
si decesserit. §. qui satisfidare cogan. Sequitur ibi in ex
ilium salua ciuitate et. Debes scire quod duplex est exilium.
Aliquando est certorum specialium locorum interdictio.
Item secundo modo est interdictio omnium locorum pre
ter vnum. Dicitur tertio modo in insulam relegatio. Hoc
posuit Jurisconsultus in. Legilium. j. de interdic. et relegat.
Et in his tribus modis sit exilium. et habent locum ea que
dicuntur in dicta. l. legilium. videlicet idem quod deporta
tio. l. j. j. de public. iudic. quod idem est quod perditio ciui
tatis. retentio vero libertatis. in situ. de capit. diminutio. §.
et Senia. Et quemadmodū est deportatio. ita est hic quar
tum exilium. Unde si quis est egul factus ciuitatem suam
retineat. istud est proprie exilium: vt dicitur in. l. j. sed erat
quedam confusio. que etiam neq; ciuitatem neq; liberta
tem adimit. vt. l. relegatorum. §. ad tempus. de interdic. et
relega. quod est contrarium in egulibus. Ades autem ex
eguli potest per iudicem referuari ciuitas sue ciuitatis.
Istud inducitur ad questionē. De nouo iure Lodicis est.
q; bona deportatorum eo ipso confiscata sunt post deporta
tionem: vt. l. deportatorum. C. de penis. Adodo queri
tur. et nunquid deportati possit iudex bona referuare? Ad
detur quod non sit in sua potestate legem mutare. Nihilominus
contrarium est per hunc textum. Nam natura exilij
est deportatio: tamen iudex potest sibi referuare ciuitas
tem. vt in casu predicto. Hoc dicit glo. in. l. si qua mulier. in
principio. j. eg quibus causis maior. Ad cuius intellectum
vide Bald. in. l. j. C. si penden. appellatio. mox interue. et.
Glos. super verbo. non possit. in. §. illud. residet hic glos. in
solutione: scilicet quod iste textus habeat locū. si accusatio
superueniat

Summarium.

- 1 **R**enunciatio iudicialis generalis nō eque operatur,
atq; specialis.
- 2 **R**enunciatio exceptionis casuum fortuitorū in iudicio fa-
cienda non debet esse coacta.
- 3 **G**eneralis oratio non semper includit singula: ⁊ quare.
- 4 **C**onventiones iudiciales quemcumq; conceptū accipiunt
a pretore.
- 5 **D**olus, lata culpa, levis, lenissima ⁊ casus fortuitus qualis
ter in actibus iudicialibus veniant considerari.
- 6 **C**onventio generalis extra iudiciū facta an semper sit va-
lida ubi imminet partis interesse.
- 7 **G**eneralis renunciatio exceptionum in iudicijs competi-
tium an sit valida.
- 8 **G**eneralis renunciatio facta vt quis renunciet exceptioni
casus fortuiti an sit valida.
- 9 **O**bligans se ad casus fortuitos, an intelligatur se obligare
ad eumre solutos.

§. Questum. Generalis renunciatio facta exceptionum casuum fortuitorum in iudicijs non valet: specialis vero sic, hoc dicit, vel sic sim aliam lecturam. Si promittis de iudicio fisci sub pena, renunciet aliquibus exceptionibus per cum possibilebus opponi in specie: postmodum autem omnibus alijs renunciet in genere, primumque ei assertur ex renunciatione speciali, non vero generali, hoc dicit. ¶ **¶ Not.** 1. primo quod in iudicialibus promissionibus non tantum operatur generalis renunciatio quo ad suas species, quantum particularis: & specifica enumeratio specierum: licet regulariter contra, per. l. si duo. ad si. q. de admini. tuto. l. si cibus. de leg. tij. cum similib. ¶ **¶ Not.** secundo generalem conventionem per quam quis renunciat cuiuscunque exceptionis oppositio: ni in iudicialibus promissionibus non valere: quoniam requiritur renunciatio specialis & expressa. Ad idem. s. si quis in ius vo. no. ier. l. i. ad si. ¶ **¶ Not.** tertio in ver. spote. q. vt renunciat 1. exceptionis opponi possibile sit valida requiritur voluntas spontanea: non autem sufficit coacta: licet coacta voluntas pur dicatur voluntas, vt. j. quod met. cau. l. si mulier. §. si metu. j. de rei. iust. l. velle no. creditur, cum similib. ¶ **¶ Glo.** pulchre hic ponit casus, in quibus generalis renunciatio nil operatur. Et ideo dum queritur an sint casus in quibus requiritur specialis renunciatio vide biglo. 2. aliam in. l. si quis mibi bona. §. iustum. de acquiren. hered. c. l. pponis. de procura. Canon. in. c. qui ad agendum. de

procura, libro. vi. f. i. **T**u vero dicas quod aliquando in generali oratione quid non comprehenditur propter iuris contrarietatem. l. illud. §. si talis. in fi. de minor. Exemplum in petitione restitutionis in integrum super qua requiritur speciale mandatum. **T**ext. est in l. dicta. §. illud. **A**d idem. l. dictus. §. nec generalem. f. ad leg. Com. de fal. Aliquando vero sub generali oratione non comprehenditur propter iuris contrariam equitatem. i. iste est casus bicubi generalis renuntiatio non valet nisi specificetur. Aliquando quid non venit sub generali oratione verborum propter ipsius causam arduitatem. l. non solum. in fine. f. de procur. Exemplum in causa fame, que preponderat omnino commodum pecuniario. l. vasta. de ma. test. **A**d hoc ut procurator me prius bona fama requiritur specialis commissio. Aliquando vero quid sub generali oratione non includitur propter ipsius actus penalitatem. **T**ext. est in l. iij. §. si procurator. f. si quis ius dicenti non obtinere. Exemplum. l. habet quis generale mandatum ad omnia exercenda: non poterit propter hoc dictum facere in penam incidere. Aliquando vero non venit quid sub generali oratione propter nimiam precium cum facultatem. **T**ext. est in l. q. in bonis. §. alia. f. de pecu. z. l. qui Rome. §. Callimachus. f. de verbor. obli. Aliquando vero non venit quid in generali oratione propter ipsius legis prohibitionem. Exemplum. Alieno in te omnia bona: habeo a domino vel ab ecclesia rem in emphyteosim, an veniat in generali alienatione res emphyteos. **C**erte non. **H**ic est casus in. c. in generali. si de feudo fuer. controuener. in vñbus feud. Bene facit. l. si pater. f. de his que in frau. cred. Aliquando non venit quid propter prohibitionem testatoris vel contrahentis vel iudicis. Exemplum. Dono tibi istam rem cum hoc ut non possis eam alienare: vel relinquo vel etiam adiungo. Ita dicit Barto. in l. eodictis. §. instituto. de lega. iij. Aliquando vero quid non venit in generali oratione verborum propter naturam actus requirentis explicitam voluntatem, dicta. l. si quis imbi bona. §. infum. de acqui. hered. z. clariorum causam in l. generali. §. de ritu nuptia. z. in c. fina. de procura. in. vi. Aliquando vero quid non venit in generali oratione propter inuicem contrarietatem. Ita habes. f. manda. l. si hominem. a. l. Scio amico, §. medico. f. de annuis leg. Aliquando vero propter ipsius nimiam excellentiam. Casus est notabilis extra de preben. c. quamuis. libro. vi. Aliquando vero propter specificam de legationem. Ita dicit not. Joan. Andr. extra de here. c. ad abolendam. **A**d hoc bene facit id quod dicit in l. solet. z. l. pretor. f. de iurisdic. omnium iudicum. f. eader de Senis. Aliquando propter vitandam bonorum dissipationem. l. contra iuris. §. si filius. f. de pactis. l. prohibere. §. plane. f. q. vi ant clam. l. ereditor. §. Lucius. f. mand. z. l. filiusfamilias. f. de donationib. **E**t his habes q. in id quod non censetur venire sub generali oratione non venit quid favore alimentorum. l. libertus. §. postremo. f. de alimen. z. rib. lega. Item non venit pecunia numerata nec instrumentum. l. si imbi. in principio. §. fin. de lega. iij. Item non veniunt ea que causa negotiationis seu mercis quis possidet: vt puta: legat scz testator omnes res suas in tali ergo egisset non censetur legare ea que ibi habebat gratia mercandi. l. si cibus. §. i. de leg. iij. qd intelligo nisi ibi non essent alia q. ea que habentur gratia mercandi. quando tunc veniunt illa vt legatum aliquid operetur. Ita est limitatio glo. ord. in l. l. abeo. §. inter eum. f. de auro z. arg. lega. Item non venit in generali oratione quid propter vitandam impietatem. Exemplum t. g. ceterum in auct. vt cum de appella. cognof. z. §. solus. in auct. de nup. Item non intelligitur venire quid in generali oratione ad fugiendam in misericordia liberalitatem. in l. si mercedem. §. si habitatoribus. f. de actio. empt. Item non venit quid ad verisimilitudinem vel presumptionem in cotrarium faciendam. Exemplum in t. g. generali obligatione. f. de pignori. **A**d hoc casu. in c. cum in generali. de offic. vicer. Item non veniunt illa que in certo loco sunt dum tamen ibi non sent perpetuo. Exemplum in l. obitor. f. de pignori. z. l. ex pacto. f. de hered. instit. la grande. Item non veniunt illa que in signum potestatis supreme z. absolute sunt alicui reueruata. c. qd translationem. extra de offi. leg. Item non veniunt quedam propter ignorantiam ipsius generaliter loquentis. l. cum Aquiliana. z. l. qui cum tutoribus. f. de transact. l. sub pretegu. specierum. z. in l. omnia. §. cum ita. de leg. i. Item non venit potestas beneficiorum

ferendi. c. penul. a. si. de offi. vica. in. vi. Item aliquando non includitur quid propter restringendam dispensationem, quam cum inabili fecit. C. casus est in l. filiusfamilias. als si filius. ver. sed enim. j. de dona. Alia multa habes per glo. in. d. c. quid ad agendum. de procurat. in. vi. et in l. mandato generali. j. de procu. Num tamen dico, q. in generali oratione non intelligitur concessa potestas quem a carceribus egrediendi. l. Pomponius. in princ. j. de procura. Item non venit potestas inquirendi. c. licet. de offi. vica. in. vi. Item non venit quid propter vitandam omnimodam legu correctionem, in aut. de here. que ab intesta. in princ. Nota in ver. vacantibus. Adetis glo. j. duos varios intellectus ponentem ad literam. Pro veritate dicendum est: et debetis primo presupponere q. teg. iste loquitur in conventionibus preteritis et iudicialibus: quoniam ista conventio de renunciano est preterita. Hoc presupposito debemus dicere q. si queramus an renunciatio generalis facta exceptis que in futurum contingere possent iuxta iudicalem mentionem valeat. Dic q. non. Ita bec est litera in princip. fm sententiam Attiliani. Sed quero que sit ratio. Dic q. conventiones ipse iudiciales mentem omnem et quemcumq. concessam accipiunt ab ipso preterito: adeo q. partes nil addere vel minuire poterunt: vt in l. conventionibus. j. de verbor. obligat. a. l. j. in fi. a. l. preteritis. j. de preter. stipul. Ergo sequitur q. cum preterito cum equitatem ante oculos semper habere debeat: vt in l. quod si pphesi. j. de eo quod cer. loc. et non equum sit sub inuolucro verborum quem decipitur talis renunciatio generalis tanq. iniquitatem continens non debet valere. Item qui si in ipsa generali renunciatio fuerit specific renunciatum certis exceptionibus: iniquid renunciatum adiecta huic preterito: conventio enumeras certos casus quemlibet renunciet, et an valeat talis renunciatio. Dicitur hic in fin. q. sic. postq. visum fuerit an valeat generalis renunciatio iudicis. nunc vero an valeat in contractibus extra iudicialibus. Ad euidetiam nota, quod sunt quinq. diuersa, scz dolus, lata culpa, leuis, leuissima et casus fortuitus. Dolus est fraudulenta machinatio vel operatio. Lata culpa vbi non intelligitur quod omnes intelligunt. Leuis culpa est desidia seu negligentia. Leuissima est potuisse per aliquem modum possibilem resistere euentui casus fortuiti. Casus fortuitus est ille cui humana conditio vel intellectus non potest resistere. Hec omnia diffinit glo. in fin. quib. mo. re contrab. obliga. p. preterea. Et latius per Bart. in l. quod si rena. ff. de pos. et Bal. in l. cum et fortis. de pig. actio. Item premittit q. quidam sunt contractus quorum respectu quis non tenetur nisi de dolo et lata culpa. Et isti sunt contractus qui celebrantur solum gratia illius qui dat. l. si vt incerto. §. nunc videndum. cl. l. j. c. mo. et d. l. quod si rena. Extra bec duo depositarius no tenetur. Sunt etia quidam contractus qui celebrantur gratia vtriusq. vt gratia pignoris. Et iste est teg. in. d. §. nunc videmus. Et in hoc tenet recipiens de dolo lata et leui. l. si creditor. a. d. l. cum et fortis. j. de pigno. actio. Ad elius in. d. §. nunc videndum. a. l. contractus. j. de regu. iur. Adis presuppositis glo. ponit notabilem questionem. Contrahi cum aliquo recipiendo rem vnam: et dixi q. volo de omni periculo in ipsa contingente teneri. An ista generalis conventio extra iudicium sit valida? In hoc fuerunt tres opiniones de quibus in gl. Et prima est opin. asar. q. sic. pro quo possumus arguere sic. Certum est q. in extra iudicialibus contractibus metam ac formam obligationis voluntas contrahentiu habet tribuere. l. contractus. de regu. iur. a. l. j. si conuenerit. j. de pos. Sed certum est q. ipsi contrahentes generalem conventionem fecerunt: ergo generaliter habet obligare: adeo q. vincitur in quolibet casu speciali. Secundo sic. Illud idem operatur generalis dispositio in qualibet sua specie, quod operatur specialis in suo speciatu. l. si eborus. in princ. de leg. iii. a. l. si duo. in fi. de admiss. tuto. Sed certum est q. si quis specificasset obligatus fuisset: ita et si in generali et in tertio puta vt in contractibus sibi imputetur qui se nimis generaliter obligant. L. quicquid astringende. de ver. obli. a. l. si. circa fi. de do. promiss. Ultimo possumus pro eo agere per locum a speciali. Speciale est in conventionibus et stipulationibus iudicialibus, vt in illis generalis conventio non obliget. Ita hic est teg. ergo si speciale est hic in contractibus inuicem in extra iudicialibus. Hoc sumus ex. l. in singulari. extra de legib. Secunda fuit opin. Jo. q. nan

sufficiat nisi specialis renunciatio interueniat: vt l. j. c. de po. et facit. Linbennus. C. ad Allectia. Opinio Jo. et Aliso. potest fortificari. Primo sic. Certum est q. potestio est iudicialis, q. extra iudicialis. Cum ostendimus. §. vlti. j. de fidei iur. Sed certum est q. generalis iudicialis no obligat: vt hic est casus: multominus extra iudicialis. Preterea pro hac opi. videtur casus in l. j. c. commo. ibi hostilis incurfionis contemplatione. Tertio pro eo est casus in. c. extra de com. ibi non obligatur quis de casu fortuito, nisi specific renunciauerit. Alia fuit opinio vulgaris, vtz q. aut conventio fuit generalis et stans in consensibus nudi contractus. Tali casu vera sit opinio glo. q. no obligat ad casum fortuitum: aut interuenit conventio generalis cum mixtura aliquarum specierum enumeratarum: tunc nesci valeat quo ad specificata, sed ad totam generalitatem. Alig. teg. in. l. si. c. q. multa. offi. fin. pot. et in auth. venia. de debi. et credit. §. propterea. Secundo alleg. hunc teg. per locum a speciali. S. l. de l. u. notificat hoc q. debet intelligi q. generalis renunciatio sequens no extenditur nisi ad familia vel minora. Ita regula assumitur ex. l. h. j. de vi. tri. a. oleo leg. a. l. nam quod. in fi. j. de pec. leg. a. l. j. fm vnum intellectum. de reb. du. c. fides. de rescrip. c. qui ad agendum. lib. vi. in cle. non potest. eo. titu. Alia fuit opinio Alcor. vtz q. si expresse suscipit in se periculum tenetur. si vero no suscipitur expresse: de natura contractus veniebat leuissima culpa. tunc etiam faciat venire casum fortuitum. Alig. l. quando. de leg. i. Et pro conclusione dicere potes firmando q. nunq. generalis renunciatum valeat. Et licet Bal. hic plene et Ly. et alij in. l. i. c. commo. et Anon. in. c. extra co. nibilominus referam mebra. Et debemus scire et dicere q. aliquando queritur an valeat generalis renunciatio facta in rebus de preterito vel de presenti competentibus: et dic q. sic, siue loquamur in iudicialibus: vt in aut. iubemus. C. de iudi. a. in. l. fin. in aut. mas tri et anie. et aut. vnde sumitur. C. q. multa. offi. fin. potest. Hoc tamen fallit in criminalibus in quibus no potest quis iudicialiter renunciare ad sui defensionem faciendam: siue de preterito siue de presenti. per gl. pactum inter heredes. j. de pac. Bar. gussant in l. custodiam. ad fi. j. de pub. iudic. Pro questione facit id quod dicimus quem renunciare no posse in criminalibus exceptionibus, tanq. sibi percatius defensionis. L. addictos. ad fi. fm vnam lecturam. C. de app. l. a. non tantum. j. de appel. Istud tamen limitatur dupliciter nisi renunciet ex eo quia dicat se no habere ius defensionis vel egependi: quia tunc valet. l. j. de fur. balnea. in glo. per quam astuti iudices maleficiorum semper praeticant. vt nunquam inquisiti de delictis renunciet simpliciter defensionibus: sed faciunt, vt dicant q. non cognoscant se habere defensionem. Item limita nisi renunciet exceptio nibus: in quibus non consistit omnimoda incertio sua vel defensionis: quibus si no renunciat fuisset tardius condempnatus. l. si accusatoribus. C. de accusat. extra in. l. accusatur. vbi qui accusatur a duobus habet ius egependi: per quod si vnum repellit venit tardius condemnandus: poterit renunciaru huic tui egependi. Item fallit predicta regula in casus status: quia nec valet specialis. j. de lib. can. l. i. et nec si volens. Et aliquando queritur an aliquando valeat renunciatio generalis: stat iuribus de preterito vel presenti extra iudicialiter. et debes dicere q. sic. l. cum Alquiliana. j. de transact. l. h. §. q. si. j. de condi. indeb. Lage. a. l. sub pretegu specierum. a. l. si de certa. C. de trasac. cum si. no tamen tollit ius quod ignorabat quis sibi competere: qd intellige vt. l. in Alquiliana. probatur in. c. cum inter p. Hanfridi. extra de renuncia. l. tres fratres. j. de pact. nec ecclesia tollit ista iura que quis dubitabat an sibi competere vel non: quibus et ignoras equiparantur. l. si. c. de condi. indeb. in. l. nam inestissimum. §. si autem nescius. C. de fur. Et per hoc expectatum sit primum membrum. Hunc capio secundum membrum: vtz an valeat generalis renunciatio iuribus que possent alicui competere in futurum. In hoc debemus dicere q. aut queri. nus de renunciationibus que sunt ita generaliter in conventionibus preteritis seu stipulationibus preteritis: et dic q. no. Ita est casus hic. Et huius est ratio quia quilibet renunciatio generalis dicitur esse captiosa: vt. d. l. cum Alquiliana. ibi liberalitatem enim id est captiosam et. Certum est autem q. preteritum beneficium nemini vult esse captiosum. Ita dicit. l. Paulus. no. j. de preter. stip. Aut loquimur in renunciationibus factis non preteritis stipulationibus

tionibus, sed in stipulationibus cōditionalibus: et in hoc debemus nos tantum asfringere ad hoc membrum: sed nunc quid valeat et generalis renuntiatio facta ut quis renunciet exceptioni casus fortuiti. Et dic qd aliquando quis se obligat ad suscipiendum omne periculum casus fortuiti: et tunc valet. l. cum et fortis. in fi. c. de pig. act. Aliquando vero quis asfringit se simpliciter ad periculum omne generaliter renunciando exceptioni: non faciēdo mentionem de casu fortuito. Et tunc aut iste erat ille ad quem ante contractū spectabat periculum in re illa intervenire. et tunc casu sufficit ad obligandum quem in casu fortuito periculum partū. Alii quando nō erat ille qui ante contractum celebratū ex nullo periculo tenebatur: et tunc dic qd ad ipsum renunciantem non transiit possessio rei cuius respectu generaliter se obligat ad periculum superveniens: et sufficit illa talis renuntiatio. l. h. de peric. et dō. rei vend. Exemplum. Etenim tibi rem sub conditione, si Titius senator fuerit intra mensem: et retineo penes me istam rem: sed ille qui emit sub cōditione obligavit se ad omne periculum interveniens intra mensem soluturum estimationem eius. Donatur qd res illa sit mortua: nunquid illo effectu fenator tenebitur. Dic ut ibi. Aliquando vero ille qui generalia verba cōcepit asfringit se ad omne periculum habēs possessionem rei cuius respectu recipit in se periculum. Et tali casu dic qd aut per prius ille qui habet possessionem rei tenebatur de dolo, lata culpa et levi. et tunc ista obligatio obligat ad id qd supervenit ratione levisculpe. Ita probatur in l. opus. j. loc. Alii quando vero generaliter se obligans tenebatur per prius respectu doli et late culpe: tali casu per generalia verba tenebitur respectu levis culpe. Probatur in l. iure gentium. et l. si quis. j. de pact. l. et Ariston. j. man. l. j. de depō. Alii quis tenebatur pro dolo, lata culpa et levisculpa: et tunc generalia verba obligabunt etiam si casus fortuitus superveniat ut verba operent. l. si quando. de leg. c. si papa. de pri. uileg. in. vi. Aliquando vero quis tenebatur pro re etiam si fortuitus casus superveniret. et tunc si ad id ista verba generalia et respectu omnis periculi est obligatus etiam si superveniat casus fortuitus ratione culpe doli. l. qui officij. s. vitimo. de contraben. emp. Abicimus tamen quoniam nō teneat de casu fortuito per generalia verba: tunc si precedit specialis etiam numeratio quorundam, et subiciatur generalis clausula: tunc refertur ad casus similes: nō autem maiores vel diuere nature. c. sedes. de rescrip. l. si. s. cui dulcia. de vi. triti. et oleo leg. Item ad de qd vbi quis obligat se ad casus fortuitos nō intelligitur se obligare ad casus fortuitos aliquando solitos evenire, sed insolitos. Ita fm Bart. est casus in l. fistulas. s. frumenta. j. de contraben. emp. Sed Bal. dicit contrarium in l. Seio. s. medico. j. de annu. lega. vbi generalia verba trabunt ad ordinaria et que solita sunt prestari. id est ut solent. Bart. dicit qd quidam sunt casus qui eveniunt fm naturam communem et ordinem nature: et tunc generalis suspicio casuum fortuitorum obligat ad illos qui non dicuntur casus, sed cōtingentie naturales. Ita intelligo Bart. hic. Et hic est casus in s. medico. Alii vero sunt casus, qui veniunt accidentaliter: tunc locum habeat quod dicit Bart. in d. s. frumenta. qd non obliget ad casum fortuitum eo casu quo de iure cōmuni non erat obligatus. Sed nūc pone qd quis erat per prius obligatus. Exemplum in depositario. et dicit qd nō valet. l. in commodato. in prin. j. de commod. Et ratio est quia futurus non potest remitti. l. iure gentium. s. item nulla. j. de pact. dot. Sed pone accipio rem in cōmodatū vel depositū et facio pactū qd volo teneri de aliquo casu fortuito veniēti. Adodo celebrato contractu accidit qd serpens meus occidit vel subtrahit rem illā, vel ponit incendiū scietur. Adodo ille casus quo ad me est fortuitus, queris nūquid teneat de illo casu. Videbat qd nō propter pactū. Item hoc erat de iure cōi et veritate qd per illa verba generalia nō includit casus factus per famulā meā. l. qui insulā. s. vi. j. loc. vbi est casus nō. Et ratio est, qd quis non teneat ad casum fortuitū de iure cōi teneat, qd culpa precedit casum. l. si vt certo. s. inter dū. j. commo. l. i. s. si rem. j. de pos. litem queris. s. egercitu. s. loc. c. j. extra de commo.

Summariū.

- 1 Satisfatio per errorem prestata tollitur exceptionis

ope: secus si ex certa scientia.

- 2 Promissio indebiti scienter facta promittentem obligat.
- 3 Error in facto an et quando presumendus.
- 4 Pena in cōtractibus extrajudicialibus an sit iudicialiter exigenda.
- 5 Pena requirēs stipulationem an pacto nudo interueniēs te nibilominus debeat.
- 6 Pena in dubio respectu diuersorum appōita qualiter expetenda.
- 7 Pena dationi quātitatē appōita an sit exigibilis: et quid si res eadem vni promissa iterum alteri promittatur.

§. Item queritur. Satisfatio in totū vel in partem per errorem prestata ope exceptionis tollit: secus si prestetur ex

- 1 certa scientia. h. o. c. Nota primo qd conuenit ad quid ratione promissionis indebiti propter errorem facti exceptionem habet exclusivam iuris agentis. Ad idem. j. vt in pos. leg. l. j. de don. l. si patronus. Ad qd plene nō. glo. mas gistra. j. fa. erc. l. qui beres. Not. scdo qd exceptio erroris proficiēs proficit et fideiusso. Idem. j. de fideius. l. si quis. s. post. q. als. si post. Not. in verbo, si de conuentione. j. ex certa scientia. et qd promissio indebita scienter facta promittentē obligat, adeo vt sua indebiti exceptio certe scientie replicatione per actorem fida excludatur. Ad idem. j. de cond. indeb. l. si is qui perpetua. cum si. Ad. in. l. nam et Julianus. et ita semper allegat qd id iuris est de toto quo ad totū, qd est de parte quo ad partē et cōtra. Ad idem. j. de vsu. l. qui sunt. de rei vdi. l. que de tota. cū si. in gl. que incip. Et ecce. circa fi. Tu dic qd hic ab initio inter ipsum procuratorem et actorem rei cōuentū erat vt deberet promittere vel satisfacere de se representando sub tali. In quo glof. que incipit. Quia ex certa scientia continet et. Anteqd veniā ad questū premitto, vides hic Jurisconsultum distinguere qd aut promissio est facta ex certa scientia. Primo casu non obligat. Scdo casu sic. Adodo t queritur quid sit presumendum. Bar. hic et successiue Bal. et aliquando referunt Jac. Bu. digisse qd quilibet promissio eius qd est presumi facta errore: licet in l. lalleget. Sed tu dic. Nemo presumi iactare suum. l. de indebito. j. de prob. extra de renunc. c. super hoc. Bar. vero hic dicit esse casum. Dicit enim teg. qd si conueni tus dicat nō teneor: qd per errorem. actor replicat qd ex certa scientia: debet actor probare de certa scientia: sicut reus de errore. In cōtrarium facit: quia nemo factū propriū presumitur ignorare. l. si. j. pro soc. l. quāq. j. ad Treb. et in. c. ab ecomunicato. de rescrip. Unde videtur dicendū qd Bart. male dicat dū dicit qd presumitur error: qd actor debeat de scientia replicare: non sequit qd debeat scientiā probare: ergo presumi ignorare. Nam presumptio pro vno trāffert onus probandi in aliud. l. siue possidetis. c. de proba. Sed glo. in l. si quis delegauerit. j. de donat. distinguit quā tene.
- 4 Tunc capio questionem vltimē glo. nunquid ipsa pena adiecta in contractu exigi possit. Considerādum est qd quedam sunt pene legales et canonice: vt fur manifestus teneatur ad penā quadrupli. Et dic qd exigi possunt. Ita probatur. et vij. q. i. ca. statumimus. et et. q. ij. si ecclesie. Hoc intellige verū tam de foro canonico qd civili. Sed in foro penitentiali minime. Glo. sing. et. q. ij. c. fraternitatis. Quedā sunt pene cōsuetudinarię et has debes dicere esse exigibiles. de offic. eius. c. dilectus. Quedā sunt vere pene iudiciales debite propter cōtumaciam, et similiter sunt exigibiles. Probatur de mo. mulctarum voluntā. l. i. per totum. s. si quis ius dicen. non obtemp. l. loc. s. condemnatio. de tab. exbi. De iure canonico tñ probatur: quia si non est expressum qd pene iudiciales sint exigibiles: ergo sequit qd seruanda est dispositio iuris civilis. c. i. j. de oper. no. nunc. Licet ita fuerit sententia glo. extra de arb. c. dilecti. Nihilominus hoc non est verū, per. c. i. extra de doli. c. doli. Quedam sunt pene arbitrales resultantēs ex compromisso. et in his dic qd iure civili nō est dubiū qd sic. Item de iure canonico etiam in. c. dilecti. de arb. Quedam vero sunt pene testamentarię. Et dic qd adijciuntur per testatorem vna cum temporis dinatione: sunt exigibiles: quia presumuntur adiecte in fraudem vsurarum. l. ij. s. h. j. de an. leg. Si vero nō adijciatur cum tēporis dinatione, sed simpliciter et rei bonesse: tunc sunt exigibiles. l. j. de pe. leg. Quedam vero sunt conuēionales. Et bis debes dicere. Aut loquimur de iure

re ciuili. ⁊ tunc dic q aut adiiciuntur contractibus mutui:
aut tunc adiiciuntur in fauorem illius, qui debet mutuum
recipere. ⁊ tunc sunt exigibiles. Laſus eſt in li. penam. in prin.
j. de ver. obl. Aut pena adiicitur in fauorem eius, qui mu-
tuat: ⁊ tunc exigibilis. l. cum allegas. C. de ſurt. vbi manife-
ſte apparet q ſit adiectatione intereſſe. vt. l. tractatit.
in prin. j. de act. ⁊ obl. Aliquando pena adiicitur alteri cō-
tractui q̄ mutui. ⁊ tunc dic q aut dicitur certe ſpecie: tali
caſu ipſa pena eſt exigibilis. j. de actio. empt. l. ⁊ uicius ⁊ ti-
tius. Aut iſta pena adiicitur facto: ſimiliter eſt exigibilis.
j. de pret. ſtip. l. vlt. inſtit. de ver. ſig. cum ſi. Ita eſt caſus hic
ſim. glo. Aliquando pena adiicitur in cōtractu ſeparato in
certa quantitate: vt puta vendito tibi fundum centum: ſi non
ſolueris promittis nomine pene cētum. Tunc uero, aut ipſi
pena euidenter iniquitatem continens eſt cecelluſa: tunc
preſumatur in fraudem vſurarum. l. Julia. ſ. idem. Papi-
nianus. j. de act. emp. Aut nō eſt cecelluſa, nec cōtinet eui-
dentem iniquitatem: ⁊ tunc aut eſt ſolitus fenerari: ⁊ eſt in
exigibilis q̄ ſtat ſumptio fraudis. ⁊ probat in. c. illo nos,
egtra. de pig. de emp. ⁊ ven. c. ad noſtram. glo. in l. penam. j.
de vſur. ⁊. qui ciuile. C. de ſur. Aut ille talis qui penā adij-
cit non exceſſiuam nō eſt ſolitus fenerari, ⁊ eſt exigibilis. l.
vtrum. ſ. vlt. de p. her. ⁊ vdicat ſibi locum de iure ciuili. de
iure autem canonico videt̄ determinari q̄ ſit in exigibilis,
in. c. ſum. egtra. de p. Dicemus. j. eo. li. ſeruus. ſ. ſi pluri-
mi. id. q̄o. digi. l. q̄ ſi pena adiicitur facto. Adde. l. promiſſ.
C. de trāſac. l. ſtipulationū alie. ſ. ſi ſortem. de ver. obl. Suc-
cedat dubium ſi ſi pena requirit ſtipulationem an ſufficiat
nudum pactū etiam incontinenti. Dic q̄ aut loquimur in
pena que ſuccedit loco intereſſe, ⁊ ſufficit nudū pactū etiā
incontinenti appoſitum. Aut loquimur in his que debētur
ratione cōtempſus, ⁊ tali caſu requirit ſtipulationem. La-
ſus eſt ſingularis in. l. ſeruus. j. de ſer. expo. Vſura enim eſt
pena: vt. l. lecta. j. ſi cer. pe. l. que ſine. de neg. ge. Item non
ſufficit pactū nudum ad obligationem vſurariū. l. quis. C.
de vſur. Hoc ſalut niſi ipſa pena ratione cōtempſus per-
miſſa ſit ciuitati: vt. etiam. j. de vſur. ⁊. modo quero q̄ ſi ipſi
contractui adiicitur quid q̄ eſt facti an poſſit exigi. Et di-
c q̄ aut loquimur in cōtractu mutui: tūc aut factum eſt au-
gmentationis obligationis: ⁊ eſt in exigibilis tanq̄ cenſeaſ
vſura. l. rogati. ſ. ſi tibi. j. ſi cer. pe. in. gl. Et hoc digi. ſimpli-
citer gl. xxiij. q. iij. c. ſi fenerauerit. q̄ pactum illud, mutuo
pecuniam: q̄ ſi indigam tenearis in. l. mutuate nil operat̄
nec obligationem inducit. Aliquando vero id q̄ eſt factū
eſt facilio: ſi eſt actionis inductum. Et tali caſu dic q̄ aut
illud factum poteſt exigi. l. qui autem. ſ. i. j. de conſtit. pecu.
Aliquando vero id q̄ conſiſtit in facto adiicitur alteri cō-
tractui q̄ mutui: eſt exigibile. l. fundi partem. de cōtrab.
empt. l. ſi ſcederis. ſ. ſed ſi ita. de act. emp. Tunc poſt declara-
tione addeſſe ſunt duo. Primum vſq̄ ad quantā quanti-
tatem ipſa pena poſſit aſcēdere. Item quantū requirat q̄
aſcendat ad hoc vt exigibilis ſit. De hoc gl. i. doct. in. l. vni-
ca. C. de ſent. que pro eo q̄o inter. vt. per Bar. in. l. ſtipulati-
iſta. ſ. alteri. de ver. obl. Plene no. inſti. de act. ſ. oēs autem
actiones. ⁊ ponitur in. l. ſi domum. in. prin. j. de ec. Scdm
eſt autem, an in penis cōſideretur intereſſe, vt aliter cōgi-
non poſſunt. De hoc Bar. in. l. ij. ſ. item ſi in facto. j. de verb.
obl. ⁊. habetis gl. optimam in. l. cum pena. j. de arb. Tertiuſ
eſt: q̄o dubitatur, an pena que eſt adiecta actui an ſit adie-
cta vt certiſicetur ⁊ ſpecificet intereſſe: an vero ratione cō-
tempſus: an vero ratione contumacie: quomodo tunc per-
ſumat. Jo. An. digi. in. c. bona fides. de re. iur. in. vi. in. me-
cur. q̄ preſumat adiecta ratione intereſſe. Allegat. l. ſi duo.
⁊. In hoc titulo digi. q̄ cū pena adiicitur facto eſt exigibilis,
q̄n vero in vitio vſq̄ quantitatis vidifit q̄ non poteſt exigi:
q̄ in fraudem vſurarij: vt in. l. cum allegas. C. de vſur. ⁊.
natur q̄ bec pena non ſit adiecta quantitati mutue, ſed
adiecta facto propter promiſſam mutui quantitātē. Exem-
plum, mutuo tibi decem: promittis pro illis mihi dare pē-
gnus, vel pmiſſis dare ſideiuſſores. ſi ſideiuſſores non de-
deris promittis cētum nomine pene. An ſit exigibilis. Ja.
Ba. in. notet dubij in. o. l. cū allegas. ſ. diuus. in. l. cū ſeruus.
j. de cōd. ⁊. demo. Jo. An. in addi. Spec. in rub. de obl. ⁊. ſol.
ſ. ante omnia in. l. rub. Omnes ſunt in hac opi. q̄ nō poſſit
peti: ac ratione: quia ipſum factū cū pena eſt adiecta eſt
promiſſum propter quantitatē: ergo pena ipſa videt̄ adie-
cta tam facto, q̄ etiam ipſi quantitati. Sed ſi ita eſt ſequi

egigi non possit: vt. o. l. cum allegas. Preterea cum quid non
 licet vna via re. c. quanto. de p. mil. l. tunc. de procu. sed certum
 est qd ista pena non potest egigi si adiciatur quantitati: ergo
 sequitur qd possit egigi si adiciatur facto promissio propter
 ipsam quantitatem: quia fieret in fraudem vsurarium: quia
 leges prohibent oēs fraudes & machinationes. l. eos. C. de
 vsur. Sed a fuit opin. Bart. in l. cum seruus. dicentis qd aut
 istud factum qd est promissum. est promissum incōtinenti.
 tunc procedit opi. Ja. Jo. An. & Lf. qd non possit egigi: qd
 presumitur adiecta in fraudem vsurarium: qd ex illo qd incō
 tinenti fit. fraudes presumitur. l. si ventri. §. in bonis. j. de p. mil.
 et c. c. officii. de elect. et gra. Sed si hoc factū promissum ex
 intervallo esset appositum seu celebratum: tali casu potest
 egigi: cum faciat omnem fraudem cessare. per. l. si Titius. j.
 de pig. act. quae quidem opi. non videtur vera: qd non videt
 tollere fraudis suspicionem. l. si mulier. ad Velle. Unde sto
 cum opi. Bal. in o. l. cum allegas. §. qd aut illud factū est ce
 lebratū ab eo qui cōsuevit fenerari. a tali casu ipsa est ineg
 gibilis. in l. vas. de pig. & gl. in l. pena. j. de vsur. Sed si illud
 factum fuerit celebratum per non confectum fenerari. tūc
 est egigibilis: quia cessat presumptio fraudis. Sed an debe
 mus quemlibet presumere bonū: babetur in l. merito. pro
 soc. a. in c. estote misericordes. de re iud. E superioribus vi
 detis qd an pena fit egigibilis qd adiciatur dationi quantita
 tis: an in vna & eadem re promissa persone alteri. sit egigi
 bilis tanq̃d presumatur adiecta in fraudem. Exemplum. si
 Titio decem non dabis promittis mihi centū nomine pe
 ne. De hoc teg. in l. qui res. §. qui stipulator. j. de solut. dicit
 hanc penam esse egigibilem nec presumi in fraudem appo
 sitam. Sed Bal. in o. l. cum allegas. de hoc dubitat: quia ex
 hoc possent fieri de leui multae fraudes de persona ad per
 sonam. contra not. in l. bac edictali. C. de fer. nupt. a. in l. j. de
 na. lib. nisi eo casu quo interest stipulantis eam pecuniā Ti
 tio esse solutā: qd tunc babet locū. d. §. si stipulator. a. si stipu
 labatur erat debitor: eius cum stipulabatur: sed vbi nullum
 est interesse. vbi qd etiam si nihil in ea interfit penā egigere
 possum per teg. in l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. obli. in l. si
 de muti. stip. §. alteri. Preterea non est dubium qd respectu
 tertij id qd venit dandum est quid fieri: vt in l. liber homo.
 la grande. §. si. j. de ver. obli. certum est qd illa pena cū acq̃
 citur facto est egigibilis: nunq̃d presumi in fraudem adie
 cta. vt hic & in l. promiss. C. de trasac. Sed possumus saluare
 Bal. si dicamus qd iste pene fuerunt celebrare per consuetū
 fenerari: quia tunc cessat inegigibilis.

Summarium.

- 1 **F**actum vnius cōfocij potest in materia stipulationis
alteri preiudicare.
- 2 **F**acti doloſum cōfocij non debet alteri cōfocio prodeſſe.
- 3 **S**olutio fortis principalis facta per vnum ex debitoribus
alium debitorem ope exceptionis a pena liberat; ſimiliter
4 **E**xceptio ſuperueniens in perſona rei prodeſſe debet fides
tuſſori.
- 5 **S**eruus pro republ. abeſſe non dicitur.
- 6 **E**xceptio impoſſibilis non eſt admittēda; nec impertinēs,
aut non relēnans.

In duo rei. Et factum vnius ex socijs
alteri preiudicat in com-
pensatione stipulationis: et tractio sortis principalis
facta ab vno ex reis, liberat alium a pena: et ideo
est in patre et filio. Beneficium proficis reo proficit et fidei
inssori. Qui autem satisfat de seruo aut filio in iudicio pre-
sentando: his exceptionibus uti potest, quibus vteretur si
satisfacisset pro libero: dum tamen qualitas personarum
ex exceptionibus habuisset. hoc dicit ysa. ad. l. si post tres.
¶ Mo. ex prin. l. si duo. q. ne committatur personalis stu-
pulationum vnius consocii alteri preiudicat. Ita com-
muniter colligitur doct. de quo dicit y. idem. ¶ Mo. et rectius
q. si factum dolosum vnius ex socijs non prodest alteri per-
sona ad stipulationis penalium commisionem. ¶ Not. in. s.
item si duo. q. solutio sortis principalis facta per vnum ex
debitoribus alium debitorum ope exceptionis a pena liberat
in quam inciderat. q. est nota. ¶ Not. in. s. eque. q. solutio
sortis

Summarium.

- S**i post tres. ¶ In stipulatio-
nibus in quibus est dies et pene admittitur pur-
gatio more intra paucum tempus: si ege eadem
ius actionis non est factum deteriorius. b. d. ¶ Not. primo, q
¶ In stipulationibus pretorizis admittitur purgatio more
intra tempus paucum. ¶ Mo. scdo, q ad hoc, vt intra mo-
dum tempus possit ipsa mora vel negligetia purgari ne-
cesse est vt ege ipsa pauci temporis mora ius agens non fit
deterioratum. ¶ Mo. tertio, q purgatio more induit libe-
rationem a pena non ipso iure sed exceptionis ope. ¶ In gl. in
ver. pluris. duo sunt discutienda. ¶ Primo quomodo illa li-
tera dicet moram purgari posse intra plures dies debeat

intelligi. Non t̄ est dictum q̄ intra paucos: vt. l. bec adiectio. de verb. sig. Item non est dubium q̄ pluralis locutio contēta est duobus. Libertos. §. post annos. §. de mann. testat. l. vbi numerus. j. de testi. Item dicitur in l. inter filia. §. j. de ver. sig. et not. in l. is qui literis. de verb. oblig. Sed nunquid hoc procedat. Dic q̄ istud verbum. pluresve dies, sumitur pro tempore arbitrio iudicis moderando. Pro hoc facit, quod tempus a lege nō determinatum venit a iudice determinandum. l. j. in fi. de iure delib. Scōdo de hoc est tēg. in l. si ita quis. §. Scia. j. de ver. oblig. Adde ad predicta. l. i. oleum. in fi. l. se. j. de dolo. ¶ Tercio ad scōm. quesitum gl. quid significet ista verba plus. Et si dicit q̄ aliquando testes dicunt talis res valebat tantum, vel plus, vel possedit tanto tempore et plus. Dicendū q̄ bec verba, et plus, includant adiectionem parui temporis vel parue quantitatis ad tempus specificatum, vel summam. Alibi videtur probari aliter, scz, q̄ ista adiectio, et plus, adficiat aliquid iudicis arbitrio declarandum. l. cum filius. §. pater. de legat. ij. Alibi dicitur q̄ ista dictio, et plus, adiecta ab ipsis testibus operetur augmentum partis cōtēte eius, qd̄ est expressum, et probatur sic. Certum est q̄ contrariorum eadem est difficultas. l. i. §. de his qui sunt sui vel alieni iur. Inter stipulantes. §. sacra. de ver. obl. Sed certū est q̄ verba obscura ad notandā diminutionē quartę partis. l. si quis in suo. de inoffi. testa. institui. de heredi. quib. ab intesta. §. item vultus. et de hoc in c. cum inter nos. egra. de ver. sig. significatio. Quid de iure sit dicendum hic monet glo. et gl. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ex quib. caus. maior. c. y. et Bal. in l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. Bart. in l. cum furti. de in litem iuran. Tercia opinio est ista q̄ illa dictio, et plus, seū amplius, seu et vltra adiectum post expressum tempus nihil operatur. Nam dubia probationem non releuat probatē. c. in presentia. de proba. Sed certum est q̄ illa verba sunt ambigua: quia possent intelligi de duobus, vel pluribus. Facit. l. nosfram. et l. ad probationem. C. de proba. Scōdo probatur sic. Certū est q̄ pars cuius iuramentū statuit super re sua succedit loco testis. l. si. C. de fideicom. Sed certum est q̄ pars dicens iuro istam rem valere centum et plus: ista clausula, et plus, nil operatur: vt est tēg. in d. l. cum furti. de in litem iur. ergo sequitur q̄ nec valet si deponatur in facto alieno. Nec obstat. l. si cum filius. vbi ista dictio, et plus, adijcitur in actu dispositionis: quo casu succedit arbitrium filio in tempus: vt l. cum filie. de lega. ij. nos vero in actu probatio loquimur. Et videndum quid si dicat talis possedit et annis et paulo plus. De hoc verbo habetur in l. j. in pueritiam. §. de postul. et in auth. vt ecclesia Romana centum anno gau. p̄f. in. §. j. et in d. §. itē vultus. Bonus tēg. in l. si que. C. de sec. nup. Item quid si dixerit possedit prope decem ann. vel valebat cētum, et possedit prope cētum annos. De hac dictione, prope, habetis tres tēg. not. vnum in l. non tantum. §. de excus. tut. in l. propter and. §. si quidem. C. de iudi. Alium in l. in fi. §. de lib. et colib. Habetis etiam duo iura que loquantur per bec verba prope centesimum annum in l. si. §. ex actis. §. de orig. iur. et in aut. de non alie. §. si vero in perp. Quid autem si dixerit valebat fere decem: vel possedit fere decem annis. De hoc habetis in l. intra vitē. §. i. j. de minor. et in l. Julianus. §. de manumif. testa. et in l. j. ex quibus caus. in pos. ea. Quid autem si dixerit, possedit decem annis vel circa: vel dicat, valebat circa decem. De hoc modo loquendi habetis in aut. vt clerici. apud prop. episcop. §. quarta. et l. Rutilia. §. de contrah. emp. l. qui. j. de ser. russi. p̄d. Quid autem si dicat: possedit talis decem annis. Dubiū esse potest an velit intelligere quorum annus vitimus sit finitus, an vero sit initiat. Primo probatur in l. i. hoc. j. de ver. oblig. a. inoffi. testat. §. in diem. Quod de vltima die intellegit alibi videtur in l. si ita fuerit. §. de manumif. testa. in tellegitur de initio fauore libertatis. Quid autem si dixerit possedit annis decem: intelligitur de fine. l. si in annos. j. de condi. Ioan. And. tetigit in. c. licet causam. egra. de proba. Et do. Antio. in d. c. litere. de dilatioib. Quid si verba ista adijciantur libello. debes dicere q̄ nihil operent. Tamē repeti potest vt declare dictum suum, in auth. de testib. §. illud. et. §. si vero. et in l. certū. §. i. j. de confes. Quid de dictione, circa, infor. ponit Inn. in c. inter dilectos. de fide instr. Bal. in l. Celsus. j. de vssu. et Bal. in l. iudicia. de rei vend. ¶ Et glo. j. collige quatuor conclusiones. Prima et an alius quid operentur verba testis adijcētis in dicto suo illam

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

5 dictionem. et plus. De quo. S. vidistis. Secunda et conclusio
 6 q. si dicitur qui promittit reum representare sub pena. liberatur si representet eum post sex menses ultra diem illum.
 7 Tertia conclusio. q. si reus ipse qui se certa die in iudicio venturum sub certa pena promittit. liberatur a pena in qua incidit si intra paucum tempus iudicis arbitrio moderandum post determinatum diem se representet. Ultima conclusio est. q. licet actor ipse propter negligentiam rei die deputata se non representans expensas fecerit. nihilominus et ipsis non obstantibus potest intra paucum tempus suam negligentiam emendare seu moram purgare. In glo. in verbo. deterius. Ad eundem scias. quod factio personalis perit spatio triginta annorum. Item perpetuatur si citatio facta fuit. et reus comparuit. factum est ius deterius. Non autem dicitur fieri deterius propter sumptus litis: quia tunc intra tempus paucum purgatur. C. oppo. Glo. secunda dicit quod imo videtur quod nendum fiat deterius. sed in totum pereat. Respondetur quod id. quod est vanum dicitur fieri deterius. et factio deterius quoniam in totum perit. In glo. magna premittit quid sit diem cedere. Secundo quid sit diem venire. Tercio quid sit stipulationem committi. Et dicitur quod cedere diem est incipere quid deberi. Dies vero venire dicitur. cum illa res venit. propter cuius aduentum habeo potestatem agendi effectualiter ad id. in quo quis mihi est obligatus. Ita duo habetur in. L. cedere diem. j. de verborum significacionibus. Stipulationem vero committi non est aliud q. obligationem natam esse ex stipulatione. et habere potestatem agendi ad id in quo est obligatio. Adodo. q. queritur quando stipulatio committatur. Respon. ponendo duas opiniones que glo. non placent. et ideo distinguit not. quod aut est stipulatio simplex. et tunc aut est pura. et dicitur committi statim: aut est stipulatio in diem. et committitur adveniente die. Si vero stipulatio est condicionalis: tunc dicitur committi adveniente stipulatione. Hec tria probantur in. L. cedere diem. Hec habent locum quando stipulatio est simplex: puta quando fors est promissa sine pena. Sin autem ipsa stipulatio est penalis: tunc quando intelligatur commissa ad penam: et dicitur quod aut stipulatio incipit a precedente conditione: et dicitur committi. quando desinit posse fieri id quod in conditione devenit. Causa est in dicta. si ita stipulatus. de verborum obligationibus. allegata supra in secunda opinione. Fallit in quatuor casibus secundum glo. in quibus dicitur obligatio committi. si id. quod in condicio devenit fieri potuit. et factum non fuit. In primo est favore libertatis. In secundo causa est favor ultime voluntatis. In tertio ratio specialitatis. In quarto est ipsa prolinitas. Aliquando stipulatio ipsa penalis incipit a stipulata conventionione. et tunc committitur. quando quis facere potest id. quod convenit. et non fecit. Puta promitto tibi decem. et si non dederis. promitto tibi centum nomine pene. Aliquando incipit a nuda conventionione: tunc dicitur committi lite contestata. Denno queritur quomodo stipulatio committatur. Dic quod aut queritur in stipulatione pura et simplici. Et tunc si queritur quomodo pura stipulatio committatur quo ad obligationem. Respondendum quod committatur statim. Est enim regula. quod in omnibus obligationibus iuris. in quibus dies non adijcitur presenti die pecunia debetur. In omni. de verborum significacionibus. instituit. de verborum obligationibus. omnes. et. l. cum qui literis. s. quoties. eodem titulo. Fallit hoc in duobus casibus. Primo nisi stipulatio ipsa ex natura sui habeat tacitam conditionem. Ana cum temporis conditione: quia tunc stipulatio ipsa non committitur. neque obligatio oritur. nisi adveniente illa tacita conditione. Interdum. in principio. ff. de verborum obligationibus. Bene facit. L. inter stipulantes. s. facram. vericulo. ytrum. eodem titulo. licet Bartol. in. L. stipulatus. la grande. ad hoc allegat. infra de pactis. litem quia. vericulo. huius rei. Exemplum. promitto tibi fructus ex isto agro: vel promitto tibi partum huius ancille. Habet enim tacitam conditionem et tacitam dilationem. Bene facit. si debitor. infra de contrahen. emptione. Item fallit hoc. nisi ipsa stipulatio habeat ex eius natura in se tacitam diem: quia tunc et ante eventum illius diei. non dicitur committi stipulatio ipsa. Ita probatur in. l. si. s. si quis ita. j. de eo quod certo loco. et. L. stipulatus. de verborum

obligationibus. Exemplum. promitto tibi decem florenos: habet enim tacitam conditionem. cum floreni fuerint. que dies a iudice moderatur. l. si vnus. s. cum ita. de verborum obligationibus. Aliquando vero loquimur quando stipulatio ipsa pura committitur quo ad effectum exactionis. et tunc debemus dicere quod illa non committatur statim quo ad exactionem: sed requiritur temporis quoddam temperamentum seu intervallum. l. quod dicimus. instituit. de inutili stipulatio. s. ultimo. Sed dubium est nunquid istud tempus paucum sit a iure determinatum. Glo. terti gerunt hoc in dicto. s. fina. et dicta. l. quod dicimus. Ultra eas videtur quod tempus sit determinatum pro tempore decem dierum. l. promissio. Stich. s. j. infra de constituta pecun. ubi dicitur quod si constituo me soluturum Titio decem. nec tempus adijcio. in dubio video: constituisse infra tempus decem dierum. per tegtum et glo. ordinar. in. l. si. C. de constituta pecun. Et tendit ad quamlibet aliam promissionem. siue stipulationem. siue promissionem puram seu simplicem. Veritas est quod debemus dicere. quod istud tempus determinetur iudicis arbitrio secundum quantitas tem promissarii et qualitatem promittentis. et eius cui promissum est personam. l. in fin. j. de iure deliberan. et cap. de causis. extra de officio delegati. Adhuc in specie facit testis de officio iudic. s. si in presenti. Hoc fallit nisi quis facile renunciauerit huic tali tempore ad solvendum statuto in dubio: quia statim poterit eggi. Habet tegtum in. l. si ber homo. la grande. et. l. tibi decem. j. de verborum obligationibus. Sed stat dubium. Quid si aliquis promittens pecuniam simpliciter si viues vel potens sit saltem ad solvendum. an debeat statim. Dic ut per Lyn. et Bald. in. l. vnica. s. actio. C. de rei vgor. actio. C. ultimo debes scire in ista materia. quod et tempus alicui mserationis causa indultum non impedit naturam actionis neque obligationis. l. si cum militi. s. cum igitur. j. de compensa. Et plene notat Bartol. in. d. L. stipulatus. Videndum est quid in legato. an non committatur. quando est simplex et purum: et dic quod statim quo ad actionem et obligationem. Dies. in princip. infra quando dies lega. cedat. Unde si testator dicit. lego Titio decem non adijciedo tempus. ab illa die legatarius habet heredem obligatum. Fallit nisi legatum ipsum ex natura legatarii rei habeat tacitam conditionem cum temporis dilatione: tunc eventu conditionis non nascitur neque obligatio. neque actio ad illud petendum. l. i. veric. ultimo. j. de ordin. co. De hoc etiam tenet glo. in dicta. litem quia. vericulo. huius rei. infra de pactis. Aliquando vero querimus quomodo legatum ipsum purum committatur quo ad exactionem. Et tunc dic quod regula est ut non possit statim eggi sed detur ipsi heredi temporis intervallum in iudicis arbitrio moderandum. Ita est tegtum in. l. si. item si ita. ad legem falcidiam. et Sed duo sunt casus. in quibus tempus delegationis de legato sciendo est a lege et ipso iure determinatum. Primus casus est si legatarius fuerit quid alicuius rei necessitate vel ratione. Hic est casus notabilis in. l. nec semel. s. si in habitatione. infra quando dies legatarii ced. Facit etiam. l. firmio. s. si pater. in glo. fallit in vno singulari verbo Bartol. in. l. si legatarius. s. j. infra de legatis iij. Exemplum. lego Titio decem rubra frumenti ex tali agro vel centum aureos. Dicti centum aurei non possunt ante eggi quam frumentum nascatur. Primo propter connegitatem. nam habet vnum legatum ad reliquum. et de connegis idem est iudicium. l. que religios. de rei vendicatione. cap. super eo. de prebendis. libro. vi. et. l. si finita. de damno infec. Secunda ratio est quia vnum determinabile adiectum pluribus debet ea pariter et vniuersimiter determinare. Nam hoc iure. infra de vulgari et pupilla. Tercio videndum est et quomodo committatur id. quod debetur ex sententia pura atque simplici. puta condeno Titio Senus pronium ad decem. debet dicere quod intelligatur quod ad ipsam actionem est commissum debitum statim lata sententia. Probo sic quia per sententiam quasi contrahitur contra. l. si. j. idem scribit. l. de pecul. Sed certum est cum quid debetur pure illud statim committitur. igitur idem debemus dicere in sententia. Sin autem querimus quo ad effectum exactionis: tunc aut loquimur in personalibus. et committitur post menses quatuor. extra de officio deleg. c. querenti. C. de vlt. rei indi. l. si. Sin autem quis condemnatur super actione reali: tunc dic ut per tegtum instituit. de offi.

de offi. iud. s. i. Sin autem loquimur in criminalibus etiam quod ex sententia debetur, statim egigitur absq. alia retar datione. l. cum reus. C. de penis. Bene facit. l. fin. C. de custo. reor. Quid autem sit in eo debito quod committitur ex co
 14 fessione. ¶ Dic vt in l. si debitor. i. de iudic. Item quero an committatur debitum prouocans ex sententia arbitri: Dic vt in l. si cum dies. s. si. de arb. Item id qd debet ex senten tia arbitratorum. Bar. ponit in dicta. l. si. C. de executio. rei iud. Et dicit in d. si debitor. Ad id quod dicitur in stipu latione simplici et pura, vnum est addendum, dum dicitur quod statim committitur quo ad obligationem et actionem: de bet intelligi nisi ista pura succederet in locu habetis diem: quia de ea iudicatur tanq. de stipulatione in diem. l. si quis ita stipulatur. alias, qui ita stipulatur. i. de ver. obliga. In quantum etiam dicitur q. legatum purum et simplex commit titur quo ad obligationem et actionem et transmissioem, per l. si cum igitur. C. de cad. tol. Fallit in legato usufructu, vt in l. si. C. q. dies leg. ce. ¶ Sequitur videre de scdo mebro principali, scz de stipulatione que in diem contrahatur, an committatur stipulatio in diem certam cum communi certitu dine, q. dies ipsi stipulationi adiecta est. In hoc multe sunt opiniones. Sed pro veritate debemus sic dicere, q. quo ad obligationem committitur statim. Cedere diem. de verb. signific. instit. de ver. oblig. s. in diem. Sin autem querimus quo ad exactionem. Dic q. non committitur nisi post aduen tum diei, per teg. in d. s. in diem. l. cum in calendis. s. quos ties. in fi. de ver. oblig. a. l. cum qui certatur. a. l. qui bo an no. Fallit in vno casu in quo etiam ante euentum diei potest egigi qui habetur in l. i. C. de condi. ex lege. Aut querimus quado committatur quo ad actionem. Et in hoc est magis ma dubitatio. Hoc est, an ante euentum diei sit nata actio. In hoc l. yn. s. plures faciunt magnam tractatu in l. vnica. C. vt act. ab here. Bar. plene in d. lita stipulatus. la grade, de ver. oblig. Bal. hic et in dicta. lita stipulatus. Pro sub stantia veritatis concludo sic, scz q. aliquando dies adfici tur natiuitati obligationis: tunc ante euentum diei non est nata actio: quia non est nata obligatio. l. promitte. cum. l. pre cedenti. a. l. quod si ab initio. s. i. cert. pet. Aliquando vero dies adfici tur absolutioni stipulationis: et tali casu ante die actio est nata. l. i. de in diem addic. si non esset nata non haberet locum resolutio. Aliquando dies adfici tur ad diffe rendam solutionem seu executionem stipulationis: tunc an sit interim nata actio est magna dubitatio. Exempli, pro mitto tibi decem soluenda intra decem dies. In hoc dic sic. Aut dies adfici tur stipulationi post natam obligationem et actionem, et tali casu ipsa adiectio diei non fumeret prece dentem natam obligationem et actionem, sed parat tantum exceptionem. instit. de excep. s. temporalis. l. si vnus. s. i. de pac. Aut dies ipsa apponitur stipulationi seu cocontractui ab initio eo ipso q. est facta stipulatio. Et tunc dicendum q. aut ista dies adfici tur ab homine: et tali casu dicendum q. aut in stipulatione venit id qd non est ad heredes transitorium: et tali casu non est nata nec actio nec obligatio ante diem. j. quando dies usufr. leg. ced. l. i. in fi. Aut in ipsa stipulatio ne venit id quod est ad heredes transitorium. et tali casu vera est opinio q. actio sit ante diem nata. Quod hoc sit verum, allegetur ista ratio. Certum est quod ista est promissio: vt j. de arbi. l. l. c. l. fus. a. c. cum dilecti. de dolo et contu. ergo se quitur quod oititur actio saltem ex primo capite promissio nis, scilicet simplicis. Pro hoc videtur esse teg. in d. l. i. in fi. j. quando dies leg. ce. Preterea pro hoc est vna ratio. Non est dubium q. isti dies non adiciunt solum executioni pro missionis sed retardationi solutionis: ergo sequitur q. non debet impedire natiuitatem actionis. Leg. bis verbis. C. q. dies leg. ced. Ande ex his concludo quod hec sit vera opi nio quod ante diem actio sit nata. Pro contraria parte, scz quod non sit nata, possent fieri iste rationes. Prima, actus agentium non debent operari vltra eorum voluntatem. l. non omnes. in principio. j. si certum pet. Quod illi contra bentes fuerint huius opinionis dicitur scilicet vt ante euentu diei non resuleret actio: ergo non debet intelligi esse nata. Sed respondetur negando quod intentio eorum fuerit q. non oitetur actio quod fuit vt different solutionem: vt di
 16 cta. l. si centesimus. ¶ Scdo arguitur sic. ¶ Dispositio tem poralis videtur includere tacitam prohibitionem de non agendo interim. l. l. ucius. s. testator. de legat. ij. Sed cum presupponis adiectionem intelligitur quod intentio con

trahentium fuerit ante diem agi posse. Responde fatendo totum, scz quod non possit agi effectualiter, sed non q. actio non sit nata, per d. l. centesimus. a. l. ex bis verbis. ¶ Ter tio arguitur. Actio non est aliud q. ius deducendi in iudi cium quod sibi debetur. instit. de actionib. in princip. Tu dices non nisi post diem potest ipsa actio induci: ergo fate ris q. non est actio. Tu dic quod ibi ipsa actio non diffinitur quo ad exercitium. Actio enim est quoddam ius quod co sistit in intellectu hominum. ¶ Alterius quid hic videtur velle teg. l. si madauero tibi. j. mand. Responde q. ibi actio non est nata actualiter, sed habitu. Habet ergo actionem, sed non exercitium. Probatur opi. scz q. non sit actio nata ante diem. Vna ratio est quia si ante diem nascitur habitu non nascitur exercitio. instit. de act. s. plus autem. a. in. c. i. de plus pe. ¶ Ultimo facit pro hoc. l. q. in diem. j. de acceptil. Dicitur enim ibi q. debitum in diem non potest per acce ptilationem summari. Et sic non est nata actio, intellige q. no ad exercitium. Item videtur esse teg. pro hoc in l. si ita stipu latus. s. sub conditione. j. de lega. ij. ¶ Veniamus ad aliud membrum principale, scz q. ipsa dies aliqui subintelligitur a lege non ab homine. Et tunc dic q. aliqui subintelligitur ex natura ipsius actionis: tunc ante diem non est nata actio. l. si tutor reipu. s. vlt. cum. l. seq. j. de tut. a. ra. vltra. a. l. i. s. hac stipulationem. iuncta. l. i. j. rem pup. sal. fo. Aliquando vero ex ipsa subintelligitur dies ex natura ipsius rei deducte in stipulatione. et tunc dicendum q. ante diem actio non est na ta. l. inter dum. j. de ver. obli. Aliquando vero subintelligitur ex natura loci deducti in stipulatione: tunc ante diem oititur actio: sed non potest intentari. l. non vtique. s. si quis ita. j. de eo qd cert. lo. Et si dicat. Ad quid est vtile an sit nata actio vel non sit intentari non potest. Dic q. ad hoc exemplum. do tibi oes actiones meas, intelligitur de bis quas in presenti habeo. l. si ita. de auro et arg. leg. Et plene in l. si. C. de pact. modo si actio ista est nata ante videtur donata si nascitur post in donatione non venit. Item aliud lego tibi omnes actiones meas, certe intelligitur de bis quas tunc habebam. l. si ita scripsisset. de lega. ij. Ad propositum si actio erat nata ante diem venit in legato: si post non venit. ¶ Supra vidi mus de pendentia diei certe q. impediatur stipulationis na tiuitatem. hunc videndum est quid in casu vno speciali dis cendū sit, vcz, nunquid pendentia diei incerte in stipulatio ne in qua deuenit quid certū, impediatur natiuitate certi co ditionis: Bar. in l. certi codi. j. si cer. pet. dicit q. sic a die de hoc vt ibi est teg. Sed non valet argumentū ex ea. leg. eo q. actio est nata licet agi non possit adueniente die: teg. l. si cedere diem. de ver. sig. Item dicit ipse ratio est q. certi conditio competit ad ea que sunt circa d. l. certi codi. sed certū est q. actio orta ante diem oit ad quid incertū propter interuallu rium medij teporis qd est incertū. l. vbi autem non apparet, s. illud. j. de ver. obli. hoc nil valet: q. potest responderi ex eis q. Bart. dicit in d. l. stipulatus. vbi vult q. licet interuallu medij temporis quod percipitur cu dies est incerta sit in certum: nihilominus illud quod percipitur ex stipulatione habere diem certū est certū. l. hereditate. j. ad. l. f. ale. Pre terea et alio modo responderi potest. s. q. non debemus cura re an illud interuallu sit certū: sed ad certā pecuniā, q. est promissa. Superest vt cōcludamus q. ipsa certi codi. quē admodū quilibet alia actio onat ante euentū diei certi. qd probō q. ista duo non debēt diuerso iure cēseri. l. de quibus, ver. nam cū ipse. s. de leg. i. l. cū qui edes. j. de usufr. modo ponat q. sit vna stipulatio que habeat locū: vt puta pmitto reddere que habeo in depositū. Et ista oit duplex actio et eadem causa. Quid autem sit in legato habere diem certū: quando committatur. Fac tria membra. Aut queris quo ad obligationem. et dic quod statim committitur. l. sempro nius. l. titl. j. de usufruc. leg. Aut queris quando legatum committatur quo ad exactionem. et dicas quod cedit ene niente die. l. si ita scriptum. s. si sub conditione. de legatis. ij. Aut queritur quando cedat quo ad transmissioem. et dic statim a die mortis. l. vnica. s. cum igitur. C. de caduc. tol lendis. Aut queritur quando committatur quo ad actio nem: et dicas q. nō statim a die mortis. Casus est in l. si post diem. j. quando dies leg. ced. a. in l. si des. eodem tit. ¶ Ve niamus ad aliud membrum principale, scilicet quado ipsa stipulatio contrarium diem et incertam appositam gratia differende solutionis. In quo debes dicere quod quedam est dies incerta an et quando: et ista stipulatio habet diem

an et quando continens. nec committitur quo ad actum nec quo ad obligationem durante pendentia, sed ipsa adueniente. l. dies incertus. j. de condi. demon. l. stipulatio ista. s. inter certam. de verb. oblig. Aliquando vero dies certa sed an incerta quando tunc ante euentum huius incerte diei oritur et stipulatione obligatio seu actio. Bar. in. d. l. stipulatio. refert opi. l. y. et glo. Sed ipse dicit ibi q. etiam tali casu iterum actio et hac stipulatione non oritur nec obligatio ipsa pendentia stante. Pro hoc est casus in l. vnica. C. vt act. ab her. et contra. nisi glo. illum destruant. In contrarium videt facere text. in l. si pupillus. s. qui sub conditione. j. de dona. pro hac opin. videtur casus in l. nam et si cum moriar. j. de condi. indebi. ergo sequitur q. interim orta est alia qua obligatio. Sed quando respondetur ad. q. Bar. in. d. l. vnica. vt action. ab herede. cum qua concordat. l. scrupulo. fam. C. de contrahen. et commit. stipul. s. post mortem. ins. titu. de inuti. stipul. Respondeo ad teg. illum dicentem incipiunt ab heredibus et contra heredes intelligi cum effectu. Probatur in l. eum qui liberis. s. quoties. j. de ver. obl. Dicit q. id quod ad diem est promissum ante diem non debetur. Suppletur si cum effectu predicta procedit secundo casu quo loquimur de die certa quando vnica et omnimoda. Sed quid si tegus loquitur in die certa an et incerta quando non est incerta nec omnimoda, nunquid actio oritur ante diem, s. in Ray. q. non. Et quod sit verum probatur in l. si tutor. reipubl. l. si cum. l. seq. j. de tutel. et ratio. distrabend. Debes scire q. actio tunc oritur eo die quo tutela finita est, vt. l. ij. C. de administ. tutor. cum similib. quoniam interim habet diem incertum non vnica, nec omnimoda: merito est inducta vt ante diem non oritur actio: quia si interim oritur sine fine oriretur, et in esse deduceretur. Probatur in societate, que multis modis finitur. l. actione. s. vlti. pro soc. quia habet certum initium, incertum tamen finem, puta diem mortis. Ita etiam dicimus in actione de dote que oritur soluto matrimonio vel veniente casu restitutionis dotalis. Glo. in l. pater. j. de dote prelegata. Quare non oritur ante. Respondeo quia certum est quod ista restitutio habet certam diem et incertam. Quando incertitudo processit ex diuersis causis. Quod hoc sit verum probatur in l. si ita quis stipuletur. j. de verbo. obligatio. s. facit. l. cum querebatur. indic. solui. et facit. l. Julia. j. de condi. indebi. Concludamus ergo quod aut ipsa actio non potest oriri ex diuersis capitibus: tunc ante euentum diei non oritur per ea que s. d. i. g. in actione de dote et societate. Videamus quid in legato habente diem incertam. Dic vt in l. heres meus. j. de condi. et demonst. item in l. si cum heres. j. quando dies legata. ced. et in l. vnica. s. finem autem aliquid sub conditione. C. de ea duc. tollen. Et id glo. in l. post mortem. de fideiusorib. Sed vide quid eo casu quo in stipulationem adijcitur dies causa limitande obligationis. committitur q. statim tam quo ad obligationem q. quo ad actionem euentus diei pariat exceptionem. l. obligationum fere. j. de actio. et obligatio. l. cum qui ita. s. qui ita. j. de actio. et obligatio. Et si aliud scilicet quando dies adijciatur stipulationi gratia multiplicande obligationis: tunc quando committitur stipulatio quo ad actionem et obligationem dic q. statim committitur. l. Stichum. de verbo. obligatio. l. senatus. s. si. de dona. cau. mortis. Pro hoc vide glo. in l. cum notissimi. s. in bis. C. de preferri. et an. Quid sit in legato: De hoc habetis iura in l. singulis. j. de an. leg. l. j. C. quan. dies leg. ced. et l. cum in annos. et l. nec semel. et l. si cum premissionem. j. quan. di. leg. cc. Hunc queritur t. quando committatur stipulatio conditionalis. In hoc facias duo membra, scz q. aliquando habet conditionem certitudinaliter et tunc dic quemadmodum supra dixi in stipulatione habere diem incertam gratia differende solutionis. Probatur ista equiparatio in. d. l. si pupillus. s. si sub conditione. j. de nouation. Aliter, cum stipulatio habet conditionem indiuiduam, in quo die quod aliquando queritur quando committatur stipulatio habens tacitam conditionem: et in hoc glo. ordi. in l. item quia. ver. huius rei. j. de pactis. quam Bar. sequitur in. d. l. si stipulatus. tenens quod ipsa tacita subintellecta conditio impediat natiuitatem actionis et obligationis. Pro ista glo. videtur casus in l. inter dum. j. de verb. oblig. Et idem in l. j. ad si. de condit. et demonst. In contrariam partem et contra illam glo. possumus allegare tria. Primo q. conditio tacite subintellecta suspensionem non inducit. l. conditiones ex

trinfecus. j. de conditio. et demonst. ergo sequitur q. ipsa promissio tanquam pura producit statim actum et obligationem. Secundo videtur pro hoc casus in l. quero. s. inter locatorem. l. loca. Pro eodem videtur casus in l. Ita demum. j. de arbi. vbi promissio pene habet conditionem tacitam, si non commiseris dolum in prolatione sententie: quia si agis ad penam repello te exceptione doli. Pro cetero dicitur dicens dum q. aliquando tacita conditio habet in se id quod presumitur cuenire: tunc non suspendit natiuitatem actionis. Ita sit casus in. d. l. quero. s. inter locatorem. et d. l. Ita demum. quod quilibet presumitur velle obseruare quod promissit. alleg. l. si captiuus. de capt. et possli. reuer. Sequitur videre quid de expressa. Dum ergo queritur quomodo stipulatio conditionalis simpliciter committatur nisi conditione adueniente. l. cedere diem. allegata. insitu. de ver. oblig. s. sub conditione. et s. ex conditionalis. Sed stat dubium, nunquid conditionis pendentia impedit actionis seu obligationis natiuitatem. In hoc facias tria membra. Primum q. quedam est conditio necessaria que habet tractum de presenti nullum autem de futuro. et ista annullat ipsam stipulationem. Unde non est querendum an impediat natiuitatem obligationis. Ita vult Barto. in. d. l. si stipulatus. alleg. l. iure getium. s. si ob maleficium. j. de pac. Exemplum, promitto decem si digito celum non tetigeris. Ergo miror de isto dicto. hoc enim est contra expressos casus. l. ducentos. q. ista conditio necessaria que habet tractum de presenti non impedit natiuitatem obligationis. Pro hoc etiam est text. in l. impossibilis. in fi. respon. j. de verb. oblig. et teg. in l. illa stipulatione. s. in l. iteris. in fi. eod. tit. Vbi dicitur quod ista conditio adijcitur persone promittentis statim oritur obligatio. Teg. habetis alium dicentem debere dici. et si adijcitur in personam eius cui promittitur. insitu. de inuti. stipul. s. si impossibilis. Non obstat. s. ob maleficium. quoniam ibi ideo promissio erat nullat quia in ea continebatur quid turpe. Capio membrum secundum, scilicet q. quedam est conditio necessaria que habet tractum necessarium de futuro. et in hoc stat dubium nunquid istius pendentia impedit natiuitatem actionis. Exemplum, promitto decem si morieris. Queris nunquid interim sit nata obligatio vel actio. Glo. post mortem. C. de fideius. refert an ista conditio ex primatur per verbum commune an per verbum si. Primo casu vult q. ante mortem sit nata actio: secundo nulla actio est nata et sit in pendentia. Alleg. l. si Titio. quando dies leg. ced. Ista distinctio non est vera: quia Iurisconsultus vult q. inter verba ista nulla sit differentia. l. cum quid. s. pe. de verb. oblig. Bene facit. l. quibus diebus. s. quidam Titio. j. de condi. et demonst. Unde reiecta distinctione sua Bart. in. d. l. Ita stipulatus. tenuit ante conditionem istam non esse ortam actionem. Alleg. d. l. cedere diem. Alleg. etiam. l. j. C. vt act. ab her. vbi ista obligatio incipit ab herede. Dic contra rium debes tenere per teg. l. si pupillus. s. qui sub conditione. Nam qui sub conditione egitura promittit, pure promittit. Et idem teg. in l. nam et si moriar. j. de condi. indebi. Et d. l. j. et ad. d. l. cedere diem. s. respondendi. Capio nunc aliud membrum, scilicet, aliquando contractus ipse habet conditionem impossibilem. et tunc non est dubium quin ipsa stipulatio committatur. ex eo quia impossibilitas reddit obligationem nullam ipso iure, in l. impossibilis. alias. l. non solum. j. de actio. et obligatio. et in. d. s. si impossibilis. insitu. de inutili stipu. et in l. certi condi. s. qui igitur. in fi. cer. pet. s. alit tam men hoc in donatione causa mortis, que omnino remanet valida. Casus est in l. sub conditione. s. hoc edictum. vers. et in mortis. j. de condi. insitu. Sed ecce vnum quod nunc occurrit. Nunquid contractus liberationis vitietur adiectione modi impossibilis. Exemplum, libero te ab eo q. mihi debes vt celum digito tangas: videtur valere: quia liberatio que est distractus est eiusdem nature cuius et contractus. l. ab emptione. j. de pact. l. si ad resolundam. C. de pred. mis. no. sed contractus annullatur: ergo sequi q. et distractus. Sed glo. que non est alibi in l. cum donationis. ad si. gl. mas. gne. C. de transact. contrarium dicit et bene. Item nunquid modus impossibilis vitiet contractum innominatum: Debes scire q. sic. Quia aut adijci contractui nominato modus impossibilis, quem contraheas putat esse possibile: et talis vitiat ipsum contractum innominatum. Ita habetis teg. in l. iij. s. si liber homo. et s. Neratius. j. de cod. ob cau. in l. cum ancilla. C. eod. Aut quis adiecit modum impossibilem quem sciebat

sciebat esse impossibile aut aliquo casu effici posse possibilem. Item casum cōpēbende. C. de eod. ob cau. l. si militē. Aliquando vero quis adiicit modū impossibile omnino et nunq̄ posse effici possibilem tūc casu non vitiat cōtractū, imo manet validus. Idē est casus no. in l. etiam legem. C. eo. ti. Capio membrum vltimū. scz que dam est contingens cōditio. Et isto casu omnes cōcludunt q̄ nec obligatio nec stipulatio committit ante euentū cōditionis. per text. in d. l. cedere diem. in vlti. respon. prin. vt. in d. s. sub conditione. in fit. de ver. oblig. Sed quid si ista stipulatio sit contracta sub conditione contingente negatiue: quia tunc committit stipulatio pura: puta. promitto tibi. q. si nō ascēderis capisolum. Debes dicere q̄ nunq̄ committit nisi postq̄ certū est illā amplius adimpleri non posse. Et est in l. quicquid astringende. s. vlt. de ver. oblig. in fit. eo. tit. s. si quis ita. Quo vero t̄ ad legatū qm̄ committatur si sub conditione relinquitur. Dic q̄ aliqui habet tacitam cōditionem subintellectam: tunc non committitur nisi adueniente conditione. l. i. c. de cond. et demon. Sed scias q̄ ista cōditio nō impedit trāsmiſsionem ad heredem. l. si Titio. s. l. cum illud aut il. lud. l. qd̄ pure. i. qd̄ di. leg. ce. Sin autem sit facta sub cōditione expressa: dic vt in l. legata. i. de condi. et demon. Et in quantum tetigi. s. de impossibili conditione an vitiet cōtractum. adde an vitiet vltimam voluntatem. adeo q̄ nunq̄ committat: de quo dic vt in l. i. j. de cōd. in fit. in l. obituit. i. de cōd. et demon. in fit. de her. in fit. s. impossibilibus. Presdictis adiciendū. scz qm̄ committatur stipulatio concepta sub cōditione disunctiue: puta. promitto decem siue venierit nautis ex Asia siue non. Prima fronte videbatur q̄ statim q̄ omnimodo hoc promissum est futurū debuit: q̄ in omnem casum est mihi debitū. sicut dicimus q̄ promissum sub conditione omnimodo cōtutur est pure debitum: vt. l. si pupillus. s. qui sub conditione. cum alijs. s. alleg. s. ibi. minus contrarium est verum. scz q̄ non cōfetur cōmissa. anteq̄ vna ipsarum conditionum euenierit. l. si ita quis sit. puletur. de ver. oblig. Et huius ratio est q̄ si stipulatio cōfetur commissa oīetur ex capite incerto: qd̄ est absurdum. Simile est in legato. per text. in l. huiusmodi. q. qd̄ dies leg. 20 ced. C. Sequitur videre quando committatur stipulatio que habet in se conditionē in diem. qm̄ hoc facias duo mēbra. Prīmū q̄ aut loquimur in his voluntatibus. que diem respiciunt: vt sunt stipulationes. legatā. et alij contractus. Aut in illis que diem non respiciunt. Prīmō casu debemus dicere q̄ aut dies adiungitur dispositioni: et tunc quis ex tat cōditio. expectatur dies. l. si ita. l. cū tale. s. venio. i. rñ. de cōd. et demon. et in l. in his verbis. C. qd̄ di. leg. ce. Exemplum. si Titio post. q. annos lego fundū si ab herede dominiū non petierit. Aliquando autē dies ipsa adiungitur cōditioni: et tunc dicās q̄ in conditione ipsa continet. q̄q̄ veniat implendum ex facto promissoris. Tali casu licet cōditio eggerit debet dies expectari. Dic est casus in l. si eum. s. boino fisci. i. eo. et in l. insularum. in respō. s. i. de ver. oblig. in fit. et al. l. quoties quis. i. e. tit. et teg. in l. qui in illa stipulatione. i. de ver. oblig. Exemplum. si in mense adāsi domum nō per feceris. centū mihi dare promittis. Et est in l. stipulationes non diuiduntur. s. vlti. facit. c. promissa. de elect. lib. vi. Hec facit qd̄ no. in l. non omnes. i. si cer. pet. Aut cōditio ipsa que habet in se diem adiectā continet id quod non veniat adimplendū ex facto promissoris. sed ex viribus fortune vel facto alieno: et tunc dicendum q̄ aut cōditio ipsa habet conditionē: tunc tali casu dicendū q̄ quis cōditio ex titerit lapsus diei debet expectari. l. si is legatū. s. i. j. de cōd. et demon. l. vgori. de usufruct. leg. Exemplum. si Titius in quinquennio filiū aliquem non susceperit. tūc Sempromio decem lego. Aut non continet in se cōditio ipsa cōditio nem: et tali casu non debet dies expectari. si eggerit cōditio. l. hoc iure. et. Hec sufficiant de his que habent diem et cōditionem. et que diem respiciunt. Quodā sunt voluntates. in quibz dies nō potest iure valido adijci. Exemplū pone in institutioe heredis. i. de her. in fit. l. heres. et in l. extraneū. cū ibi no. C. eo. ti. s. heres. et si in fit. de be. in fit. Quo casu dicendū sic. Aut purificata cōditione dies remanet simplex: et tali casu illa dies non habet expectari. l. si quis ita. i. de acq. her. Exemplum. mando heredi vt si intra decem dies here ditatem non apprehēderit illum here dem esse volo. Et ratio est. quia cessante causa dilationis cessat dilatio. l. hilia. in gl. alimno. i. ad Treb. Aut eggerit cōditione dies nō res

manet simpliciter. sed habet in se aliquod factum annectū: tunc dies expectanda est. l. iij. in prin. i. de cōd. in fit. Et cū plūm. si testator dixerit sic. Si Titius et Seius in societate honorum meorum fuerint vsq̄ ad annos. ex. heredes perpes tui sunt. Sed vnum aduerte. Quid si testator mādēt q̄ hoc redes debeāt esse in societate in perpetuū non est sequēda voluntas: se cū si ad tempus vnum. Et habes in l. nulla. i. pro soc. l. d. idē. l. cum duobus. s. i. eo. tit. Et teg. in l. in hoc iudicio. s. si conueniat. i. cōi. vniū. quia bonum est argumētum de cōtractibus ad vltimas voluntates. l. seruū filiū. s. cum qui. de leg. i. l. pactū inter heredes. de pact. Num est videndum. Ponatur q̄ cōditio que venit implēda adie cta vltimē voluntati habet diem. et ponatur q̄ certū sit q̄ ab initio. intra diem conditionis erit expectanda. Dic q̄ aut loquimur in institutis. et dies nō est expectāda sed statim pos test hereditas apprehēdi: aut in legato: et est expectāda dies. De primo est teg. in l. si quis ita institutus sit. si monu mentum. i. de cōd. in fit. De secōdo est glo. singu. ibi. exemplū. si Titius intra triduum monumentum marmorē fecerit. heres meus esto. Capio scdā partem glōf. maxime. 21 Et ad euentiam sciendū est quid sit purgatio more. et nō est aliud q̄ emendatio cōmissę negligentie reponēs quem in eum statim effectualiter in quo erat ante negligentiam. Probatur in l. si seruū. s. sequitur. i. de ver. oblig. Adodo querit gl. qd̄. s. dictum fuit stipula. cōmitti propter moram: quomodo mora purgetur. Glof. respondet tribus modis. et dicit q̄ purgatio more admittit primo in iudicialibus. vt hic: secundo in arbitris. vt. l. l. celsus. i. de arbitrio in vlti mis voluntatibus. l. i. j. de pe. leg. et l. cum presumpt. i. qd̄ di. leg. ce. Et per hoc est verificata opin. ad ar. Illud idē est in penis legalibus. l. hoc edicto. i. de publi. l. si cum excepte. In penali bus probat in l. qui Rome. s. s. laurus. i. de ver. oblig. s. alit fm̄ ad ar. duplici casu. Prīmō si sit hic cōtesta ta: quia tunc mora non admittitur. i. de ver. oblig. l. si insulam. Secōdo nisi ex mora ius actoris sit factum deterius: vt hic in fi. Et transio nunc ad scdā opi. vulgarem. Dic vt in gl. Tertia opinio fuit ad ar. que dicit purgari posse morā vbi est pena promissa: et habet locum qm̄ cōditio est potestatiua 22 et precessit penalem stipulationem. Et est enim triplex cōditio. i. potestatiua. casualis et mista. Potestatiua est illa cuius implementum dependet a potestate promittentis. Exem plum. si capitolium ascenderit nō des Titio fundum. Casualis est illa cuius implementum dependet a viribus: et casualis est fortune. Exemplū. si nautis ex Asia venerit. promittis mihi centum. Mista cōditio est illa. cuius implementū cōsistit partim in voluntate promittentis. partim in viribus casus et fortune. Exemplū. si talē in iudicio viceris promittis tibi mille. Ad istas glōf. recitatem ponētem tres opi. qm̄ mora purgari possit. Et eferā duas alias. Ergo in hac ma teria quatuor opi. edo. In l. si pacto quo penā dicimus. de pact. q̄ ibi extra iudiciū vbi est dies et pena mora non est purgabilis. Et in hoc concordat cum scdā opi. Glo. allegat l. magnā. C. de contraben. et cōmit. stip. et l. contrarietate. de 23 act. et oblig. de indi. Et ad. etiam q̄ si sit dies et pena purgatio admittitur. Ad hoc est teg. in l. sancimus. C. de fideiuf. In hoc etiā concordat text. cum scdā opi. gl. Idem etiā dī cimus in arbitrijs: q̄ etiā si sit dies et pena admittit pur gatio. l. si cum dies. s. si eum. l. seq. i. de arbit. Et hunc capia mus aliud membrum et dicendum fm̄ qd̄ dōf. q̄ in contra ctibus. in quibus est dies tm̄. mora est purgabilis: vt. l. si ita quis. s. Seia. de ver. oblig. Exemplū. si soluis mihi pecuniam quā dedi tutori ob hanc rem ad decem dies dabo tibi hoc. In contractibus vero similiter extrajudicialibus in quibz adiicit pena et nō dies similiter mora est purgabilis: vt in l. q̄ Rome. s. s. laurus. i. de ver. oblig. Exemplū. do tibi seruū. vt manumittas. et si feceris soluas tm̄ nomine pene. Dicit idē qd̄ dōf. q̄ in contractibus extrajudicialibus quibus neutrum adiicitur mora purgatur. Casus est in l. si insula. i. de ver. oblig. Ecce in obligationibus facti succedit obligatio ad interesse: vt. l. si quis ab alio. s. si. i. de re iud. et l. stipu lationes non diuidunt. cum si. i. de ver. oblig. Exemplū. pro mitto tibi edificare domū non adiecto die nec penā sum in mora q̄ cum possum non edificare. creditor agit ad interesse. debitor vult morā purgare. an possit. Dic q̄ in d. l. si insula. dicit qd̄ dōf. hoc debere limitari tribus tunc concurrētibz. Prīmō q̄ non sit hic cōtestata: q̄ purgatio more fieri non possit: vt. d. l. si insulam. et l. i. circa prin. i. de pe. lega. Secōdo q̄

Ludo. Roma. in primam. ff. veter. part.

ius creditoris non sit factum deterius, vt hic. Tercio q̄ in
tra paucum tempus post moram commissam debitor offer
rat se negligetiam purgaturum. Tercio est in l. si ita quis. §.
Scia. ad fi. de ver. ob. Dr. vero in d. l. si infamia. dicit q̄ aut
loquimur in extra iudicialibus. tūc ipse adheret opinioni
Dof. Aut in iudicialibus. tūc casu dicit sic q̄ aut in iudi
ciji dies apponitur a lege ad solutionem, tūc admittitur
purgatio more. d. l. si cum dies. §. si. de arbi. Sin autē prefi
git dies ab homine. tūc casu dicit ipse. Aliquifumus cir
ca preparatoria iudiciorum. tūc admittitur purgatio more.
Tercio est hic in l. si infamia. C. de fideius. Sin autem loqui
mur in his que respiciūt finem iudicij, in quibus dies prefi
gitur est ab homine purgatio more nō admittitur: vt in l. l. de
fas. in prin. de arbi. Ita fuit opinio Dr. Unde cōiungēdo
istas opiniones reducās ad hāc cōclusionem q̄ aut loqui
mur in iudicialibus: aut in extra iudicialibus. Si in extra
iudicialibus dic, q̄ vbi est dies: pena nō habet locum pur
gatio more. d. l. si mag. a. l. traiecit. In extra iudicialibus
in quibus adijcitur pena tantum habet locum purga
tio more. Lqui Rome. §. si. de ver. obli. Ideo in ex
tra iudicialibus in quibus nec dies, nec pena adijcitur, ad
mittitur purgatio. d. l. si infamia. in ver. contestatus. In iu
dicialibus in quibus adijcitur pena: dies a lege, admittit
tur purgatio more. l. si cum dies. §. si. cū. l. seq. de arbi. Se
cundo in iudicialibus concernētibus initia litis in quibus
dies adijcitur ab homine, admittitur purgatio more: vt hic
a. d. l. si infamia. C. de fideius. Tercio in concernētibus sen
tentia in quibus ab homine adijcitur dies, purgatio more
non admittitur. l. l. de fas. in prin. de arbi. Nunc capias tres
regulas. Que sint ista que excludant facultatem purgandi
24 moram. Prima, vbi ex mora ius creditoris deterius effi
citur non admittitur purgatio more. Casus est in l. nostra.
Secunda regula est ista. Vbi super secundaria obligatione, se
pene seu interesse est facta litis cōtestatio non admittitur
purgatio more. l. si infamia. de ver. obli. l. de pe. leg. a. l. cū si
ne p̄finitione. q̄ dies leg. cc. Tertia regula est, post lon
gum tēpus excluditur facultas purgandi morā. l. si ita quis.
§. Scia. ad fi. de ver. obli. Cū distis pudie recitatem opi
nionem glo. a quorundam antiquorum dicentium q̄ cōclu
sionem q̄ morā purgari possit. Nunc est sciendum q̄ mor
25 ra cōmittatur vel inducatur. Dum ergo queritur quomo
do ipse debitor incidat in moram, facias tria mēbra. Pri
mum q̄ aliquando debetur quid pure: aliqui in diem: aliqui
sub cōditione. Primo casu inducitur mora per interpella
tionem cōgruo loco et tempore factam. Ita probō in l. mo
ra. §. de ver. obli. l. si ex legati causa. §. de ver. obli. Sed hic fiat
vnum dubium. Quid si fiat ipsa interpellatio tempore cō
gruo eius tamen effectus cōferatur in tempus an tunc cō
stituat debitorem in mora. Dicendum est q̄ sic: quia paria
sunt fieri tempore promisso, seu tempore prohibito, eius tū
effectum conferre in tempus licitum. Tercio est in l. tempus.
§. de her. ed. in l. si minor. §. de fer. ex port. et in l. quod
sponse. C. de dona. ante nup. et in c. si eo tempore. de rescrip.
in. vi. Probatur hec questio in specie in l. traiecit. §. de
illo. §. de actio. et obli. Similis questio est de loco. Quid si des
beo tibi Bononie, et interpellatio sit facta Rome. De hoc
dic vt per Bar. in l. o. cum filius. in fi. et l. y. in l. cum minori.
Cū in quibus cau. in integ. rescrip. non est necess. Item fiat
dubium. Nunquid ista interpellatio possit fieri die feriata.
Et videtur q̄ sic, cum sit actus extra iudicialis de iure ciuili
li. vt. l. dies festos. C. de fer. Quid autem de iure canonico:
dic vt in c. i. extra eo. Item nūquid possit fieri de nocte: Vi
detur q̄ sic cū sit actus extra iudicialis: vt. l. nō minorem. C.
de transac. et quod nō glo. l. more Romano. §. de fer. Actus
enim iudicialis nō celebrant de nocte: vt. c. consulu. extra
de offi. delega. Tercio requiritur q̄ sciat se debere vel scire
debeat. l. q̄ te mibi. §. si cer. pe. et ideo est necess. vt veniat cū
instrumento, et constituat eum in mora, per text. in l. si quis
inficiatus. §. de pos. et quam Barto. cōmendat. l. qui in alte
rius. de regul. iuris. et d. l. quod te mibi. Item requiritur q̄
ista interpellatio fiat partu habili et legitimo et c. Tercio habes
in l. sed si ex stipulatu. §. de ver. obligat. Item requiritur q̄
ille cui facta est interpellatio, habeat aliquam iustam cau
sam differendi solutionem: quia non censetur in mora cōs
titutus si illam habeat per textum in l. sciendum. a. l. si quis

solutionem. §. de ver. obli. in l. si et per emptorem. §. si iuncta glo.
§. de act. emp. et in c. non est in mora. de regal. iur. lib. vi. et l. si
pupillus. de ver. obligat. Item sufficit ad istam moram in
ducendam quodcumq̄ verbum aptum comprehendere ipsam
interpellationem de soluendo. l. hoc modo. et l. etiam. eo. tit.
de leg. i. l. si quis mibi bona. §. si quis. l. si mandauit. de acqui
here. et in omnibus his locis not. Bar. et l. y. in l. minoris.
Item sufficit vna sola monitio: neq̄ sunt plures necessarie.
Ita est textus in l. Titia. §. si iuratus. de leg. ii. Ita etiam nō.
Bar. et Angel. in l. qui Rome. §. coheredes. §. de ver. oblig.
et ratio quia in his extra iudicialibus vna monitio habet
vinu peremptoriu. Glo. in l. si tempora. C. de fide instrumē.
et iure hanc fiscal. libro. g. et quod notat glo. in cle. de here.
Fallit nisi inferior vellet in mora cōstituire superiorem: q̄
tunc ratione superioritatis requiritur monitio tria. Las
sus est in ca. extra. de supple. negligē. prelator. Ad cuius
intellectum vide quod notat Bart. in l. de pupillo. §. si quis
ip̄i pretori. de noui oper. nuncia. et gl. in c. cupientes. in ver
bo, p̄posita. de electio. in. vi. l. de fallunt in aliquibus
casibus, in quibus mora inducitur re ipsa absq̄ alia inter
pellatione. Et sunt tres. Primus, si quid per testatore re
lictum fuerit venerabili loco: quia tūc statim debet solui. Et
si non statim facit in mora, glossa est singularis in l. de
de actione. §. item mista. Secundus est cum quid debetur
ip̄i pupillo q̄ bone fidei cōtractu. vt. l. minorum. C. in quib
bus causis in integ. rescriptum non est necess. et dicta. l. Ti
tia. §. si iuratus. de legatis. §. Tertius casus est cum ip̄i pus
pillo quid debetur ex donatione causa mortis: quia h̄ itas
tim ei non soluitur, est in mora, per glo. ordinā. et notatur in
l. Scia. in ver. si bone fidei. §. de donatio. causa mort. Capio
secundum, scilicet quando inducitur mora cum eo qui des
bet in diem et in loco. Debes dicere q̄ aut ante diē est. nata
actio et obligatio contra debitorem. et tali casu euentus dici
constituit quem in mora. l. mag. C. de contrabē. et commit.
stipula. de iure emp. l. si extra de loca. c. potuit. Itua reci
pit tres limitationes. Primo nisi tempus adiectu ad diffe
rendum solutionem sit paucum: quia tūc extremitas illius
temporis non constituit in mora debitorem. l. hoc est quod
voluit Bal. in l. si mibi et tibi. §. si quis seruos. de legat. i. per
illum textum. Ille textus probat hoc in vltima voluntate:
sed in bone fidei cōtractu idem est. l. infamia. §. in operis
Item fallit nisi vna cum adiectione diei debens pecuniam
fecerit pactum, q̄ debeat sibi ad memoriam reducere quas
liter pecunia debetur per eum tali die solui. Tercio, est sin
gularis in l. si stipulatus. circa princip. in l. cum quid age
tur. iuncta glo. super verbo, certa die. de verbo, obligatio.
Item fallit nisi ipsa dies effectus variabilis ad nutum promi
ssoris: quia tunc interpellatio illa non constituit in mora, di
cta. l. stipulatus. ver. quid si ab initio. iuncta glo. sua. Vltima
fallentia sumitur ex verbis Barto. in l. item illa. de consti.
pecu. Aliquando vero ante diem nō est orta obligatio nec
actio: tunc euentus dici non constituit quem in mora, et ra
tio est: quia inducta ad vnum finem non debet alium ope
rari. l. legata inutiliter. de leg. i. et de adimen. lega. et de verb.
signific. c. transmissa. Alia ratio est quia reputat leg. absur
dum quod vna die quis sit obligatus, et eadem die quis sit
in mora. §. de solu. infamia. de inutili stipula. ad fin. Tertium
est quando constituitur in mora debitor cōditionalis. Di
cendū. Euentus cōditionis in mora non constituit sed opus
est interpellatione. Casus est in l. si penū. §. quādo dies leg.
ced. iuncta l. hec verba. §. de lega. Et omnes rationes quas
supra feci de debito in diem potes deducere ad debitū sub
cōditione. Reliqua ad hanc materiam vide probata in l.
quoties in diem. et d. l. si stipulatus. §. de verb. obligat. per
Ang. in d. l. si in stipulatu. per Bart. in l. quod te. si certum
pet. Et hic ad ea que digi bēri de commissione more edē
da sunt tria. Primum q̄ solet dubitari. Nunquid interpel
latio que habet debentem cōstituere in mora debeat fieri
in iudicio. Dic quod extra iudicialis interpellatio sufficit
ad moram inducendam. glossa ordinaria in l. qui Rome.
§. heredes. de verborum obligatio. Fallit hoc nisi id quod
debetur iudicis officio nobili debeat non iure actionis:
quia tunc requiritur iudicialis interpellatio facta litis
cōtestatione. Ita est casus in l. postularem. de damno
infect. Ad cuius tamen declarationem vide dominū Bal.
§. de iurisdic. om. iudicū. Cū Secundo adde quod quem
admodū superius digi q̄ dies est expressa interpellat pro
homine

homine, ita etiam tacita. Glo. ordi. in l. si mora. solu. matr. Et ratio huius est: quia nota est regula tacite et expresse cas dem esse naturam: vt. l. cum apud. f. si cer. pet. r. l. qui ad cer. tam. f. loca. Circa istud de vno dubitatur, scilicet nunquid dies ab initio adiecta in stipulatione sit certa, que tamen effici potest variabilis ad naturam creditoris interpellat debitorum et eundem in mora constituit. Exemplum. Promitto tibi decem vltima die mensis: a tunc post tui petitionem des termino: nunquid illa certa dies constituitur debitori in mora? Bar. posuit in l. cum ita stipulatus sum mihi o. Proculus. le. de ver. obli. r. ibi dicitur quod quauis quis sit variabilis tantum in vno nihilominus peccat. Casus est in l. si. p. preterea. circa si. C. de iure dot. Debes scire quod cum mulier marito promittit dotē debet intra biennium soluere: si intra biennium non soluerit, mulier est in mora adeo quod tenetur ad interesse et fructus. Dicit postea text. in f. quauis consiluat in mora nihilominus maritus potest petere ante 26 biennium. Hunc venio ad purgationem more: circa quam dedi tibi certas conclusiones, a quibus non est recedendum. Et vt hoc materia reddatur subtilior: sic incipiamus. Quod libet mora committitur aut per actorem aut per reum. Hunc capiamus quando sit purgabilis mora commissa ex parte rei. Et quo ad illud capiamus istud membrum, quando in conuentione extraiudiciali dies est et pena an mora in quam incidit ipse reus sit purgabilis vel non. Exemplum. Promitto tibi per stipulationem decem tali die soluenda: si non solui, promitto decem a nomine pene: si in mora an possim postea purgare. In hoc sunt due opinionēs. Prima est communis in glo. Dyn. r. Bartol. b. c. r. in l. si infulam. de verb. obli. r. tenentur tali casu moram non esse purgabilem. per l. magnam. C. de contrahen. r. committit stipula. Ad idem l. si. f. de adimen. legat. Sed illa leg non dicit quod si reus velit emendare moram tunc tenetur pena: sed solum dicit quod obligatus in diem. Unde illa leg non facit ad propositum. Alleg. in secundo fundamēto. l. traicte. f. de illo. de act. r. obli. r. vbi dicitur quod purgatio more non admittitur, vbi est dies et pena. Sed potest responderi duplici modo. Et primo quod ille text. vt apparet ad principium legis, non loquitur in pena vera, sed que succedit loco interesse illius, qui mittebatur ad recipiendum pecuniam. Et secundum respondet deo, quod ideo non est purgabilis mora: quia non solum fuit vnica mora ex lapsu diei commissa: sed fuit geminata: vt in c. extra de pac. r. aut. itaq. r. aut. vnde sumitur. C. commu. de suc. Alleg. tertio. l. i. f. de pe. leg. vbi dicitur quod legis pena annuo quolibet et circa diem cuiuslibet anni soluetur et si dicta die non fuerit facta solutio: an mora possit purgari? Dic quod non. Ita videtur esse in conuentionibus, per l. i. in f. C. de don. que sub modo. r. pactum inter heredes. C. de pactis. ideo respondeo quod illa loquitur in vltimis voluntatibus, in quibus mora non purgatur, vt heres hoc beneficium purgationis sentiens sibi sublatum celerius voluntatem testatoris egeat quod facere debet: vt l. negare. f. quem admodum. testamen. aper. Quarto inducitur text. l. i. C. de iure emphyteot. vbi quod si vltima die non soluitur canon incidit in penam quod statim potest a dominio expelli. Querit textus, nunquid omnimodo nulla obstante exceptione puniri poterit pena expulsiōis. Et dicit quod sic. Sed respondeo quod vbi sunt dies et pena adiecta a lege eo casu mora non est purgabilis: sed illa non est bona: quia mitius agitur cum lege quam cum homine: vt l. si cum dies. f. si. r. l. Celsus. in princip. f. de in diem addict. non gratia solutionis differende, sed gratia obligationis multiplicande: quo casu purgatio non admittitur. Sed ista solutio etiam non est bona: quia in hoc casu eadem est ratio que est in eo casu quo dies certa adiecitur gratia multiplicande obligationis sicut differende solutionis: quia vtroque casu constituitur debitor in mora. Et ita debet esse eadem dispositio, vnde delictum quod purgatio non admittatur. l. a Titio. de verb. obligatio. r. illud. ad leg. Aquil. Quare fuit solutio tertia, scilicet quod ibi loquens per verbum, omnimodo, patitur hanc limitationem, scilicet nisi emphyteota velit moram purgare soluendo: quia tunc creditor cum expellere non potest, per c. potuit. extra de loc. vbi est textus precipue in emphyteota ecclesie, volens post lapsum temporis ad soluendum dari posse celeris satisfactione purgari moram: pari ratione idem esse debet in emphyteota priuati. Sed ista equiparatio non est bona: quoniam in emphyteota ecclesie concurrit

rit duplex ratio, que non concurret in emphyteota priuati: quia ibi loquitur primo de equitate canonica, que in quantum potest eluit penam: vt in c. cum dilectus. de arbit. r. c. scientia. extra de penis. Secunda est quia emphyteota ecclesie habet minus tempus ad soluendum quam emphyteota priuati: ideo iustius est vt moram purgare possit. Item nemo ergo quod in conuentionibus extraiudicialibus, in quibus est dies et pena, non admittitur purgatio, per l. i. C. de iure emphyt. Adde. l. qui Rome. f. Callimachus. in secundo respon. de ver. obli. r. vbi text. dicit quod ad eundem cursum vsurarum non admittitur purgatio more post diem elapsam, sed vsura est pena: vt. l. qui sine. de neg. gest. r. l. lecta. si cert. pet. ergo r. Ad idem est bonus tex. intelletus, prout iacet. d. l. si ita stipulatus sum mihi o. Proculus. de ver. obli. r. nisi glo. illum destrueret. Sed rationes assignari possunt, quod ista conclusio non sit vera: et primo vbi dies est et pena in conuentionibus extraiudicialibus mora sit purgabilis potius quam tacita que sit per lapsum diei. Ita probatur in l. si fruum. f. sequitur. f. de ver. obli. iuncta l. Titia. la. f. f. vsuras. de leg. f. Sed certum est quod interpellatio expressa non excludit purgationem more ad hoc vt fiat euasione: vt. l. qui Rome. f. flauius. f. de ver. obli. r. l. debitor. f. de vsur. Ergo sequitur quod multominus debet excludere interpellatio, que est minoris aut saltem paris pene. Alia ratio potest esse ista. Tacite et expresse appositionis diei in conuentione extraiudiciali par debet esse virtus. l. qui ad certum. f. loc. Adodo si per stipulationem extraiudiciali promittitur factum successuum: non est dubium quin ipsa extraiudicialis conuentione vt fabricatio vnius infule habet in se diem tacitā: hoc est habet in se expresse tacite illud tempus intra quod illud opus fieri poterit. l. cōtinuus item. f. qui infulam. r. l. si stipulatus essem abs te. de ver. obli. Sed non est dubium quod illud tempus tacitum non excludit purgationem more ad euasione pene: vt. l. si infulam. de ver. obli. Ergo sequitur quod nec debeat excludere lapsus diei more purgationem. Sed responderi potest dicendo quod d. l. si infulam. vult quod admittitur purgatio more: ad exclusionem purgationis interesse quod non est mera pena. Ideo teneamus quod lapsus diei in his excludat purgationem more. Saltem hec regula in multis casibus. Et primo quando sine consensu sit quod ipsa mora purgari possit. l. post diem. f. de le. con. in l. commissorie. C. de pact. inter emp. r. l. Emilis. f. de mino. r. l. Celsus. ver. si autem. f. de arbit. Secundo fallit quando pena est expresse ab homine: dies vero subintellecta a lege: quia tali casu lapsus non excludit facultatem purgandi moram ad liberationem istius pene. l. si cum dies. f. vlti. f. de arbit. Tertio fallit vbi quis vult non purgare moram suam sed alienam, quam si non purgaret damnum sentiret. Casus est in l. si lancinus. C. de fideiussor. r. l. fideiussor cuius. fin. vnam lectionem. f. de doli except. fallit quarto nisi hec conuentione facta sit circa preparatoria iudicii: quia tunc purgatio more admittitur non obstante lapsu expresse diei. Casus est in lege nostra. Quinto fallit vbi quis iuste ignorat et diem et penam in contractu vel conuentione extraiudiciali appositam: quia tunc ex benignitate ope restitutionis in integrum potest purgare moram. l. cum filius. f. in hoc. de verb. obli. r. in l. i. in glo. f. C. de iure emphyt. Exemplum pone in herede qui potest pretendere iustam ignorantiam eorum que gesta sunt per defunctum. c. si quis in his. de reg. iur. in v. r. l. qui in alterius. de reg. iur. Bene facit pro hoc glo. c. si vasallus feudum. r. c. vasallus feudum. si de feu. fue. controuers. inter do. in vlt. feud. fallit sexto vbi debitum quod promissum fuit sub pena non esset liquidum: quia tunc purgari potest mora ad euasione pene post terminum lapsum si solum fuerit debitum iam liquidatum, in l. si a tuliberi. Septimo fallit vbi quis promississet pecunia non soluta ad talem diem dare pignus: quia tunc admittitur purgatio more: potest debitum post illum diem solui ad cuius talem penam dationis pignoris. in l. quis. que apud alios quos incipit, Callipodius. f. de solutionib. de cuius legis intellectu ad plenum posuit glo. or. in l. Titius. f. de pigno. act. Octauo fallit vbi in ipso actu dies vna cum pena expressa mittitur ab homine eo pari modo quo tacite inerat in eodem actu subintellectus a lege: quia lapsus diei non excludit facultatem purgandi moram. Exemplum dicit tibi. f. sententia iudicis seu arbitri condemnatoria habet in se diem quatuor mensium a lege ad soluendum. C. Adodo pone quod

Iudicio. Roma. in primam. ff. veter. part.

ipse indeg hinc arbitri condemnauerunt eum ad solvendum intra quatuor menses: post lapsum istorum quatuor mensium poterit venire ad solvendum principalem sortem: quia expressio rerum que tacite insunt nihil operatur: ita videntur L.yn. et Bald. in l. si arrogator. j. de adopt. et idem Bald. ita concludit in dicta. l. si cum dies. §. fina. et d. l. Celsus. j. de arbi. Et ita Aug. in d. l. si insulam. de verbo. obliga. Solus Bartol. voluit distinguere quod aut dies ista tacite a lege subintellecta exprimitur a iudice: tunc lapsus diei vel tempus non excludit facultatem purgandi moram: quia si arbitri voluisset minus tempus apponere potuisset: quoniam arbitri sententie sue eque sue inique standum est: vt. l. diem proferre. §. fari. j. de arbitri. Pro qua conclusione videtur glo. ordinaria. in l. cum qui certum. §. j. de verb. obliga. Sed attendendum quod hec opinio est falsa concludendo quod idem sit in arbitro, quod in iudice. Et probemus ergo Bart. In arbitro: certum est quod non sunt maioris potentie verba arbitri quam testatoris: sed certum est quod si testator expressisset id tempus quod a lege subintelligitur, non excludisset facultatem purgandi moram: quia regula est, quod expressio testatoris eorum que tacite insunt nil operatur: vt. l. hec verba. de leg. j. et sic non est maioris potentie verbum arbitri quam contrahentium, quod in simili nil operaretur: vt. l. recte. C. de fideiuss. ergo sequitur quod in arbitro idem esse debet. Et ratio sic. Non potest negari quod sententia arbitri non habeat regulam instar sententie iudicis: vt in l. j. de arb. ergo si vera est regula in iudice idem in arbitro. Non obstat ratio sua videtur, quod si arbitri potuisset minus tempus inde supplere, dico quod non est verum. Probo. Aut enim ipse arbitri minus tempus in condemnatione dat cum cause cognitione. Tali casu et in iudice et in arbitro est idem: quia tunc leg illud non supplet. l. j. de re iudic. et in c. quod ad consultationem. extra eodem. Unde si indeg videns eodem natum opulentissimum, condemnat intra decem dies: sic non indiget maiori dilatione, et leg non supplet. Alterius autem iste terminus interponitur ab arbitro sine cause cognitione: et tali casu cum arbitria sint redacta ad instar iudiciorum: id quod in iudice statuitur, debemus dicere in arbitro: vt in l. iij. §. si condemnatus. de re iudic. Sed ista nihil ad responsum. Non enim sumus in casu illo, nunquid minus tempus possit ab arbitro statui vel non? Unde concludo quod si casus in arbitrio condemnatus vult post tempus sibi datum moram purgare potest. Et ultimo fallit quando est dies et pena: que quidem non est perpetua, sed tantum duratura, quam tam mora durat: quia tunc purgatur mora quo ad euadendam penam futuram non preteritam. L. fanticus. C. de iudic. l. si pecunie. ad finem, vt in posses. legat. et in c. ex literis, extra de constitutionibus.

Summarium.

- 1 Obligatio fideiussoria non potest obligationi, que nulla est accedere.

Si seruus. Cui obligatio principalis est nulla etiam accedens fideiussoria non potest subsistere. b. d. C. not. quod obligatio fideiussoria non potest accedere obligationi que nulla est omni respectu. Et idem nota, si alio quo respectu sit, sed non in totum: vt. j. eo. tit. l. an arceillus.

Summarium.

- 1 Observatio partialis in stipulationibus iudicialibus preparatoria concernentibus non liberat ab obligatione totius pene.
2 Partialis satisfactio quam debitori afferat utilitatem.
3 Debitum pluribus particulariter afferat utilitatem, particulares actiones inducere.
4 Adimplendum ad conditionis purificationem si in certa specie consistat: potest commode per unum ex pluribus debitoribus adimpleri: secus si in specie incerta.
5 Satisfactio in parte non prodest si debitum consistat in faciendum.
6 Ad datio vel factum est in obligatione partis an impletio

afferat commodum in parte certa.

- 7 Solutio vel satisfactio facienda diuersimode consideratur.
8 Obligatio generalis et alternatiua equiparantur.

Si plurius. Stipulatio iudicialis continens in se factum diuiduum committitur in solidum ad penam, etiam si in parte solum non fuerit adimpleta: licet de equitate obstat exceptio, quatenus tenus est facta impletio. hoc dicit. C. not. primo in stipulationibus iudicialibus preparatoria concernentibus observatio in parte, non facit quin pena in solidum de rigore committatur. C. no. secundo quod in hisdem stipulationibus observatio particularis causat exceptionem doli non solum respectu partis non observate: sed etiam partium observatarum respectu pene integre. C. no. tertio ex eodem quod observatio eius quod principaliter est promissum pro parte anfert de equitate, licet non de rigore obligationem pene pro parte pro qua observatio facta est. C. no. ultimo quod oratio pluralis seu copulativa de rigore in concernentibus iudiciorum preparatoria in singularitates non resoluitur: licet de equitate sic. Et idem. j. de conditio. et demonstratio. l. falsa. §. vltimo. j. de conditio. institutio. l. j. in glo. iij. que querit an pluralis locutio resoluitur in singularitates suas. Dic quod de rigore iuris non resoluitur, et tali casu pluralis oratio non resoluitur. Exemplum ubi fideiussor promiserat representare tres, et omnes interessent ad defendendum: et sic ad unum effectum. Aliquando copulat ad effectus diuersos, et tali casu resoluitur in singularitates suas. Ita est casus in iuribus allegatis in glo. l. penulti. de conditio. institutio. C. glossa magna hic habet tria membra principalia. Primum est istud, an impletio eius, quod est in conditione pro parte facta offerat utilitatem aliquam? In hoc primo quesito glo. ponit quinque conclusiones, quarum prima est talis: quod cum id quod est in conditione venit implendum ab uno vni vel ab uno pluribus impletio partis nullum commodum affert ad producendam actionem. In hoc est text. in l. qui duobus. et l. cui fundus. j. de conditio. et demonstratio. Exemplum, ponit. Et ego Titio fundum si heredi meo decem dederit. In conditione sunt decem, et debet impleri ab uno, scilicet legatario, vni, scilicet heredi. Probo ponit quod soluit quinque, et sic vult medium fundum. Iurisconsultus decidit quod impletio illa particularis non producit actionem. Et secunda conclusio est cum quid, quod est in conditione, venit adimplendum a pluribus vni, particularis impletio vnius circa hoc, quod consistit in pecunia producit actionem in parte. Laus eius est in d. l. cui fundus. Tertia conclusio est ista, et cum id quod venit adimplendum ad purificandam conditionem consistit in specie certa, tunc impletio partis per unum facta affert sibi commodum in parte. ad hoc est text. in l. si stipulatus. j. de solut. Quarta conclusio est ista quod cum id per cuius solutionem conditio pluribus adiecta venit implenda consistit in specie incerta, tali casu solutio partis ab uno facta non affert commodum in parte. j. de verb. obligatio. Quinta conclusio est quod cum id per quod venit implenda conditio in pluribus adiecta consistit in faciendo impletio partis non affert commodum in parte. Ita est casus in l. si ita fuerit seruus duobus relicta libertas. j. de manumiss. etiam. Et per hoc glo. expedit de primo membro. C. secundum et questum principale est, an cum datio vel factum est in obligatione partis solutio vel impletio afferat commodum in parte certa. Dic prima conclusio est ista. Cum facta est in obligatione impletio partis non affert commodum in parte. Alleg. glo. in l. stipulationes non diuiduntur. in princip. j. de verb. oblig. Secunda conclusio est ista. Cum in obligatione consistit datio pecunie: impletio partis affert commodum in parte: licet particularem impletionem creditori suscipere non teneatur. l. si stipulatus. §. i. j. de solutio. et l. tutor. et l. Lucius. j. de vsur. Tertia conclusio est ista. Cum in obligatione est datio alicuius rei in genere solutio partis non affert commodum liberationis in parte: sed constat liberatio in pendenti. Textus est in l. si sortem. §. si decem. j. de conditio. et demonstratio. l. stipulatio. et in l. j. §. i. de verborum obligationibus. et dicta. l. si stipulatus. §. i. de solutio. et l. in executionibus. §. i. j. de verborum obligatio.

C. tertium

Tertium questum principale, scilicet, an cum due sint obligationes, una principalis, alia vero accessoria seu dependens satisfactio particularis facta respectu prime obligationis avertit commoditatem aliquam in obligatione secundaria. Glo. in hoc facit duo membra. Et pro primo accipe hanc vnam conclusionem. Cum in obligatione accessoria est pignus solutio particularis facta respectu prime obligationis non avertit aliquod commodum in aliqua obligatione ne pignoris. Casus est in l. quandiu. C. de distract. pig. i. ibi glo. **T**enio ad secundum membrum principale, scilicet, cum due sint obligationes, una principalis, et alia accessoria et penalis: satisfactio in parte respectu prime obligationis avertit commodum in parte respectu secundarie penales. In hoc accipe conclusionem primam. Non liberatur quis a pena etiam pro parte satisfaciens pene obligationi consistenti in quantitate specie certa vel incerta etiam pro parte. Hic est casus in l. heredes. §. idem iuris. §. famul. etc. in l. v. §. ultimo. j. de verb. oblig. Secunda conclusio est ista. Non liberatur quis ab obligatione penali pro parte licet quis pro parte satisfaciat ei quod est in obligatione principali, que consistit in facto: vt in l. in executione. §. pro parte. j. de verb. obligationib. licet bene dixerit in hoc casu et prescedenti ob stare exceptionem litere nostre de equitate. Tertia conclusio sit ista. Solutio seu satisfactio pro parte in obligationibus iudicialibus, in quibus est factum diuiduum, non liberat a pena pro parte de rigore: sed de equitate sic. Casus est hic. Quarta conclusio. Satisfactio in parte in obligationibus extrajudicialibus, in quibus est factum diuiduum, liberat a pena pro parte et de rigore et de equitate. Textus est in dicta. l. eadem. §. caro. et in l. in executione. de verbo. oblig. licet Bald. dixerit quod ille leges loquuntur in particularibus heredibus, non autem in ipso principali. Exemplum. Tu es debitor meus ex tribus variis causis: et promitto non petere: et si petam, promitto centum nomine pene. Ultima conclusio sit, scilicet, quod eo quidem casu, quo factum veniens in obligatione extrajudiciali, sit diuiduum, distinguitur. Aut quis non potuit adimplere partem propter inopiam: liberatur a pena pro parte, quam adimpleuit: propter contumaciam incidit in penam in totum. l. §. si cum duobus. j. de colla. bon. Ad primam conclusionem dicentem quod vbi ad consequendum legatum, aliquid quod est in venditione, venit implendum ab vno vni, vel ab vno duobus: impletio partis non sufficit ad agendum etiam ad partem. Adde quod est verum, nisi id quod est in conditione ne veniat adimplendum ab vno duobus, puta heredibus: quia tunc si vnus ex his decedat ante mortem legatarii: certe legatarius implens conditionem pro parte alterius veniens consequitur partem legati. Casus est singularis in l. penult. j. de conditio. et demonstrat. Exemplum, Si Titio et Seio decem dederis lego fundo si soluerit quings. confectur partem legati. Ad aliam conclusionem vbi dictum est, quod vbi a pluribus est quid faciendum pro impleto conditionis, debet fieri totum, nec sufficit partem facere vt quis consequatur partem: debet intelligi vbi illud factum est indiuiduum: quia tunc debet fieri in totum adeo quod faciens partem, non consequatur partem. l. si plures. C. de condit. insert. Si autem id quod venit faciendum est diuiduum: tunc si a pluribus venit faciendum sufficit facere partem, vt quis consequatur partem. l. si ita fuerit duobus seruus. §. si de manumiss. testamento. Exemplum, si Titius et Seius meorum negotiorum administratores rationem reddiderint, decem lego. Ad idem debes addere quod vbi ad implementum conditionis venit quid faciendum quod est indiuiduum certe sufficit vnum ex pluribus legatariis illud totum facere: nisi testator fuerit intentionis quod omnes facerent: quia tunc licet vnus faciat, non consequitur liberationem. o. l. si ita fuerit. in princip. Exemplum, Si Titius et Seius insulam constituerint quos volo constituere fundum lego. Istud tamen est sciendum quod vbi testator legatum factum duobus ademit sub conditione eisdem, non potest tunc testator: facere quod negligentia vnus circa conditionem adimplendam, que non adimpleatur, ab altero, vt noceat aut preiudicet alteri facienti. l. paterfamilias. j. de her. institut. Item et in hoc debes addere, nunquid impletio vnus circa factum diuiduum alteri preiudicet: Dicitur quod non nisi testator fuerit eius intentionis: vt l. si plures. C. de condit. insert. Ad secundum questum glo. dum posuit ista con-

clusionem quod vbi aliquid est in obligatione in genere solutio partis non avertit liberationem etiam in parte. Idem debes intelligere verum cum solutio partis sit vere: vbi autem solutio fieret fidei per acceptilationem: tunc solutio facta partis liberat in obligatione generis a parte. l. §. si tamen. j. de ver. obliga. Et idem est in obligatione alternatiua. l. qui hominem. j. de acceptila. Item in glo. videtur velle quod solutio partis eius quod debetur in genere inducit suspensionem petitionis alterius partis. Idem non est verum: contra casum. l. si stipulatus. §. i. j. de solutio. et contra leg. l. stipulationibus. j. de verb. obligatio. Item dicit glo. quod equiparat duas obligationes, videlicet obligationem generis et obligationem alternatiuam: allegando. l. si non forem. Adde quod regulariter bene dicit per l. cum bis. de conditio. indeb. §. vlti. Fallit in casu: quia in alternatiua promissione ambo alternatiua sunt in obligatione. l. si duo. in fi. j. de ver. obligatio. licet vnum tantum sit in solutione. Sed in obligatione generis secus: quia omnes species sunt in solutione, sed nulla species inclusa sub genere est in obligatione pura. Casus est in l. cum incertus. de leg. i. licet bene sit in conditionali obligatione vnaqueque species inclusa sub genere. l. si optio. j. qui et a quib. manumiss. Quid ad tertium questum in quantum glo. concludit, quod vbi pena accedit obligationi continenti in se factum diuiduum contentio vnus heredis obligat omnes heredes ad penam. Adde quod hoc sit verum in contractibus stricti iuris: secus in bonae fidei: quia ex maleficio vnus ex heredibus nulli alij sunt obligati preter ipsum. l. in depositi. versi. fin. cum l. seq. j. de positi. Item ista regula procedit in stipulationibus consuetudinibus: secus in pactionibus: quia in illis non obseruatio vnus ex heredibus obligat tantum ipsum: non autem est causa quod obligentur alij coheredes. l. penales. §. Julia. nus. j. ad legem falcid. Bene facit. l. si duo. §. eod. Alterius ad membrum glo. dicendum, quod vbi pena accedit obligationi consistenti in datione quantitatis vel speciei certe satisfactio in parte non liberat debitorem quin teneatur ad penam integrā perinde ac si nihil satisfecisset. Adde quod hoc est verum de iure civili: sed de iure canonico indistincte solutio partis auferit obligationem pene pro parte. Textus est notabilis extra de pen. causam. Item dum glo. querit an in ipsa obligatione vbi est factum diuiduum cui est pena adiuncta: satisfactio pro parte liberat a pena pro parte: an vero committatur integra pena. Adde quod quia ipsa questio aliquando se inuoluit die quod aut loquimur in principali promissione: aut in stipulationibus conuentionibus: et tunc adimpletio pro parte non tollit quin ipse principalis promissor teneatur ad penam integram. l. si is qui ducenta. §. qui cum ita. j. de reb. dub. Aut loquimur in stipulationibus pactionibus: et tunc de rigore satisfactio in parte non tollit quin promissor obligetur ad penam integram: sed de equitate tantum obligatur in quantum non satisfaciit. Casus est in §. si plurium. et tali casu non satisfactio vnus non facit vt alij heredes satisfaciens incident in penam. l. eadem. §. laro. j. de verbo. obligatio. Item quo ad vltimum dum glo. vult quod vbi propter inopiam superuenientem non potest quis adimplere factum diuiduum in totum vel in parte, liberatur a pena pro parte, quam impleuit. Adde quod hoc est verum: quia licet difficultas non tollat quin committatur obligatio principalis. vt l. continuus. §. cum quis. de verbo. obligationib. tamen bene inducit quod accessoria penalis non committatur. l. si vebenda. §. idem heres. j. ad legem Rhodiam de iac. et l. ij. quasi per totum. §. eodem. Ultimo nostra glo. §. dicit, quod vbi aliquis est obligatus ad certam quantitatem, si decedat relictis heredibus quilibet illorum teneatur pro parte. Adde quod bene dicit, quia leg. duodecim tabularum hereditarias actiones pro rata distinguit. l. pro hereditariis. C. de heredi. actio. Sed dubium est nunquid ipse creditor cui testator promiserat. cogatur acceptare particularem solutionem. Videtur quod non: quia ex persona heredis non immutatur qualitas obligationis. l. ii. §. ex bis. de verborum obligationib. l. cui fundus. de conditio. et demonstrat. Et ista fuit opinio quam quidam tenuerunt: et eam sequitur Lyn. in l. plures. C. de condi. insertis. Sed male dicunt et contra casum. l. siue pro fratre. in j. re sponsio. C. de negotiis gestis. et contra tectum in l. si testamento. j. de fideiussorib.

Summarium.

- 1 **P**rescriptionis exceptionem habens quo minus cōparere in iudicio teneatur: nihilominus tenetur cōparere ad eam allegandam.
- 2 **F**ideiussor de representando si defensionem suscipiat liberatur a pena non facte representationis.
- 3 **A**ctio alteri accedens illius actionis cui accedit naturam imitatur.
- 4 **A**ctio iniuriarum an transeat ad heredem.
- 5 **P**erpetuatio actionis dupliciter consideranda.
- 6 **D**ictio nisi in contractibus quid importet.
- 7 **D**ictiones tagatiue vel exceptiue sunt in contractibus cōsiderande.

Sic enim. **P**romissio facta de sistendo in iudicium cum qui dicitur tētentem seu saltem non defenditur. Et ubi in stipulatione est conditio: dies licet eueniat conditio: agita-
men non potest antequam dies veniat. Et actio vna alteri prin-
cipali accedens suam naturam amittit, et illius naturam se-
quitur cui accedit. hoc dicit tota. l. c. in principio qd
habens prescriptionis exceptionem comparere debet ad
eam allegandam. Unde non sufficit iuris boni allegatio, nisi
sequatur eiusdem probatio: paria enim sunt non esse vel esse
et non apparere. q. de testa. l. duo sunt. Et ibi. **N**ot. ibi,
vel defendam. q. de fideiussor de representando si defensionē
suscipiat a pena non facte representationis liberari vide-
tur. Et idem. C. de fideiussor. l. sancimus. **C**. in. in. s. homo
fisco. ibi. dolo promissionis perit. q. ubi representandus ante
te representationis fiende tempus dolo fideiussoris obijt,
incidit fideiussor in penam licet secus sit si debita die nō re-
presenter: quia si ante illam casu fortuito absq. suo dolo sit
mortuus, liberatur a debito representandi: vt. s. qui satisd.
cogan. l. si decesserit. cum. l. seq. **C**. in. in. cod. q. ubi stipula-
tio penaliter habet diem et conditionem, licet conditio vene-
rit ante diem ad penam agi non potest. Et ergo dies hoc
casu expectanda: licet eius expectatio sit inutilis. Et idem
i. de ver. obligat. l. in illa stipulatione si calendis. l. hoc iure,
s. si ita stipulatus essem abs te. Et plene hoc declaratur vt per
l. stipulationes non diuiduntur. s. plane. l. cum stipulatus
sim mihi. q. de iur. i. l. ita stipulatus. ubi plenissime per
Bar. et vide. s. si cer. petat. l. non omnes. ver. et cum pecunia. et
ver. seq. et c. commissa. de electio. lib. vi. **C**. in. in. s. qui iniur-
iarum. q. vna et actio alteri accedens seu inherens vel ins-
niga. eius naturam sortitur, cui adheret vel immititur: pro-
pnam autem amittit. **C**. in. in. q. eo. quod ubi actio alias ad
heredem transitoria per viam accessorii immititur alteri non
transitorie: ipse accedentes etiam non transitorie efficien-
tur. **C**. in. in. eo. ubi iniuriarum autem et q. actio iniuria-
rum et que principaliter competit licet admittatur: vt in l.
emancipati. s. emancipatus. j. de colla. bon. et l. p. rector. edigit.
s. si dicatur. j. de iniur. nō tamen transit in heredem neq. ad
heredem: nisi lite super eadem cōtestata. Et idem. j. de in-
rei iur. l. iniuriarum actio neq. herede. insita. de perpet.
et temp. act. s. non autem omnes. et s. penales. nec oriens ex
delicto intentatur contra heredem defuncti, nisi ad herede-
dem ipsum aliquid ex delicto proueniat, vel super eadem
actione sit lis contestata cū defuncto: vt in l. ynica. C. ex de-
lic. defunc. et l. furti. C. de furt. et plene ponitur in d. l. i. quod
tamen verū est de iure civili. De iure autem canonico he-
res delinquentis ex delicto defuncti tenetur: si lite conte-
stata defunctus decesserit sine ad ipsum heredem aliquid
ex delicto peruenierit siue non: vt glo. concludit extra de se-
pul. c. ultimo. q. i. episcopus. allegans text. q. i. vi. cas. si
ipsum. et extra de rapt. c. in literis. **C**. in. in. ver. nam et defunctus. q.
uis enim. q. actio descendens ex stipulatione de iudicio si-
sit de sua natura transmittitur ad heredem. Et generalis
est regula. q. quilibet actio ex contractu descendens ad he-
redem et in heredem transit: vt. j. de actio. et obliga. l. ex con-
tractibus. et l. leg. depositi. **C**. in. in. ver. nam et defunctus. q.
sublata actione que competit ad principale, intelligitur
illa sublata que competit ad accessoria penale. Et idem. s.
et l. i. circa prin. et ibi conxor. **C**. in. in. primo in ver. idem q. do-
ponimus. text. singul. et qui non est alibi: quod vt transmittitur

actio, que non transmittitur, nisi cum defuncto sit lis conte-
stata: paria sunt licet esse contestatam vel propter contu-
maciam rei licet non potuisse contestari. Idem etiam di-
cimus q. quo ad inducendam interruptionem prescriptio-
nis sunt paria licet fuisse contestatam vel non potuisse cō-
testationem fieri propter rei contumaciam: vt est casus no-
tabilis. C. ubi in rem act. l. i. **E**n autem idem sit quo ad ef-
fectum perpetuande temporalis actionis: dic vt. j. dicam.
Iste. s. quotidie allegatur q. actio alteri accessoria assumit
sibi naturam eius cui accedit. **D**onatur q. vna ciuitas vel
vnum castrum accessit vni alteri, et de duobus facta est vna;
queritur nunquid ciuitas illa accedens debeat gubernari
constitutionibus vel consuetudinibus eius cui accedit: an
vero propriis. Iste est tex. noster. Sed vos habetis glo. in
c. extra ne sede vacat. Aliam. q. i. in ca. et temporis qualis-
tas. Sed casus est in c. recolentes. in fin. extra de statu mo-
nac. **S**ecundo facit ad aliam questionem. Vna ciuitas
vel vnum castrum que ante erat sub dominio ducis vel im-
peratoris nouiter venit ad dominium pape an debeat res-
gi fm primas constitutiones: an vero bis, quibus regitur
ciuitas quibus subiecta sunt. De hoc habemus Euliel. et
Bar. in l. si conuenerit. s. si nuda. j. de pigno. actio. **M**ouet
idem Bart. late in quodā tractatu. quod intulatur. **T**ras-
tatus Lyberiadis. in rub. de vfu. ca. Do. Bart. in l. etiam.
C. de iure dot. et in l. cunctos populos. C. de summa trinita.
in summa Jo. And. in rub. de treu. et pace. in prin. in addit.
Spec. Sed conclusio vera est q. licet dicta doctorum se in-
uoluant, nihilominus ciuitas vel castrum amittit cōsuetu-
dines antiquas et gubernari debet fm nouas eius. cui sub-
ijcitur. insitu. de satisfactio. in fin. de quibus. j. de legib. Et
idem est tex. q. i. distinc. in ca. de bis. quam allegauit glo. in
c. cum olim. extra de consuetu. et c. translatio. de constitutio.
Item quidam vnus ordinis est prelati ad regendum
quosdam alterius vice. Queritur nunquid eos debeat re-
gere fm propriam consuetudinem. an vero fm ritum anti-
quam eorum, quos regit. Et predictis dicendum q. debeat
eos regere et gubernare fm priorem ritum. In cōtrarium
videtur facere glo. q. i. in ca. monachis. et glo. in cle. di-
gnum. de celebra. mis. idem concludit. **P**otes dicere q. quo
ad regimen et modum gubernandi spiritualia. glo. predicta
possunt verum dicere: sed quo ad modum gubernationis
temporalis habet locum. d. l. per prin. **I**tem est aliud.
Accedit quis vni ciuitati, in qua debet ieiunare die Vene-
ris: et in ciuitate propria ieiunare die Mercurij: fm quā
consuetudinem debet se gubernare? **T**ext. iste facit q. fm
locū, quē accedit, in c. illa. q. i. distinc. Et predicta facit. **L**in-
ter fœderum. s. cum inter. j. de pac. dot. l. si ex toto. in prin. de
leg. i. **C**. in. in. vnum ex glo. que incipit. **I**ppo iure. tollitur fm
exceptionis opē. De hoc an sit verum dic vt in l. at qui na-
tura. s. j. de neg. gest. et l. si rem ra. ba. et ibi per Bar. **E**go
plene posui in l. sequitur. s. si viam. j. de vfu. ca. Quid sit te-
nendum in proposito dicat q. ubi actio propter quam pre-
statu satisfactio ipso iure est extincta: ubi vero est excepta
ope exceptionis tali casu extinguit. Ideo bene in hoc con-
cluditur glo. nostra: quia non est dubium q. ista stipulatio
de iudicio sisti sub pena coheret principali actioni intentā-
de seu intentate si accessorium debet sequi naturam princi-
palis: ergo sententia principalis est vt extingatur ipso iu-
re ita etiam et accessoria. **S**ecundum membrum glo. in
tellect. not. s. q. actio subrogata sapit naturam eius in cu-
ius locum subrogatur. Allegat hoc in litera: postea oppo-
nit de litem veniant. s. cum predigimus. et soluit: et male vi-
det colligere. Nam actio stipulationis de iudicio sisti, pro-
pter penam coheret, non subrogatur. **M**elius fecisset no-
tare, q. accessorium sequitur naturam principalis. **E**lte-
rimus ad idem q. actio subrogata et glo. allegat plura iura,
que non faciunt proprie. **P**rimo. l. si donatio. s. sponsa. j. de
donat. o. inter vir. et vgo. sed ille tex. nihil dicit de subroga-
tione actionis sed rei. **S**ecundo. l. si j. s. Titia. j. de condi. et
demonst. etiam minus facit: quia res subrogata in nomine
facit naturam eius cuius nomen accepit. non loquitur de
subrogatione actionis sed nominis. **T**ertio allegat. **L**onos-
bus. de don. inter vir. et vgo. sed ibi loquitur de subrogatio-
ne vnus actus ad reliquum. **A**ltimo allegat. s. fuerat. insi.
de actio. in teg. multū bene facit ad hoc cui potest dare pro
concordia. l. vnica. in prin. C. de rei vgo. act. In contrariū
allegat duo que probant q. actio subrogata non sapit na-
turam

Li sterilis. s. penul. j. de act. emp. Illud dictum intelligi ve-
rum eo casu quo a principio habeo rem venalem sed post-
modum vendo tibi te sciēterita potes me cogere. I. qui fun-
dum. j. de contrahen. emp. Sed ecce vnum casum quo istā
rem vendere velim promitto tibi vendere. Adodo requis-
ro te q. volo vendere: tu facis aures fardas: qd remedium
est: q. quod possim vendere alteri: Dic quod remedium
est q. Regam te: si non respondens habeo potestātē vē-
dendi. **¶** **Req.** est singularis in l. qui Rome. s. coheredes. de
verbo. oblig. Bene facit. l. vlt. de iure empby. Sed nūquid
possit quis pacisci vt sibi liceat rem suam vēdere: dic quod
non: quia hec consuetio nō valet. l. vlt. j. de pac. Et ratio est
quia rei sue debet esse libera alienatio. in re mandata. C.
manda. l. non vsq. adeo. s. si quis a parente fuc. ma. **¶** **Item**
ponatur q. dicta constitutio sit q. si quis velit rem propriā
vendere cogatur eam vendere per prius consanguineo q.
alteri: vel consorti vel vicino. Adodo quidam habet rem ve-
nalem consanguineus offert pro precio. c. alij offerunt. xx.
an cogatur consanguineo vēdere. **¶** **Donatur** per Jo. And.
in addi. Specu. in titu. de emp. a vend. s. nunc dicendum.
ad finem. cuius determinationem sequitur Bald. in l. ij. C.
de rescind. vendi. Dicunt in locis predictis: recte q. potest
vendere magis offerentibus exclusio consanguineo vel vi-
cino minus offerētē: **¶** **ex** q. constitutio illa debet in dubio
intelligi videlicet pro eo precio quod reperiet ab alijs. Ali-
legat tē. in l. fima. magine in ver. a. si quidem. C. de iur. em-
phyteo. **¶** **Item** tamē hoc procederet nisi ipse venditor in-
tendens fraude hoc fecerit q. ipsi magis offerrent: quoniā
fraus sua sibi prodesse non debet. l. ij. venditor. j. de in diem
adde. **¶** **Item** ergo intelligo hoc verum dummodo is qui ha-
bet rem venalem nunciet consanguineo se magis reperiri
ab alijs. **¶** **Habet enim** necesse hoc facere. j. de in diem adde.
Licit autem. l. i. necesse. **¶** **Item** promitto tibi vendere pro
eo precio quod ego reperiam ab alijs. Adodo vnus poten-
tissimus vult emere: a offert quantitatem paruum alij nō
sunt offerre eā non displicentē: venit vnus: dicit: vende
mibi pro precio quod obtulit ille potentissimus. Dicendū
q. non teneatur: licite se excusat. **¶** **Item** conclusit Bar. in l. si
pater dotem. in fi. j. de pac. do. quod est notandum. **¶** **Ue-**
nio ad naturam dictionis nisi: a. aliarum conjunctionū vel
conditionum exceptinarum: super quibus dic q. dictionū
alique sunt tagatine: alique vero exceptiue. Tagatine
sunt iste. dūtagat solū. c. de quibus in l. si quis ius dicē. in
prin. Dictiones vero exceptiue sunt tres preter. preter q.
que ambe supponunt pro eodem: tertia est dictio nisi. **¶** **Que-**
ritur ergo de natura dictionis preter a consequenter pre-
ter q. In qua dicas quod aliquando ista dictio preter. adij-
citur alicui non contento sub precedentibus verbis vel sub
precedenti genere: tali casu stat implicatio. l. seio. s. vgo
ri. j. de an. lega. **¶** **Exemplum** lego tibi librum. s. veteris pre-
teri. C. a. lego. ff. vete. a. lego. C. Aliquando vero adijci-
tur q. quod sub precedenti genere vel sub precedentibus verbis
continetur: tali casu stat exceptiue. **¶** **Casus est** in l. nam qd
liquide. circa fi. j. de p. c. lega. probatur. j. de pignori. actio. l. i.
ad fin. **¶** **Exemplum:** lego tibi omne penum preter vnum quod
Rome habeo: in legato penū veniūt illa que sunt apta ad
potum vel esum. j. de penū legat. **¶** **Adodo** ad propositum si
lego tibi omne penū preter vnum: sub hoc legato pena nō
comprehenditur vinum: ideo non venit legatum vini.
¶ **Hec sunt vera** q. iste dictiones apponunt in cōtractibus
a vltimis voluntatibus seu dispositionibus. An autem ve-
niant exceptiue an vero inclusiue. **¶** **Exemplum:** papa dicit
sic. preter obtento beneficio volo q. possis duo incompas-
sibilia retinere: nunquid inducat dispensationem in primis
obtentis si duo prius obtinebat. **¶** **Dr.** de hoc vt not. Innoc.
in c. dudum. ad fi. extra de electio. **¶** **Uenio** ad dictionem
nisi. **¶** **Hanc materiam** posuit hic Bart. a per prius Suli. de
Lu. C. l. yn. in l. actione. C. de transac. **¶** **Dr.** in regul. pactum.
de regul. iur. lib. vi. **¶** **Joan. Andr.** in addi. Specu. in titu. de
despon. s. i. circa principium. **¶** **Et quia** hec dictio nisi. quan-
doq. apponitur in cōtractibus. quandoq. in vltimis vo-
luntatibus. **¶** **Dic** vt hic per Bartolum in fine. C. **¶** **Not.** ad
dandum est. q. queritur hic per Barto. nunquid ista dictio
nisi. inducat conditionem: videlicet adeo q. actus sit in su-
speso an vero inducat resolutionem. **¶** **In hoc** Suli. de Lu.
a Jac. Butr. sunt contrarij. **¶** **Bart.** ponit ad plenum eorum
opin. in quibus diebus. s. quidam Titio de cōdi. a demon-

T Hec ordi. iuris civilis posuit in l. ordinationum fore. s. editio. i. de act. e. obli. ibi aliquoties Bar. Sed bodie ha-
bemus casum in c. preterea. egra de appell. vbi dicit q. ista
dictio nisi, fiat conditionaliter. vt si dicit in de egra communi
cote nisi intra decem dies solueris: ante q. tempus culpa non
est nec alia punitia committi potest. c. Romanus. c. caueat.
egra de sent. egra commu. Et ratio est quia tractus futuritatis
potius non spectat ad iudicem. l. i. s. i. de vsur. et per Joan.
And. in c. nostra. egra de sepul. l. non quoadmodum. i. de
iud. Supra posui q. traslado facer dotio necesse est vt legis
traslado fiat. Ad hoc sui interrogatus q. quida Judei conser-
si sunt ad fidem catholicam: isti die erant Judei cotra-
runt matrimonium in casu prohibito secundum nos per
missu secundum eos an debeat illud matrimonium dissolui.
Dic q. non. per. c. gaudemus. et in c. quanto. egra de dis-
sol. Judei soli casu fallit regula. c. traslato de consti. r. as-
tio est quous Deus coniungit.

Summarium.

- 1 Promissus in iudicio sisti, debet in eadē causa et quali
2 tate representari.
3 Difficultas exactionis superueniens in representando nō
4 excusat fideiussorem a representationis onere debito.
5 Privilegium principis motu proprio concessum an profit
6 quo ad item pendente.
7 Privilegium lite pendente impetratum an quo ad illam
8 item profit.
9 Constitutio noua an aliquid operetur quo ad inchoata,
10 Princeps potest facere qd privilegium nouiter concessum
11 trahatur etiam ad causam.

Siquis quemq̃. [¶] Qui pro-
nem in iudicio sistere tenetur cum in eadē can-
sa sistere quo ad forum: licet non quo ad facul-

tatem exactionis. b. d. cū principio. l. sequentis. ¶ Not. p. 1
mot. q. si seruus in iudicio fisci promissus est debet in eadē
causa i. qualitate fisci. vt. s. si ex noga. cau. aga. l. i. i. i. t. 2. c. m.
promittitur fisci libera persona. ¶ No. secūdo q. reus fisci
promissus debet fisci in eodem loco vel illo non deteriore
in quo representandū erat promissio facta. representatio
ergo facta in foro diuerso a primo i. deteriore facit nō vide
ri quem in eadem causa fisci vel in eadem qualitate repre
sentari. ¶ Not. tertio sibi licet enim difficultio. q. difficul
tas exactionis superueniens in representando, non tollit
quin fideiussores teneatur in eadem qualitate representari:
quo fit vt ad hunc effectum penam non incurrat. ¶ Gloss.
in. l. qui autem in princ. ponit vnum. q. principes possit ali
qui concedere privilegium vt in causa sua non iuret de ca
lum. 3. i. d. videtur absurdum ex eo quia privilegium vt
in causa sua non iuret de calum. videtur absurdum: ex eo
quia privilegium tale concessum dat occasione delinquenti
d. l. que conuenire. i. de pac. dot. q. autem detur occasio de
linquendi patet q. posset facilius mille lites mouere quan
tuncq. palam in iudicio: quod non faceret si iuramento astring
eretur. Et hinc dubitatur an valeat consuetudo. Statui
mus q. in causis non prestetur iuramentum calumnie: Di
cas q. sic quia si potest pars. vt. l. ij. §. sed quia. c. de iuram.
calum. multo magis principes. ¶ C. ap. secundam partis
calum. glo. que dicit q. privilegium principis motu pprio
alieni concessum prodest quo ad litem suam pendentem.
Idem dicit glo. in d. l. si quis postea. i. de ind. hoc tamē non
videtur verum ex eo q. motus proprius principis operat
hoc tantum. q. concludit super subreptione: vt est casus
in. c. si motu proprio. de preben. in. vi. Item i. aliud de quo
in. l. iij. in princ. s. quod quisq. iur. q. autem operetur i. tras
hatur ad litem pendentem non reperitur in iure: proprius
inducit dilationem gratie vel privilegij. Ita est casus. de
prebend. c. si pluribus. lib. vi. igitur in proposito dico q. si
principis motu proprio alieni concesserit. vt in illa causa iu
ret de calumnia etiam extendetur ad litem que pendebat
quando privilegium concessum fuit cum clausula motus
proprij c. i. §. hoc teneo conclusionem gl. quam omnes res
probant. ¶ Not. etiam q. si motus principis super inhabi
litate dispensationem inducit: vt gloss. in clem. si Tromani.

de prebend. certa tamen scientia non videt inducere dispensationem super inhabilitate. Liquidam consulebat. *De re iudic. l. i. §. i. in fi. de eger. tut. Secunda glo. est q. priuilegium lit. pendente impetratum in illa lite que petit non parit effectum. Alleg. d. l. si quis postea. In alleg. l. i. c. ut lite pendens. et meliorem text. in l. tuto. petitus. j. de excusa. tuto. et in aut. vt in medio lit. non fieri. C. ano. possint allegare. causam que extra de testib. c. dilectus. vt lite pendens. C. dudum. extra de priuileg. Stat dubium nunquid hoc sit verum q. ipsum priuilegium non conceditur simpliciter sed per constitutionem per. In nouiter factam. Aduerte q. oportet te prius sententiam glo. que non est alibi. q. priuilegium quod concedit constituto vel. In nouiter edita in omnibus fortitur natura ipsius. I. seu constitutionis et amittit naturam priuilegij. Ita est glo. in premo de. in per. de cetero. Adhodo sit dubium an priuilegium proficiat illi qui ignorat hoc fibi competere. C. ano. habent casum in c. quia contra. de concess. preben. lib. vi. Legiste per Sula. et Bar. in l. i. §. de consti. prin. Certe in priuilegio quod concedit constituto siue leg hoc non habebit dubium. q. istud proficiat ignorantibus. Item prodest ad aliud: quia noua constitutio facta non ligat nisi post duos menses a tempore factae constitutionis. in aut. vt fac. no. constit. in rubro et nigro. C. ano. extra de consti. c. cognoscentes. Et in d. proe. de. priuilegij statim ligat illum qui contrahit cu priuilegiato: vt ex se apparet. Hoc fallit quando priuilegium conceditur per legem vel constitutionem. Debes dicere q. etiam in hoc membro verificatur conclusio glo. q. ad causas pendentes constituto nouiter edita non trahitur: vt in aut. vt cit. de app. cog. §. i. et in aut. in medio lit. non fie. §. i. Sed ad pendentes causas constitutio principis cum clausula si princeps vult trahi potest. Ita probatur in c. extra de consti. l. facimus. C. de sacrosan. eccle. ad fi. Aut est constitutio vnius dñi particularis vel ciuitatis et tunc etiam si princeps vellet. Contra hoc ad pendentes lites Bar. in l. facimus. et clarus in l. omnes populi. §. de const. et in tit. hoc que dicta sunt de constituto. vel lege habent locum in priuilegio. ¶ Tertio concludit glo. q. si princeps vult b. potestate faciendi q. priuilegium nouiter concessum ad pendente causam trahat. vt est casus pro hoc in d. c. dilectus. vt lite pendente. Adde ad glo. q. si superueniat causa priuilegij. nunquid celebratum actum inducat priuilegium quod actum. qui iam recepit consummationem. Et ecce. l. vult q. habens quinqs filios excusetur a tutela. Adhodo pone q. assumptus quique tutelam postea suscepit. v. filios se excusare vult et non potest. l. i. §. numerum. j. de excusat. tuto. Ita etiam probatur in l. i. §. qui ad manera. j. de ad. et eger. tut. Item quid e conuerso nonnulla cessante causa priuilegij cessat priuilegium: puta si princeps concessit tibi q. non tenearis ad munera personalia vel realia propter v. filios. Jo. And. dispensant bec in rega. iuris idem. de regu. iur. in mercu.*

Summarium.

- ¶ Interesse definente, an definat actio competere.

S. Illud. Et cōmitatur actio contra non fisen
tem ad interesse, fufficit ab initio inter
efficet ex poſto facto deſinat. h. v. not. ⁊ ita communiter al
legatur. ⁊ q̄ deſinente intereſſe. ſi non ceſſat damnum de
preterito non deſinat actio competere. Ald. idē. ⁊. de eden.
l. vii. exigitur. ſ. i. s. eod. l. ſi eum. ſ. qui iniuriarum. in verſ.
fin. ¶ Glo. in primis duobus contrariis non bene ſoluit
de quo dic vt hic Bart. Quo ad materiam huius. ſ. an de
ſinente intereſſe deſinat actio competere. Bar. hic in princ.
⁊ l. y. ⁊ Bald. in l. ad comparandas. C. mand. Anuſquifq̄
diſtinguit fuo modo. Hos autem poſſumus fuſe dicere ⁊ ſa
cere tres caſus principales. Primus eſt. q̄ aut agitur pro
pter maleficiū. Primo autem debemus dicere q̄ aut deſi
nente intereſſe deſinit damnum de preterito ⁊ tali caſu de
ſunt actio competere tēg. eſt. in l. ſi eum. ſ. qui iniuria. in pe.
reſpon. ſ. eo. Aut deſinente intereſſe non deſicit damnum
de preterito: tali caſu non deſinit actio competere. Text.
eſt hic. ⁊. in l. exigitur. ſ. i. de eden. ⁊. ſ. qui iniuriarū. in ſi.
reſpon. pone exemplum in ambobus dicit q̄ vbi deſinat
interreſe ⁊ ceſſet de preterito damnum deſinit actio compe
tere.

tere. Adde. l. si procuratorem. §. mandasti. j. manda. Digi se cundo q. cum definit interesse, non tamen definit damnum de preterito: non definit actio competere. Exemplum. ago contra te et c. ad mibi quedam instrumenta per que possim probare Titium mibi teneri ad decem: tu non edis: oritur actio ad interesse. Donatur q. postq. es obligatus ad interesse aduersarius meus sit sine bere de: amplius mea non interest: sed preterea habeo actionem: q. damnum non desic. Teg. est hic. Aliquando vero agitur ad interesse ppter maleficiū: tunc aut maleficiū est dolosum et quāuis definit interesse non definit actio competere. Casus est in l. i. §. rectissime. j. de vi et vi ar. per Bar. Tu alleg. l. i. §. si re. j. de pos. §. si vaf. qui po. ali. seu. recupe. in vñbus feud. Et plium. de pos. penes te rem meam: tu vendis rem istā: sic male facis. Pone q. tu redemisti et conseruas eam: definit per banc redemptionem mei deponentis interesse. Quod dolo fecisti aut ipso maleficio non est dolo: tunc definit interesse definit cōpetere actio. l. si alius. §. est et alia. j. quod vi aut clam. et in totum. §. fin. j. de impen. in l. i. vebenda. §. i. ad leg. Rbod. de iac. per Bar. Tu alleg. l. non solum. §. hec actio. et leg. hoc edicto. §. si quis alienauerit. j. de alie. ius. dic. Exemplum. pone cum viderem ignem esse in domū vicini ego domum destruxi non dolo sed bona fide: agere volo contra te et ad estimationem domus. Nunquid possum. Respondet iuriconsultus in d. §. est et alia. quod nihilominus fuisse consultā et cremata si non fuisset destructa: definit actio competere. Et per hoc est expeditum membrū primum. Aliquando vero non solum petitur interesse sed petitur pena et interesse. Et tali casu aut loquimur in pena cōventionali. Hanc materiam ponit Dy. et Bar. in l. stipulatio ista. §. alteri. l. i. §. item infero. j. de verb. obl. Aut loquimur in pena legali: tunc definit interesse nō definit actio cōpetere. Inter omnes in prin. j. de furt. l. doli. §. vlt. j. de ser. cor. l. quicumq. la. j. de act. et obliga. Aut agitur ad rem q. intererat: tali casu aut agitur actione personali aut actione reali. Primo q. agitur personali actione debes dicere: q. aliquando definit interesse facto agentis vel eius qui representat agētis personam et definit actio competere. L. siue manifestus. §. tam diu. et l. si seruus. j. de condit. furti. Adde. l. si quis vpon. §. vlti. j. de furt. Aut definit interesse meofactō: tali casu non definit actio competere. Casus est in l. et ideo. ver. j. de condi. furt. Veniamus ad actionem realem. Aliquando agere possum actione reali: q. mea interest: tunc definit interesse definit actio cōpetere. Aliq. non definit interesse: et tali casu nō definit actio competere. L. si post accēptila. j. de rei vend. Aliquando definit in ea alio modo q. factō rei: tunc definit in ea interesse. L. si autem. §. si homo. j. de rei vend. l. tign. §. vlt. j. ad eg. bib. l. electio. §. si is de noga.

Summarium.

1. Seruum in iudicio nec conuenire, nec conueniri recte posse.
2. Procurator videtur ea omnia nomine domini facere que causam nomine domini motam concernunt.
3. Administrator vel necessarius vel voluntarius an ex cautione facta durante administratione finita teneantur.
4. Actio quibus queri alteri per alterū quæritur: an ex facto procuratoris queri possit domino actio.
5. Tutor argui potest de dolo vbi locupletio: factus est.

Noties. Si stipulatio imponatur a persona nō legitima, nec ex ea dem fideiussor obligat. Et stipulatio de iudicio si interposita a procuratore ad interesse dñi refertur non procuratoris. Et administrator necessarius ad administratione finita ex stipulatione de iudicio si non conuenit: et in eundem ex executione sententie. h. d. v. §. q. ad fi. C. No. j. in bac. l. quoties. regulam seruū in iudicio non agere nec cōueniri potest. Ad idem. C. de iud. l. seruus. j. eo. tit. l. vig. cer. tis. C. No. in l. si procurator. in ver. cū alienū. q. ea que pcurator facit circa concernentia litē motam nomine dñi videtur in dubio facere nomine eiusdē. q. ex fact. tuto. l. i. §. j. plene dicam. C. No. in ea. in ver. eadem. q. stipulatio procuratoris facta in concernentibus dñm refertur ad interesse dñi non procuratoris. Ad idē. j. rem ra. bab. l. i. §. fm vñā lec.

3. C. No. in l. si tutor. q. administrator necessarius ex cautione facta durante administratione finita non est obligatus. Ad idē q. d. plene no. i. de procur. qui de euc. vbi ponit quid de cautione administratoris voluntarij: nunquid ex eadem administratione finita possit cōueniri circa idem no. in ver. si. q. ex executione sententie late contra tutorem in causa pupilli fit in pupillū: nō autē in tutore. Ad idē. C. q. ex fac. tu. l. i. §. hana. de re iud. l. si se nō obtulerit. §. tutor. C. No. in l. si pcurator. primo facit hanc conclusionem q. ex stipulatione in iudicio si non querit sine successione per procuratorem do. cum constituit actio. Ista conclusio est vera: et vltra rationem assignatam adde istā: vñ q. regula est q. ex omnib. stipulationibus pteritis per procuratorem actio do. acquiritur successione. L. omnibus. j. de pter. stipul. l. hec stipulatio. de iud. l. si. Secundo concludit glo. q. in contractib. ex tra iudicialib. alteri per alterū queri nō potest actio si velle mus examinare illud incidere in viam illam an alteri per alterum stipulati. l. stipulatio ista habere licere. §. vlt. de verb. oblig. in l. i. de inu. stipu. §. alteri. et l. certi condit. §. nūmos. j. si cer. pe. §. alit. hec regula in casu vbi alteri p. alterū stipulari nō potest: qui habet p. gl. in d. §. alij. in l. i. de inu. stip. Bar. plenius in l. stipulatio ista. §. si stipuler. j. de ver. obliga. Ista procedunt de iure ciuili: iure autē canonico alteri per alterum stipulari potest: et dicit glo. in c. quoties cordis oculus. C. No. illam sequuntur Registe vt Bald. in l. illud. C. de fac. san. eccl. in d. l. certi conditio. §. si nūmos. Sed ego als repetendo. d. §. si nūmos. dicit idē esse de iure canonico q. de iure ciuili. ar. d. c. q. nūis. extra de vsur. per locū a speciali. C. No. habet etiā conclusionē. q. stipulatio procuratoris in dubio relata videtur ad vtilitatē dñi. Ad hoc examinandū multa essent videnda. Questio gl. reducit ad istud. q. facit procurator: an videat facere nomine dñi. vel non. Scias duo mēbra. Primum: q. aliq. precedit iussus dñi specialis: vt quid faciat procurator: tunc stat dubiū. si id q. facit pcurator non exprimens nōmē dñi. vel suum an videat illū cōtractū nomine suo. vel dñi celebrasse. Casum plene Bar. ponit in l. qui aliena. §. si is qui putabat. j. de acqui. her. et est casus in eo fm lec. Dy. in l. post dotē. j. solu. matr. Et in vero conclusio est q. videat nomine dñi facere. Bal. in l. i. literas. C. manda. limitans dictū Bar. et Dyn. posuit etiā Bar. in l. i. §. vnde queritur. j. de manu. Soleo allegare. l. proinde. j. de stipu. ser. Aliq. vero procurator facit quid nullo precedente speciali mandato dñi ad faciendū illud: tūc de hoc facias tria mēbra. Aliquando vero nominat se procur. nō tñ exprimit se procuratoris nomine facere: puta ego procurator talis pteritor q. nō edifices in isto solo: vel promittis mibi procuratori Titij: tunc stat dubiū an videat facere illum actum nomine suo vel procuratorio Joannis. Solet al legari casus in l. i. nunciatio. de noui op. nunc. et l. vlt. j. de insti. Quidā tñ alleg. gl. ord. in l. quacumq. ratione. j. de pecu. Aliq. vero nominat se nomine proprio et nomine appellati no procuratoris. nō tñ exprimit quo nomine faciat: puta p mittis mibi Titio procuratori talis. Ista casum ponit not. Bar. in l. cum post. §. j. j. de adm. tut. et in l. i. §. cōis seruus. als si seruus cōis. j. de stipu. ser. Aliquando vero quis procurator: facit actum simpliciter: puta ego talem rem. Et tūc stat dubium cuius nomine facit. Et de ista facit duo mēbra. q. aliquando quis incipit facere actū nomine dñi: postmodū vero aliquid concernens illū actum inchoatū facit simpliciter: tūc aut videat residuū facere nomine dñi puta in prin. comparco tanq. procurator: nomine talis dñi: postea alios actus simpliciter facio non expresse nomine procuratorio. Bar. ponit magis specificē in l. qui mibi. j. de don. et ibi ego late. Aliquando vero procurator facit vñ actū totū simpliciter: tūc de hoc membro dic vt per Bar. in d. l. i. §. nūcia. tio. de ope. no. nunc. Et membrū tertiuū principale. §. q. aliq. procurator facit actum communiter concernentem cum et dominum: puta quia procurator habet domum cōmunem cum dño et tūc an videatur nomine domini facere et suo. In hoc habetis not. in l. vlt. j. q. ex fac. tut. vbi in tutore decidat iuriconsultus cum quid videtur nomine suo et pupilli facere: sed de tutore ad procuratorem procedit argumentum. l. si in emptione. §. vlt. j. de contraben. emp. Sed in tutore ita decidit. d. l. i. ergo idem in procuratore sumpto argumento ab equialente. Veniamus ad personam tutoris. cum quid facit: an videatur nomine pupilli facere. an suo nomine p prior: In hoc habetis tres leges principales que decidunt

hunc passum. scz. l. cum post. §. i. j. de administr. tuto. Aliam
l. ii. j. quando eg. fac. tut. tertiam. l. post mortem. §. i. j. quando
eg. fac. tut. ubi etiam per Bart. Tertia questio est de ha-
bitibus aliquid facere non nomine suo. sed nomine ciuita-
tis. puta syndicus. an videatur aliquid facere nomine suo.
an nomine ciuitatis de hoc habes. in l. iij. §. in eum. j. de ad-
mi. rer. ad ci. perti. ¶ Ultimum membrum potest esse cum
quid potest fieri eg. duplici capite vno sufficienti altero in-
sufficiēti. sit simpliciter. an videatur eg. capite habili vel in-
habili. exemplum in cōseruatoribus vrbis ubi potestas est
determinata. Bart. proposuit in disputatione sua que inci-
pit. Quidanantia generalis ciuitatis Perusine. Itē quid
in iudice qui non potest vigore iurisdictionis sue vnum actū
sed vigore potestatis sibi attributae. Immo. 7 do. Anto. extra
de prescriptio. c. cum eg. officij. Ego plene. §. di. de iurisdic-
om. iudi. l. si per errorem. Quid autem de possessore iniusto
hereditatis qui aliquid soluit legatariis an videat ut ipse
soluere an vt beres. ¶ Glo. ord. in l. si quid poss. j. de petit.
bered. Dy. in l. si a patre. C. de condi. indeb. Item cum man-
dator aliquid soluit an videatur soluere nomine suo vel no-
mine debitoris. cui aliqd mutuari iudauit. ¶ Gl. in l. pa-
pinianus. j. mād. Bart. in l. sol. l. si de destinus. 2. l. notabilis.
j. de sol. Bene faciunt que not. Bar. in l. imperator. §. si cen-
tum. de legatis. ff. ¶ Capio. l. si tutor. Gloss. est q. si tutori
7 obijciatur dolus an ipse teneat eg. dolo tuto. vel non. Cer-
tum est q. sic quando factus est locupletior. l. dolus. si eg. fac.
tuto. 2. l. sed si eg. dolo. j. de dona. Extra hunc casum habetis
gl. magnā in l. si dolo. si qs omni. can. test. No. in d. l. i. §. si pecu-
rator. §. si qs ius dic. 2. eo. vt l. nō cōtest. 2. l. non est ignotū. C.
de adm. tu. 2. l. vt j. de adm. tu. 2. l. si quid solidum. de leg. ii.
¶ Glo. fin. in l. si tutor. colligit not. an administrator eg. fa-
cto suo finita administratione possit conueniri vel conueniē-
das sit is cuius negotia administrauit per Bar. in d. l. pro-
curator. 2. est bona. l. vt j. de insti. l. seruum Titij. j. manda. 2.
Lei qui. C. quod cum eo. l. si pupilli. §. i. j. de nego. gest. l. Ju-
lianus. §. si procurator. j. de actio. empti. 2. l. cum quedam. C.
de administra. tutorum.

De feriis et dilationibus cc. Rub.

Summarium.

- 1 Tempore feriarum nemo cogitur in iudicium veni-
re. tamen veniat processui non contradicat tenet quod
actum erit.
- 2 Ferijs ad hominum vtilitatem introductis renunciari po-
test. 2. nu. 7.
- 3 Sententia in presentem etiam nō citatū an semper teneat.
- 4 Sententia lata in absentem licet citatum tempore feriarum
nulla est.
- 5 Appellare an sit necesse a sententia de iure nulla.
- 6 Occupati an 2 quando feriarum privilegio gaudeant.
- 7 Ferijs introductis in vtilitatem hominum an cōsensu par-
tium renunciari possit.
- 8 Ferijs in honorem Dei introductis an renunciari possint.
- 9 Ferijs repentinis an partium consensu possit renunciari.
- 10 Testium non rite receptorum dicta an consensu partium
probata dicantur.
- 11 Substantialia iudicij an partium consensu possit omitti.
- 12 Sententia pendente dilatione lata an sit valida.
- 13 Privilegium habens non comparendi an teneatur cōpa-
rere suum allegaturus privilegium.
- 14 Imperatoris dispositio dicitur legis vniuersalis vigorem
habere. 2. quid de principis dispositione vel contractu.
- 15 Sententia nulla licet amplius annullari non possit. nihilomi-
nus peti debet nullitatis illius declaratio.
- 16 Sententia nulla quo remedio petatur declarari nulla.
- 17 Sententia nulla an possit partium consensu roborari.

N quis Tempore messium
gatur quis in iudicio comparere. senten-
tia tamen in presentem 2 non contradicē-
tem tali tempore lata valida est. an absen-
tem nullus est momenti. hoc dicit vsq. ad

- 1 §. sed excipiuntur. ¶ Not. primo q. tempore feriarum ob
messes vel vindemias nemo ad iudicium venire cogitur.
¶ No. secundo q. sententia lata tempore feriarum in vtili-
tatem hominum introductarum partibus presentibus nō
contradictibus valida est. ¶ No. tertio q. ferijs introdu-
ctis 7 ad hominum vtilitatem renunciari potest. ¶ No. quar-
to ibi presentibus illis 2 sponte litigantibus. q. valet senten-
tia lata in presentem. quamuis non citatum. vt di. §. de in-
ius voc. l. i. ¶ No. quinto in ver. sui vero. 7 q. sententia lata
in non comparentem in ius vocatum tempore feriarum nul-
lus est momenti. Ad idem. C. quomod. 2 quando iud. l. si vt
proponas. la. j. ¶ No. sexto in ver. nec enim. preteritis factum
non posse iuri derogare. ¶ No. ultimo ibi circa appellatio-
nem. 7 q. a sententia nulla necessarium nō est appellare. Ad
idem. j. de app. l. si constat. 2 que senten. sine app. rescit. et. C.
quando pronoc. non est necel. per totum. ¶ No. q. ex eo q.
sententia nulla cassatur quatenus est de facto prolata circa
appellationis remedium. Quo autem remedio eius cassa-
tio sen. nullitatis declaratio petatur. dic vt dicam in glo. ibi
decidit etiam ibi. q. etiam ibi occupati circa rem rusticam
tempore messium in ius vocari non possunt. Itā opinione
sequuntur doct. bice. 2 etiam Canon. extra de feriis. c. vlt. se-
quantur Hostien. in summa in l. feriis. §. 2. an possint. verfic.
nūquid miles vel clericus. Inde eg. predictis apparet hāc
opinionem esse communem. licet cōtrariam eius videatur
tenuisse glo. Barto. in l. i. C. de agrico. 2 cens. lib. xi. Ideas
mus que sit verior pro opinione communis. 7 q. vt occu-
pati gaudeat feriarum privilegio. 7 acit duplex ratio. Pri-
ma quia licet miles 2 rusticus tempore messium non sint oc-
cupati in ipsa re militari vel cultura. nihilominus erant oc-
cupati in emptione. 7 gis in dubio melius est vt edicti ver-
bis generaliter loquentibus deseruiamus. vt in l. i. §. si is qui
nauem. ver. in re igitur dubia. j. de eger. Secunda ratio est
talis. Videmus in simili q. ins postliminiū quod est pro li-
bertate per captiuitatem amissa modus ad reuerisionem in
proprium territorium. quod est introductū pro his qui ad
pugna habiles erant 2 locum habet in his qui 2 si non cor-
pore 2 pugna valent tamen sapientia militari. l. postliminiū.
§. penul. j. de cap. 2 postli. reuer. Ita in proposito licet bene-
ficiū feriarum propter messes introductum sit in his qui
circa rem rusticam impediuntur. idem dicendum est in alijs
non impeditis per predicta. In contrarium videtur facere
ratio alia duplex. Prima q. privilegium concessum ratio-
ne militie 2 rusticitatis locum non habet in eo milite vel ru-
stico qui rem rusticalem vel militarem non operatur. Pri-
mum de militia probatur in l. i. C. de re mili. 2 l. ne quis. C.
de testa. mili. l. vlti. C. qui non ob. lon. temp. prescrip. Secun-
dum probatur in. c. si de treug. 2 pac. 2 in d. l. i. C. de agrico.
2 cens. lib. xi. Sed iste rationes non obstant. quia. 3. respon-
sum est. ¶ Secundo 7 not. ista glo. dum dicit de testibus et
aduocatis ad vnum scz. q. licet quis possit renūciare feriis
in vtilitatem hominum introductis in odium sui nihilomi-
nus non potest renūciare in preiudicium testium 2 aliarū
personarum que in iudicio esse necessario dignoscunt. Hāc
eandem tenuit gloss. clemen. omnes. Conuentio enim facta
inter duas personas non extenditur ad alias. l. si vnus. §.
ante omnia. ver. in summa. j. de pactis. ¶ Glo. fin. in ver. nō va-
lebit. Notandum est primo que inducitur eg. temporis bre-
uitate potest procedi tempore feriarum in vtilitatem homi-
num introductarum. ¶ Glo. alleg. ad hoc probandum. l. si
de meis. §. si de compromisso. de arbi. tu alleg. extra eo. c. vlt.
Secundo concludit glo. q. partes consensu communi renū-
ciare possunt feriis in vtilitatem hominum introductis.
Quero nunquid hoc sit verum. et questio sit ista. Nunquid
partium consensu fieri possit vt feriarum tempore inde pro-
cedat. 7 debes scire q. tres sunt species feriarum. Prime
que sunt in vtilitatem hominum introducte. videlicet mes-
sium 2 vindemiarum. Secunda species est illa que inducitur
in honorem altissimi vt paschalis Dominicalis 2c. vt. l. om-
nes. C. eodem titu. Tertia sunt repentine que in considera-
te sunt a principe propter victoriam vel aliquid gratum. 2
iste a nullo nisi a principe indici possunt. Ad propositum fa-
ciamus tria cap. 2 tres questiones. Primo nunquid ferijs
introductis in vtilitatem hominum possit consensu par-
tium renunciari. Dicas q. sic. Tex. est in prin. buius legis.
Circā bec adicias. d. l. iij. q. licet renunciatio facta per par-
tes in ipso iudicij vt non obstatibus feriis in vtilitate ho-
minum

minum introductus iudex procedat facit quod sententia sit valida: nihilominus si consentientibus partibus sententia tali tempore lata est dissensu subsequente invalidatur sententia. l. cum antea. C. de arbit. Illud ibi sequitur Bal. C. secundus articulus est. Si aliquid ferijs introducit in bono rem altissimi renunciari possit: Dicitur quod non. Glo. est in l. omnes. C. eo. Canon. in. c. vlti. de ferijs. Adde vnum quod potest bis ferijs derogare consuetudo. C. cod. l. ii. C. de ferijs. tunc quid ferijs repentinis possit partium consensu renunciari. In hoc communis opinio est quod non. Ista fuit conclusio Ido. in. d. c. de ferijs. in summa. s. an possit. in principi. Et Specu. in titu. de fer. s. vlt. circa princip. Sententia ordi. in cle. sepe. in ver. ob necessitatem. de verb. sig. Bal. hoc tenet in l. si vt proponis. la. i. C. quomo. 2. quam. iud. omnes allegant. l. quos prohibent. i. de postu. lan. Dices et tertia conclusio in glo. quod consensu partium fieri potest vt dictum testis no iurati magistratus fidem adhibeat. Tu alle ga casum de testib. c. tuis. Circa hoc querit nunquid consensu partium fieri possit vt detur fides dictis testium non rite receptorum: Bar. hic tenet quod sic. Alleg. Jm. in. c. cau. sam. extra de testib. Bar. in duobus locis et in nullo firmat. in authen. si quis in aliquo. C. de eden. l. vlt. C. de testi. Tu debes dicere quod debeat fides adhiberi per tria. Primo per glo. singu. extra de cau. posses. c. cu olim. 2. Jmo. in. c. signi ficat. de testi. 3. Domi. de Nota deci. c. xlii. Nam limitat ionem predictis adicias quod hoc procedunt nisi testes ex eo non sint legitime examinati: quod coram iudice incompeten ti: tunc consensus partium non potest operari vt faciat fidem in iudicio valido. per deci. No. 6. 4. 8. 7. Ceterum an consensu partium fieri possit vt alia que sunt substantialia iudicii omittantur. Communis est opinio quod non possit omitti per consensum. De hoc habes duas glo. Nam in authen. offeratur. C. de lit. contest. aliam in aut. de exhi. reis. s. fans. canus. Canon. habent tres glo. Nam in. c. de causis. extra de offic. deleg. Aliam in. c. si de re iudi. lib. vi. Alia est in d. cle. sepe. in verbo. necessaria. de verb. signi. 2. habent materiam in. c. de libel. obla. Specu. ad plenam in titu. de libel. concep. s. vlt. C. vltimo concludit glo. quod multa sunt que fieri non debent tamen facta tenent. Tu alleg. c. ad apostolis cam. de reg. ii. q. vii. biduum. Glo. super hoc verbo nullus esse momenti bz duo. 1. Primum quod sententia lata per iudicem dilatione pendente est nulla. 2. Pro quo alleg. l. siue pars. C. de dila. Istud recipit duplicem limitationem. Primam quod pendente dilatione iudicis non conquisit officium: si dilationis causa sit finita: quia tunc iudex potest ulterius procedere. 2. Alias est in la. filia. s. vlti. ad Trebel. in l. si quis ita heres scriptus. i. de acquien. heres. Exemplum. 2. Pone do tibi terminum. vii. dierum ad probandum: tu no expectas sed prima die probas: et sic causa dilationis est finita. C. secunda limitatio est nisi iudex velit facere quod non con negum pendente dilatione et penitus dixerim ab illo: quod tunc pendente illa iudex poterit illud facere. l. generaliter. s. de bis. per. nullo. C. de rebus credi. Bar. in. l. si. circa fin. j. de re iud. post hoc duo. Capio secundum membrum. Dicit gloss. i. q. vbi privilegium alicui competit propter quod non tenetur comparere notum est iudici citanti non tenetur citatus ad illud allegandum comparere. De hac materia digi. plene in. l. ii. si quis in ius vocat. Sed possumus duas res solut. ad dicta in. l. si quis ex aliena. s. q. ibi loquitur in eo qui habet privilegium speciale qui non tenetur comparere ad allegandum. hic vero loquitur in eo qui habet privilegium commune quod est vniuersale: quia iudex in bis que sunt iuris communis supplet ex proprio officio: vt. l. vnica. C. que def. aduo. par. Capio glo. in verbo. derogare. 2. Pone tet istam gloss. esse singularem ad vnum: scilicet. Quicquid imperator facit siue sententia proferendo inter partes: siue epistolam scribendo legis vniuersalibus habet vigorem. l. j. s. de consi. princi. l. vlti. C. de legi. instit. de iure natu. s. sed quod placuit. c. in causis. extra de re iudic. Etiam contractus principis habet vim legis vniuersalis. l. donationes quas. Dr. s. de dona. inter vir. i. de publ. l. c. far. Nunquid hoc sit verum in habente iurisdictionem inferiorem a principe sicut est prefectus pretorio et pretor habetibus similiter potestatem legis condende. Dicitur quod non. Glo. est hic multum singularis. Dicitur est quod dicimus quod licet princeps possit sua sententiam diffiniri vel interlocutoriam corrigere vel in melius reformare. cap. cum olim. de re iudicata. et cap.

cum ex literis. de in integrum restit. nihilominus hoc non est in alijs inferioribus: vt. l. iudex. j. de re iudica. c. ap. ex literis. cum simil. de offic. delega. Capio secundam gloss. super verbo. informabitur. Ista gloss. habet vnum not. in prin. suo ad quod semper allegatur. s. quod sententia licet non possit ulterius annullari: nihilominus potest peti per iudicem nulla declarari. Ad idem text. in. l. certa ratione. C. qui prouoca. non est necess. c. in nostra. de procu. Sed an sit necesse hoc petere: Dicitur quod non quia frustra precibus impetratur quod a iure communi conceditur. Iqui sub conditione. ne. s. si. j. de condi. instit. l. vnica. C. de thesaur. lib. g. in. l. j. C. de iure delib. in. l. qui se non inuiscuit. de acquiren. beres. 18. redi. Sed ultra. i. quo remedio petitur declarari sententiam nullam. que est nulla. Jmo. in. c. vlt. extra de offi. iudi. et in d. c. ex insinuatione. extra de procur. 2. Sententiam sequi Specu. in titu. de offi. iud. s. iudicis officium. in. j. col. 2. Bar. in. d. l. si expressum. j. de app. 2. Bal. in. l. j. C. quando prouoc. non est necess. dic quod in hoc proponitur per partem nobile iudicis officium. Alleg. illud in. c. in nostra. c. cum contin gat. extra de offi. delega. Tu potes allegare. d. c. cum ex literis. 2. glo. ordi. in. l. C. biographis. s. vlt. j. de admittu. 2. hic habes quod ius dicendi sententiam nullam durat annis. xxx. quia ad sententiam: vt declaratur nulla iudicis propositur officium: sed istud durat annis. xxx. vt est gloss. singul. in. l. sicut. in ver. perfectione. C. de prescrip. xxx. anno. 2. igitur ius dicendi nullum similiter annis. xxx. durat. C. Ad de ad. d. partem gloss. quo iure petatur declarari nullam id quod est nullum per sententiam nullam. l. de duas glo. que dubitauerunt vnam in. l. ex empto. s. is qui vinum. j. de act. emp. Aliam in. l. si dolo. C. de rescin. ven. Bar. plene declarat in. d. l. que sub conditione. s. i. de condi. insti. Capio secundam particulam: que est quod id quod est nullum potest peti rescindi quatenus de facto fuit. Pro hoc legiste habent glo. in. l. si minor. in princip. j. de euic. Canon. in. c. si extra lit. no 19. contest. Capio tertiam que querit. Si nunquid sententia nulla possit confirmari partium consensu: In hoc debes dicere quod aut est nulla defectu partium consensu. et potest interuenire consensus 2. sententia ipsa confirmari vt valeat vt sententia in. l. iij. s. Celsus. j. rem rat. habe. vel vt quoddam pactum: vt est casus in. l. j. C. commu. vtriusq. iud. fin. verum intellectum aut est nulla alio respectu: quia est contra. l. ius ris errore expresse: vt in. l. j. item cum contra. j. que sententia. sine app. rescin. c. i. c. cum inter. extra de re iudica. 2. tunc an possit confirmari consensu partium: in hoc videas Jac. But. 2. Bal. in. l. j. C. de iurisdic. om. iudi. dum declarant intellectum. l. si conueniunt. j. de re iud. 2. l. qualem. in ver. j. de arbit. Anum adde quod sententia nullitatis lata per arbitrum ex eo quia contra formam iuris 2. compromissi consensu partium non valida. extra de consir. vti. vel inu. c. exami nata. Preterea compromissum facit vt deberet quis iudicare vt arbitri intra duos menses 2. super arg. iuris modo pronunciauit ultra 2. contra formam iuris. De illo casu iuratus fuit do. Bal. in extremo senectutis sue in tit. de pa. cu stan. g. col. Attende tamen ad vnum: quod sententia lata contra. l. quam partes ex consensu non possunt tollere non potest earum consensu validari. extra de fo. compe. c. si diligenti. Jmo nec hoc posset etiam papa tollere vel facere. l. vniuersalem per quam statuerunt quod clerici conueniri possunt coram iudice laico: quia privilegium non habuerunt a papa ipsi clerici. sed a Deo immediate. Gloss. est singu. i. g. distin. in. c. imperatores. 2. modo sic papa non potest tollere in totum ius diuinum. imo illud vsq. ad sanguinem tenetur defendere: vt in. c. sunt quidam. xxx. q. i. licet in aliquo possit limitare 2. moderari. l. vlt. C. si contra ius vel vti. publ. l. j. s. de co stitu. princ. in glo. sed facere. l. quod clerici possint conueniri 2. tollere et ius diuinum. facit gloss. in. c. a nobis. extra de dec. Nam decime debentur iure diuino. c. tua nos. extra de deci. Ad idem. c. a nobis. c. nonnulli. extra de sent. ex commu. Jmo dicit Ab. q. nec papa posset cum consilio toto tollere: vt in. c. si quis suadete. Ad hoc hic quod partes litigantes facere possunt quod iudices procedant tempore feriato: sic renunciare ferijs. Quero nunquid hoc possit facere procura tor: partis. Istud dubium tangit Jm. in. c. cum olim. de offi. delega. Plenus Barto. in. l. fraudator. in principi. j. de bis que in frau. credit. in. l. si quis delegauerit. j. de noua. in illa glo. que incip. notoria. Ista glo. vult vnum quod consensus partium sit causa quod arbitri possint cogi ad procedendum

in ferijs. Unde vult q̄ si compromittit in arbitrio q̄ possit
procedere die feriato non sequitur q̄ inde possit cogi ad
procedendum in ferijs contra illa glo. sunt que dicuntur in
glo. que incipit. bona ratio. v3 q̄ consensus partium non
preiudicat tertio. Alleg. glo. in d. l. omnes. C. eod. que vult q̄
habeat locum in inter fe compromittentes: non autem po-
terit arcare tertium. videlicet arbitrium qui s3 est tertius
sicut testis ⁊ tabellio. Sed tu soluc. Aut iste consensus in-
teruenit ab initio dum fuit compromissum ⁊ acceptauit: et
tali casu potest cogi ad procedendum tempore feriato: quia
e3 quo ab initio cōsensit videtur consensisse fe compromit-
ti cū singulis qualitatibus quantuncq; preiudicialibus
sibi. l. Causis. q̄. manu. tit. gene. s. finat. d. dominum. ius
et t3. l. pced. s. d. ff. de pac. s. i. vero consensus ille interne-
nit post factum compromissum: et postea partes velint q̄
possint procedere tempore feriato tali casu non preiudicat
arbitrio. Glo. est in d. l. omnes.

Summarium.

- 1 **F**eriarum privilegium non impedit quominus ubi necessitas exigit vel actiones sunt tempore periret procedatur saltem exiis ad litis contestationem.
- 2 **T**utores & curatores constitui possunt die feriato.
- 3 **C**ausæ absentie non comparentis executiue possunt tempore feriato in utilitatem hominum allegari.
- 4 **E**xaminatio atrocis iniurie potest tempore feriato per iniuriam committi.
- 5 **C**ausa matrimonialis vel dotalis an possit die feriato cognosci.
- 6 **S**ententie executio an fieri possit tempore feriato.
- 7 **P**robationis facultatis periculo imminente an possint notwithstanding quocumque tempore feriato testes produci.
- 8 **D**elictum probari potest per instrumentum ad testes relatum.
- 9 **J**udex non indicat de his que videt et priuata persona.
- 10 **J**udex pro tribunali sedens potest coram se delinquentem vocare & punire.
- 11 **C**ausas plures quibus tempore in utilitatem hominum prodeci potest.
- 12 **S**ententia excommunicationis an die feriata ferri possit.

§. Sed excipiuntur. Ubi actiones sunt morte vel tē

pore periture, procedi potest tempore feriato in utilitatem hominū vsq; ad litis contestationem: ultra vero non parte inuita. Et certi sunt alij casus in quibus codē tempore procedi potest. Et forte ob messes vel vindemias ex consuetudine loci statuitur. h. d. vsq; ad l. p. d. c. ¶ No. q. l. i. l. i. s. c. testatio que temporalem actionē recedit perpetuam potest fieri tempore feriato in utilitatem hominum. Tbi enim iustat necessitas: ferie non attenduntur. extra eod. cap. fin. ¶ No. in eo. ibi dilationem omnino ex q. cum quid conceditur ob necessitatem eatenus concedi intelligitur quatenus causa necessitatem inducens sit sublatā. ¶ No. vlt. r. i. s. ad rationē. j. de iudi. l. c. d. i. n. r. e. s. t. i. t. u. t. s. e. d. i. c. t. u. s. ¶ No. de offi. p. l. i. s. e. n. a. t. u. s. ¶ No. in l. e. a. t. q. t. u. t. o. r. e. s. i. c. u. r. a. t. o. r. e. s. c. o. s. t. i. t. u. t. p. o. s. s. u. n. t. i. n. d. i. c. t. o. f. e. r. i. a. t. i. s. ¶ d. d. c. j. de tu. l. g. b. s. q. u. o. l. i. b. e. t. j. de t. u. t. i. c. u. d. a. b. h. i. s. l. n. e. q. u. i. d. a. n. t. i. s. c. a. u. s. a. m. ¶ No. ibi cessant. e. g. u. l. a. t. i. ¶ Intelligendū notabilis hūc text. nō g. ¶ q. cause absente que allegantur ad excusandum absentia non comparant in iudicio tam criminali, vt in l. s. e. r. u. m. q. u. o. q. s. p. u. b. l. i. c. a. j. de procu. q. i. c. u. i. u. t. i. n. c. o. t. i. t. u. l. a. b. s. e. n. s. i. n. l. i. b. e. r. t. u. s. j. l. i. t. e. m. j. de n. e. g. o. g. e. s. t. a. l. l. e. g. a. t. i. q. u. i. p. o. s. s. u. n. t. t. e. m. p. o. r. e. f. e. r. i. a. t. o. i. n. u. t. i. l. i. t. a. t. e. m. h. o. m. i. n. u. m. ¶ No. ibi, vt aspe. c. t. a. r. o. g. i. n. i. u. r. i. a. e. s. t. i. m. e. t. u. r. t. e. x. s. i. n. g. u. l. a. r. e. i. n. t. e. r. m. i. n. i. s. p. e. r. m. i. n. u. m. a. d. d. i. b. e. r. e. p. o. s. s. u. n. t. m. e. d. i. c. o. s. i. n. a. r. t. e. p. e. r. i. t. o. s. v. t. v. u. l. n. e. r. i. s. q. u. a. l. i. t. a. t. e. m. c. o. n. s. e. r. u. a. n. t. a. t. r. o. g. i. t. u. r. s. i. t. v. t. n. o. n. a. n. r. e. m. a. n. s. i. r. a. c. i. c. a. t. u. r. v. l. n. o. i. l. l. i. e. o. d. e. m. d. i. e. d. e. h. o. c. e. p. o. n. e. r. e. p. o. t. e. r. u. n. t. ¶ I. d. e. e. s. t. h. i. c. t. e. x. t. s. i. n. g. u. l. a. r. i. s. q. u. i. b. a. b. e. n. t. d. e. p. o. n. e. r. e. v. e. r. i. t. a. t. e. m. s. e. c. u. n. d. u. m. p. e. r. i. t. a. r. i. s. a. r. t. i. s. i. p. o. s. s. u. n. t. c. o. g. i. a. d. i. l. l. a. m. d. i. c. e. d. a. f. e. r. i. a. t. o. t. e. m. p. o. r. e. i. n. u. t. i. l. i. t. a. t. e. h. o. m. i. n. u. m. : q. s. m. u. l. t. i. n. o. t. e. n. e. m. e. n. t. i. ¶ I. d. e. h. i. c. t. e. x. t. n. o. s. t. r. u. m. p. o. n. e. n. t. e. m. c. a. s. u. s. i. n. q. u. i. b. u. s. p. r. o. c. e. d. i. p. o. t. e. s. t. d. i. e. f. e. r. i. a. t. o. ¶ Tu. a. d. d. e. q. u. e. r. e. n. d. o. p. r. i. m. o. j. n. i. q. u. i. d. i. n. c. a. u. s. i. s. m. a. t. r. i. m. o. n. i. a. l. i. s. : d. o. t. a. l. i. p. r. e. c. e. d. i. p. o. s. s. u. n. t.

tpe feriato in utilitate hominū: Dicitur q sic vt et casus in
 c. vii. extra. de iud. qnāta ad electionem. In causa matrī
 moniali est idem: quia tēg. in c. de pēdiciōis. de iud. c. i.
 cit q procedi potest summarie. et de plano possit ventilarī
 tempore feriato. Et Specu. titu. de fer. s. vnde sequitur. aut
 in causa matrimoniali esse idē et iustus potest: igitur et in cau
 sa dotis. Item debes dicere q tēg. d. c. de pēdiciōis in cau
 sa dotis. Item alia quēcunq causa quomodolibet matrimo
 niale causa contingentem procedi potest simpliciter et
 de plano: sed causa dotis cōtingit causam matrimonii: q
 patet: q tēg. in l. iij. C. de iure dot. in l. cū milite. C. de dona.
 an. nup. dicit q adeo dos contingit matrimonio q siue co
 esse non potest. Et ideo etiam dicit papa in cap. prudenti
 de dona. inter vir. et vgo. q commissa causa matrimo
 nij poterit cognosci de dote. Ergo sequitur quod idem bi
 cendum est de dote. q de matrimonio. Et nunc dicamus
 quid de infirmatione fienda de donatione excedente sum
 mam. cccc. an. eorum: vt in c. summus. de do. an possit fieri
 tempore feriato: Dicitur q sic. Hoc est quod dicit Jo. An.
 in addi. Spec. in titu. de infirm. c. s. pōro. et ego illud di
 ctum repeti in l. ad hoc sumus. i. de donatio. et ibi allegaui
 d. Bal. ratio est quia actus iurisdictionis volūtariē potest
 exercei tempore feriato vt in l. vi. in d. c. in lactis. C. de
 eod. ti. Et est etiam dubium an executio sententie possit
 fieri tempore feriato In hoc sunt opi. s. de de. de se. in cōf.
 c. tēg. tenit finiam executioni mādāri tpe feriato utilitatē
 hominū: tpe feriato in bonore Dei. Pro primo alle. causam
 in c. extra. de iud. Pro secūdo alle. rationē: ea que nō req
 runt causē cognitionem tempore feriato possunt excedri.
 Tēg. est in l. s. dies. i. quis oīd. in bo. poss. fer. ad. l. vi. in
 d. c. in lactis. Secus autē de executione sententie regulari
 ter: nam requirit causē cognitionem: quoniam executio: de
 bet cognoscere an sit equa vel non: vt in c. pāsallos. s. quia
 vero. extra. de off. deleg. l. i. pīctos. i. de iud. Huic opin.
 adheret Bar. l. s. nunciatio. i. de no. ope. nunc. Sed ipse idē
 in l. omnes. C. eod. concludit executionem sententie tpe
 feriato in bonore Dei non posse fieri. Et in hoc est cōtra
 rius. Fed. alleg. pro hoc tēg. in l. omnes. in f. i. dies. fer.
 s. i. C. eo. Dicunt illa iura tempore feriato in bonore Dei
 quēcunq iudicialis differatur exactio. Jo. And. in addit.
 Specul. in tit. de libel. concep. s. nunc dicendum. verfi. xvj.
 reducit istas opi. ad concordā. et recte iudicio meo. Dicit
 ipse aut queritur an tempore feriato possit fieri mādātum
 de exequendo sententiam. tunc dicit q non: q hoc requirit
 causē cognitionem: q debet videre vt non excedat modū.
 Lab. exegit. i. de app. al. exegit. C. quom. appel.
 non recit. ergo mādātum ipsum impeditur. Aut queritur
 an possit fieri executio actualis: tali casu aut loquimur in
 his que sunt tpe pōe perire vel quibus infiat necessitas: q
 potest tempore feriato fieri. De primo habetur in a. c. fin.
 de iudi. De secūdo est tēg. bic. Aut loquimur in his que
 nō sunt tempore pōe perire vel quibus necessitas nō infiat:
 tūc dicendū est q aut ipsa executio petitur tali modo pro
 pter quem modum oīdo iudiciarius requiritur: tali casu
 executio non potest excedri tempore feriato: ita potest
 intelligi. d. l. vi. in d. c. in. l. omnes. Aut petitur tali mo
 do q non requiritur oīdo iudiciarius: q possunt excedri
 tempore feriato. vt. l. s. dies. cum alijs simi. allega. quis
 or. in bo. poss. fer. Quis autem fit modus qui requirit ordi
 nem iudiciarius. q quis non. d. i. s. de iurisdi. omnium in
 dicum. l. cum quidam. in principio. Et Capio glos. in l. ead.
 bi vt etates probentur. Habes tēg. ea vnum notabile vbi
 dubitatur quod perire debeat facultas probandi possunt
 cesses recipi tempore feriato in utilitate hominū et de
 ponere. Sed quero nunquid istud habeat locū etiam si sint
 ferie in bonore Dei: Dicitur q sic: ne facultas probandi
 pereat. Hoc voluit Spec. in titu. de fer. s. ij. in ver. sed qui.
 Bene facit tēg. in d. c. fin. extra cod. omni dicit ibi pīetas.
 Anum tamen scias q vbiqns testis iurat dicere veritatē
 die non feriato ille potest examinari die feriato. Istud fuit
 dictum Specu. in predic. ver. q s. glo. firmat in c. i. de off. c.
 deleg. a Bar. in d. l. s. nunciatio. i. de no. ope. nunc. Et est ra
 tio q illa examinatio trahitur retro ad diem iuramenti: q
 necessarius iudiciū ad finē se trahit. Doñi. in fin. l. q s. ad. s.
 l. i. de adul. Propterea q examinatio nullam causē cognitio
 nem requirit: q fit secreto per iudicē nudo suo ministerio.
 Capio aliam ibi aut in aspectu atrog iniuria cōstmet. Glo.
 hec est

bec est

- 8 hec est notabilis ad duo. Primo scilicet quod delictum potest probari per instrumentum relatum ad testes. Habetur tunc ad id in l.ii. C. quorum app. non reci. i. in l. ult. C. de proba. Glo. in l. contra negantem. C. ad leg. Aquil. i. ubi per l. i. Bal. Cas. non habent glo. vnam in c. cum in ecclesijs. extra de dona. Aliam in c. h. de iure iur. lib. vi. Bart. istum passum ponit in l. senatus. i. ad Turpill. In veritate omnia surripit Joan. And. qui disputavit in mercu. in reg. semel malus. de reg. iur. lib. vi. Et veritas pateat communis est conclusio quod delictum quod non committitur in instrumentum non potest probari per instrumentum. Et probatur in casu l. ii. §. idē dūmus. §. de testi. i. in aut. apud eloquentissimū. C. de h. instr. Ratio est: quod in criminalibus testibus non autē instrumentis est credendum. Ita dicunt tunc in dictis iuribus. Et ideo voluerunt quidam quod exco. i. in quā quis incidit: quod verberant clericum non possit probari per instrumentum. Ita fuit decisio in Rota his diebus. ¶ Secundo istam glo. quotidie allegamus: quod iudex non potest iudicare de his que videt ut persona priuata. Unde allegamus ad questionem vulgarem. Iudex stans in fenestra camere sue vidit talem vulnerari an possit procedere ubi vulnerans producit testes dicentes quod ipse non vulneravit. De hac questione per Jo. And. hic inde iudicabit fin probata non fin conscientia. Ego plene exanimavi post Barto. in l. vnica. C. ut que de sunt ad duo. par. i. plene in l. i. C. de his qui not. infra. per Bar. Bal. in l. h. C. de senten. et peri. reci. Lano. habent glo. vnam in c. i. de offi. ord. i. alia in c. pastoralis. §. q. vero. de offi. dele. i. iij. q. vij. c. indicet. Jo. And. in addi. Spec. referēs opi. varie. ¶ Theologorum qui differunt a Juristis in ti. de alleg. i. disp. in §. satis clare. Est etiam bonus text. in c. et ceteri. de re iud. in vi. Unum tū aduertendum quod iudex cum sedet pro tribunali videt quod delinquere potest illū vocare i. punire. Alii. q. si. c. si peccauerit. in fi. Bene probatur in d. l. i. inter. C. fin. regendo. Capio glo. in c. exco. i. super verb. ut his contestetur. ubi exco. contentio. melius digressit citationis exco. i. Glo. in ver. referuanda causa. Est no. ad vnum quod iudex debitor suspectus de bonorum dilapidatione potest procedi tempore feriato in hominū utilitate ad missionem in possessionem ex primo decreto feriato in bonorum Dei potest debitor de fuga suspectus cogi ad satisfaciendum de iudicio fisci: vel ad patiedū rē suā sequestrari. Lert de hoc habetur glo. in l. dies festos. in ver. fiduciosionis. qd sic intelligo: illa glo. approbat ratio: quod ad vnum duorum: boni aut necessitas aut pietas tpe feriato in honore Dei potest iudicialiter procedi. §. i. de fer. l. si de meis. §. h. §. de arbit. Sed hic presupponitur necessitas ne fugiat. ergo sequitur quod tpe feriato procedi possit ad illam. Glo. in l. dies festos. Bar. in l. ait. §. si debitor. i. de his que in fraud. cre. indigit quod tpe feriato in honore Dei debitor fugitiuū vel de fuga suspectū possum capere manu propria vt ad in dicem ducam. l. ult. C. de malef. i. math. Sed intra quantū tempus debeo presentare? Dic quod intra bonas. et als. incido in penam pinati carceris. i. de adulter. l. capite quinto. ¶ In glo. in l. solet. in ver. nundinari. ubi l. Julia. Vel non est mirū quod procedi contra ipsos potest tpe feriato: quod cause quecūq; re publica concernēt possunt tpe feriato vētilari: vt l. publicas. C. eodē. et ista est huiusmodi: vt l. licitatio. ¶ Supra posui aliquos casus in quibus feriato tpe procedi potest addere alios. Et primo quero nūquid arbitrator nēdū feriato tpe in utilitate hominū verū etiā in honorem Dei possit iudicare? Lert Legis cōter firmat quod sic. per l. dies festos. C. eo. Et habuit initium hec opi. a Spec. in ti. de arbi. §. sequitur. ver. nūquid amicus cōpositor. Alie. d. l. dies festos. tunc ibi dicit quod talibus diebus feriatīs in honorem Dei pacta conferant transactiones loquant. adodo cōpromissū i. transactio equiparant. vt in aut. si vero contigerit. i. aut. vnde sumitur. C. de iudic. sed transactio potest fieri die feriato: vt. i. ergo sequitur quod laudū potest fieri die feriato. Dubium tū est in hoc: quod ex eo qd ad d. l. dies festos. potest faciliter responderi: quod ibi non dicitur quod transactio pfiat sed colloquū habeatur. Itē non dicit quod pacta ad effectū deducant: sed quod possunt de his habere tractū: quod hoc satisficit. c. i. extra de tit. vbi tunc dicit sileant placita. sed appellatio de placiti venit cōuentio. C. de trāsa. l. trāsfactionis. Ho. in c. foris. extra de ver. sign. i. in l. si. §. de pac. Sed in practica potest tene ri cōtrariū. ¶ Querit nūquid appellatio potest die feriato interponi: nō dico psequi etiā si sit feriato in honore Dei:

Dicas quod sic per glo. C. e. l. Concordat alia in c. appellatio. li. vi. Quid de libello an die feriato possit offerri in iudiciū. Lert glo. magime. l. ii. §. si quis in ius voca. non ie. tenet quod sic. Alleg. glo. casum in l. miles. §. sexaginta i. de adul. Joā. And. in addi. Specu. in titu. de libel. concep. in §. nunc videamus. circa prin. glo. dicens iure cautū in c. vlti. extra de iud. idem velle qd glo. iuris ciuiliū tenet contrarium dices in d. §. sexaginta. esse casum specialē: et consequenter nō debere fieri de illo regula cōis. Et ratio specialis est ibi fin eundem quod tunc ibi dicit quod maritus potest accusare uxorem adulterā iure mariti i. vt extraneus. ¶ Primo casu hz certa priuilegia. Secundo puniuntur mulier de iure cōi. Item primo casu dicitur producere accusationem intra dies. l. i. modo tunc dicit quod potest vt maritus die feriato intra illos. l. i. accusare: quod ibi actio seu ius mariti est tpe peritura. vnde remanens in hac conclusione fin Jo. An. quod libellus die feriat non possit iudici offerri. Fallit in d. §. l. propter specialitatem. Ego sum in opin. contraria. §. quod oblatio libelli possit fieri die feriato: quod iste non est actus iudicialis: vt in c. quos niam contra. de proba. qm initium litis cōstituit in citatione. vt in l. i. de pe. teme. lit. §. omniū. Si ergo a citatione non crit a libelli oblatione. Preterea si appellatio potest die feriato interponi: quare etiā nō libellus? Credo per predicta Jo. And. errasse. Sed dubiū est nūquid die feriato possit pars citari ad recipiendū copiam libelli. Lert q. iij. in c. placita. tē nūit quod sic. Cōtrariū est veritas: quod ista citatio est initium litis i. iudicij: vt. l. i. §. i. sed nō potest pars i. merito cōpelli litis initium facere die feriato: ergo nec cōpellitur die feriato cōparere. Hec ratio hic concludit Ido. in summa. in titu. de libel. oblat. in §. vtrū libellus. ver. libellus autē. cū. q. seq. Sed pone vnu pulchrū simile. Duo scholares habētēs cameram contiguā: vnus impedit aliū sūdare: vel sunt duo doc. se inuicē impediētes propter vocē propinquā. Adodo queritur nūquid primus qui incipit legere potest pbi bere scdm? Dic quod sic. Habet casum in l. vnica. in fine. C. de stud. lib. vrb. ro. lib. ij. Et doc. ponunt in l. i. solu. matri. Sed nūquid possit certari hec causa die feriato? Dic quod sic etiā in honore Dei. Hoc non dicit Ido. in tit. de fer. sed nūquid. Ratio potest esse quod hec causa respicit utilitatē publicam. per d. l. publicas. C. eo. i. hic in l. solet. in fin. Et scias quod a tali sententia non potest appellari Bal. in l. vnica. C. si de mo. pos. fue. app. Ratio est quod a sententia lata in causis que desiderant celeritatē non appellat. l. ult. §. de app. recip. sed

12 ista est huiusmodi: ergo. ¶ Ultimo dubitat. ¶ Nūquid sententia exco. i. cationis possit ferri die feriato. Sed de Se. in cons. i. a habuit singularem opi. i. voluit quod sic. Sed hoc non est verū. i. probō. Sententia excommunicationis lata ab eo cuius iurisditio est suspensa est ipso iure nulla. Ita est glo. doc. in c. presenti. de senten. exco. m. lib. vi. i. probatur in c. per tuas. extra de sen. exco. m. sed tēpore feriato iurisditio indicis est suspensa: ergo sententia lata eo tempore est ipso iure nulla. Preterea argumentando de loco ad tempus est bonum argumentū. l. miles. §. de testa. mili. sed in locum non subditum iurisditio sue inde non potest quem excommunicare: vt extra de offi. deleg. c. nonerit. ergo nec etiā feriato die poterit sententiam excommunicationis ferre. Preterea sententia excommunicationis desiderat cause cognitionem. ij. q. i. c. venio. sed ea non possunt diebus feriatis expediri: ergo nec sententia excommunicationis promulgari. Forte dictum §. ede. sustineretur in practica: sed vno casu potest saluari. si ipsa sententia excommunicationis ferretur in notorijs delictis: quod tunc cū in illis non seruetur ordinio iudicialis nec requiratur cause cognitio plena: vt in c. ad nostram. de iure iurando. ergo poterit ferri die feriato. Hoc voluit Ido. in d. tit. de fer. §. quid in eis. ver. sed que. Sed nūquid possit fieri absolutio in alieno territorio? Bal. habes in d. c. nouit. Spec. in titu. de offi. lega. §. nunc dicendum. ver. sed nūquid legatus. i. ver. sed bodie. Castus alios habes in quibus procedi potest die feriato. quos vide per Specu. in titu. de fer. iij. q. ij. per totam. Ido. in d. §. quid in eis. i. replicabo aliquos in l. penult. Unum tamen est. ad quod aduertē: dicit quod ista exceptio feriarum est dilatoria. Hic in §. sed excipiuntur. dicitur quod in his que sunt tempore peritura potest procedi die feriato vsq; ad litis contest. postea poterit opponi per partes exceptio feriarum. Contra istos oppono sic exceptio dilatoria non potest opponi post litis contestationem: vt in l. exceptionum. C. de proba.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

l. pe. C. eo. r. e. inter monasteria. extra de re iudi. s. exceptio
feriarii est huiusmodi ergo. Certe potest solui primo. q.
ista exceptio opponitur post litem contestationem quo ad
residuum. nō quo ad initium iudicii. consummatū iterandū.
Et scō q. hoc ideo potest opponi post litem contesta. quia
pars eo nō obstante fuit compulsā remedio iuris ad litem
contestandā. In quo limita regulā predictā. Ita est hic
casus multum singularis.

Summarium.

1. Jura ferias inducentia non sunt ad identitatem rationis extendenda.

Indie. Ultima die officii sui magis
aduentus ultimi diei magistratū priuat iurisdic
tione. qd dic et plene dictū fuit. s. de iurisd. om.
iudi. l. cū qui. s. vlti. C. l. iij. huius legis est not. ad vñt q.
iura inducentia ferias non sunt extendenda ad identitatem
rationis: q. eadē dicitur esse ratio de faciendo ferias per
vñt. dies ante pascha: per. vij. post. que est de. vij. ante nati
uitatem r. de. vij. post. Nihilominus nō debemus hoc dice
re. q. hoc facit regulā in. l. omnes. C. de fer. q. nulla dies
est feriata nisi de qua in. l. fit mēto de iure. Ideo debemus
intelligere de vñtibus. Alterius tē. t. hic loquitur his ver
bis: pridie calendās. qui dies sanctificent. Jo. And. posuit
in data. vj. lib. in glo. super verbo. v. nō. ab. artij.

Summarium.

1. Partis dissensus annullat sententiam qualitercūq. die feriato prolatam.
2. Exceptio nullitatis sententie opponi potest in causa executionis: an hoc semper verum sit.

Si feriatas. Sententia lata die fe
riata: q. nulla executionē
non meret. h. d. C. l. i. q. nulla dicitur sententia
die feriatā in hominū vtilitatem prolatā parte
non contentente. s. e. l. in prin. C. l. i. scō cōsensum partiū
talib. feriis derogare possit: licet nō feriis in honore Dei.
vel repetitis q. dic vt plene dictū fuit in. d. l. i. s. eo. C. l. i. Not.
tertio sententiā nullam non posse executioni mandari. Ad
idem. J. de re iudi. l. iij. s. condemnati. r. l. i. cū nulla. C. si eg
2. falso instrumēto. Videtur hic q. in causa executionis pos
test opponi exceptio nullitatis sententie. r. ita semper alle
gat iste tē. Concordant. l. iij. s. cōdemnati. r. l. i. cū nulla.
de re iudi. Queritur. Nunquid hoc sit semper verū. Certe
pulcher passus est iste. r. dat nobis remissiones gl. Primo
sancti canonici posuit in. c. pastoralis. s. is q. Not. extra de
offi. r. ibi docto. Canon. Inno. ponit in. c. cum in iure. extra
eo. titu. Ponunt alij in. c. decreto. de re iudi. Spec. in titu.
de l. contest. s. quādo autē in ver. quid de causa nullitatis.
r. in tit. de libel. concep. s. nunc dicendum. ver. quid si eccle
sia. r. ver. quid si sententia. circa finem. Dominus Bartol.
post domi. Guliel. r. alios plene in. d. l. iij. s. condemnatum.
Bal. in authen. que supplicatio. C. de precii. impe. offer. r. in
l. i. C. de ord. cog. in. l. ab executione. C. quoniam app. nō recl.
r. in. l. i. C. si eg. fal. instr. r. in. l. i. s. idem. J. ad eg. bi. Breuiter
conclusio est in materia ista. q. exceptio nullitatis que est.
aut de qua statim potest constare impedit sententie execu
tionem. Causa est hic r. J. de iudi. l. i. si pretor. s. Marellus.
fm vñt l. c. d. i. iudicatio. C. si eg. fal. instr. Quō probat hoc:
q. notarij semper apponūt diē qua lata est sententia: vt si fuerit
feriata statim apparebit de nullitate. Vel nullitas evidens
pōt dici: puta si indeg. grossus pronunciet pupillū posse te
stari: vt. l. i. s. item cū cōtra sacras. J. que sen. sine app. rescin.
r. in. l. i. C. q. p. pono. non est nec. r. in. c. i. r. c. cū inter. extra de
re iudi. Sin autē ipsa nullitas que obijci nō sit evidens vel
possit statim apparere vel requirat alterā indagatiōem r.
ordinariā examinatiōem illa non impedit executionē sentē
tie. Causa est in. d. l. vlt. in. fi. de ord. cog. r. C. ad leg. Cor. de
fal. l. satis aperte. r. l. iij. s. ibidē. J. ad eg. bi. Dicitur ea si oppo
nat q. sententia sit nulla: q. lata cū seruo: q. hoc nō obstat

index exequi. Tñtū tñ est q. excoicationis exceptio semper
impedit executionē sentē: vt in. c. dia. ver. pe. de ecce. in. vi.
Sed vñt de. i. nouissime facta fuit que tollit regulā in hac
materia: dicit q. si possit sententia tres cōformiter lata q. spe
tat executionē non pōt sibi obijci exceptio nullitatis. Tē.
est in. c. vt calūniā. de re iudi. r. imita tñ cle. istā fm Old.
in. cōsi. c. vij. dicitis q. illa de. nō bz locū eo casu quo nulli
tas est evidens: puta q. apparet ex inspectiōe trū suarum.
Itē nō bz locū si de nullitate statim pōt cōstare: q. istis cas
bus potest opponi exceptio nullitatis impedita. Istud
idē secutus fuit Bal. in. l. vnica. C. ne lic. in vñt ead. r. eadem
rōne ratio legis declarat legē. Sed ratio clementine est vt
calūnijs litigatiū occurrat: sed ista ratio cessat eo casu quo
cessat calūnia. Patet: q. rō r. evidētia nullitatis excusat me
ab oi calūnia. Et ita feci fm cōsiliū meū decidere dō. Car.
Ro. thomagen. adibi videf nouum istud dubiū. Dñq. d.
cle. vult hoc speciale inducere: q. cū tres sentē late cōfor
miter non pōt obijci exceptio. Sed si illud dictū Old. esset
verū nulla specialitate induceret: qm idē esset in vñt senten
tia per hūc tē. Ad hoc nō inducat specialitate est intelligē
da vt post tres sentē late. multū suadet contrariū: sic cessat
dispositiō nisi diceremus q. illa nō fuerit finalis sed impuls
sua: que nō facit. l. dispositiōem vel rationē cessare: vt. c. i.
s. legi. de postu. In practica seruandū est q. dicit Oldra.
Scdā limitatio est. vñt q. d. cle. cōcedit nisi exco. dō esset ir
retractabilis. Istud fuit dictū p. an. de. r. ea. in. d. cle. Bar.
illū hic refert: meli. in. d. s. ab executionē. r. in. l. vnica. C. de
in. integ. r. est. post. ne qd noui fiat. Exemplū. Pone q. lata
est cōtra me priua scdā r. tertia vt scindat manus: si hoc finia
babit executionē non retractabit. Dō. p. an. assignat ra
tionem q. vbi maius est periculū ibi cautius est agendū. l.
i. s. i. de Car. edi. Tu alleg. tē. not. in. l. i. s. si quis vltro. J. de
quest. r. in. l. i. dñi fratres. J. de pe. Tertiu est: nūquid illa cle.
habeat locū vbi due sententie late sunt cōformes super bo
no in. agē. tertia vero est lata super desertiōe appellati
onis. Ad reperio alibi nisi apud dō. de. r. dō. vñt q. habeat lo
cū illa cle. vbi tres sententie sunt vniformiter late super bo
no in. agē. tertia vero diffinitur: sicut est in casu propo
siti: pōt opponi exceptio nullitatis. Ita habet in deci. anti
quis. deci. xxxv. Itē est etiā querendū nūquid habeat locū
vbi tertius pro suo interesse venit ad impedidū executi
onis: Istud dubiū pendet ex his que not. Bart. in. l. a diu
p. dō. s. si super tribus. s. de re iudi. r. Inno. de testi. c. venies.
de re iudi. r. Specu. in. d. titu. de exco. sen. s. vlt. r. Bald. in. l.
ob maritoni. C. ne ex. pro mari. in quib. locis plene ponunt
an r. q. tertius propter interesse possit executionē sentētie
impedire. Tu habuisti aliquoties in. l. pe. J. de pe. bere. l. is
a quo. cum. l. seq. J. de rei ven. decisio tñ ponit eandē. q. vñt
deci. cccxvi. Est etiā dubiū: pronuntiata fuit post tres sentē
tias interlococtas conformes causam. que erat in partis
bus. esse ad curiā Romanā legitime deuolutā: venit post
ea succedens: dicit se velle probare nō esse deuolutā: quia
cōmissio facta per papā fuit impetrata per exco. dō: que
impetratio nulla dat iurisdicōnem iudici: vt in. c. i. de referi.
in. vi. ergo videf q. nō sit deuoluta. Decisio fuit. q. potuit
dictus succedens opponere executionē exco. dō: r. cōse
quenter non fore deuolutam. Ita est deci. cccv. Causa est
de hoc in. c. pia. ver. pe. de ecce. l. vi. C. l. vltimo vñt est notā
dum: q. vbi cūq. nullitas deducit per viā principalis peti
tionis illa nūq. impedit executionē sentētie. Inno. in. c. cū in
in. re. de offi. dele. r. dō. de Ro. deci. d. c. l. vñt illud dictū
obseruari licet sit dubiū q. opponit per viā exceptionis.

Summarium.

1. Dilatio ad probandum regulariter non conceditur nisi semel.
2. Dilatio dabilis est diuersis respectibus consideratis.
3. Dies naturalis quot horas habeat.
4. Dies quadupliciter consideratur r. qualiter in iudicijs accipitur.
5. Aurora vel sero an sint de die vel de nocte.
6. Debitum pecuniarum an cogi possit de nocte fieri.
7. Sententia an de consensu partium possit de nocte ferri.
8. Contractus r. testamēta posse de nocte celebrari qualiter sit intelligendum.

Oratione.

Ratione.

Una dilatio regularis ter data est ad pductionem instrumentorum faciendam: hanc cognoscit de iurista causa de feda. et more Romano dies a media nocte incipit. et in media sequenti perficitur. h. d. cum. l. seq. **¶** Mo. in hac l. oratione. et dilatione ad probandum non esse nisi semel absque causa cōcedenda. **¶** Not. ex ea. scdo suas dētibz causis dilatiōē probatoriā sepius dari posse. Et hec duo declarant prout plene dicitur. j. co. l. vlti. **¶** Mo. ter. tio. et scdm qualitatē loci ubi dicitur fore instrumēta secundū longitudinē et breuitatē itineris dādas fore magnas et breues dilaciones. Ad idē. C. de dila. l. ij. **¶** Mo. vltimo in ver. illud. q. sicut nouus successor in magistratu nouit citare debet vel dare nouā dilatiōē. vt. j. de iudi. l. edicti. ita et nouo successor noua est dilatio cōcedenda. **¶** Mo. in l. mo. re. et diem naturalē habere horas. xxiij. et initiū a media nocte atq. finē in media sequenti medietate. post gl. in verbo. semel. alleg. et appellatiōe instrumentorum venit probatio per testem: vt dicit text. extra de testi. co. c. infuper. Excepit tamen q. non venit scriptura priuata. l. i. C. de iura. calum. Unde si statutus punit falsificantes instrumētum nō comprehendit priuatam scripturā. Attēde q. per istas duas leges. scz hanc et l. edicti. allegatas in gl. h. Innoc. extra de iudi. c. quia ubi dicit vñ verbū solē. qd refert Ange. in repet. l. i. C. de iudi. et tale videlicet q. doctrina. Immo in c. ex parte. et in c. ex ratione. extra de rap. vult q. ibi excusatio sententię sit super illa re super qua est iudicium prolata. et ad istam executionē legitime faciendam nō est necessaria citatio partis circa quā lata est. **¶** Hoc est verū vt dicit Im. ubi ipsa citatio est ipsius hereditatis nō pōt executio fieri. **¶** Alleg. istā. l. i. d. l. edicti. **¶** C. l. i. mo. Romano. Pro declaratione. l. i. que loquit de duplici die. die et q. quadruplex est dies. scz naturalis. artificialis. legalis. et cōuentio nalis. Naturalis est illa de qua loquitur glo. nostra. Artificialis etiam declaratur in gl. Tertius videlicet legalis est ille qui accipit initium in vno momento: finitur vero in alio momento. j. de iudi. l. ij. §. minorē. j. de manum. l. i. et probatur. C. de app. autē. bodie. cum ibi not. **¶** Et ad appellā dum dat dies. et accipitur eo ipso qd lata est sententiā dies incipit: et similiter in vltima bona qua incipit finitur. **¶** Illius dies scilicet conuentionalis est ille secundum qd partes volunt: quia contractus ex conuentione legē accipiunt. in reg. contractus. de reg. iur. in cōuentionali. §. de verb. obli. in l. i. §. si cōuenerit. j. de po. Si enim vellent q. due horas caperentur pro vno die: certe facient vnum diem. Si vero simpliciter exprofferant tali die non declarato qualiter intelligi debeat accipitur tunc pro die naturali. in l. i. qui certarum. j. de verbo. obli. et in l. i. §. in diem. et probatur per regulam quod in dubio verba simpliciter prolata debent intelligi secundum naturam. non autem ciuilem. l. i. §. C. de bis qui ve. et al. l. i. ita quis. §. si de lega. ij. et l. si fidei commissum. j. de cōdi. indebi. quia ipsa dies secundum diuersas materias diuersos suscipit intellectus. **¶** Aut queritur quomodo accipitur dies ad diuini officij celebrationē. **¶** Dic qd incipit a vespere diei precedētis et finitur in vespere diei sequentis. Et iste est casus in c. ij. extra de fer. et l. ggy. dist. in. c. ex patribus. et vides hoc scdm cōmunem cōsuetudinē. **¶** Aut queritur quomodo accipit dies quo ad iudicia. **¶** Dic qd incipit ab ortu solis et finit aduentibus primis tenebris. **¶** Casus est de offi. deleg. c. consiluit. **¶** Probat in l. i. §. dies. in ver. quid igitur. j. quando appellat. Ita etiam probatur in autē. de iud. §. se debent. et in l. ij. §. de ori. iur. **¶** Aut queritur quo ad materiā cōtrariā. **¶** Dic scdm qd dicit ista. l. Ita est text. C. de transac. l. nō minorem. **¶** Aut queris quo ad testamenta: et tunc idem. Ita est text. in l. ad testamētum. §. posse. de testa. **¶** Aut queris quo ad obseruationem treugas rum. **¶** Dic qd dies habet principium in solis ortu finem vero in occasu eiusdem. **¶** Probat in c. i. de treu. et pace. **¶** Aut queris quo ad esum carniū. et dic qd accipitur initiū post cenam. de conse. dist. iij. in c. de esu. **¶** Ista sunt vera prout dies cōsideratur a iure. Scdm vero diuersum modum patriarum dic vt. l. ggy. dist. in ca. vtinam. **¶** Quo vero ad susceptiōnem sacrorū ordinū remitto ad tit. de tēp. or. c. literas. **¶** Ista possunt esse deducibilia ad practicā. **¶** Ponatur statutu punit pena dupli deliquēte in die assumptionis beate Marię: vlt. p. si quis habet locū pena cōstitutiois: quā liter accipiat tūc dies? **¶** Dic qd debet accipi naturaliter nō

ciuilitate. et sic tali casu debet eadē pena puniri. **¶** Sed de Se. determinat in gl. l. iij. q. nō debeat puniri pena statuti. **¶** Et probat sic. **¶** Aut tu vis statutu hanc duplicationē pene fecisse propter festiuitatē: tūc qd festiuitas incipit a vespere: ergo nō debeat puniri illa pena statuti. c. i. extra de fer. et t. dicit in c. h. §. adiicimus. **¶** Aut vis accipere diē scdm qd debet accipi: et tūc cū dies sit h. or. xxiij. et capiat initiū a media nocte et finit in alia media nocte: nihilominus naturaliter desit esse dies cū nos superuenierit. de homi. c. si perfidus. idē in l. i. C. de custo. reo. hoc verificat scdm ysum cōm loquēdi. l. liberorum. §. qd tū Cassius. de lega. ij. l. cū de lamoniis. §. a finam. j. de fun. instru. c. ex literis. extra de spons. **¶** Restat vnum et an mane. vtz auroa attribuit diei vel nocti: similiter si sumas in crepusculo vtz in fero. **¶** Ista sunt questio de qua dubitabant antiqui. **¶** Bar. ponit plene. **¶** Primo in l. qui duos. j. de manum. testa. in l. aut facta. in §. tps. j. de pe. in l. Titius. §. ij. de lib. et possib. **¶** Ilij moderni in l. i. C. de custo. reo. **¶** Opinio antiquorū fuit qd teneat mediū inter diē et noctē: qd intelligo magis qd verbo percipi pōt. vt. l. dicimus. l. hec verba. l. alle aut ille. de ver. sig. **¶** Itē solet esse qstio de quadā nocte ficta quā inducit statuta pro argumēto. **¶** Pone aduersus delinquentes nocte puniatur pena quadrupli. **¶** Postea aliud statutu declarat et post sonū campanę ista campana pulsatur de die. modo quidam nō intelligens sonum cāpane deliquit de nocte. an ligetur pena statuti: **¶** Dic cas qd nō: quia sciētes et ignorātes ad penā cōstitutionis volumus obligari. l. vlt. j. de decre. ab or. fal. generale. de tab. lib. et in c. ij. de cōsti. Ita dicit Bal. et Jo. determinasse. **¶** Ita co. Butri. refert in l. i. §. hoc autē senatus. j. ad Silic. Bald. in l. vlti. C. de bis quib. vt indig. ex gl. in verbo luce media. circa prim. collige vñ notabile: scz qd dicitur sufficisse termino per iudicē cōcesso qui se de nocte presentat. **¶** Hoc verbum simpliciter assumptū nō procedit: ex eo qd presentare se iudici est actu iudicialis: sed isti actus prohibentur fieri de nocte: vt in d. c. cōsuluit. de offi. deleg. igitur de nocte fieri non debet. **¶** Hoc tamen recipere potest in duobus veritatibus. **¶** Primo si id respectu cuius dilatio est cōcessa foret tēpore periturū: qd tunc potest de nocte presentatio fieri. **¶** Simile in l. i. §. vlti. §. eo. **¶** Ad idē extra eo. c. licet. et c. vlt. **¶** Secū dus casus est ubi pars et iudex acceptarent illam presentatiōnem de nocte. **¶** Ad hoc accedet qd infra dicam: an sententia possit de nocte ferri. **¶** **¶** Scdm membrū gl. habet qd pecunia debita non potest de nocte solui. **¶** Ultra gl. ratio est quia videtur tacite actum vt debeat fieri congruo tempore: vt. l. si soluturum. j. de solu. l. noia. j. de vsur. quia facile posset de nocte fieri. **¶** Item tenet glo. in l. i. de verb. obli. §. in diem. **¶** Solet allegari reg. in d. §. se debent. **¶** In allegare potes. l. ij. §. et qd. de orig. iur. l. i. §. dies. vers. quid igitur. j. quando ap. sit. et reg. in c. cōsuluit. extra de offi. dele. **¶** Et hec est communis opi. licet hoc sit in summa. in titu. de iudi. §. qualiter videtur tenere cōtrarium respondēdo debiliter ad iura in cōtrarium allegata. **¶** Sed stat dubiū circa predicta. **¶** Nunquid consensu partiū vel cōsuetudine introduci possit vt sententiā de nocte feratur? **¶** Jo. An. tenet qd sic in titu. de sen. §. iusta. in addi. que est sub ver. sed nunquid. **¶** Primum videtur etiā firmare. **¶** Immo in d. c. cōsuluit. et satis hic Bar. et alij. **¶** Itē illud est verū. **¶** Abicūq. inflat necessitas vel sententiā ferendā multitudo poterit finia ferri de nocte. **¶** Primum satis bene pbatur in d. c. cōsuluit. et melius in d. l. i. §. §. eo. per locū a simili. et d. c. l. i. et c. si simili alium. scilicet ubi adest sententiā multitudo fuit firmatū a Bal. §. in i. cōsti. Dig. vet. circa fi. **¶** Illud satis bene cōpatitur cū primorimo est eiusdē exemplificatio. **¶** **¶** Ultimo glo. et concludit contractus et testamenta posse de nocte celebrari. **¶** Primum patet in d. l. nō minorē. **¶** Secundū in d. l. ad testium. §. posse. j. de testa. **¶** Dubium est cum sunt isti actus de nocte. an requiratur luna: vel an possit celebrari in obscuritate. **¶** Ad idē qd sic per. l. i. §. tria lumina. j. de ven. inspic. **¶** Plenus digi de hoc in d. l. non minorem. **¶** Quid autem sit in laudo arbitratoris: an possit de nocte fieri? **¶** Dic quod sic: qd trās actio et arbitramentum equiparantur: vt in autē. si vtz ro. C. de iudi. sed transactio potest de nocte celebrari: vt in d. l. non minorem. ergo et. **¶** Quid autem sit in sententiā arbitri. **¶** Dicendum est prout in sententiā iudicis. scilicet de nocte fieri non posse nisi cum inflat necessitas: vt probatur vltra predicta in l. si de meis. §. vlti. et l. si feriatia. secundum vnum intellectum. j. de arbitris.

Summarium.

1. Serie et vacationes, quare concedantur.
2. Judicialia quibus de causis possint feriatis diebus egredi.
3. Cause criminales an feriatis diebus possint egredi.
4. Testium examinatio aut iuramenti exactione an feriatis die fieri possit.

Ius. Actus militares possunt feriatis diebus egredi. h. d. C. Not. primo regulam et ferias vacationes soli tribue re a iudicialibus negotiis: supple que pertinet ad iurisdictionem contentiosam: illa que pertinet ad voluntariam possunt feriatis diebus egredi: ut sunt emancipatio, manumissio et similia. Ad hoc. C. l. i. ut in die. l. actus omnes. C. No. secundo pertinet ad militare disciplinam non posse feriatis diebus egredi, nec egredi. Quid autem in scholastica. Sic ut in gl. dicitur. C. No. ultimo in verbo custodiarum. q. diligetia iudicis circa custodiam personas feriat tempore potest egredi. Et hoc secundum unum intellectum glo. in l. i. potest dici q. ferie inducit vacationem a foris: ubi: et hoc est ab his ubi egrediuntur negotiationes feriatis diebus. simile in l. i. C. eo. l. i. q. i. in c. placita. Glo. i. tam hic q. in d. l. i. tenet q. sicut permittitur in feriis vacare militie: ita permittitur vacare studiis feriatis in honore Dei debeat studere circa theologica. Similiter in doctore q. non possit feriatis diebus nisi vigeret necessitas in consulendo: seu instanter pietas: ut patet in d. c. h. extra de decimis. c. fin. C. No. h. sentit in principio sui: q. cause custodiarum carcerum possunt feriatis diebus egredi: ita simpliciter ista gl. in tellecta d. limitari: scz q. cause ille quas mouent custodes possunt egredi: sed alie cause separate ab his non possunt feriatis diebus egredi. Ad id induci potest qd dicit gl. in l. publicatio. C. eo. du. dicit de pistorie. Sed ista gl. in primo isto mebro non est vera: scz q. cause custodiarum carcerum ad eorum postulationem debeant feriatis diebus egredi. Probo quia standum est regule, ubi non reperitur specifica exceptio. l. mutus. j. de procu. l. i. C. de testi. sed stat regula per l. i. C. eo. q. diebus feriatis non possint egredi ad petitionem vnius partis: ergo cum non sit excepta causa carcerum d. stari regule. Et si dicatur q. reperitur hec causa excepta ut hic respondetur per l. vnius. j. de quest. l. cum vna. l. recusat declaratione ab alia: ut l. ad est. not. s. de leg. sed ista recipit declarationem a l. vnius. ergo non est specialitas. Et sic concludit q. cause iste carceratorum personarum differunt ab alijs in vno videlicet q. ubi interuenit consensus ambarum partium potest feriis renunciari. s. alit in causis incarcerationum personarum: ex eo q. carcerata persona inuito eo qui carcerari fecit potest compellere iudicem ut procedat tempore feriat. d. custodias. de pub. iud. Ista enim sunt quodammodo extra iudicialiter cognoscenda utrum carcerati bene iaceant: quid comedat et similia. Dec. l. sola in bocti. tractat de materia feriarum, ideo repeta aliqua q. omisi. Solet queri: et ponatur q. in loco ubi d. iudicium inter duos agitari sunt ferie in hominum utilitate plures q. in loco ubi reus est citandus. queritur que ferie debeant attendi: Ista fuit originalis questio Inno. in c. i. extra eo. Spec. in eo. tit. j. ver. sic. sed pone seruatur in loco iudicij ubi coparere debet. quia regula est q. in his que respiciunt iudicij ordinationem consuetudo illius loci debet attendi. l. i. j. de testi. et pbat in l. si fundus. j. de iur. l. i. j. quoniam ad te. in l. i. C. de em. cip. lib. j. gl. no. in l. cunctos populos. in ver. quos. C. de sum. trini. per Inno. in rub. de consue. extra glo. de fo. compet. c. quod clericis. c. l. in c. omnimoda. de fo. compet. et teg. in c. cum venissent. extra de eo qui mit. in pos. Solet etiam queri: et cause criminales, an possint feriatis diebus egredi: Dic aut loquimur in diebus feriatis ad hominum utilitatem: aut in honore Dei. Primo casu possunt feriatis diebus egredi: cu publice interfit: ut l. ita vulnerat. ad leg. Aquil. c. ut fame. de sent. excom. lib. vi. l. licitatio. q. qd illicite. de pub. Secundo casu regula est q. nemo in diebus illis condemnari potest ad mortem. c. extra eo. s. fallit nisi sint agros rum depopulatores, vel latrones insignes: q. tali casu potest condemnari et executio fieri. l. prouinciarum. C. eo. Sed in cape motum. q. occisio hominis delinquentis non est peccatum. c. i. q. v. c. in d. e. a. c. qui malos. Debeamus remanere in regula prima: et respondetur ad hoc. q. licet sit bonum: tamen debeamus nos abstinere ab hoc: q. bonum est et taliter Deo conueniens: q. facies illa fedari non debet. l. si quis in metallis. C. de pe. et ad audiendum. de fal. Similiter est questio et an in feriatis diebus iurare sit licitum: testes examinare: Quo ad iuramentum: dicit q. non est licitum. c. extra. c. De secundo tene qd dicit. s. scz q. in die dominico fieri non potest: l. i. in alijs sic: q. teg. in d. l. dies festos. dicit q. ab omnibus executionibus egrediatur et. Sed executio iuramenti testis non est aliud q. examinatio, ergo ab hac examinatione debet abstinere. Preterea dicit vigeat ad monitum. Et si dicat quilibet est dies dominicus. Dicit q. no: q. attribuitur soli diei. l. xv. diff. c. in die. Que sint alia que diebus feriatis possint egredi. Dicit in summa sua tit. de fer. s. quid in eis. et s. quid vero. Spec. in eo. tit. s. i. j. do. Ant. in d. c. h. extra eo. Item vidistis q. istis feriis potest renunciari. An hec renunciatio valeat si fiat in contractu. Remitto ad Spec. in titu. eo. s. vlti. ver. quid si renunciatio. do. Ant. in d. c. h. Bar. s. eo. l. i. Item vidistis in l. i. s. eo. q. si res tempore peritura et. Quid si instantia vel terminus prefigus iudici est peritura vel peritura an possit egredi tempore feriat in hominum utilitatem attenda de cessione. d. l. i. s. eo. et Spec. in eo. titu. s. i. j. vers. penul. vera est sua decisio.

Summarium.

1. Dilatio diuersimode et respectu diuerso venit consideranda vel concedenda.
2. Dies feriati an sint in dilationibus iudicialibus computandi.
3. Dilatio secunda sine cause cognitione concessa an sit valida.

Dilatio pecuniaria. In pecuniarijs causis conceditur dilatio: in criminalibus vero tres reo accusatori due causa cognita. h. d. C. No. primo q. in pecuniarijs causis vnam dilationem ad probationem distagat dari. Ad idem. C. eo. l. i. C. No. secundo in capitalibus causis dari reo dilationes plures quam accusanti. C. No. nota dilationem non esse concedendam cause cognitione non premissa. Ad idem. C. eo. l. a. precedente. C. No. magna in principio sui plura ponit: circa que cause cognitio necessaria est in dilatione concedenda. et dicit q. necessaria est circa duo. Primo ut breuitas dilationis vel longitudo moderetur secundum proginitatem vel remotionem locorum. l. i. C. eo. de et. l. oratione. s. eo. Ad dunt leges duo alia scilicet quod ipse dilationem petens non petat eam causa calumnie: nec causa differende litis. l. satis aper. te. j. de fal. Circa hoc adde q. ista calumnia non presumitur nec petitur prima dilatio: quia qui calumnia allegat illam probare debet. ut l. quoties. s. qui dolus. j. de pbat. l. omnia. s. cum ita. de lega. i. j. Debeamus enim in presumptionibus esse misericordes: ut in c. estote misericordes. de regu. iur. l. i. merito. j. p. socio. magime in his que sunt de genere permissorum: ut est petitio dilationis. Si enim effemus in his que sunt de genere prohibitorum presumitur dolus. c. i. de presumpt. l. i. si non conuincit. C. de iniurijs. Bene tamen est verum qd iudex ad cautelam purganda conscientiam suam et partis aduerse tollendam suspicionem potest cogere qd iuret pars talis eam non petere: ut in c. h. in fi. de iuramen. calum. lib. vi. Est enim tertium in quo debet versari cause cognitio, scilicet ut cognoscat an dilatio petita sit. Dilatio nem enim non petenti non concedit iudex, imo requiritur petitio. l. i. C. ut intra certum tempus. in l. i. tertium. j. de iudi. Ultimam circa quod cause cognitio versari debet. Dicendum est quod iudex debet cognoscere id quod pars vult probare, et ad que probanda dilationem petit. Ratio est quia si materia est impertinens: quoniam probata non releuaret iudex eam non concedet: si vero releuaret concedere debet. Ista probantur in c. cum contingat. extra de offi. de lega. c. per tuas. el. i. extra de fimo. Registe habent. l. muti. l. l. neq. natales. l. ad probationem. l. i. j. C. de probat. in l. si duo patroni. s. idem Julianus. ad fi. j. de iur. iur. l. i. in l. si quis libertatem. in fi. j. de peti. ber. Quanti ergo assessores per hoc vltimum per prius quam velint dare dilationem vnam

ynam ad articulos probandos ipsi iudici, presentant ad hoc et ipse ex inspectione articuloz possit videre, an sit danda vel non danda. Sed ponatur qd sit danda dilatio vna ad probandum articulos: puta, ex. dier. 3. intra istos ex. dies disputatur, an sint pertinentes: queritur an pceden- te ista disputatione currat terminus ad probandum datus? Glo. Jo. An. in de. sepe. in ver. post datione. de ver. sig. fir. mat. pendente hac disputatione tepus non currere: sed inci- pere currere illa sopita. Nihil allegat. Tu potes allegare l. contra maiores. C. de inoff. test. l. de etate. f. de mino. Istud tamen recipit limitatione ex eo qd dicit Bar. in l. i. §. non so- lum. f. ad Tertul. scz qd hoc verum est nisi pars fuerit in cul- pa non dando ita egate vt merito non debeant disputari, an sint pertinentes vel impertinentia. Ad hoc etiam induci po- test id qd dicitur inno. extra de accusa. in c. sepe. quod refert Bal. in l. in testamento. f. de exco. tuto. dum querit an pen- dente causa nullitatis sententie currat tempus infigum ad prosequendum appellationem. De quo dicendum vt in dictis locis. Anum est addendum qd hoc vendicat sibi loci in dila- tione probatoria. Dilatio vero expectatoria concedi potest sine causa cognitione: vt in l. sed si interpel. §. i. d. i. di. pferre. in prin. f. de arbi. Capio nunc illam causam cognitione que re- quiritur in dilatione scda glo. ista circa hoc concludit qd cir- ca vnum tantum in ista dilatione versatur causam cognitione: scz an pars fuerit impedita in prima quonia tali casu coce- ditur scda aliter non. Interdum. f. de indi. extra de testib. c. vltra tertiam. a. c. in causis. Cu glo. traferunt simpliciter doct. Tu adde qd circa duo alia versatur ipsa causam cogni- tio in ipsa scda postulata dilatione. Primum qd indeg vide- re habet, an pars que petit scdam dilationem renuncianerit post dilationem primam vltioribus dilationibus: scda: qd tunc scdam non tenet sibi concedere. extra de testi. c. de testi. Debet etiam cognoscere indeg an in prima dilatione sit plene pba- ta actoris intentio vel no: quonia si est plene pbatas refer- uare parte cupidam amplius pbare qd sit necessarium. c. signi- ficauerunt. de testi. Ad superfluum enim genus probationis indeg parte non d. admittere. Et p hoc fit expedita nostra materia circa concessione dilationis secunde. Cuius tri esset querendum, vtz nuquid impedimentum qd allegat pars vt obtineat dilationem scdam sit probandum per iuramentum vel no. Hoc dicit in l. §. digimus. §. si quis cautionibus. Sed du- bitant hic doct. de tali. qd donatur qd pars petes dilationem scdam petit illa dices se esse impeditam solum circa pductione vnius testis: vel editione vnius instrumenti: dat sibi per iu- dicem scda dilatio. nuquid ipse in ista scda poterit pducere alios testes qd illud vnu, vel aliud instrumentum, qd illud in quo impeditus fuit prima fronte videtur dicendum qd alios testes possit pducere: cu ista dilatio de f. in fauore ipsius: cu ius fauores sunt ampliandi. l. cu quida. de libe. a. posthu. in regula iuris D. i. a. c. Tamen cotrariu est veru: a. de hoc est teg. sing. in l. admodum. circa prin. f. de iure iur. a. hoc ibi di- git Butri. a. refert hic Bar. a. alij possit eum succedere. Unde tu qui allegas impedimentum, non alleges te fuisse impeditu- particulariter circa vnu testem, vel vnu instrumentum: sed pe- tas tibi dari dilationem: qd impeditus solus. C. Dubitat etia, Dicit quis se fuisse impeditu in vltimis duobus diebus pri- me dilationis: vnde petit dilationem scdam: d. ne dilatio ista scda concedi sibi in vltiores dilationis dies, qd duos? Eg- ijs que prima dicitur, videt dicendu qd indeg possit sibi da- re quatuor: plures: nihilominus veru est cotrariu: qd illud solum tepus d. restitueret in scda dilatione, qd abstulit im- pedimentu in dilatione prima. Tu habes teg. in l. interdu. f. de mino. in l. sed est per pretore. §. si ferie. ex quibz causis ma. ver. si. Hoc tu limita ex notabili teg. in l. i. §. de an. leg. a. eg alia in l. i. deo. f. de ver. ob. C. Alterius dubitatur circa hoc. Dedit tibi ego indeg primam dilationem speciale ad pro- bandum vnu articulu in ipsa speciali dilatione: nihil pba- sti de isto articulo: do tibi scdam dilationem generaliter ad probandum omnia que concernit intentione tua. Queris nu- quid id qd omisi probare in prima dilatioe speciali possim probare in ista generali? Hoc solum mouit do. Bal. in l. i. in vlti. q. sent. refcin. no pos. a. tenet qd alleg. Spec. in tit. de dila. §. videndum est. ver. attende qd ego no reperio: l. i. ibi d. f. fiat auctoritas. Nihilominus possumus illud tenedo sus- stentare tali ratione, scz qd generalis subsequens clausula ad ea no refertur in quibz no extitit prouisum per. p. p. ce- dentem speciale. l. doli. clausula. a. stipulationes comodisfi.

f. de verb. oblig. l. alimeta. §. Baslice. a. l. Stichus mutus. f. de ali. a. ciba. lega. l. cohere di. §. qui patrem. f. de vulga. a. pu- pil. quas omnes solutus est allegare do. Dy. ad hac regula. C. Ad istis veri que etiam requiratur circa cognitionem cause. Nunc succedat videndum ex quibz causis potest con- cedi scda dilatio. Bar. hic ponit causas duas. Prima est. Si prima dilatio concessa fuerit non integra: qd tunc de leui scda potest concedi. Alleg. dictu inno. in c. vltra tertiam. ad si. extra. de testi. Exempli. Prima dilatio in causa civilis d. esse triu mensem in proximitate: vt in l. i. c. eo. modo si ius- deg no dederit hac dilatione integrā, sed vnum mensem vel duos: hec no integritas dilatōis de leui concedi potest fm inno. qd dictu inno. no putat Bar. esse veru: qd dilatōis iudicis determinant arbitrio: l. no possit excedere dictos tres menses: sed intra illos potest pcedere. l. i. §. de re ind. in c. qd ad consultatione. No integrā hic potuit facere: qd dimi- nuere no potuit: ergo sequitur qd non d. esse hic: nisi inte- gritas deberet causa concessione secunde: licet ipse Bar. cum de inno. sequebatur in d. l. c. a. a. sic sibi cotrarius. Nos vero possumus sic considerare qd aut indeg ad petitione no integram vult concedere dilationem scdam: tali casu dicen- dum qd illam no possit concedere nisi habita plena cause co- gnitione. Ceterum: si ad petitione partis vellet concedere hanc scdam dilationem ipsa pars ppter hoc no posset appel- lare: ratio est quia aut ipse voluit concedere scdam vel no: vel iudicis committit arbitrio. Ita pbatur in d. l. oratione. §. eo. l. nonnuq. a. l. interdu. f. de indi. In his autē que comit- tuntur iudicis arbitrio quomodocumqz indeg procedat vel a iudice faciente no potest appellari. Idē p. in tit. de ofi- f. iudi. §. impedit. als. detrabit. veru. quid si indeg. a. probat in l. i. c. quomodo a. quado iud. l. no quicquid. f. de iudi. Be- ne ta ne est veru qd si pars vult potest appellare a datione prime. Nihil brevis est casus in c. i. extra co. Aut indeg no ad petitione partis sed ex suo officio ad superandam eius maliciam: inducendam litis abbreviatione vellet scdam di- lationem post primam no integrā concedere: tali casu pote- rit hoc facere cu leui cause cognitione. Et ita verificatur di- ctum inno. Istud probatur ex duobus. Primo ex l. diem proferre. in prin. a. l. interpel. §. i. f. de arbi. Secundo quia cum indeg dat dilationem secundā dicitur supplere defec- ctum prime: qd quidem facilius potest fieri qd aliam de no- uo concedere. Ad hoc. l. iij. §. si quis coedematus. f. de res- gu. iur. f. de testa. l. beredes palam. §. si quis postet. l. adeo. §. cum quis. f. de acquiren. re. do. Anum tamē potest predi- ctis refragari. Videor: ex ijs velle dicere qd indeg parte non petite ex officio suo possit concedere dilationem: cuius contrarium tenui per. l. scdam. C. vt intra cer. temp. Solue- do dicas qd illa regula fallit vbi indeg vellet illam conce- dere ad superandam partis maliciam: abbreviandam liti: quia tunc potest. Bar. in d. l. i. c. eo. a. l. properandum. §. i. in fi. c. de iudi. Exemplum. Actor libellat contra Titium pe- tendo centum post datum libellum: lite coestata non cur- rat prosequi: sed vult tenere in suspensio: certe tunc indeg da- re debet terminum ad vltius probandum. Est secunda causa propter quam dilatio secunda de facili concedi potest: videlicet talis fm Bar. vbi ius partis in aliquo no est effec- ctum deterius, per. l. a. si post tres. §. titu. progi. per. l. mans- cipio. f. de oper. liber. Tu adde. l. tibi absenti. de pres- ben. lib. vi. Exemplum. Agēs articulauit qualiter Titius debet sibi centum mutuata tali loco a tempore habuit di- lationem ad probandum terminum decem dierum: quos non probauit: petit secundam dilationem: dicit alia pars: non debet habere: quia fuit negligens in prima: certe quia ius rei non est effectū deterius poterit secunda dilatio con- cedi: sit autem deterius si non habeat testes nunc quibus probare possit sicut et prius. Circa hoc cadit vna questio, scilicet nunquid possit post terminum datum ad proban- dum testes et instrumenta produci absqz noua dilatione. Hanc questionem examinao: licet Barto. non posuerit nisi duos casus suspectos: nihilominus tertius est adden- dus: quia est dubius scilicet nunquid si in prima dilatioe concessa incidunt ferie infra quas no potuit probare ppter ferias ipsas incidētes possit dilatio scda concedi: Ad istud 2. decidendum necesse est discutere primum. f. si quid dies feriati computentur in termino. Istam questionem ponit Bald. in d. l. i. c. eo. a. in l. si quando. C. de testibus. l. d. ostien- et Joan. And. in c. licet causam. extra de probationi. l. idem

Ludo. Roma. in primam. ff. veter. part.

Mal. in. l. eg. quacumq. si quis in ius voca. Reuertendo at
tit. debes dicere q. quidā est terminus qui p̄figitur instan-
tie: in illo dies feriati computantur. l. i. in f. C. de tempo.
app. Quidam est terminus qui p̄figitur actioni: in hoc
dicas q. aut est terminus tēporis cōtinui: et tali casu ferie
incidentes intra istum terminū cōputantur: vt in. c. i. extra
eo. in. l. j. vlti. s. c. in. l. miles. j. de adul. Aliquādo vero ipsi
actioni p̄figitur tempus vtile: et tali casu dies feriati non
computantur intra illud tempus: sed debet dies tot recon-
cedi quot fuerūt illi feriati: vt. l. j. s. dies. j. quis ordo in bo.
posse. fer. Sed verum est q. si intra tempus continuū p̄-
figum actioni incidenter ferie rep̄tine. tali casu cōceditur
ipsi parti restitutio in integrum. vt in. l. sed et si. s. ferie. i. eg.
quibus cau. ma. Sed dices quid est tempus cōtinuum vel
vtilē? Dic vt per glo. in. l. i. C. de dimer. et temp. p̄scri. aliā
insti. de perpe. et tempo. circa prin. Quoddā est tempus. vel
terminus qui p̄figitur iudicis iurisdictioni: et in isto dies
feriati incidentes computantur. Tēp. est in. c. de cau. s. c.
consultationibus. extra de offi. deleg. Quidā est terminus
qui datur ad comparandum: tunc si illa dies feriata in vlti-
mo termini die non facit partem nō comparētem contus-
mācem: quia sequēs post illam intelligitur cōcessa. Casus
est in. c. cum dilecti. extra de do. et contu. per quem teg. glo.
ordi. digit in regula nemo potest. de reg. iur. lib. vi. Benefa-
cit. l. j. si quis in iudicio. s. si quis cautio. dum dicit q. p̄-
tor iubet eg. causa die iudicij. esse diffusum. Quidam est ter-
minus qui datur ad probandum. et in hoc dicas q. dies fe-
riati incidentes siue solēnes siue rep̄tini computentur. Nūc
est videndum ex quo p̄supponimus q. dies feriati com-
putantur in termino dato ad probandū. an quādo super-
uenit tempus feriale debet dari dilatio. Certe in hoc debe-
mus dicere. q. aut vtrāq. pars scilicet tam actor: quā reus
consensit huic dilationi cōcesso ad probandū. intra quam
dies feriati fuerint: tunc aut interuenerūt dies feriati in
utilitate hominum: et tūc secunda dilatio ad probandū
nō debet cōcedi. si nō est probatum: q. vtrāq. pars videtur
tacite renūciare feriis. ex quo cōsenserūt. vt. l. j. s. eo. et in. c.
si. extra eo. Sin autem vna pars consensit. alia vero non. ex
quo periculi est in mora: tali casu potest iudex altera par-
te iuncta recipere ipsas probationes. Tēp. est in. l. j. s. eo. et
in. d. c. si. extra eo. titu. et igitur etiā tali casu nō esset cōceden-
dum parti dilatio secunda: quia debebant bene scire quod si
produxisset testes in prima iudex admississet illos. Sin autē
loquitur dum in dilatione interueniunt ferie in honorem
Dei vel ferie rep̄tine: et tali casu dicas q. si idē qd in pre-
cedenti die dictū fuit q. nō debeat cōcedi dilatio secunda: q. tem-
pore feriato in honore Dei potest procedi si adest necessi-
tas: vt in. l. h. et c. licet. extra eo. sed hic adest necessitas igitur
dicendum est quod pars possit suam intētionem probare.
Omnia hec sunt vera si iudex vult admittere: sed si vult
denegare tūc ferie erant legitima causa ad cōcedendam se-
cundam dilationem: q. cū impedimētum in prima super-
uenit iusta causa est cōcedendi scdā: vt. l. oratione. s. co. et
l. interdu. s. de iudi. et l. j. C. eo. Circa hoc mouentur duo
3 dubia. Primum ē. Nunquid dilatio secunda siue cause co-
gnitione concessa sit nulla. Bar. hic et in. l. j. C. eo. Ita etiam
probatur hic vt teg. dicit q. dilatio concedi nō potest causa
non cognita. nō modo dictio negatiua p̄posita verbo po-
test. redderet actum omnino impossibile. Ita est glo. in. c. i.
de regu. iur. lib. vi. Probatur in. l. nō poterit. j. de fur. et in
l. j. de iniusto testa. Secūdu dubium est. Probatur qd
iudex presenti parti altera absente concedat dilationē ad
probandum: ipsa vbi cūq. requiritur cause cognitio. ibi
requiritur citatio. Ista sunt verba glo. in. l. si deserta. C. si
propter pub. pen. sed hic requiritur cause cognitio: vt. d. l.
a procedente. C. de dila. igitur. Sed pone qd iudex post cō-
cessam dilationem parti presenti alteri parti absenti: non
citato eg. post facto intimauit illam esse cōcessam. Nunquid
per hoc cōcessa sit valida? Certe Mal. mouet hoc in. l. nec quic-
quam. s. vbi decretum. s. de offi. procō. et ibi firmat. qui non
allegat multas rationes. Tu allegas sēz q. p̄posteratio or-
dis necessarii actum nullū reddit. c. exhibita. extra de iu-
di. hoc in iudicialibus nō in alijs. Probatur in. l. j. si prius.
j. de vulg. et pupil. et plene no. C. de testa. l. p̄poster. sed hic
fuit p̄posteratus ordo: q. cū sit dilatio cōcessa debet pars
aduersa citari: et sibi intimari. Sed si fiat post cōcessionem
or. do est p̄posterus. igitur. Tūc ponatur qd pars

non citata dilationem cōcessam aduersario suo ratam ha-
buit: an propter hoc reddatur ipsa dilatio valida. Specu.
mouet in titu. de dilatio. s. nunc videamus. vers. sed pone.
Certe tu dicas hanc dilationem non validari: quia a prin-
cipio actus est nullus et ratione deficientis finalis solemn-
tatis subsequens affirmatio nō reddit actū validum. Lob.
seruare. s. possunt hec. s. de offi. proconsul. obligari. s. tutor.
j. de autho. tut. et in. c. auditis. extra de electio. Sed p̄sup-
ponitur hec dilatio nulla est propter omissionem citatio-
nis. ergo et. Sed licet nō sit valida vel data a iudice: tūc
stentabit vt cōiuncta inter partes. Casus singularis in. l. j.
C. commun. vtri. iudi. que apud aliquos est. l. prima.

De edendo.

Rubrica.

Cōtinuatur tali ordine sēz quā supra no. quib. diebus
p̄cedi possit: et quib. nō. Tēru quia quādo in iudicio pro-
cedit oportet edere libellū citato: adeo sequi debuit rub. de
eden. Aliegetur vnum scilicet q. gerundum importat ne-
cessitatem de quo plene docet. et ego posui in. l. j. C. de eden.

Summarium.

- 1 Agentis petitio conuenio est edenda vt deliberet.
- 2 Actor an cogatur originale sui actus conuenio edere.
- 3 Sententia an semper iuxta libelli tenorem sit p̄ferenda.
- 4 Sententie vniuersalis executio qualiter fienda.
- 5 Sententia ex libello incerto orta an sit valida.
- 6 Libellus per hec verba. peto te condemnari ad omne id
quod habes ex bonis talis et. an sit validus.
- 7 Libellus quibuscumq. casibus potest dici ineptus.
- 8 Libellus plurium actionum cumlatius an parte nō op-
ponente sit recipiendus.

Quia quisq. petitio agen-

ti reo debet egbi
beri ad hoc. vt deliberare possit. an velit
cedere vel cōtendere. b. d. C. t. no. in pri-
mis actionē. hoc est agentis determinatā
intentionem scdā fore a cōuenio. Ad
idem. C. de lit. contest. authen. offeratur. C. no. secūdo edi-
tionem hanc fieri nō eg. alio nisi vt reus intra se mature de-
liberet an liti cedet vel eandem p̄sequetur. C. no. tertio
tibi vt instructus veniat q. post libelli editionē et habitum
terminum ad deliberationem debet ipse reus licet p̄se-
qui intēdēs venire instructus. hoc est munus necessarius.
vz in ipso termino ad excepciones dilatorias aut alias op-
ponendas. Est etiam noua dilatio cōcedenda: vt probatur
C. de dila. l. si quando inuncto verbo instructus. hic in litera
posito. C. no. in. s. edere. ibi. edulium. vt demōstrat iure in
sto non fuisse statutum vt actor reo libellū inter partes ofe-
ferat: licet hodie secus sit per. d. authen. offeratur. C. no. vlti-
mo in verbo describendi copiam. et in verbo dictare. et qd
non cogitur agens ad edēdum originale libellum in iu-
dicio positum: sed sufficit si reus eius habeat copiam. Cu-
ius autē expensis ista libelli copia sit danda: an actoris an
vero rei: dic vt. j. d. c. Quotupliciter actus assumat. Dic
vt per gl. plenissime insti. de act. in prin. gl. mag. primo con-
cludit qd libellus vt dicatur aperte cōpositus debet habere
re rem et causam. nō modo queritur an requiritur in eadem
cōclusio: vt puta dicota es mihi obligatus ad decē que tibi
mutuavi actione eg. mutuo: an requiratur vltierus conclu-
sio quare peto et. Bar. cōclufit hic q. sic. Aliegat rationem
hanc: sēz qd sententia dē ferri iuxta petitionē libelli: vt. l. vt
fundum. cō. diui. l. h. C. de fid. lib. et in. c. licet. extra de symo.
et probatur in l. c. sepe. de verbo. sig. sed si libellus nō habet
petitionem non potest ferri sententia: et sic iudicium est fru-
stratorium. Ad idem teg. insti. de ac. in prin. ibi. ius pe-
tenti. Et q. cōclusio et petitio idem sunt. Fallit in criminali-
bus in quibus procedit libellus absq. cōclusionē. l. j. s. j. ad
Turpil. Secūdo fallit vbi agit in dicto possēssō. s. vnde
vi. glo. i. q. iij. in casu. quia p̄filiatus. de cūm veritate po-
nit. j. l. edita. de eden. Tertio addi potest vbi procedet co-
ram pontifice vel imperatore. Immo in. c. i. de lit. contest. al-
legat. c. cū venissent. extra de insti. et in. c. cū super. extra de
cōfec. p̄bē. et in. nra. extra de sepul. pro hoc facit id qd dicit
q. presentia

Kubrick.

um.

Petitio agentis reo debet exhiberi, ut scilicet liberare possit, an velit. b.d. ¶ C. no. in p. agentis determinata fore a cōvento. Adur. ¶ C. no. secundo editas intra se mature desquettur. ¶ C. no. tertio ad distinctionem habentem.

ipſe reus litem poſce-
reſt munit^r neceſſarius,
dilatatorias aut alias op-
pore dendas vt probatur
inſtructus hoc inſtra-
um, vt demonſtrat in re
libellū interpoſito
the offeratur. *Quod*
a. 7. in verborum ſenſu
c. 1. de iur. iur. in re

us habentur. Quod
fit danda materiam
inter actus animi. De
prim. gl. mag. p. 1. con
e copositas debet
an requiruntur in tam
ligatus ad deo quod
turatur viterius con
q. sic. Et ligatur con
tione quod debet et it

i. c. licet, extra de hmo
 sed si libellus nō habet
 a: & sic indicium est fra
 ac. in pncipiū. us po
 unt. Fallit in criminali
 & cōfessione. l. i. §. al
 ieto possit. l. i. §. mō
 de. cum sit veritate po
 tēstet vbi pōcedet in
 i. c. de lit. contēst.

in. c. cu super. extru
ro hoc facit id qd dicit
q. profana

cum papa. in fi. Clarior est sic in futuris ubi sunt accessoria ad mutandam pecuniam ita fructus sunt accessorii ad rem ex qua sunt percepti. Sed sententia iudicis condemnatoria ad pecuniam mutandam reddendam etiam vsuras non valet quo ad vsuras vt. d. l. in sententia. igitur similiter non valet bit quo ad fructus licet contrarium videatur. insit. de offic. iudi. §. sed si in rem. Responde qd debet intelligi ibi ad fructus qd specificos eo deducit. non generaliter. Et ita ille teg. declarabitur per l. in summa. Sed communis practica est qd sententia sit valida quo ad fructus. Multa alia deciduntur ex hys. videlicet. Decido talem rem mihi restitendam cum suis perinde est. an valeat. Dic per Jmno. in c. cum ad fedd. de restitu. spo. Similiter peto mihi restitui domum cu finibus massariis. Bar. ponit qd non valeat. Dic per Jmno. in c. cum ad sedem. de resti. spo. Similiter peto mihi restitui domum. Bar. ponit qd non valeat in l. Marcellus. §. ar. in mementa. f. de rei vt. Similiter peto mihi restitui dictum castrum cum tali molendino et alijs. an valeat libellus quo ad alia vt indeg possit condemnare. Jmno. ponit. c. dilectus. extra de capel. mona. r. c. dilectus. extra de offi. Trebi. Si militer peto te condemnari ad assignandis quicquid habes in domo tua. Questio est. Specu. in titu. de lib. cōcep. §. iuxta. versu. quid si peto in his. An valeat iste libellus. r. peto te condemnari ad omne id qd habes ex bonis Sempionij. Jmno. in c. de lib. ob. r. in c. certificari. extra de sepul. viol. inquam glo. dicit qd in actione generali prout est negotiorum gestio sufficit rem in genere eprimi qd procedat. Hec Jmno. plenius posuit in c. cōquerete. extra de offi. or. di. Anum est aduertendum qd Spec. ponit. Quomodo debeat formari libellus vniuersalis. r. ponit in d. §. sequitur. r. d. c. cum inter. de actio. r. petito. Alterius dicit gl. quod debet actus eprimi in libello qui inferat condēnationem: vt puta peto centū que mutauit: nec sufficit dicere qd reg est in f. ricia. Jmno. ad cōcludit in c. ex parte abbatis. de primile. sed quid si probet fidi deberi fed non ex illa quam expellit. an sequatur cōdēnatio. Dic qd nō. Habes teg. in l. habebat. de instit. r. l. diuus. de re iudi. c. licet causam. extra eo. r. ideo hodie ponitur in fi. nō asfringēs se r. Hec limita qd fallit in possessionio. Debeo enim obtinere: hō non probet causam de deducta si probat possessionem et spoliationem. Jmno. in c. querelam. extra de elec. vbi vero ageretur petitio obtinet locum supradicta doctrina. Glo. concludit in libello fore causam eprimendam. Nūc magis speculice querit. an hoc fit verum: r. dic sufficere causam propositam in hoc est dominium: nō remotam. puta emptiois. et similia. rationibus in ea cōtentis fcs progine vel remote. Breuissime ponit E. r. Balin. l. edita. C. de eden. Bar. in l. si mater. §. an eadem. r. §. accusatores. f. de excep. rei iud. C. an. habet teg. duos. in c. Abbate sane. de re iud. in v. r. in c. de lib. obla. Spec. in tit. de libel. cōcep. §. iuxta. versu. sed nunquid sit necesse causam eprimi. Glo. ponit in l. certi cōdi. f. si cer. peti. C. Sedo querit glo. si nunquid sit necesse in libello actionis epressio. Doctores ponit hic. r. in d. l. edita. Specu. latius in titu. de act. r. peti. in §. vtrū actio. per totum. Hodie casus est qd nō sit necessaria. sed sufficiat narrare factū ex quo resultat actio. cōdicti. extra de iudi. C. Alterius glo. est in vna cōclusiones. qd r. vbi narratio est apta r. cōgruas actio vero eprimitur inepta libellus dicat ineptus: adeo qd iudex possit eum absolvere ab actiois petitione per teg. in l. §. si mel. fal. no. dig. Exemplū dico qd locaui tibi domū r. qd pro pēssione teneris c. g. quare ppono actionē ex mutuo Jmno. est in opinione cōtraria in c. exami nata. extra de iudi. qd h. epressio actionis sit incōgrua. factū vero cōgrue narratū fcs possit cōdēnatio. Opinio Jmno. adheret Bar. hic opi. gl. adheret Spec. in tit. de act. r. peti. in §. sequit. in ver. quid si pposuit. Predicta vero cōtraria reddunt dubia. Bar. ponit in l. §. C. de formul. in l. per diuersas. C. m. plenius in l. r. fine. ad Treb. l. certi cōdi. §. quoniā. f. si cer. pe. r. ibi ergo possit eū. Alterius post cum cōcludit glo. qd plures actiones cōpetētis nō potest quis accumulare. qd si accumulet r. pars aduersa non opponat an pcedat libellus: vide p Bar. plene in d. l. edita. vñ dico qd doctrina gl. fallit qd quis obuitaret. quo actio ex illius pluribus fci ture valido cōpeteret qd tūc omnes simul deducere in vno libello posset protestatione facta. qd ipse intēdit vna eariū esse cōtentas vt. l. §. qd aut. f. quoniā leg. C. anoi. habent casum fm Jmno. in c. cōdit. extra de in integ. resti.

tn. Iuxta hoc quero. Pone qd factio narrato descendunt
plures actiones: et si actor intentat vnam reus venit con-
demnatus in minus: si aliam venit condemnandus in plus.
Modo pone qd factio narrato non eligit actionem. In
tmo proceditur in causa: nec eg processu cause constat cui
velit adherere: quomodo faciet tunc iudex, an condemnabit
reum inspecta actio in minus, an inspecta ea que in plus?
Certe debet condemnare ea inspecta actione eg qua debet
solui minus. Ita fuit doctrina Inno. in c. cum dilectus. de
ordi. cognit. Ad hoc in titu. de libe. con. si iam non videtur
minus, verificat qd et iura. Solco allegare, de pe. li. p. res.

Summarium.

- 1 **I**nstrumentum validum debet continere diem et con
sulem: plura alia.
- 2 Confectuio potest instrumenti solemnitate egessere.
- 3 Acta litis et cause coram quorundam effectus et respectu
quorum edenda sint.
- 4 Instrumenta communia quando sint edenda.
- 5 Instrumentum contra se in iudicio productum reprobare
intendens duo debet obferuare.
- 6 Actore petente a reo instrumentum sibi edi principaliter
ad suam petitionem fundandam an teneatur reus edere:
et quid si ad iam fundatam.
- 7 Instrumentum in iudicio producens censetur in eo con
tenta approbare siue contra se, siue pro se.
- 8 Editio instrumentum iudicio officio petitur.
- 9 Edenda sunt omnia que iudicialiter sunt prosequenda.
- 10 Sententia nulla a qua appellatum est an sit coram iudice
appellationis edenda.
- 11 Instrumentum vel contractum edere coactus an partem
edendo satisfaciatur: et quid de inuentario.
- 12 Instrumentum de quo in libello sit mentio an sit ante lit.
contestata edendum.

S. Editiones. ¶ Editio instrumētorum faciēda est fine die et consule totum nō edit. Et omnia ipsa edēda sunt quibus apud iudicē vsurus quis est. Et etas fecus ⁊ rusticitas inducūt vnam fi non sit editio. b.d. vsq in fi. ¶ Glof. magnā in suo principio dicit ⁊ diem ⁊ consule necessariā apponenda in instrumēto vti illud fit validū. Alia tamē necessaria sunt ad solēnitatē instrumētū. De quo vide per glo. ordi. in li. generali. C. de tab. lib. g. ⁊ in regentiū. q. 60 fere. C. de pac. Alia est apud Cān. in c. inter dilectos. extra de fi. instrū. ¶ Num deficit in locis predictis, scz de loco. In hoc fuit de glof. vna in c. abbate sane. in verbo cēferēt. de regu. iur. lib. vi. Alia est data plene in l. de pupillo. s. qui nūciat de n. ope. nūcia. Et in l. ontimā. C. de capdi ⁊ demon. Spec. in titu de

- 2 **I**nstru. edi. §. oportet. per totū. ¶ Tercio est q̄ coſuetudo po-
teſt diuimere ſolēnitāte dicti inſtrumentū. ¶ vel eſt caſus in d.
c. cum dilectus. de ſ. inſtru. ¶ In autē ſcriptura p̄nata re-
quirat appoſitionē diei vel coſulib habetis in l. cā tabernā.
§. om̄es. j. de pig. Bart. in l. ij. §. idē ¶ 2 ab eo. j. de aqua plu.
3 **A**r. Secundo cōcludit glo. ¶ q̄ acta litis i caſe edēda ſunt
coram iudice. Ad quos aut eſt effectus oſtēdi debeant. ydi-
fis in glo. Circa q̄d dic q̄ quilibet cuius intereſt poteſt pe-
tere ſibi edi. l. ij. c. eo. que. lloquitur generaliter. Et proba-
tur per locū a ſpeciali in l. in fraude. §. neq. j. de iure ſiſan
aut debeāt edi cū diē i coſule vel ſine ¶ Inno. de probat. c. ij.
De hac etiā editione act. vide in l. ij. §. diuus. j. de iure ſiſ.
4 **T**ercio cōcludit ¶ q̄ inſtrumenta cōmunia edēda ſunt
ad p̄titionē eorū qui cōmunia habēt. ſi qui ſunt. c. famil.
erici. l. i. p̄curator. §. eo. l. deo. ¶ Deo intellige quādo ſunt cōmunia
vtiliter. atq̄ nō ſunt edēda. aperte ¶ Inno. in d. c. ij. de probat.
p̄ta inſtrumentū emptiois. ¶ v̄di. ¶ Quarto cōcludit q̄
vbi inſtrumentū intēdit quis reprobare quo ad diē i coſule.
q̄ tūc i diē i coſul ſunt edēde. Adde q̄ diē i coſul ſiſt inſit.
5 de inuti. ſup. ¶ inter verborū. ¶ ¶ 3 Et adde ¶ q̄ vbi quis in-
ſtrumentū cōtra ſe in iudicio productū vult v̄ falſam redar
gare. necelle ſi facere duo. P̄mū v̄ turet q̄ p̄titiōe
ſibi edi. q̄ putat poſſe illud de falſo redarguere. Sc̄do q̄ ſe
ſubſcribat ad p̄nā talionis. l. deo. habētur in l. ſi. c. de ſ. in-
ſtru. l. deo. cōcludit dubitationē iſtā fuiſſe inter ¶ 3o. ¶ 2nd. et

6 **E**zio. an actor ad suā exceptionē et. **A**tinus q̄ hic posuit. l. fi. C. eo. tit. **C**is obstat q̄ stat. opi. referā cōclusionē com-
 mune q̄ est talis fcs i q̄ aliquād actor petit a reo edi-
 sibi instrumēta ad suā p̄titionē principaliter fundandā et
 tunc reus edere nō tenet. l. qui accusare. a. l. fi. C. e. **S**allit in
 duobus casibus fm̄ glos. **P**rimo in fisco. l. in eo. fco. b. in ar-
 gentario. f. eo. l. argētarius. **S**allit etiā in alijs quatuor vel
 quinq; q̄ ponā in d. l. ij. **A**liq̄ petit ab actore instrumēta
 edē ad suā fundandā exceptionē: tūc actor tenet ad illam
 edendā. l. fi. C. eo. **T**ertius casus est q̄ñ actor petit a reo edi-
 instrumēta ad suā intētiōē iam fundatā coadiunadā: et
 tūc reus tenetur edere. f. de act. emp. l. creditor. a. l. Titius.
Puta peto mibi tradi domū venditā cuius cōfinia sunt
 l. i. i. probo venditiōē sed cōfinia nō sunt. tu edas tuū instru-
 mentū in quo sunt. **A**liq̄ vero actor petit a reo edi instru-
 menta ad p̄bādā suā replicatiōē: et tūc reus tenet ad edi-
 tiōē. **T**eg. est fōm̄ verū intellectū. in. l. p. e. f. ij. ad leg. **S**al-
 ci. **E**xemplū. Si actor petat decē. reus opponat pactum de
 nō petēdo: actor replicat de pacto de petēdo postea facto.
 7 **C** **A**lterius dicit in glos. q̄ si instrumētū aliq̄ produco in
 quo aliq̄uid scriptū est in damnu i p̄iudiciū mei in ijs q̄
 cōtra me sunt facit. aut. similiter. de testa. aut. si iudex. C. de
 epi. i. de. ad q̄d induci possunt quēdā. **P**rimo id q̄d dicim⁹
 q̄d cōposita in libello pro me facit cōtra me. l. cū p̄tici. C.
 de lib. cau. in. l. ne satisfatio. i. rē ra. b. a. j. videat cōtradice-
 re in. l. fi. familie. l. picola. i. familie. l. eris. **E**t ad illorū intelle-
 ctum videatur. l. eg bac scriptura. in. f. ij. de dona. i. Bal. in. l.
 error. C. de iur. i. fac. i. l. Titia. l. de leg. ij. **E**t indu-
 ci potest q̄d nō. Bar. in. l. certū. f. q̄ñ absente. f. de cōfcs. i.
 in. l. C. de fcs q̄e. nō. **I**n quibus locis patet q̄ posita p̄
 reum cōmittit in p̄iudiciū. fidē etiā facit in sui p̄iudiciū.
C **T**ertio induci pōt q̄d nō. **I**mo. in. c. cū olim. egra de cē
 f. i. in. c. q̄ venerabiles. egra de except. vbi dicit. q̄ coipso.
 in iudicio p̄duco vñū instrumētū video: fateri ea i in eo
 scripta sunt. etiā si q̄ sunt tra me. similiter video: fateri.
De hoc vide Bar. in. l. de his q̄b. vt indig. i. Bal. in. l. alia.
 C. e. Sed dubiū est. **P**rocuratoris dicit. **P**roduco instru-
 mentū istud quatenus facit pro me: sed si sibi esset aliqua cō-
 tra me. eginde protestor: q̄ volo illis vti. **A**unquid illa pro-
 testatio releuet: **D**ebeas facere duo membra. **P**rimū q̄
 aliquādū puta pro te: p̄te produco scripturā quādam p̄ me
 factam fcs quoddā instrumētū factū a tabellione ad mei
 solius protestatiōē vt est instrumētū protestatiōis: et a
 li casu instrumētum fcs scriptura ille cum ipsa protestatiōe
 nō producit fidē faciēt contra me nō obstat protestatiōe
 pro me facta. Ita est decis. **R**ot. in ordine. cccc. lxxij. Bal.
 idem tēmit in. l. vnica. C. vt q̄e def. aduoc. par. **I**psē ponit
 ibi rationes. **A**liquādū vero cū protestatiōem nō obstante protes-
 tationē facta per alium puta per aduersarium: tali casu
 an protestatio releuet. habetis in. l. publiā. f. ij. depo. ius-
 ta glo. **I**am si lecta epistola tacuit: nō obstante protes-
 tationē idem facit pro me i cōtra me nō obstat. ad m̄ce
 acta. i. in c. i. de p̄curato. Bar. in. l. quo enim. in p̄ncipi.
 f. rem ra. bab. **S**in autem digite ego am accepto quatenus
 pro se faciat: tunc illa protestatio cum alia cōiuncta protes-
 tationē facta in iudicio an faciat fidē cōtra me. tunc dicit
 vt per Bar. in. l. Aurelius. f. idem. q̄ f. de lib. legat. i. Bal.
 in. l. vnica. C. de do. ante nup. i. solet notari in. l. liquidem. C.
 de excep. **C** **A**lterius dicit glos. q̄d instrumēta cū iudici-
 cis officio petitur. **D**e hoc habes p̄mo glos. in. l. quidam.
 in p̄ncipi. f. eo. **A**liam in. l. i. s. officio. f. de tut. i. ra. distr. Bar.
 plene. C. eo. l. i. **A**lterius glos. concludit nomina testium
 et tabellionis in instrumēto descriptorum edenda esse.
Iugta hoc quero an specū edenda nomina testium produ-
 ctorum in iudicio. **S**pecū in titu. de testib⁹. f. qualiter. et. g.
 post hoc. Bald. in. l. vlti. C. eo. habemus tres casus qui hīc
 questionem decidunt. **A**n in. l. non eg omnibus. f. de ar-
 bit. **A**lius est in. c. qualiter et quando. l. grande. in. g. d.
 bet. egra de accusa. i. p̄sentium. g. testes. de testi. lib. vi.
Eg dicitis iuribus bet conclusio est quod antequam depo-
 nant non debent edere timore subornationis. **P**ot. casum
 vltime glos. q̄e concludit in f. aliam esse solemnitate in-
 strumētū i aliam contractus. **P**ro hoc vide Barto. in. l. fi
 libarius. f. de regulis iuris. et in. l. si quis legatum. i. de fal
 sis. vbi hoc declarat dicens quod instrumētum edē scri-
 ptura publica a publica p̄sona confecta in qua intētiō
 contractibū reperitur descripta: contractus vero est
 partium

ter edere: puta qz penes se hz et debet fieri ante litis cōfessa
tionē. l. co. l. i. in prin. Sin autē ipse actor nō ita celeriter ha
bit facultatē offendendū: puta qz tabellio est in longinquis
partibus: tūc nō dō cogi edere ante lit. cōfessa. sed postea
editio fiet. §. hoc decidit gl'io alia. Ego abs te tāq̃ pre
latus. puta abbas. vel eps f'm commentus. ignoras me esse
abbatē. vel ep'm: dicitis nō intēdo tecū agere nisi officiā li
teras ep'tus. vel abbatice: an teneat offēdere ante lit. cōte.
Spec. in tit. de actorē. §. sed pone quidā dicit. r. cōclusio ve
ra est qz in primis spectat status personē. vt. l. queramus. j.
de test. l. incine. de pet. bere. c. ii. §. si. §. si tōz decidit q̃stio
alia. Ego ago cōtra aliquē tāq̃ pcurator Littj ante lit.
cōfess. iste cōuentus petit sibi instrumētū pcuratoris edi
tū. Id tūc et supradictū qz debeat edere. l. p'omponius. §.
raro. j. de pecu. Ad idē qō not. gl. in c. de elec. lib. 3. v. 3.
Et in addi. Spec. in tit. de instr. edi. §. nūc dicamus. ver
sed quid ece re. ¶ Itē quō aliquis agit de iure sibi cō
cesso. Debitor dicit nō esse verū: si factor: p'cens verū af
firmet petit sibi edi instrumētum cēssionis: an debeat fieri
editio ante lit. cōfessa. an vero post. Et qd dictis apparet qō
ante. Sed Spec. aliter dicit in tit. de ac. §. ver. sed nūquid
agēs qz iure cōcesso. i. in d. tit. de instr. edi. §. nūc dicam.
ver. sed qd ecce. ¶ Glo. edere. flo. qz etiā ignoras se te
neri cō sup'latione penā incidit in penā z tractas. Tra
ctu nām est qz a d'feras penē obligatiōē. in quā incidit
de cogate restitut. l. cū filius. §. in hac. j. de v'bl. l. i. in gl.
fi. c. de iur. embp. no. d. i. in c. ii. §. in ius vo. de re. iur. l. i.

- 1 **E**dī non debet aduersario id quod penes se verifimū
licet habere prefamitur quis.
- 2 **E**ditioe instrumenti petita sufficit edi copiam.
- 3 **E**ditio non cogitur fieri impertinentium.
- 4 **C**ausa plures quibus ad fundandam intentionem agen-
tis a reo facienda sit editio.

[illegible]

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

in titu. de instru. edi. §. videndum restat. in addit. que inci-
pit, Satis magna est hec causa. Puta si vgoz dicat peto
me a tali separari quia habet aliam vgoz: et ideo peto mi-
hi edi instrumentum dotis alterius vgoz. Ad hoc facit:
quia multa sunt specialia fauore matrimonij que not. glos.
in. c. i. extra vt lit. non contesta. Non est ergo absurdum vt
hoc etiam sit speciale inter illos. Preterea si fauore anime
est introductum vt vsarius edat instrumentum ad fun-
dandam intentionem. in clemen. j. de vsur. ita fauore anime
debet hoc esse in causa matrimoniali. Nota vñ eg. glo.
in. l. si legatum. videlicet qd vbi dubitatur de substantia in-
strumenti semper recurritur ad matricem scripturam, que
appellatur particulum originale authenticum matris scri-
ptura: inter que nulla est differentia. Et ad hoc allegatur
casus in l. pro ea. in authen. de tabel. §. illud. secundum vnam
lecturam. Bene facit. c. j. de cum tabellis. cum ibi nota. ex-
tra de fide instrumento.

Summarium.

- 1 Argentarius edere tenetur die et consule adiectis.
- 2 Dictio quodammodo quid importet.
- 3 Argentarius officium an sit publicum.
- 4 Dolus egulat quam a debito editionis.
- 5 Editio multa et diuersa pre-supponit consideranda.
- 6 Edere coacto an iuramento dato se non posse credatur.
- 7 Argentarius argentariam non egrens. an nihilominus edere teneatur rationem: et quid de vsuario respec-
ctu preteritum.

Petor ait. Argentarij omnes edere teneatur: cogun-
tur adiecto die et consule illis ad quorum vtilita-
tem confecta sunt et mandatum. et filiusfamilias
argentarium egrens: etiam pater si eo sciente et appor-
bante filius egrens ad similem editionem teneatur. Et se-
ruus: etiam dominus per seruum. si ipso volente argen-
taria egrens ad similem tenetur editionem: et non solum
qui nunc est argentarius: sed qui esse desijt ad rationem edi-
tionem cogitur et ibi compellitur vbi argentaria egrens
licet alibi illas transulerit. hoc dicit. Not. l. cum principio
sequen. No. primo et principio argentarium ad eden-
dum rationes obligatum die et consule adiectis. Ad idem
j. eo. l. quodam. §. nummularios. et l. argentarius. in prin. §. eo.
l. i. §. rationes. No. secundo in vers. et quodammodo hanc
dictionem importare proprietatem. j. re. amo. l. i. in fi. j. de
libe. et postu. l. in suis. et No. tertio in vers. sed est seruus.
seruus esse argentarium: et sic patet argentarium non esse
officium publicum. vt. j. de reg. iur. l. qd actum. No. quar-
to in vers. sed est. et quis a quo petitur editio edere non te-
netur si dicat se edi quod petitur absq. dolo non habere.
No. ex. e. quinto qd non habere instrumentum vel ratio-
nes ad finem egrediendi petentem ratione vel editionem
probat per iuramentum. No. sexto in vers. is etiam.
qd desinens esse argentarius tenetur ad edendas ratio-
nes ratione artis descriptas tanq. si argentariam egrens
ret. No. septimo in vers. quod si alibi alibi autem quem. non
compellendum ad editionem rationum. vbi argentariam
egrens. etiam si alibi illas dolo transulerit nisi editionem
petens iudicis vel principis postulato suffragio sumptus
ad translationem necessarios offerat. No. in. l. spaciū.
et quod considerata locorum distantia spaciū ad profes-
rendas rationes edere debeti conceditur. Idem. j. quem
admo. testa. ap. l. i. circa si vbi hoc melius declarabitur.
No. in. l. si quis ex argentarijs. in clade edere debentis
fore vel ad locum vicinam. vbi rationes sunt editio postu-
lantem ducere. aut rationes que edi petuntur in scriptis po-
stulanti tradere. Circa teg. an prin. Jste teg. in vers. equi
fuit. inducitur ad questionem. Puta ecclesia vel priuatus
dedit mibi fundum vel emphyteosim vel in feudum cum
hoc quod quolibet anno debeam soluere certum quid no-
mine canonis. Adodo ecclesia ipsa vel priuatus non bene
habentes in memoria. quid ego dare debeam nomine ca-
nonis: conueniunt me in iudicio: et volunt me compellere
vt edam instrumentum emphyteosis seu feudi: an compel-
lere possint: Jste textus docet quod equum est. vt instru-

mentum edatur: cum domini causa sit factum. Ego remit-
to vos ad Specu. in titu. de emphy. §. nunc aliqua. ver. c. j.
queritur Bar. tetigit vnum verbum in l. i. C. quib. ad con-
pre. ac. non licet. lib. ij. Bald. aliquid bic fed plenius in l. i. j.
C. quomodo et quando iudex. Legiste habent vnam glos.
pro singulari in l. i. in verbo. rara fides. C. quando et quib.
quarta pars deb. lib. g. tenentem emphyteotam vel feuda-
tarium compelli edere. Tetigit etiam Bal. in l. instrumen-
ta. C. de fideicom. Huic adijcitur alia questio similis. Sol-
uit mibi quis censum pro quadam re. quam dedit sibi a me
in emphyteosim data: vel quis pro quodam castro. quod
dedit sibi a me. vel predecessoribus meis datum in feudum.
Solut vasallagium. modo ego ignoras. que res sit ista. ex
qua mibi soluitur. an mibi liceat eum compellere ad eden-
dum. Specu. mouet in. o. tit. de emphy. §. nunc aliqua. ver.
ficus. vj. Ego do glos. singularem que declarat qd teneatur
edere. scz in. c. imperialem. in verbo. requisitus. de probi.
feu. alie. per Federi. in vñb. feudo. Tercio quero. Vult
quis me compellere ad edendum titulum iustum quem ba-
beo in beneficio. His dieb. fuit hec questio de facto decisa
per glo. magistra. scilicet in. c. j. de reg. iur. lib. vi. decidens
quod non. Jmo. etiam tenet in. c. eg. infirmatione. extra de
procura. et probatur per generalitatem. l. cogi. C. de peti.
heredita. Bene tamen est verum quod ad petitionem or-
dinarij clericus sibi subiectis cogitur sibi docere de titulo
suo. Casus est in l. ordinarij. de offic. ordi. lib. vj. Notauit. §.
quod sufficit postulat iurare ad fidem se non habere in-
strumentum. hinc queritur solui cuiusda. Senatori pro vsu-
ris cetum. repeto illa reo. et quod sit verum quod solui pe-
to vsurarium cogi ad edendum librum rationum suarum.
fenerator: dicit se non habere et iurat nunquid sit sufficiens
probat: Jste textus facit quod sic. Contrariū est verum
in feneratoris per glos. et. quam vide in l. comprehendens
dos. de vsuris. Nec obstat illa littera: quia non loquitur in
odente rationes: que quidem rationes descriptas: sed lo-
quitur quando continebatur tertius in casu nostro conti-
nebatur fenerator. Quid autem in herede feneratoris an
sufficiat allegare se non habere. De hoc remitto vos ad
Bald. in. c. vasallus. si de feu. fuerit contro. inter do. et agn.
in vñ. feu. qui ad decisionem allegat. l. alio. C. de in lit. iur.
Alterius inducitur ad questionem. Producit quoddā
instrumentum in iudicio postq. est registratum restituitur
parti: ego peto illud idem de falso reprobare: tu diciste non
habere. quia perdidisti: vis iurare an sit sufficiens pro-
batio. Casus est quod sic in l. vti. C. de fide instrumen-
ta. Ca noniste habent glos. in. c. cum olim effemus apud Peru-
sium constituti. extra de prin. l. Item facit. Petiit quidā
sibi edi instrumentum quod verisimiliter debet habere di-
cens se perdidisse: et quod sit verum offert se iurare. an sit
sufficiens probatio. Casum habetis in cl. si quis ex ar. c. fi.
Capio versus etiam si is qui desunt. et dicitur hic quod
non solum argentarius actu egrens argentariam. sed is
qui desijt illam egrens tenetur edere. Hinc sumpta occa-
sione Bart. querit. Nunquid qui fuit vsarius olim. nunc
vero non est cogatus edere librum suarum vsurarum vel
rationum: Jste teg. decidit quod sic. Hinc etiam queri-
tur. Nunquid iura edita contra feneratores cōtra illos qui
deserunt esse feneratores iste odiose. l. vendicent sibi lo-
cum. Barto. posuit hic. et in l. quid si fugitiuus. j. de edil. edi-
cto. et in l. palam. §. non solum. j. de ri. nup. In omnibus his
locis per dicta iura dicit sibi prima fronte videri quod iura
cōtra feneratores habent locum etiam cōtra eos qui
deserunt esse feneratores. Bald. tamen in rub. de vsur. de-
cidit cōtrarium: allegat ad hoc teg. in. c. cum tu. in verbo.
donec. extra de vsur. Ego allego teg. in l. Imperialis. in. fi.
col. C. de nupt. vbi teg. dicit. qd ea que desijt esse meretrix:
non debet amplius hoc nomine nuncupari. Hoc magis
intellige verum si iste talis per trienniu. fenus deserit eger-
cere. Per teg. vero qui dicit satis ad purgandos malos mo-
res preteritos sufficit triennalis temporis bone vite testis
monium. in authen. de mino. §. si vero is. ad fi. Alterius
vides hic. quod qui desijt esse certi artificij artifex. nihilominus
respectu preteritorum conuenitur. vt artifex. Que-
ro sub quo iudice debet conueniri is qui artifex esse desijt:
Dico quod aut queritur respectu alicuius negotij in pre-
teritum gesti occasione sine artis: tali casu debet conueniri
coram iudice talis artis. Casus est notabilis in l. i. C. vbi
rat. agi

rat. agi oportet. Aut conuenitur occasione alterius negotij extra artificij: puta occasione alicuius hereditatis sibi obueniente: debet conueniri coram iudice generali illius loci non sub consule artis. l. si. C. de vet. lib. ij. nisi anteq̃ desisset esse artifex ea fuisset inchoata coram iudice artificij. l. si quis postea. j. de iudi. cum quedam puella. s. de iurisd. om. iud. Et tunc. extra de fo. compe. c. propofuisti. Sed pone ego artifex plurium artium: coram quo iudice artis debeo conueniri: Bald. mouet in l. si. C. de consti. pecu. Tu debes dicere q̃ possum conueniri sub iudice illius artis cuius occasione conuenior. Reg. est no. in l. procuratoris. s. si plures. j. de tribu. Item quero artifex non conuenitur respectu exercitij artis sed alia occasione: an debeat conueniri coram iudice artis sue. Vel pone syndici sunt deputati ad syndicatam potestas conuenitur respectu officij: an sit inde idoneus syndicus: Dic quod non. De primo debes tunc iuncta gloss. in l. vlti. C. de iurisd. om. iud. De syndico est dictum Balii. in l. nulli. C. quorum appel. non re. Alleg. l. iij. s. eo. dem modo. j. in. caupo. stabu.

De reeptis arbitris. &c.

Rubrica.

Summarium.

- 1 Arbitrium boni viri qui dicantur habere.
- 2 Compromissum in tres arbitros et quod omnes vel unus iudicare possit qualiter intelligendum et quid si compromissum sit in arbitrum prout fuerit arbitratus.
- 3 Compromissum secundum equitatem arbitrari qualiter sit intelligendum.
- 4 Bona fide prescripta an possint salua conscientia retineri.
- 5 Compromissum quod secundum rigorem iuris arbitretur an sit admittendum.
- 6 Compromissum quod secundum conscientiam possit arbitrari an sit validum.
- 7 Compromissum quod arbitretur secundum iustitiam qualiter sit intelligendum.
- 8 Compromissum de stando arbitrio talis importat arbitrium boni viri.
- 9 Compromissum de stando videre suo quid operetur.
- 10 Compromissum cum clausula quod habeat plenariam potestatem qualiter considerandum.
- 11 Compromissum cum his verbis iudicio talis an arbitrium boni viri importet.
- 12 Compromissum quod dicat prout sibi placebit an importet arbitrium boni viri.
- 13 Petitio per hec verba quicquid tibi placuerit pro non petitione habetur: similiter et responsio.
- 14 Sententia arbitri cui compromissa est libera voluntas non potest rescindere nisi dolus interueniat.
- 15 Audum an vltima die compromissi fieri possit absque citatione.
- 16 Compromissum de simpliciter et de plano procedendum an omnino excludat processum iuris ordinem seruando.
- 17 Compromissum quod alte et basse possit arbitrari qualiter intelligendum.
- 18 Compromissum quod per simplicem querelam procedatur an sit validum et quid si facta fide.
- 19 Compromissum quod procedatur habitis legitimis probationibus.
- 20 Compromissum quod arbitretur secundum ius de quo iure intelligendum sit, an de municipali an de communi.
- 21 Renunciatio omni beneficio iuris intelligitur tam iuri communi quam municipali renunciare.
- 22 Testibus duobus deponentibus de vi vel meti potius creditur quam centum deponentibus de mera voluntate: in materia renunciationis.
- 23 Compromissum de iure et de bona consuetudine.
- 24 Compromissum per hec verba partes se submittent arbitri misericordie.
- 25 Compromissum quod procedatur iuris ordine non seruato an procedat parte non citata vel sine testibus vel die feriat: an eo casu testes inhabiles admittantur. et nu. 29.
- 26 Pubes an possit testificari de his que fecit in pupillari etate.
- 27 Iudex tenetur ex officio suo testem inhabilem repellere.
- 28 Iudicis arbitrio relinquatur quis testis sit inhabilis vel iniquus.
- 30 Testes de causa scientie deponentes preferuntur deponentibus sine causa.
- 31 Testes tabelliones preferuntur non tabellionibus.
- 32 Testes masculi preferuntur mulieribus.
- 33 Testes verisimiliter deponentes preferuntur alijs simpliciter deponentibus: qui dicantur verisimiliter deponere.
- 34 Testes duo affirmantes preferuntur mille negantibus.
- 35 Compromisso facto de procedendo nulla iuris solemnitate seruata, an fides dabitur instrumento simplici persone priuate: an attestaciones inualide validari possint: et an post didiscita testificata testes recipiantur.
- 36 Testes quatuor casibus admittuntur etiam post didiscita testificata.
- 37 Stante statuto quod omnes pene in iudicandis dispositione remaneant, an arbitrio proprio eas poterit vel augere vel minuire.
- 38 Statutum quod iudex possit de facto procedere qualiter sit intelligendum.
- 39 Officiarius secundus an de inchoatis tempore primi placeat cognoscere.
- 40 Compromissum quod sententia feratur secundum consilium sapientis an sit tenendum.
- 41 Dispositio legis quod maior. ff. ad municipa. quinq. casibus limitanda.
- 42 Compromissum de procedendo iuris solennitatibus omisissis an excludat quancumque exceptionem seu defensionem.
- 43 Infinitas in compromissis multis de causis reprobanda.
- 44 Compromissum per hec verba toties quoties qualiter interpretandum: et quid de tantum quantum et similibus dictionibus.
- 45 Inducta ratione infinitatis euitande.
- 46 Descriptioni an renunciari possit.
- 47 Tempus appel. prosequende vel inchoande an prorogari possit.
- 48 Compromissum quod cognoscatur de iure et de facto et pronuncietur de iure tantum qualiter intelligendum.
- 49 Compromissum in arbitrum et arbitratores qualiter deueniendum.
- 50 Cognoscere incipiens ut arbitrum an possit postea cognoscere ut arbitrator.
- 51 Pronunciatio facta his verbis pronuncio ut arbitrum et arbitrator: cuius sit efficacia.
- 52 Sententia per hec verba condemnno imo absoluo: absoluitionem potius quam condemnationem inducere censetur: et quid si dicatur condemnno vel absoluo.
- 53 Renunciatio recursus ad arbitrium boni viri an sit valida: et quid si cum iuramento renunciatur.
- 54 Statutum quod sententia arbitri non possit reduci ad arbitrium boni viri an sit validum.
- 55 Statutum appellationis prohibitorium an sit validum.
- 56 Pena a statuto appellanti imposita, an possit vigore statuti consanguineo applicari.
- 57 Statutum permittens appellationem ab interlocutoria sine scriptis: an sit validum.
- 58 Iuramentum renunciationi recursus ad arbitrium boni viri interpositum quid operetur.
- 59 Compromissum quod lesio in magna vel parua quantitate non imputetur, an reduci possit.
- 60 Dolus an in dubio presumatur in arbitratore.
- 61 Reductio ad arbitrium boni viri petita an impediatur laudis executionem.
- 62 Compromissum quod ius vnius possit alteri competere, an sit validum.
- 63 Appellari potest a sententia arbitratoris quemadmodum ab eo potest peti reductio.
- 64 Reductionem ad arbitrium boni viri an incidat in penam compromissi.
- 55 Pena ab arbitratore imposita an possit per iudicem recursus mutari.
- 66 Arbitris discordantibus an tertio penam imponenti parum sit.
- 67 Compromissi pena an de iure canonico possit exigi.

Et hec rubrica reddatur utilis bonum est in ea inserere clausulas que ponuntur in fine compromissorum secundum b

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

ordinem consuetudinem: earum virtutes. **P**rimo quod
ro t an ille qui habeat liberum arbitrium dicatur habere ar
bitrium boni viri. de quo vide per Bart. in l. alio. ff. de ali
men. i. ciba. lega. **E**t scias quod ille qui habet plus dan
di potestatem, dicitur habere arbitrium boni viri. textus est
2 fm Bar. in l. cu filius. s. pater cu filia. ff. de lega. ij. **S**ed
quid si compromittitur in tres arbitros. qd omnes possunt
iudicare, vel vnus ex eis que sit virtus istius clausule, vide
Bart. in l. heredes mei. s. peto. ff. ad Treb. **S**ed quid si
compromittitur in arbitrum prout fuerit arbitratus: dic qd
importat arbitrium boni viri. l. fidei commissum. s. quanq. ff. de
lega. iij. Nam l. si compromissum sit in arbitrium, ipse possit
preferre iniquum equo. l. diem proferre. s. stare. ff. de arbi
trio. hoc est verum: nisi in compromisso diceretur, qd compro
mittitur in arbitrium, prout arbitratus fuerit: qd tunc no ha
bet liberu arbitrium. qd tene meti. **Q**uid aut si compromis
sum est. qd scdm equitatem possit arbitrari. Quid importet
hec verba: tunc dicit ei qd poterit arbitrium reiecta quali
bet exceptione prescriptionis fm Ange. in l. sequitur. s. si
viam. ff. de vsucap. hoc aut fuit originale dictu Bal. in l. i.
C. de prescrip. xxx. annoru. **E**t ambo se fundat tali ratione:
quia cu prescriptio sit iniquissimu iuris subditiu. in aut. vt
ecclesia Romana. s. habeat itaq. **C**ompromissum autem sit fa
ctum fm equitate: ergo r. Ipsi tamen no viderunt Bart. in
Extr. augati ad reprimenda in verbo, videbatur. que con
trarium decidit in l. bona fides. ff. de positi. **E**t videtur ve
rissima per do. Immo in c. cura. in fi. de iure patro. Jo. An.
in regula. possessor. de regu. iur. in mercur. a refert Bal. in
4 autb. C. de vsur. **D**icitur enim prescripta bona fide posse
retineri, salua conscientia. Conscientia autem in bona fide con
sistit: ergo r. Seco per dictu Bal. referentis Pet. de Hel
laper. dispartisse in l. cu quis. C. de iuris i facti igno. **P**re
scripta sicut in foro seculari possunt retineri, ita in foro po
li. s. foris autem poli no sequitur, nisi equitate: ergo sequitur
contrarium. Tercio vero per ea que no. Canoniste in c. no
uit. extra de iudicio. a Bar. in Extr. aug. ad reprimenda
in verbo denunciatione. a Bald. in d. aut. ad bec. a in c. ij. s. si
quis. xxx. ff. de seu. sue. cotro. inter do. et vafal. in quadā dis
putatione, que incipit, statuto cauetur, qd fenerator: du di
cunt, qd bona fide prescriptit, tanq per prescriptione subla
tas effect tam civilis q naturalis effectus fm no. Bar. in l.
fi. ff. rem r. a. a in l. obligatio non fere. s. placet. a. ff. de act. et
oblig. a per eundem in glo. in l. qui natura. s. cu me absen
te. ff. de neg. gest. **N**ec potest fieri denunciatio. Ipsa autem
denunciatio non est, nisi equitate fundata, vt dicto. c. nouit.
Quarto qd prescriptioni inducit in odium negligentis,
per ipsos cotrahentes no potest renunciari: ergo nec tacite
per illud verbu equitate. ar. l. cu quid. ff. si cer. pe. cu similib.
Eg quibus omnibus videtur verior opinio Bar. **P**os
sent tamen predictae opiniones reduci ad concordiam, vtz qd
aut est tale, quod bona fide prescriptu est: et habeat locum
opinio Bar. aut mala: tunc Bal. a Ange. ar. no. per Bal. l. id
qd pauperibus. C. de epi. a cle. a in l. quibus diebus. s. dis.
ff. de codi. a demo. a per Bar. in l. legum. ff. de liber. leg. a q
no. Bar. in l. lis cui. s. Flauius Hermes. ff. de sol. du. q. runt,
an testator: mandas solui debita intelligat de prescriptis?
Et communiter volunt, qd aut bona fide sunt prescripta: aut
mala: si bona no comprehenduntur: secus si mala: a hoc non
propter alia, nisi, qd que bona fide prescripta sunt, possunt
salua conscientia retineri in foro poli. Si ergo ita est in testa
tore, qui in articulo mortis presumitur de anima cogitare.
l. sancimus. C. ad l. Jul. repetit. ergo multo magis in viuus
compromittentibus, qui no presumuntur de morte cogitare. et
ita videtur de iure dicendu. **S**eda autem virtus huius clau
sule, est, qd poterit arbitrari no obstante aliqua exceptione
pacti nudu: ita tenet Bal. in l. Quintus. ff. ma. scdm qd etia
refert Bal. in l. si pro ea. C. eo. pro quo etia facit, equu est pa
cta seruatijs no sint stipulatione vallata. l. i. ff. de costit. pe
cu. a. l. i. ff. de pac. binc est. qd ins canonicu eg nudo pacto a
ctione nasci permittit, quasi equu. c. i. de pact. qd limitat no
tabiliter per Bal. in l. petens. in fi. C. de pac. in repetitione.
5 **S**ed secundo pone, qd dictu sit, qd arbitrari possit scdm ri
gorem, a debeat: dic qd tali casu admittit exceptio purga
tionis more fm Ange. in l. si insula. de verb. obli. in repeti
tione sua: tanq purgatio more sit super equitate fundata.
ff. si quis cautionib. a. l. si post tres. ratio est, qd de equitate
canonica admittitur purgatio more fm Bal. in l. si pacto.

6 C. de pac. allegat ad bec. c. potuit. de loca. **T**ertio pone
qd scdm conscientiam compromissum est: dic qd isto casu sen
tentia sine citatione ferri potest fm Bal. in l. certu. s. vnde
cogn. **S**ed qd virtute huius clausule no poterit appel
lari, nec infirmari fm gl. in c. statutu. s. assessorum. de referi.
in. vi. in verbo. conscientia. quam tamen gl. limita, nisi ex magna
causa preiudicium inferretur: vt eleganter not. Bal. in l. i. C.
de reb. credi. a in l. i. C. de sententia. ex peri. recita. qui ita redu
cit ad concordia illam, que videtur cotra. in cle. i. de iurepat.
7 **Q**uarto pone qd compromissum sit, qd arbitret scdm ius
stitiam: dic qd intelligitur iustia. l. fundatu: vt not. dicit Bal.
in l. nemo. C. de sen. a interlo. om. ind. a in l. iustitia. ff. de ius
sti. a iure. Iustitia em no est pimum caput equitatis, sed fm
legē communem fundata esse debet. ar. l. iusticia. s. veritas.
ff. de offi. pefi. **I**tem quinto pone, qd dictu est, de stando
arbitrio suo: a dic qd ista verba hoc casu importat arbitrium
boni viri: vt no. per Bar. in l. i. ff. de peto. stip. **E**t istud im
portat arbitrium boni viri, est talis virtutis, qd tali casu non
poterit arbitrari aliter in casu isto qd, qd sic disponeretur,
si esset suum: vt est casus singularis fm Bal. in l. i. ff. de solu.
quam ad bec. Bal. allegat. **S**ecundo erit talis virtutis: qd
quoties intelligitur esse compromissum in arbitrium, vt in bo
num viru, nunq tali casu a tali sententia poterit appellari
fm Immo in c. presenti. de rescrip. Bart. dicit eleganter a no
esse alibi, in l. i. ff. de leg. ij. **S**exto pone compromissum
est. de stando videre suo: a dic qd isto casu a tali sententia ap
pellari no potest: l. si compromissum est. In iudice fm no. in c.
fide. de feriis. qd Bal. notabile reputat in aut. cessante. C.
10 quomodo a quando iudex. **S**eptimo pone, qd compromis
sum est cum hoc, qd habeat plenaria potestate. an hoc casu
sententia potest fuisse in tota potestate: a dic qd no, fm Bal. in l.
prolatu. C. de senten. ad qd facit qd ipse no. in l. captatozias.
C. de testa. mili. vbi videtur, qd si est commissio declaratio in
certozia: qd tali casu no valet quid declaratio: si incontinenti
declarat. Ad qd etia adde qd no. do. Alito. in c. si pro debi
litate. extra de offi. dele. vbi dicitur, qd si iudex dz ferre sen
tentia scdm consiliu sapientis: si iudex viso pucto statim consi
lat, no est sequendum tale consiliu. nam in quenq tale consiliu
ferre no dz, nisi in coniectu a consensu. de costitu. c. fete. a Ba
rie. a no. glo. in d. l. prolatu. **O**ctauo pone qd dictu sit, qd
ferat sententia arbitrio suo iudicio de tali re. An istud ver
bum importat arbitrium boni viri, vel libera voluntatem: et
dicas qd arbitrium boni viri fm Bar. in Extr. aug. ad reprimenda
in verbo, videbif in repetitio. gl. in l. i. Thays
ancilla. ff. de fidei commiss. liber. qd ipse tenet. de lega. ij. l. si sic
12 dicendo qd importat libera voluntate. **N**ono pone qd di
ctum est de stando sententia, prout sibi placebit. a dic hoc im
portat arbitrium boni viri fm Bar. in d. l. si sic. a in dicta
13 Extr. aug. in dicto loco. **A**n tamen scias, qd si peto qd do
nes mihi talem rem: a tu respondes, no tantu istam, sed que
quid tibi placebit. **P**etens ex tali responsione, no potest
se fundare ad dicta rem petenda: qd promissio est nulla fm
14 Bal. in q. suis. in c. cu misisset. de insti. circa fi. **T**ener
tendu est ad propositu, qd inter verba importata arbitrium
boni viri, talis dz eque arbitrari: als ei sententia possit re
duci ad arbitrium boni viri: secus si essent verba importata
liberam voluntate: qd potest iniquu equo preferri: dum do
non sit dolus, vt. l. creditor. s. L. cius. ff. man. **N**ec a tali sen
tentia potest ulterius questio refricari fm Bar. in l. si sic. ff.
de leg. i. **I**tem scias, qd quotiescunq verbo importata ar
bitrium boni viri, adiungitur verbu liberu, siue libere: puta
prout libere sibi placebit, scdm suu liberu arbitriu: tunc
quis arbitrium importet arbitrium boni viri. l. bec veditio.
ff. de contrab. emp. tamen per additione verbi, mutat na
turam suam, a importat libera voluntatem. l. fidei commiss.
15 sa. quanq. ff. de leg. iij. **D**ecimo pone qd compromis
sum est in arbitrium, vt ferat sententiam intra quatuor dies:
an si ferat sententia, vltima die debeat pars citari: a videtur
qd sic. l. nam ita diuus. s. de adopt. a. l. de vnoquoq. ff. de re
iudi. cotrarium dicas fm Bar. in s. arbitrozia. et repetitio
ne secunde lecture. **E**t hic allegando Bal. reputat notabi
liter in c. i. quo tempore mil. inuesti. scudi petere possit: in
autb. ei qui. C. de tempo. appell. tu tamen potes hic limi
tare esse verum, si actum est vt possit assisti: vel debeat qui
bullibet diebus: tunc est verum qd non requiritur citatio.
Ita tenet Bal. in alio casu, scz in termino dato ad produ
cendu testes in octaua die: an si in vltimo die termini pro
ducuntur,

ducuntur, requiratur citatio. Item illa. ff. de cōsti. pecu. et l. qui ante calēdas. ff. de verb. obli. ¶ Item cum referēdo Bal. tenet. i. de testib. l. si quādo. r. l. si quis. r. l. si cui rel. etum. ff. de leg. ij. ¶ Itē forte limita. nisi appellatio terminet. ff. de leg. i. q. si tūc dies certi termini nō interpellat pro homine. Ita eleganter dicit Bal. in l. si mibi. r. tibi. §. alio. ff. de leg. i. q. est singulare ad limitādum. l. magnā. C. de contrab. r. cōmit. stipu. inducēdo sic: sicut cessat ratio dicti et de tacita interpellatione. ita cessat dictū. ¶ Itē forte posset dici. q. sicut dies tacita interpellat pro homine: sic eg. pressa: vt est glo. in l. si mora. ff. sol. matrimo. in sententia. que fertur vltima die. l. propterandum. §. cum semper ista tacita dies infit. r. interpellat. sicut expressa: q. hoc casu in sententia citatio nō requiritur: ne tamē hoc dīco asserēdo sed vt dīc causam cogitādī. ¶ Adde tamē quod est supra dictū de verbo secundū equitatē: cuius quidē clausula vir tute valet. q. possit summarie procedi. Ita tenet Bal. referēdo But. in l. obseruare. §. pōtē scisci. in reptione. Et ideo cū sit iniquum litem prolongare. liquidam estimauerūt. ff. si certū petā. cuius cōtrarium est equum scz lites abbreviata re. Scōm cū per processum summarie viam abbreviatur. quam per ordinariū: ergo r. Tu vero allega cōtra eos. c. si de here. in. vi. vbi dicitur q. nullus inferior: a principe potest talem clausulā apponere: sed ciuitas est inferior: ergo sequitur cōtrarium. Ibi salus eius dictum in ciuitate superiorē non recognoscente: vt est ciuitas florentie. que prescripuit merum imperium fm Bal. in l. ij. C. de ser. ma. test. ¶ Itē hoc casu si arbitet procedit per viam ordinariā: eius processus valet. Et induitur q. nō q. formā cōpromissi seruare tenetur. Liquid tamē. i. eo. ergo videat illā nō seruandū quod processus nō valebit: cōtrariū tamē forte pōt dici per id. q. nō. Bal. in l. q. fauore. C. de legi. i. l. nulla. C. c. ti. referēdo Imo. in. c. nouit. de iudi. vbi l. fm formam iuris summarie r. de plano procedi debeat: tamē procedēdo ordinariē. processus valeat. Cogita. an tamē ex forma cōpromissi oīdo iudiciarius obseruari debeat: sic lites cōtestari. que de ordine iudiciali esse debet. nihilominus partibus presens. vel nō. cōtestari: Dic q. sic fm q. dicit glo. in. c. venerabilem. qui si sint legi. q. Bal. eleganter nō. in aut. qui

17 semel. C. quomodo r. quādo iudex. ¶ Sed pone. q. p. dīctum fuit q. alte r. basse possit arbitrari. Iustus istōr versuorum. q. significet: dic q. potest enormiter ledere alium. dum tamē dolus malus absit. Jo. An. in. c. humilis. de ma. robe. refert Bal. C. de ap. r. in. c. i. §. interpretes. de l. Corra. in

18 vbi. seu. ¶ Sed pone q. dictū sit. q. possit procedere per simplicem querelam: r. dic q. isto casu pōt procedere sine li bello. r. sufficit qualisqualis petitio. vt eleganter nō. Bal. in l. i. C. vt in pos. lega. ¶ Sed pone decimo tertio q. dictum fuit quod possit procedi facta fide: r. et dico quod isto casu non possit procedi omīssis probationibus testium. vel instrumentorum: nec poterit isto casu deferri iuramentum in defectum semiplene probationis secundum glo. in. c. cupientes. §. q. si per. r. de election. in. vi. super verbo. facta fide. ¶ Sed pone. r. iij. quid si dictū fuit. q. possit procedi habitis legitimis probationibus: dicās q. tunc nō poterit deferri iuramentū: vt est glo. nō. in. l. cum de indebito. ff. de proba. Et vñ scias. q. si iudex vel arbitet proferat sententiam. scz hac forma. si p. baueris talem tibi ad. g. teneri debere eadē. tibi dare. vcz q. nō ad mittitur ad probandum per iuramentū in defectū probationis semiplene. Iste est casus in l. i. l. ius. ff. de cōditio. r. demon. quam ad hoc alēgat Bal. in banc sententiā. C. de sen. que fine cer. quanti. r.

20 sic nō. ad materiā. l. admonēdi. ff. de iureiur. ¶ Et v. pone. q. cōpromissum est. q. arbitrari possit scōm ius: dic quod debeat sententiē arbitri stari. equa sit. siue iniqua. l. diem. p. ferre. §. stari. ff. de arbit. tamē si hoc casu contra formam. Iuris iudicat. tūc debet stari: vt dicit Barto. in. d. §. stari. Sed an intelligatur stari scōm ius municipale. vel cōmune. In hoc sit opinio Guil. de Suza in suo tractatu statutorū. quē refert Jo. And. in. ti. de arbit. §. sequi. ver. sed pone. r. dicit. q. intelligi debet fm ius cōmune. tāq. verba in dubio prolata intelligi debeant in potiori significato. l. i. §. qui perper tuam. ff. si ager vectiga. vel emphyt. petat. r. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. signi. r. de pac. l. traditionibus. Istud dictum tenet Ang. in sua solēni repetitione. que incipit. duo inuicē litigātes. r. allegat: sicut dicimus in simili de poeta. intelligitur Virgilius apud Latinos. in. i. de iure natu. et

ciui. §. q. autē. Bal. vero in illa. l. institutio. ff. de here. instit. tenet cōtrariū quē sequit And. de But. nō tamē cū allegando in. c. Qunitauallis. in si. repetitionis. ff. de iureiur. r. Eg hac ratione iura municipalia in ciuitate ppria loco iuris cōmunis habētur. L. omnes populi. cum sua materia. ff. de iusti. r. iure. l. de quibus. cum ibi nō. ff. de legi. Unde cū dico scōm ius: d. intelligi ius municipale. Ad hoc. §. ex nō scri. pto. in. i. de iure naturali. Pro quo facit singulare dictam Bal. in l. cōstitutionibus. C. de bo. que lib. r. si patri danti dotem. maritus promissit restituere dotē in omnē casum restituēdi dotem de iure cōmuni: q. adueniēte casu. mortua vxore remanētibus liberis seruabitur opinio Asartini de cōsuetudine approbata in l. dōs a patre. ff. sol. ma. licet in contrariū sit rigor iuris de subtilitate illius: vt nō. Bald. in l. lallam. C. de colla. per glo. r. Bal. r. latins per Bar. in l. post dotem. ff. sol. ma. Ad q. facit notabile verbū eiusdē in l. i. C. de cōf. q. si accusato: extrahētis bladum. in fine libelli adiciat. Quare peto cōdemnari scōm formā iuris cōmunis: l. scōm formā iuris prohibitiū nō sit bladū extrahi: nisi bilominus libellus sufficitur ex forma iuris municipalis. Pro quo dicto tamē facit q. nō. Bal. in l. quibus. C. de ser. fugi. vbi dicit. q. testator instituit filios in eo. q. de iure tāgit eos intelligitur de iure cōmuni r. municipal. ¶ For te possit attēari. q. aut de iure cōmuni celerius expedit. quam de iure municipalis: tūc intelligit de iure cōi per l. i. eo. ad finēdas lites. r. ita loquit And. r. Jo. And. aut ecōtra: r. tunc intelligitur de iure statutorū. ita intelligit Bald. et And. de But. Et pro hoc nō. facit q. nō. Bar. in l. rem. ff. rerū amo. r. Bal. in l. Gallus. §. si eius. ff. de libe. r. postbu. et idem in l. i. C. de fidei cōmissi. r. idem in l. fed. r. si quis. §. que sit tum. ff. si quis caut. dum dicunt q. si peto eum cōdemnari fm formam iuris r. statutorū. r. sic libellans videt intētare. q. est sibi vtile. Verba enim p. libellatē sunt interpretanda. l. si quis intētiōne ambigua. ff. de iudi. r. nō. Imo. in. c. l. tamen. de pba. Sic etiā dicit. q. hoc casu videtur pariter sensisse per illum modū debere pcedi. per quē aptius r. expedit fieri potest. Nec ob. si diceretur. q. omni casu sint seruāda statuta: cū iudex iurauerit illa snare. Ante omnia autem iuramentū seruandū est. q. nō vergit in dispēdium salutis eterne de iureiur. c. cū cōtingat. r. c. lites. de offi. delega. Illud enim nō obstat: q. debet intelligi dummodo iuste feretur: nō autē iniuste: vt dicit gl. allegans in l. non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iur. quam ad hoc Bal. ponde rat in aut. habita. C. ne filius pro pa. ¶ Itē licet iurauerit: tūc trāsiret ex emergētī causa. vt nō. Imo. in. c. i. de con. sti. r. Bart. in l. i. si feuerior. C. de inf. r. l. quid ergo. §. pena. §. eo. r. in authē. iururan. C. de iudi. vbi notabiliter limitat hic in. d. §. pena grauior. vbi ponit. q. de libellatē in forma iuris cōmunis r. statutorū sup hoc tamē cogita. ¶ Quid autē si renūciatur omni iuris beneficio: dic q. intelligitur tam iuris cōmunis. quā municipalis fm Bal. in. d. §. que sit tum. referēdo Imo. in. c. certificar. extra de sepul. ¶ Sed

22 pone q. sunt centū testes deponētes de potestate r. de voluntate: duo de vi vel metu: sed q. renūciatio facta fuit: quibus magis credatur. an centū. vel duobus: r. dic q. maiori numero. cōcurrētibus ceteris paribus passibus. de testi. l. ob carnē. §. i. r. l. cū de etate. ff. de proba. In cōtrarium tamen dicās. r. ita nō. Imo. in. c. super hac. de renū. de quo Bal. facit magnū festū in cōsil. scbismatis: est in lec. vi. ante rubricam. si quis aliquē testari prohibuerit. r. in. d. §. profici. ver. r. iij. queritur. ¶ Et hac occasione dicit Bal. q. l. fuerit magna dubitatio per quot testes instrumētū reprobetur: de quo in l. in egerendis. de fide instr. r. per Bald. in l. ij. ff. quādmodū testa. ape. in. i. de inutili stipul. §. item verborū. per gl. in. c. Joānes eremita. de fide instr. tamen dicta dubitatio quādo cūq. instrumētū dicit volūtariē renūciavit: tūc enim potest per duos testes cōtrariū proba

23 ri fm eum. q. dicit notandū esse. ¶ Et hīs potest inferri q. nō. Bal. in. c. i. §. inter pares. de lege corrad. dum dicit. si sit cōpromissum de iure r. de bona cōsuetudine. potest sententia promulgari scōm ius cōtra bonā cōsuetudinē. r. contra id q. tenet Ang. in. d. disputatione. que incipit. duo r. dum dicit q. si cōpromissum sit fm formā iuris r. statutorū.

24 ¶ Et v. pone q. in fine cōpromissi dictum sit. tue mifericordie submittimus nos: dicās q. hoc verbū importat arbitrium boni viri. scōm q. not. Imo. in. c. vnicuique. de res

25 nun. in. fi. ¶ Et v. statutū r. dicit q. arbitet posset proce

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

non obstante aliqua iuris solemnitate: nunquid possit pro-
cedere absq. citatione: dic q. non: cū dicta verba referantur
se ad solennitatem iuris civilis: nō autē naturalis seu gētiū
fm Bar. in l. i. ff. de test. mili. i. in Extr. ad rep. i. mē-
dam, sub verbo videbitur. i. in l. filius. ff. de dona. Citatio
autē est de iure naturali. i. idē voluit in dicto Extr. an gan-
ti in verbo, figura iudicij. qd intelligit nō simpliciter ppter
se, sed habito respectu ad defensionē. C. Dinc est qd elegā-
ter dicit Bal. in l. eos. §. appellationes. C. de appel. q. si oī
etiam est in cōpōmīssio, qd possit prorogari i absentibus et
ignorantibus partibus: nō bilominus notificatio debet eis
fieri: alio prorogatio esset nulla. Ita dicit se respondisse de
facto, nō alia ratione, nisi ne in totū ius naturale facto par-
tium tolli possit. C. Itē an dicto casu procedi possit sine li-
bello: dic qd sic: cū sit solennitas iuris civilis. An tamē ad pe-
titionē partiū absq. libello procedi potest: dic vt no. glo. in
autbē. offerat. C. de litis. §. test. a. l. quoties. C. de privilegijs
scholarij. lib. ii. §. c. de causis. de offic. deleg. C. Itē an hoc
casu procedi possit die feriata: dic qd sic fm Bar. in dictis
locis. i. est gl. no. C. de ferijs. in l. quadraginta. vbi serie que
in bono: dei introducte sunt, cōsuetudine tolli possunt,
in fi. glo. vbi dicit, qd hoc nō seruatur. C. Item in dicto casu
possunt testes inhabiles admitti ad testimonium: i. die aut
subest impedimentum vis nature: aut iuris nature: vt fur-
dus, cecus: i. similes: admitti nō possunt: cū per dicta verba
solennitas iuris naturalis, nō intelligat remissa: vt. a. d. oī-
ctum est. C. Et ad hoc notabile dictū Jnn. in c. sciscitatus,
de refer. vbi dicit, qd illi qui prohibentur naturali impedi-
mento esse iudices, etiā procedāt cōmuni cōsensu: pcessus
est nullus: etiā si non excipiat de persone inhabilitate: vt
est in furioso, et similibus. L. cū furiosus. ff. de iudi. scus est in
impedimēto iuris civilis: vt in pupillo: i. alijs: q. cōmū pro-
cessus vtz etiā, si de dicta inhabilitate excipiat. hoc dictum
refert Ange. in l. cum pctor. ff. de iudi. C. potest autē ce-
sus esse testis inter eas personas, quarū tamē voces notas
habet: vt est gl. in q. viij. in c. testes. C. Si autē quis probi-
beatur esse testis impedimēto iuris: puta infamie: tūc in-
dex pot. eum admittēre. Nō ob. l. iij. §. lege Julia. ff. de testi.
C. Redeo igit ad ppositam qd infamis poterit esse testis
per supradicta. Scias tñ vñ, qd licet sit dubiū an infamis
infamia facti possit esse testis: de quo per Bal. in l. cunctos
populos. C. de summa trini i. fide catho. i. glo. in l. Cassius,
ff. de sena. i. extra de testib. c. testimonium. hoc tamē cessat
quādo testes inducunt ad probandū ingratitudinē: q. tūc
infames infamia facti repellunt indistincte. c. i. quot testes
sint neces. ad probandū ingrat. in vñ. feudo. ibi, dum di-
cit, integre opinionis r. quem text. ad hoc ponderat Bal.
26 C. In pupillo aut infanti: tene q. indistincte fm cū in l. iij.
§. lege Julia. ff. de testi. i. in §. testes. in l. i. de test. ord. Sed
an possit testificari factus pubes de eo, qd vidit, dum esset
infans, vel pupill. C. vide gl. in d. l. lege i. in d. §. testes. in l. i.
de testa. i. in l. notione. §. instrumētō. de ver. sig. i. in c. rela-
tum. c. iij. q. iij. i. quicqd ibi dicat: dicas in hac materia: et
est questio Bar. in l. qui testes. in prim. ff. de testa. i. Bald. in
l. ad testij. §. cōditionis. e. tit. Q. aut est de substantia actus.
Quod omnes legitimi: a principio interueniāt: tunc fas
cū puberes nō possunt testificari: aut nō: tunc scias, q. bñ
faciūt indicij cōmuni dispositione. gl. est in l. i. ff. ad Silla-
nia. C. Item an excōdicatus de iure cōmuni possit esse tes-
27 tis: vide Jnn. in c. pia. de excep. C. Itē scias q. si testes
inhabiles producantur a parte: iudex ex suo officio repe-
lere tenetur: vt eleganter nō. Jnnoc. in c. intima. de testi.
quonā refert Bar. in l. quos phibet. ff. de postulā. i. ipe de
conditione testis inquirere tenet fm glo. no. in l. i. §. ptes
prouincie qd de nominib. ff. de magistra. cōue. C. Aduerte
tamen qd licet in instrumēto de scrip. i. inhabilis, si partes
in eum cōfenserint, admittit ad testificandū cū cōmuni cō-
sensu cum idoneū facere possunt: vt dicit glo. notab. in aut.
de testi. §. i. licet. quam Bal. reputat singularē in d. §. condi-
tionem. d. l. ad testij. An tamē testes qui nō admittūt
ad testificandū, admissi faciūt indicij: i. dic qd aut probi-
bentur a limine iudicij: tūc admissi indicij nō faciūt: vt. i.
de qd. l. marit. Ad q. etiā facit. l. mariti pfectio. C. de pba.
C. Itē an vigore dicti arbitri, possint admittēre inimicum
partis aduersē: dicendum est qd nō, fm Bar. in l. i. filius.
28 de dona. allegata. C. Quis aut dicit inimicus in materia
testij, relinquat arbitrio iudicis scdm notabile verbum

Jnn. in c. inquisitionis. de accu. C. Scias ta nē qd nō solū
inimicus manifestus, sed etiā qui inimicitias in mente ge-
rit, occulte se gerere presumit, fm Jnnoc. in c. cū. §. i. de
re iudi. quod Bal. reputat nō in l. ptes. C. si cōtrarius vel
29 vti pub. C. Itē an vigore dicti arbitri, possit admittēre
testes sine iuramēto: dic fm Bal. in d. l. i. filius. q. sic: qd pa-
tet: q. istud iuramētū a iure civili inductum, vt. C. de testi-
bus. vt. l. iuraturā. cū i. partes hoc testib. remittere pos-
sunt: vt no. glo. in l. i. ff. de ferijs. i. est teg. in c. tuis. de testi-
bus. Bal. tamē in l. ptebyteri. C. de epi. i. cle. i. in l. milites. C. de
testa. mili. tennit cōtrariū: dices q. istud iuramētū est indu-
ctum quod iure naturali: unde predictū arbitriū nō extē-
ditur ad hoc. ar. in l. de legi. agna. tut. §. i. i. sic cōtra Bar.
Aduerte tamē quia bene verum est, qd de iure diuino fuit
inductū iuramētū. Sed nō specialiter quo ad testes: q. ap-
partet: q. si iure naturali inductū esset: facto partiū tolli nō
posset: vt. ff. de pact. l. ius agnationis. i. lura sanguinis. de
reg. iur. cum similibus. i. sic videt q. nō. Ideo de iure natura-
li forte Bar. loquit. C. Itē an vigore dicti arbitri, admittit
testes sine causa deponētes: dic qd nō, cū statim expres-
se nō possit etiā disponēdo cōtra pscriptiōnes odiosas, fm
Bal. in l. i. non specialiter. C. de testa. Scias tamē, qd i. testis
vnus deponēdo semiple ne probet, vt no. in l. admonēdi. ff.
de iure iur. Istud est verum si deponat cum cā: scus si sine
causa, fm Bal. eleganter in c. i. §. cum autē de cōtroner. inue-
30 nit. C. Item scias aliud notabile verbum, q. si sunt duo tes-
tes qui nō interrogati de causa, simpliciter deponūt: duo
autē testes interrogati de causa iuris, deponūt: preferūt
isti duo vltimū cū redditione causē fm Butrig. in disputa-
tione sua, que incipit, Questio talis r. Que refert Bald. in
l. ptebyteri. C. de epi. i. cle. i. dicit se alibi nō legisse: i. dicit
rit glo. in l. i. C. de oper. no. nun. i. in l. solam. C. de testi. testē
nō teneri reddere assignationē causē: nisi fuerit interroga-
tus. §. de tractat. l. cū bi. §. causa. Quod tamē limita per id,
31 qd dicit Jnn. in c. cū causam. de testi. C. Itē scias q. duo
testes tabelliones preferunt alijs duob. nō tabellionibus:
i. est glo. in autbē. de here. i. fal. §. vero. in fi. glo. magne. quā
ad hoc ponderat Bal. in autbē. sed cū testator. C. ad l. fal.
32 C. Item preferūt duo testes masculi duabus mulieribus
ratione instabilitatis, quā penes se habet: vt not. dicit
Bal. in l. i. ff. de fide instr. Ad qd facit. l. i. ff. de dona. et qd
ibi plene Bal. in l. milites. ff. de statu bo. C. Itē i. preferunt
verisimiliter deponētes. Lob. carmen. §. i. ff. de testi. C. Iste
33 milis autē dicit, qd iuri cōmuni consonat: vt est elegas do-
ctrina Jnn. in c. auditis. de ptescrip. Refert dñs Bald. in
d. c. i. de cōtroneria inuestitura. r. do. p. de de Anchab. in c. i.
34 de refer. C. Itē duo affirmātes, pferunt mille negātib.
35 loiem pferre. §. si plures. ff. de arbit. C. Item an vigore
dicti arbitri possit dari fides priuate scripture simpliciter: et
dic qd sic, ex quo statuti hoc facere possent: vt no. Bar. in l.
nuda ratio. ff. de dona. partes autē fidem priuate scripture
dare possunt ad plenū cōmuni sensu. No. Jnn. in c. cū p.
tabellio. de fide instr. q. dictū refert Bal. in l. de quib. ff. de
legib. i. Ange. in l. pactū inter heredes. ff. de pac. C. Itē at
testatiōes inualide an possint validari: dic quod sic ex quo
partes facere possunt. No. Jnn. in c. cum causam. extra de
testi. Bal. in d. l. i. C. eo. t. i. l. nō ignorat. in fi. C. qui accu. nō
pos. i. cōtrariū videat in aut. si quis in aliquo. C. de edē. Et
de tamē, an hoc sit verū in decisione Rote, decisione. c. iij.
C. Item in vigore dicti cōpōmīssij possunt testes post di-
cicta produci: et dic q. sic: cum partes hoc facere possunt,
fm Bal. in autbē. qui semel. C. de testi. allegat. c. pe. extra. e.
de iure cōmuni tamē secus de testib. c. addendū. i. que di-
cuntur per doc. in l. cū de indebito. ff. de pba. per Bal. in d.
36 autbē. qui semel. Quatuor i. tamen fallētias notari, que in
dictis locis nō reperiunt: prima si testes vna cū vno instru-
mento producant: tūc etiā ratione cōcomitancie instrumē-
ti cessat timor: subornatiōis: vt est teg. fm do. Ant. de Ant.
in c. scriem. de testi. qui est singularis ad hoc. C. Itē fallit
est testis pductus excōdicatus vel alia inhabilitate impedi-
tas: tūc ergo restituit per iudicem ad testes producēdos:
alios post didicta testificata secundum notabile dictū Jnn.
no. in c. auditis. de in integ. rest. C. Itē fallit si per euiden-
tiam facti cōtrariū ostendat fm Bal. in l. i. si quis testib. C.
de testi. allegatē Spec. C. Itē habet cautēlam nouā, quā
ipse ponit in l. ampliorē. C. de appel. quā vide i. limita esse
veram: quādo iudicis culpa in prima egaminatione testes
non sunt

nō sunt rite examinati: scilicet si partis, vt dicit Inno. de testi.
ca. p. tuas. quē refert Bal. in l. veluti. §. de edēdo. ¶ Itē an
vigore dicti arbitrii pnt terminū progari: dicit qd sēp nō:
vt notabiliter dicit Bal. in l. sed in lege. §. lo. qd nō. Bal. l.
§. i. ff. de iure deli. ¶ Itē si statuti diceret, qd arbitri proce-
dere possent omni iuris solēnitāte remota, vel omīssa: quid
importēt ista verba? vide l. y. in l. prolatam. C. de sentē. vbi
dicit qd poterit pnuiciare sine scriptura: iudice pro tribu-
nali nō sedēt: §. de iure cōmuni secus, vt in toto tit. de sen-
ten. que tamē limita nisi fruat super incidēt vel emergēt,
teq. est nō. fm Bal. in l. si defendēt. ff. de autho. tut. Idē est
in materia expēsarum vt notabiliter dicit Bar. in l. patris
37 filij. ff. de vulg. a. pupilla. ¶ Itē si statuti in ciuitate sit,
qd iudex habet oēs penas suo arbitrio: an possit vsq. ad pe-
nam capitalē trāsire: glo. est in l. de iniurijs. §. in summa.
quam Bal. no. in l. si ff. de iniurijs. Tu tamen dicas illa re-
probando fm do. Anto. de But. in c. de causis. de offi. dele-
ga. Illud statuti intelligitur in ea pena que imponitur
de simili delicto ad delictū, cuius pena est arbitraria. Ista
est glo. singularis fm cum in c. inquisitionis. in fi. de accus.
Tu vltimū subiunge, qd intelligitur sub illa pena, que est
cōsueti ponit de simili delicto fm glo. in l. qui ergo. §. pena
grauior. de infra. a. in l. a si securior. C. eo. tit. ¶ Et hoc cōfir-
matur per elegās dictū Bald. in l. cuiusq. C. de fer. fug. a. in
l. cōsentiam. C. de epi. a. cle. qd si statuti dicit qd pō tali
delicto sit pena centū vel arbitriū, qd iudex similē penā im-
ponere dō, nō autē capitalē. Ad qd facit pulchrū verbum
ipsius eiusdē in l. h. C. de proba. vbi etiam tradit, qd si sta-
tutum imponit penā centū vel maiorē, qd arbitrio iudicis
intelligit magis pecuniaria: nō autē de capitali: sic de si
milibus. Et sic illa glo. generaliter intellectu nō dō esse ve-
ra. ¶ Item ad hoc facit pulchrū verbum Bald. in l. si post
tres. ff. si quis cau. in lectura, in iij. col. §. si statuti dicit,
qd cōtrabens per iuriū, pnuat ad mille vel ad arbitriū po-
testatis: qd nō pōt imponi alia pena, que nō sit equalis pe-
ne, vel parū ab ea recedēs. p. teg. not. quē allegat, in l. i. ff. de
re iudi. nisi statuti diceret, qd super pena haberet plenum
a liberū arbitriū, de quo vide vt ibi. ¶ Itē an dicto casu, si
statuti facit penas arbitrias, possit per iudicē puniri ad
cōfiscationē bonorū: Et reperio Bal. tenentē hoc in c. i. de
pa. in. §. i. arguit qd sic per glo. dicti. §. in summa. tamē tali
casu cū penam capitalē imponere possit: ergo et pecuniaria.
Damnum enim in personā maius est, qd aliqua pena
pecuniaria. in seruoriū. ff. de penis. in fi. Contrariū tamen
determinat in l. i. C. ne sine iussu principis. qd est summe no.
38 fm cū. ¶ Itē si statuti dicit, qd iudex possit de facto pce-
dere: quid hoc verbum importat: dicit qd armata manu fm
Bar. in dicto. Et traugā. in verbo videbif: in suo pñlio qd
incipit, Adomicus Philippi, de ciuitate. Atell. dicit qd
virtute istorū verborū pōt facere scōm legē, nō cōtra. qd di-
ctū fuit Lappi: nō allegat, sed secūm alleg. ¶ Itē de viri-
tute huius verbi de facto, vide alia per Ang. in l. impera-
tores. ff. de pact. Scias tñ, qd ista verba de facto pcedas, in
alia materia aliud importat videlicet in vēditione dum p-
mittit me defendere: de iure a de facto, de quo vide Bart.
in l. stipulatio ista habere licere. ff. de ver. ob. a. l. i. ff. de eni-
ctio. a. l. h. ff. de ac. emp. per Bal. Et similiter si vēdēdo rem,
adijciat quis contractui, se nolle teneri, nisi pro suo dato et
facto, nibilominus de facto posterioris teneri: cum ambo
vnum cēseant. Ita tenuit Bar. in l. si feruus. ff. de cōdi. fur.
qd Bal. cōfirmat in c. i. qui succē. seu. tene cōfir. Et si ven-
dens sine aliquo titulo, alienādō dicit se nolle teneri, nō nisi
quantum est pro suo facto: nibilominus teneri de facto suc-
cessoris sui singularis. d. l. stipulatio. ver. sed. a. de ver. obl.

39 ¶ Itē adde ad superiora, qd si potestas habeat arbitriū pu-
niendi de inceptis maleficijs, a suo tēpore perpetratis. Si
maleficiū est vnius tēpore inchoatū: puta qd fuit tempore
vnius vulnerati quis ad mortē fere: a finē maleficiū ipsum
tēpore alterius: qd tūc mortuus fuit: qd ille scōs nō habet su-
per illo maleficio cognoscere: qd nō fuit eius tēpore inchoa-
tum. Ita elegāter tenuit Bald. allegās Būido, de Sufa in
qōne statutorum. in l. i. ff. de re iud. a. l. sed a milites. §. qui ni-
40 mirū ignominiose. ff. de excu. tut. ¶ Aliterius si compo-
missum est, qd teneat ferre sentētia fm pñliū sapiētis: an va-
leat cōpromissum. Jo. An. in ti. de arbi. §. sequif. ver. sed po-
ne qd in cōpromisso, in additione Spec. a. Bal. in l. illa in ius-
titio. de bere. in l. i. tenuit qd nō: nisi aliud inducat cōsuetus

do per. litem si vnus. §. idem Pomponius. l. eo. qui pro-
hibet potestātē meri arbitrii cōferri in alterius potestātē:
at auferri posse. Bar. in repet. l. si plures. no. a. An. de But.
allegat Bar. in repet. d. c. cū olim. de arbi. qui tenuit Būi:
cū ista verba fm cōsiliū referāt ad arbitriū boni viri: vñ
si iniquū fuit cōsiliū: nō sequi teneat fecus si equū. Et p. cōfē-
quē videt, qd si sit cōpromissum cū hoc, qd teneat arbitrari
cū cōsilio sapiētis: indubitātē, vñ tale cōpromissum: cū tā-
tum requirere, nō autē sequi cōsiliū teneat. Allegat teg. in
c. cū in veterē. in fi. de elect. fm Bar. in d. §. si plures. Scōo
qd hec dictio, cū, non copulat. vide Bar. in l. si ita. §. qd. ff. de
manu. testa. a. l. i. §. i. j. de pecu. leg. secus autē si diceret de
cōsilio. Nam tūc iudex siue arbitri sequi teneat cōsiliū, rōne
dictionis de, que principalr copulat: qd non est in dictione
cum, cū ipsa tantū accessorie. Et de ei⁹ natura vide p. Bar.
in l. i. de ac. a. obli. a. ita tenet idē in l. i. de ma. nō tamē allegā
do Alrebi. cuius fuit hoc dictū in c. i. ne sede vac. l. vi. Bar.
to. tñ in d. l. si plures. quē sequif dñs Anto. de Bu. in d. c. cū
olim. tenet cōtrariū. ¶ Itē tñ sapiētes quorū cōsiliū desy-
deratur: tamē debēt fideliter p vtrāq. parte cōsultare. cū iij.
q. v. c. nō sane. C. de affesso. l. nemo. qd si cōvincat dolo a in iij
cōsultasse: de dolo teneat, ac puni: a cōtra cōsultētem inique
pōt agi ob id qd interest alicui⁹ cōsiliū datū nō esse: si non
sit soluēdo, videt qd litigator debeat restituī ptra aduerfas
riū ad ius suū. Sed si per imprudētiā cōsultuit, videt qd nō
debeat excusari, imo puniri. Et hec oia notātē dicit Spe-
cu. in tit. de cōf. requisi. in. §. vnico. §. cōsiliarij. qñ nō consuli-
tor: nō teneat exprimere causas in cōsilio, que illū sic mouent
ad cōsultandū. a sic dicit idē in ver. porro. ibi. no. a. dicit qd sic
in grācia seruaf. An a qñ iudex per statuti, vel per partes
teneat sequi cōsiliū qd ipse iudex vel arbitri, videt esse con-
tra ius: dicit ipse, qd si ipse cōsules eligit: et p. cōsilio p-
nuat, vt pōt, a dō, als facit litē suā. ¶ Et sic no. qd si sequif
cōsiliū cōtra ius: is teneat sequi, facit litē suā. Et sic not. qd
si sequif, si tamē de cōsensu partiū electi fuerint: dicit quidā
dā, qd debēt pnuiciare qd est falsum, vt notabilr dicit Spe-
cu. in ti. p. allegato. ver. qd si iudex. per. c. ad nostrā. de cōfue.
rūdendo ad l. si conuenerit. de re iudi. a alia iura. Et ibi vi-
deas in dicto ti. Et ad materiā cōsiliij, vide Inno. in c. si pro
debilitate. in. §. vbi Decretum. scz qd delegatus siue ordina-
rius teneat requirere cōsiliū: nō autē sequi. Sed an a quādō
iudex teneat sequi cōsiliū. vide Bar. in l. si conuenerit. ff. de
re iudi. a. Bal. in d. §. pñfici. cōcludētes qd regulariter sta-
re nō teneat, nisi cogat per statuti ad hoc. Bal. in l. solēt. §. le-
gatis. ff. de offic. pñfici. tenet cōtrariū: tñ cōtrariū vide ibi.
¶ Quid autē si partes dicāt, qd teneat ferre fm cōsiliū sa-
pientis qualiter cūq. datū: Bal. in repe. l. tale pactū. §. qui
prouocauit. ff. de pact. tenet qd quātūcūq. iniquū sequi tes-
neatur, ar. p. allegata. l. si conuenerit. et est mibi dubiū p id
qd ipse dicit in l. i. ff. de iuris. om. iudi. Allegat gl. singularē
in l. quatr. ff. de arbi. que dicit, qd ipse partes nō possunt cō-
uenire, qd iudex ferat certā sentētiā cōtra ius, limitādō vi-
ctā. l. si conuenerit. bene tamē facere possunt qd feratur cōtra
pñilegiū speciale partis. Unde videt cōtra cū inferdū,
qd si partes non possunt hoc expēse facere ergo nec tacite,
de his tamē vide Bal. in d. §. pñfici. circa finē. ¶ An autē
possit appellari a snia lata scōm cōsiliū sapiētis: dic qd nō,
si statuti sic requirāt fm Bar. in l. ad principē. ff. de appel.
Et vide qd no. in l. i. §. fuit questū. ff. eo. ti. a idē Bal. in l. leg
illo. C. de appel. ¶ Itē si statuti requirāt cōsiliū: a partes
in puncto discordāt, an iudex cum formare possit: dic qd sic
fm Bar. in l. in vēditione. §. i. ff. de bon. autho. iudi. pos. a. l.
insurādū. §. si de qualitate. ff. de iur. iurā. a. l. i. ff. de ven. in
spi. ¶ Et an si cōmittit trib⁹ cōsultēdū, duo cōsultāt. condes-
mandū, vel absoluendū, intelligat partē ledere, si cōsiliū
vnius sequat: a videt qd sic per. l. qd maior. ff. ad municipa-
les. Cōtrariū tenet Bal. in l. i. §. de offi. pñfici. alleg. Jo. an.
And. in regula, nullus. de reg. iur. lib. vi. ¶ Et d. l. qd mas
41 102. l. limitat primo locū habere nisi tractat de reformatio-
ne alicuius officialis in ciuitate: a tūc nō est sufficiēs maior
pars, sed opus est, vt omnes in vñ cōsentiant. Iste est teg.
singularis fm omnes. in auf. de defen. ciuit. §. quidam ibi,
dum dicitur, cōmuni cōsensu. ¶ Scōlō limita, nisi tractaretur
de reuocatione libertatis in seruutē. Iste est teg. fm
Ang. sing. a Raynūtiū de f. o. l. in l. si quis bac. §. p. ff. qui
a a quib⁹. ¶ Item a tertio, si maior pars fuerit in collegio:
secus si cōtra collegiū ratificauerit, qd minor pars dixerit:
b iij

Ludo. Roma. in primam. ff. veter. part.

et est casus, seu teg. in. c. in casib. de elec. et est valde no. que ad hoc Bal. allegat. in. l. per fundu. de seru. rust. predi. g. item. ¶ Quarto limita nisi maior pars vellet statuere, qd omnes statuissent iam: et eleganter dicit Inno. in. c. b. n. m. l. de maio. r. obe. ¶ Quinto limita, nisi alibi vellet statuere contra: in. notabiliter dicit Inno. in. c. c. omnes. de c. s. uetudine. et vide Bal. cum referent in. l. f. C. de aucto. pre. stan. Et de hac materia per eundem in. l. f. de offi. consu. Et an si statutu requirit consiliu, et no est plene consiliu in c. s. ultor: debeat iterato peti consiliu. Et vide Bal. q. sic in. l. f. de c. d. missa. g. si de c. f. de leg. iij. et melius in. c. in. p. n. de c. d. r. u. in. c. i. in. v. f. f. facit not. per eundem in. l. veluti. g. bec rog. ff. de ed. et l. qui per salutem. ff. de iur. iur. ¶ Sed pone q. pars velit appellare a sententia lata: vacat inde ap. pel. ad que appellabitur: de iur. de tit. et cura. da. ab bis. qd Bal. sequitur in. l. f. C. quando fisco vel prima allegatio per eum casum, que dicit no esse alibi, in. aut. vt nulli iudiciu. g. se d. hic promittitur ibi, omni dicit, primatibus ciuitatis. de quo vide per eundem in. l. f. de of. p. cosul. in. c. j. de contro. uer. fendo. inter do. et ual. limitatur hoc esse veru, vbi esset ciuitas habens meru: missu imperium. alio dictu Bar. locu no haberet. q. no. ¶ Et vide in materia consilij optimu teg. in. l. generaliter. g. antepe. in. f. de reg. iur. ¶ Et an proce. dar sententia pretermisso consilio lato, vbi statutu dat hac for. mam. Bal. dicit q. sic in. l. f. C. ne lice. in. vna eademq. causa. tertio pro. de quo per Bar. in. l. aut p. r. o. r. g. erit differen. tia. ff. v. b. r. p. ¶ Et an vbi statutu consilij requiratur, intel. ligatur etia de casu dubio. vel etia certo: vide Bal. in. l. f. C. de leg. i. l. f. C. de rela. et l. ancilla. C. de fur. vbi dicit qd non. allegat. l. ille aut ille. g. cu in verbis. ff. de leg. iij. Et vide etia dem in. l. cu proponas. C. de reb. credi. ¶ Et eod. modo, si esset statutu, q. diceret, qualibet causam debere copromitti, intelligit de dubia, no de certa fm Bar. in. l. e. legat. in. prin. ff. de codi. inde. et l. post rem. ff. de transac. Et ratio est: q. causa de qua sententia iam dicta est, no pot copromitti, vt in. c. p. o. s. t. a. de arbi. nisi adiacia clausula no obstat prima sententia. Et idem Bar. in. l. post rem. ff. de transac. Cause in. strumetoru guarantigie, no possunt copromitti cu no habet cotra iustitia. C. de agri. et c. lib. g. i. ¶ Et idem dicit, q. cum agitur causa guarantigialis instrumetoru, no finit trinitio fm form. l. p. p. erandum. cu no habeat instatiam: sed tra. rium decidit Bal. in. l. f. C. de iuram. calu. in. l. tantu. de e. p. cep. rei iudi. ¶ Aut petis executio actione in factu: tunc habeat instantia: sed si officio iudicis executio petis, secus: cu dictu officiu prescriptu sit: vt dicit in simili scdm eum. in. l. f. i. c. de p. r. e. r. i. g. anno. ¶ Et scias q. vbi per parte op. ponitur exceptio impeditina litis ingressus, nunq. vendi. cat sibi locu dictu statutu fm Bal. in. l. f. inde. ff. de bis qui sunt sui vel alie. iur. Et an procedat teneat sequi partes in elis. gendo consultiore: de iur. q. no: sed ipse suo consensu eligere pot fm Inno. in. c. super qd. num. de offi. deleg. ¶ Et an valeat sententia, p. n. u. c. i. a. t. i. o. n. e. q. d. in p. s. i. l. i. o. c. o. n. e. t. u. r. v. i. d. e. l. q. no: cum sit incerta per relationem ad aliud, fm Bald. in. l. f. C. de sen. e. p. p. r. i. c. i. t. a. et l. cu iudicio. C. de sen. et l. i. f. ff. de re iu. di. ¶ Et per Spe. in. t. i. de c. o. s. i. l. i. j. r. e. q. u. i. s. i. t. i. o. n. e. ¶ Sed an vi. gore dicti arbitrij possit iudex vel arbitro defensiones vel exceptiones per partes adductas remouere: et dic q. non est defensio s. de iure naturali inducta, qd per statutu tolli no pot. Ad hoc l. f. cu arietes. ff. si quadru. pau. fe. et cle. pa. storalis. de re iudi. et l. qui cu aliter. g. scientiam. ad. Laquil. cu similib. hinc est q. renuciari no potest l. i. defensionibus. fm glo. in. l. pactu inter bere de. ff. de pact. ¶ Quod primo limita esse veru, nisi in publico latrone fm Bal. in. l. p. r. o. u. i. n. ciarum. C. de feris. ¶ Secundo nisi repertus fuerit in fla. granti crimine fm cum in. l. v. m. ff. de iust. et iur. ¶ Potest enim tunc puniri de facto. Ad hoc l. f. de condi. ob. tur. cam. l. p. e. et per gl. in. l. i. c. t. u. s. f. u. s. t. i. a. de i. n. f. a. ¶ Tercio limita nisi alio dicat se defensione non habere fm glo. singu. in. l. f. de fur. quam Bal. ita no. in. l. seru. quo. g. s. publice. ff. de p. r. o. c. u. r. et hoc in defensionibus iure naturali inductis: in alijs aut iure naturali no inductis, quid sit: dicite fm eum ele. ganter in. l. f. C. qui accu. no pos. qd aut per illas excluditur crimenz tunc illis renuciare no potest. l. no tamen. ff. de ap. pel. Aut no excluditur crimenz sed adeo inducte sunt, vt per illas reus facilius respondere possit: et illis potest renuciare. ri. g. l. e. s. t. n. o. t. a. b. i. l. i. s. s. c. o. m. in. l. f. et in. l. acculationibus. C.

de accu. vbi per glo. circa fin. ¶ Sed an dilationibus in. ductis a statuto sanore rei pro crimine capitali detenti, re. nunciari possit: dicit Bar. in. l. custodias. de publi. iudi. qd non. ¶ Sed Ang. et Bal. in. l. in pecuniarijs, tennent con. trarium, et etia in termino defensionis renuciari potest. C. de o. l. l. a. si quando. ff. de adul. in crimine. scdm veram lectu. ¶ P. t. e. r. e. a. cum no sint dande, nisi parte petente. l. i. f. i. cer. p. e. t. a. cum similib. ergo eis renuciari potest. Et pro Bart. facit. l. i. f. si ad diem. ff. de re milita. forte posset dici, q. aut per talen renunciationem dilationibus factam in c. s. e. q. u. e. n. t. i. a. m. renuciatur defensionis: et tunc sequaris opi. Bar. arg. l. f. cum similib. ff. de iur. i. o. m. i. u. d. i. c. i. a. u. t. n. o. r. e. n. u. c. i. a. t. u. r. i. p. s. i. s. d. e. f. e. n. s. i. o. n. i. b. u. s. t. u. n. c. Bal. sequaris. ¶ P. o. n. e. q. a. c. t. u. m. s. i. t. i. n. c. o. p. r. o. m. i. s. s. o. ¶ Et qd posset semel, ter, et quater, et pluries pro. rogare terminum eius vigore, possit in infinitu proroga. re: Bal. in. c. i. q. uo t. e. p. o. r. e. i. n. e. s. t. i. t. u. r. a. s. e. n. a. c. r. i. d. e. b. e. t. p. r. o. e. t. c. o. n. t. r. a. r. g. u. i. t. Et finaliter concludit arbitrium prorogari posse quotiescuq. arbitro seu arbitratoris visum fuerit esse equum. l. o. i. e. m. f. e. o. f. e. d. i. n. l. f. v. t. i. n. p. o. s. l. e. g. a. r. e. f. e. r. e. t. s. e. c. o. n. s. u. l. u. i. s. s. e. v. i. t. r. a. t. e. r. m. i. n. u. t. r. i. u. m. a. n. n. o. r. u. p. r. o. r. o. g. a. r. e. n. o. n. p. o. s. s. e. t. v. t. e. u. i. t. u. r. l. i. t. i. u. m. i. n. f. i. n. i. t. a. s. A. d. l. q. u. i. d. a. m. e. s. t. i. m. a. u. e. r. u. n. t. i. c. e. t. u. m. p. e. t. r. e. s. p. o. n. d. e. r. e. t. a. d. l. p. r. o. p. e. r. a. d. a. m. c. u. m. s. i. m. i. l. i. b. u. s. C. de iudi. forte dici potest q. si ista no potest prorogari se. c. u. n. d. u. S. l. o. r. d. i. n. a. r. i. i. n. d. l. p. r. o. p. e. r. a. d. u. m. ¶ Ergo nec tacite per dicta verba, vt idem in arbitro sit, qd in iudice: vt arg. l. e. o. d. et ibi dicit. ¶ Alterius queris si copromissum sit, qd ter, vel quater, et pluries, et quoties visum fuerit possit iudicare: quid impotent bec verba: de iur. fm Jo. And. in. t. i. t. u. d. e. a. r. b. i. s. s. e. q. u. i. t. u. r. v. e. r. s. e. d. p. o. n. e. q. f. u. e. r. i. t. c. o. p. r. o. m. i. s. s. u. m. q. u. i. s. e. q. u. i. t. u. r. B. a. r. i. n. l. q. u. i. d. t. a. m. e. n. i. n. p. r. i. n. c. i. p. i. o. s. e. d. n. o. n. a. l. l. e. g. a. t. et Bal. in. l. f. C. talia verboru virtute, disfunctione potest iudicare super diuersis capitalis id est diuerso tem. p. o. r. e. q. d. d. e. i. u. r. e. c. o. m. m. u. n. i. s. e. c. u. s. e. r. a. t. v. t. l. d. i. c. e. r. e. f. e. o. A. c. t. u. s. e. n. i. m. i. u. d. i. c. a. d. i. e. s. t. i. n. d. i. u. i. d. u. i. u. s. l. i. s. s. i. n. e. v. i. s. i. a. t. e. i. g. b. e. c. v. e. r. b. a. c. u. s. i. m. i. l. i. b. u. s. s. e. d. s. u. p. e. r. e. o. d. e. m. n. o. n. p. o. t. e. s. t. i. u. d. i. c. a. r. e. p. l. u. r. i. e. s. n. e. c. s. u. p. e. r. e. a. d. e. m. r. e. p. l. u. r. e. s. s. e. n. t. e. n. t. i. a. f. e. r. u. n. t. l. i. C. q. u. a. d. p. r. o. u. o. n. o. n. e. s. t. n. e. c. e. s. s. e. n. o. t. i. n. c. u. m. a. d. m. o. n. a. s. t. e. r. i. u. m. d. e. r. e. i. u. d. i. A. n. t. d. e. B. u. t. i. n. c. Q. u. i. n. t. a. u. a. l. l. i. s. l. i. m. i. t. a. t. b. o. c. e. s. s. e. v. e. r. u. m. n. i. s. i. e. s. s. e. t. t. a. n. t. u. m. v. n. u. s. a. r. t. i. c. u. l. u. s. c. o. m. p. r. o. m. i. s. s. i. T. u. n. c. e. n. i. m. v. t. a. l. i. q. u. i. d. o. p. e. r. e. t. u. r. p. o. t. e. s. t. i. u. d. i. c. a. t. u. c. o. r. r. i. g. e. r. e. e. m. e. d. a. r. e. A. d. b. o. c. d. e. p. r. i. u. i. l. e. g. c. s. i. p. a. p. a. l. i. b. v. d. e. l. e. g. a. l. i. s. q. u. a. d. o. c. u. m. s. i. m. i. l. i. b. u. s. A. d. u. e. r. t. e. t. a. m. e. n. q. e. t. i. a. m. s. e. n. t. e. n. t. i. a. s. e. c. u. n. d. a. d. e. c. o. n. s. e. n. s. u. p. a. r. t. i. u. m. v. a. l. i. d. a. r. i. n. o. p. o. t. e. s. t. c. o. t. r. a. p. r. i. m. a. m. l. a. t. a. m. v. t. n. o. d. i. c. i. t. g. l. o. s. f. i. m. B. a. r. i. n. l. f. i. d. i. u. e. r. s. a. C. d. e. t. r. a. n. s. a. c. t. A. m. v. a. l. e. b. i. t. i. l. l. a. s. e. n. t. e. n. t. i. a. n. o. v. t. s. e. n. t. e. n. t. i. a. s. e. d. v. t. p. a. c. t. u. p. e. r. t. e. g. s. i. n. g. u. l. a. r. e. m. i. n. l. i. f. C. c. o. m. m. u. n. i. a. v. t. r. i. n. s. q. u. i. d. i. B. a. l. i. n. c. o. a. r. t. i. n. d. l. f. i. d. i. u. e. r. s. a. v. i. d. i. c. i. t. a. u. t. s. e. n. t. e. n. t. i. a. p. r. i. m. o. l. o. c. o. v. a. l. i. d. a. e. s. t. et equa de iure: tunc tene Bar. aut iniqua, sed meti pene pa. r. e. t. u. r. v. t. l. o. i. e. m. p. r. o. f. e. r. r. e. g. s. t. a. r. i. t. t. u. n. c. i. t. e. r. a. t. i. n. d. i. c. a. r. e. p. o. s. s. e. t. s. u. p. e. r. e. a. d. e. m. ¶ Et an procedat, cogita circa eundem casum compromissi. ¶ Quid in arbitratore: Anto. de But. allegat Jo. And. tenere tale pactum no valere: cum de clins quendi occasionem inductat. ff. de pac. dota. l. conuenire. ff. de scio enim si lectura sit corrupta. Bal. tamet tenet cotrarium per. d. l. f. diuersa. per illu. teg. equiparando arbitria trans. actioni. per aut. si vero contigerit. C. de iudi. et in corpore vnde sumitur, que opinio videtur verior. Nec obstat ratio do. Anto. cu pariformiter, imo magis delinquare possit ar. biter: cu ab eius sententia no appellatur de iure ciuili. l. i. cu similib. Sed sententia arbitratoris ad arbitriu boni viri res. ¶ Iduci pot. l. si societate. g. arbitroru. cogita. ¶ Quid autem si compromissum est cu adiectione, vt toties pena comitta. tur, quoties factu fuerit cotra: et dic vt patet ar. in. l. f. duo. g. semel. f. e. o. Et ratione taliu verborum no committatur nisi bis ratione tollende infinitatis. l. h. de c. d. missa. g. si quis. g. ff. de leg. iij. facit de codi. et dem. l. o. s. i. s. f. e. r. u. o. Et qd ipse no. ¶ in. l. f. C. de sen. que pro eo. ¶ Et notandum q. ratione euitan. de infinitatis multa inducta sunt. primo, q. notanter dicit Ange. in. l. o. r. a. t. i. o. n. e. ff. de fer. et l. f. finita. in. p. r. i. n. c. i. p. i. o. s. e. d. a. m. i. n. f. e. c. ¶ promittens iudici quem presentare toties quoties opportunum fuerit: no tenetur eum presentare nisi bis: licet contra eu posset allegari. l. veluti. ff. de eden. et per glo. no. in. l. cum questio. C. de lega. et quod no. Bald. in. l. f. C. de bis. que pene nomine, dices talia verba, quater et pluries. ¶ Secundo q. eleganter dicit Spec. in. t. i. t. u. d. e. p. i. g. s. i. v. r. i. f. e. d. q. u. i. d. f. i. p. i. g. n. u. s. l. i. m. i. t. a. n. s. t. i. t. u. l. u. s. i. f. i. p. i. g. n. u. s. p. i. g. n. o. r. i. d. a. t. u. s. i. t. d. i. c. e. s. q. p. i. g. n. u. s. n. o. p. o. t. e. s. t. v. i. t. r. a. t. e. r. p. i. g. n. o. r. a. r. i. l. i. c. e. t. i. n. t. i. t. u. l. i. f.

tu. l. i. tit. p. allegato. cōtrariū teneat. **T**ertio illud qd dicitur casum per iuramentum probari, vt no. in l. i. c. de colla. r. per Ang. in l. i. c. de feris. q. non intelligit q. possit probari vltra q. semel tē. est singularis in l. i. ff. de bon. autho. iudi. pos. fm Ang. l. i. s. q. d. iugum. ff. si quis cau. **Q**uarto qd promittens dare pecuniā tribus terminis, r. nō aliter declaratur intelligitur tribus annis, scdm q. no nien voluit Bar. in l. legatum. ff. de annuis lega. licet in cōtrariū faciat. l. cum qui Calendis. ff. de verb. obli. l. cū de hitor. de cōsti. pecu. **Q**uinto cū reprobatione testium reprobatio vltimi termini admitti nō potest. tē. est no. in c. li cet de dilec. extra de testi. fm Bart. in l. i. si quis testib. C. eo. **S**exto q. excoicatio excoicatio testium tanq. odio. fa. nō potest nisi bis opponi nisi noua superuenerit probatio. c. pia. de excep. in. v. hinc est q. ratione odij dicitur Anno cen. in c. prudentia. de offi. dele. refert Ang. in d. l. i. q. si habui terminū ad producendum acta cause, que postmodum amisi: non debet dari noua dilatio. **S**eptimo q. si statutum dicit, qd tale maleficiū cōmittens punitur tanta pena: et si tale soluere nō potest, amputetur sibi manus: intelligitur inter terminū arbitrio iudicis statuendū. Ita eleganter dicit Bar. in l. seruus quoq. ff. de re. inst. qd Bar. ibi reliquit indecisum: licet Bal. aliter dicere videatur in l. quicunq. C. de fer. fugi. In civili tamē intelligitur scdm eum ibidem nō posse intra tēpus. q. datur iudicatis. l. si debitor. ff. de iudi. **O**ctauo, q. nō tenet pactum neq. cōuentio qd nō discedatur a cōione. tē. est notabilis in l. i. hoc iudicio. s. si cōuenierit. j. cōmuni diuidūdo. Nemo enim in cōione stare cogitur. l. i. j. c. cōmuni vtriusq. ind. Adde tamē pactum in quo inuitus stat: vt quādo cuiusdā iudicij cōpti alienat rem cōmunē: tūc enim ille in quē alienauit rem illam, cōmuni iudicio cōtra focū agere potest, vt si aliquo casu res alienate ad se reuertatur, postum dictū iudicium intētare: casus est singularis fm oēs in l. i. in pnc. ff. de alie. iud. m. cau. fa. Idē in l. i. ff. de q. est singularis si cedo actio nē, vt reus cū potētiore cōtēdere habeat: cū tali casu cessio nō actio ad me nulla reuertat: ego cogor vel agere vel rē quam in aliu trāstuli, trāstulere potero. tē. est notabilis fm vna lecturā gl. ibi cōuerso. **N**ono quia licētia de extra bendo bladi, vel aliq. de ciuitate nō durat vltra. vii. dies. l. i. c. de tractatōis. lib. ij. fm Bart. ibidem per illum tē. **D**ecimo quia licet nemo duplici officio fungi pōt vltq. ad tertiū cōclufus. tē. est notabilis in l. i. c. de egac. lib. ij. **E**ndecimo quia emphyteosi simpliciter cōcessa, nō intelligitur vltra tertiā generationē. in antb. de nō alie. s. emphyteosis. r. idē in prescripta fm Bal. in c. i. s. quidā obli. gant. de fūdo dato in vicem legis cōmis. Ita refert se cōsuluisse de facto. Illud tamē, qd dicit de emphyteosi info miter concessa, intelligitur nisi in emphyteosim data sit res sterilis, et emphyteote officio et artificio sit effecta melior. **T**unc r. vltra tertiā generationē retineri potest, sed ad extraneos trāsmitti nō: vt dicit Bar. in l. quicunq. C. de omni agro deserto. l. i. g. nō tamē affirmando. **E**t scias q. finita tertia generatione, dans in emphyteosim potest ad se rem reuocare, si velit tamē habēdo animū cōcedēdi in emphyteosim: si non velit recēdere: possit tunc talis, qui est de tertia generatiōe appellare fm Bar. allegādo in l. i. s. per mittitur. ff. de aqua coti. a. est. r. l. i. ff. de pnuile. credi. debet tamē appellatio interponi intra annū: q. nō pōt fm Bald. in c. i. s. si scias. si de fen. fue. cōtro. **D**uodecimo in causa prescript. r. vsucap. que sunt inuēte, ne lites infinite durent, insti. de vsucap. s. i. ff. de t. l. i. r. ad hoc vide. qd cōcludit Bar. 46 in d. l. i. in l. nemo. ff. de lega. j. **E**t prescriptiōi odiose renunciari non potest, sed fauorabili: sic vt est vsucapio: vt sequitur Bar. in l. cōtrario. ff. de vulga. r. pupilla. et in l. i. in fi. de temp. appella. r. in antb. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. r. in litem illa. s. qd dicitur. de cōsti. pecu. vbi responsio det ad l. qd si nolit. s. si quid ita. r. Bar. in d. l. de edili. edict. vbi per eundē vide materia. **E**t no. qd si tibi semper soluere promisi, nō propterea amouet prescriptiōis obstaculum fm Bal. in l. i. s. solu. ma. **I**tem r. si quicunq. scdm eū in. s. si quid ita. r. Bar. in d. l. i. ff. de vsuc. **E**t idē si dicat ab inde r. antea scdm eundē in l. i. si stipulatus sim mibi, o. Procul. de ver. obli. r. l. i. j. de cōdi. r. demō. **S**ed cantela est, qd vltimū qd quoties prescriptū fuerit, toties deberi vo. lo, vt nō possit prescribere fm Bal. in l. i. p. l. i. s. vt in pos. l. i. s. **I**tem scdm eum queritur si dictum est, qd etiam ad

xxx. an. debes mibi. g. nō intelligatur tali tempore prescriptum sed post xxx. annos currat prescriptio vel currere incipit. nō enim potest finire eo tempore, quo non incipit. l. Titio cū morietur. ff. de vsufruct. r. vide per Bal. de eadem materia in l. i. c. de p. pecu. **P**rescriptiōi tamē finitē bene possunt renunciari. l. post. ff. de fideiuss. **E**t si a statuto omnes prescriptiōes remote sint: intelligitur remota prescriptio centū annorū. Bartol. nil de hoc dicit in l. cum scimus. C. de agri. r. cens. lib. ij. **I**tem Bal. in c. i. de prescrip. l. Ang. contra ne rei domi. vel tepla. r. l. non solum. ff. de vsu cap. qd est verius per l. hoc iure. s. ductus aque. ff. de aqua coti. a. est. **E**t si ciuitas habet aliam ciuitatem sibi obligata omni tempore prestare subsidium: tali iuri nō prescribitur. r. etia centū annorū spacio fm Bar. in d. l. i. in filiis. C. de de decur. lib. g. r. l. cum scimus. C. de agri. r. cens. lib. ij. **E**t si prescriptū sit principali, intelligitur prescriptum accessorio r. a. no. in l. eos. C. de vsuris. in pnc. **D**ecimotertio 47 ex eadē causa inductū est q. appellatio intra decem dies interponi debeat. C. de appel. bodie per hoc allegatur tē. notabilis in cle. si appellatiōe. de appella. Sed per statutum siue per cōsuetudinē potest prorogari scdm glo. notabilem r. singularē, fm Bal. in l. i. c. si cōtra ius vel vti. pub. Tempus autē prosequēde appellatiōis. bene potest prorogari fm eum. Bald. in l. i. c. de tempo. appel. in fi. **E**t generaliter loquēdo quādo est infinitas, vel ecōtra: vide in l. seru. domino. ff. de cōdi. inde. r. plene Bal. in l. i. c. de sen. 48 ten. que p. eo. q. interest. **N**onē cōpromissum est in aliquem. qd possit cognoscere de iure et de facto: sed de iure tantum pronūciare, an hoc casu censetur arbitrer vel arbitror: r. dic fm Bal. in s. arbitrorū. qd reputatur arbitretur: cum indeg inter dū de facto procedat. ff. de offi. p. o. s. l. et leg. l. nec quicquam. s. de plano. r. cle. sepe. ff. de verb. signi. 49 cum simili. **S**ed r. quid si cōpromissum est in aliquem vt arbitrum r. arbitratores: quis tali casu indicabitur: dic hoc perpendi ex modo procedendi. de iudic. l. i. scdm omnes. 50 **S**ed quid si incepto vno modo cognoscere, an poterit postea variare: r. videtur q. nō. Nam enim quam tibi eligisti patieris. l. si mulier. in fi. s. quod metus cau. Preterea cōtraria tollitur electiōe. l. i. c. de codicill. l. i. c. de fur. cū simili. Ergo postq. vnum elegit, variare non potest. Ita tenet Dy. post Bart. in l. i. ff. de milita. test. l. si dominū. ff. de fur. Specu. idē in tit. de arbi. quē allegat Bart. in dictis locis. **B**al. in d. l. i. c. de fur. r. in d. l. i. r. l. nec codicillis. C. de testa. in fi. secutus est cōtrariū per dictū Ann. in c. i. de prescrip. Sed Ang. de iudi. l. i. s. qd si habēs iurisdictionē ordinariā dicat se velle procedere via delegati, quam nō hēs: nihilominus processum tenet. Si enim non valet qd ago, vt ago r. l. i. s. si quis ita. de verbo. obli. r. de cōsti. pecu. l. i. s. cū stipulatus s. cū simili. r. per hanc opinionem videtur casus extra de preben. c. nisi esset. vbi si est cōpromissum in delegatum. partim potest pcedere via arbitraria. qd Bald. citat nō esse alibi in d. s. inter pares. Sed tu stimulator adde hoc dictū ex pte. extra de p. o. b. a. c. l. iteris. r. hac opinione sequit Ant. de But. in c. Quintanallis. allegat ibi Hosti. 51 illud tenentem. **R**espon. si in sentētia dixerit pronūcio, vt arbitrer r. arbitrator: quomodo iudicasse videbitur: dic fm Bal. in dictis locis, r. l. si seruus plurium. ff. de lega. i. quod videtur iudicasse eo modo, quo est magis equū. arg. l. plas. cuit. de iudi. Tu autē dicas, q. cum incerta sententia sit ad acta referēda. C. de senten. que sine certa quātitate. cum si milibus. r. debet se cōformare libello et actioni: cui semper in dubio standū est. l. pacta. C. de pac. j. de acquir. pos. l. i. s. ante. cum simili. r. l. loca. l. cū plures. s. locati. cū simili. **B**al. in hoc casu iustus est sentētiā ad acta referri debere in vltimo: scdm illum modum procedēdi, quē ex actis illum assumpsisse apparebit: et scdm eum iudicatū videtur. Ad 52 hoc facit, q. vltimo verbo sentētie standum est: r. vnde si iudex dicat cōdemno, imo absoluo: absolutus intelligitur glo. est elegas. g. v. q. i. c. predicator. quā ad hoc ponderat Bal. in pncipio. c. facit. de manum. testa. l. Stichus. imo Paphilus. r. ibi no. r. in l. qdā eulogio. C. de iure deli. **Q**uid autē, si dicat cōdemno, vel absoluo: glo. habes in simili mirabilem, imo singularē. g. i. q. i. i. c. si is qui. que dicit, q. si iudex dicit excoico, vel absoluo: q. si est absolutus, habet pro excoicato: r. si cōdenatus pro absoluto habetur. An autē sit vera, cogita. **E**t de alijs formis cōpromissorum: quid sit, r. quare simpliciter cōpromittitur, vide do. Ant. in c. b. iij

Judo. Roma. in primam. ff. veter. part.

Quintanalis. de iur. in ran. et per Spec. in o. titu. de arbi.
 51 Subsequenter queritur. an valeat renunciatio ad arbi-
 trum boni viri. Et prima facie videtur dicendum quod sic per
 regalam iuris. si quis in conscribendo. C. de pactis. Item re-
 ductio habet instar appellatio. de arbi. c. si sed appellatio
 ni renunciari non potest. nam renunciando ulterius non appel-
 latur. l. si. si. in h. quibus appellare. q. illud idem dicamus
 in reductione. In contrarium est sententia Dy. in c. scietur. de
 reg. iuris. lib. vi. vbi dicit. q. non obstat renunciatio. de p-
 habili causa sententia reduci posse. hoc idem sequitur etiam
 Jo. And. in ti. de arbi. si. ver. igitur. si actus. Pro hoc ad-
 ducitur glo. in l. quidam cu filio. de verb. ob. vbi Bar. tangit
 dices. q. si quis mittat filium non exheredare. intelligitur
 nisi iusta causa interveniat. Ad hoc. l. quero. §. inter locato-
 rem. ff. loca. p. mittit non expellere. intelligitur nisi iusta cau-
 sa interveniat. vt dicit Bart. in d. §. arbitrorum. Ad dit banc
 distinctionem dices. qd aut lesio ex iusta causa lesionis inter-
 venerit ex pposito. et tunc sine ex parua sine ex magna qua-
 titate intervenierit. tunc poterit reduci hoc sententia. sed ne
 dolus futurus videatur remitti. ff. de pac. l. si vnus. §. illud.
 et de libera. lega. l. si patronus. et de adm. l. quidam dece-
 dens. cu similibus. et hoc ad eundem dicitur occasione. vt
 dictum est pluribus. Aut lesio contingit re ipsa. et tunc si in
 parua quantitate reduci non potest. l. scio. §. de in integ. restit.
 l. si ex causa. ff. de mino. facit. l. quibus. ff. de codi. et de m. Aut
 in magna quantitate. tunc sic. Et ita scdm eum debet intelli-
 gi. in l. si de meis. §. recepisse. ff. co. In hac eandem partem
 inclinat Bal. in l. cu antea. C. co. ti. Pro quo facit. q. si in ius-
 tare renunciatio non venit. nisi id de quo est cogitatum. §. de
 codi. inde. l. si. §. idem quesit. C. de traf. l. sub pretegitu. et l.
 si de certa. sed pars non presumitur ledi. nisi in magna quan-
 titate nisi cu in eum tanq in amicu. de quo debet presumi
 bonum copromissum. videtur. l. vnus ex familia. §. si sem-
 per enim intelligit clausula. si iuste fuerit pronuntiata. l. si li-
 bertus. de op. liber. et in c. Quintanalis. de iur. iur. Sed
 in magna quantitate ledere iniustu est. igitur et. q. id te-
 nuit in sua disputatione do. Ant. in d. c. Quintanalis. Item
 tenet vno addito dñs hic pcedere. nisi quando per simplice
 renunciatio. hoc est tantu causa facta per absentem valuis.
 l. certu. §. si quis absentem. ff. de cofes. et allegatur. l. non solum.
 §. liberationis. de libe. lega. tutius est qd iuri de futuro re-
 nunciari non potest. C. de pac. l. et qd no. in l. superstitis. de
 acqui. here. talis renunciatio nullu habet a iure fundamen-
 tum. Ita est sua coditio. Adverte tamen qd id qd s. di-
 ctum est. q. quando ex pposito contingit lesio. tunc etiam ra-
 tione parue quantitat. est forte intelligit a duobus anrecon. si
 autem non ascenderet. q. tunc pro parua erit actio de dolo co-
 petit. §. de dolo. l. si oleum. §. si. cu l. sequenti. C. de sequenter
 adverte qd si partes co ipsos. qd in arbitratorem promisse-
 runt. ipse arbitrator notificaverit eis q fuerit talis inten-
 tionis in laudando. q tunc nullo casu mundi potest talis sen-
 tentia reduci. hoc est dictu singulare. Bal. in l. si venditor.
 C. de rescin. ven. per illu teg. qui hoc pbat. Imputent enim
 sibi ex quo tempore. scz sententie ferende peritiam habuerunt.
 in tale pmissio. q. dolus aut iniuria sciendi non sit. l. cu do-
 nationis. C. de traf. Et adde. q. si lata sententia pars pe-
 teret terminu an soluendu. an a tali sententia possit pars pe-
 tens terminu appellare. siue reductione petere. Doctoru
 iuris civilis cōcludunt q non per teg. no. in l. ad solutione.
 C. de re iudi. In autē limita singulariter fm Innocē. et te-
 neas contrariu. q. vt ipse dicit in c. qd ad consultatione. ex-
 tra de re iudi. illa lex habet locu quando a sententia fuit ap-
 pellatum. et facta appellatione renunciatum. qd tene mentis
 q. non est alibi fm do. Ant. de But. in c. grati. in fi. de offic.
 deleg. Et quibus inferius ad determinationes pcedens
 54 tes. Subsequenter quero. et an valeat statutū. q. senten-
 tia arbitri non possit reduci ad arbitriu boni viri. Bal. in d.
 l. cum antea. determinat qd sic. nisi esset dolus partium qd
 generalis cōsensus. Nam videtur ad hoc. §. de dona. l. cum
 filius. cu similibus. Et primo pro huius articuli perfectione.
 55 Tquo an valeat statutū prohibens appellatione. referas
 te ad hac distinctione. Si aut ciuitas illa habet superiorē.
 ad quem debet appellari. et tunc inferior iura superioris tol-
 lere non possit. de ma. et obe. c. cum inferior. hoc casu tale sta-
 tutum non valebit. Ita cōclusio no. de iur. iur. c. venie-
 tes. Aut ciuitas per se iudices appellatiois eligere habet.
 et tunc valet tale statutum. q. et pactum fieri potest. Ita cō-

cludit Bal. in l. si in fi. C. de tempo. appellationum. licet ibi
 non recitet. Bar. dicit hoc casu. Secundo tale statū non vale-
 re. qd tamen dictū Bar. non reperio. Sed an aliqua cautela
 dari possit. vt si etiam ad superiorē debeat appellari. ipsa
 ciuitas statuere queat hoc per indirectū. facit p hoc dictū
 Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. et iure. vbi de dit concla-
 sionem q. ciuitas ex se ordinet duos iudices appellationis
 et tunc tertio loco non liceat appellare. vt. C. ne liceat in vna
 eadem causa. Item cum de iure civili appellari non possit
 omisso medio. Imperatoris. ff. de appella. tali casu ad supe-
 riorē appellari non poterit fm Bar. in l. i. ff. de cōsti. p. inc.
 qui dicit talē cautela non procedere. nec valere. q. potest su-
 perior. cum in eius p. iudiciū fiat hoc statutū tollere. Alie-
 gat. c. venietes. allegatū. etiam cum statuta facere sit iurisdic-
 tionis. vt dicit Bal. in l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. l. i.
 ff. de iudi. et per Bal. in l. nulli. C. de sentē. et per Innocē. in c.
 cum omnes. de cōsti. Sequitur necessario talē ciuitatē. que
 alteri subiecta est. hoc statuti facere non posse. Adverte.
 quia si opinio Bar. procederet. non haberet locū in ciuita-
 te. vbi est cōsuetudo. q. possit appellari omisso medio. teg.
 est sing. fm do. Ant. in c. Romana. de appella. in vi. licet
 scdm eum in c. dilecti. eo. titu. Dicit. tamen cōtra in c. su-
 per questionem. §. intentionis. extra de offi. delega. Sed
 pone. q. ciuitas habet primā causam appellationis. an ta-
 li casu possit statuere. vt ad suos iudices non appellet. sen-
 tentia Bar. est q. no. in l. pe. de aqua plu. arc. Quid autē
 si permittum est prioribus ciuitatum. statuere super factis
 ciuitati. an tali casu possit statuta condere. Bart. in quodā
 cōsilio incipiente. viso puncto. tenuit distingnendo. qd aut
 queritur de sententia diffinitiuā. aut de distinctione. qd aut
 interlocutoria. Primo casu statuere non possit per Bart. q. l. 3.
 Imperator. det potestati sibi cōdēdi legē. senatus. et l. no
 ambiguum. ff. de legib. tamen senatus ipse non potest sta-
 tuere. ne a sententia diffinitiuā appelletur. cum hoc soli prin-
 cipi referuati sit. d. l. 1. §. si. quādo appel. sit. C. Secundo ca-
 su potest bene probat et allegat. l. si. glo. in l. si. C. de senten-
 56 Adverte. qd idē videt dicendū in hac appellatione ab
 interlocutoria. que habet vnu diffinitiu. vt in primo casu
 dictū fuit. et hoc allegant per dictū Bar. in l. minoribus. C.
 de his quibus. vt indig. et Ange. in l. si. ff. de lega. 1. Et
 57 an valeat statutū dictas. qd cōsanguineus eius. qui a sen-
 tentia appellauit. puniatur tali pena. dic q. no. fm Bar. in
 l. heres meus. §. qd in fraude. ff. de codi. et demon. et Bal. in
 l. si. in ius voca. vt tant. et in l. 1. C. de indic. vidi. tol. Adde
 enim hoc casu. qd in directo iste appellans quasi timore. ne
 suus cōsanguineus propter sui factū. puniatur. non appel-
 laret. ad hoc. c. sciant cuncti. de elec. in vi. Vbi habes casum
 singulare. qd percuties nedum clericū ex cōfess. xvij. q. iij. c.
 si quis finit. sed etiam vulneras cōsanguineū ipsius cle-
 57 rici ex cōfess. eo casu. quo clericus. C. Et an t valeat sta-
 tutum q. a sententia interlocutoria appellari possit sine scri-
 ptis. videt q. sic. cū res ad primā naturā de facili redeat.
 l. si vnus. vers. q. in specie. ff. de pact. cuius natura et vigore
 olim appellare poterat. etiam sine scriptis. dicit gl. iur. ca-
 no. c. si. de appella. lib. vi. cōtrariū claudit Bal. in l. pregrā-
 ma. C. cōmmit. vel episto. et recitat Jo. An. in c. si. de appel-
 la. Nam disputādo videtur. qd non tenet statuti episcopi.
 ne ab eius sententia appellatur. et idem tenet Ang. in dispu-
 tatione. que incipit. ascensus milies. Scias qd quādoq.
 per statutum appellatio prohibeatur. non tamen videtur
 prohiberi recursum pro iustitia fienda ad iudicem appel-
 lationis per modum querele. Ita eleganter tenuit Bal. in
 l. dicto. C. de edic. diu. l. adria. tol. et arbitrio. ff. qui satis-
 dare cogan. Item videtur de statuto prohibēte appella-
 tionem principaliter. vt non videtur prohibita iusta ap-
 pellatio. Et hoc per. c. vt debitus. de appella. vbi dicit teg.
 qd clausula illa appellatione remota. intelligitur de primo
 la. non autem de iusta. quem teg. no. Bal. in l. si. C. de sentē.
 Et ad hoc facit teg. singu. secundum eum in c. ex parte. de
 offic. delega. vers. si referibitur procedi non obstante ali-
 qua exceptione. intelligitur tantum de primo. non de illa
 58 que iuris rigore non est remota. Sed redeundo t. prin-
 cipaliter quid diceret. si videatur. renunciatur. et iuramē-
 tum interpositum. an hoc casu debeat aliquid operari. et
 sic in magna quantitate lesio sit. possit inibi dolus reduci.
 Federicus de Senis in quodam suo consilio tenet hoc casu
 reduci non posse. cum possit sine interitu salutis eterne
 saluari

saluari. de iur. c. veniens. c. cum contingat. propter qd
concludit. qd vbi appareat cuius iniquitas. talis sententia
reducit fm l. d. ost. in. c. Quintanalis. de iur. i. n. i. p. s. ar
bitrator. aliquid mandaret in diuinam religionem. alleg.
app. c. h. Jo. And. in quodam suo consil. incip. Tunc pucto
super quo consilii petitur. tenet idem. qd Feder. omni casu.
quo possit peti reductionem esse necessariam. debitorum. que
Bar. sequitur in d. s. arbitrorum. 2. do. Ant. de But. in d. c.
debitorum. tenet hoc iuramentum ipsi renunciationi nil ad
dere regulariter. vel tanq. accessorium sequitur ipsius co
tractus necessarius. qui satis. cog. l. qui iurato. 2. l. qui qm.
s. qui vnus. ff. si quis cau. C. de non i. n. me. pecun. l. h. id. Bal.
j. de condi. indeb. l. si procurator. ¶ Pro Feder. facit tamē
q. iuramentū naturā 2. si sequatur cōtractus. tamē aliquan
do super addit. quāuis in obligatione facti succedat obli
gatio ad interesse. vt. l. stipulationes non diuidunt. s. l. el
sus. ff. de verb. obli. tamen iuramentū facit quem precise
gi ad factum. gl. est singu. 2. parua. l. si pecunia. de condi. ob
cau. fm Bal. in l. j. C. de sentē. que pro eo qd interest. habet
etiam in se annexam naturam clausule. si nō valet q. ago.
vt. ago 2. l. cum pater. s. filius matrē. ff. de lega. ij. fm Bar.
in l. j. ff. de verb. oblig. Itē habet virtutē clausule rato mas
nente pacto. l. si quis maior. C. de transac. ¶ Itē habet vir
tutem guarantie. iuramentum enim facit habere egecu
tionem paratā. Itē est nouū fm Bar. in l. j. de iur. i.
59 q. notabili. limita fm Bal. in l. j. C. eo. tit. ¶ Quid autē si
dictum sit in renunciatione. q. possit ledere partem in par
na. quātitate 2. in magna. an reductio petatur. dic fm Jo.
And. in dicto tit. de arbi. libi. reductio. L. alde. ait q. eo casu
quantuncunq. in magna quantitate ledat re ipsa. tamen
nūq. reductio peti poterit. que ex proposito idem dicas.
q. supra. idem limitando tenet Ant. de But. 2. Bar. 2. Bal.
in d. l. cum antea. ¶ Sed an vigore dictorum verborū pos
sit in totum vnā partem ledere. videt q. sic. q. idem iuris
est de toto quo ad totum. q. est de parte quo ad partem. j.
de ege. tut. l. propter litem. C. de reuoc. don. l. si nūq. de rei
vend. l. que de tota. In contrariū est Bal. in d. l. si procura
tor. de condic. indeb. cum omni verborum generali sermo
ne donatio ege. l. si videtur. j. mand. l. creditor. s. l. vnus. et
l. contra iuris civilis. ff. de pac. Itē arbitramētū 2. trās
actio equiparantur. aut. si vero contingit. C. de iudi. 2.
in aut. vnde sumitur. ¶ Sed transactio non potest fieri nisi
aliquo dato vel retento. l. transactio. C. de transac. ergo ar
bitramētum. ¶ Preterea arbitrator dicitur bonis vir. j. eo.
l. non distinguemus. s. de officio. ergo debuit facere. q. suo
nomine conuenit. C. de officio. prefec. vbi. l. i. sic partes con
cordare non autem in totum largiri. ¶ Itē an in dubio
60 dolus in arbitratorē presumat. Feder. q. non in d. consi.
per l. doli. C. de dolo. 2. per l. quoties. s. per doli. ff. de pro
ba. Ant. de But. 2. Bar. dicunt hoc ex qualitate facti pre
sumit. ex mora si in magna quantitate granaret presuma
tur doli. L. omnes. s. l. vnus. ff. de his que in fraud. credi.
Idem forte si iuberet dare preciosiores res. 2. hoc per text.
not. in l. summa cum ratione. ff. de pecu. vbi dicitur. q. alie
ratio rerum magis preciosarū presumitur dolo facta. Nō
est alibi fm Ang. in l. j. C. de repud. bere. ¶ Nunquid ta
61 men reductionis petitio habeat egectionē sentētie sine
laudi retardare. 2. concludē eleganter fm Bald. in addit.
Spe. in tit. de arbi. 2. in l. nam 2. postea. in prin. ff. de iur. i.
quod aut talis reductio petitur per modum exceptionis
oppositae. tunc dicta egectio retardat. Alleg. l. j. d. apin
nus. s. h. filius. ff. de officio. testa. Et ut per modum actionis
petitur. tunc aut requirit altiorē indaginem. nō retar
dat. Ad hoc dictum Bar. in l. i. ff. s. condemnati. ff. de re
iudi. Aut requirit parua causae cognitionē. tunc retar
dat. Pro hoc l. nam 2. postea. quam tene mēti. ¶ Quid au
62 tem si dictum sit. q. possit ius vnus tollere 2. dare alteri.
vide l. doli. tit. de arbi. c. j. qui firmat. q. per hoc non videt
63 lesio in magna quantitate facta. ¶ Sed an sicut sentētia
arbitratoris reduci potest. ita ab ea pōt appellari. Bar.
in l. j. s. h. de tempo. app. tenuit q. sic tali ratione. q. sicut a
quolibet actu ex tra iudiciali appellari potest. vt dicit text.
in l. j. s. idem rescripterunt. ff. de app. c. bone memorie. et
c. Romana. de app. precedentē iudicij ritum seruare nō te
netur. vt not. Jnn. in c. Quintanalis. ergo appellare pote
rit. effectus autem appellationis erit fm cum. q. appellari

debet intra decē dies. in aut. bodie. C. de temp. app. Itē
si sunt aliqua attentata appellatione precedente. reuocare
nō possunt. c. nō soli. de app. lib. v. ita erit isto casu. contra
rium tamen firmat Bal. in l. ea que ad civilia. C. de app. cir
ca si. per rationē. q. ex tali arbitramēto non orit actio in fa
ctum. ergo appellari nō potest. l. i. C. eo. tit. Itē per lapsum
decē dierū sentētia cōfirmat. lab. eo. C. q. nō 2. q. iud. Ap
pellare enī debuit a tali sentētia. si displicebat. C. si sepius
in integrit. resti. postu. Ad iura Bar. q. prout Bar. dicit in
d. s. idem rescripterunt. habes videre primū. appellatio est
quedā ab illata iniuria vel cōminata ex tra iudicialis recla
matio. ideo iura Bar. nō probāt id. ad qd alleg. Preterea
nō signāt quare leges intro duxerunt arbitriū boni viri. vt
d. s. arbitrorum. Nō enī bec essent necessaria. si appellari pos
tuisset. sic superflue leg nobis seruaret. ¶ Sed an iusta cā
64 reductionis 2. egectus a pena in cōpromisso apposta. ius
quo articulo est aduertendū qd Dy. cōsuluit in cōsil. quod
incipit. ¶ Stolo meus de Spoletio. vt refert Barto. in l. qui
Rome. s. duo fratres. ff. de verb. obli. q. sine iuste. siue iniu
ste quis re ducat. nihilominus nō egectus. Pro quo Bart.
dicit ibi esse quasi casum fm vnā lectu. qd erit male indica
tum. q. dicit glo. q. pena cōmittitur. Ad qd potest respon
deri ibi nō apparere an appellatum sit ab illa sentētia. an
non. Et si nihil ad factum nostrū. cum possit etiā decē dies
rum cursu cōfirmari sententia. etiam iniusta. vt supra dixi.
Pro hac opi. facit gl. singu. in l. hoc. ff. de triti. dicens iustā
causam quē egectus ab interitu rei. quā notabi. ponderat
Bal. in c. j. qui successe. dar. teneant. in vbi. feud. Item fa
cit gl. in l. qd te. 2. in l. vnum. ff. si cer. pet. vbi iusta causa liti
gandi egectus quem ab expens. Item facit alia glo. singu.
fm doc. in l. j. ff. si quis ius dicen. non obtem. circa si. vbi ne
dum iusta causa. sed etiā iniusta egectus a pena cōpromacie.
licet Bal. dicat esse simile in l. leg. consensu. s. h. de app. s. a
cit. l. plagij. C. de plag. vbi iusta causa egectus a dolo. 2. q. no
tabi. dicit gl. in l. j. in fi. ff. de abig. vbi non tantū iusta causa
egectus. sed etiā iniusta egectus a culpa. Jo. And. in tit. de
arbi. in addi. Spec. tenet contrariū dicens iustam causam
supervenientē habere egectus. Pro quo facit. q. idem vi
git in c. j. de elec. in v. in fi. vt refert Bal. C. de epis. c. cle. l. ge
neraliter. in c. j. s. inter pares. de leg. Corrad. q. iusta causa
habet. quē a pena egectus. Pro quo dicto Bald. in addi.
ad Spec. de arbi. alleg. gl. notab. que hoc expresse vult in l.
fi. C. qui app. non licet. pro opi. Dy. tamen facit glo. repu
tata singularis in l. si cum militibus. C. de resti. mili. licet
iusta absentia egectus a pena legali. nō tamen a cōuentio
nali. Ad quod gl. elegans in l. non solum. ff. de rei vend. et
l. iij. s. si rem. ff. de lega. ij. dicentem iustam causam litigan
di non habere quem egectus ab expens. conuenientialis
bus. sed a legali. tantū. ini. de pena teme. litig. s. h. Bal.
alibi in l. leg. diuerso. s. i. ff. de rei vend. 2. in l. Julianus verū
debitorem. ff. de condi. indeb. 2. bas opiniones nititur con
cordare dicens. q. aut iudex reductionis dicit iuste lauda
tum esse. tunc iusta causa nō haberet egectus. aut primā
sententia simpliciter cōfirmando. 2. tunc iusta causa egec
sat reducentē. q. in dubio presumit tanq. arbitrium cōfir
mata. vt dicit gl. in l. si quis ad exhibedum. ff. de egec. rei
iudi. Bal. in l. generaliter. alleg. in d. s. inter pares. 2. l. i. C.
e. tit. simpliciter sequit opi. Jo. And. ipse idē in l. eos. s. cau
tiones. ff. de app. ita elegāter dicit. q. aut cōpromissum fuit
necessariū. aut volūtariū. primo casu bz egectus reducens
tem. q. magis subuenit necessitati q. volūtati. l. si fideiusor.
s. h. ff. qui satis. cog. l. i. C. de iur. i. s. h. de eue. Alibi in
l. h. ff. de contrab. emp. Sic concordat iura predicta Dy.
2. Jo. And. q. aut reducēs habuit iustā causam. aut nō. pri
mo casu tene Jo. And. Aut dubitat de iusta cā. vel nō. 2.
tūc litis acta probāt. l. rem nō nouā. in fi. C. de iud. sed in l. si
filius. ff. q. sint sui vel alie. simpliciter sequit referēdo Bart.
2. idē sequit in l. tres fratres. ff. de pact. sed in l. qui cū tuto
ribus. simpliciter sequit opi. Jo. And. alibi in l. nō solum.
ff. de rei ven. sic distinguit. aut reducēs erat actor. aut reus.
primo casu nec iusta cā egectus. imputet sibi. q. temere liti
gauit. j. de iudi. l. eum quē temere. cum enim instructus ad
causam venire debeat. j. de reg. iur. l. qui in alterius. Scd
casu iusta cā eum egectus ratione fauoris rei debēde. l. Ar
rianus. cū si. ff. de act. 2. obli. Sed in l. ergo te. s. alleg. hoc idē
t3 primo de actore limitādo. dicens ipsum egectus si cōm

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

opi. secutus reductionem petierit. debuit enim credere qd a ceteris crederetur. Sed in repetitione. l. tres fratres. tenet in supradictis simpliciter contra Dy. potes enim inter tantas opi. sic dicere qd aut compromissum fuit necessarium: tunc non tantum iusta causa sed iniusta habet exequare per dictam gl. in l. i. si quis ius dicit. non obtem. Aut voluntarium: tunc aut actor: petijt reductionem: sequaris Baldum in locis supradictis. Aut reus: et tunc sequaris ris distinctionem eiusdem in d. l. fina. f. sequitur videre pro huius articuli complemento. si sententia arbitratoris. qua quis iniuste fuerit condemnatus reducta est ad boni viri arbitrium. qui in centum condemnauit. pena committitur per non parentem isti sententiae in residuo quantitatis. in qua indeg reductionis condemnauit: In hoc articulo prima sententia Bar. in l. multa non committitur. ff. de codi. demonst. dicentis huic tali reductioni non parentem ad penam primi compromissi no obligari. per illum teg. quia pena tanq odiosa non intelligitur repetita. C. de vsu. l. per retentionem. Contrarium tenet alleg. Inno. in c. Quinta uallis. de iur. iuran. l. i. ff. de arbi. Bald. in d. l. si de contrab. emp. doc. sequuntur Bar. per teg. in l. cum apud iud. solui.

66 Item quid si tertij arbitri nouiter dicti sententiae non pareatur. an incurratur pena compromissus? Bald. in l. i. circa princ. C. de his que pe. no. tenuit qd non. per l. per retentionem alleg. contrarium tamen firmavit in d. l. si tu aduerte. Aut iste tertius fuit electus ab arbitris. vt eos concordaret. de hoc non tractatur: qd iste tertius non arbitrat. sed arbitri fin eius consilium sententiam ferre debet. l. no distinguemus. §. pe. j. eo. Aut iste tertius electus fuit ex forma statuti: tunc aut dicatur compromissum scdm. ff. de furt. l. si dominium rei. pena contenta tunc no committitur: qd hoc non inducitur. nisi per stipulationem. l. seruis. ff. de ser. c. p. et hoc multum notab. tenuit Bar. in l. vir vgoni. j. solu. matr. a quod si pro parte reducti sub conditione. pro parte non: Bar. tenuit non totaliter ad penam teneri in d. l. si. C. de arbi. Sed in §. cautiones. tenuit contrarium. vi de qd idem ipse not. in l. cogi. C. de peti. here. a. l. in huius.

67 C. de appel. l. i. Et an hec de pena de iure canonico peti possit. vide §. lona. in d. §. arbitrorum. a. forte dicendum est. qd non cam eatenus petatur. quatenus interfit. vt eleganter not. Inno. in c. suam. de pen. a. de arbi. c. dilecti. hec enim penaloce contemptus est non interesse addita: ergo re. et ideo dicit gl. q. j. c. fraternitatis. fm Bald. de cetero penas dupli. vel quadrupli que fuerunt a iure ciuili inducte. iure canonico minime peti posse. que omnia tenemur per petuo. Aus Deo. Explicata est rub. ff. de arbi. per Iudo uicum Pontanum de Roma iuris vtriusq. doc. clarissimu.

Summarium.

- 1 Compromissa morem sequuntur iudiciorum.
- 2 Libellus an sit coram arbitro porrigendus: an citatio requiratur aut lites contestatio.
- 3 Sententia arbitri magnum afferens preiudicium an sit insequenda.
- 4 Conclusio arbitrorum an conclusio iudiciali sit equiparanda.
- 5 Conclusio cause cuius sit nature.
- 6 Bar an in criminali excludatur ab vltiori productione post conclusum in causa.
- 7 Arbitri sententia an requirat citationem: a si in sententiae interlocutorie prolatione.
- 8 Unica citatio in summarijs vim habet peremptoria.
- 9 Citatio an sit in expensarum taxatione requisita.
- 10 Citatio an sit necessaria vbi princeps indicat.
- 11 Sententia lata in fauorem absentis an sit valida.
- 12 Citatio arbitri an personam rei als illegitimam legitimet quemadmodum iudicis citatio.
- 13 Citatio in qua nullum tempus habetur exprellum an sit valida.
- 14 Citatus ad totam causam an iterum citari debeat.
- 15 Arbitri an potest id ex officio suo quod iudex: a an sitre perire officium arbitri.
- 16 Iudicis officium multa presupponit vt procedat.
- 17 Procurator nullum habens mandatum venit officio tam iudicis qd arbitri repellendus.
- 18 Arbitri in hoc differt a iudice qd mulcare non potest con-

tum aces: indeg autem sic.

- 19 Arbitri an inique arbitrando faciat litem suam.
- 20 Verba ista admittimus si in quantum debemus a iudice vel arbitro prolata. quid importent.

Compromissum.

missa ad finendas lites inuenta more iudiciorum sequuntur. hoc dicit in summa. Nota qd compromissa morem iudiciorum sequuntur. simile habet. C. de iudi. l. rem non nouam. §. i. in gloss. not. C. not. secundo. compromissa ad finendas lites inuenta esse. Et ideo notanter dicit Bar. qd stante statuto quemlibet casum compromitti debere: non committitur hoc casu causa instrumenti quarentigati. quod forte est limitandum per ea. que dicit Bald. in l. si quis ius dicit. non obtem. Item a male. statutum in se no comprehendit casum restitutionis in integrum: vt eleganter dicit Bar. in l. preter. ait. ff. de tuto. et cura. datis ab his. Pro quo vide in l. si vbi et apud que. Et qd teg. dicit ordinem iudiciorum sequi: inquirendum est primo in quibus arbitri sit similis iudici in procedendo: scias Inno. digisse in c. Quintanalis. arbitrium ordinem iudiciorum sequi debere. Cum quo concordat ista gl. An autem ita libellus fit porrigendus coram arbitro. sicut coram iudice: ideo est videndum. an in criminalibus libelli porrectio facta coram arbitro. operetur interruptione prescriptionis. sicut coram iudice: primo videtur qd hec questio procedere non potest. cum criminalis causa compromitti no potest: vt. j. eo. l. non distinguemus. §. Julianus. a. §. de libera. li. sed in casu quo procederet. videretur qd sic. retenta opi. Bar. in l. miles. §. segaginta. ff. de adult. vbi dicit libellu hic operari absq aliqua citatione: cum ibi potius die feriata possit. qua die citatio fieri no potest ibi. vide per ipsum. C. de fer. l. dies festos. ibi dum dicit. horrida rog precons. re. Et qd plene not. de oper. noui nunc. l. i. §. nunciatio. fm Bald. in l. si de eo per que fac. erit. vbi indistincte tenuit contra Bar. dicens. non solum libellum. sed etiam citationem requiri. probatur fm cum per glo. l. si. §. si quis in ius voca. non ierit. licet sit similis. q. i. i. c. placita secularia. que dicunt intelligendo illu. §. segaginta. citationem internuncisse: ergo ille teg. est potius contra Bar. qd pro eo. Sed idem Bald. in l. i. C. quando libel. princ. dat. dicebat verba legis vel statuti considerari debere. Aut enim non requirit illic aliud. qd libellus: procedit opinio Bar. sed si proceditur: tunc requiritur citatio: que est cuiuslibet processus initium. insti. de pe. teme. lit. §. si in cle. si. vt lite non contest. a in rub. ff. de in ius voc. sed pro prima eius opinione facit. qd ipse dicit in l. i. C. qui admitt. vbi dictum. §. segaginta. intelligit. libellum die feriata porrectum tantum operari simpliciter porrectionem. a non effectum eg libello resultantem: ergo no interrumpit prescriptio. Cogita. qd passus est dubius. sed gl. per Bald. allegata de fruit. necessario opi. Bar. Si opi. Barto. est vera. intellige de libello valido: qd inualidus interruptionem no habet operari. Iste est teg. sing. fm cum in l. accusatus. ff. de adul. iuncta. l. mariti. §. quinquenio. co. tit. a. gl. ibide non meminit allegare illu teg. in aut. offerat. C. de lit. contest. C. Secundo an requirit citatio. dic qd sic. loie proferre. §. si quis litigatoru. j. eo. a eundem operabit effectum: qd sicut coram iudice facta operat effectum interrupt. prescriptionis odio creditoris. l. licet. a. l. cum notissimi. C. de prescri. r. ita a paritate rationis coram arbitro. qd intellige de citatione valida. qd enim annullat: qd citatus no comparuit: no huc effectum habet operari: vt notab. tenet Bar. in l. a. post edictu. de iudi. Item an requirat lites contestatio: dic qd sic. que effectum interruptionis inducit: vt videt teg. in l. i. C. eo. tit. qd intellige de valida: no autem inualida: vt dicit gl. in l. si pater. C. ne de statu defunc. Et an facta p vni eg reis debedi. vel ab altero eg reis crededi. interruptione operet quo ad alios: a dic qd sic: id e cde est indicu. vt dicit teg. in l. si. C. de duob. re. Et an facta reo. noceat fideiusso: gl. sunt contrarie. vna in l. si fideiusso. §. si. j. man. tenuit qd sic. Alia in l. cu quis. §. si qd pro eo. ff. de deius. qd no. Sed salua ambas fm Bald. in l. ra mandator. C. de no. nepcu. qd gl. §. si habet locu in fideiussoe contractus. Et an dum summarie ca intendit coram arbitro. regrat libellu: aduerte: qd Bar. in extraneas. ad reprimendum.

dam, in glo. super verbo, summarie, tenuit qd sic per gl. cl.
sepe, de verb. sig. Sed Bal. in authentica offeratur, tenuit
contrariū. allegat teg. in aut. nisi breuiores, C. de sent. expe.
reci. ¶ Potest dici qd aut causa summaria est parui pre-
iudicii: etiam tunc procedat teg. quem Bar. allegat. Sed
dicta doct. a glo. procedant: intelligi debent fm teg. qd al-
legat. In solūm, §. liberationis, ff. de libera. lega. ¶ Sed
si magni preiudicii, sequenda est sententia Barto. Ande
vnum scias, qd est singulare, qd ibi est necesse libellum, vel
aliquid in scriptis porrigere: necesse est scripturam adesse:
non sufficit si negotium corā iudice narretur. Et idem si
tabellio fuit rogatus, vt in scriptis redigat secundū Bart.
in. l. in sacris, C. de progi. sacro. scri. libio. an. Et vbi digi-
tationē requirit: intelligit citari potest fm Bal. in. l. cessan-
te, C. quo. a. quam. indeg. a. authen. prima. de. vsur. Item vbi
digi. interrupti possit, l. per lit. confes. ¶ Quid autem si in
causa litis contestatio non est necessaria: quomodo inter-
rumpitur ista prescriptio: forte per citationē arg. illius fm
gularis gloss. in. d. aut. qui semel vbi licet daret iure ciuili
triennio instantia, que incipit currere a litis contesta. C. de
iudi. l. properandum. tamen vbi lit. confes. non est neces-
saria, incipit a citatione. Ad qd facit, qd not. Bar. §. de pro-
curatore vt efficiatur dominus lit. et non ante. l. is cuius, de
procur. cum si tamen vbi non est necessaria, efficiatur domi-
nus eo ipso, qd mouet causam per citationem. ¶ Alterius
¶ An ita concludatur in causa coram arbitratore, sicut corā
iudice: dic qd sic, per istam glo. cuius conclusionis effectus
est qd post eum non potest aliquid iuris neq. facti produci:
vt notabiliter dicit Innoc. in. c. pastoralis. de. causa. pos. a.
proprie. ¶ Post enim conclusionem in causa non est co-
gnoscere: sed cogniti terminare. a. dicit Jo. And. de. resit.
in. integr. c. fm. lib. vj. a. refert Bald. in. aut. qui semel. C. de
proba. ¶ Hoc tamen limita singulariter nisi aliqua iusta
causa mouerit iudicē. Tunc enim etiam post conclusionē
in causa allegationē acceptare potest. In Spec. in. titu. de
disputa. a. allega. §. decimū. veris. sed pone indeg. a. sent.
rescin. non poss. l. i. ¶ Et enim in notario aliquo qd pars pro-
ducere vellet. ¶ In notariis enim ordo iudiciarius non
seruatur, etiam si iudex iurauit in omni casu seruare: vt est
teg. nota. in. c. ad nostram. de iureiur. verba sunt Bal. C. vt
que de sunt aduoca. per. l. i. ¶ Et generaliter concluditur
causa eo ipso, qd est renunciatio allegationibus: a. alij in-
ruium productionibus. glo. habes in. aut. de testi. §. qd vero.
in gloss. prout. iuncto teg. in. aut. vt cum de appel. cognō. §.
preaidimus. qd de iure ciuili alibi nō inuenire: sed casum
allega in dicto. c. ¶ Et an in causa criminali excludatur:
vide Bal. in. l. i. de condi. inde. a. quo discrepat Ang. in. l.
pactū inter. l. heredem. C. de pact. §. notabilior: tamen vide
sententia Bald. dicentis qd non: sed si in executione iudici
appareat reum cōdemnati fouere iustitiam, iudex super-
sedeat: a. principi referat. ff. de quest. l. i. §. si quis. ¶ Ulti-
mo videtur teg. quod non: a. not. Innoc. in. c. si quando. de
offi. deleg. ¶ Regulariter tamen in ciuilibus vsq. ad con-
clusionem in causa indubie instrumenta produci possunt
c. cum dilectus. de fide instr. a. cum Joannes. Exemis-
ta. co. tit. ¶ Et an post cōclusionem in causa possit iurari,
vide Bal. in. l. iureiur. C. de iureiur. An autem sicut iudex
sententiam noctu ferre non potest, ita arbitri: l. more. de
ferijs. quam notabiliter limita fm Bal. in. pemio. Digest.
vt sit ita verū: nisi impeditus fuerit inter diu. Ista est gl. fm
gularis fm Ange. in. egraneo loco in. l. senatuscon. de offi.
pref. §. In glo. dum opponit de lege. ij. §. sed a. agant. de iu-
dicijs. ¶ Item quāuis tabellio requisitus cogatur faces-
se instrumentū. C. de colla. fundo. patrimo. lib. i. Et si con-
ficere nō velit, an possit priuari tabellionatus officio: certe
sic, vt patet ex elegati doctrina Bal. in. l. prouidendū. C. de
postul. tamen fuit originale dictū Jo. And. licet ipsum nō
alleget. ne cler. vel mona. c. scut. Tamen debet intelligere
nisi tabellio multo: um cōfectione impeditus totaliter fue-
rit fm Bar. in. l. i. ff. fur. aduersus nau. cau. stab. Quicquid
dicat alibi Bal. in. l. qui testator. ff. de testa. ¶ Veniamus
¶ ad materiam citationis, an sententia arbitri requiratur ci-
tationem, sicut sententia iudicis: a. dic qd sic fm Bald. in. l. si
quis. C. de epi. a. cle. qd intelligitur nisi pars esset presens: qd
alia citatio non requiritur: cum ea non sit nisi ad finem co-
partitionis fm qd concludit Jo. And. de elec. c. fili. vi. Et re-
fert Bal. in. l. i. §. de in ius vocan. in rub. C. eo. ti. a. c. quo et

qd iud. l. i. Imo adde, qd si statutus per substantiā alicuius
actus requirit citationem, a. als disponat actū non valere,
si presens est pars, alia citatio non requirit: ita differendo
tenet Bal. in. aut. si omnes. C. si vt se ab. be. absti. ¶ Dubi-
tatio tamen vertit in interlocutoria: an in eius prolacione
citatio requiratur: vel fieri possit etiam parte non citata?
Super quo aduertendum qd Immo. de procu. c. auditis, tes-
nuit citationem nō requiri. Cuius contrariū tenuit Bart.
in. l. si opus nouum. ff. de ope. noui nunc. per regul. genera-
lem. l. de vnoquoq. ff. de re iudica. et. l. nam ita diuus. ff. de
adop. Vide qd no. in. l. recusare. ff. ad Treb. Immo. tamen in
locis predictis cōcordare nitit: aut interlocutoria est pars
ui preiudicii: a. citatio non requiritur, argu. l. scio. ff. de in
integ. resti. quod non viderat Bald. aliter a. elegantius lo-
quens in. l. i. C. de sen. ex. peri. reci. vbi dicit, qd aut fieri sentē-
tia quo ad condemnandum: tunc sine citatione fieri non
potest: vt. j. cod. l. diem proferre. §. j. Aut ad eum infringen-
da: tunc qd preiudiciale est: requiritur citatio. Preterea
quod in illis, que fieri non possunt sine cause cognitione, non
procedit sine cause cognitione, a. sit necessaria citatio. dicit
gl. C. si ob publ. pen. l. si desertum. secus vbi nulla cause co-
gnitio requiritur ad id qd not. Bar. a. l. quod iussit. ff. de re
iudi. vbi querit. an in ipsius sententie interlocutorie reuo-
catione requiratur citatio. Idem consulunt qd loco vltimo.
Et hec procedunt in mera interlocutoria: qd in illa que has-
bet vim diffinitiuē, requiritur citatio. Imo peremptoriū:
licet sit interlocutoria, vt dicitur in sententia diffinitiuā ab
obseruatione iudicii, in qua ipse Bal. tenet in. l. tres dona-
tiones. C. quomo. a. qd iud. alleg. Immo. hoc dicentē in. c. o-
sultuit. de offi. dele. Allega pro eo casum singularem. C. de
iudi. l. properandum. §. sin autē. Et an talis sententia in aliis
quibus capiat vim diffinitiuē, vel interlocutorie: vide in. l.
Titia. ff. de solut. licet gl. communiter singularis in. l. barū.
si fer. vendi. digerit simpliciter esse illā interlocutoriam. tes-
net Bal. quomo. a. qd in. aut. que semel. Et hoc no. pro alle-
gez an sententia pro instrumento guarēgiato lata, requi-
rat citationē: vide Ange. super. l. stipulationū alie. de ver.
oblig. vbi concludit illam non esse mere interlocutoria: sed
habere vim diffinitiuē, seu interlocutorie. Et dic aut lata
fuit causa cognita aut non: primo casu habet vim diffinitiu-
ue: secundo non. Et vide quod notab. digit Ang. in. l. impe-
rium. §. de iurisd. omnium iudi. vbi dicitur sententiam las-
tam in sumario iudicio non esse vere diffinitiuā. Et ideo
8 est qd vbi in sumario proceditur: vnica citatio habet vim
peremptorie. qd non. Et ita fuit decisio Rote, in. l. quare tenet
Bal. in. rub. C. eo. Circa qd vide, quod no. Bar. in. egranea
ganti, ad reprimendam super verbo, summarie. Que om-
nia non ad statuta dicentia, qd de sententijs diffinitiuis: a. in-
terlocutorijs dicitur, intelligi debeat in mera diffinitiuā,
non in mista. Ad istum enim mentem principis nō assumit.
9 l. hoc legatum. in prin. ff. de lega. iij. ¶ Et similis est questio
in tagatione ex pensarum, an in eius prolacione requiratur ci-
tatio: Circa quod vide, quod no. Immo. egrā qd me. cau. c.
fi. a. qd no. Bal. in. l. terminato. C. de fru. a. li. expe. Aut enim
in prima sententia citatus comparuit, aut contumax fuit:
si contumax fuit requiritur noua citatio: qd illa est cōcepta
per comperitionem. Si autē contumax fuit: tunc aut cita-
tus fuit ad diem ad ipsam sententiā: aut ad horā: si ad horā
ram, citatio non requiritur: si ad diem, videt citatus ad ta-
10 rationem: a. sic ad accessorium. ¶ Et similis est questio,
quid in sententia principis: in qua Bal. C. de app. l. nec cau-
sas. tenuit citationē non requiri. Ad qd elegi gl. singularē
in. l. is qui reipublice causa absen. ff. ex. qui. cau. ma. dicentē
qd quantūcūq. factum principis sit multum valeat sine ci-
tatione. Ad qd facit qd vbi procedit corā principe, ordo iudi-
ciarius nō est seruandus: vt no. in. c. j. de lit. confes. Et refert
Bal. in. l. omni. C. de testi. Contrariū tenuit Bal. loco vbi §.
in. cle. pastoralis. de re iudica. vbi videt casus in contrariū
dicendo, qd ibi fuit lata sententia per principē cōtra nō sibi
subiectū. Sed quicquid sit tene cōtra. s. requiri. qd istud idē
tenet in. l. i. C. quo. a. qd iu. a. l. imperialis. C. de legi. vbi sus-
fuit tātū vnica citatio seu interpellatio: nec requiritur expe-
sio peremptoriū, vt voluit Bar. per illā teg. in. l. Titia. §. vsu-
ras. de leg. ij. Que finis fuit originaliter Immo. per cū non
allegat, in. c. cū nobis olim. de elec. Et aduerte an si partes
sint presentes, dum debet ferri sententia, requiratur qd ipsi
petāt, an als ferrimō possit: In quo dic fm Bal. in. l. i. C. vt

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

que desunt ad duo. partium. q. aut loquitur de petitione actorum: tunc semel in libello peti: vt q. dicitur, quare peto condemnari: non requiritur alia citatio. Sed quid in reo: vide ibi. q. tenet Ang. licet Bal. non alleg. i. de iudi. licet post edictum. ¶ Sin autem sententia venit ferenda pro vna ex partibus, an ea absente possit ferri: vide Bar. in l. furioso. ff. de re iudi. qui tenuit. q. requiratur citatio, fm Bal. in l. eum qui. quando prouo. non est neces. tenuit limitando dictum Bar. Quod si vnica precessit citatio, alia ad sententiam non requiritur: sic fit inualida. Itē in eorum fauorem induta, reuertuntur in odium. alleg. l. quod fauore. et vide in l. 12. propter adu. C. de iud. ¶ Item an sicut per citationē factam coram iudice, legitime tur persona inhabilis q. intellige fm C. intelligimus. de iudi. 2. no. Inno. de excep. cum inter. Sed hoc coram iudice: an idem sit in arbitro: et videtur q. sic per glo. huius legis, q. tamen intellige, nisi in citatione ne dicatur comparēs, si tua putaueris interesse: q. tūc per illam citationem, in qua sit talis clausula, persona non legitimitata. Ad q. bona doctrina Bal. in l. libertus. s. de in ius vocand. ¶ Item ad hoc vt valeat citatio, requiritur diei expressio. Aduerte: q. dubium. Et in l. dies festos. C. de fer. tenuit, q. si dies non ponitur: citatio non valet. et per bunc teg. in l. vltima. ff. de iud. dot. 2. in l. i. C. vbi in re act. et in aut. de exhi. reis. s. si vero. C. quomo. 2. quan. iud. l. cons. sententiam. Et istud tenet Bar. q. vi aut clam. l. aut qui aliter. ff. de verb. obli. l. lib. s. i. Spec. isto tit. s. sequitur. vers. quod si vero. tenuit contrarium. ei in idem inclinatur Joā. And. de app. cum pati. licet nō firmet. Aduerte pro hoc, qd dicit Bal. ff. de condi. 2. demonst. l. si si messor. per hūc teg. vbi dicit q. per talē citationem debet comparere citatus q. primum potest. Idem tenuit. C. qui accu. non poss. sed: si. Et alleg. gl. iij. q. vi. c. qui maligni. Idem. j. de bere. instit. l. circa. Sed in d. l. iij. C. vbi in rem act. tenuit contrarium per illum teg. Sed in c. illo. de m. vasa. qui contumag. est. alleg. dictum Inno. c. in d. c. cum nobis olim. qui tenuit q. citatus ad aliq. actum: intelligitur pro illa die, qua id consuevit fieri. Ang. in l. vt perfectus. C. de anna. excep. et in d. Laut. qui aliter. 2. in l. per interuallū. ff. de iudi. Allegat teg. in c. eos. s. si de sent. ex com. lib. vi. in cle. ij. de app. Dicit primo loco, bene dicere Bart. 2. Bal. in l. bec conditio. ff. de condit. 2. demonst. r. reducens se postea ad distinctionem: q. aut loquitur in citatione ad sententiam audiendam: et tūc procedit opi. dicentium non valere citationem. Aut de illa citatione, que fit ad propulsandum contumaciam: et tūc pars puniuntur: tunc nō requiritur alia citatio. Pro quo est teg. in c. de sent. ex com. vbi sententia ex comuni. que fertur adesse contumacie, non requirit aliam citationem. quod dicit ibi per do. Anto. de But. sed idem ipse Ange. in suo trac. de inuentario circa s. ff. col. tenet q. aut quis ad opponendum actui iam alias celebrata citatur: non requiritur diei expressio. Aut citatur ad contradicendum actui celebrando, q. est forte verum, limitando tamen dictum est per dictum Inno. in c. cum nobis olim. de elec. v. vt citatus ad actum celebrandum, non possit opponere de excep. quoniam ille actus habebat bonam consuetam. cogita. ¶ Item quid si citatus ad totam causam, an iterum debeat citari: Inno. in c. consuluit. de offi. delega. dicit q. si citatus eo modo semel comparuit: q. illa citatio est extincta per primam comparitionem, requiritur alia citatio ad sententiam. Idē etiā tenuit do. de Anch. in cle. ij. de foro compe. vi de tamen, q. tenuit Joā. And. singulariter in tit. de citat. s. viso. ver. 2. post peremptoriam. q. aut citatus ad totā causam erat de longinquo: aut de propinquo: si de longinquo: quia absens esset tot citationes faciendas: tunc procedat opinio Inno. secus si citatio sit de propinquo: quia tūc ad sententiam requiritur citatio. q. nō. ¶ Item an sit res perire officium arbitri in arbitrio, sicut officium iudicis in iudicio. Aduerte q. hoc inuestigare est magni effectus: et dicemus in l. non distinguemus. s. de offi. j. eo. ¶ Aduerte 1. quando agitur officio iudicis, partis consensus nō requirit. glo. est singularis in l. i. C. qui admitt. ad bon. pos. fac. l. si iustitiam. ff. si cer. pet. ¶ Item non requiritur in officio iudicis venie petitio. gl. est singularis in l. cogi. s. si pater. ff. ad Treb. ¶ Item non habet locum reconuentio. glo. est singularis in l. sed 2. si resitatur. ff. de iudic. in princ. Pro qua vide Bal. in autben. 2. consequenter. C. de sent. ¶ Item vbi agitur officio iudicis ad exhibitionem reuerenti: non

requiritur libellus. teg. est notab. ff. de offi. proconsul. l. nec quicquam. ver. de plano. ¶ Item vbi debetur aliquid officio iudicis, non committitur mora: nisi per interpellationē iudicalem. teg. est no. in l. cum postularem. in prin. de dam. infec. q. tene menti. Et limita tamen notab. fm Bald. in l. i. s. de iurisd. omnium iudic. in officio iudicis nobili: non autem in mercenario. Et ita tenet declarando literam. l. i. ff. de alie. iud. mutan. cau. fa. ¶ Item an in officio iudicis requiratur citatio: glo. allegat singu. in l. iij. s. si causa cognita. ff. de bono. posses. q. non. quod tu intellige fm Bal. in d. l. i. de iurisdictione voluntaria, aut contentiosa. Si voluntaria: aut tangit ius partis, aut non primo casu requiritur: secundo casu habet locum illa gl. Et vide qd no. C. de legitima per solu. ¶ Item an requiratur litis contestatio: vide q. not. extra de offi. iudic. c. iij. ¶ Item an libellus: vide glo. ordina. in rub. ff. de interroga. actio. C. de nauis. l. de submersis. libro. xi. ¶ Item an vbi incumbit iudicis officium, faciat litem suam, si non impedit: vide Specul. in tit. de disputa. 2. alleg. s. si. 2. quod not. Barto. in l. quod iussit. ff. de re iudica. l. non quicquid. quod est valde vtile ad expensas: an si in his non condemnatur, sciant litem suam: Pro quo vide, quod not. Inno. in c. grauis. de resti. spol. per Bart. in l. iij. s. hoc autem iudicium. ff. de damno infec. per Bald. in glo. in l. fin. C. quando prouo. non est neces. propter adu. s. finantem. de iudic. ¶ Item vbi libellus est ineptus, arbitri ex officio suo possit supplere ex actis probatorijs. Dicitur vbi remissio: sed in iudice die q. non vt not. Specu. in tit. de iurisd. om. iudicium. s. de positum. ver. quid si libellus est ineptus. Bal. vero. in l. i. s. si messor. l. si messor. fal. mo. diger. 2. vide Barto. in l. libellorum. s. libelli. ff. de accu. Quod tamen intellige, nisi confessio resultat ex confessione secundum Bal. in d. l. i. si messor. fal. mo. diger. alleg. teg. in cle. ij. de elec. 2. c. pisanis. de resti. spolia. Et vide Bar. in l. si confessus. ff. de custo. reorum. ¶ Item aduertendum, an sicut coram iudice petitur procurator: suspectus remoueri: requiritur ibi ordo iudicarius, aut libelli portectio: Dic q. non fm glo. singularem 2. peregrinam fm Bal. in l. in causa. s. hoc autem cognitio. ff. de procura. ¶ Item sicut procurator admittitur cum cautione coram iudice quando obbitatur de eius mandato. l. i. C. de procu. cum si ita dicit ibi Bal. esse coram arbitro, quod tu singulariter limita: nisi dominus in ciuitate esset: sic dominus esset presens: quia licet tunc de mandato dubitetur, nō admittitur procurator sicut cautione de rato. teg. est not. 2. non alibi fm Angel. in l. mutus. s. ius qui procurator. ff. de procura. Et not. q. vbi ante litem contestatam fuit admissus procu. cum cautione de rato, non potest quis vltius opponere exceptionē, q. non sit procurator. teg. est no. in l. inter. s. alieno. fm Ange. ibi. ¶ Item autem arbitri supplendo defectum contumacie possit procuratori opponere, si contra contumacem litigat, q. non est procurator: verus: et hoc ex suo officio: Et Bar. in d. s. si alieno. per illum teg. tenuit q. non sed requiritur, q. pars prius per se opponat. Ange. ibi tenuit, qui allegat contra Bart. glo. in l. si filiusfamilias. s. veteranus. ff. de procura. 2. licet. 2. l. ita demum. C. de procura. dicentes, q. iudex ex officio suo milites egredientes procuratores repellere potest. Ad que iura Angel. potest responderi, q. ratio dictarum legum est: quia interest reipublice circa arma vacare: non circa lites. C. de iure delib. l. fin. in princ. ¶ Nam de nimirum est, si supplet fauore reipublice argu. not. per Bar. in l. iij. s. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. 2. Bal. in l. i. C. vt que desunt aduoca. Sed tu contra Bart. allega glo. ordinariam. in c. ij. de elect. lib. vi. dicentem, q. etiā post litem contestata, potest iudex cogere procuratores, vt ostendat sua instrumenta: ne iudicia sint illusoria. j. de iud. l. cu pctor. illa gl. no. sequitur Bal. contra Bar. in l. exceptiones. C. de probat. vnde cum etiam interfit: ne corā iudice iudicia sint illusoria: hoc pari ratione debemus in arbitro. ¶ Differt 1. autē arbitri a iudice: q. licet iudex contumacē mulctari possit. j. de verb. sig. l. aliud. s. multa. s. si quis ius dicit. non obtē. l. i. tū ipse arbitri nō pōt mulctare. l. qd tū. s. in si. c. nisi hoc actū sit: vt. l. nō ex omnib. j. eo. 2. l. i. C. de indic. vid. tol. in si. c. cū cessante causa suspicionis. de offi. dele. Ex quo sequit. q. licet per contumaciam partis possit iudex domum destruere. l. i. cum quo. ff. cōi. diu. q. q. delicto cōueniet: que singulariter no. ad hoc p. Bal. in conclusionibus iuris. tamen hoc nō poterit fieri per arbitrum. ¶ Item licet in dec. possit

deq. possit possit propter contumaciam in vna causa com-
missam negare audientiam. l. sed et si per pretozem. §. sed et
si cum decreto. §. ex quib. cau. maio. tamen hoc non poterit
fieri ab arbitro. **C** Aduertet q. licet iudex multatue possit
tamē paupertatis ratione ex multa ratione statuti super
uenienti diminueret potest. vt dicit Spec. per. l. illicitas. §. si
de offi. p. res. Et dicit Bal. in l. certa ratione. in fi. C. q. p. no.
non est nec. **C** Item non potest iudex pro vno delicto cōti-
nuato alteri multā imponere nisi ter. vt dicit t. in l. eos.
C. de mo. mul. ibi. dū dicit. q. ad hoc non alleg. Jac. Butr.
19 **C** Ad si arbitri inique arbitratus est. facit litē suā. sicut
et iudex. l. si de var. et extra ord. cog. in fi. de obli. que ex quasi
delicto nascunt. per totū cū fi. Et dicit q. sic. l. si q. in cōfribē
do. C. de pact. q. tū singulariter limitati nisi arbitri inraffet
equam ferre sententiā. Nam etiā si dolo fert iniquā senten-
tiam. non facit litē suā. t. ex singularis fm Bal. in aut. de
cernimus. C. de arbi. et bac ratione iuramentū cū ipse per
iurus Deū habet vltorē. C. de reb. credi. l. iur. iur. **C** Item
an sicut iudex pōt exceptiones. que requirūt altiorē inda-
ginē post lit. contest. referre. l. nā et postea. ff. de iur. i. l. per
exceptionē. C. de prob. l. i. C. qui acc. non pos. Ita et arbitri
possit dic q. sic per banc gl. Quid enim habet operari bec
referuatio. vide Bar. in l. ille a quo. §. si de testa. i. ad Treb.
q. virtute referuatiōis quantūcūq. ante factū. requirāt
sententiā declaratoriā. v. illi pro irritō haberi debet. Et
ita dō intelligi dictū Bar. Ad idē q. ipse no. in l. iij. §. cōdē
natum. ff. de re iudi. Aduertet tū. q. dicit in l. nā et postea. q.
si illa exceptio ante li. cōtest. appōita incōtinenti potest p.
bari. nō venit referuanda post. Nam illud incōtinenti pōt in-
telligi fm Bar. in l. si is a quo. ff. vt in ipso. lega. v. q. si po-
test probari intra tantū tēpus. intra quantū durat illa co-
gnitio ipsa exceptio non appōita. Quis contrariū fir-
mare videf Bar. in l. iij. §. Julianus. ff. ad egbi. Alleg. Ar-
chid. in q. i. in fumina. Incōtincti debere intelligi. intra tri-
20 duum. C. de iud. l. cū specu. Et forte potius est istud incō-
tinenti ad arbitriū relinquit. in quo tēpus istud non sit limita-
tum. ar. in l. i. ff. de iur. deli. q. tū verius sit cogita. **C** Quid
tū habeant operari illa verba ab arbitrio. siue a iudice ap-
pōita. dicendū exceptiones proponunt. vel aliquid aliud
admittimus. si et inquit debemus de iure. Bar. in l. i. q. si.
ff. de leg. i. dicit illā nō operari. Exceptio enim. que nō
releuat nō dō admitti. cū contingat. de offi. deleg. l. iij. et l.
matrem. C. de prob. Bal. in l. edita. C. de eden. an repet. sua.
quā fecit q. adue. in j. col. dicit illa verba operari. que de iure
admitti possunt. habeant p. admitt. aliter non. Ad q. fa-
cit. q. ipse dicit in l. i. C. qui admitt. in vlt. col. dum decidit vi-
etum Bar. in d. cū. i. de antho. tuto. l. si conditionalis.
v. q. si ex forma statuti est. q. mulier non possit contrabe-
re absq. iudicis decreto. et iudex decretū interponit. si et in-
quantum de iure debet interponi. q. cōtractus in sua for-
ma censet validus. als nō. Ad q. facit q. Bar. in l. cum
propter. de leg. p. res. dū dicit. q. v. q. decretum interpo-
sum sub additione hereditatis. si inquantum de iure pro-
cessit. Et facit. q. ipse elegatē dicit in l. ambrosia. de decr.
ab ordi. fac. in j. col. **C** Si enim priores habentes generale
arbitrium. faciūt statuti. in quo inseruerūt se facere. si
et inquit hoc de iure facere possunt. Dicit enim. q. illayer
ba operantur tres effectus. primo q. vbi alias esset inuali-
dum. venit declaranda validitas per sententiā declara-
toriā hoc casu. Nullum autem ipso iure secundum q. co-
ram quocūq. iudice poterit de hac inualiditate cognos-
sci: vbi alias non. C. de iudic. in l. quoties. j. eod. titu. l. soles-
mus. §. latrūculator. Tertius effectus est q. poterit perpe-
tuo de hac nullitate excipi. j. de dol. excep. l. pure. §. fina. Et
hec omnia egende ad arbitros. **C** Alias autem differen-
tias inter arbitrum et arbitratozem. dicā plenissime. j. eod.
l. p. dius. in glo. ibi. dum dicit appellari. magnum dubiū
est. an a sententiā arbitri possit appellari. de quo plene di-
cam. j. eo. l. diem proferre. §. si. Et scias. q. vltimo fuit du-
bitatum. An iudex secularis possit cognoscere de causa spi-
rituali siue ecclesiastica. que seculari incidit. de quo late di-
cet in d. l. p. dius. tamen in arbitro vt dicit Bald. in l. i.
C. de confes. nō est dubium quod cognoscere potest. de quo
j. dicam. quia dictum est nouum et forte falsum. **C** Postre-
mo adde. q. sicut corā iudice opponitur exceptio. et postq.
cognitum est super ea et pronūciatū. scy. ad vltiora pro-
cedendum. alias si ad vltiora procedat. vt dicit t. in c.

ex parte abs. de app. licet quidā alleg. cle. illa. c. preterea. et
glo. que reputatur singularis fm Ange. in l. ij. §. legat. j. de
iudic. An videatur idem coram iudice et arbitro. certe sic.
argu. huius gloss. sine legis et.

C Idem de arbitris.

Summarium.

- 1 **C** Compromissa an semper iudicij equiparentur.
- 2 Sententia arbitri differt a sententia iudicis.
- 3 Adino: non potest compromittere.
- 4 Inobedientia arbitro commissa an penam inducat.

Compromissum.

Compromissa sunt ad instar iudiciorū. Et
ex compromisso nō oritur exceptio sed pe-
ne petitio si non pareatur: eo casu quo iu-
diciis sententia ipso iure non teneat: a dē
si arbitri sententia non pareatur pena ipso iure committit.
1 **C** No. cōpromissa equiparari iudicijs. In quo tū differat
cōpromissum a iudicio: patet ab arbitri a potestate iudici-
cis. Dic vt p. gl. magnā. extra. eo. cū dilectus. Et plenius
2 p. Spec. in ti. de arbi. p. totū. **C** No. in l. secūda ex sententiā
arbitri seu ex cōpromisso non oritur exceptio rei per arbi-
trum iudicate. Sed pene petitio contra non parētem. Si
militer nec oritur actio: vt. C. eod. l. i. quod declarā vt. j. ple-
3 ne. **C** No. in l. ab eo. j. q. quemadmodum minor in iudi-
cio esse non potest sine tutoris auctoritate. l. contra pupi-
lum. j. de re iudica. l. i. C. qui legi. perso. l. cum minores. C.
si aduer. rem iudic. et quod plene not. in l. i. §. non eo minus.
de procura. et in l. i. §. sufficit. j. de administ. tuto. ita nec com-
4 promittere. **C** No. secundo q. quod nolle obedire sententiā
arbitri nullo modo inducit pene petitionem. Quid autem
iuris sit si minor compromiserit cum tutoris auctoritate:
an tunc possit implorare in integrum restitutionem: Dic
vt in l. i. minor. §. minores. §. de mino.

Summarium.

- 1 **C** Iudex non cogitur compromissum suscipere.
- 2 Arbitri tenetur compromisso recepto concludere et sen-
tentiare.
- 3 Filius an in causa patris arbitrari possit.
- 4 Infamis potest arbitrari: sed non iudicare.

§. Tam et si.

Compromissum suscipere a princ-
pio est voluntatis: susceptum ve-
ro exequi necessitatis. Possunt enim arbitri a ptoze ad iu-
dicandum cogi: etiā si sint in officio: dū nō sint in officio ha-
bente administrationē iurisdictionis. Et filius in causa pa-
tris: hī de familia arbitri esse possunt. hoc dicit v. q. ad. §.
1 j. l. p. dius. **C** No. iudicem quē inuitum cogere nō posse
ad cōpromissum suscipiendū. Quod limita primo vt singu-
lariter scripsit Bal. in l. i. §. solent. j. de ali. pu. prestā. per illū
2 teg. **C** No. secundo q. arbitriū post susceptū in se compo-
missum sententiare necessitatis est. **C** No. tertio regulā q.
ea que ab initio voluntatis sunt ex post facto necessitatis
esse intelliguntur. Ad idem. C. de act. et obli. sicut ab initio.
cui si. **C** No. in §. tractemus. q. etiam in magistratum cō-
promitti potest. Quod declarā vt dicitur. j. eod. l. sed si ser-
uum. §. si quis iudex. **C** No. in l. nam et si magistratus. q.
inferior in superiorem aut par in parem potestatem nō ha-
bet. Ad idem. ff. ad Trebell. l. ille a quo. §. tempestinum. j.
3 de ali. iudic. l. i. §. als. iij. cum sunt. **C** No. in l. quinetiam. §.
linm in causa patris arbitrari posse: sicut et iudicare vt
plene not. §. de iurisdit. omnium iudicum. l. qui iurisditio.
4 ni. j. de iudicij. l. et in priuat. **C** No. in l. p. dius. quod
licet infamis iudex esse non possit. vt. §. de senatorib. l. cas-
sus. et. j. de iudicij. l. cum pretor. §. vltimo. et quod habes-
tur extra de rescriptis. c. sciscitatus. Nihilominus arbitra-
ri. quod limita verum nisi in curia principis aut de loco vbi
pnceps arbitriū velit assumere: quoniam tunc non licet.
Hoc dico per l. i. §. miles. §. de infā. et l. milites. §. sed. igno-

minie. j. de excusa. tnto. cum bis que scripsit ibi eleganter
Bald. dicens quod licet de iure ciuili infamis possit esse
procurator: vt insti. de excep. §. vlt. tamen non poterit in cu-
ria per illos teg.

Summarium.

- 1 **P**ersonae multe sunt quae nec arbitri nec arbitratores
esse possunt.
2 **J**udicio duobus commissio vno habili altero inhabili an
inhabilis impediatur habilem proferre.

[illegible]

Summarium.

- ¶ **Compromitti non potest in iudicem ordinariū tanq̃**
in arbitrum: et quid de legato.

S. Si quis iudex. ¶ In iudicem ordi-
narium compromitti
non potest. Et quedam possunt esse cause ex quibus iudex
non cogit arbitrum ad iudicandum. Item non cogit quis
iudicare nisi in cum precefferit compromissum. h. d. vsq. ad
s. quod ait pretor. litigatores. ¶ Et not. primo q. in iudice
ordinarium tanq. in arbitrum compromitti nō potest: sed
an tanq. in arbitratores. Dic vt in glo. Et plene not. in. l. i.
s. 2. post operis. i. de ope. no. nunc. i. in a. u. s. i. vero contige-
rit. C. de iudic. ¶ Item no. in. c. tempore a. in. c. innotuit.
extra co. ¶ Item an in legatum tanq. in arbitrum cōpro-
missi possit a arbitratores. Dic vt in. c. nisi esset. extra de
preben. ¶ Et not. in ver. sunt a. aliq. q. dum apparet arbitrum
per fores diceret: an tum sententia lata nulla sit ipso iure

an vero ope exceptionis videtur esse nulla, per d. l. venales, arguendo de indice ad arbitrum. Contrarium tamen est verum, ut habes casum notabilem. C. eod. l. iij. 4. no. glo. extra de vi. 2. bonefa. cle. c. cum ab omni.

Summarium.

1. Res litigiosae possunt apud arbitrum deponi ut victori restituat.
2. Arbitrator habet potestatem stipulandi et alia faciendi in favorem unius ex compromittentibus.

S. Quod ait pretor. **¶** Declarantur hic verba pretoris dicentis in suo edicto quod compromissum non valet nisi fiat in compromissione adiectio pene pecuniarie eo casu quo sententia non pareatur. h. d. v. l. q. ad l. si de metis. et not. v. quid ergo si res. q. apud arbitrum possunt res litigiosas deponi cum hoc ut ipse potestatem habeat illas dare vincenti. C. no. vltimus eo. cor. singu. casum in quo arbitro compromissum esse fac sententia executio propria auctoritate, contra. l. a dno. §. io. l. de re iudic. §. si res super qualitemus pendet sibi detur concessa sit eidem a partibus potestas vt possit sententiam equi rem dando vincenti. et sic no. reg. singulariter ad limitationem dictorum in l. iube. re. §. de iurisd. omnium iudicum. licet conclusum fuerit delegatum ab inferiore a principe non posse sententiam executioni mandare etiam de consensu partium. ubi loquitur hoc est verum nisi partes rem super qua pendet questio delegato dederint cum potestate dandi eam vincenti. tunc ipsemet sententiam exequatur vt hic est text. singularis in multis et perpetuo menti tenendus. quoniam bucusq. a nullo notatum vidi. C. ultimo no. glo. in d. §. quod ait pretor. que incipit. litigantibus inter se. q. arbitri habet potestatem supplantandi seu conu. rapendi in fauorem vnus ex compromittentibus sicut iudex, vt probatur in l. cum pio quo. §. de in ius vocan.

Summarium.

- 1 Compromissa claudicare non debent.
- 2 Arbitrator & arbitrator: in quibus differant.
- 3 Arbitramentum in se recipere an quis cogatur: an suscep-
tum possit alteri committere.
- 4 Arbitrator an feriato die pronunciare possit: an eius stetur
iuramento.

Sed de meis. C. L'opromissa quedam modum c' iudicia claudicare nō debent. Item illi dicitur arbitri qui ordine obseruato iudiciario de iure diffini debet: ille vero arbitrator qui ordine iudiciario non obseruato amicaliter lites compromittentium componere c' determinare debet. Item arbitri bis diebus nō iudicat quibus nec iudex nisi in casibus hic positus. Certe sunt cause in quibus arbitri cogi non potest sententiam dicere. hoc dicit vlt. ad. l. si arbitri. C. Nota t' quod pene in compromisso debent esse matre: adeo quod dicit Specu. singulariter in ritu. de arbitris. s. sequitur. quod mutua esse debet quod ad paritatem ipsius pene vtrius apposite. Unde si vnus ex cōpromittentibus compromississet penam maiorem alter minorem compromissum nullum est, secundum eum. quod multum not. C. Mo. secundo q' licet quando coram iudice litigatur fore ordinario siue delegato: causarum mutuo inter litigantes vertentium contentia diuidi non debent: vt. l. nulli. C. de iudic. adeo quod actiones personales quas mutuo vnus nostrum cōtra alium habet coram eodem iudice tractande sint: vt in cap. sua. extra de rescriptis. 2 cap. dispendia. eod. titu. lib. vi. c. i. l. i. 2. ff. de quib. reb. ad eum. iudica. c. in l. cognitio. ff. plures. 2 de libe. cum l. tam collatores. de re milit. libro. 2. ff. nihilominus in compromisso est secus: quia valet compromissum in vnum de controuersia vnus ex cōpromittentibus licet controuersie alterius non fuerint compromisse. C. t' not. in. s. recepsit. cum ver. sequē. differentiam inter arbitrum 2 arbitratores. iuncta glof. super

1. *Erigeron annuus*
 2. *Centrosema pubescens*

[illegible]

gloss. super verb. recepisse. la. vlti. q. arbitri ille est qui de iure cognoscit & diffinit. Arbitrator qui ordine iudicario non seruato nec in cognoscendo nec diffiniendo amicus liter inter partes litem componit & determinat. Et ita per hunc teg. dicitur doc. in l. si societatis. §. arbitrorum. p. pro so. r. c. Quintauallis. de iure iur. c. §. recepisse duo. 3. Primum an quis cogi possit recipere in se arbitramentum. Secundo q. is qui vt arbitrator cognoscit de iure vnus ex compromittentibus (modice tamen tollere potest & dare alteri. Quod intellige dum tamen auferat de rebus illis su per quibus pendet compromissum: quia rem aliam de qua compromissum non egerit tollere non posset vni et dare alteri: vt not. eleganter Bal. j. de trans. l. Aquiliana. quod tamen dic vt not. extra de preben. c. nisi essent. Si tamen sit arbitrator: alte & basse vnusqueq. ex partibus graare potest in magna quantitate siue in parua: dum tamen sine do lo. vt singulariter determinat Bart. allegans ad hoc Jo. And. in l. in maioribus. de app. r. in c. i. §. inter pares. de le ge Corrad. c. No. in §. ex compromisso. q. arbitri non pos test die feriatu pronunciare nisi cum periculum est in mo ra. Ad idem extra de fer. licet ita. Et in simili dicitur q. in deo de nocte pronunciare non potest: vt l. more Romano. §. de fer. nisi cum periculum est in mora: vt in c. consiluit. extra de offi. deleg. Arbitrator etiam die feriatu potest p. nunciare: per l. dies festos. C. de feriis. vbi. est casus equi parando transactionem arbitramento. licet in contrarium solam allegare casum. extra de fer. c. idco. l. hoc declara vt not. Specu. in d. §. sequitur. ¶ Not. in eo. q. standum est iuramento arbitri dicentis se sibi de causa nundum lique re: vnde sumpto argumento ab equiparatione idem dicen dum est de iudice quod no. c. No. in l. sed si compromissum. q. vbi in compromisso tempus non apponitur illud censet perpetuum. c. No. in l. licet. causas ex quibus arbitri cul tare potest sententie prolationem. c. No. in cad. glo. singu. super verbo. capitales. ad hoc scilicet que dicantur capita les inimicitie. quod notat. ad materiam autem. si dicatur. C. de testibus.

Summarium.

1. Bonorum cessione superueniente soluitur compromissum: quemadmodum quilibet actio possessio r.
2. Sententia maioris partis arbitrorum preualet sententie minoris.

Arbitri. ¶ Arbitri ratione publici aut priuati negotij sibi incumben tis potest recusare prolationem sententie nisi ex potestate a partibus data tempus compromissi prorogare possit: vel nisi partes nouum in eum velint face re compromissum. ¶ Item bonorum cessione pendente cō promisso facto illud annullat. Et quando plures sunt arbitri: omnes non vnus solus sententiam dicere cogitur: nec valet compromissum per quod impeditur arbitri habere liberam facultatem in pronuntiando. Et conuentio de ter tio eligendo incerto nulla est: de certo vero valida. hoc di cit vlt. ad fil. c. No. in l. item si vnus. q. superueniente bo norum cessione soluitur compromissum: quod non reperi tur alibi: est argumentum an superueniente bonorum pu blicatione in persona vnus ex compromittentibus cōpro missum dissoluatur: videtur hic teg. q. sic. de quo tamē dic vt per do. Bal. in l. h. C. de contrab. emp. c. No. secundo ex eo. q. cedēs vniuersaliter bonis caret actor. actione. & pos sessione. ¶ Item no. in §. si multo. post glo. not. quanto tem pore duret compromissum in arbitrum factum si tempus a partibus non sit appositum. ¶ Item & not. eam dom que rit an si coram iudice duret lis absq. termino: vt l. prospera dum. C. de iudi. l. a corā arbitro. De hoc dic vt plene not. hic. et. l. sed si compromissum in eum factum. de quo dic vt not. Bar. in l. multa. de condi. & demon. r. l. i. l. cum quidā. de lega. ij. r. l. si societatem. §. arbitrorum. pro soc. r. Bald. in l. si. §. commu. de lega. r. c. i. §. inter pares. de lege Corrad. r. d. l. h. de contrab. emp. r. in repeti. l. si quis arbitrata. de verb. obli. r. do. Anto. in c. Quintauallis. de iure iur. Item 2. in §. si plures. c. No. glo. in ver. aut omnes. ad duo. Pri mi q. si omnes arbitri sunt presentes & maior pars senten

tiam proferat altera minore tacente q. sententie valet. Si tamen est contraria et verior: dicens requiri q. aut minor pars mandet maiori q. ita pronuncietur vel expresse appro bet sententia maioris partis. in c. cū ab vno. de regu. iuris. lib. vi. Secundo dum querit an si sit compromissum in plu res arbitros & vnus eorum sit mortuus dissoluatur com promissum in totum. cui ad de casum rotundum q. sic. in c. vno delegatorum. extra de offi. deleg. c. No. in §. idē. p. ponens. q. non valet compromissum per quod datur pote stas arbitro vt pronunciet: ita vt tali placebit. qui dicit si di ctū fuerit vt pronunciet cum vel de cōsilio talis: vel vt pro nunciet dū tamen prius requirat cōsiliū a tali. Quid iuris tunc sit: An tūc cōpromissum sit nullū: vel si ita arbitri nullū si cōsiliū sibi datum non sequitur: vel eum qui cōsule re habet non requirit: Dic vt plene per Inn. extra de offi. deleg. c. si pro debilitate. per do. Ant. in c. cum olim. r. c. per tuas. extra eod. titu. r. quod not. extra de elec. c. cum in vete ri. r. de confue. c. ad nostram. r. per Bar. in l. i. §. si plures. de eger. r. Bal. in rub. C. eod. titu. r. in l. i. §. C. de mann. r. quod not. in l. Titium & Henium. r. de adm. tuto. r. per gloss. in l. i. l. i. institutio. §. de hered. insti. r. Ange. in sua disputa. que incipit. Duo adinuicem litigantes. c. No. in §. sed si ita. q. valet compromissum alternatiuum: tali casu electio arbi tri pertinet ad punitētes. ¶ Alterius not. in §. si in duos. iurisconsultum & glo. vlt. ad fin. plene ponentes materiam tertij qui plerumq. eligitur arbitrio discordā. de cuius etiā materia & singulis questionibus ad eam pertinentib. Dic vt plene per Specu. in titu. de arbi. §. sequitur. ver. sed nūq. quid iste tertius. cum quibusdam. ver. preceden. r. seq. r. per Inn. extra co. c. innotuit. r. c. cum olim. r. per Bar. j. de fur. l. si dominium. r. Bal. C. de app. l. precipimus.

Summarium.

1. Sententia duorum ex arbitris absente tertio nulla est de iure civili: secus de iure canonico.
2. Commisum pluribus an per singulos consensu ceterorum poterit eggeri.
3. Arbitri an possint mutare sententiam diffinitiuam vel in terlocutoriam.

Si in tres. ¶ Valet sententia duorum arbitrorum presente: tertio similiter iudicium. tertio autem absente prola ta nulla est: tunc arbitri videntur sententia dis gisse cum per eandem lites omnes inter compromittentes vertentes sopite sunt. Item arbitri sententiam diffinitiuā iam prolatam corrigere aut mutare non potest: interlocu toriam vero sic. h. d. vlt. ad l. quid tamen. c. No. q. senten tia duorum ex arbitris absente tertio nulla est de iure ciuili. Quid autem sit de iure canonico: dic vt plene in c. ij. in vi. de arbi. r. hoc est clarum quando voluntas ipsius absens tis est ignota ab alijs duobus. Quid autem si duo sunt cer ti de intentione tertij an tunc possint sententiam ferre eos dem absente: Dic vt pulchre per Inn. extra de test. r. Bar. per Bar. de re iudic. l. duo ex tribus. per Bal. hic. r. in l. h. j. de in lit. iurando. c. No. gloss. singularem in l. licenti. quod 2. ¶ cum quid pluribus committitur: vnus ex illis potest alte ri committere animi sui votum: quod tamen verum nota biliter limita nisi ille iusto impedimento impeditus sit. vt est teg. notab. de electionib. cap. si quis iusto. lib. vi. c. No. in l. qualem. quod nullū est compromissum quando ita cō promittitur vt arbitri tali specificato modo sententiam fe rat. An autem sit nulla sententia iudicis si secundum ex pressam voluntatem partium determinato modo senten tiam ferat: Dic q. non. j. de re iudica. l. si conuenerit. quod tamen limita secundum quod not. domi. Bald. in l. i. C. de iurisdictione omnium iudicum. Quid autem si sit compro missum non in arbitrum sed in arbitratorem: an tunc va leat si partes conuenerunt vt ipse certo modo iudicet: Dic quod sic: secundum dominum Angelum in dicta. l. si conuenerit. Ibi vide rationem diuersitatis. c. No. in l. dis cere. quod cum dicitur arbitri. sententiam tulisse. q. quan do totaliter pronunciauit litigia partium totaliter sunt so pita. Unde infero q. si pronunciaisset absolendo partes ab instātia seu iudicij obseruatione nō sunt finite principales

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

questiones: sed instantia tantum iudicialis. Unde iterum cognoscere et pronunciare potest. Pro quo tamen vide qd eleganter not. Spec. in titu. de offi. iudi. §. servit. verfi. sed si proponens. et Jo. And. et Ant. de But. de iudi. c. egamina. et Bal. §. de iurisd. omnium iudi. l. si conuenit. ubi querunt an iurisditio delegati vel iudicis protegat ab obsequio natione iudicij adeo quod vterius de principali questione ne partium cognoscere et diffinire non possint. **C** No. in §. unde videndum. et q. sententiam diffinitivam arbitri non potest mutare: sed interlocutoriam sic. Circa primum vide quod plene no. §. de re iudi. l. quod iussit. extra de app. c. cum cessante. Primum tamen dictu de diffinitiva intellige nisi incontinenti vellet corrigere: quod tunc potest. Ar. extra de testib. c. cum preterea. unde si dicat condemnno imo absolvo valeat sententia in vi absolutio: quia illa dictio imo. stat correctio: ut est reg. ff. de manum. l. testa. l. Stichus. et quod de eius natura plene not. Bar. in l. si ita. §. de hered. instituta. Hec fuit sententia glo. xvij. qd. i. in casu predicto. de qua facit festum Bal. in c. si in §. quibus. in l. i. c. de fur. et in l. qui dam eulogio. C. de iure delib. Quid autem si diceret eodem no. et absolvo an tunc sententia sit nulla ratione repugnatie vel valeat vi absolutio. Dic vt no. glo. singulariter. et qd. l. si. h. i. qui. **C** Ultimo no. gl. in l. quia arbi. q. sicut iudex potest supplere sententiam diffinitivam circa accessoria in eadem die: vt l. Paulus. §. de re iudica. ita et arbitri quod tene menti.

Summarium.

- 1 Sententia arbitri contra formam compromissi latam nulla est: non tamen amittit potestatem iterum dicendi.
- 2 Sententia incerta siue iudicis siue arbitri semper est nulla nisi possit certiorari.

Quid tamen. **C** Si de pluribus controuersijs in arbitrium compromissum est et coniunctum: si feret sententia super vna tantu nulla est. Et ideo potest postmodum aliter indicare: secus si separatim. Et potest sententia ferri per verbum condemo. absolvo. velequis pollens. Et nulla est arbitri sententia incerta vel per quam prohibet penam compromissi: et si det sententiam cogitur de nouo in se compromissum recipere. alio secus. hoc dicit vsq. ad §. plenum. l. si cum dies. **C** No. primo q. quando arbitri iudicat contra formam compromissi appositam sententia eius nulla est: non tamen eius potestas finita censet quominus super eodem iterum indicare possit. Unde no. limitationem singularem ad materiam. l. si vt proponis. C. quomo. et quando iud. §. de re iudi. c. nulliter. extra de offi. deleg. dicit. q. si iudex nullitatis indicauerit functus est officio etiam delegatus: adeo q. super eodem iterum indicare non potest: quoniam hoc verum est nisi indicasset contra formam compromissionis: et tunc posito q. nulliter iterum potest indicare vt est hic litera singularis. **C** No. in ver. q. si separatim. q. si plura diuerso tempore fuerint facta in eodem compromisso: si super vno illorum separate iudicat: quo ad istud finita est iudicandi potestas: adeo vt iterum super eadem non possit iterum iudicare. Sed pulchrum est dubium: quid si adiecta fuerit clausula in compromisso q. possit semel et pluries toties et quoties placuerit indicare: quid ex hoc censetur sibi data potestas ad indicata iterum cognoscenda et determinanda. Dic de hoc plene hic per Bar. et Bal. in l. si diuersa. C. de transac. et in l. i. §. de iureiurand. per Specu. et ibi Jo. And. in addi. in tit. de arb. §. sequitur. ver. sed pone. et per do. Ant. in vulgari. c. Quintanallis. et d. §. sequitur. ver. sed nunquid verbum obscurum vel ambiguum. **C** No. singulariter verbum Specu. q. post lata sententiam non durat potestas arbitri interpretatio verbum obscurum per se in sententia dictu: licet in iudice sit secus. per not. §. de app. lab. exegutore. **C** No. in §. si arbitri. q. licet regulariter sententia ferri debeat per hoc verbum das no vel absolvo: vt in l. pfecta. C. de sen. et l. i. §. de re iud. nihilominus valet si ferat per verba infinita: puta pronicio nihil videre Titio debere Scio. et habet vim absolutio: valet etiam si sit lata per verba gerundia: puta non video eum Titium non sit absolvens. §. de rescin. ven. l. fundum

qui Lucij. §. de minor. l. Emilis. Valet etiam non solum si pronunciet per verba assertiva sed dubitativa: puta credo Titium condemnandum et ideo condemnno: vt not. glo. ordinaria. in l. loim. proferes. §. si plures. §. cod. et vide. c. in bis. et c. preterea. et c. intelligentia. extra de verb. sig. **C** No. in §. 2. **C** Pomponius. q. quatinadmodum non valet incerta iudicis sententia. in l. i. de act. §. curare. cum sita no valet incerta arbitri sententia: quod verum intellige nisi possit declarari vel certificari per relationem ad acta: vt plene not. in l. hec sententia. C. de sent. que sine cer. quanti. et in l. ait preterea. §. quod si iudex. §. de re iudi. **C** No. in l. si cum dies. glo. i. ordi. q. compromissum prorogatum intra tempus intra quod durabat non dicitur esse nouum sed vnum et idem cu primo. Secus finto tempore: puta si nouum tempus ponatur ad vteriozem durationem q. tunc non dicitur idem cu primo sed nouum et diuersum. quod multum not. ad ea que ponit Bar. et dicit in l. i. in prin. §. de damno insec. an officium potestatis est idem officium vel nouum et diuersum a primo: an in compromisso prorogato censet repetita pena adiecta quando primo illud factum fuit. Dic vt not. per Bal. in l. vlt. §. vgor. sol. mat. et dicitur. §. eo. l. l. abeo. §. si.

Summarium.

- 1 Verbum generale vel plenum vel aliud generalitate importans quid in promissionibus operetur.
- 2 Preceptum iudicis vel arbitri nihil operatur extra tempus sue potestatis.
- 3 Arbitri potestas an possit per partes prorogari.
- 4 Citatio ad locum inonestum non astringit citatum ad comparandum.

S. Plenum. **C** Compromissum intelligitur esse illud quod est generale. et compromissum generale declaratur et partium intentione: nec valet preceptum arbitri inonestum pronunciantis aut sententia litigantem coram eo adesse debere nulla temporis compromissione adiecta. et impedimentum partis excusat eundem a pena compromissi. nec debet preceptum arbitri claudicare: neq. etiam potest cognoscere in loco alio q. compromisso adiectum. h. d. vsq. ad §. intra quantum. **C** No. et primo de significatione huius dictionis plenum: quid idem est quod generale. Dic tamen de eadem vt plene dicitur. §. cod. l. ita dicitur. **C** No. in ver. sed si forte. q. licet commissum sit generale: tamen cause cognitio et prosecutio fuerint speciales attenditur specialitas prosecutionis: no autem generalitas compromissi. quod dic vt §. declaratur eo. l. de rebus. C. de transac. l. si ex certa. et l. age. et l. sub preceptu specierum. C. de iudi. l. licet. **C** No. in §. compromisso. q. licet pars iure obediens omni precepto arbitri: nihilominus excusatur si non obedit in bono precepto. Ad idem extra de iureiur. c. Quintanallis. et c. veniens. Idem est quod dicimus q. iurans seruare omnia statuta intelligitur iurasse de iustis non autem de iniustis: vt est casus. de iureiur. lib. vi. et quod not. glo. de reg. iur. l. non videtur. §. qui iussu. et quod not. Jmo. extra de maio. et obed. c. dilecti. Idem est etiam quod dicimus q. generalis confirmatio statutorum inferiorum a superiore facta trahitur ad iusta: non autem ad iniusta: vt not. Bal. in l. i. §. de bis qui sunt sui vel alie. iur. et l. vnica. C. de monopo. et est casus in c. per quos fiat inuest. in vrbis feudo. **C** No. tertio in §. si inter. q. preceptum comparitionis factum ab arbitro vel alio iudice vltra tempus sue potestatis non valet. quod dic vt in l. cum qui. §. si §. de iurisd. omnium iudi. et l. fin. §. de pe. et l. i. c. de postul. Et est arg. q. non valet prorogatio facta in officialem temporalem que extenditur vltra tempus sui officij: quod dic vt plene per Baldum in l. qui ex consensu. C. de epis. audi. **C** No. in §. si quis ex litigatoribus. q. iustum impedimentum excusat quem a pena. Ad idem. §. ad leg. et l. i. de iact. l. si rebenda. §. idem iuris. et §. si quis can. l. si quis in iudicio. et §. seq. **C** No. in §. si arbitri. q. non valet citatio arbitri facta extra locum compromissi. An autem potestas arbitri possit per partes prorogari de loco ad locu. dic vt hic not. Bal. Sed quero qd in iurisditio delegat an si p delegat deputatus est certus locus eius iurisditio possit per partes prorogari de vno loco ad aliu. dic q. sic. Casum habes sing. in c. statutu

c. statutu. de refer. lib. xi. requirit tamen expressus consensus verbalis: adeo q. non sufficit tacitus: vt singulariter not. do. de Rota in deci. de legi. Et hoc adde ad not. in l. si. de iurisdic. omnium iud. vbi hoc membrum non posui. ¶ No. in ver. quid ergo. q. in dubio is locus censetur arbitro deputatus vbi est compromissum: quod est summe notandū. ¶ No. in ver. quid tamen si eo. q. ratione excellentie dignitatis multa sunt promissa que alias non promitterent. Unde dicimus q. ratione excellentie hominis licitum est leges et statuta transgredi. Leg. est singularis in l. sed et reproba. ri. vbi Bal. j. de excus. tut. Unde alias dicit. q. statutum hominis imponens penam officialibus si cōducent doctorem forensē de mane. nō habeat locum eo casu quo cōducent excellentissimum virum. per hunc teg. et alium al. legatum. ¶ No. in ver. sed si aliquem. q. citatio facta ad locum in bonum etiam respectu vnius partis non astringit. Idem et si sit locus non tutus: vt not. gl. i. ad Trebellia. l. de etate. Bar. in l. sciendum. si actus. de lega. Et est casus in cle. pastoralis. de re iudic. et c. accedens. el. h. vt lite nō contesta. et c. ad supplicationem. extra de renunciatione. Hoc tamen declaratur vt per Bald. in l. quibus diebus. in princip. j. de conditionib. et demon.

Summarium.

1. Solutionis termino in compromisso omisso succedit iuris dispositio.
2. Sententia potest pro parte valere et pro parte non.
3. Arbitrarius potest potestate sibi a partibus tradita possit prorogationem ultra tempus compromissi extendere: qui si illi potestas tradita non sit.

§. Intra quantum. Cuius dies ab arbitro solutioni rei iudicate non adiicitur, succedit iuris terminus, intra quem si nō soluat in penam incurritur. Re tamen integra licitum est moram purgare: licet secus sit si terminus adiicitur ab arbitro. Et vbi pena nō incurritur per lapsum termini ex iusta causa potest incurri propter sequentem interpellationem. Et sententia habens separata capitula potest pro parte valere et pro parte non. hoc dicit vsq. ad §. hanc autē clausula. si arbitri. alias. l. ab eo. ¶ No. in hoc. §. q. vbi terminus i solutionis non est prefigus ab arbitro, succedit iuris dispositio illud prefigens iudicis arbitrio fm vnum intellectum gl. ¶ No. fm alium intellectum super ver. quodam modicum. q. tempus quod datur iudicatis a iudice de iure communi. quod habetur in l. si debitor. j. de iudic. et l. debitoribus. de re iudic. et c. querenti. extra de officio delegati. datur etiam iudicatis ab arbitro. Dic tamen quod illud idem tempus non datur condemnatis ab arbitratoribus: sed succedit iudicis arbitrium qui quidem modicum tempus condemnatis indulget. Ita singulariter scripsit Bal. C. de exceptio. rei iudicate. l. eos. ¶ No. ex eo. quod lapsus termini prefigi non impedit post fieri purgationem more ad euadendam pene solutionem nisi sit lis iam contestata, vel utiq. actoris interfuerit intra terminum iuris solui. ¶ No. in l. Celsus. quod vbi est dies ab homine prefigus et pena: non admittitur purgatio more ad penam euadendam. quod dicit vt plene not. C. de contraben. et committen. stipula. l. magni. si quis cautionib. l. si post tres. j. de verborum obligationib. l. si infulam. ¶ No. in ver. sin autem. in eadem. l. quod recipiens pecuniam principalem eo casu quo propter eam intra terminum non solutam incursum est in penam: videtur penam remittere: si sine potestate de petenda penam recipit. Ad idem. j. de eo quod certo loco. l. si in fin. j. de minorib. l. Emilis. j. de lege commisso. l. post diem. Et ad hoc vide quod not. per gloss. in l. i. j. de iure emphyteo. et c. potuit. extra de loca. ¶ No. in ver. idem ait. quod quando stat per debentem recipere quominus recipiat. in penam non incurritur. ¶ No. secundo q. preceptū arbitri temporale. licet videatur vnicum: nihilominus distinguitur in duo. scilicet quod soluat. et intra tempus. Ad quod vide singularem limitationem Bal. post Lyn. et de. in l. si ea. C. qui accusare non poss. ¶ No. q. eodem q. pena non commissa ex lapsu termini potest committi propter sequentem interpellationem. ¶ No. in l. sed si postea. quod

quando sunt plures more et negligentie diuersorum. vltimi negligentis mora attenditur: et hoc est que nocet. Ad idem j. de pericu. et commo. rei vedit. l. illud. Dic tamen ad huius legis declarationem. quod si intra terminum conuentionis vel ab arbitro adiectum. ego tibi soluere volo: et tu recipere non vis: certe termino lapsu non potes me compellere ad statim soluendum: sed habeo tatum terminum. quātum fuit primus. intra quem soluere debebam et velui te recipere nolente. Ita scripsit singulariter Spec. in titu. de arbitris. §. sequitur. vers. pone igitur. quod tene menti.

2. ¶ No. in l. si arbitri. alias. l. ab eo. et q. quando sententia continet plura capita et diuersa. possibile est eam valere in vno. et in reliquo nullam. quod declara vt dicit in l. vltima. §. de iurisdic. omnium iudic. ¶ No. secundo quod arbitri ex potestate sibi a partibus data potest prorogatio intra tempus compromissi extendere. Quero tamen ad declarationem quid si partes dederunt potestatem prorogandi. sed non expresserunt ad quantum tempus possint arbitri prorogare: dic quod tunc non potest prorogare ultra tres menses. vel ultra tempus iudicis arbitrio declarandum. Ita scripsit Bal. eleganter referens se consuliisse in l. i. C. vt in possessio. lega. Et ad maiorem declarationem vide qd idem posuit super rubrica. apud quem vel quos debet. seu. quest. termin. in vrb. feud.

Summarium.

1. Fideiussores dati in compromisso primo an censentur repetiti in secundo.
2. Cause cognitio non est in compromissi prorogatione necessaria.
3. Compromissum non transit in heredem.
4. Appellari an possit a sententia arbitri.
5. Appellari an possit a sententia iudicis reducentis.
6. Arbitris pluribus diuersis iudicibus quorum sententie stabitur.
7. Citatio an sit necessaria in sententia arbitri vel arbitratris.
8. Pactum quod arbitri iudicabit parte absente an sit validum.

§. Hec autem clausula.

Arbitri ex potestate sibi concessa potest tempus compromissi prorogare dum tamen nihil immutat vel diminuat de substantia primi compromissi. et in compromisso secundo debeant dari fideiussores similes fideiussoribus compromissi primi. Item prorogatio temporis compromissi potest fieri sine cause cognitione. Nec transit compromissum in heredem. nisi expresse sit actum: nec a sententia arbitri appellari potest. et si plures arbitri ferant diuersas sententias nulli illorum stas dum est: nisi sint electi super questione certe quantitatis: quod tunc standum est sententie arbitri condemnantis in quantitate minori: nec potest arbitri absentibus partibus sententiam ferre: nisi hoc sit eadem expresse concessum. hoc dicit vsq. ad §. coram. l. diem proferre. ¶ No. primo ex §. hanc autem clausula. q. arbitri prorogare potest compromissum. dum tamen nihil immutat de eiusdem forma. Quid autem si arbitro non est concessa specialis potestas prorogandi compromissum concernentia: an tunc vigore generalis arbitri poterit prorogari? Dic q. non. et ideo requiritur specialis concessio potestatis circa prorogationem compromissi. Casum habes notabilem. l. loca. l. a lege. §. bene facit. j. de verborum obligat. l. qui Rome. §. Callimachus. ¶ No. in §. si per fideiussorem. et quod fideiussores dati in compromisso primo non censentur repetiti in secundo: nisi specialiter consenserint. et ita per istam in simili determinat Bar. j. de administra. tutor. l. Titius. §. Paulus. Ad quod vide quod notat Bald. in l. si cum Hermes. C. loca. et l. pacta nouissima. C. de pacta. quod habetur de prelo. stipula. l. et aslerianus. ¶ No. in l. diem proferre. q. in prorogatione compromissi non est necessaria cause cognitio. Quero tamen quantum tempus possit ipse arbitri ex potestate sibi data compromissum prorogare. Certe fm Bald. singulariter vsq. ad terminum trium mensium et nō plus. Ita dicit in l. i. C. vt in possessio. lega. Ad cuius declarationem vide qd idem

- plenius no. in rub. apud quem vel quos deb. quest. seu. ter. in v. b. f. e. d. ff. de i. i. n. s. si hered. compromissum in heredes non transire. Concord. extra eodem. c. e. g. parte. 2. c. fin. Etiam in si compromissum dignitatem habens dignitatis nomine transcat: compromissum ad successorem in dignitate. Vide quod plene not. Specul. in titulo eodem. §. finif. ver. sed pone p. i. l. a. t. u. s. et quod idem not. in tit. de compens. §. ubi quid si duo. et quod plene dicitur in l. more. §. de iurisdit. omnium iudic. et dicam. i. e. o. l. sed si interpellat. ff. de i. i. n. s. §. si. et quod a sententia arbitri de iure civili non potest appellari. Concord. §. eodem. l. i. Et cuius declarationem videtur quod plene not. Bart. in l. nemo potest. de leg. 1. et in l. si societatem. §. arbitrorum. i. pro foc. et Canon. in cap. Quins tanallis. de iur. iurando. Fallit tamen hoc de iure civili in quibusdam casibus. Primus est nisi sit arbitrer super certo articulo litis assumptus: quia tunc ab eius sententia appellatur. Casus est. §. qui fandi. cogan. l. arbitro. et in l. fin. §. a quo appellari. non licet. Et fallit secundo nisi sit arbitrer assumptus ex necessitate iuris vel statuti. Casus est de offi. deleg. c. a barbaris libro. vi. c. l. cum specialis. C. de iudicibus. Canon. in glo. ordin. §. q. vi. c. a iudicibus. alleg. c. h. de arbit. quod a sententia arbitri regulariter potest reclamari. quam allegavit Bal. in l. si servus plurium. §. fin. de legatis. i. et de legatis. §. l. cum quidam. Quando autem possit appellari a sententia arbitratorum: dic vt not. Bartol. i. de appella. recip. l. si. Bald. C. de appella. l. ubi qui ad civilia. Quid autem si sit dubium an quis vt arbitrer aut vt arbitrator iudicis canerit: tunc possit ab eius sententia appellari. dic vt not. Specul. in titulo de arbit. §. sequitur. ver. si de non est. Do. Bal. in l. si. de re iudi. in l. non codicillum. C. de test. in d. l. si servus plurium. in fin. Item est in hac materia dubium an possit appellari a sententia iudicis reducitur: In hoc dico vt plene notat Joan. And. in additio. que incipit. De hoc scripsi. et Bartol. in l. i. de leg. ii. Bal. in l. si. C. de contras. ben. emptio. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. de pact. Et in l. i. C. de his que pene no. et l. unica. C. ne liceat in rna cas demq. cau. tertio prouoc. et c. sancimus. quo tempo. miles. et ff. de i. i. n. s. si plures. quod pluribus arbitris diuersim in dicantibus super numero debite quantitatis statuer sententia illius qui codemnat in summa minor: quod declaratur vt plene notatur in c. i. eodem titu. lib. vi. Hoc tamen recipit duplicem limitationem. Primam nisi condemnatus in maiori appositione clausula. ita q. non in minus: quia tunc non valet sententia condemnantis in minori. Ita scripsit eleganter Ange. in l. i. §. stipulatu. de verb. obliga. allegando Alber. Bal. c. i. Secundo quod condemnatus in minori absoluit a residuo eius in quo plures alij arbitri condemnauerunt. aliter nulla esset sententia. Glo. ordinari. C. si aduers. rem iudic. l. i. quam allegat do. Bal. C. de re iudica. Tertio condemnatus in minori quantitate non condemnatur in plurali tempore: vel non adiecit ad soluendum maiorem temporis dilationem. Si enim maiorem terminum ad soluendum daret q. alij. eius sententia esset nulla. Ita scripsit do. Bald. in l. i. C. de senten. que sine certa quantita. Ultimo non habet locum. §. iste. ubi arbitratores sunt electi super statuendo precio rei vendite vel pensione rei locate: tunc enim sententia minoris quantitatis nulla est. Ita dicit do. Bald. ff. loca. l. si decem. et hoc ne resiliet incommens. scilicet iniquitas precij vel pensionis ad rem venditam vel locatam. ff. de i. i. n. s. si quis litigatorum. quod in sententia arbitri requiritur citatio: vnde parte absente illa ferri non potest. Sed dubium est an illa requiritur in sententia arbitratoris: quod dic plene per Bar. in l. si quis arbitratorum. de verb. obliga. et Bal. in l. qui ex consensu. C. de episcopa. audien. et in d. l. i. n. a. C. contrahen. emptio. et in c. i. de inuest. in ma. fac. in v. b. f. e. d. ff. de i. i. n. s. Et tamen casu quo arbitrer vel arbitrator ferret sententiam vltima die temporis compromisso adiecti clarum est citationem non requirere: quia illa vltima dies interpellat pro homine. Ita videtur dicitur Bartol. in aliquibus repetitionibus in §. arbitrorum. Ad cuius tamen dicti repetitionibus in §. arbitrorum. in l. qui ante calend. de verb. obligat. et in l. item illa. §. de constit. pecu. et in l. i. C. de tempo. appel. ubi etiam per dominum Bal. et per eundem Bal. in l. i. §. si quis caut. et in dicto. c. sancimus. quo tempore mil. in l. si quando. C. de testib. et in authen. ei qui. C. de temp. appel. et in l. si ita rescriptum. §. de legatis. et de legatis. i. ff. de i. i. n. s. vltimo quod va-

let pactum per quod conceditur arbitro ferri sententiam parte absente. Adde tamen vnum quod est singulare. scilicet et quandoque ex forma pacti possit arbitrer absente parte sententiam ferre: nihilominus requiritur eius citatio: alias sententia nulla. Et ita dicit simpliciter Spec. in tit. de arbit. §. exepere. ver. pen. quod multum tene menti.

Summarium.

1. Iudicio adesse non dicitur, qui iudicialia non intelligit.
2. Iudicialis accessus facultatem aufert compromissi.

S. Coram. Sententia lata coram eo, qui audit, non intelligit, non videtur dicta coram presente. Et compromissum sine pena validum est etiam si stipulatione vallatur. Et per itionem ad iudicem censetur compromissum esse finitum: pars tamen primo accedens in penam incidit compromissi. Item compromissum penale habet tacitam clausulam, scilicet si dolus parsit aduerse non intercessit: vnde si intercesserit potest conuentus ad penam exceptioe tueri, et quandoque actione de dolo vel ex stipulatu agere. hoc dicit vsq. ad l. non distins. guemus. ff. de i. i. n. s. primo quod non videtur quis esse presens, nisi sit intelligens vnde inducitur ad legem an testis deponens de partis presentia videtur deponere de eiusdem intelligentia. Et arguitur, quod non, quoniam possibile est fuisse presentem et non intelligentem. De hoc tamen dic vt plene notat Bartol. in l. i. §. de authorita. tutor. Bald. C. de testib. l. testium. et in l. i. C. de errore aduoca. ff. de i. i. n. s. et si quis. quod compromissum stipulatione vallatum sine pena est validum. Unde iura superiora requirunt ad validitatem compromissi appositionem pene loquuntur compromisso celebrato per pactum nudum: non autem per stipulationem: vt hic notabitur. ff. de i. i. n. s. l. aduersus, quod in bi bitio facta in fauorem fiduciosus valet. Et argumentum ad quotidianum dubium, scilicet an saluus conductus vel inhibito ne molestia fiat directa ad principalem debitore trabatur ad fiduciosum. Dic vt hic per Bald. et per eundem et in l. quoties. C. de precib. imper. offeren. et eundem Bald. in l. i. §. de iurisdit. omnium iudic. et Bartol. in l. si quis. §. si stipulatus. de verbo obligatio. Et habemus speciale consilium f. de de Senis consilio. c. c. c. c. v. Item est argumentum ad hoc q. licentia concessa principali de extrahendo res prohibitas extra ciuitatem portari: videtur concessa etiam mulioni vel alteri per quem illas potest: quoniam si lederetur portator, per indirectum lederetur principalis. De hoc habes casum vnicu in l. si cum te. C. de de cur. public. §. i. ff. de i. i. n. s. l. si quis rem. et per accessum ad iudicem compromissi facultas expirat: hoc si compromissum est in arbitrum. An autem habeat locum ista. l. si compromissum sit in arbitratore: Dic vt notabitur per Bart. §. de transactionib. l. qui fidem. ff. de i. i. n. s. l. si ita demum. et tutus est exceptione doli is a quo pena petitur per dolum victorem. Ad idem. §. eodem. l. non distinguemus. §. c. i. quidam. C. de l. i. ff. de i. i. n. s. l. si in corruptum vnu et substantialibus iudicij vel ex accessorijs ad idem daf actio ex stipulatu ad interesse, sed stipulante prouidetur actione de dolo. l. i. §. de Pomponius.

Summarium.

1. Pena in compromisso appositae potest extendi etiam vltra valorum compromissi.
2. Causa criminalis non committitur in arbitrum nec plures alie cause.

Non distinguemus.

Non est curandum de eius quantitate: compromisso soluto quod multis modis dissoluit: vt hic non cogit index arbitrum sententiam dicere. Item de crimine publici iudicij aut causa liberali non potest fieri compromissum. Et si quis ante legationem compromissum legatione superueniente

niente non cogitur arbitrer sententiam dicere. h. d. v. s. q. ad. s. illud. **¶** Nota notabile in teg. hic q. valet impositio pene etiam si maior sit q. res de qua agitur. Et per hunc deter- minauit litem existentem Senis inter duos nobiles. scilicet q. valeat ipso iure impositio pignoris: posito quod illa esset maior q. res propter quam imponitur. Et ad hoc non est melior textus isto. **¶** Mo. q. in compromissum soluitur fa- tisdatio superueniente legatione. **¶** Item no. in. s. ite non est cogendum. glos. notab. super verbo. litigantium. scilicet q. arbitrer potest cognoscere de fructibus accessorijs ad rem. posito quod de illis in eum non fuerit expresse cōpro- missum. **¶** Mo. in. s. Julianus. quod de causa criminali nō potest committi in arbitrum: sed bene compromitti in arbi- tratorem. si est tale crimen. super quo possit transactio fieri. Ita firmat Bar. hic. i. in. l. i. vbi i. apud quē. non faciēs mē- tionem de Jo. An. cuius hoc dictum originarie fuit in ad- ditio. Specu. in tit. eodem. s. restat. circa princip. Alleg. ad hoc. c. Quintauallis. egra de iurciuran. i. glo. l. penult. j. co. **¶** Mo. in. s. liberali. quod de causa liberali nō potest in ar- bitrum compromitti principaliter. licet ipse de eadem bes- ne possit cognoscere: et pronunciare incidēter: vt legiste ha- bent glo. singularem in l. cum proponas. C. de rebus cred. i. canon. in. c. restitutionis causa. egra de in integr. restitut. vbi vide multa alia. de quibus compromitti non potest. Quibus adde q. etiam compromitti nō potest de questio- ne tutelae. Legtum habes singularem fm intellectu Bart. in l. ius dandi. j. de tut. i. cura. d. a. ab his. Item nec de ques- tione speciali licet compromittere in arbitrum: vt in. c. per- tuas. i. in. c. contingit. egra de arbi. quod intellige vt in ar- bitrum. sed bene vt in arbitratorem: vt singulariter firmat Petr. do. Anto. in suis consilijs. consil. quod incipit. Hanc questionem dubiam reddit. c. contingit. Et facit quod not. Bald. in l. vnica. C. de confel. Item nec compromittitur de causa rerum ecclesie sine auctoritate ordinarij in preiudi- cium ipsius ecclesie: licet bene possit compromitti in preiud- cium ipsius clerici tantum: vt not. glos. egra co. c. perue- nit. Et do. Anto. plene ponit eo. tit. c. cum tempore. Et not. Specu. in tit. de arbit. s. restat. verif. sed nunquid clericus. i. in. s. finitur. verif. nunquid. Item nec compromittitur in re feudali in ipsius domini preiudicium absq. eius consensu: vt not. Specu. in d. s. verif. sed nunquid vasallus. Et ego do casum arguendo de transactioe ad compromissum. in c. j. de controuer. inter vasa. l. alium de benefec. i. in. c. i. va- sallus. si de feu. fuer. controuer. in vbi. feu. **¶** Item nota in s. item si quis. in fin. glo. super verbo. defendat. Ista glossa est in ver. si compromissum. q. cognitio arbitri non potest prorogari: quoniam ipse nullam habet iurisdictionem pro- rogabilem. sed notionem tantum: vt. l. ait pretor. j. de re ius- dica. i. ideo etiam coram eo non haberet locum reconuen- tio: vt est casus in dicto. c. cum dilectus. de arbit. ex quibus resultat decisio an coram eo possit opponi exceptio cōpro- sationis: de quo pulchro dubio vide per Bal. in eo. tit. l. j. et plenius. C. de compensa. l. neq.

Summarium.

1. Compromissum valere vel non valere cuius iudicio terminatur.
2. Ratus suum coram iudice vel arbitro allegas debet esse pa- ratus illud contra aduersarium defendere.
3. Appellationis exclusio doli exceptionem non excludit.

¶ Illud. Negato. qui ante legationem cōpro- miserat petente arbitrum cognoscere. et pronunciare. cogendus est idem arbitrer hoc agere. si lega- tus se defendere velit. Et pendens iudicio vniuersali cor- ram iudice. silere debet iudicium particulare coram arbi- tro. Et inuictandus est arbitrer. qui facta de eo diligenti in- quisitione per pretorem reperiri nequiuit. Et si in plures compromissum sit. hoc acto vt quilibet eorum in solidum sen- tentiam ferre possit. vnus ex arbitris ferre poterit alijs ab- sentibus. Et si causa suspicionis fuerit cōtra arbitrum de- ducta: que quidem non obstante fuerit deducta arbitrer co- gnoscatur sententiam ferat. pars aduersus illam i. pene pe- titioem doli exceptione tenebitur vltra tempus datum si- bi in compromisso. hoc dicit v. s. q. questum. **¶** Nota

absurdū fore in potestate vnus ex ipsis partibus esse. an compromissum valere vel non valere debeat. **¶** Mo. ibi or- dinarie actioni. quod id quod dicitur in l. j. s. cod. compo- missa equiparari iudicijs. debet suppleri. sup. ordinarijs: 2. hoc est in quibus ordo solennis tenetur. **¶** Item. tertio ex eo. q. neq. coram iudice neq. coram arbitro debet quis au- diri de iure suo nisi sit paratus se defendere aduersus intē- tionem aduersarij: sicut nec auditur procurator agens pro domino. nisi eundem defendere velit a petitione aduersa- rij: vt in l. mutus. s. penult. s. de procur. **¶** Mo. in. s. si is fa- ciat. q. iudex coram quo pēdet iudicium vniuersale potest inibere iudici coram quo pendet ipsius vniuersalis pars ne procedat. Ad quod vide. l. h. C. de petitio. here. l. diuus. i. l. si quis libertatem. j. eo. tit. i. l. si post litem. j. de except. **¶** Mo. in. s. cum in plures. q. cum vnicuique arbitrorum pos- testas in solidum data est. potest vnusquisq. ipsorum senten- tiam valido iure proferre. Et ita limitari debet. l. Pedius. alias. si in tres. s. cod. Ad quod vide quod plene not. in. c. causam matrimonij. i. in. c. prudētiam. de off. deleg. **¶** Mo. in. ver. ac si ea. q. ad hoc vt valeat sententia maiors partis arbitrorum necesse est illam cōiunctam vno eodemq. tem- pore pronunciari: quia si separatis temporibus quilibet de per se sententiam diceret. singulorū sententia esset nulla: vt est multum notabilis litera. Ad quod vide. C. de re iudi. in vi. **¶** Mo. in. s. cum quidam. casum in iudicio meo vnicuique pro opinione Innoc. in. c. cum speciali. egra de appella. di- centis se legisse non inuenit quod processus i. sententia fas- cti a iudice post propositam contra eum i. allegatam suspi- cionis causam i. recusationem sunt nulli. quoniam hic est ca- sus singularis q. processus arbitri i. sententia promulgata post recusationem de ipso factam i. suspicionis causam al- legatam non sunt nulli ipso iure. sed ope exceptionis. Ita ergo dicam in iudice: cum arbitria i. iudicia equiparētur: vt in bac. l. i. j. sed illud. Sed miror neq. Innocē. ibi. neq. insinuante. egra de officio delega. neq. Canon. in. c. iud. ex. ibi apostolica. de offic. deleg. in. vi. neq. Bart. in l. quia po- terat. j. ad Trebellia. i. Bar. in l. quoties. si qua predi. pote. i. Lap. in alleg. i. quia inter se contrarij hūc passum tetiges- runt. Et nunq. de isto teg. fecerunt mentionē. vbi punctuas- liter est casus: i. buculus a nemine notatum vidi. **¶** Mo. ex eo. q. licet excludatur appellatio nō tamen excluditur ad- uersus sententiam doli mali exceptio que eiusdem effectus est: cum ita per eam dolo probato rescindatur sententia sicut per appellationem. Unde do. Bald. in l. cum antea. C. eod. dicit per hunc teg. eleganter: quod licet statutum pro- bibeatur a sententia appellatio: nihilominus non intelligi- tur prohibita contra eandem exceptionis oppo. posito q. i. ista eiusdem effectus sit quo ad rescissionē cuius est appels- latio. vt hic est multum notab.

Summarium.

1. Sententia arbitri conditionalis vel dispositiua an sit valida: i. quid de remissiuā. approbatiua i. c.
2. Arbitrer potest a partibus auferre facultatem constituendi procuratorem.

¶ Questum. Arbitrer si pronunciet ad in- dicem eundem: vel in se aut in alium noniter cōpromitten- dum nulliter pronunciat. i. ei impune paretur. Item potest arbitrer compellere partes principales quod litigent per seipsas quādo litigare vellent aut per procuratores: pro- curator de cuius mandato est certum non cogitur cauere ratum habiturum sententiam arbitri. Item arbitrer tem- pus compromissi partibus consentientibus prorogare po- test: eis autem contradicentibus minime. hoc dicit v. s. q. ad l. si duo. j. Item quod non valet sententia dispositiue lata per quam arbitrer mādāt in se noniter compromitti: an autem valeat lata conditionaliter: videlicet condemnno ego arbi- ter vnam ex partibus in centum. nisi in me noniter cōpro- mittant. Sic vt plene i. eleganter per do. Bald. in l. si quis sub conditione. j. de conditio. insitu. **¶** Mo. quod non valet sententia arbitri per quam precipit in alium compromitti. vel coram iudice litigari. **¶** Mo. tertio quod non valet sen- tentia arbitri per quam ipse se remittit ad sententiam per

aliud proferendam. Unde est arg. ad elegantem questionem Specul. an valeat sententia iudicis dicentis, pronuncio ut pronunciant talis. De quo vide ut pulchre per cum in c. de sententia. §. qualiter. vers. quid si iudex. et per Bald. C. de sententia. l. nemo. et per do. Ant. extra de exceptio. cum venerabilis. §. No. quod licet arbitri ex sua mera potestate non possit diffinitionem litigij commissam alteri delegare. potest tamen ex potestate sibi a partibus concessa: quod est multum notabile ad not. in l. more. et l. quia. §. de iurisdic. omnium iudi. §. No. quod non valet sententia arbitri per quam pronunciat sibi adiunctum dari. §. No. in §. si domum. casum singularem. et quod potest arbitri a partibus auferre beneficium constituendi procuratorem: per semet ipsos litigandi. quod est mirabile: maxime eo casu quo ad hoc nihil dictum fuit in compromisso. Quid autem sit in iudice ordinario. Dic ut in not. l. si. C. de procuratorib. et in l. si actor. malit. ff. eodem. Quid autem sit in iudice delegato. Dic ut in teg. not. c. de iudicis. libro. vi. §. No. primam glo. not. in hoc §. si domum. et contumacia procuratoris in non comparere coram arbitro facit ipsum dominum per semetipsum compromittentem incidere in penam compromissi. Unde dum queritur an contumacia procuratoris coram arbitro noceat domino: semper recurrimus ad hanc notabilem glossam. et ad illam adde ad dictam. l. j. §. si procurator. §. si quis ius dicenti non obtemperat. Et procurator: de cuius mandato constat non potest cogi ad satisfaciendum sententiam ratam dominum habiturum. §. No. in §. arbitri. regulam. et nihil. extra compromissum arbitri madare potest. et §. habuisti plures concordantias. Ad idem extra eodem. cum dilecti. Item nota cum l. sequen. regulam. generalem. et arbitri potest prorogare tempus compromissi partibus consentientibus. non autem contradicentibus. §. No. ultimo. in l. diem proferre. §. si plures. nota. glo. de qua tene quod valet sententia arbitri. et per consequens iudicis lata per verbum dubitatum. credo: sicut et valet lata per verbum videtur. quod est mihi simile: ut est textus not. §. eo. q. cum. §. si arbitri.

Summarium.

- 1 Sententia arbitri non presupponit ambarum partium presentiam.
- 2 Arbitri an possit partis contumaciam mulctare.

Sed duo. Compromissum factum per vendendi non prodest vel nocet alteri: nisi sint consocij. Et pena semel commissam amplius non committitur. nisi sit actum quod toties committatur quoties fuerit contumacia. Et pupillus non obligatur ex contractu facto sine tutoris auctoritate. licet fideiussor eius sit. Item feriatis diebus potest arbitri cogi sententiam ferre: nisi alii qui dies sint a lege accepti. Item licet compromissum non transeat generaliter ad heredes. transit tamen ad laudum. Et cum pena ex compromisso petatur. non inspicitur an petentis inter sit. Et cum arbitri aliquid precipit quod pertinet ad sententiam ferendam: non parces in penam incidit: secus si aliquid precipit quod ad naturam cause non pertinet. Item circumducitur arbitri citatio. si ante diem citationis ipse decesserit: consequenter non parces in penam non incidit. hoc dicit usque ad l. cum lege. et l. duo. quod sententia arbitri lata pro vno vel contra vnum ex co-reis credendi vel debendi. ita demum alteri prodest vel nocet. si ambo socij sint. Quid autem sit in sententia iudicis: dic ut plene notat Bart. in l. leg. duobus reis. §. No. secundo quod sententia lata pro vno vel contra vnum de fideiussoribus nocet vel prodest alteri fideiussori: sibi vnum intellectum. qui tamen verus est. Et ideo sibi verum intellectum nota quod sententia arbitri lata in fauorem debitoris principalis vel creditoris vel contra nocet vel prodest fideiussori: quod dicitur in l. post rem. alias. et post rem. §. de transactio. et l. No. et §. semel. penam ex compromisso peti non posse nisi semel. Et posito quod dictum sit toties peti possit quoties contrahitur: nihilominus vigore talis clause non potest peti ultra bis ratione vitande infinitatis. Ad hoc teg. optimus de leg. j. l. fideicommissa. §. si quis decem. Ita hic conclusio.

runt Cy. et Bal. per multa notata. §. No. in l. si pupillus. si de iussore pro pupillo esse obligatum. non pupillum. quod dicitur ut plene not. l. de fideiussoribus. l. ad Arcellum. et l. No. in l. quammis. et licet compromissum non transeat ad heredes. ut §. plures vidisti: nihilominus laudum sit. §. No. in l. cui pena. glo. si singulariter ad limitationem l. cum dominum. §. si compromissum. §. de euictionibus. Licet enim ibi dicat teg. quod quando emptori res euincitur per sententiam arbitri non habeat ipse contra venditorem regressum de euictione. hoc est pro restitutione precij et dupli: nihilominus hoc est verum. nisi inter eos dictum fuerit in quocumque euinceretur regressus de euictione daretur: quia tunc ipse emptor per sententiam arbitri succedens contra venditorem habet regressum: ut in hac glossa. quam multum nota. Item secundo illum. §. limita. nisi sit compromissum in arbitrum ex necessitate statuti iudicis questiones compromitti: quia etiam tunc et emptori posito per sententiam arbitri succumbenti regressus datur: ut notat Bar. C. de iudic. cum specialis. et Bart. in l. j. C. de pericu. et commo. rei vendi. et ultimo illum. §. limita. nisi is in quem emptor compromissum fecit ipsemet qui vendidit: quia tunc si emptor ex sui venditoris sententia succumbit. regressum habebit contra eundem: licet ita simpliciter dicit Specu. in titu. de arbitris. §. potest. vers. sed nunquid in venditore. que omnia multum not. et l. No. in l. non ex omnibus. quod arbitri contumaciam partis ita demum mulctare potest si sibi potestas concessa sit in verum intellectum. De quo dicit ut plene dicit §. si quis ius dicit. l. j. in princip. et l. No. in eadem vers. quo in numero. quod ad mandatum arbitri iubentis nomina testium parti daretur: par iussa non dat ipsa incidit in penam. Et hoc non videtur ex alio. nisi quia dare non tenet. Unde allegant illum tegum pro singulari quod nomina testium in iudicio productorum. pars producens aduersario dare non cogitur. Pro cuius declaratione dicit ut per Guliel. de Linceo. C. de edendo. l. edita. et per Bald. C. eodem titulo. l. si. Specul. plene in titu. de teste. §. qualiter. vers. post hec. Quid autem sit de testibus instrumenti an eorum nomina vna pars alteri cogatur dare. Dic ut not. glo. ordinat. §. de eden. l. j. §. editiones. in fine glo. magne. et l. No. in l. arbitri. ter. calend. et in penam compromissi non inciditur si pars non veniat die deputato ad comparandum. quando etiam arbitri ita precipiens non venit. Et ad hoc habent tegum multum notabilem. Et quo alibi dicitur glo. ordi. simile in c. fina. de dolo et contumacia. quod pars quamquam contumag mulctari non potest posito quod non venerit die sibi ad comparandum a iudice prefiga. quando similiter et ipse inde precipiens non venit. Ad quod est teg. optimus. §. si quis in ius voca. non ierit. l. ex quacumque. circa fi.

Summarium.

- 1 Ad iudicem. et annis non potest eligi arbitri.
- 2 Pena in contrahibus apposta est fin condictionem inferam exigenda.
- 3 Sententie parere non dicitur cuius obedientia non durat seu perstat.
- 4 Compromissum generale non extenditur ad futuras lites.
- 5 Arbitri nemo potest esse in causa propria sed arbitrator: sic.

Eum lege. Ad iudicem. et annis. et arbitri esse non potest maior autem sic: si tamen ipse hoc acceptet aduersus acceptationem restitui poterit. Item non potest arbitri nomine pene inhere ad dari. Et qui non compromissum sit dari debeat sibi vel ecclesie: etiam si sibi hec potestas in compromisso concessa fuerit. Item ubi compromissum in arbitrum est generale. prosecutio vero temporalis vel specialis: non potest a prosequente in iudicio ea que quis prosecutus non est ab arbitro pena peti. nisi malitiose non fuerit requisitus. Et in his que habet causam successivam. non sufficit parere. nisi paritio daret. Item compromissum non extenditur ad futura quanticumque sit generale. Et sententia lata coram pupillo vel furioso non dicitur lata coram presentibus nisi interuenerit tutoris vel curatoris auctoritas. Nec transit compromissum ad heredes. nisi utraq. parte herediti facta fuerit mentio. Et in re sua quis arbitri

arbitrari esse non potest. hoc dicit vñ ad fin. titu. ¶ Mo. in. l. cum lege. t. minorem annis. et arbitrum esse non posse. unde allegamus notabiliter istum textum, quod licet voluntas principis possit dispensare super defectu etatis eius, qui in iudicem vel arbitrum eligitur: vt. l. cum quidam cōsulebat. j. de re iudi. et habetur in. c. cum. c. vij. de offi. deleg. nullo minus partium consensus hoc non potest. Hoc eleganter voluit Immo. licet hunc text. non allegat extra de rescript. c. sciscitatus. Pulchrum est tamē querere, Quid si tempore compromissi minor erat: illo vero pendente maior efficitur: nunquid compromissum reuocalescat? Dic vt. l. elegāter. per Specul. in titu. eod. s. potest. verficu. quid si pendente. ¶ Mo. in secundo responso text. singulariter ad duo. ¶ Primo quod aduersus officij acceptationē potest minor in integram restitu. Scō quod posito q in actu aliquo leg. cōis minor. et annis reputet maior: nihilominus pro illius actus natura non denegabitur sibi in integram restitu. Non est hic casus de questione ista: posito q ipsam late dīspūtauerit glo. ordinari. in. l. vñ. c. si de momen. possessio. et in. l. si egendi. C. de procurat. in. l. ait pretor. j. de minor. et in. c. ex parte. de restitu. spoliato. in. c. si annum. de iudic. in vñ. Ad cuius declarationem vide plene Bal. C. de episcop. et clerici. authen. si captiui. Et Jo. And. in addit. in titu. de in integ. restitu. ¶ Mo. in. l. arbitri. primo quod pena in contractu apponitur: in sifum per partes delata ab eadē egig non potest si aliquis fuerit presens qui sibi nomine pene solutionem receperit. Ita est hic textus singularis, ad cuius declarationem vide pulchre per Bar. in. l. j. de iure sifci. et Bald. in. l. si quis maior. C. de transactionib. et Spec. in titu. eod. s. sequitur. verficu. quid ergo si compromissum. ¶ Mo. secundo q in penis non est locus accrescendi iuri. Dic pars posito q penam sibi promissam petere possit nō tamen petit illam que sifco promissa est, et quam sifcus petere non potest. Ad cuius declarationem vide quod plene dicit. C. quando pet. par. l. vñ. c. Mo. in. l. de rebus. quam Bartol. dicit non esse alibi q hic: in. l. in eandem. s. actio. nes. j. de exceptio. rei iudic. Nota hic duo. Primum quod compromissum generale stante prosecutione generali non refragatur nouit. gratia iudice deducente nō. prosecuta bona tamen prosequi fideicommissa. Nota secundo quod compromissum generale refragatur nouiter prosequi coram iudice omnia prosequi coram arbitro dolo et fraude: cum ita prosequens penam incidit compromissi. ¶ Mo. in. l. inter Castellianum. t. secundum elegātiorem intellectum: quod non dicitur parere sentētie arbitri ille cuius positio seu obedientia non durat: unde inducitur quod in penam compromissi incidit si fundum parti secundum sententiam arbitri dat si postmodum illum auferat. Ad cuius declarationem vide plene Specul. in titu. de arbit. s. sequitur. verficu. sed pone arbitri condemnauit. et Bart. in. l. fideiussoz. s. anemissit. de legatis. j. in. l. numerationibus. j. de solu. et in. l. si cut. s. superuacuum. j. quibus mod. pig. vel hypothe. sol. et Bald. in. l. j. s. dominorū. s. de bis qui sunt sui vel alie. iur. et in. l. Titio centum. in prin. de condi. et demonst. ¶ Mo. in. l. in compromissis. quod potestas arbitrandi non transit in heredem: an autem transeat in successionem arbitri in dignitate dicitur superius et plene in. l. quia. s. de iurisd. omni. iudic. Ad quod adde quod ad hoc not. Bald. in authen. si eum. C. de temp. appel. et in. l. si. C. de contraben. empt. Sed quid si actum sit q potestas arbitrandi in heredem arbitri transeat an valeat conuentio. Dic vt per Specul. in titu. de arbit. s. excipitur. verficu. quid si actum. ¶ Mo. in. l. de bis. q t compromissum generale non extēditur ad futuras lites. Sed pulchrum dubium est an in arbitris expresse de futuris litibus possit fieri compromissum. ¶ Mo. in. l. sed interpellatur. s. arbitri. arbitrum posse eligere nūciū per quē citet. Sed an habeat potestatem citandi per totum territorium subiectum illi loco vbi compromissum est vel solum illum specialem locum vbi compromissum factum est. Dic vt per Specul. in titu. de cita. s. j. verficu. sed nunquid arbitri. Item an habeat potestatem citandi testes. Dic vt no. Spec. in titu. de arbit. s. restat. ver. item arbitri non potest. ¶ Mo. in. c. s. si ab altera. q vt compromissum trāseat in heredem debet fieri specialis mentio ab vtraq. parte. Si autem ab vno tantum nibi est quod agitur. Sed est pulchra dubitatio. an quemadmodum compromissum factum vt in arbitrum expirat morte compromittentium: ita etiam expirat

compromissum factum vt in arbitratorem. De quo dic vt plene not. Bar. in. l. si quis arbitratu. j. de ver. obli. et Spec. in titu. de arbit. s. similiter. verficu. sed nunquid. et per do. Ant. extra eodem. c. si. ¶ Mo. in. l. arbitri. ex compromisso arbitrum non habere potestatem prorogandi nisi sit sibi a partibus expresse data. Sed illud tene menti q quando dant potestatem arbitro prorogandi cōpromissum similiter potest ex illa simplici potestate semel prorogare non plus: ita eleganter dicit Specul. in titu. de arbitris. s. excipitur. ver. sed quid si fuerit actum in compromisso. ¶ Mo. in. l. si de re. duo. Primum quod communiter allegatur, quod nemo sibi ipsi imperare potest. Ad idem. j. de fideicom. libertat. l. Lucius Titius. et quod habetur extra de institu. cap. fina. ¶ Nota secundo quod in re sua arbitrum esse non posse, sed arbitratorem sicut in glo. Ad quod extra de iureiuran. c. Quintanallis. Et pro hac declaratione vide plene Specul. in eodem titulo. s. potest. verficu. item nullus in re sua. Ludo. Roma.

Nante caupo, stabul. 7c. Rubrica.

Summarium.

- Actio in factum cōpetit aduersus nautas, caupones, vel stabularios pro rebus sibi vel a se commissis datis restituendis.
- Hospitari aliquem quis et quo casu teneatur vel cogatur.
- Rem suam custodie tradens illi cui non competit licet in hospitio: non agit ad restitutionem contra cauponem.

It pretor. ¶ Nante, caupo, nes, stabularij actio ne in factum conueniantur, vt ea que eis data sunt ad soluendū restituant: siue data sint ipsi sifcet, siue illis qui per eos impositi sunt. hoc dicit vñ ad fin. ¶ Mo. in. l. magima. in teg. ibi nam est in ipsorum arbitrio. quod nes mo t cogitur aliquem hospitari. quod intellige nisi hospitium tenere ceperit: quia tunc cogitur. Textus est in. l. j. viatorum. et s. furti. et ibi vide Bar. hoc declarātem. ¶ Not. in. s. de egeritioribus. q edictum pretoris propter identitatem rationis extēditur. ¶ Mo. in. s. caupones. q peres grinans dans rem conseruandam ei cuius nō est officium non habet regressum contra dominum ex illius dolo: sed contra eum qui ad hoc prepositus est: et bene nullus habet q not. ad idem. j. de egerci. l. j. s. igitur proposito.

Summarium.

- Immissio rerum in nauim qualitercūq. facta an inducat actionem restitutionis aduersus nautam.
- Res custodie date quando quibus et a quibus veniant iudicialiter repetende.
- Casus fortuitus excusat depositariū a restitutione rei custodie tradite: si sit inuincibilis.

S. Narui. ¶ Parum interest ad huius titu. materiam an aliene sint res in nauim misse an non. Item obligatur nauta ad rerum restitutionem ex simplici earū immissione in nauim, licet aliter nante assignata non sint. Item tenetur nauta non solum de facto nautarū sed etiam de facto viatorū. Item nō solum tenetur de dolo lata et leui, sed etiam leuissima culpa. b. d. vñ ad. s. eodem modo. l. et ita de facto. als. idem ait. ¶ Mo. in. s. recipit. q speciale est in probitate bonum triū. de quibus in rubro, vt ipsi teneant ex sola immissione rerū ad rerum restitutionem aut earum estimationem: casu quo amisse et si expresse non sint eis date et consignate ad guardiam. Est igitur in contrarium in alijs quibuscūq. ius commune. Ande pulchre induco ad tres questiones. Primum, quid si aliquis in dos tui amici aliquam rem imposuerit, nec aliter dixerit, q vt cōseruare habeat: an obligatus ille sit ad custodiam. Et ideo re nibi lata ad eius restitutionem teneatur? Dic de hoc vt per Lyn. et Bal. C. de procurat. l. nullus. et per Jo. And. in addit. in rub. de depo. Et habes textum in. l. ego.

ad fin. j. de iure dot. per quam ista questio determinatur qd non. Secundo quid si scolaris librum ponat in apotheca bidelli simpliciter, nō aliter eidem mandando custodiam an tunc bidellus sit obligatus? Dic de hoc vt elegāter per Dr. Bartol. in l. de furtis. l. si quis vgori. §. apud labeo. nem. Tercio quid si doctore in domo ipsa legente ibidem librum portauerit qui sit perditus: an doctor ipse teneatur? Dic qd non: quia non cogit doctor ad officium custodie, sed lecture. Et est hic casus per locū a speciali. Ita determinat hic Bald. licet non alleget hunc textum. C. ne filius pro pa. autben. habita. ad finem. Ad hoc no. in l. ita de facto. als idem ait. non referre vbi res per notam recepte pereant: dummodo sua culpa perierunt. Sic ergo actio ex hoc edicto non causatur ex perditione in loco, sed ex ipsius naute defectu. C. no. in §. ex hoc edicto. non solere pretorem de remedio providere, vbi per prius ius civile puidit. C. no. in eo. interesse nostra plura. Ad idem. j. de legatis. ij. l. cum filius. §. Marus. instituit. de actio. §. itaq. cum ibi notatis. C. no. ex eodem in quo differant ex hoc edicto locati et depositi. C. no. secundo. scz hos tres. scz hospites non tenentur de casu fortuito, quem humanum ingenium preuidere non potuit: an etiam de maiori violentia, quorum trium debilitas resistere non potuit. Et ad idem vide. l. si ea res. j. de actio. emp. l. item queritur. §. ex circitu. j. loca.

Summarium.

- 1 Nauta, caupo, vel stabularius an et quādo teneatur ex facto suorum familiarium vel seruatorum.
- 2 Furtum an includat damnum inferentem.

§. Eodem modo. Tres persone de quib⁹ in rubrica de num ex hoc edicto tenentur si iure earum artis res custodias assumpserint. Et exceptio filij vel serui accedente patris vel dñi consensu idem obligantur in solidum: si vero sine consensu actione de peculio tātum: et qñ eidem competunt plures actiones, quarum vna est de iure cōi: alia est de iure speciali: electio vnius submouet exercitiū alterius, et be tres persone actione locati pro rerum custodia tenentur licet pro custodia mercedem non accipiant, tenentur etiam pariter sine furtum sine damnum in rebus eis in custodia datis illatū fuerit. hoc dicit vsq. ad l. licet. C. not. in §. eodem modo. qd non tenetur nauta de facto suorum familiarium actione ex hoc edicto, nisi custodiam receperit iuxta qualitatem industrie atq. exercitiū, quam exercet et agitat. Hinc eleganter dicit Bulci. de Luncio in l. nulli. C. quorum apella. non recip. quod dati ad indicandum senatores seu officiales alium non possunt aduersus eum cognoscere de his que ante introitū officij seu in officio ipso introitu officij exercitiū ipse officialis egit: sed solum de his que egit in ipso officio: et quamuis officij respectu, quod est satis singulare. Hinc etiam dicit satis eleganter Bal. in l. fin. C. ad ascedo. quod statutum contractus filij in potestate valeat, nisi sit artifex: tunc ita demum contractus ipse non valebit quando ipse filius artifex contraxerit super eo quod non ad suum officiū pertinet: quia tunc contractus est nullus. Hinc etiam dicit Bartol. j. de public. l. j. §. famis lie. quod. l. si expostam. volens quod officialis teneatur de facto suorum officialium debet intelligi nisi aliquid ipse ad officiū nō pertinens egerit: quia tūc officialis non tenetur. Hinc etiam pulchre dicit hic Bald. in l. ij. C. de consti. pecun. in aliquibus lecturis. quod. l. fina. C. de iurcuran. et similes dicentes artificem accusari debere per alium artificem coram consule aut pretore prior eorum artis debet intelligi vbi lis esset super eo, quod habet artis exercitiū: non autem vbi foret super alio vt hic. C. nota in l. sed et ipsi. §. ultimo. quod is qui hospitatur aut in navi aut in taberna non tenetur pensionem soluere respectu eorum que ibidem ponit ob necessitatem sue persone: ex eo quia pensio seu nautum quod pro sua persona soluitur sunt accessoria ad id quod soluitur ratione pensionis. Ad idem text. notab. j. loca. l. sed et edes. §. mulieres. C. not. in l. nante et caupones. §. quicunq. quod iura de committente furtum loquentia non trabuntur tacite ad dantem damnum, nisi expresse, l. intentione. Unde est argumentum quod si statu

tum diceret quod de rebus subtractis contra furem stetur iuramento furtum passi: non erit ita intelligendum vt de damno contra damnum dantem stetur iuramento damni passi. De quo vide quod plene dixi in l. ij. j. de dam. infec.

Summarium.

- 1 Protestatio quid operetur in materia depositionis vel locationis.

§. Item gratis hospitatus actio. Et si ferus eius cuius opera in navi dominus nautis vitur, damnum mihi inferat, aut furtū in domum nautis actionem hanc habere. Item beneficio presentis edicti non gaudet ille qui recessurus hospitij tabernam seu nauim ingreditur. et de eiusdem hominis delicto sepe queri non debet. Item tenetur exercitor de facto suorum nautarum: siue sint liberi siue serui. dummodo extra nauim damnum, aut furtum intulerunt: nisi fuerit protestatus parte alia consentiente velle se teneri de suorum nautarum facto. hoc dicit vsq. ad §. hec enim actio. C. nota in l. licet. §. in factum. quod beneficio presentis tituli non gaudet repentinus viator. C. nota in §. possimus. id quod semper allegamus quod de eiusdem hominis delicto sepius non queritur. Ad idem extra de accusationib. cap. de his. j. de accusationib. l. senatus. Nota quod sententia absolutoria lata pro vno prodest alteri tertio vbi ambo habent eiusdem defensionis beneficium. C. nota in l. debet. quod in damno extra nauim obuiente nante nō tenentur. quod tamen intellige, nisi prope nauim posito et extra eam illatum foret: vt supra eodem. Et ita. §. idem ait. Unde est argumentum quod posito quod potestas teneatur de facto suorum familiarium: vt. l. si post depositam. C. de assens. non tamen tenet de eo quod extra territorium iudicis non subiectum commiserit. Et ad hoc potest iste textus simpliciter allegari. Et propter hoc nota et tene menti.

§. Item si predigerit. qd protestatio preiudicialis nocet ei in cuius est preiudicium dum tñ eius interueniat consensus: an tamen necesse sit propter consensum eius interuenire in cuius preiudicium sit protestatio. Dic vt plene dixi post Bartol. in l. non solum. §. morte. infra de operis noui iniciatio. Item nota ex eodem in verbo, predigimus, quod protestatio debet actum precedere vnde subsequens nihil releuat. Ad idem infra de reli. l. ac si quis. §. pleriq. et glo. infra de concub. l. in concubinata. Item nota in hoc §. in verbo, predigerit. glo. singular. ad quotidianam questionem, scilicet an per traditionem clauium camere factam per hospitatorē ipsi hospitati libere se a periculo et custodia rerum. Consimilis est questio quotidiana, scilicet an si hospitatus ad rerum suarum tutelam in hospitio missarum propriam et specialem custodiam apposuerit censatur hospitator: exemptus a custodia et periculo. De quo per Bartol. in l. si vt certo. §. si de me. j. commodati. Et in simili glof. notab. in l. penultima. j. usufructus quemadmodum caue. que ponit quotidianam questionem. Quid de eo qui animalia locat ad vecturam: si nā cum ipsis specialiter custodiam miserit an censatur conductor: equi liberatus a custodia et eius periculo.

Summarium.

- 1 Nante an inter se ipsos agant actione edicti, naut. can. po. stabul.
- 2 Privilegium concessum exercentibus vnum actum exten ditur ad exercitium mistum.
- 3 Iniquos ad suaseruitium eligens suspectus est de dolo et culpa.

§. Hec enim actio. Actio ex hoc edicto descendens datur ad duplum. nec competit eo casu quo nante inter se damnum daret nisi quis nauta sit et etiam mercator. Item fortius tenetur exercitor de facto nante si eius fuerit qd si non fuerit. Et actio ex hoc edicto persone cōpetit licet non in

- 1 in heredem hoc dicit. *¶* No. primo dominum non teneri ex damno illato per nautam: sicut inter seipsum. Unde est effectus argumentum: licet. l. si post depositum. C. de assessoribus. velit officiale teneri pro damno illato pro suis familiaribus, hoc procedit nisi quando inter semetipsos delinquant, quoniam tunc non obligantur, quod notatur in ver. sed. l. si quis nauta, sic quod quando duo sunt, quorum unus deest, negat actionem: alius vero concedit, inspicimus qualitates concessam non autem negatam. Unde secundo nota quod quando due sunt qualitates, quarum una nocet, altera prodest, inspicimus proficientem non autem nocentem. De quo ut plene per Bart. ff. de donationibus. l. si vgo. et de ea glo. plene dicit. l. iij. §. ultimo. f. ad Sillaniam. post eundem. Item nota exinde argumentum quod privilegium concessum egercentibus unum actum, intelligitur etiam concessum illis qui mistum illum egercent cum alia, licet ad illud consequendum duo tunc sint necessaria. Primum quod maiorem quantitatem sui patrimonij in negotiationibus concessum illis quoniam si minorem, non gauderet privilegio ipsis artificibus concessio. Ita simpliciter dicit Barto. in l. semper. §. negotiationes. alias, negotiatio. f. de iure immunitatis. Ad quod textus optimus de legat. iij. l. legatis. §. si vnus. et quod habetur. §. de statu hominum. l. queritur. et de legatis. l. Titia testatores. secundum quod artem illam egercat per se non autem per substitutum: ut alias dicit. Pro quo vide Barto. in rubrica. C. de nauticis. lib. ij. Item secundo textus inducit per Canonistas, quod in odio fidei (ut hic est casus) appellatione simplicium venit etiam mista: quoniam appellatione mercatoris vel alterius, qui vebit, venit etiam nauta vel mercator: quod perpetuo commendat memorie: quia habent idem indultum. quod multum nota pro Canonistis contra opinionem doctorum contra decedentium in l. iij. §. de verborum obligatione. Infero etiam tertio quod mistum egercentium duobus artificibus sub privilegio, cuiuslibet ex ipsis concessio venit. Quid tamen si quis hunc mistum artificem voluerit conuenire coram quo ex artificibus seu consiliis harum artium conueniet. Dic inspicendum artem occasione cuius vult conuenire: quia si occasione artis mercatorum coram consule mercatorum: si occasione alterius coram consule istius secundum Bald. C. de consuetudine. pecu. l. ij. pro quo tamen solitas sum allegare notabilem casum. f. de tribus. l. procuratoris. §. si plures. *¶* No. in §. hoc autem. casum notabilem, quod ubi ex culpa mea obligor ob damnum ab alio datum ab obligatione non libero: etiam si damnum dans deceferit. *¶* No. ex eodem, quod culpa ascribitur ei, qui nocentes atque iniquos ad sui facultatem elegerit non aliter personarum qualitates inquirens. Unde semper allegamus malam electionem culpe ascribi. Ad idem. f. de minoribus. l. cum mandato. *¶* Nota in fine eiusdem pulchrum argumentum: venia dignum fore eum qui sibi perpetuo familiares ad dignitatem curialis promouerit, posito quod inmeritos.

De iudicijs. Rubrica.

Summarium.

- 1 *¶* Iudicis prorogatio voluntarijs indicitur non coactis.
2 *¶* Iudex an possit cogere partes ad coram se litigandum: et quid metus in iudicijs operetur et quid error.

Se subijciant. *¶* Iudicis prorogatio ex communi consensu inducitur, voluntario quidem, non coacto ac erroneo. Et efficaciter inducitur prorogatio ex solo litigantium consensu, posito quod ius dicentis consensus interuenerit: coram eodem iure valido litigatur: etiam si prorogationem in se factam ignorauerit, putans ex sua propria iurisdictione posse procedere. Item tempus iurisdictioni iudicis delegati adiectum per partes efficaciter prorogatur, nisi specialiter hoc princeps inhibuerit. hoc dicit vsq. ad §. legatis. l. ij. *¶* No. ex l. i. ibi inter consentientes. quod super consentientes tantum consensus tribuit potestatem. Unde sequitur quod non super alios necessarios ad iudicium, sed super testes et compels

lantur testificari: super tabelliones, ut instrumenta edant: et sic de singulis. Et ita recte intuenti vult glo. ordin. de foro competenti. in. vi. *¶* No. in l. consensisse. nulliter omnia fieri coram iudice qui per errorem aditus est. Ad idem. f. de appellatio. l. i. §. si quis autem. f. de appellat. recipiend. l. ei. §. si quis autem. §. de iurisdictione. omnium iudicum. l. si per errorem. *¶* No. in ver. aut si cum restitisset. quod metus aut compulso illata, ut quis coram certo iudice litiget per ipsum met iudicem, ipsum reddit ipso iure nullum. Quod intelligitur quando compelleretur litigare per iudicem non suum coram eodem: secus si per eum, qui suus iudex verus est, et super eum iurisdictionem habet. Quoniam tunc non est ipso iure nullum: sed metus exceptione rescindi oportet. Glo. est singularis et peregrina hanc literam ita declarans in l. interdum. ff. quod falso tuto. aucto. et illam tene mentem: licet eiusdem sententie fuerit. Et in aliquibus lecturis. Et Sulliel. de Luncio ante eum in l. i. in authen. offeratur. C. de liti. contest. illam tamen glossam non habentes in memoriam. *¶* No. in eadem. l. §. conuenire. ver. deinde si primati. text. singularem decedentem punctualiter dubitationem Anno. et aliorum in c. cum ex officio. extra de prescript. de qua ad plenum dicit in dicta. l. si per errorem. quod valet processus et sententia iudicis, qui procedit ex capite inualido cum puset se ex l. illa posse procedere, et omittit caput illud executioni veritate iuris valido procedere poterat. *¶* Nota in §. si iudex. quod licet prorogari non possit tempus instantie prefigum coram quocunque regulariter litigetur: et notatur. C. de iudic. l. propterandum. nihilominus prorogari potest per delegantem prefigum delegati iudicis. Ad idem extra de officio delegati. c. de causis. et vocatur hoc de tempore ad tempus. De quo dic ut plene dicit. §. de iurisdictione. omnium iudic. l. vltima.

Summarium.

- 1 *¶* Legatus non conuenitur in loco legationis durante legationis officio.
2 *¶* Dietatis vel religionis causa absens non conuenitur in loco peregrinationis.
3 *¶* Iudicio parens vna de causa non cogitur respondere de alia.
4 *¶* Constitutio generaliter cassans quocunque privilegia quas liter sit intelligenda.

§. Legatis. Legatus pro eo quod ante legationem contrahit non cogit officio legationis durante in loco legationis respondere. Item egredientes in iudicio pro vna causa non tenentur respondere pro alia. Et si dubitatur an quis habeat ius declinandi iudicium, an vero non pretoris de hoc est cognitio. Item illi iudices mulcandi habent potestatem quibus publice iudicium est. hoc dicit vsq. ad finem. *¶* Nota in §. legatis. quod licet Roma sit communis patria: ut l. Roma. f. ad municip. quod tamen an hodie procedat. dic ut per do. Anton. in c. vltimo. de foro competenti. nihilominus legati ibidem egredientes conueniri non possunt: et hoc ne continetur legationis egercentium impediri. *¶* Nota in versicu. ei quoque. textum hic notabiliter probantem quod in causa appellationis non habet locum reconuentio, et ad istum allegat Innoc. in c. de mut. petitio. de quo dic ut. f. plene. et in aut. et consequenter. C. de sent. *¶* Item no. in ea. glo. super verbo. venerit. quod pater accedens ad videndum filium alibi manentem studiorum causa, non potest ibidem aliquo modo pro tunc vegari: sic nec consequenter pro repressalijs capi: posito quod alias si ex hac causa venisset iusta esset vegatio seu captio. et ita etiam dicimus de legatis seu oratoribus, et pro repressalijs similiter capi non possint. per l. sanctum. §. de rerum diuisione. l. vltima. f. de lega. Item etiam in peregrinante religionis causa: ut in auth. omnes peregrini. C. de mu. de suc. Item etiam in eo qui in ciuitate per quam transit soluit passagia: quoniam et ibidem de iure pro repressalijs capi non potest: ut simpliciter voluit dominus Bal. in c. qui sint legit. in vltimis seu de consuetudine non feruetur. *¶* No. in ver. nam et diuina. §. sequens. regulam, ad quam semper allegamus, quod vocati ad iudicium pro vna causa, non coguntur ibidem respondere pro

alia. De quo dicitur plene dicitur. s. de in ius vocan. l. i. C. Mo. in ver. omnes autem isti. glo. super ver. compelluntur. for. dinariam: notabilem. q. leg. seu constitutio generaliter cas. sans privilegia quecumq. intelligitur ea solum cassare que extra ius commune conclusa sunt: non autem ea que in cor. pore iuris sunt inclusa. cum qua concordat alia in autb. qua in provincia. C. ubi de crimi. agi oport. licet quidam dicant istam non esse alibi. C. Mo. in ver. sed si agant. q. non potest quis per indirectum suo privilegio defraudari. Et idem extra de privileg. c. quanto. C. Item not. eg. eo. q. ex delicto aduersarii non debet pars quod sibi commodum est amittere. Unde est argumentum, q. si ego contra te non habeo nisi unum testem: tu illi verberas: ad hoc vt occasione ini. mitit inter te et illum ego te possis illum a testimonio repellere, mihi non preiudicatur quo minus cum testem pro. ducere possim: cum ex tuo delicto mihi non debeat iniqua afferri conditio. Et hoc est quod dicit Bart. per hunc text. i. de questionib. l. i. s. cum quis. Bal. in l. sed et si quis. s. i. s. si quis cautio. C. Mo. in s. plane. quod finita causa privile. gii finitum est etiam privilegium. Et idem de leg. ii. l. i. s. t. i. s. s. furas. cum similib. C. Mo. in vers. sed et si dubitetur. q. in potestate iudicis est de exceptione declinatoria seu in. competentie, regulariter cognoscere: a primordio dum opponitur. de quo dicit in l. i. s. si quis in ius voc. non ier. 2. quod ibi plene dicam. C. Mo. in eadem glo. interlinearem super verbo. statuer. q. sufficit de exceptione ipsa incom. petentie cognoscere absq. eo quod ulterius super ea pro. nuncietur: quoniam per processum ad ulteriora videtur tacite pronunciatum super ea: prout. i. plene dicam in dicta l. i. C. Mo. ex eod. quod habens ius reuocandi domum cau. uere debet de iudicio sibi in patria propria. C. Mo. in ead. glo. super ver. sola promissione. quod quidocumq. leg. man. dat cautionem vel promissionem debere prestari: nihilomi. nus non sufficit simpliciter cauere, sed debet cauere cum pe. na. scilicet pena promitti eo casu quo cautum non obserua. retur. quod dicit vt plene dicam in l. i. s. i. s. q. ui. satisd. cog. C. Mo. in ver. in omnibus. regulam ad quam communiter istum allegamus quod impedito agere non currit prescri. ptio: vel si currit, sine effectu currit: quod dicit vt plene nota. tur. s. de officio p. ch. d. l. i. s. i. s. C. de anna. ex cept.

Summarium.

- 1 Exceptionem habens legitimam non censetur etiam coram iudice comparere, litigare.
- 2 Et si an inter patrem et filium sit admittenda.
- 3 Ratione contractus forum sortiri qualiter intelligatur.
- 4 Iudicii instantia annullari dicitur quando ad eum casum deuenit a quo incipere non possit.
- 5 Edictum de iudiciis prohibitorum est: nec cui libet datur iudicandi facultas.

Non videtur. C. Contra eum qui declinatoriam secundum decretum interponi non potest. Et inter patrem et filium lis esse non potest nisi ex castrensi peculio. Item quilibet tenetur comparere coram iudice a quo vocatur suum allegaturus privilegium aut ius sibi competens: secus si non potest esse iudex. Item citatio iurisdictionem perpetuat: et is a lite desistere dicitur, qui liti in totum renunciat: non autem illi qui profes. qui debet. Item illi delegatos habere possunt quibus hoc a legis constitutione vel senatus consulto concessum est. Adul. ti tamen sunt qui iudices esse non possunt. hoc dicit vsq. ad l. in tribus. C. T. Mo. in l. non videtur. q. non censetur latitare is qui potest exceptione legitima se tueri: casu quo coram iudice compareret. C. Mo. in l. lis nulla. regulam t. q. inter patrem et filium lis esse non potest. s. fallentie dantur in teg. 2. glo. quod intellige verum de iure civili. de iure vero cano. nico in omni casu mundi filius de patre apud iudicem pos. test coqueri. Et no. glo. ii. q. ii. in c. queritur. 2. in c. si annu. in glo. pe. de iudic. lib. vi. Sed pulchra est questio an saltem ex iure cesso filius agere possit contra patrem vel contra in tali casu lis inter eos esse possit. In quo recurritur ad not. glo. ordinar. scz ad vnam in l. actiones. j. de actionib. et obligatio. Aliam in l. i. s. pater. s. qui debitor. j. de iure dot.

Aliam in l. i. C. de obl. pat. pre. C. Mo. tamen ubi ex castrensi si peculio filius patrem conuenit, necessaria est venia. Et idem ubi filius contra patrem iudicis officium postulare: vt not. glo. ordin. in l. cogi. s. si pater filie. j. ad Trebellian. C. Mo. in l. si quis ex aliena. q. regulariter vocatus a iudice comparere debet vt suum alleget privilegium seu ius ad qd suam iurisdictionem determinet. Et etenim ipso q. citatio iudicis apprehendit citatum vt iudicis territorio fundata censetur ipsius iudicis iurisditio. Ita dicit simpliciter In. noc. extra de appellatio. c. Romana. libro. vi. Et adde ad l. i. s. si quis in ius voca. Et etiam adde etiam glo. in illa ma. teria. Nota ibi. c. cum in multis. in verbo. quorum. 2. in c. dis. pendia. in verbo. non valere processum. de rescript. lib. vi. Mo. q. sola iudicis citatio inducit iurisdictionis pronuncia. tionem. Et idem extra de foro competentie. c. propofuisti. Mo. quod citatus posito quod post illam alterius fori effi. ciatur iurisdictionem propterea iudicis non euit. De am. bobus dicit vt plene dicit in l. cum quedam puella. s. de iurisditio. omnium iudicium. C. Mo. in l. i. s. quis in legatione. quod r. ratione contractus quis forum sortiat: vt in l. be. res absens. cum similib. j. de iud. 2. l. i. s. j. legatio. s. eodem. 2. in l. cum qui. s. i. s. de consit. pecu. 2. in c. licet. 2. in cap. Ro. mana. s. contrabentes. de foro competentie. in antiquis. 2. in vi. nihilominus ratione confirmationis contractus non in. ducitur sortitio fori hic. Et perpetuo tene menti hunc text. quia nescio alibi. C. Mo. in l. desistisse. ver. plane. casum so. lennem. q. si quis bona fide liti a principio instituit: post. modum cõsisto de non suo iure, a lite desistat renunciado: condemnationem expensarum et calumnie euitat. Ignoscen. dum est enim ei, cum in principio iustam forte causam has. buerit litigandi, ignorans forte aduersarii iura. C. Mo. in l. i. s. me. t. solui atq. annullari instantiam iudicii: quando ad eum casum deuenit a quo incipere non possit. Quod tamen declaratur vt no. s. eo. l. i. s. quis postea. Intellege enim q. solui. tur quo ad ipsas partes. Et hic est casus notabilis: no. au. tem in preiudicio iudicis: vt in o. l. i. s. quis postea. s. eod. C. Mo. in l. cum p. tor. edictum t. de iud. esse prohibitoriu. Et consequenter vnusquisq. qui non prohibetur iudex esse, intelligitur permissus. C. Mo. in s. non autem omnes. q. quis. dam prohibent esse iudices respectu nature: quidam vero respectu accidētis. Cum vero respectu nature quis iudex esse impeditur, etiam si pars exceptionem defectus non op. ponat, nullum est iudicium: secus autem in scdo casu: q. pars. te etiam opponere iudicium validum est. Inno. in cap. sciscitatus. de rescriptis.

Summarium.

- 1 Actoris vice fungi dicitur qui prius ad iudicium vocat: hoc in duplicibus iudiciis.
- 2 Differentia est inter sententiam ferre ex imperitia: et ferre ex fraude siue dolo.
- 3 Iudex male iudicando an faciat litem suam: et quid de ar. bitro et arbitratore et de iniquo exegatore et similibus inique acta iudicialia exegentibus.
- 4 Actio contra iudicem ratione sui iudicii orta an transeat in heredem.
- 5 Actio ex parte iudicis an inducat facultatem mutandi iudicium.

In tribus. C. Ille vtroq. ad causam per prius ad iudicium vocant: sed cum amboro. cant eodem tempore, forte dirimendum est quis actor: vel reus censeretur debeat. Et filius familias iudex si liti suam fecerit, teneat quatenus est in peculio, qd locum habet quando per imprudētiā iniuste iudicauit. Sin autē dolo ad veram liti estimationem soluendam cogitur. Et cū iudex vni ex litigantibus succedit, ille vt suspectus recusatur et alius ad cognitionem assumitur. Et ubi impedimentum iudicis de causa cognoscere debentis longo tēpore est duraturum, iuri dicēdo iudex alius postulat. Et filius ab. sente patre tunc causam agitare potest cum pater aliu suo nomine procuratorem ad agendum non immiserit: vel cum patris longeva expectatio preiudicium aliquod generare possit. b. d. vsq. ad l. heres. C. T. Mo. in l. in tribus. quod in duplicibus

buscung. canis: an vero requiratur specialis in quolibet.
Secundo an monachus vel canonicus regulariter absen-
te abbate sine eiusdem consensu possit iudicium confitue-
re. Ad dicta supra in. l. i. in f. familias. a. de quod in doctore
vel advocato inique consulente clientulo seu alteri: an te-
neatur &c. Dic per Speculatorem in titulo de re qui confi-
s. i. verficulo, consiliarii. & per glossam ordinariam in cap. i.
de consess. lib. vi. c. Dy. an cap. nullus & consilio. de re-
gulis iuris. eodem libro. c. Bartol. in l. i. in fine. infra man-
dati. Et tertium habes notabilem, quod inique consulens
ad interesse tenetur si dolo consulerit. l. idemq. s. si quis ea.
infra mandati.

- 1 **E**des sequitur forum defuncti: an eodem gaudeat privilegio.
- 2 **U**gabundus quis dicatur: et ubi debeat conveniri vel citari.

Meres absens. **M**eres sequitur forum defensum. Et tunc ipse gaudet privilegio. Et ratione contractus vel quasi contractus tam per se quam per procuratorem celebratus sortitur quis in loco eorumdem forum posito quod ibidem habeat domicilium: nisi quis viator: vel statim recessurus contraxerit. Item in loco determinato solentis forum quis sortitur ratione etiam delicti. hoc dicit vsq. ad Lommenn. ¶ Not. in princip. l. quod privilegiatus succedens non privilegiato non videtur privilegio proprio, sed habet vii priuato iure defuncti. quod declarant plenissime Lxx. et alij post eum. C. de sacrosanct. ecclesie. autem. quas actiones. ¶ Ho. in c. in princip. glo. ordina. in verbo, excusatur. quod leg. generaliter cassans privilegia proprio iure competentia intelligitur ea cassare, que competunt ipsi persone vel singulariter considerate, non autem illa, que eidem competent considerate vt vni de privilegiata vniuersitate. Ad hoc illam glo. bene mementi. ¶ Nota in versic. si quis tutelam. quod quis in loco contractus sortitur forum: et si ibi domicilium non habeat aut nihil. Ad idem extra de re. compes. lib. vi. Et vt plene dicit in l. i. si quis in voca. non ierit. §. Item not. glo. ordina. in verbo, debuit. que disputat an de re cuius in delictis sit locus remissionis de delinquente ad locum delicti vt ibidem puniatur. De quo dicit vt plene notatur hic in l. si quis. et in l. i. in autem. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet. in l. si cui. §. fina. infra de accusationib. Ad istam remissionis materiam vide quod pulchre notat Bartol. in l. finali. §. infra de pulc. et glof. ordinar. in clement. pastoralis. in verbo, de maiore. de re iudic. Item nota quod ratione contractus perdit quis privilegium fori. Et adde quod etiam privilegium exemptionis: vt est casus in l. i. infra de privileg. lib. vi. et in cap. dilecti. extra de foro competen. ¶ Item no. in §. apud A. de beonem. quod non solum sortitur quis forum in loco contractus sibi per se contraxerit, sed etiam per procuratorem. quod est multum notabile. Et ad hoc questionem induco an mandans Rome committit delictum Florentie: forum sortitur ratione delicti Florentie. Et videtur quod sic per casum hic arguendo de mandato contrahendi ad mandatum delinquendi quod est validum, per Lommenn. infra eodem. Dic tamen de hoc vt plene per Bartol. infra de fideiussorib. l. si vt proponitur. et in l. si amicus. infra de adulteris. Et hoc Bald. in aliquibus lecturis in l. si pupilli. §. item queritur. §. de negot. gestis. Et recte adduci potest glof. ordinar. in cle. i. vt lite pendet. C. no. in §. illud sciendum. quod si quis sortitur forum vbi solutionem destinatur: posito quod alibi eandem ipsius contractus formam celebrauerit et eo quia ibi cotragisse videtur vbi solutio destinata est. §. de act. oblig. l. contragisse. §. de solu. l. quero. §. de bo. autb. iud. post. l. iij. Intellige tamen quod si ibi contractus celebratus intelligitur vbi solutio destinatur: vere autem in eo loco vbi eius forma est obseruata. Leu. qui §. Zuliam. Et ista deduco ad pulchram quest. Pone tu enim et forma statuti solui debere gabellam de contractu: an tunc ibi solui. vbi contractus est celebratus. an vero vbi solutio est destinata. an vero vbi obiq. Hoc vide per Bal. in l. j. C. de cotrab. emp.

Ludo. Roma. in primam. ff. veter. part.

2 in. l. multum inter est. C. si quis alteri vel sibi. 2 in. l. i. C. ubi conue. qui certo loco da. promi. 2 Bart. in l. i. vulgari. l. cum 2 ctos populos. ¶ Ultimo no. glo. solemnem in l. i. in ver. debet. ad duo. Primum quis dicatur vagabundus. Secundum ubi debeat conueniri. Tertium adde ubi debeat citari. De primo die vt plene digi post Bart. in l. i. §. p. r. tor. ait. §. de damno infect. De secundo die vt digi. §. de in ius voc. l. sed si hoc. §. sed si per penam. De tertio vt plene not. Immo. extra de eo qui mitti. in poss. c. si aduersarius.

Summarium.

- 1 Debitor debitorum confitens non cogitur litigare.
- 2 Dilationem ad soluendum habes a lege. nihilominus cogitur satisfacere.
- 3 Ins pendente iudicio agenti superueniens cuius effectus esse dicatur.
- 4 Contractus ratione cuius quis forum sortitur. an eo redat contrahentem subditum iudicis cuius forum sortitur.

Quoniam ¶ Quoad sortiri forum par delicta. Et debitor qui conuentus confitetur se debere id ad qd agit sine ulteriori processu eide ad soluendum terminus ille statuitur. qui condemnatus statuitur. Et certo loco agens ibidem conueniri potest priuilegio suo non obstante. Et ius superueniens actori post litis contestationem eidem non prodest. vt ex eodem processu condemnatoria sequatur sententia: sed nouo iudicio opus est. Et in eos quos legatos dicimus: vel princeps euocauerit. Rome actio intentari non potest. nisi ex cōtra etu 2 delicto ibidem celebratis. Et si quis legatus in eo loco. in quo legationis officio fungitur. hereditatem aduerit. eius preceptum ibidem conueniri non potest: licet contra eandem bonorum possessio ex primo decreto decerni possit. si satisfationem de soluendis legatis siue fideicommissis nō presterit. hoc dicit vsq. ad l. sed 2 si restitatur. ¶ No. in l. si debitor. fm vnum intellectum. ¶ quod debitor qui si bi oblato libello quod petitur constitatur. vterius ad litis gaudium non cogitur. Ad idem. §. titu. indi. solui. Leg. indicatum. §. de procura. l. si reus paratus. Quinimo 2 si post litem. aggregi creditor vellet: inde ei actionem licito iure denegat. ¶ No. ex ea. quod si cum pars mihi copiam libelli acceperit ego non accepto process. inde in me facit processum de soluendo. Secus autem si oblato 2 oblatione acceptata constiterit me quod petitur debere: quia tunc solē in ordine iudiciario procedatur. Et sententia diffinitiva ferenda. Non autem preceptum de soluendo statim potest fieri. Ita primo notabiliter limito. l. istam allegans auctoritatem communem glo. Et primo Lanon. in c. dudum ecclesia Rothomagen. extra de elect. 2 in. c. ex parte in Chri. flo. extra de verb. signific. 2. §. q. i. c. nos in quēq. Secundo iuris ciuilibis glo. in l. p. inde. la. §. ad leg. Alquil. 2 in. l. i. C. de lit. contesta. 2 in authen. de exbiben. reis. §. suscepto. Ad quorum intellectum vide quod not. Joan. And. in addi. in tit. de lit. contesta. §. nunc dicamus. verū. quid si reus. Et do. Anto. magime cum alijs Lanon. in co. titu. c. i. ¶ No. istam limito non habere locum in legato: quia ipse etiam confessus ante oblationem libelli effectualiter factam non habet preceptum de soluendo facere: cum oporteat suam iurisdictionem per prius lite contestata fundari. Idic est tēg. singularis in dicta. l. si reus paratus. in verbo. p. res. a fens su contrarior: quem ponderat Bald. in l. consentaneum. C. quomo. 2 quan. aud. Hinc sumpto argumento ab eo quod dicitur de legato. Bald. notabiliter in l. eos. C. de excep. rei iudica. digi istam. Etiam locum non habere in arbitro. qd multum tene mēti. ¶ No. tertio in verbo. paratum. iuncto verbo ibi. modicum ante tempus 2c. quod posito q quis dicat se paratum soluere: nihilominus non intelligitur renunciare dilationi sibi a lege ad soluendum concessa. quod notandum est summe. ¶ Not. in verbo. competentī caute 2 la. c. duo. ¶ Primum quod habens dilationem a lege sibi ad soluendum concessam satisfacere compellitur de soluendo ad adueniente die. De quo die vt plene. C. de precib. impe. offerend. l. vniuersa. 2 quod plene dicitur in l. inter omnes. qui satisfada. cog. 2 in. l. i. §. in l. in omnibus. §. eodem. Secus

do no. glo. singularem in verbo. competentī cautela. quod quis prestare intelligitur. quod promittit facere: si cum fide iussore vel pignore satisfidet. Et glo. ista reputat cautelam singularem. 2 non esse alibi. Et adde ad dictam. l. i. §. quifalsidare cogit. ¶ Nota vltimo quod tempus indicatis datum conceditur etiam 2 concessis. Ad cuius declarationem vide. l. certum. in §. de confes. An autem sit verum de confesso coram arbitratore in quem tanquam confessum arbitratore preceptum de soluendo facit. Dominus Bal. in dicta. l. eos. digi quod non in arbitramentum magis sit contractus 2 sententia. Unde habet tunc terminum qui datur ad soluendum promittentibus per contractum soluere termino non adiecto. Quis autem sit ille terminus 2 quantus: die vt l. promisso. Stich. §. i. §. de constit. pecu. l. quod dicimus. §. de solu. 2 l. cum qui calendis. §. quoties. de verb. obli. ¶ Alterius an preceptum. quod est concessum de soluendo. requirat scripturam tanquam diffinitiva sententia. vel non. 2 videtur propter omisam scripturam tanq sententia interlocutoria: die vt in cap. quoniam contra. in in glossa extra de probationib. 2 cap. fin. de re iudica. in. vi. do. de Rota in decisione. 2 230. tēuerūt scripturam non requirere ratione. ibi vide. Et ad huius. l. declarationem vide in deci. 207. 231. 2 273. Item an hoc preceptum possit fieri die feriata. Jacob. de E. re. solus conclusit regulariter quod sic. La procedente. C. de dilationib. quia non requirit causę cognitionem. quod tene menti. Ultimo vide Barto. in l. i. §. non fatetur. §. de confes. 2 plene notatur in l. vni ca. C. eodem titu. 2 do. Bald. in l. eos. C. de excep. rei iudica. 2. C. de iuris 2 facti ignoran. l. error. Item an hoc preceptum de soluendo sit sententia interlocutoria. diffinitiva. vel tertia species: die vt per glossam ordin. in l. sancimus. C. de administratio. tuto. Item an ex ea oriatur actio. Die quod sic vt not. glo. ordin. C. de bonis que lib. l. cum non solum. §. necessitatem. Et adde quod licet ista. l. quo ad statutionem termini non habet locum in precepto arbitratore vt inde: nihilominus habet locum in precepto arbitri: posito quod male diceret Bart. vt supra retuli concludens hanc. l. in prima particula in arbitro locum nō habere. Et etus est notabilis in l. si cum dies. §. inter quartum. iuncta glo. §. de arbi. ¶ No. in l. non potest videri. id quod committer allegatur. scilicet quod ea que de nouo emergunt nouo indiget auxilio. Facit ad idem extra de iuramen. cas. lum. c. certum. §. de interrogato. actio. l. de etate. §. ex causa. ¶ No. secundo quod ius superueniens actori pēdente iudicio. illud idem a principio inualidū. non conualidat. imo opus est nouo processu sententia ferri: cuius dicti longa est examinatio. Et idic de illo vide vt plene notant Lanon. in c. abbate sane. de re iudic. lib. vi. 2 egisse hic 2 in l. si rem. §. vltimo. §. de pig. actio. 2 in l. si mandauero. la. picola. §. man. Et per Bar. in l. in eadem. §. actiones. §. de excep. rei indi. Annum tamen scias. q licet multi sunt casus in quibus ius superueniens actori pēdente iudicio coram iudice ordinario reconualidat iudiciū adeo vt ex eodem sequi possit sententia valida. non autem illo casu reconualidat corā iudice delegato. Ita scripsit Bal. in l. prescriptione. C. si cōtra ius vel vtili. publ. allegans ad hoc. c. viti. extra de rescript. Et si dicas. hoc est contra casum. d. c. abbate sane. loquentem in delegato. Respondeo quod Bal. intellegit de delegato ab inferiori a principe: prout loquitur dictum. c. quia tunc ita est in eo prout in ordinario: cum sit potentior eodem in causa sibi commissa: vt in c. sane. extra de officio delega. Annum etiam dico quod ius superueniens coram arbitro reconualidat iudiciū coram eo a principio inualidum vt ex eodē sententia ferri possit. Casum habes solemnem. §. de arbit. l. de bis. Quid autem e contra scilicet si a principio litis ius validum consistebat in actore: licet autem pendente illud in eodem defecerit an sententia condemnatoria sequi possit? Die vt plene notat Lyn. et Bald. C. de aliena. iudic. l. vni ca. et infra de rei vendicatione. l. si post acceptum. vbi est textus notabilis in l. non alius. quod ratione contractus seu delicti quis forum sortitur eo in loco in quo non alias fortiretur. de quo die vt in l. beres absens. et in l. omnem. supra eodem. Duo adde ad ibi dicta. ¶ Primum quod qui alias non est subditus. certo loco forum sortitur ratione contractus vel delicti: nihilominus statim mentio nem faciens de subditis iudicis. huiusmodi forum sortitos ratione contractus vel delicti non comprehenderet. l. i. do.

Glossa est que alibi non est q̄ in clemētia. in verbo, sub ditorum. de foro competē. quam tene menti. Secundo. no. gloss. ibi in verbo. debeat. que querit de scolar. an forum fortiat in loco studij. Cui adde questionem an ibi con- trahat domicilium. dic vt plene not. text. in l. i. C. de incol. libro. g. Ad cuius declarationem vide Bartol. referentem do. Spec. in l. leg. Comelia. j. de iniurijs. Nota in eodem ibi cum ex presenti pos. ac. quod rei vendicatio que compe- tit ad diem restitui continuo renascitur vel contumacem habet natiuitatem: quia semper ex presenti possessione cō- petit. Unde inducitur ad questionem an cum video viato- rem transeuntem cum mobili re mea ibidem cum cōueni- re possim quasi ratione rei cuius possessionem ibidem pro presenti habet forum in loco fortiat. Dic vt plene notat glossa et doctores. C. vbi in rem actio. l. vltima. Nota in l. de eo. inacta. l. sequenti. quod si licet quis non patitur pro- cessum ordinari: nihilominus etiā inuitus patitur pro- cessum per quem immisio in possessionem ex primo decre- to venit concedenda.

Summarium.

1. Heres et fideicommissarius in quibus equiparentur.
2. Beneficium personale non transit in successorem.
3. Iudicium ibi finem accipit vbi ceptum est limitatur mul- tis casibus.

Sed si restituatur. Per factam restitutionem hereditatis non perdit legatus fori privilegium, quod quidem cum sit persona- le in habentem ab eo causam non transferitur. Et si quis nō cogitur iudicium pati, nec etiam cogi ad iurandum pote- rit. Et ratione desiderate celeritatis vel imminentis neces- sitatis aut periculi quis conueniens fori privilegio vti non potest. Et iam natus ventre existente plene non nisi pro quarta parte hereditatem petere potest. Et qui prior iu- dicem adiuit prior etiam esse debet in act. cause successe celebrandum. Ibi autem iudicium finem accipit vbi initiū assumpsit. Et instantia per defunctum inchoata in plures trāsit heredes pro hereditarijs portionibus: quamobrem vnus ex his alio inuito actionem integram seu in solidum prosequi non potest. Et tempora prefiga iudici et proceden- ti intelliguntur repetita in alio in eius locum subrogato: nec per petitionem copie libelli videtur quis in iudicem alias non suum consensisse. Et heres ibi prosequi debet in- stantiam per defunctum inchoatam. vbi defunctus ipse in- cepit. hoc dicit vsq̄ ad. l. non quemadmodum. Nota in l. sed et si restituatur. ibi perinde autem habendum ac. he- res et fideicommissarius equiparari: nec mirum quia ipse heredis vicem tenet. j. quod cum eo. l. si filius. C. de in- vers. si legatus. j. personale beneficium in successorem non transire. de quo dic vt plene in l. quia personale. j. soluto ma- trimonio. c. in regu. iur. beneficium. alias, privilegium. lib. vi. in verbo. adierit. glo. secundum omnes singularem quod de imploante iudicis officium potest fieri reconuentio: est tamen falsum: quia contra casum. l. s. vltimo. s. de var. et ex- traordin. cog. Ad cuius tamen declarationem vide gloss. in clemen. sepe. in verbo. voluerit. de verborum significatio. et quod plene notatur in authen. et consequēter. C. de senten. et in. c. de mut. petito. Nota in. s. ex quibus. quod prohibi- tio vnus excludit prohibitionē alterius sibi similis. Nota in. s. edunt. quod privilegium concessum excluditur vbi ces- leritas suadet vel necessitas vget: vnde ex iusta causa au- fertur privilegium. extra de deci. c. suggestum. regulariter tamen firmum et perpetuum remanere debet: vt in regula iuris. decet. lib. vi. Nota ex eodem in vers. et si dies. duo. Primum q̄ quod iudicium nō obstante suo privilegio occasi- one imminentis periculi agere cogitur intantum subire tenetur in quantum periculum illud euitatur: et non plus. Secūdo q̄ iudicium ratione imminentis periculi inceptū apud vnum apud quem regulariter incipit nō debet finem accipere potest apud iudicem alium. Nota in. s. si pater. quod apud rerum naturam omnia certa sunt: licet apud hominem incerta. Nota secundo iam natum nō nisi pro quarta parte hereditatem adire, ventre vetate. Ad cuius

tamen declarationem plene vide. Lantiqui. cum ibi plene notatis. si pars hereditatis petat. l. si pater. infra de solutio. l. cum quidam. s. quid dicitur. vsq̄ ad finem. et l. ventre. j. de acquirenda heredita. Nota in l. qui prior. quod in iudi- cijs prior: inchoatione potior est in processu. quam regulā declarat in cap. cum dilectus. extra de ordi. cog. Secundo not. glo. ordinar. in ista. l. libi. dum dicit quod vna charta ac. quod in vna eademq̄ charta plures diuersę sententie scribi possunt: sicut et in eadem plures diuersę contractus: vt in l. eo quod a multis. C. si certum petat. Nota in l. vbi ceptum. regulam. quod vbi ceptum est iudicium. ibi finem accipit. Hanc tamē limita nisi litigator: apud eum iudicem apud quem iudicium assumptum est cōtumax existat: quia tunc coram alio iudice trahi poterit: et opponit presentis. l. exceptionem. Ita dicit solennis Bartol. j. de sepulch. viol. l. sepulchrum. quod tamen discute vt plene ponit Angel. et ibi dicit post eum in l. quāuis. j. de damno infec. Et ad idem vide quod notat Ly. C. de iudicijs. l. nulli. Secundo limita nisi apud primum inceptum fuerit iudicium ratione immi- nentis necessitatis seu periculi: quia tunc apud alium finem accipere potest. vt est casus. s. eodem. l. sed et si restituatur. s. edium. Tertio limita nisi iudex apud quem inchoatum est se absentem fecerit: aut infirmus sit: quia tunc apud aliū collegam vel subrogatum finem accipere potest. Casus est in l. si longius. supra de officio consuli. l. j. de officio delega. c. cum plures. libro. vi. Quarto nisi is qui apud quem est in- choatum testificari debeat in ipsa causa in qua apud eum non est assumptum iudicium: quia tunc ipse ab officio iu- dicandi remouetur ad alio subrogato: vt est casus in cap. dilecto. extra de testi. Quinto fallit in causa heredis. in qua quidem iudicium est apud inquisitorem heretice prantia- tis inchoatum vel apud episcopum vel apud alios: quia tunc accipere debet coniunctum apud quem terminabitur non autem solum apud illum apud quem est inchoatum. Casus est pro hoc de heretice. libro. vi. et in clementina. j. eo- dem titulo. Ultimo limita secundum do. Bald. in. c. j. s. ad hoc. de pa. iuramen. firman. in vltibus secudo. Nota in l. si iudex. quod tempora ad cognitionem atq̄ terminationem prefiga vni iudici intelliguntur tacite repetita in subroga- to sibi. quod declara secundum quod plene notat litera in l. properandum. s. finem. in medio. C. de iudic. Nota in l. non videtur. quod non inducitur consensus iurisdic- tionis prorogatus in iudicem ex sola petitione oblati libel- li. et l. ista in hoc non est alibi de iure: sed similem habet in authen. offeratur. C. de lit. contesta.

Summarium.

1. Iudicium conditionaliter institui non potest sicut nec compromissum: nec super futuris, et quid de particulari- bus iudicijs.
2. Questione possessionis et proprietatis orta prius de posses- sione q̄ proprietate cognoscitur.
3. Res legata vbi quando et qualiter sit soluenda.
4. Iurisdicito potest absenti et ignorantia acquiri.

Non quemadmodum.

Non quemadmodum. Quamuis obligatio possit esse in pendenti: et fideiusso: obligationi future accedere: tū non ita potest esse iudicium. Et dilatio ex iusta causa petita cō- cedi debet: et consequenter suspendi iudicium. Et ratio- ne quasi cōtractus alibi celebrati perdit quis privilegium fori. Item concurrente possessorio et petitorio prius termi- nanda est questio possessionis quam proprietatis: et quod legatur ibi peti debet vbi bec leg. mandat. Item iurisdicito ignorantia acquiritur. sed eius exercitium scienti: et ratio- ne contractus perdit quis privilegium. hoc dicit vsq̄ ad l. non quicquid. Nota primo in l. non quemadmodum. iudicium et non posse conditionaliter institui. sicut nec compromissum: vt supra de receptis arbitris. l. litigatores. s. finali. Nota secundo iudicium institui non posse super bis que futura sunt. Et ratio est quia tractus futuri tēpo- ris non spectat ad iudicem. j. de vsur. l. j. An autem et quādo iudicium assumi possit super futuro debito: et inde sus- per eodem sententiā ferre. magna materia est. Et ideo dic

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

et plene not. Jo. Andr. in c. Romana. §. caueat. de senten. excomm. in vi. Glof. et alij extra de sepul. in nostra. Ple- ne glo. §. pro socio. l. arbit. et plene per Bar. in l. vbi autem non apparet. §. qui sortem. §. de verbo. oblig. et per eundem in l. i. C. de sen. que sine certa quanti. et per do. Ang. in l. i. C. de iudic. in repetitio. sua. et reg. optimus in l. i. C. de fideiuf. Dec autem procedunt. quando totum iudicium in futuro fundatur vel conditionaliter suspenditur. Quid autem in particularibus eiusdem puta citatione et an illa possit con- ditionaliter fieri: Dic vt not. glo. ordin. in C. si mancip. ita fuerit alien. l. ea quidem. et in l. de pupillo. §. meminisse. §. de noui operis nunciatio. Item quid in sententia. an illa possit sub conditione ferri: Dic vt in l. i. §. biduum. §. quan. ap- pel. fit. Et plene notatur per glo. et alios in l. cum indeg. C. de senten. l. a diuo Pio. §. in venditione. §. de re iudic. An autem possit sententia ferri sub modo. habes textum not. C. de senten. l. cum eorum. ¶ Mo. in l. interdum. quod iuste dilationem petenti illa est concedenda. quod dic vt. §. ple- ne de fer. l. oratione. §. eodem. l. nonnunq. ¶ Mo. ex. e. casum singularem ad declarationem. l. cum sequen. et ibi dictis §. de in ius vocan. quod sicut mors coniunctorum superue- niens impedit iudicium inchoarita et pēdente iudicio ac- cidens ad petitionem litigantis illud idem ad aliquam tē- poris dilationem suspendit. quod nota et tene mēti. ¶ Mo. in l. si de vi. et ita semper allegamus. quod prius est cogno- scendum de questione possessionis q̄ dominij seu proprie- tatis. Et de huius plena materia dic vt per Bartol. Et ibi digi post eum in l. naturaliter. §. nihil commune. de acquir. possessio. Et per Ly. et alios in l. incerti. C. de iurisd. l. i. or- dinarij. C. de rei vendicatio. ¶ Mo. in l. quod legatur. reg. magistralem vbi res legata solui debeat atq; peti. et sic po- nentem an legatarius ad heredem ire debeat an vero her- res ad legatarium. vnde illam adde ad plene dicta in l. de die. ad finem. §. qui satisfacta. cogant. Ad illam etiam vide glo. notabilem. C. de solutionib. l. yfuras. et quod notat Bart. de legatis. §. l. nemo potest. ¶ Item nota in eadem glo. ordin. quod legatarius de iure iusto. non solum de iure. C. per. l. i. C. commu. delega. habebat tacite obligata bona omnia hereditaria pro satisfaciendo sibi legato: licet ad istam sit alia contraria in l. is cui. §. postquam. §. vt in possessio. lega. Sed pro ista do casum notabilem. vbi est textus. quod de ius- re. §. legatarius habet tacite obligatam hereditatem. in l. creditoribus. §. de separ. ¶ Mo. in l. cum furiosus. quod has- bens dilaia interna illa indeg esse potest. ¶ Mo. tamē hic glo. secundum omnes singularem quod esse non potest ar- biter. falsum tamen. per. l. i. §. de arbitr. cum similib. ¶ Mo. in l. §. ibi neq; enim. in adficiendo. quod et iurisditio absentia atq; ignorantia acquiri potest. supple habitu et potētia. Ex- critio enim ab ea tantum dicit quis se esse iudicem. Cas- sus est extra de appellationib. c. super eo. et plene digi post Bar. in l. absentia. §. de dona.

Summarium.

- 1 Iudex non cogitur ad id quod leg eius commisit ar- bitrio.
- 2 Iudex omittens solēia iudicialia presumitur dolosus: su- militur et notarius.
- 3 Debitor: conditionalis potest cogi ad satisfaciendum de sol- uendo conditione adueniente.
- 4 Obligatio ad interesse succedens vel surrogata in locum facti vel alterius succedens non sortitur naturam eiusdē quo ad forum.
- 5 Exceptio nullitatis iudicij iudiciū nullum reddit: et quan- documq; opponi potest.

Non quicquid. Non cogitur indeg ea facere. q̄ leg eius committit arbitrio. Et ratione de- biti conditionalis vel in diem descendens ex contractu bone fidei potest cogi ad interponendam cautionem. Et obligatio ad interesse que descendit ab obli- gatione facti potest deduci ad iudicium vbi cumq; et si iudi- cium contra plures est inchoatum potest respectu vnius terminari: et respectu alterius differri. Et in quacumq; par-

te iudicij detegitur quem esse procuratorem eius qui in iu- dicio esse non potest: et iudicium totaliter est nullum et sen- tentia lata per iudicem alterius. Item furor: superueniens nō inducit iurisdictionis sublationem. sed bene iudicis per- sonalem adiunctionem. Et de bonestate est. vt is indeg non detur in delegatum. quem pars altera postulauit: nisi ad verecundiam petiti iudicis respectus habeatur. Magis stratus autem durante officio nec agere nec cōueniri pos- sunt. hoc dicit vsq; ad l. venditor. ¶ Mo. in l. nō quicquid. non cogi iudicē ad partis petitionem agere quod leg eius non tribuit potestati: et licet indeg post conclusum in causa possit partes interrogare pro rei veritate ex officio pro- pio: non tamen cogitur ad partis postulationem: vt notat glo. in c. cum Joannes. extra de fide instrum. et in clemē. sepe. in ver. interrogabit. de ver. signific. Item licet post tes- tium publicationem possit illos repetere. vt dictum sum declarant. aut rationem scientie ad dicta edant: vt est casus extra de testib. c. cum clamor. non tamen ad hoc cogēt par- te petente: vt not. glo. in auth. de testib. §. illud. et Innoc. ex- tra cod. c. per tuas. Item licet decursa die termini perem- ptorij ad audiendam sententiam possit partem iterato ci- tare vel de benedignitate expectare non tamen ad hoc cogit ad partis petitionem: vt patet. §. eodem. l. et post edictum. extra de officio delega. c. consuluit. Secundum patet hic. et in l. i. C. quomodo et quando indeg. Et igitur si huiusmodi actus sue potestati tributos indeg omittit: de negligentia puniri potest. aut ab eo appellari: vt notat Specul. in titu. de officio iudic. §. de seruitu. quid si indeg. ¶ Mo. in l. §. ius- deg. quod in iudice omittente in procedendo iudicij ordi- nem aut solennitatem presumitur dolus. Et idem est in no- tario omittente in instrumento clausulas et solennitates re- quisitas: puta iudicem. annum. locum et c. Et igitur tūc vt falsarius puniri poterit. C. de testa. l. i. ubi venis. ad finem. vbi est casus notabilis. ¶ Mo. in l. in omnibus. peti posse cautionem ex iusta causa respectu debiti conditionalis: vel in diem procedentis ex contractu bone fidei. Quid autem sit ex contractu stricti iuris. Dic vt plene notatur in l. i. §. soluto matrimon. et in l. si creditor. §. de privileg. creditor. Item an huiusmodi cautio requiratur fideiussores vel pi- gnores vel si sufficit quod sit nuda: digi post Bartol. in l. si fi- nita. §. eleganter. §. de damno insec. et in l. siue apud acta. C. de transactionibus. ¶ Mo. in l. si ygor. quod speciale est in dote: quod ibi quis forum non sortitur. vbi conditio con- tractus adimpletur: sed vbi cōtractus ipse fuit celebratus. ¶ Mo. in l. cum qui insulam. quod obligatio ad interesse succedens seu surrogata in locum facti vel alterius succe- dentis. nō sortitur naturam eiusdem quo ad forum. ¶ Mo. in l. non idcirco. quod si contra plures: vno eodemq; con- tectu fuerit iudicium institutum superueniente impedi- mento propter quod indeg impeditus procedere in perso- nas aliquorum: nō propter hoc impeditur procedere alio- rum respectu. Et sic est hic casus. pro quo ad suspensionem seu impedimentum processus consors iudicij alterius cons- sortis privilegio non gaudet. Ad idem text. §. de re iudica. l. de vno quosq;. ¶ Mo. in l. §. cum postea. quod exceptio nul- litatis iudicij proueniens ex agente vel eius cuius nomine agitur quandocumq; opponi potest: et iudicium nullum reddit. Ad idem. C. de procuratoribus. l. licet. et extra cod. titulo. c. in nostra. ¶ Mo. in l. §. nomine. l. argentarium. quod sententia lata per iudicem vnius prouincie potest peti ex- ceptioni mandari per iudicem alterius. quod dic vt plene notatur in cap. Romana. et cap. contrabentes. de foro com- petenti. libro. vi. in l. cum vnus. §. hi qui. §. de bonis authori. iudicis possidend. l. a diuo Pio. §. sententiam. de re iudica. et l. cum quedam puella. et ibi plene digi. de iurisdit. omni. iudic. ¶ Mo. in l. iudex. in verbo. mutari debet. quod au- ferri potest iurisditio a iudice delegato etiam ignorante. Et quod potest etiam hic a furioso auferri. cuius nullus est sensus aut scientia. Et an hoc sit verum de iure ciuili: et quid de iure canonico: Dic vt notat Ly. et Bal. C. manda. l. mandatum. et digi in l. more. §. de iurisditio. omnium iudi. Item an iurisditio acquiri possit ignoranti. Dic vt in l. cum furiosus. et ibi digi supra eodem. ¶ Nota in l. obser- uandum. quod verecundia est iudici postulato si eadem vt delegato non conferatur iurisditio. Ad idem infra de mas- numis. testamen. l. testamenta. ¶ Nota secundo non deberi dari delegatum ab vna ex partibus nominati. Ad cuius declarationem

declarationem vide quod not. Innoc. extra de appellat. c. significante. s. quod not. C. de lit. contestat. autb. offeratur. **¶** Mo. in l. pars literarum. ibi cum dicit pars. ad decisionem demergentis dubitationis licitum est allegare certam constitutionem particulam: item et illam producere. An autem et quando ad fundandam intentionem debeat quis producere partem? Dic vt plene not. Bart. ibi post eum dicit in rub. de noui oper. nuncia. et quod not. do. Ant. extra de probatio. c. i. **¶** Mo. ex. c. quod magistratus temporalis durante officio neq. agunt neq. conueniuntur. Quid autem sit in magistratibus perpetuis. Dic vt plene not. Bar. in l. de pupillo. s. si quis ipse pretor. i. de noui oper. nuncio. et quod plene dicit. s. de iurisdic. omni. iudic. l. qui iurisdictioni. **¶** Mo. in. e. in ver. neq. de his. quod iudex prohibetur cognoscere de negotijs que cu. tutor aut curator foret administravit: hoc ratione presumpit suspitionis. **¶** Not. in. e. ibi fugientes. et quod rei dicantur fugientes: quia eorum proprium est iudicium aufugere: vt in l. propterandum. s. finantem reus. C. de. a. ideo leg. introducit vt in eum inuitum iudicium reddatur: vt in l. inter stipulatam. s. Stichum. j. de verbo. obligat. omib.

Summarium.

1. **¶** Lis mouenda per creditorem nuncianda est debitori et quid de emptore et venditore.
2. **¶** Aliud datum iudicis eggitur cum desinentia iurisdictionis delegate acciderit.
3. **¶** Es alienum totum patrimonium vniuersaliter respicit non partem.

¶ **Enditor.** **¶** Ex persona emptoris non fit immutatio fori in persona defendentis venditoris: iurisdic. de legat. re non integra non eggitur propter desinentiam iurisdictionis: vt in persona iudicis ordinarij delegantis. et heres non cogitur respondere vbi non est maior pars hereditatis. Item es alienum totum patrimonium vbi cumq. consistens respicit. nisi sit alicui parti eiusdem speciei liter annexum. et impediens soluere videtur fori priuilegio renunciare. hoc dicit vsq. ad l. quamuis. **¶** Mo. in. l. venditor. et nunciacionem litis motu esse necessariam. vt venditor emptorem in lite mota defendat. **¶** Idem. j. de euic. l. si rem. s. quolibet. C. eodem. l. controuersa. et emptore. cum similibus. quasi per totum. **¶** Mo. secundo venditorem defendere eo in loco in quo lis sibi mota fuerit non obstante suo fori priuilegio. **¶** Idem. c. vbi in rem act. l. i. Sed dubium est an habeat locum leg. ista in clerico. scilicet vt ipse tanq. venditor emptorem defendere teneatur coram iudice seculari an autem causam trahere debeat ad forum ecclesiasticum. De quo vide casum singularem. x. q. i. in c. clericorum nullus. **¶** Mo. in. s. iudices. et mandatum iudicis non desinit re propter desinentiam iurisdictionis delegate re non intergra: quod dicit vt plene dicit in l. more. et l. quia. s. de iurisd. omni. iudic. **¶** Mo. in. l. si fideicommissum. quod fideicommissum petendum est. vbi maior pars hereditatis vel patrimonij adest. Pro quo recurrit ad glof. magistrum. s. eo. l. quod legatur. **¶** Mo. in. s. tractatum. quod es alienum non annectitur parti patrimonij certo in loco existenti: sed vniuersaliter totum respicit. et huius duplex est ratio. Prima quia personalis est actio non sequitur principaliter fundum sed personam obligatam: ad quam quidem accessione vniuersum trahitur patrimonium. j. ad Trebellian. l. i. s. j. quia vniuersum patrimonium diuersis in locis distinctum ex diuersitate locorum non redditur multiplex. sed manet vnicum: vt. j. de excusatio. tutor. l. iurisperitos. s. qui oriundus. **¶** Mo. ex. c. in ver. quoties. q. per solutionem partis debiti videtur quis renunciare exceptioni: adeo vt illam non possit opponere respectu residui adhuc non soluti. In quo dicit vt not. C. ad legem falcid. autb. sed cum testator. de non numerat. pecu. l. cum quidam.

Summarium.

1. **¶** Exceptio fori declinatoria opponi debet in ipso litis

initio: als non opponens videtur illi renunciasse.

2. **¶** Res ex testamento soluenda quo in loco soluenda dicatur.

¶ **Clamuis.** **¶** Expressa conuictio de soluendo legatum vel fideicommissum aliquo loco derogare debet oppositioni aliarum exceptionum: et omnia oppositione exceptionis declinatorie videt quis illi renunciasse: et ex qualitate rei. ex fideicommissum vel legato soluendo: item et ex qualitate persone. cui est fienda solutio intentionem testatoris. vbi illa fienda sit. arguimus. Et res ex fideicommissum vel legato debita eo loco peti potest. vbi quis contra sit. Item licet extra locum maioris patrimonij non possit peti fideicommissum solutio: nihilominus recte petitur pro fideicommissum soluendo satisfactio. hoc dicit vsq. ad l. vig. certis. **¶** Not. in. l. sed et si suscepit. declinatoriam exceptionem fori opponi debere in principio litis. **¶** Idem. C. de exceptionib. l. vltima. **¶** Nota secundo quod obiectum aliarum exceptionum precedens obiectum declinatorie eiusdem exceptionis efficaciam tollit: quod intellige verum. vbi ex intervallo post ipsam declinatoriam exceptio interponitur: secus vbi vno eodemq. contextu plures tam declinatorie q. peremptorie et etiam declinatorie opponerentur exceptiones: quia tunc posito quod obiectus declinatorie fuerit vltimus. nihilominus fingitur obiectum aliarum exceptionum precessisse: vt eleganter dicit Bartol. in l. quidam consulebat. j. de re indicata. Et plene per canonistas extra de re indicata. cap. inter monasterium. Et ideo tunc declinatoria operabitur suum effectum per predicta. **¶** Nota in. s. si libertis. quod ratione rei. que solui debet ex testamento presumimus intentionem testatoris fuisse in eo loco soluendam. vbi illa solet reperiri. **¶** Nota secundo ex eodem. quod mandatum heredi factum vt alteri talem rem emat et intelligitur factum vt emat de pecunijs bere dif. non autem illius. cuius res danda venit. Et cum lego rem emendam an videar rem ipsam legare. an vero pecuniam: vt in l. Titia Seie. in princip. de legatis. j. vbi est casus notabilis. **¶** Nota in ver. sed et si proponas. intentio nem testatoris etiam cuiuslibet colligi atq. presumi ex qualitate persone eius. cui sermonem dirigit. **¶** Idem in fra de vsu et habitatio. l. plenum. s. equit. infra de testam. milit. leg. militari. et de prebend. c. is cui. lib. vi. **¶** Nota ex. c. ita semper allegamus quod ad considerandum an quantitas vel patrimonium sint magna vel parua qualitate domini possidentis inspicimus. Similiter ad considerandum an lis sit de parua vel magna quantitate consideratur qualitas litigantium: licet in authen. nisi breuius res. C. de sententijs ex breuius. recitand. hoc committatur iudicantis arbitrio. Similiter ad considerandum an quis sit pauper vel diues qualitatem persone inspicimus: licet authen. preterea. C. vnde vir et vxor. hoc iudicis arbitrio committat. **¶** Nota ex eodem quod non est verisimile testatorem pro parua quantitate legata voluisse legatarium gravare excessiuis itineris laboribus. Et in simili dicimus si tutor. vel curator. vel procurator. non instituat litem contra creditorem parue quantitatis et rigosum: vbi ad illum conuincendum maior esset expensa. q. commodum. quod inde resultaret: nec propter hoc tenetur domino ex culpa vel negligentia: quoniam non presumuntur dominus. aut leg. pro pupillo illud voluisse. Et ad hoc est textus notabilis ibi ponderatus per Bartol. licet istum non alleget in l. mediterrane. C. de anno. et tribu. libro decimo. **¶** Nota in s. si ea res. quod conuentus in loco vbi res. pro qua agitur sita est non potest opponere exceptionem declinatoriam: licet alibi fortiatu principale forum: vel habeat domicilium. quod dicit vt plene notatur. C. vbi in rem actio. l. vltima. extra de foro competenti. cap. fina. **¶** Nota in ver. sculo. fideiussor commissum. vel melius in versiculo. quoniam et satisfacionem de soluendo peti posse eo in loco. in quo ad quid solui agi non posset. **¶** Idem supra eodem l. de eo autem. vnde elegans est argumentum. quod si forensis cum quo alibi contrahi. mortalem inimicitiam in meam venit ciuitatem a iudice mei loci petere posse cogi cum ad presentandum mihi cautionem de non soluendo: licet nullo alio respectu hic forum fortiatu: quod est valde notandum. Et ita per hunc. s. et dictam legem.

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

de eo. p. idie apud Neapolim de facto ita cōsului. quicquid hic Bar. dixerit addendum est ad ea que plene dicuntur. in l. qui bona. f. de dam. infec. ibi plene discussi an. quando hoc cautio de non offerendo peti possit.

Summarium.

- 1 Obligatus ad reddendam administrationis tutelam rationem potest iudicem adire quatenus det coram quo reddat.
- 2 Cause maioris intentatio minorem suspendit.
- 3 Hæc per falsum procuratorem possunt lite pendente ratificari per dominum.
- 4 Instantia iudicij transit nedum in vniuersalem, sed etiam singularem successorem.
- 5 Mutatio persone inducit instancie qualitatis seu cause mutationem.
- 6 Iudicium solui per prohibitionem deleg. quoadocumq. su peruenientem qualiter sit intelligendum.

Ver certis. Licet seruus in iudicio regulariter esse non possit: fallit tamen hic in casibus notatis. Et institutio maioris cause suspendit causam minorem. Et citatio facta a predecessore computatur in numero citationum que fieri debent a successore. Et gesta per falsum procuratorem omnia rata habere potest. Et instantia ex persona predecessoris transitum facit ad successorem. Item cognitio iudicis delegati prohibente delegante aut superiore finitur. Et in dubio quis eo in loco iudicare tenetur, ubi iudicare consuevit. Et morte vnius iudicis non finitur instantia cause in persona in eius locum succedentis. hoc dicitur vbi ad l. solennis. ¶ Not. in l. vi. certis. in verum arbitrium esse. quod obligatus ad rationem reddendam administrationis vt aliquid lucri consequatur adire potest iudicem qui arbitrum eligat coram quo rationes reddatur. Quid autem sit rationum redditio: qualiter fieri debeat, dicitur in l. si cui. l. cum seruus. l. qui sub conditione. de condit. et demon. Quid autem sit is cui reddenda est interesse nolit. dicitur in l. fina. C. de usu pal. ¶ Not. casus speciales in quibus seruus in iudicio adire potest exceptis a regula. l. seruus. et in quibus illud notabis, q. in his casibus quibus contra dominum litem instituit ab eodem sumptus atq. alimonia consequi debet. Casus est in C. de ord. cognitio. l. vltima. et sic duplici onere grauat dominus: litem sustinendo et alimoniam prestando. Idem etiam dicitur in monachis, si contra abbatem litem instituerit ex monasterij redditibus, eundem abbas alere tenetur et cogatur: vt extra de accusat. c. ex parte. licet legisse allegent glo. ordin. in l. instituta. §. vltimo. f. de inofficio. testa. ¶ No. in l. per minorem. 2. quod per interuentionem maioris cause, minoris fiat suspensio. quod quando verum sit dicitur vt plene no. in l. penul. C. de ord. iudi. et in l. quoniam. Alexandrum. C. de adulter. l. i. et l. neganda. C. qui accusa. non possunt. et l. interdum. et l. is qui reus. f. de public. iudic. ¶ No. in l. edictum. prout loqui potest hic. in iudice delegato a principe qui et per edictum citare potest: vt in authen. qui semel. et authen. vnde sumitur. C. quomodo et quando iud. et in clement. f. de iudic. q. iudex furrogatus in locum delegati ex iisdem actis sententia fert ex quibus ferre debuisset in loci cuius furrogatus est. Adde. §. c. l. mortuo. licet glo. de hoc dubitauerit: vt in l. si vt proponis. la. i. C. quomodo et quando iudex. Sed vt vides colligo hic casum notabilem in. c. si plane. prout ille loquitur in iudice ordinario in alterius ordinarij locum furrogato, quod licet citationum numero perfectio: et sic tempore quo nil supererat nisi sententie prolatio furrogatio facta iudicis fueris: nihilominus furrogatus ad sententie prolationem in unica etiam citatione partes mouebit. Specul. not. in titulo. de citatio. §. vltimo. versu. sed queritur. vbi determinat hoc locum non habere in delegato, quem ordinarius furrogat ad solam sententie prolationem quibusq. necessarijs citationibus per cum factis: quoniam et ille sine nona citatione sententiam ferre potest, quod est nota dignum ad huius legis declarationem. Pro ipsius tamen intellectu vide. C. quomodo et quando iud. l. consentaneum.

- 3 ¶ No. in l. licet. gesta per falsum procuratorem lite pen-

dete ratificari posse per dominum. Intellige verum si fuerimus in ipsius litis preparatoris. vt habes casum. §. qui satisfare cogit. l. Julianus. sine postea eadem lite pendente. Hic est casus cui datur similis. §. de procuratorib. l. in causa. §. i. An autem lite finita per sententie prolationem possit dominus ipse ratificare gesta falsi procuratoris in iudicio summa est dubitatio. de qua dicitur vt per gloss. Cyn. et alios in l. si tutor. C. ex quibus causis in integr. restitui. non est necesse. per Bartol. in l. mater. §. huius iuris. f. de exceptio. rei iud. per Bald. C. de procuratorib. l. licet. §. de negotijs gestis. l. finantem. §. de procuratorib. l. plantius. et in dicta. l. Julianus. et l. i. §. que alis est. i. ad finem. C. si ex falsis instrumentis. et in l. i. §. soluto matrimonio. et in authen. ei qui. C. de tempo. apppel. et ego alias dixi in authen. quas actiones. §. alieno. f. de damno infecto. et Innocen. not. extra de rescriptis. c. ex parte decani. Et licet communis practica mundi teneat q. sic, nihilominus semper dubitari vna ratione: eo scilicet, quia qui coram iudice obripit seu surripit nil validum agere potest: sed erit nullum penitus. Casus est. f. de fall. si quis obrepserit. in verbo. nihil agit. ea ergo que nulla sunt ea ratione: quia procurator coram iudice subrepsit dicendo se procuratorem: cum non esset rata haberi non possunt: vt in regula iuris. et in l. obligari. §. tutor. f. de auctoritate tutor. et l. quid ergo. in principio. §. de infamis. cum similibus. Reseruo me tamen ad alibi plenius dicenda. ¶ Not. in l. tam ex contractibus regulam. et instantiam transire non solum in vniuersalem, sed etiam singularem successorem, quod dicitur vt plene notatur infra de fideiussorib. l. si cum hominem. cui tamen duo adde. Primum quod et in fisco iure singularis aut vniuersalis successionis non transit instantia quod ad forum ex eo quod licet alicui priuato successit lite pendente: non tamen cogi poterit ad ibi finiendam instantiam: sed ad proprium fisci iudicem aduocabitur. Casus habes singularem. §. soluto matrimonio. l. si constante. §. vltimo. scilicet quod executio sententie late in predecessorem non fiet aduersus singularem aut vniuersalem successorem, nisi noua citatione de eo facta: posito quod in persona defuncti secunda fuisset facta citatio. Dicit simpliciter Innocen. extra de iudicij. cap. quia vero. Pro cuius declaratione vide Baldum. C. mandati. l. per diuersas.

- 5 ¶ No. in. c. in verbo. duntaxat. quod ex mutatione persone mutatur instantie qualitas seu cause. Et idem est in quocumq. scilicet quod per mutationem persone inducatur mutatio qualitatis rei. Ad hoc de pact. libro. vi. l. cum patronus. et l. Paulus. alias, per procuratorem. infra de acquirenda hereditate. l. fina. C. de inofficio testamento.
- 6 ¶ No. in l. iudicium soluitur. per prohibitionem delegati. quoadocumq. superuenientem iudicium solui. quod intelligitur verum ordinario prohibente delegatum suum. Sine autem delegatus prohibeat subdelegatum suum amplius iurisdictione vti: ita vniuersum subdelegati finitur iurisditio, si res integra fuerit. Cum autem subdelegatus cognoscere ceperit nil operatur prohibitio delegati. Casum habes qui non est alibi in cap. quamuis. de offic. deleg. lib. vi. et etiam ille emanauit ad declarationem dictorum Innocen. in cap. super questionem. in glossa super verbo. totam. eodem titulo. in antiquis. ¶ Secundo istam legem limita locum habere cum ordinarius iusta ex causa vult delegato cognitionem auferre. Secus autem ubi nullus color iustitie apparet: quia et tunc cognoscere posset. Hoc est elegans verbum Suiet. de Luceo in l. i. C. de pedaneis iudicibus. quod plene examinari in l. more. supra de iurisditio. omnium iudic. ¶ Tertio limita locum habere cum tractatur de auferenda iurisdictione. Vbi autem tractatur de auferenda simplici facultate concessa, tunc illa prohibitio concedentis non euacuaretur. Exemplum ponere potes eo casu quo capitulum aliquibus facultatem concessisset eligendi episcopum: quia tunc facultas illa prohibitione superueniente capituli absque iusta causa tolli non posset. Ita simpliciter dixit Innocen. declarans hanc legem in cap. de causis. in secunda columna. de electionib. quod est notabile. ¶ Nota ex. e. iurisdictionem delegati finire cum ipse ex delegato efficitur ordinarius. Item et finitur eo casu quo superior summus cognoscere incipit de causa quam fecit coram delegato pendere: tunc etiam finitur etiam ipsius iurisditio. Et notat Innocen. extra de appellationib. cap. intimasti. ¶ No. in l. si dolus. quod delegato

in cognoscendo atq; indicando censetur locus ille delegatus aut deputatus quo consuetum est per maiores indicari. Ad idem. S. de iustit. i. i. penultima. ad finem. Quid autem sit in arbitrio, dicitur ut. S. de arbitris. l. si cum dies. §. si arbitri. Quid in legato sedis apostolice, dicitur quod locus ille quem ipse eligit ubiqueque fidei delegationis iure fungitur: habet auctoritatem cognoscendi atq; indicandi etiam quo ad causas provincie alterius, cuius legationem obtinet. extra de officio delegati. cap. novit. Item quid in episcopo, dicitur quod ille in quacunque parte sue diocesis locum ad causarum cognitionem sibi deputare potest: ut in cap. cum episcopus. de officio ord. lib. vi. Et casus vnicuique est etiam extra propriam diocesim: puta quod illa sibi tuta non foret de causis subditorum cognoscere potest. Et casus est de foro competentem. clem. i. Item quid si delegatus sedis apostolice determinatus sit locus proprius ad causarum cognitionem, an illius possit per eum fieri immutatio. Dicitur quod sic iusta ex causa. Casum habes de officio delegati. c. statum. lib. vi. alias non nisi de expresso partium inter quas cognoscit consensu. Casus est de rescriptis. c. statum. §. in super. lib. vi.

Summarium.

1. Iudicium ea includit que in libello continentur.
2. Iudex malefactorum non cognoscit de causa pecuniaria.
3. Satisfactio iudicatum solui prestita respectu litis coram vno iudice monende non obligat lite mota coram alio.
4. Ad idem debere domicilium et forum viri sequi qualiter sit intelligendum.
5. Verba litigantium sunt ad intentionem proferentis interpretanda.

Solemus. Ad ad iudicium venit ut veniat. in iudicijs ex actoris persona colligimus: quod in iisdem venit: non autem ex persona rei. ut iudicium recte appellari possit, necessaria est actoris atq; conveni personae, neq; videtur quis recte de sententia suscipisse nisi quod iudicatum est soluerit. Et ratione doli sit examinatio ultra interesse cause etiam ad preconiis postulationem: satisfactio iudicatum solui prestita occasione vnius iudicij non tribuitur ad aliud. et quo ad dotis repetitionem vgo: forum sortitur in locum domicilij mariti: non autem ibi ubi instrumentum dotale confectum est: et verba litigantis dubia interpretantur secundum quod ei est utilis. Et dicens se suis nummis redemptum, agere potest, ut cogatur redimens manumittere: non autem ut pronuncietur lis nisi eo casu quo ipse redimens latitaret. hoc dicitur ad l. ad peremptorium. C. de iud. l. i. Solemus, in iudicio ea venire, que in verbis libelli includi possunt, ad idem extra de causa possessionis. c. cum ecclesia. Item not. glo. hic an petitio rei includat sub se tacite petitionem fructuum: adeo ut in illis iudex possit condemnare: si non fuerit expresse petitum. de quo dicitur ut plene notat Cyn. et Bal. in l. si quis alteri vel sibi. et Innoc. extra de restitutione. spol. c. 2. §. 1. C. de ord. iud. Ad cuius declarationem vide quod not. Bar. §. de furt. l. inter dum. §. qui furem. et l. §. hoc edicto. §. vi bonorum rap. C. de in l. inter litigantes. iudicium principaliter substantiari ex tribus personis, scilicet iudice actoris et reo. Ad idem extra de verbo. significatione. c. foris. §. in omnium. C. de in l. recte defendi. quod non videtur defendisse is qui quod iudicatum est non solvere: aut iudicatum solui non satisfecit. Ad idem in l. i. de satisfactio. verificum, quia nemo. et in l. eo. §. i. de regu. iuris. cum similib. C. de in l. non a iudice. quod ratione doli per reum conventum commissi condemnatio fieri potest non solum ad id, quod vestra interest: sed etiam in eo quod in lite iuratur, et non solum ad petitionem domini, sed etiam preconis. Secundo not. preconis actionem oriri ex contractu per eum super re celebrata deprecato. quod declara vt. i. como. l. ita vt fur. §. de condic. indeb. l. si vrbana. Et textus est optimus. §. de positi. l. bona fides. An autem eadem actio competat ex delecto in eundem super re deprecata commissio: dicitur ut. §. de

furtis. l. itaq; fulto. extra de restitu. spoliato. c. in lite. C. de in l. si quis alio. secundum unum intellectum, quod satisfactio iudicatum solui prestita respectu litis coram vno iudice monende non obligat lite mota coram alio. Ad idem. §. iudicatum solui. l. i. et l. cum apud Sempiternum. C. de secundum alium. quod eadem satisfactio prestita respectu vnius actionis seu rei in iudicium deducende non obligat alijs diuersis deductis. Ad idem. §. iudicatum solui. l. cum querebas. §. vt. C. de in l. legere dotem. §. in prima lectione prime glosse casum singularem, quod licet ratione contractus inter partes celebrati fortitatur quis forum in eo loco ubi instrumentum scriptum reperitur: tamen ibi habes quod non scriptura in quam reducitur partium conventio, forum inducit, sed ipsa sola conventio inter partes mutuo habitata: posito quod absq; scriptura. C. de secundum aliam lectionem. am. §. licet ratione contractus quis forum fortitatur, non tamen ratione distractus. quod dicitur in l. i. C. ubi et apud quem. et in l. qui certo loco. §. de condic. indeb. C. de in l. tertio in fin. q. vgo: domicilium atq; forum viri sequitur et sortitur. Unde arguunt hic docto. ad questionem, quod statutum in casu lucrande dotis debeat attendi: an statutum civitatis mariti dans marito tertiam partem dotis in lucrum vgo: predecendente: an statutum loci vgo: dās magis vel minus. De quo dicitur ut per Bar. C. de summa tri. l. cunctos populos. per Bal. et per Ang. b. et per eundem Bal. in c. quamvis. de inuesti. in ma. fac. plenius tamen hoc discutit Archid. §. distinct. c. illud. et Joan. Andr. in c. i. de spons. in nouel. C. de in l. si quis intentione. q. verba ambigua litigantium interpretari debent fin voluntatem proferentis: et prout ei est utilis. Ad idem. §. de ver. oblig. l. inter stipulantes. §. Stichum. Illud tamen nota quod hoc in interpretandi non transit ad heredem ipsius litigantis qui obscure locutus fuerat. Hec bec glos. ordi. §. de rei vendic. l. i. Domponius scribit. §. frumentum. alias, si frumentum. §. si. Item not. quod bec interpretatio non potest fieri nisi semel. vno primo facta vno modo non potest secundo fieri alio: nec admittitur variatio. Glo. est singularis. §. de verbo. obliga. l. quicquid astringende. in princip. C. de in l. qui se dicit. et ita quotidie allegamus quod licet de progimo absoluedus habeatur pro absoluto: et contra de progimo condemnandus et vt. l. qui pene. §. diuus. §. de manum. nihilominus tamen aliud est pronunciare quem absolui debere: aliud quem absolutum esse: sicut et hic aliud est pronunciare quem manum mittendum aliud quem manumissum. Super quo vide gl. C. ubi et apud quem. l. si. et quod not. in l. j. C. si aduers. libert.

Summarium.

1. Citatio vnica iudicis ore facta vim habet peremptoria.
2. Iudex potest numerum citationum per quas ad peremptorium peruenitur abbreviare.
3. Contumaci vero denegatur appellatio.

Ad peremptorium. Ad peremptorium edictum forma hic descripta peruenitur que tamen per iudicem suadente aliqua causa mutari potest. Et post peremptorie citationis terminum decursum iudex de benignitate absentem citare potest iterum si vult. Et si is ad cuius petitionem facta est citatio non comparuerit citato comparere eadem citatio circunducitur: licet aliqua acta firma maneant. Et verus contumacia in non comparendo non auditur appellans. hoc dicitur ut §. ad l. de qua re. C. de in l. bac. l. ordinem, per quem ad citationem peremptoriam peruenitur. C. de in l. e. ver. mog. iuncta. l. per interuallum. q. dictio ista, mog, non solum significat actum incontinenti factum, sed etiam denotat tempus interuallum. de quo dicitur ut plene not. in l. j. si cer. petita. C. de in l. in peremptorio. citationis peremptorie modum esse ut continuatio fiat in citatum si non compareat eodem absente iudice de causa cogniturum et pronunciatum. Quid autem hec continuatio operetur dicitur in c. causam. extra de rescriptis. et in l. si apparitor. per glo. et Bart. C. de cohar. libro. i. §. per eundem in l. si finita. §. Julia. §. de damno infecto. C. de in l. men et quod vnica iudicis ore facta citatio vim habet peremptoria: etiam si alie non precesserunt. Textus est singu-

lariis fm vnam lecturam glos. in l.ij. C. quomodo et quans
do iudex. g. lo. in c. consilium. extra de officio delega. Item
in causis in quibus proceditur summarie et de plano vni
ca citatio etiam vim peremptorij tenet: vt notat glo. singu
laris in clemen. sepe. in verbo. citationem. de verbo. signifi.
Item vbi par citat parem etiam vnica citatio loco per
emptorij est: vt notat glo. ordin. de here. clemen. i. Item et
vnica sola citatio. que vim peremptorij habet. sufficit ad
mouendum prelatos. vt accedant ad concilium: et vt notat
glos. singularis. xviij. distinctio. in c. si episcopus. que appro
batur in c. ego enim. extra de iurciurand. licet contrarium
videretur. Item et in extraiudicialibus vnica sola monito
peremptoria habetur: vt notat Barto. in l. Titia. in s. vsu
ras. de legat. ij. in l. si quis tempora. C. de fide instrumen.
lib. i. Et probatur et glo. in l. qui Rome. s. coheredes. de
verbo. obligationib. An autem vbi iudicialiter proceditur
aduersus eum qui iudicialiter semel citatus dixerit. nolo:
vel iter statim arripuerit. requiratur peremptorium. Dic
vt notat Innoc. in c. auditis. extra de procuratorib. in c. ad
petitionem. extra de accusatio. g. lo. in l. tres denunciatio
nes. C. quomodo et quando iud. C. p. in l. nonnunquam.
in potestate iudicis fore numeru citationu per quas perue
nitur ad peremptorium abbreviare: et etiam facere vt vna
lotus omnium habeatur. quod intellige verum: nisi vbi cer
te monitiones succedunt aut citationes a iure terminetur
sub pena quam statim non comparens incurrat: quia tunc
non potest ipse minuire: sed necesse habet formam legis
obseruare. Glo. habes in clemen. i. de vita et honesta. cleric.
et aliam in c. in ver. tertiam vocationem. de mili. vasa. qui
contumax est. in vbi. seu. et notat do. Anto. in c. eg. tue. extra
de clerici. non residen. C. No. in l. a post edictum. quod in ar
bitrio iudicis est si peremptorie citatum et sua benignitas
te iterum citare velit. quod declaratur vt in dicto. c. consui
luit. C. Not. in c. q. si ad cuius postulationem fit citatio.
non compareret comparente citato. ipsa citatio circunduc
tur: hoc est. nullius effectus redditur. C. No. in ver. circun
datur. q. licet citatio ob absentiam citari facientis circun
ducatur. nihilominus reliqua acta iudicij firma manent.
C. No. eg. eodem in ver. instantia. quod etiam in vno iuris
articulo est instantiam reperire. C. No. in s. sciendum. quod
t contumax verus in non comparendo non auditur appel
lans: secus si fictus. Ad idem. j. de appellationib. leg. con
sensu. s. fina. Quis autem verus contumax dicatur. et quis
fictus. dic vt no. glo. magistra. in clemen. j. de dolo et contu.
et per venerabilem. s. secus. de sen. eg. commu. in. vi. et in glos.
nostra in l. vit. de in integ. resti.

Summarium.

- 1 Iudex cogitur pronunciare super eo quod cognouit.
- 2 Prorogatio de quantitate minoris ad maiorem locum ha
bet coram iudice delegato. item de re ad rem.
- 3 Defensor debet condemnationem pati. non autem is qui
defenditur.
- 4 Sententia in reali actione ferri potest per verba duntagat
declaratoria.
- 5 Ad iudicatus pro sententie executione an cognoscere de
beat de equitate et iniquitate sententie.

DE Quare. C. Iudex pronunciare co
gitur super eo de quo iam
cognouit: et prorogat. ideo in iudice locum ha
bet de quantitate ad quantitatem. Et senten
tia lata contra defendentem mortuum est nulla: si tamen eg
ea defensor soluerit. et verum debitum subsistebat ab eo no
repetit cui solutio facta est. nec ab heredemortui actionem
negotiorum gestorum. Et coram egecutore qui sententiam
egecutioni mandauit. non possunt contra sententiam egces
ptiones opponi. nisi opponat q. semel late sunt per falsas
allegaciones scienter factas. vel contra infirmum. aut rei
publ. causa impeditum. Et vbi sententia manet eadem. li
cet qualitates diuersificentur: nihilominus res eadem dis
cit. hoc dicit vsq. ad l. in primis. et l. istam allega
mus in id quod iudex cogi possit pronunciare super eo. qd
cognouit. C. concord. extra de causa possess. cum super. An
autem si iudex per subterfugia pronunciare differat. possit

ab hac dilatione iustitie appellari? Dic q. non: sed debet
princeps per modum querere aduersus iudicis negligen
tiam vel malitiosam dilationem adiri. C. de tempor. appell.
l. fina. s. penultimo. in authen. de manda. princ. s. non per
mittere. el. ij. in authen. in medio litis. s. eam. et in authen. vt
differen. iudi. et notat Guliel. de Luceo in l. fed. et si per pre
torem. s. ait pretor. j. eg. quibus causis maior. Aliud etiam
not. quod iudex qui processas plurimos quos sententia
terminare poterat. inepeditos successori relinquit: sym
dicatorum puniatur arbitrio: vt est casus notabilis. j. de ma
gistratib. conueniend. l. ij. s. sciendum. Secundo not. in c. in
princip. glo. quid incidens dicatur. et quid emergens: et an
super bis iudex pronunciare debeat. q. do quo recurre ad
plene not. per glos. et doctores in l. i. C. de or. cog. et l. a prece
dente. C. de dilationib. C. p. Not. in s. iudex quod coram ius
dice delegato loci habet prorogatio de quantitate minoris
ad maiorem. Et idem de prorogatione de re ad rem: vt in c.
olim abbas. extra de offi. deleg. Item loci habet de tempore
ad tempus: vt in l. ij. s. iudex. s. eo. et in c. de causis. extra eo.
tit. Item de loco ad locum: vt in c. statutu. s. in nullo. de re
script. lib. vi. Hoc tamen no. q. si iam pronunciauerit se non
esse iudicem competentem de communi partium consensu
etiam non potest iurisdictionem reassumere: vt est casus de
offi. deleg. c. significantibus. C. No. in s. absentem. ibi con
demnatus sol. q. sententia condemnatoria ferri debet in des
fensoris: non autem in eum qui defenditur ab eo. Ad idem
j. de re iud. l. si se non obtulit. s. de procur. l. sancimus. quod
intellige verum quando quis venit ad defendendum in tota
causa: secus si solum compareat ad causas absentie allegan
das: quia tunc non in ipsum. sed in contentu sententia pro
mulgatur: vt l. liberto. s. item. vbi hic tegt. notabiliter des
claratur. s. de neg. gest. C. No. eg. e. in ver. q. iam mortuo q.
sententia lata aduersus defensorem eius. qui iam tempore
suscepti iudicij mortuus erat. nulla est: vt in l. ij. que sent.
sine appel. ref. in l. summa. j. de re iud. imo et quod plus
est si lata esset in fauorem mortui similiter esset nulla: vt est
casus equiparando mortuum furioso et contra: vt l. furio
sum. eodem titu. C. No. in l. si pretor. ibi ordine edictorum
peracto. q. iudex sententiam ferre debet post ipsum ter
minorum lapsum: non autem in ipso sine termino. um. veru
bun etenim. per egressu. consummationem totalem denotare
dicitur: vt in l. ij. s. iudex. per egressu. j. ad leg. Juliam
de adult. de quo tamen dic vt diximus in l. i. s. si quis cautio.
C. p. Not. in eodem ibi pronunciauerit absentem debere. q.
sicut sententia super reali actione prolata ad sui validitate
absq. verbo. condemnatio. vel absolutio. satis habet de verbis
declaratorijs. s. c. pronuncio talem esse vel non esse domi
num: vt in l. licuti. s. sed si queratur. s. si ser. vend. et leg. diuer
so. j. de rei vendi. Item et sicut sententiam in criminali prola
tam sufficit declaratoriam fore. scilicet delictum vel no esse
perpetratum absq. eo q. dicatur: et igitur condemnatio vel
absolutio: vt in l. ij. s. iudex. fin autem pronunciauit. j. ad Tur
pil. et l. de iudicis. s. de infami. Item et sententiam super pers
sonali actione prolatam sufficit fore declinatoria. puta pro
nunciari debitorem fore vel no fore. absq. eo quod dicatur:
et igitur condemnatio vel absolutio. Ad idem. s. de arbitr. l.
quid tamen. s. si arbitri. l. Pomponius. s. sed si is. in fi. s. de
procuratorib. et l. inter te et me. j. de exceptio. rei indicite.
C. No. ibi. non vtiq. qui de iudicato cognoscit. eadem. l. q.
iudex et datus pro egecutione sententie iam prolata. mini
me cognoscere debet de eius iustitia seu iniustitia. aut ali
ter conlemnatum illam impugnantem audire. Is enim
egecutoris. non autem cognitiois partibus fungitur. Ad
idem extra de officio deleg. c. pastoralis. s. quia vero. Fallit
in tribus casibus. qui eg tegt. hic colligantur. Primus nu
si sententia ipsa allegatur nulla eg defectu ordinis iudicia
rij: puta. quia lata legitimis citationibus non premissis: vt
est casus hic in ver. ordine edictorum peracto. Secundo nisi
dicatur illam latam per falsas probationes contra absentem
scienter factas: vt est casus hic in s. de arcellas. Tercio nisi
dicatur illam prolatam contra morbo impeditum vel rei
publice causa absentem. Has enim tres exceptiones eg or
dine licet debet egecutor admittere. Et et quarta. scilicet
nisi dicatur lata in fauorem et communicat: qm exceptio
illa coram egecutore deduci potest: vt in c. pia. ad fin. de ege
ceptionib. in. vi. An autem et qualiter egecutor cognoscere
possit de iustitia vel nullitate sententie. cuius egecutio peti
dic

dic vt plene not. in l. a dno. §. sententiam. 2. l. iij. §. con-
demnatum. §. de re iudi. 2. in l. i. §. si eg. fal. in l. i. §. pa-
storalis. §. quia vero. 2. in c. de cetero. 2. in c. ad consulta-
tionem. extra de re iudi. c. per. In. in. c. cum in iure. extra
de offi. deleg. 2. in c. de re iudi. 2. per. Bal. in l. i. §. ne lic. in
vna eademq. causa. ¶ Quodcumq. intellectus ad hunc. §.
Marcellus. datos in varijs locis per doct. plene discuto
in l. si is ad quē. §. de acquir. here. ¶ Et not. eg. gl. in verbo. ap-
probatur. q. animus iudicis probari potest per testes. qñ
ille in actis non reperitur inscriptus. Ad idem. §. de proba-
l. quoties. §. si. ¶ Et not. eg. eodem ibi querelam rei admittit
re. iuncta gl. qui teg. intelligit de in integ. restit. postulata
que executionem sententie impedit. qñ dic vt est in teg. opti-
mo. c. suscitata. de in integ. restit. 2. in l. defendente. 2. ibi per
Bar. §. de antbo. tut. 2. not. in ant. que suppositio. C. de pre-
ci. im. per. offi. 2. in l. si causa cognita. C. de transac. ¶ Et not.
eg. ca. in fin. ibi. vel actionem indicat 2. q. ex sententia pro
eius executione petenda duplex remedium oritur. Primo
officium iudicis. vt in teg. ibi dum dicit. vel equeq. pte. re.
Secundo actio indicat vt ibi vel actione indicat 2. ¶ Que
autem sit differentia inter hec. declara vt per Bar. in l. in. l. i.
ter. §. de re iudi. 2. per. Bal. in l. i. §. causam. C. de excep. rei in-
dic. ¶ Et not. in l. i. §. p. p. onebaf. q. cuius rei substantia est ea-
dem mutata qualitate. res non definit esse eadem. de quo
dic vt in l. qui in eodem. cum preceden. §. de excep. rei iudic.
¶ Et not. in ver. 2. populum. q. mutatio hominum successiva
nō reddit diuersitatem vniuersitatis. sed potius manet iden-
titas. Ad idem. §. qñ cuiusq. vniuers. l. si. ut. §. in decurioni-
bus. de lega. i. l. si grege. ¶ Et not. eg. ca. ibi. centum annis. 2. c.
q. cōmunis cursus nature an hominum vita est annorum
centum. Ad idem. C. de sacrosanct. eccle. l. vltima. §. de vsu
fruct. in vsu fructu.

Summarium.

- 1 Filius an in causa patris vel pater in causa filij possit indicare.
- 2 Litatio temeraria que dicatur 2. cuius sit effectus.
- 3 Questio facti in quo differat a questione iuris.

In priuatis. ¶ Iudex in ciuilibus esse potest filius in causa patris 2. conuerso. 2. temerarius litigator in l. i. §. sumptibus atq. viaticis condemnatur. 2. error in nomine iudicis. dum tamen partes de certo consensu. rescriptum aut iudicium non vitiat. 2. priuatum consensum neminem priuati iudicem facit. Et cursores seu nunciij iudicij in iurisdictione delegata vt non debent mandata ordinari nisi iusta causa sua dente. b. d. totus tit. ¶ Et not. filium 2. in causa patris 2. conuerso in ciuilibus causa iudicare. quod dic vt plene dig. §. de iurisd. omni. iud. l. qui in iurisdictione. ¶ Et not. in l. quippe. munus iudicandi esse publicum: igitur necessarium: vt in l. in iurisdictione. §. iudicandi. §. de mun. 2. bono. ¶ Et not. in l. eum quem temere. litigatore. temerarium condemnari nedi in l. i. §. sumptibus. sed etiam in viaticis: hoc est vie expensis. Qualiter autem ille expen- se viatici considerande sint: dic vt in l. idem. §. idem. 2. as beo. §. mand. in gl. ordi. ¶ Et not. secundo eg. gl. b. n. in l. l. dno. ¶ Primum an temerarius litigator debeat condemnari in expensis victus proprii: cui adde quod plene not. in c. sta- tutum. §. in super. de refer. lib. vi. 2. quod habetur. §. de peti- bere. l. sed 2. si lege. §. quod autem. cl. iij. ¶ Et not. secundo gl. singu. fm. ¶ omnes quam quotidie allegamus q. dicit temeraria citatio 2. penitus nullius effectus que fit de aliquo tanq. vocato: cum pluries in loco vbi iudicium agitur reperiantur eodem nomine vocari. Oportet igitur tunc exprimi aliquam qualitatem cuius occasione is qui in iudicium vocari debet ab alijs differre censetur: in nomine sibi conformibus: alia citatio est nulla. Et ad idem etiam di- citur nullam esse sententiam vbi condemnatur quis ad restituendum seruum tali nomine vocatum: cum plures illo eodem nomine vocentur: vt in l. idē. §. Pomponius scri- bit. §. si frumentum. §. de rei vendi. Item etiam est nulla ci- tatio cum quis citatur ad tale causum seu causum ita vo- catum: cum plura reperiantur eodem nomine vocata: vt est casus notabilis extra de rescrip. c. vlti. Similiter etiam

nulla est accusatio seu inquisitio que fit contra aliquem de delicto commissio in tali loco: cum plura sint loca eodem nomine vocata: vt not. Barto. in l. conditio. §. vlti. §. de con- ditio. 2. de monst. Et ad horum declarationem vide qñ not. Barto. in c. titu. l. demonstratio falsa. 2. Bald. c. qui testa- facere poss. l. hac cōsultissima. 2. Non ignorat. in fi. C. de fru- ctibus et lit. eggen. 2. Ange. in l. i. §. de liberis et posthu. 2. in linter stipulantem. §. si. Et not. in l. i. §. de verborum obligas- tionibus. ¶ Et not. in l. i. §. iudicibus. quod nō solum princeps sed etiam ptes super iuris dubitatione respondet. sed non super facti dubitatione. Questio etenim facti 2. iuris diuersa est. Et 2. dicitur illa questio iuris que factum pre- supponit certum ex quo in iure dubitatio oritur: cum ex facto ius oriatur: vt in l. si ex plagis. §. in l. i. §. ad legem Aquiliam. Questio vera facti dicitur que sequelam ipsius negotij non presupponit certam. Et hec est differentia iu- risconsulti. §. de statu hominum. l. idem erit. ff. de fundo in- structo. l. sic. in fin. ¶ Et not. in l. i. §. in iudicibus. quod siue processu siue etiam in delegationis rescripto sit erratum in nomine iudicis proprio nihilominus illa non vitatur in nomine eius appellatio puta officij. Cum enim esset senator vocari cum syndicum: vt extra de rebus dubis. c. qui habebat. 2. vide ad declarationem huius quod not. Bart. §. de dote preleg. l. in fin.

De inofficioso testamento. Rubrica.

Summarium.

- 1 Querela inofficiosi testamenti quibus competat. 2. nu-mero. 4.
- 2 Differentia inter verbum rite. 2. verbum recte.
- 3 Testamentum inofficiosum dicens debet causam allegare 2. probare.

Sciendum. ¶ Querela inoffi- ciosi testamenti li- nec descendenti atq. ascendenti datur: transuersali autem aut als vltra primum gradum nō nisi Germanus sit primi gra- dus. Et testamentum inofficiosum rescin- ditur quasi quedam dementia celebratum videatur. Et qui testamentum inofficiosum dicit: causam allegare de- bet 2. probare. Et non solum aduersus testamētum pater- num agitur sed etiam maternum. hoc dicit vsq. ad l. post- humus. ¶ Et not. primo ex liberis exheredatis querelam inofficiosi competere ad testamenti rescissionem: quod intellige verum in liberis legitimis 2. naturalibus. Natu- rales tamen filij exheredati vel preteriti ius rumpēdi aut nullam testamentum dicendi non habent. Glo. singularis alleg. §. de contra. l. in prim. cui adde consuetud. C. ad. D. sic. l. si qua illostris. quod intellige verum contra testamen- tum maternum: cum enim testamentum naturales exhere- dati inofficiosum dicunt. §. eo. l. si suscepta. §. de inofficiofo. Item presentis. l. regula locum habet etiam in filiis non a principio legitimis. sed solum legitimatis: quia 2. illi testa- mentum rumpunt 2. nullum dicunt. §. eo. l. si suscepta. §. de in- officiofo. quemadmodum nati legitimi. de quo hic Angel. alleg. glo. in ant. quib. mod. natu. effi. legi. §. illud. cl. i. ego vero casum in aut. de inces. nup. §. dubitatum. ad fi. ¶ Et not. in ver. cognati. fratres tñ primi gradus 2. nō alios trāser- sales habere cōtra testamētū fraternū inofficiosi querelā. qñ intellige verū turpi persona herede instituta 2. nō ali- ter: vt. C. eo. l. fratres. Sed dubiū est an filius ex fratre con- tra testamētum autemli querelā inofficiosi instituire pos- sit si exheredatus sit. In quo recurrit ad l. fratres. C. eo. Et ad plenum glo. in fin. eo. §. nō tantū. Illud tamē est notan- dum qñ dicit hic Ange. fratrem fratri ab intestato nō suc- cedere si aduersus eum ingratus exstiterit: allegās pro hoc glo. expressam que nō est alibi scdm cum in auth. de nupt. §. ingratitudinem. per quam ita dicit se consiluisse in opu- lenta hereditate. Ad qñ etiam bene facit glo. extra de pos- tu. c. si. Sed aduertendum q. ipse male consuluit. 2. glo. pe- tus dicit. Et probō ex dno. b. ¶ Primo per casum de hro- ca. dicentem q. ingratitudo non obstat vni cognato alteri cognato ab intestato succedere volēti. Dic est casus rotun-

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

dus contra que miro tantis doc. digisse. unde cog. l. cog. n.
 Secundo quia si speciale est in patrono vt illi obset ingra
 titudo quando succedere vult liberto ab intestato: vt est ca
 sus. l. de iurepatro. l. cum patronum. §. pen. cum. l. seq. ergo
 in alijs in contrarium est ius comune. Et hunc passum be
 ne no. quia de eo alibi non fit mentio q. hic per Ange. 2 me.
 ¶ Not. ex co. verbi. glo. ordian. ver. qui sunt. q. appellatio
 ne fratris in dubio intelligitur de fratre primi gradus et
 non secundi: 2 consequenter non de consobino nec de alio.
 Et per ista refert do. Bal. se consiluisse in questione statuti
 communiter dicentis per Italiam q. frater excludat sororem
 a successione 2c. quoniam intelligitur de fratre gradus pri
 mi non autem secundi: hoc autem ipse non dixit hic sed in
 c. de sen. marchie. in vi. feu. in. l. i. ubi dicitur. in fi. c. ad Tre
 bel. licet ego in civitate florentie aliter obtinuerim 2 con
 sultus 2 allegans pluris. Dupliciter tamen venit glo. bec
 limitanda. Primo scilicet fallit eo casu quo loquimur in de
 positionibus testium a quibus verbum frater prolatum tam
 in primo q. in secundo gradu verificari potest: vt notabili
 ter dixit Bar. in. l. 2. uicini. §. questum. de leg. iii. Secundo
 ubi sumus in materia fauorabili in qua eadem sit ratio 2 in
 fratre primi 2 in fratre secundi 2 ulterius gradus: quoniam
 tunc ratione identitatis de stricta ad lata significationem
 vocabuli verba extendimus: vt no. glo. ordi. in auth. mino
 ris in verbo. curacioni. C. qui cu. da. pos. 2 in auth. unde fu
 mitur. 2 in cl. i. in ver. eligatur. de electio. ¶ No. in. l. hoc co
 lore. q. mediam conclusionem in libello in quo deducitur que
 rela inofficiosi est dicere testamentum quasi a furioso factum:
 ex eo quia contra debite pietatis officium is qui instituit
 dum erat exheredatus fuit. ¶ No. secundo in verbo. recte.
 iuncta glo. differentiam inter verbum recte 2 rite. Recte
 enim significat iustitiam. rite vero solennitatem. Idem proba
 tur. §. de iudi. l. recte defendi. §. si cert. peti. l. prima causa. in
 verbo recte. iuncta glo. Ad idem. l. de contratabu. l. no. pu
 tauit. §. no. conuenis. ¶ No. in. l. no. est enim. c. ostendendum
 non esse nonvercalibus malitijs atq. blandimentis: sicut 2
 als obliatur concubinalibus adulationibus. C. de do. ins
 ter vi. l. i. ¶ No. ex co. non iustam cenferi neq. recta patris
 voluntatem nonvercali instigationem no. blandimento ad
 uersus filios factam. Et hoc procedit ubi propter illos co
 tingit patrem exheredari. Quid autem si propter blandis
 menta contingeret illud magis q. filio relinquere intende
 bat patrem vgoni sue reliquisset: an ista vitia voluntas poss
 sit impugnari: dic q. no. Licet enim blandiri vt a testatore
 comodum sentiam. ff. si quis ali. testa. probi. l. vlti. q. tamen
 verum non intelligas in ijs qui ratione administrationis
 alicui necessario officio preponitur. Quid enim si tutor vi
 det testatorem velle relinquere verbis blandis inducit ad
 relinquendum: an tunc recte faciat vel pupillo teneatur: re
 curre ad glo. or. hic quereti. C. de arbi. tu. l. quanq. 2 q. ple
 ne not. i. ad municip. l. Titio. cum si. Quid in prelo seu sa
 cerdote. si dum videt testatorem ecclesie sue relinquere. eun
 dem instigat 2 inducit vt relinquat sibi: an tunc ecclesie red
 dere teneatur. Recurre ad glo. singularem. §. q. iij. in ca.
 quicunq. Illud tamen nota excommunicationis vinculo
 astringi ipso iure illos qui remouent testatoribus propo
 situm ecclesie relinquendi. Ex. est singularis de priuil. cle.
 l. i. §. quibus. Sin autem quis dolo vsus fuerit aduersus que
 testantem: qualiter tunc aduersus eum succurratur. Dic
 vt in. l. i. 2. ij. §. si quis ali. testa. pro. Et illud etiā no. quod do
 lo inducens testatorem ad quid sibi relinquendum si petat
 doli exceptione repellitur. Ex. est solennis in. l. i. in fi. §. de
 doli excepti. ¶ No. in. l. nam 2 his. quod non solum contra
 masculinæ linee ascendentes sed etiam aduersus re. cōpetit
 querela inofficiosi. ¶ No. in ca. l. iij. §. huius autem verbi.
 ¶ Agentem querela inofficiosi ostendere debere: si ex nulla
 iusta causa a testatore exheredatum fuisse: quod hodie cor
 rectum est: quia heres institutus probare compellitur cau
 sam ob quam testator motus est ad heredandum fore ius
 tam: vt est casus. C. eo. l. omnimodo. Que autem sint cause
 propter quas quis iuste possit priuari: recurre ad authen.
 in §. aliud quoq. capitulum. Canon. extra de iureiuran. c.
 Quintauallis. ¶ No. ex ca. glo. or. in verbo preteritum. que
 docet quis dicatur preteritus: 2 quis exheredatus: istam
 tene. Probatur in. l. si filius. §. de mino. 2 per. l. penult. C. de
 fideicomun. licet sit secunda contraria 2 non bona. C. de li

be. prete. l. imaginum vitium. Et ad istius declarationem
 vide glo. aliam. in authen. de here. 2 fal. §. exheredatos.
Posthumus. ¶ Posthumus ex
 test querela inofficiosi testamenti eo quo ageret
 iam natus. Et testamenti rescissio tanq. inoffi
 ciosi per iudicem facta ad postulationem ius non habentis
 ius no. habenti prodest. Et querela inofficiosi testamen
 ti ita demum transmittitur ad heredem si sit preparata. hoc
 dicit vsq. ad. l. Papinianus. ¶ No. primo quod in ca. iusto
 poterat exheredari: licet hodie contra sit per. l. si quis in
 suo. §. leg. C. eo. ¶ No. in verbi. simili modo. quod natus ex
 ventre matris secto. si se exheredatum reperiat. aut prete
 ritum: querelam inofficiosi habet. Ipse enim filius est vt
 ceteri: vt. §. de libe. et posthu. l. quod dicitur. §. de verb. signi
 fica. l. annuncius. §. si. Et tamen declara secundum. l. si ma
 ter. C. eo. titu. ¶ No. secundo eam que pregnantis moritur
 scindi posse vt inde part. abstrahatur. quoniam nec prius
 potest sepeliri quam ita sit factum: vt. §. de mor. infe. l. i. ubi
 est casus notabilis. ¶ No. in. §. si quis. quod illis de iure
 competit ius testamentum rumpendi. Ad idem. §. de con
 tratabu. l. si post mortem. §. exheredati. ¶ No. ex co. quod
 rescissio testamenti facta per viam querelæ eo agente qui
 ius habet prodest ius habetis: secus tamen si eius testamen
 ti rescissio fieret per bonorum possessionem contratab. quia
 tunc hoc locum non haberet: vt eleganter voluit Bald. C.
 de fideicom. liberta. l. vlti. §. sed si. Vide ad intellectum bu
 ius. l. si. C. de iureiuran. ¶ No. in. §. si quis instituta. quod
 ita demum habens ius querelandi. illud ad heredem trans
 mittit si preparata ipsa querela decesserit. Hoc tamen de
 clara per. l. si quis filium. et. l. scimus. in fi. eo. titu. ¶ Item
 nota secundo glo. hic querentem an rescindens testamen
 tum per querelam videatur hereditate adire. Dic vt not.
 §. de bono. posse. l. cum quidam. et. C. de repu. here. l. scit.
 ¶ No. vltimo hic cum. l. sequē. qualiter ipsa lis super que
 rela inofficiosi testamenti dicatur preparari.

Summarium.

- 1 Exheredatio iniuria dicitur: similiter 2 preteritio.
- 2 Iudex an possit terminum procedendi statuere in civilibus causis.
- 3 Institutio principis non excludit filium a legitima seu ius querendi.
- 4 Querela non instituitur contra militem ad testamenti rescissionem.
- 5 Testamento paterno in totum rupto an etiam rumpatur quilibet substitutio.

Papinianus. ¶ Querelam inoffi
 ciosi filio competen
 ti pater eo inuito non potest intēare: eo autem
 filio mortuo querela quantuncq. agnita seu
 preparata non transit ad patrem. Et renunciatio expressa
 seu per lapsum temporis inducta volentem querelare ex
 cludit inofficiosi. Et testamentum in militia factum etiam
 intra annum. nullo modo valet iure militari quo ad que
 lam rescindi: nisi rescisso totaliter testamento paterno. Et
 donatio causa mortis excludit querelā inofficiosi: nec im
 pubes filius de substitutione pupillari a patre facta con
 ueniri potest. hoc dicit vsq. ad. §. quoniam autem. ¶ Nota
 in. l. Papinianus. patrem inuito filio querelam eidem
 competentem non posse instituire: 2 idem per identitatem
 rationis videtur in quolibet alio remedio testamenti res
 cissio: puta bonorum possessione contratab. 2 senten. Quid
 autē sit in fratre: an ipse institutus inuito alio fratre prete
 rito vel exheredato possit ex illius exheredatione seu pre
 teritione testamentum rescindere per ius contratabulan
 di. querelandi. seu nullum dicendi: dic vt in. l. mortem. §. si
 §. de contratab. 2 in. l. filio preterito. §. de inust. testa. ¶ No.
 in ca. abi. ipsius enim iniuria. q. exheredatione seu preter
 itione dicitur exheredato aut preterito iniuria fieri. Ad
 idem. §. eo. not. est in aut. vt cum de appel. cog. in pluribus
 locis illius text. ¶ No. in. §. si filius. filij querelam etiā pre
 paratam ad patrem no. transmitti bona sua apprehendens
 tem: quia non apprehendit vt heres sed vt peculiij filij do
 minus

minus licet hodie secus sit: cum filius ipse habeat verum heredem: vt in authen. defuncto. i. authen. vnde sumitur. C. ad Tertul. §. si quis post rem. secundum lecturam gloss. quod lapsus termini a iudice prefigi inducit exclusionem facultatis querelandi. Et inde not. secundo in dicem posse terminum statuere ad agendum pretendenti se habere querelam. ¶ Not. tertio ex gloss. eiusdem duo.

2. Primum ¶ quod in civilibus causis inde actionem habenti non potest terminum ad proponendum actionem statuere. Quod dicit vt plene dicit in l. de die. §. qui satisfacere cogant. Secundum quod lapsus termini a iudice prefigi ipso iure excludit amplius volentem agere. quod declara vt not. Innocen. extra qui matri. accu. possunt. c. cum in tua.

3. ¶ Not. in. §. si imperator. quod quamuis princeps instituat: nihilominus filius legitima vel iure querelandi non priuatur. Ad idem si instituat ecclesia vel alius locus pius. Qui etenim ecclesiam vult instituire. et filium exheredare alium querat pro consilio. August. vt dicit hic gloss. et in l. si quis ad declinandam. C. de episcopo. et cleri. teg. tamen est. xviii. q. vlti. c. quicumque. ¶ Not. in. §. si quis contra militem testamentum: sic de castrensi peculio non posse querelam institui ad illud rescindendum: hoc vendicat sibi locus cum iure isto. Quid autem hodie dubium est. et dicitur. §. eo. l. si instituta. §. de inofficioso. ¶ Not. ex eo quod testamentum factum in militia gaudet privilegio militari etiam milite defuncto opus belli cum egeret solo tamen anno.

Ad idem in l. si de testamen. mili. §. post missionem. Quid autem si defunctus militare intra annum a die deserti militie testamentum faceret an possit illud iure militari rescindi vt in l. si certarum. §. fina. §. de testamen. mili. et in l. si instituta. §. de inofficioso. ¶ Not. in. §. si quis contra militem testamentum: sic de castrensi peculio non posse querelam institui ad illud rescindendum: hoc vendicat sibi locus cum iure isto. Quid autem hodie dubium est. et dicitur. §. eo. l. si instituta. §. de inofficioso. ¶ Not. ex eo quod testamentum factum in militia gaudet privilegio militari etiam milite defuncto opus belli cum egeret solo tamen anno.

Ad idem in l. si de testamen. mili. §. post missionem. Quid autem si defunctus militare intra annum a die deserti militie testamentum faceret an possit illud iure militari rescindi vt in l. si certarum. §. fina. §. de testamen. mili. et in l. si instituta. §. de inofficioso. ¶ Not. in. §. si quis contra militem testamentum: sic de castrensi peculio non posse querelam institui ad illud rescindendum: hoc vendicat sibi locus cum iure isto. Quid autem hodie dubium est. et dicitur. §. eo. l. si instituta. §. de inofficioso. ¶ Not. ex eo quod testamentum factum in militia gaudet privilegio militari etiam milite defuncto opus belli cum egeret solo tamen anno.

Ad idem. C. de impuber. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi. ¶ Not. in ead. ibi. quia filij testamentum est. quod in diuersis instantijs licitum est diuersis seu contrariis defensionibus vt. vt hic apparet. l. precipibus. de testa. c. si pater. lib. vi.

ri hereditatem repudiabit si habet substitutum contra quem intendit querelam: alio repudiabit ab intestato: et adhibet ab intestato. Et si quid filius exheredatus ex testamento patris scilicet acceperit ab intestato herede vel legatario iure querelandi priuatus censetur. hoc dicit vsq. ad §. vnde si quis.

¶ Not. in. §. quoniam. legitimam esse quartam partem eius quod quis habiturus foret ab intestato. ea. l. cum queritur. hodie hoc est correctum. per authen. nouissima. C. eod. titu. per quam disponitur quod si sint quatuor filij seu pauciores legitima eorum sit triens: si vero quinq. vel plures legitima sit semis. ¶ Not. ex eo quod in legitima non habet locum ius accrescendi quoadusq. conferatur ius per quod possit ad illam veniri. ¶ Not. vltimo ex eodem quod tanta est legitima nepotum ex filio etiam si sint plures quanta est legitima patris eorum solius: et sic pro tanto extenduntur a querela. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non. ¶ Not. in. §. quarta. legitimam ex hereditate deducendam deducto prius ex ea ere alieno funeris impensa et libertatibus. ¶ Not. in vers. et non.

Summarium.

1. Fructus iudicio testatoris percepti in legitimam veniunt computandi.
2. Remedia habes diuersa potest eligere quod voluerit: nec eo innatur quod negant.
3. Res fortuita an semper sit fisco applicanda, et quid de ablata.

Unde si quis.

¶ Fructus percepti testatoris iudicio imputantur in legitimam. Et habenti habilitatem veniendi contra testamentum ex pluribus vssis datur vnus illarum electio: querela potest deduci per modum exceptionis. et indignus est sibi relicto per testatorem qui eius voluntate visus extitit impugnare: adeo vt illud ab eo sibi auferatur et fisco applicet: paritur tamen deficiente vel ob sua absentia succedenti. hoc dicit vsq. ad §. si quis impubes. ¶ Not. in §. hoc. §. vers. fructus enim. solere iure isto fructus in legitimam computari iure vero debitam, quod hodie est correctum cum id quod minus legitima filius habet suppleri debet ex rebus alijs defuncti: non autem ex fructibus perceptis ex re per legitimam assignata: vt. C. eod. l. scimus. §. replicatio. et C. ad Trebel. l. iudemus. Et plene not. Bart. j. ad legem §. alci. l. in quarta. ¶ Item not. ibi rogatus est quod iure isto poterat quis in legitima sua grauari: quod onus eandem restituendi eidem poterat iniungi: quod est similiter correctum: cum omne grauamen in legitima liberorum per ascendentem adiectum ipso iure sit frustratorium: vt. C. eo. l. omni modo. et l. quoniam in prioribus. adeo vt etiam dicamus quod filius grauatus generaliter de restituendo paternam hereditatem non videtur grauatus de restituendo id quod sibi habet pro legitima: quasi id sit patrimonij: res ipse heredis non veniant in restitutione: vt. l. coheredi. §. cum filie. §. de vulgari et pupilla. ¶ Not. in. §. si quis irritum. quod plurimum remediorum illa habetis est electio. Nemo enim pluribus remedijs vno semel

agens vti non potest, et habens eligere ex illis vnum ex ele
ctione vnius altero priuatur. C. de furtis. l. i. C. de codicill.
l. iina. C. de tribu. l. quod in heredem. s. eligere. de legat. li.
l. cum filijs. s. varijs. de electionib. et vti onas. lib. vi.
¶ Not. in. s. si filius. quod omne remedium rescissum qd
introducitur potest per viam actionis et etiam introducibil
per viam exceptionis. Ad idem. j. de iureiurand. l. nam ei
postea. s. si minor. **¶** Not. in. s. meminisse. et ita semper alle
gatur non posse quem ex eo iuari quod nigns exigitur im
pugnare. Ad idem. j. de heret. l. questum. ad fin. j. de regu
lis iuris. non debet. lib. vi. **¶** Mo. in eo. s. ibi qd si ante senten
tiam defisit etiam parti penitenti qd intellige actioni nondi
cōsummatō: post consummationē enim penitētia frustrat
ria est. l. qui ex ea mente. j. de furt. et edili. c. l. quid si fu
gitius. circa princ. **¶** Not. tertio ex eo. ibi ad id fisco ven
dicari et. regulam communem qd ad quam semper istum
textū allegamus. scz id fisco applicari quod ab aliquo au
feritur. Sed pulchrum est querere cui fisco applicet. Quid
enim si res applicetur que venit auferenda sit in territorio
civitatis vnius: ista autem a quo auferenda est sit origina
rius alterius. Dic quod applicabitur fisco civitatis vbi ci
ta est res. Et licet multi doct. in diuersis locis super hoc di
cuerunt: nibilominus solto allegare casus duos hoc pro
bantes: vnum in l. quicunq. s. vniuersi. C. de hereti. Aliud
in auben. si captiu. a auben. vnde fumiur. C. de episcop.
et clerici. In autem applicetur fisco id quod auferatur a spu
rio cui pater quod reliquit vel sit venientium ab intestato
multi multa dixerunt. **¶** Bart. plene ponit in l. fin. j. de his
quibus vt indignis. Et glos. a. ali. C. eodem titu. l. heredi
tas. Et casum habes in venientibus ab intestato. C. de na
turali liber. l. i. Item cui applicetur id quod auferatur ab
aliquo cui testator reliquerat quia filium suum esse crede
bat cum tamen non esset. Dic vt not. glos. ordmaria. C. de
heredi. instituti. l. si pater tuus. l. i. ff. Item cui applicet
tur id quod auferatur ab vxore nubente post mortem ma
riti post annum luctus. Dic vt in teg. l. i. C. de secundis nu
ptijs. Item cui applicetur id quod auferatur ab his qui
scierint inter se contraxerunt incestuos aut nephas ma
trimonia. Dic vt in l. qui contra. C. de incestu nup. Item
cui applicetur id quod auferatur ab illo qui aliquem testari
prohibuit. dic vt in l. i. ff. si quis aliquem testari prohibue
rit. **¶** Not. in eod. in versu. proinde. quod sententia lata con
tra instantem querelam inofficiosi eo absente non preiud
icat ei in hoc vt perdat id quod in testamento relictum
est sibi. Et ratio est illa: quia potius prefumitur succubitus
se propter absentiam qd ex eo quod loquitur introderit: vt
j. de euictionib. l. si deo. in princip. **¶** Not. in versu. vnde
non. al. s. nunc male. delictum heredis debentis restituere
hereditatem non nocere fideicommissario: hoc est illi cui
fienda est restitutio. Et si propter heredis delictum singu
la bona sint publicata: nibilominus illa in fisco transunt
cum onere suo. Ipse enim ita restituere tenet sicut heres
delinquens si penes se haberet: vt. j. ad Trebel. l. ex facto.
s. ex facto. j. ad Sillaniam. l. si quis: fisco: concordat ad teg. l. i.
versus finem. j. si quis aliquem.

Summarium.

- 1 Querela inofficiosi testamenti an filio adoptato conuenire possit: si adoptatio non probetur.
- 2 Filius de restituendo grauatus an ex hereditate restituenda detractore possit quartas duas.
- 3 Testamentum per querelam rupto, quid ruptum intel ligatur.
- 4 Testamentum est in dubio validandum.
- 5 Percipiens aliquid ex testamento ratione officij testamen tum nec approbare nec annuillare eo ipso potest.
- 6 Querelans testamentum tanq̃ inofficiosum non ideo ad mittere debet sibi donata testatore viuo si succumbat.
- 7 Legati petitio etiam nulla non excludit ius quereladi tes tamentum nullum.

§. Si quis impubes. *Quarta debita ex. on*

titutione diu Papiniani excludit querelam inofficiosa:
 quoniam nec illa auferatur posito quod arrogatus querela
 intentata succubuerit: sententia lata super querela inoffi-
 ciosa testamenti ius facit quo ad omnes: sententis binde-
 re diuersimodo: latens standum est illis, que magis fauent
 testamentum: nisi ex parte eius iniquitas appareat, et quere-
 lans testamentum ex necessitate officij non perdit id quod
 ex testamento sibi relictum est. Nec per institutionem quod
 rele quis succumbens amittit sibi quesita iure dotis vel do-
 nationis, et siue quis pro se siue pro alio: mediante directo
 tamen non per obliquum sibi querat aliquid ex testamen-
 to illud amplius querelare non potest. *h. d. v. scilicet ad l. Titu-*
l. et f. not. in hoc. §. filium adoptatum etiam si a patre ad-
optatus sit institutum non reperiatur querelam non habere: ex
quarta et ex legali prouidentia recipiat. de qua. §. de ad-
optionib. l. si arrogator. et f. not. secundo quod qui contra-
dit testatoris voluntati licet perdat lucrum quod sibi pro-
missum est et testamentum: vt. §. bac. l. §. meminisse. non tamen
id quod sibi pronenit ex legis dispositione. et f. not. in hoc. §.
glof. et ordina. magnam disputationem an filius de re restitu-
to de granatus detrahere possit et restituenda a hereditate
quartas duas hoc est Trebellianicam iure institutionis et
legitimam iure nature: de quo dic vt in anten. de bered.
et f. alid. §. si quis autem non in plures. C. ad leg. §. alid. et
quand. et l. in ratione. la. j. eo. et plene per Bart. in l. §. in
terdum. §. si cui plus. per leg. §. alid. et Bal. C. ad Trebel-
lianum. et C. famul. et f. cum. l. filium quem habentem, et
licet de hoc apud legistas in predictis locis fit disputatio.
Canonist. tamen habent decimum in C. Anastasius. et C. Ray-
naldus. extra de testa. et f. not. in. §. si ex causa. quod in re
antiquo rupto seu reuocato testamento per querelam non so-
lum illud censetur ruptum quod ad institutionem heredi-
dis sed etiam quod ad cetera legata singularia preter liber-
tates quod tamen hodie est correctum per autben. ex cau-
sa. C. de liberis et p. et. et f. not. in. l. pars. quod et pluribus
binde sententis contradicentibus: et consequenter in
risperito: cum opinionibus in dubio illis est adherendum
qui fauent validitati testamenti. et f. idem extra de re iu-
dica. c. h. et l. si enim benigna et plenissima fit interpreta-
tio. extra de donat. c. cum dilecti. ad fin. Quoniam ad idem
dicimus in de positionibus plurium testium aduersantibus
vt ceteris paribus illorum sit potior depositio per quos
inductur subsistat. testamentum: vt not. glof. extra de proba-
tionib. c. ex literis. et not. extra de testib. c. in nostra. §. facit.
de man. test. l. Julia. et f. not. ex al. §. illud parcendum. bis
qui ex necessitate officij inofficiosum testamentum indu-
gunt ad hoc vt quod per testatorem relictum est non amit-
tant. et f. not. ex eo. quod percipiens quis ex testamento
ex necessitate officij: puta qui tutor vel curator non videtur
ad hoc testamentum approbasse: vt postea ex persona sua
inofficiosum dicere non possit: cum et accipiendo se appor-
basse videtur et officium in gerens non vt priuatus ipse. et
id hoc. de bis quibus vt indigni. l. tutorum. C. de administrat-
ione tutor. l. cum quodam. Quilibet enim in officio existens
vicem duplicis persone gerit. videlicet vt ipse et vt officia-
lis. §. de adoptionib. l. si in consul. cum similib. et f. not. in. etiam
si et in querela. quod querelans testamentum vt inofficio-
sium licet perdat sibi in testamento relicta non tamen per-
dit viuo testatore donata: et etenim sunt extra causam hos-
torum testatoris. §. de legat. h. l. sequens questio. Similiter
nec in herede factum relicta perditis qui non testamentum
tamen. sed herede factum impugnatur. vt l. de iuris. §. Sen-
pronio. et f. not. in. l. nihil interest. quod siue per se siue alio
mediate quis ex testatoris voluntate lucrum sentiat a fa-
cultate querelandi illud excluditur: non tamen directo non
per obliquum: vt in bac. l. in fin. et f. not. in ea. in. §. cum si-
lius. quod petitio legati non habens effectum non inducit
renunciationem iuris querelandi quod nota: quia ad mul-
ta induci potest. et ex huius imagine digi Bartol. notasse
quod regula dicens quod per comparationem de appella-
ante factam iudici a quo inducitur renunciatio interpo-
sita appellationis: vt extra de offic. delega. c. gratum. debet
intelligi vt comparatio illa habuit effectum: scilicet antequam
si non habuit effectum: puta ab iudicis repulsum renun-
ciatio non inducitur. Ita dicitur extra de eo qui mitti in
possessionem. cap. cum venissent. in glof. quod tene mentis qua
non est alibi. et ad illam optime iudices istum tex.

Summary.

Summarium.

- 1 Testator potest granare venientes ab intestato de sol uendo relicto in testamento.
- 2 Hereditas parentum potius debetur filiis q̄ contra: et quare.
- 3 Relicti ad pias causas an possint filijs p̄iudicare: quid dicatur ad pias causas relictum esse.

Tria filiam. **C** Repetitio legatorum ab intestato nihil operatur ubi per querelam expugnatur testamentum. Et in successione contra testamentum causa filiorum est prior causa patris: ipsi tamen expulsi pater admittitur: cui non minus hereditas liberorum debetur q̄ hereditas parentum filijs. Et querela preparata mutata ante mortē preparantis voluntate non transmittit ad heredē, et post facto potest quis pro parte testatus et pro parte intestatus decedere. Et testamentum rumpens pro parte sibi soli prodest: non alteri. hoc dicit vsq̄ ad s. contratabulas. l. filio. **C** **M**o. m. l. Tertia. testatorē granare posse venientes ab intestato de soluendo relicto in testamento, casu quo deficiat illud. Idem. j. de testamen. l. ex scriptura. s. i. c. de fideiussoribus. l. ea quam. nec mirum cum etiam granare possint venientes ab intestato nullo testamento condito: puta per codicillos tantum. j. de iure codicillo. l. si quis cum nullum. Eterum et ipsos ab intestato venientes granare videtur cum legata facit testamento deficiente. de legatis. l. i. l. Lucius. s. Sempronius. **C** **N**ot. secundo ex eo. quia clausula repetitionis legatorum ab intestato nihil operatur testamento impugnato per querelam: licet operetur testamento rupto agnatione posthumi iure istoyt. j. de fideicommissa. l. liberta. l. generaliter. s. ex testamento. Quid autem bodie sit: vtroq̄ casu dicitur plene not. C. de liberis p̄ter. et authen. ex causa. et de inuult. testamen. l. filio p̄terito. et in l. i. j. de iure codicillorum. **C** **N**ot. in s. pater et filium. quod sicut in successione ab intestato prima causa est filiorum: vt in vulga. authen. in successione. cum sis milib. et in authen. de functione. ita et in successione contra testamentum. **C** **N**ot. secundo ex eo. quod pendente iudicio filiorum querelantium: pater decedentis similiter se heredes reperiens querelam non potest instituere. **C** **M**o. in l. nam et si parentibus. iure vero hereditatem parentum magis esse debitam filiis q̄ contra. Ad idem. j. unde liber. l. scripto. ad fin. j. de bonis damna. l. cum ratio. **C** **M**o. secundo ex eo. iure pietatis hereditatem liberorum deberi parentibus quemadmodum et contra. Non tamē intelligas de ea pietate que ceteri facit quid ad pias causas relictas. Illud et enim censetur relictum ad pias causas quod est relictum pauperi pro anima: vt not. gloss. ordina. de leg. ii. l. si quis Titio. siue extraneo. siue consanguineo: vt not. glo. extra de sepulch. c. ii. Eterum et si diuini diceret testator quid se relinquere pro anima: non diceretur tunc relictum ad pias causas: vt not. gloss. singular. C. de sacrosanct. eccle. l. j. Item pro imagine aliqua in ecclesia facienda relictum dicitur ad pias causas relictum: vt not. Barto. j. ad legem falcid. l. linea margaritarum. Sed an pro alimentis relictum ad pias causas relictum dicatur. Vt videtur not. j. ad legem falcid. l. diuus. Item an relictum pro dote. dicitur et est teg. notab. j. de condi. et demonst. l. cum bis. s. mulier. ibi pietatis causa. Ad bonum tamen declarationem. vide do. Bal. C. de sacrosanct. eccle. l. i. c. ad leg. falcid. authen. si mulier. et an. si cum testator. **C** **N**ot. in ea. s. heredi. ibi cū dicitur preparata. quod preparatio inducit querelę trans missionem: vt in l. possumus. s. fin. cum. l. sequen. s. eo. et debet intelligi ubi in ipsius querelę preparate prosecutione perseveratur: secus vero ubi preparantis voluntas mutata est: vt hic est casus solennis similis: punctaliter ad illum quem in hoc reputat singularem. qui est in l. cum mota. C. de transac. Et ex hoc infertur ad vnum quod est notabile. scz id quod dicitur quod per litis inchoationem: actio alio non transiens ad heredem efficitur transitoria: vt l. cū constitutionibus. j. de actionib. et obligat. et in l. i. c. vt ex delict. defunct. et l. i. j. de p̄na. delict. debet intelligi ubi in instantie prosecutione est perseveratum: secus vero ubi ab eadē deficiit is qui primo incipit: vt hic de casum solennem: licet

Ange. et male. j. in l. ii. de p̄na. delict. dixerit quod casus in dicta. l. cum mota. de hoc nō erat alibi. Item infero secundum ad id quod dicitur quod perempta instantia non perit vitium litigiosum: vt not. gloss. in l. propterandum. s. i. C. de iudic. licet contrarium not. et male. C. de fructib. et lit. expen. l. ii. debet intelligi ubi instantia perit lapsa temporis q̄ triens nō: secus vero de situtine: quia tunc perit effectus litigiosus quemadmodum hic: et in simili perit effectus transmissio nis querelę: licet Ange. idem et non bene in l. apud. j. indic. solui. dixerit casum. d. l. cū mota. ad hoc non esse alibi. Item infero tertio quod id quod dicitur per litis cōtestationem interrumpi prescriptionem atq̄ perpetuari temporalem actionem: vt in l. j. ad fin. C. de prescrip. longi tempo. et in l. cum notissimi. C. de prescrip. xxx. anno. debet intelligi ubi post litis cōtestationem est in eadem perseveratum: vt si ab eadem defisit propter fortuitos causas: vt ibidem: secus vero si non perseverauerit sed defisit nulla ductus necessitate: quia tunc interruptio atq̄ actionis perpetuatio censentur sublate: per teg. istum in hoc solennem quem ad hoc allegat pro sententia glossatoris de r. in l. fin. s. de eo per quem fact. erit. ubi plene hāc materiam tractant. Ad quod facit quod plene not. Silius. in l. sicut. C. de prescrip. xxx. anno. et refert do. Bald. in l. et post edictum. s. j. s. de iudic. volens quod id quod per citationem prescriptionem xxx. annorum interrumpitur: vt dicta. l. cum notissimi. in princ. et in l. sicut. debet intelligi ubi citatio in suo robore perma net: secus vero ubi illa est circumducta: ex eo quia agens citari faciens postea non comparuit quo casu citatio per iudicem circumducitur: vt in dicta. l. et post edictum. s. j. Et ad hoc vltimum adde ad dicta in dicta. l. fin. **C** **N**ot. in ea. l. s. filius. id ad quod quotidie allegatur. quod ex post facto quis decedere potest pro parte testatus et pro parte intestatus: licet non a principio: vt instituit de hered. instituten. s. nō autem. cum similib. **C** **M**o. ex eadem in l. seq. vnum idemq̄ testamentum posse pro parte rumpi et pro parte validum remanere: et sic vna eademq̄ res diuerso iure censi potest: licet regulariter contra. j. de vfuscationib. l. cum qui edes. cum similib.

Summarium.

- 1 Testamenti ruptura iuris pretorij beneficio non im pedit quin fieri possit beneficio iuris civilis.
- 2 Succedens rupto testamento per querelam dicitur ei cuius testamentum rumpitur succedere ab intestato.

S. Contratabulas. **C** Sententia pro bonorum possessione contratab. ad irritum deducitur filia postea in querela obtinente. Et hereditatem repudians nō facit partem. siue repudiet ante litem motam. siue post. Et sententia lata in causa inofficiosi contra presentem facit ius inter omnes: contra absentem vero secus: et ideo libertates et legata peti possunt. hoc dicit vsq̄ ad l. mater decedens. **C** **N**ot. quod et licet fuerit facta ruptura testamenti per beneficium iuris pretorij: nihilominus non tollit quominus et illa fieri possit per beneficium iuris civilis a diuersa persona instituenda. **C** **N**ot. secundo quod annullatio testamenti facti a patre contratabulanti non prodest filie. que tanq̄ exheredata potest pariter venire ad testamenti rupturam. Similiter nec querela per vnum ex fratribus intenta sententia secuta prodest alteri. quando determinate pro parte instituta est: vt. s. l. in princip. **C** **N**ot. ex eo. quod cum duo sint ius subordinatum habentes: vnum sit prius et potētius altero. sicut hic avus et neptis: dum tanq̄ exheredati intendunt rumpere testamentum filij et patris: vt. s. eod. l. pater filium. et victoria habentis ius posterius. qui per prius egerit. ad irritum reducitur vincute postea habente ius prius potentius. Et ad hoc tene menti not. bunc. s. **C** **N**ot. vltimo ex eo. quod titulus sententie non prodest patri vincenti quominus filie que postmodum vicit hereditatem cum vniuersis fructibus restituat: quod nota ad not. in l. si fundum. C. de rei vendica. ubi habetis gloss. magnam in quibus casibus institutus citatus ex cuset possessorem a fructuum restitutione et quibus non. **C** **N**ot. in l. qui repudiantis. ibi. alter ex liberis exheredat

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

tis. et quod cum vnus ex filiis exheredatis indefinite seu simpliciter de inofficioso testamento querelatur consequitur totam hereditatem alio filio non repudiante. **¶** Not. secundo **¶** ex eo. ibi. ab intestato. quod succedens rupto testamento per querelam. dicitur ei cuius testamentum ruptum fuit succedere ab intestato. **¶** Not. ex eo. quod cum duo sunt filii quorum vnus repudiat alter non. apprehendens fungitur vice amorum. **¶** Not. in. §. cum contra. quod sententia in causa rupte testamenti lata contra heredem institutum preiudicium generat omnibus qui ex facto ius habere pretendunt. et procedit si sit lata contra heredem presentem et se defendentem. secus vero si contra contumacem absentem. ut hic est casus notab. teg. quem semper ad hanc regulam allegamus quod vbiq. reperitur sententiam latam contra vnum preiudicium generare alteri debet intelligi quod sit lata contra illum presentem. Ad idem. **¶** de emptionib. l. si ideo. in princip. **¶** de pignori. l. si ptes. et iste tres coniunctim semper ad hoc allegantur.

Summarium.

- 1 **¶** Ius accrescendi quo casu locum habeat in successione ab intestato.
- 2 Testamentum matrum an preteritione vnus ex filiis in totum rumpatur.
- 3 Iuri quod quis sibi ignorat competere non renunciatur.
- 4 Sic inutilis electio non inducit renunciationem vtilis.

Mater decedens. **¶** Per electionem inris incompetentis ignoranter factam non videtur quis renunciare iuri quod ignorat sibi competere. Idem etiam est si sibi competere cognouisset. Et querelam non potest quis intentare de iure nisi pro ea parte pro qua successurus erat ab intestato. hoc dicit secundum vnum intellectum. **¶** Not. ibi. quemadmodum si altera. et. quod in successione ab intestato locus est iuri accrescendi vno ex heredibus repudiante. et ita etiam est in successione ex testamento. C. quando non peten. partes. l. vnica. cum similib. **¶** Not. in. versicu. secundum quod. testamentum **¶** matrum ex preteritione vnus ex filiis non in totum rumpit: sed pro parte hoc est quantum concernit ipsam preteritam: et hoc secundum vnam opinionem. Contraria not. ponitur in versicu. ceterum quod testamentum informetur in totum: unde punctus iste non deciditur nisi vterius diceretur quod vltima opinio sit tenenda: quia cum plures opiniones sunt vltime adherendum est in dubio. **¶** l. filium. §. Sabinus. in glo. §. ad Trebellia. Quid tamen bodie sit: scilicet in quo annullatur testamentum per preteritionem filii: in quo non: dic vt in autben. ex causa. **¶** C. de liberis preteritis. l. filio preterito. **¶** de in iust. testamen. l. in l. postumo. **¶** C. de contratubul. **¶** Not. in. versicu. neq. id quod semper allegatur: quod non videtur quis renunciare iuri quod ignorat sibi competere. Ad idem. **¶** de trans actione. l. Aquila. l. cum Aquiliana. l. qui cum tutoribus. **¶** de pact. l. tres fratres. de conditio. in debi. l. si. §. idemq. **¶** Not. in. versicu. cum et bi. ad hoc quod semper allegamus scilicet quod per electionem **¶** vic inutilis non videtur quis renunciare vic vtili seu iuri competenti: quod dic vt plene not. **¶** de acquir. heredi. l. l. §. l. §. de petito. heredi. l. legitimam. **¶** C. de conditionib. l. si. **¶** Not. in. e. in versicu. ex quibus apparet. quod testamento reddito nullo preteritione filie. eadem preterita non potest vniuersam petere hereditatem: sed pro ea sola parte. pro qua successisset. puta nullo facto testamento. **¶** Not. ex eo. filiam institutam apprehendentem hereditatem ex testamento nullo posse illam eandem apprehendere ex successione ab intestato: quasi primus apprehensionis titulus fuerit nullus.

Summarium.

- 1 **¶** Carboniana bonorum possessio quando et quibus competit. et ad quid valeat.

- 2 Actio instituti per apprehensionem hereditatis confusa testamento inuvalidato reuiuiscit.

¶ Si de inofficioso. **¶** Car. bona bonorum possessio non datur filio rite exheredato qui filius esse negatur. Et querelans causa querelae pendente actionem mouere aliquam non debet. licet vna cum querela possit petitionem hereditatis exercere. Et renuntiatio facta iuri querelandi cui causam dolus dedit renunciantem non submonet. et imputatur heredi si soluerit ex testamento quod sciebat fore inuvalidum. ea autem per querelam annullatio actio. per prius confusa in fauorem heredis scripti deducitur. et pactum patris in querela non preiudicat filio nec e contra: qui querela mouet non vt sibi commodum pareat. sed alteri vel non: vt ipse sed alius succumbat in testamento tamen relicta non perdit. hoc dicit vsq. ad l. si proponas. **¶** Not. primo tunc Carbonianam **¶** bonorum possessionem competere. cum filio ad paternam hereditatem capescendam aliud non obest. q. abnegatio filiationis. **¶** Not. secundo aliud non obest. petitione Carboniane possessionis excludi. vbi cide aliud preter filiationis negationem nocet. scilicet exhereditatio facta ex causa tali. que existens vera eundem etiam filium paternam priuaret hereditate. **¶** Not. quod Carboniana bonorum possessio valet ad duo. Primo vt qui primo illam obtinuit ex hereditate alimenta percipiat. Secundo vt hereditarias actiones ne in eis preiudicium patiat: quia forte periculum erat in mora possit institui: vel res ad quam dirigebatur actio foret peritura. **¶** Not. in. §. qui de inofficioso. glo. §. ordina. quod hereditatis petitio conditio nalter in vno eodemq. titulo vna cum querela deduci potest: puta dico testamentum patris esse inuvalidum cum me contra solitam pietatem hereditate priuauerit: et ita proponiari peto: vt si in hoc obtinuerim ex nunc propono hereditatis petitionem aduersus heredem scriptum vt mihi hereditatem paternam restituat. **¶** Not. in. l. enim qui renunciationem dolo factam renuncianti preiudicium non afferre. **¶** Not. in. §. item questum. quod solvens scienter ex testamento quod sit nullum et inuvalidum solum non potest repetere. **¶** Not. in. §. idem respondit. quod actio instituti per apprehensionem hereditatis confusa illa ab eadem sublatam testamento pronunciatu nullo vel inuvalido reuiuiscit. **¶** Not. in. l. filius non impeditur. ibi quoniam alij commodum esset. teg. per quem probatur quod de iure Digesti. filius in potestate patris existens non solum erat dominus castrensis vel quasi castrensis peculij. sed etiam patris aduentitij: hoc est ex eis quod sibi aduenit ex bonis matris vel matris linee. quod dic vt plene digni in. l. C. qui admitti. **¶** Not. in. ea. in versicu. multo magis. et quod vt querelans testamentum eo quod cide sibi relictum est. priuatur: necesse est vt ad id faciat iure aliquo immediate sibi competenti ex persona alterius. puta tanq. tutor. heres vel pater exhereditarij: vt hic a. §. eo. l. si pars eadem. in fi.

Summarium.

- 1 **¶** Querela inofficiosi testamenti non competit preteritis: sed exheredato.
- 2 Donatio inter viuos an quando in legitimam computet.
- 3 Querela inofficiosi testamenti quibus competat.

¶ Si proponas. **¶** Filius emancipatus preteritus per contratabulas intantum annullat quam ad successionem testamentum quo ad hereditatem: vt cum nepote in potestate retento coniungatur. exheredatus vero admittitur ad querelam. et qui ius eundem hereditatem habet: si cum eo a quo potest euincere. vt cum herede contrahat. iuri euincendi renunciare videtur. et querela etiam agnita locus est iuri accrescendi. diuerse sententie in causa inofficiosi prolate faciunt vt quis pro parte testatus et pro parte intestatus debeat: vt donatio inter viuos ex pacto in legitimam computatur: vel si illa in legitimam non sufficit ad supplementum agatur. et admissus ad querelam inofficiosi qui admitti non debuit. testamentum

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

verfic. quid ergo. quod approbatio filij egeredati inducit
validitatem testamenti quod ex ipsa egeredatione erat
invalidum. Ad idem. j. de in iust. testamen. l. filio preterito.
C. de eo. ibi. puta in testamento ascriptum. et quod ri
te facta censetur egeredatio illa que per voluntatem filij
procedit. posito quod alio nulla subit iusta egeredationis
causa. Ad idem. j. de contratubul. l. non putavit. s. si quis
sua manu. Unde videtur hic casus pro eo quod disputat
solenniter glof. in l. si quando. ad fin. C. eo. scilicet an valeat
ista egeredatio ex eo ut testamentum remaneat validum
egeredo te filium quia vis egeredari. De quo dic vt ibi.
C. Not. in l. si egeredatus. quod adnotationis seu procu
rationis officium prestitum in causa vna in vnius fauorem
preiudicat aduocato vel procuratori si contra eundem no
mine proprio vel ad eorum utilitatem volunt querelam in
stitueret. quod intellige ibi tunc cum patrocinium preste
runt in eadem causa in qua sciebant se interesse proprium
pretendere. secus vero si hoc ignorabant. quia tunc presta
tio patrocinij non preiudicat. vt. j. de rei vendic. l. inter offi
cium. et C. eo. titu.

De petitione hereditatis.

Rubrica.

Summarium.

- 1 Testamento a principio existente nullo per illius vali
ditatem debetur hereditas.
- 2 Heres institutus an si in aliena sit potestate poterit nibilo
minus sua propria auctoritate hereditatem apprehendere.
- 3 Iudicium petitionis hereditatis an possit institui aduer
sus possidentem rem etiam minimam ipsius hereditatis.
- 4 Iudicium vniuersale quos habeat effectus.

Hereditas. C. hereditas ad nos pertinet aut ve
teri iure aut nouo: aut ex testamento aut
ab intestato. Et aut immediate aut per
mediam personam: aut iure acquisitionis
aut iure transmissionis. Et iudicium vni
uersale eadem pendente potest iuramentum accipere: in
dicibus vniuersalibus sunt res litigiose per solam citatio
nem: igitur prohibetur eorumdem alienatio nisi preste
tur satisfactio vel ex alia iusta causa pectorum permittat. et
pendentia questionis falsi testamenti suspendit petiti
onem hereditatis et quodlibet aliud particulare. hoc dicit
1 vsq. ad l. si quis libertatem. C. Not. in l. i. in versicu. quod
iure factum. glo. ordinaria quod ex testamento a principio
nullo superueniente eiusdem validitate debetur hereditas
non de iure civili sed de iure pectorum tantum: quod dic vt
plene not. j. de in iust. testamen. l. filio preterito. C. de bo
2 norum possessor. contratubul. postumo. C. Not. in l. ve
luti. quod ad hoc vt quis heres institutus in aliena potesta
te consistens. possit adire hereditatem necessarius est ius
sus illius sub cuius est potestate de iure Digest. quod dic
vt in l. qui in aliena. in princip. et l. si quis mibi bona. s. ius
sus. j. de acquiren. heredi. C. Not. in e. in versicu. sed et si i
tio. et ita semper allegatur. quod heres heredis testatoris
est heres. Ad idem. C. de heredi. instituen. l. vlti. quo tamē
iure hoc fit dic vt hic dicit not. glof. in versu. intendere possu
mus. C. Not. in l. si hereditatem. iudicium petitionis her
3 editatis quod est vniuersale posse institui etiam aduer
sus possidentem vnam rem hereditariam etiam minimā:
4 vt in l. licet minimam. cum l. preceden. j. eo. C. Not. secun
do quod eodem vniuersali iudicio sequi debet condemnatio
ad siendam restitutionem non solum in eo quod a prin
pio iuste conuentus possidebat sed etiam in eo quod pen
dente iudicio possidere cepit: licet conclusio libelli ad vna
solam rem restituendam dirigatur quod est notandum.
C. Not. in l. diuus. qd in iudicibus vniuersalibus res effici
tur litigiosae per solam citationem: prout hic est. in verbo. con
troneria: que quidem per citationem fieri incipit vt dice
tur. s. de transactionib. l. qui fidem. C. Not. secundo quod
per solam citationem iudicio vniuersali interdicta cen
sur ipsius rei super qua lis agitur alienatio. Quid au
tem in alijs iudicijs particularibus per quem actum in
eis fiat res litigiosa: consequenter eiusdem interdicatur

alienatio: dic vin. l. i. ff. eod. titu. Et plene digi in l. quanq. s.
Julia. j. de aqua pluuiar. ar. end. post glof. et Barto. C. Not.
tertio quod licet moto particulari iudicio res litigiosa
non possit alienari aliquo modo regulariter: vt. l. hna. C. de
litigio. nihilominus moto iudicio vniuersali: vt si prestat
satisfactio de restituendo rei alienate precium. C. Not. in
versicu. causa autem cognita. quod prohibitio alienatio
nis in genere non includit quin alienationes necessarie
seu vtiliter fieri possint. Ad idem. j. famul. erciscun. l. aliena
tiones. C. Not. in l. si testamentum. et glof. in ead. quod iura
dicentia questionem falsi testamenti suspendere iudicia
actio. que ex eodem testamento producantur procedere si
dicens falsum velit suspendi: scilicet autem si nolit: quia tūc
inuito suspensio inducitur. quod nota.

Summarium.

- 1 Questio super testamento mota suspendit omne iudi
cium ex eo dependens: etiam si sit libertatis.
- 2 Querela inofficiosa per actionem mota terminatur quin
quennio.
- 3 Testis in iudicio productus an sit egaminandus extra ar
ticulum ad quem probandum productus est.

Si quis libertatem. C. Not. in l. i. in versicu. quod
iure factum. glo. ordinaria quod ex testamento a principio
nullo superueniente eiusdem validitate debetur hereditas
non de iure civili sed de iure pectorum tantum: quod dic vt
plene not. j. de in iust. testamen. l. filio preterito. C. de bo
2 norum possessor. contratubul. postumo. C. Not. in l. ve
luti. quod ad hoc vt quis heres institutus in aliena potesta
te consistens. possit adire hereditatem necessarius est ius
sus illius sub cuius est potestate de iure Digest. quod dic
vt in l. qui in aliena. in princip. et l. si quis mibi bona. s. ius
sus. j. de acquiren. heredi. C. Not. in e. in versicu. sed et si i
tio. et ita semper allegatur. quod heres heredis testatoris
est heres. Ad idem. C. de heredi. instituen. l. vlti. quo tamē
iure hoc fit dic vt hic dicit not. glof. in versu. intendere possu
mus. C. Not. in l. si hereditatem. iudicium petitionis her
3 editatis quod est vniuersale posse institui etiam aduer
sus possidentem vnam rem hereditariam etiam minimā:
4 vt in l. licet minimam. cum l. preceden. j. eo. C. Not. secun
do quod eodem vniuersali iudicio sequi debet condemnatio
ad siendam restitutionem non solum in eo quod a prin
pio iuste conuentus possidebat sed etiam in eo quod pen
dente iudicio possidere cepit: licet conclusio libelli ad vna
solam rem restituendam dirigatur quod est notandum.
C. Not. in l. diuus. qd in iudicibus vniuersalibus res effici
tur litigiosae per solam citationem: prout hic est. in verbo. con
troneria: que quidem per citationem fieri incipit vt dice
tur. s. de transactionib. l. qui fidem. C. Not. secundo quod
per solam citationem iudicio vniuersali interdicta cen
sur ipsius rei super qua lis agitur alienatio. Quid au
tem in alijs iudicijs particularibus per quem actum in
eis fiat res litigiosa: consequenter eiusdem interdicatur

1 Questio super testamento mota suspendit omne iudi
cium ex eo dependens: etiam si sit libertatis.
2 Querela inofficiosa per actionem mota terminatur quin
quennio.
3 Testis in iudicio productus an sit egaminandus extra ar
ticulum ad quem probandum productus est.

vt plene not. glos. s. de iudic. l. per minorem. C. qui accusari non possunt. l. i. a. C. de ordi. l. i. a. alij sequen. ¶ Not. vltimo t. glos. ordinaria super verbo amittat. quod testes induci super articulo vno non debent super alio ab eodem remoto examinari. vnde semper allegamus quod non debet testis examinari. extra articulum. ad quem probandus productus est. Et cum hac concordat alia in l. i. duo. s. id. i. de iur. iuran. a. l. momentane. C. que leg. perso. Sed dubium est an si extra articulum illum fuerit examinatus et deposuerit valeat depositio eius. Dic breuiter qd inter rogatus deponit super eo quod nihil penitus facit ad causam: tunc id quod deponit non valet: vt in c. cum contin. gat. a. quod ibi not. extra de offic. delega. Aut interrogatus deponit in eo quod facit ad causam: tunc aut iurauit dicere veritatem tantum super articulo ad quem probandum productus est. et tunc si extra illum deponat nihil valet depositio: vt est casus extra de testib. c. de testibus. Aut iurauit dicere veritatem super illo et tota causa: tunc valet dictum suum etiam in eo quod extra deponat. de hoc extra de positi. cap. cum dilectus. Et istam distinctionem facit per hoc not. ponit Barto. hoc iura non allegans. sed alia male probantia in l. diuus. j. de questio. a. idem vide quod not. Specu. in titu. de testib. s. i. ¶ Item not. in glos. magna in hac l. ad tria. Et primo ibi si non plenum et. quod id quod dicitur quod egre inter alios acta tertio iudicium non aufertur: vt in rubi. que res iudica. non noc. debet intelligi iudicio pleno non qualiqui vnde ipsi tertio aufertur. Ita dicit hic not. glos. pro qua vide quod not. Bartol. in l. ad moneudi. de iur. iuran. a. in l. a. sententia. j. de appellationib. ¶ Not. secundo eg. e. ibi dum dicit aliqua interne niente. quod sicut comparent illo qui citari facit citatio circumducitur pro nulla habetur: vt in l. a. post edictum. s. de iudic. ita etiam i. circumducitur nullo ipsorum litigantium comparent hoc est nec citatio nec citari faciente. Et ista glos. de iure ciuili ad hoc non est alibi. vide tamen qd not. Innocen. extra de officio delega. c. consilium. ¶ Not. tertio in e. ibi. nomine egredat. glos. singula. quod vnus ex litigantibus etiam de mandato et nomine tertij cuius interest. ne in iudicio procedatur sed illud idem suspensatur. opponere potest exceptionem ipsius iudicij suspensiuam. quam ipse tertius potuisset opponere: quod est bene notan. ¶ Not. vltimo teg. ibi. dum dicit aut inducatur aut finem accipiat: et quod diuersa sunt iudicium finem accipere per definitiuam sententiam vel per circumducendum processum. Quid autem proprie inducere seu circumsducere sit. dic vt in glos. in dicta l. post edictum. s. circumducit. a. in l. si non interdictum. als. l. inducunt. C. de soluti. tione. illud tamen nota. a. tene menti quod eo ipso quod indeg. cause appellationis cancellat processum cause coram se gestum eo ipso intelligitur confirmare primam sententiam a qua est appellatum etiam si nihil aliud loquatur. Dic est text. in dicta glos. singula. C. quomodo et quans do indeg. l. si preses.

Summarium.

- 1 Ignorans non videtur suo iuri renunciare.
- 2 Possessionis species triplex est.
- 3 Hereditatis petitionem ad rem vel minimam competere.
- 4 Hereditatis petitio an eg titulo putativo competere possit.

Egitimam. ¶ Non videtur quis renunciare ei quod non possidet. ¶ Ignorans sibi competere. et is hereditatis petitione tenetur qui pro herede. vel possessore. hereditatem. vel etiam minimam rem hereditariam possidet. Quid autem dicatur pro herede possidere: et quid pro possessore declaratur. hoc dicit vsq. ad. s. quod si quis. Letiam. ¶ Not. etiam quod ignorans suo iuri renunciare non videtur. Ad idem. s. titu. progi. l. mater decedens. vbi concordat: et huius ratio est quia renunciatio requirit spontaneum consensum eius qui renunciat. l. sed et si quis. s. questum. s. si quis cautionib. sed ignorantia consensum excludit: vt. l. si per errorem. s. de iustitia et iure. ergo et.

¶ Not. in l. regulariter. petitionem hereditatis vero heredi competere contra heredem putatiuum vel pro possessore possidentem: hoc est habentem possessionem hereditatis ex nullo iusto titulo. ¶ Not. secundo in e. super verbo. pro herede. glos. singularis quod triplex est possessionis species. scilicet quedam propria: quedam impropria. et quedam impropiissima. Exempla pone in ea. Et de pluribus speciebus eiusdem dicit vt plene not. in l. i. in princip. ff. de acquir. heredit. ¶ Not. in l. licet minimam. quod petitio hereditatis que est actio vniuersalis potest etiam competere ad rem particularem minimam ipsius hereditatis: vnde dirigi potest etiam contra absq. titulo possidentem rem particularem. Ad idem. s. cod. l. si hereditatem. ¶ Not. in e. ibi. sed hoc solum eg officio. quod agent petitione hereditatis fit eiusdem vel rei hereditarie particulariter restitutio officio iudicis: et sic non in totum iure actionis. ¶ Ad idem. l. pro herede. illum possessorem pro herede dici qui se putat heredem cum in vero non sit: vel scit se heredem esse falso tamen hoc asserit. vnde ad hoc vt quis pro herede dicatur possidere paria sunt bona fides et veritas. ¶ Not. in l. qui interrogatus. interrogari quem posse et respondere debere interrogatum quo iure seu titulo hereditatem possideat. quod dic vt plene not. C. cod. l. cogi. Et igitur si quis vt heres conueniatur. cogitur respondere an heres sit ex testamento an vero ab intestato si de hoc interrogatus fuerit. j. de interrogatoria actione. l. si defensor. s. illud. vbi est casus notabil. Et generaliter an in causis ciuilibus secularibus teneatur quis interrogatus respondere de titulo sue possessionis. dic vt not. hic in dicta l. cogi. in beneficiis autem an conuentus interrogatus quo titulo seu iure beneficium possideat respondere cogatur. dic vt in c. ordinarij. de officio ordina. lib. vi. Et est plenissima glos. de regulis iuris. c. j. cod. lib. In feudis vero et consequenter in emphyteoticis non cogitur quis docere interrogatus de iure sui feudi seu emphyteosis aut quo titulo possideat. Habetur glossa ordinaria C. quando et quibus quarta pars. l. i. ff. libro. g. a. in cap. i. s. illud. de prohibita feudi alienatio. per Feder. in vltibus feudorum. Et not. Bartol. in l. i. C. quibus ad conduc. predio. libro. g. i. a. Bald. in l. instrumenta. C. de fideicom. et in l. celsante. C. quomodo et quando indeg. Licet autem quis non teneatur communiter respondere de titulo sue possessionis interrogatus an saltem teneatur respondere an possideat vt consequens contra eum tanq. contra possessorem iudicium dirigi possit. Dic quod sic vt in l. qui petitorio. in princip. de rei vendica. ex qua apparet quod cogitur interrogatus respondere semper an sit possessor in genere: licet regulariter non teneatur descendere ad specialem possessionis titulum. ¶ Not. in s. omnibus. cum sequen. quod paria sunt ad hoc vt quis teneatur possessionem hereditatis possidere absq. titulo vel possidere cum titulo putativo. vnde putatiuus titulus hereditatis petitionem non excludit: vt hic est text. pariter etiam nec petitio hereditatis excludit possessio violenta seu furtiua: vt in principio huius legis. An autem ipse putatiuus titulus sufficiat ad inducendam vsucapionem: dic vt. j. de vsucapio. nib. l. Celsus. ¶ Item an ipsa possessio violenta sufficiat ad commodum inducendum ad quod sufficit possessio habitata bona fide. Dic vt plene not. C. de probatio. l. vis eius. et de acquir. poss. l. improba.

Summarium.

- 1 Hereditatis petitio an includat precium hereditatis vendite.
- 2 Hereditatis petitio utilis quibus casibus contra titulo possidentem proponatur.
- 3 Possidens gratia conditionis implende non dicitur vt be res possidere.

S. Quod si quis. ¶ Licet regulariter hereditatis petitio non competat contra iusto titulo possidentem. Ab illo minus eadem competit utilis tantum aliquibus casibus hic notatis. hoc dicit. vsq. ad. s. si quis absentis. de petitione hereditatis.

reditatis. ¶ No. primo ibi venditione teneri et. quem admodum hereditatis petitio datur. ut fiat ipsius hereditatis restitutio: ita etiam competit ut fiat restitutio pretii ex hereditatis venditione redacti. Et huius ratio est quia pretium surrogatur loco hereditatis: ut. §. eodem. l. si rem et pretium. i. l. venditor. la. grande. §. de heredita. vel actione vendi. ¶ Not. secundo ibi. an porrigi manus et. quod verba hic posse manum opponi et. idem significant quod ista scilicet posse convenire. unde not. quid significet verba statuti communiter dicentia. Dic quod pro delicto vel pro debito unius consanguinei possit manus poni ad alium: et huiusmodi verbis videtur glossa nostra alia in. l. iij. C. quando de re. opus non est necesse. Et hoc adde ad ea que dixi de significatione verbi manus. in. l. sed si eximendi. §. ne quis eum. ¶ Not. tertio casus multos in quibus etiam contra titulum possidentem hereditatis petitio utilis proponitur. Primus ponitur. §. quod si quis. scilicet cum hereditatis venditor non repet. tunc enim contra emptorem eiusdem quantuncumque titulo emptoris possidentem competit utilis hereditatis petitio. Secundus est qui ponitur. §. eodem. in versicu. idem erit. cum hereditas vendita est ex quo pretio testatoris tamen voluntate: quia tunc contra emptorem competit actio. Tertius ponitur in. §. si quis sciens. scilicet quod scilicet quis emit hereditatem alienam sciens pertinere ad alium illam venditionem: tunc cum ratione malefidei quantuncumque iusto pretio emerit nihilominus cogitur respondere si ab herede conveniatur et restituere si succumbat. Quartus ponitur in. §. item si quis. cum quis hereditatem emit bona fide etiam iusto pretio a fisco: quia tunc damnum sum est vero heredi agere contra fiscum ratione sue potentie: igitur regressum habet ut hereditatem petat ab emitte non a pretore. Quintus casus est in. §. apud Marcianum. scilicet ut competat contra habentem titulum: illum tamen propter quem nullum pretium excoluit: puta si hereditatem non suam uxori marito in dote dederit: quantum enim maritus habeat pro dote titulum nihilominus hac actione tenetur: cum pro illo habendo nil pretii solaverit. ¶ Not. quarto in versicu. sed si retenta. quod non dicitur quis pro herede possidere qui implende conditionis gratia accepit: nisi illud ex hereditate percipiat. Ad idem §. de conditionibus et demonstratio. l. ad eum. ¶ Not. in §. si quis sciens. ibi nemo enim puto. et ita semper allegatur: quod puto ille non est qui ut rem consequatur pretium soluit. Confetur tamen fur. si rem alienam esse sciens a non domino emat: ut. C. de furtis. l. ancille. et ad nunc. §. oppono. de. Leg. stipulatione. §. de acquirenda possessione. ¶ Not. in. §. heredem. quod etiam posito quod predecessor alienam hereditatem possederit cum titulo nihilominus hereditatis petitione eius successor poterit conveniri si non habeat alium titulum quam pro herede. ¶ Not. in versicu. quamvis. quod in petitionem hereditatis tenetur heres illius qui pro herede vel pro possessore possidebat sicut veniens.

Summarium.

1 Hereditas a possidente peti potest. si se liti obtulerit et dolo deserit possidere.

§. Si qs absentis nomine.

1 Ille possidet cuius nomine possidetur. si ratum habeat. Et igitur in eius persona iudicium initiari debet. Et si hereditas peti potest a possidente si se liti obtulerit vel dolo deserit possidere. Et hereditatis petitio datur contra possessorem eius hereditarii vel contra possessorem iuris eiusdem. hoc dicit usque ad. l. quod si in diem. Ius donicus Roma.

Summarium.

1 Hereditatis petitio non comprehendit debitum com-

ditionale nisi evenerit conditio.

- Interdictum unde vi potest hereditatem petenti competere.
- Actio legis Aquilie an possit cedi: aut conditio. furti. aut actio iniuriarum.

Quod si in diem.

1 Conueniens petitio vel in diem ante euentum conditionis vel diei non condemnatur. sed cauere cogitur. Et in vniuersalibus pretium succedit loco rei. Item debitor defuncti seu hereditatis conueniri potest prout possessor corporis hereditarii: et possessor iuris hac actione conuenitur: licet actionem cedendo liberetur. hoc dicit usque ad. l. quod si possessor. ¶ Not. primo quod si debitum conditionale ante diem vel ante diei vel conditionis euentum etiam in iudicio vniuersali deduci non potest. Et hoc est ratio quia tractus futuri temporis non spectat ad iudicem: ut. §. de vfuris. l. extra de sepultis. cap. in nostra. Etiam quia iudicium in pendenti esse non potest: ut. §. de iudiciis. l. non quemadmodum. ¶ Not. ex eodem in versicu. sin autem. quod cautio pro debito conditionali vel in diem condicione vel die aduenientibus solutio petitur officio iudicis. quod nota ad dictam. Inter omnes. §. qui satisfacere cogantur. ¶ Not. in. §. sed et is. quod in vniuersalibus pretium succedit loco rei. quod dicitur. §. eodem. l. si rem et pretium. Et pulchre distinguatur in text. l. creditor. la. grande. §. de hereditate vel actione vendita. ¶ Not. in. c. non solum petitione hereditatis agi non posse respectu debiti veri heredis licet respectu hereditatis debiti vel defuncti sic. ¶ Not. in. §. Julianus. §. ibi. unde vi et. interdictum unde vi quod conuenit spoliato contra spoliantem ad recuperandam possessionem qua spoliatus est posse concedi. Et ad hoc istum textum quotidie allegamus. An tamen cedi possit actio legis Aquilie dic quod sic. Casus est. §. commo. dati. unde queritur. Item an possit cedi conditio furti: dic similiter quod sic. Casus est. §. de contrabenda emptione. l. quod sepe. §. si res. Item an cedi possit actio iniuriarum. dic ut notat gloss. ordinaria. C. de hereditaria vel actione vendita. l. certi. et alibi iuriconsulti dat notabilem regulam dicens quod omne id quod in herede est transmissibile et similiter cessibile. §. de administratione tutorum. l. si minoris. als. leg. pluribus. ¶ Not. ex. quod licet contra eum qui non desit dolo possidere vel nuncio vel pendente iudicio possessionis imo quantum ad hoc debet absolui: ut in. l. sin autem. §. possidere. §. de rei vindicatione. nihilominus condemnari potest ad hoc. scilicet. ut cedat. id est in agentem ad rem transferat actionem illam per quam possessionem rei qua priuatus est recuperare possit. Et istum casum tene menti. ¶ No. in. §. item Julianus. patrono Calvisianam actionem non competere ad reuocandum in fraudem atque in preiudicium sine alienata de actione hac habeatur specialis titulus. §. si in fraudem patronatus. ¶ Not. secundo patrono petitionem hereditatis non competere ut consequatur liberti hereditatem quam ipse in sui fraudem alienauerat.

Summarium.

1 Hereditate a bone fidei possessore euicta id quod idem de suo soluit consequitur per rerum hereditariarum retentionem.

Quod si possessor.

1 Non impeditur bone fidei possessori si ab his quibus ex testamento soluit cautionem non petierit. Item quod soluit de suo recuperat per retentionem rerum hereditariarum: actiones autem quas habet transfert in rerum heredem eiusdem periculo. Et bone fidei possessor de perditione

de perditione precij rei hereditarie non tenetur nisi ad cedendas actiones. Et contra eum cuius causa perditum est male fidei non de perditione tenetur. Et ut condemnetur quis hereditatis petitione paria sunt ab initio processisse vel ab eo pendente possidere cepisse. hoc dicit vsq. ad. g. nunc videamus. l. item videndum. Et nota in principio quod hereditate a bone fidei possessore eniata id quod idem de suo tanquam heres soluit consequitur per rerum hereditarium retentionem. Ad idem. f. de conditio. indebiti. l. si in area. Nota secundo eodem quod ipsa retentione facta cogitur putativus heres ad actiones cedendas heredi suo vero periculo vel damno intentandas. Nota in litem videndum. quod is cui commissa est venditio rei: de eiusdem rei perditione vel precij ex ea percepti obligatus est. Nota secundo ibi suo periculo. et quod illius periculo seu damno perdit quis rem apud eum depositam qui eum in depositarium elegit. Ad idem. f. de solu. l. si in tarus. Sinautem creditor nolente oblatum debitum recipere iudex eligit apud quem pecuniam debitam depositat creditor ad voluntatem suam soluendam: tunc periculo damnoque creditoris apud eundem depositarium pecunia manet. C. de vsu. l. acceptam. vbi est casus. Nota tertio ibi. mibi autem. ferri diuersas sententias posse ad concordiam reducendas. Ad idem. C. de de. inoffi. do. l. unica. de electio. cum expediat. lib. vi. Nota in. f. si quis competeret. quod possessio contento superueniens pendente iudicio validat ipsam petitionem hereditatis que a principio erat nulla tanquam contra nihil possidemem instituta. Et idem etiam est in iudicio rei vindicationis. scilicet reale iudicium: vt. f. de rei vendi. l. si autem. g. possidere. f. de exhib. a. l. tigni. g. si quis non possideat.

Summarium.

- 1 Hereditatis petitione. que veniant.
- 2 Commodatarij. depositarij. et similes tenentur ad rerum depositarum vel commodatarum restitutionem et ad hoc iudicis officio nobili coguntur.

Nunc videamus. In petitione hereditatis veniunt iura et corpora hereditaria. et corpus hereditarium large dicitur quod erat penes defunctum depositum vel commendatum. vel id pro quo ci publiciana competeat. et res per heredem vsucepta que in hereditate remanserant non venit in hoc iudicio: licet ea veniant in quibus defunctus habebat ius retinendilicet non ius agendi. Et pro feruitute constituta non est hoc iudicio agendum sed confessoria: et res empti pro hereditate et ex hereditaria pecunia: et etiam non hereditaria dum tamen hereditati maxime sit expediens petitione hereditatis peti potest. hoc dicit vsq. ad. f. sed non omnia. l. item veniunt. Et nota in. f. nunc videamus. glo. ordi. super. v. o. siue iura. an res feudales veniant in petitione hereditatis. Ad cuius declarationem vide plene per docto. hic. et plenius per Barto. in l. si patroni. in princ. f. ad Trebel. Et nota in. l. et non tantum. glo. ordi. supra. v. si. non facile. quod commodatario et depositario et similibus detentoribus si rem depositam vel commodatam penes eos perdant ad illam recuperandam agere possunt nobili iudicis officio. Et cum hoc concordat alia in. l. a quibus. f. de donatio. in. l. manifestissimis. f. peratius. f. de conditio. fur. Casus tamen pro eis est in. l. de vsu. f. de varijs et contra ordinarijs cognitio. Nota in versicu. quod si pro emptore. in versicu. nec ulla exceptio. iuncta glo. quod ius vel constitutio exceptionis generaliter excludit non intelligitur excludere exceptiones iustas seu legitimas seu friuolas tantum. Ad hoc continuando cum glossa allegamus casum extra de officio delegati. c. e parte. el secundo.

Summarium.

- 1 Res empti ex pecunia hereditaria petitione hereditatis veniunt.

tatis veniunt et precium distractum ex venditione rei hereditarie.

- 2 Facultas soluendi aliud quam sit in obligatione quibus de causis extinguatur.

Sed non omnia. Ista demum res empti ex hereditaria pecunia in hereditatis petitione seu precium distractum ex venditione rei hereditarie si hereditas interest quod veniat alias non. Et hereditas post mortem defuncti augmentum recipit et diminutionem. Et actio surrogata non fortitur accidentalem naturam in cuius locum surrogatur. Et facultas soluendi aliud pro eo quod est in obligatione legis finitur lite contestata in actione iudicati. hoc dicit vsq. ad. f. preter hec. Et nota in. f. cum predigimus. text. quem allegamus quod surrogatum naturalem tantum non autem accidentalem fortitur naturam eius in cuius locum surrogatur. et ad hoc ipsum alleg. glo. f. si certum petatur. l. certi conditio. in principio. De hac materia tam men vide plene et no. extra vt lite pendente. in cap. ecclesia. Et dicitur. f. si quis cant. l. si cum. g. qui iniuriarum. Nota in. f. idem ait. et ita semper allegamus et quod facultas soluendi aliud quam est in obligatione pronuens ex dispositione legali extinguatur executione sententie postulat. Secus vero si eadem soluendi facultas pronuiat ex dispositione hominis: quia tunc extinguatur litis contestatione facta instantia principalis: vt. f. de solu. l. si stipulatus fuero decem in mille et.

Summarium.

- 1 Presentia eorum qui nullam vocem authorisabilem habent in constructione legis vel constitutionis non impedit validitatem constructionis.

Preter hec. Et sententia senatus consulti et bone fidei possessoris non tenetur ad vsuras pecunie quam ex venditione rei hereditarie percepit. sed ad ipsam pecuniam sicut et ad id in quo est effectus locupletior. Item dolo deficiens hereditatem possidere proinde petitione hereditatis condemnatur ac si possideret. Et hereditas petita dicitur per eum ad quem vere pertinet quo ad effectum inducendi malam fidem eo ipso quo quomodocumque sit possidens hereditatem a se peti. hoc dicit vsq. ad. f. aptanda. Et nota in. f. pridie. ibi. Quintus Julius. olim proconsules fieri in consilio eius quod deliberandum erat. quam positionem sicut hodie est obstante consilio per priores quam antianos appellamus. et vt communius loquar per maiores populi. Et est casus. C. de decurioni. l. si lib. g. Et nota ex. quod constitutio seu lex condita remanet valida etiam si in eius constructione ne illi interfit qui non habet vocem authorisabilem: vt hic est casus vbi prepositio fuit facta per consules quatuor quorum duo erant electi ad futurum consulatum vt glossa dicit. et tunc vocem non habebant. Ad idem facit. C. de precibus imperato. offeren. l. vniuersis. In electionibus vero ad dignitates vel officia secus dicimus: quoniam si in eligendo cum ijs qui vocem habent illi interueniant qui vocem habere non possunt electio nulla redditur. extra de electio. cap. magima. et quod plene not. in cap. illa. Nota tertio ex. c. q. prepositio consultationis per Imperatorem facta fieri videtur tempore deliberato et. Unde nota quod si deliberatio sponsum consilij non fiat eodem contextu cum prepositione: nihilominus valida est neq. vitatur. Secus vero in stipulatione: vt si ex intervallo ad interrogatorem respondeatur nulla est stipulatio: vt. l. si qui presens. et. l. continuus. in principio. f. de verbo. obligatio. Et nota in. f. cum ante. bone fidei possessorem hereditatis ad vsuras non esse obligatum. Item nota in. f. item eos. q. et possidens qui dolo defisit possidere hereditatis petitione pariter conueniri possit. Ad idem. f. eadem. l. etiam. f. item si quis. Et nota in. f. eos. bone fidei possessorem hereditatis ad id obligari restituendum in quo ex hereditate locus pletior factus est.

Summarium.

- 1 Interpretatio debet esse rei interpretande cognitua.
- 2 Identitas rationis quid operetur.

§. Aptanda. Constitutio senatus loquens in parte hereditatis in caduca locum sibi vendicat. Et si tota hereditas caduca sit vel sit eadem vacans aut ex quacunque alia causa ad fiscum deferatur. Et quod eadem constitutio dicit de usuris in bone et male fidei possessore in fisco locum habet in ciuitate quas libet et in priuato et in peculio et qualibet alia vniuersitate. Et quomodo docemus quis sciat hereditatem ad se non pertinere dicitur quo ad effectum huius legis esse male fidei possessorem: nec sciendi est denunciandum: nec etiam denunciatio facta procuratori inducit malam fidem in domino. et quod senatus dicit in herede locum habet in quolibet bonorum possessore. hoc dicitur ad finem. **¶** Nota in §. aptanda. et ita semper allegamus: et quod quilibet interpretatio debet esse cognitua rei interpretande. Item adde quod quilibet interpretatio tendere debet ad equitatem. C. de donationibus. lib. l. non sine. ff. de conditio. et demonstratio. in bis. **¶** Nota in §. aptanda. senatus. quod idem iuris est in toto quo ad totum quod est in parte quo ad partem. Ad idem. §. si quis cautionem. l. sed et si quis. §. vlti. et ibi concord. **¶** Nota in versu. idem et si vacante. quod dicta in fisco extenduntur ad ciuitatem et priuatum personam. vbi in omnibus est identitas rationis: secus vero vbi quid in speciale privilegium concederetur eidem: quia tunc ad priuatos seu ciuitates alias non est extendendum: vt. §. de verborum significatio. leum qui vectigal. §. ad municipia. l. simile. §. de public. l. licitatio. §. fisco. **¶** Nota in versu. non solum. dicta in hereditate per identitatem rationis extendi ad quamlibet aliam vniuersitatem bonorum. **¶** Nota in §. petita. bone fidei possessorem effici male fidei per denunciationem sibi factam: nec curatur a quo duntaxat facta sit. quod dicitur in no. C. de rei vendica. l. si fundum. C. de rescindend. vendit. l. si maior. **¶** Nota in ver. quid ergo. certus amplius certiorari non debet. et ita allegatur super regula. cum qui. in. vi. l. in fin. de vote pelega. et in. l. in fin. de actio. emp. et. l. denunciasse. §. de adulteris. cum similibus. **¶** Nota in ver. ponamus. text. quod denunciatio facta procuratori non habet constituere in mala fide dominum: etiam si procurator negligens fuerit in denunciando domino. **¶** Nota in §. ceterum. quod a bone fidei possessore hereditatis re per eundem vendita repetitur rei vendite precium a male fidei possessore. Et non est in electione domini. an ad precium. an ad rem agere velit. **¶** Nota vltimo in §. licet. quod dicta in putatio herede de iure ciuili per identitatem rationis extenduntur ad putatum heredem de iure pretorio.

Summarium.

- 1 Pecuniam esse exactam vel eam posse egigi equiparatur.

§. Possessor. Cuius male fidei possessor hereditatis ad usum pecunie in hereditate inuente quam ipse non attingit. non tenetur. Tunc autem pecunia ex venditione rei hereditarie redacta intelligitur. cum vel exacta est. vel egigi potest. Et si res que post petitam hereditatem distracta est. sit hereditati utilis: ad ipsam vt cum fructibus reddatur agi potest. Si vero hereditati inutilis et si ante petitam hereditatem distrabatur. agi potest ad precium eius cum usuris reddendis. Si vero post petitam. in electione veri heredis est ad quid agat. Et bone fidei possessor hereditatis ad precia ex venditione rei hereditarie redacta tenetur. si illa egerit. sin autem vero ad cessionem obligationis actionis male fidei. **¶** Nota. quod possessor tenetur ad res ipsas si apud emptorem sunt non deperdite neque diminute. et ab eodem haberi possunt aliter tenetur quanti heres in litem iurauit. Sin autem ab emptore haberi non possunt: quia perdit vel diminute sunt

tenetur ad verum precium. quod aut perditum dicatur vel diminutum. hoc dicitur vsq. ad. l. si rem et precium. **¶** Nota in §. redacta. et paria sunt pecunia et exactam esse vel egigi potest: sicut et paria sunt actione ad rem habere vel rem ipsam. quod dicitur vt plene not. §. de acquir. rerum do. l. rem in bonis. **¶** Nota in §. bone fidei. quod possessor hereditatis precio nondum percepto ex re vendita solum ad cessionem actionis quam habet. ad cedendum est obligatus. **¶** Nota in versu. nam et Julianus. quod indebitum exactum possessorem hereditatis vero heredi non est restitutum. **¶** Nota in §. restitueret. quod in actione petitionis hereditatis contra male fidei possessorem iuratur in litem quod dicitur vt in l. actionibus. §. de in litem iuran.

Summarium.

- 1 Bone fidei possessor. si rem per se venditam viliori precio redemit. tenetur ad rem reddendam.

§. Et rem. Bone fidei possessor si rem per se venditam viliori precio redemit tenetur ad rem reddendam. Item ad id pecunie. vel ad id quod primo precio superest: et in vniuersalibus precii succedit loco rei. Item ad id demum tenetur ex precio quo factus est locupletior: et ad pecuniam quod percepit ratione precij tunc de soluti estitutus: dam est obligatus: non ad illam reddendam quam percepit ratione iniurie sibi illate vel ratione contemptus. hoc dicitur cum l. sequi. **¶** Primo nota in hac. l. si et rem. ibi. defrauderet. quod inueniendum sit secundum intellectum glo. ibi. quod non debet quis id petere cuius contrarium non est petiturus. Ad idem. C. de solutio. l. penulti. **¶** Nota ex e. ibi. quia potest estimari. et quod in vniuersalibus prout est hereditas precium succedit loco rei. Ad idem infra de bere. vel actio. vendi. l. venditor. la grande. quid autem in particularibus dicitur. si certum petatur. l. si cum seruum. Item quid contra. an scilicet res succedat loco precij. dicitur in l. si et ea. alias si ex pecunia. C. de rei vendi. in l. si paritius. C. communia vtriusque indi. in l. i. C. si quis alteri vel sibi. et l. proculus. §. de iure dotium. **¶** Nota in l. vtrum. ibi. vel donasse. quod licet is qui donat habeat donatarium ante dicta obligatio. vt. §. de dona. l. si filiusfamilias. **¶** Nota in ver. proinde. quod possessor hereditatis tenetur ad reddendam penam quam percepit: quia fecit contrahens in mora fuit non adimplendo contractum penitus ex tras indicialem: non autem tenetur ad reddendam illam quam percepit ratione sibi illate iniurie: vel quia contemptus est contractus ad preparandum iudicia celebratus. et ad hoc duo vltima. leg. ista notabilis est.

Summarium.

- 1 Empta nomine vnius an alteri repetenti sint restituenda.
- 2 Male fidei possessor ad que respectu veri heredis teneat.
- 3 Male fides ab initio et ex superuentientia equiparatur quo ad fructuum restitutionem.

§. Et et si lege. Quid possessor hereditatis ex parte legis commissorie in venditione appositum cratur vero heredi debet restituere. et respectu possessoris empti et precio hereditatis nomine proprio non venit heredi restituenda: licet eius precium sit: male fidei possessor hereditatis de dolo et culpa obligatus est. Item eiusdem predo tenetur de fructibus ex hereditate perceptis. et de his quos percipere debuit. nec refert an a principio fuerit male fidei. an vero illa ex post facto superuenierit quo ad fructuum restitutionem. Error autem iuris quo ad fructus inducit bonam fidem et excusat a dolo. hoc dicitur vsq. ad. §. si ante. **¶** Nota in versu. item si

item si rem. quod res empta ex pecunia alterius nomine tamen proprio non venit ille cuius est pecunia reddenda. quod dicitur et heri dicitur in l. si rem et pecunia. Scias tamen quod in dubio nomine proprio empta presumitur: ut not. Barto. de legatis. ij. l. Imperator. §. si centum. Ad quod infra de soluti. Let magis. Sed an de pecunia propria vel aliena presumatur emissio: dicitur ut idem no. C. pro soc. l. ij. Et

- 2 vide extra no. C. de pigno. l. vlti. C. in no. §. quod ait ibi. sed et culpa. quod etiam male fidei possessor hereditatis tenetur a semetipso egigere quod hereditatis debet. An autem ipse possit sibi metipso solvere ex hereditate quod sibi defunctus debebat: videtur quod sic. per. l. quod si possessor. ad fi. §. eo. et melius. §. de contraben. emptio. l. si fructus. §. fundum. C. no. §. eo. quod in culpa est ipse male fidei possessor. si debitor hereditarios non egigit quos egigere potuit: et igitur eius actio vero heredi tenetur. C. nota in eo. super verbo. potuit. glo. ord. in eo quod pidi disputa. ni. scilicet utrum coniuncta persona absque expresso mandato egigere possit debitoribus sibi coniunctis: et determinavi quod sic. Contraria vero glo. est. §. de soluti. si vero procura tori: et illa verior est: et illius sententia tunc adhibet. C. no. in §. quod autem. male fidei possessor tenetur ad fructus perceptorum: et quos percipere potuisset: an autem teneatur ad illos quos percipere potuisset ipse versus heres si hereditas penes eum mansisset: dicitur ut per Barto. C. de fruct. et lit. eggen. l. ij. eo. titu. no. C. de rei ven. l. domum. et l. fructus. de lega. i. extra de restitu. spolia. c. Huius. C. no. in §. de eo mala. §. quod paria sunt quo ad fructuum restitutionem autem fides ab initio: eiusdem superuenientia: licet non sint paria de iure civili quo ad usufructum. impedimentum: ut l. vni. ca. de usufructu. C. Item nec quo ad qualitatem possessionis: ut in l. clam possidere. in princi. §. de acquiren. possessio. C. no. in §. scire. quod iuris error excusat possessorem a non fructuum restitutione: licet eidem non proficiat pro inducenda usufructu. ut est t. C. de usufructu. l. nung.

Summarium.

- 1 Mala fides inducitur per litem contestationem.
- 2 Petitione hereditatis proceditur contra dolo desinens tem possidere.

§. Si ante. Post motam controuersiam omnes possessores hereditatis quo ad fructuum restitutionem consentunt esse pares. Et contra eum qui possidet hereditatem si dolo desijt possidere: et contra possessorem et volentem restituere iuratur in litem. hoc dicitur usque ad §. consuluit. C. no. in §. si ante. et quod per litem contestationem indubitanter inducitur in quolibet mala fides. Ad idem. C. de fruct. et lit. eggen. l. ij. Sed dubium est an hoc ita demum intelligatur si litem contestatio sit valida: quoniam expressum est quod inuolida seu nulla nullum operatur effectum: ut C. ne de sta. l. si pater. C. de lit. contestata. authen. offera. ad fi. iuncta glo. et probatur. ff. de adul. laccusaturus. Dicitur ut ibi not. in §. proinde. in ver. unde si sit petitionem hereditatis ipsam hereditatem sequi: contra quolibet successorem competere: non solum contra primum possessorem. C. no. in c. ibi. et per multos ambulauerit. quod cum plures dicuntur fuisse possessores hereditatis et plures dolo desijisse possidere omnes petitione hereditatis conueniuntur. unde non solum contra tertium et quartum competet: sed etiam contra primum et secundum. Et ratio est quia petitio hec competit contra desinentem possidere propter dolum quem commisit in possidere desinendo. Dolo autem iste non purgatur ex ambulatione hereditatis in plurimas personas facta. C. no. in ver. utrum. quod dolo desinens possidere non solum tenetur ad estimationem hereditatis: sed etiam fructuum eiusdem non solum contra dolo desinentem possidere: sed etiam aduersus possidentem et non restituentem: quod declarat ut in l. qui restituit. §. de rei vendi.

Summarium.

- 1 Heres pro parte putatius et pro parte vernis an de

rebus hereditariis consumptis tenetur in parte sua compensare: an de communi.

§. Consuluit. Bone fidei possessor non tenetur nisi quatenus sit effectus locupletior: nec dicitur locupletior effectus is qui donauit posito quod obligationem ad antidota acquisiuerit nisi postquam illa est adimpleta. Et latius re sua utens si nihil ex hereditate contingat nil ex eadem detrahat. nec dicitur attingere is qui rem hereditariam obligat. Et heres ex parte putans se heredem in totum: si quid ex hereditate consumperit ex communi consumpsisse videtur. hoc dicitur usque ad §. quod autem. C. no. in §. consuluit. quod non censetur locupletior effectus qui antidota in aliquem pretendit. Similiter nec locupletior est qui super seruum manumissum ius patronatus acquisiuit. §. de regu. iur. l. nemo predo. in §. i. C. no. in c. iuncta glo. in verbo. antidota. quod antidota ex bonis utriusque moribus resultat: et non est aliud quam contraria seu reciproca remuneratio per eum cui beneficium et beneficienti seu donanti equa naturalitate debetur. Ad hoc. §. de conditio. inde. l. si non sortem. §. liberatus. Et de huius allegatione vide plene per glo. et Barto. §. de iusti. et iure. l. ex hoc iure. et inter alia not. hic eius effectum. scilicet quod obligatio ad antidota impedit repetitionem soluti indebite. Causa est singularis. §. de fideiussoribus. l. si testamento. §. i. C. no. in §. si quis re sua. quod consumens proprium quia putat se diuitem effectum ex alieno sibi delato quod tamen in vero delatum est alteri non potest in eodem uti retentione eius proprii quod expendit. C. nota ex eo. in versu. si tamen pignori. quod non videtur quicquam de vniuersali patrimonio tetigisse is qui rem pignori posuit. quod est multum notandum. C. no. in §. adeo. versu. nam si is. quod putatius heres qui in vero in nibilo heres est totam hereditatem consumens nihil restituere vero heredi tenetur. C. nota in versu. sed in proposito. et quod heres putatius respectu totius hereditatis verus tamen respectu partis si quid hereditarium consumat non censetur totaliter de sua parte: nec totaliter de parte hereditatis consumpsisse: sed de communi. quod est notandum. C. no. ultimo quod idem putatius superexistente dimidiam non consumptam totam non retinet sed partem. quod est notandum.

Summarium.

- 1 Citatum ad deponendum extra lares proprios debere expensas habere ab eo ad cuius petitionem citatur. qualiter sit intelligendum.

§. Quod autem. Quatenus bone fidei possessor ex hereditate in usus suos necessario querit eatenus locupletior effectus dicitur: eatenus vero heredi tenetur. Item si emptor hereditatis aduersus venditorem pro precio in sui utilitatem non conuerso non habet regressum a vero herede ad rem restituendam potest conueniri: secus si habet. Et si venditor paratus est subire iudicium quemadmodum si possederit emptor non inquietatur. hoc dicitur usque ad §. si minori. C. no. in §. quod autem. quod eatenus bone fidei possessor in victum rem hereditariam consumens de proprio patrimonio heredi reddere tenetur quatenus quod ipse expendisset secundum solitum modum antequam hereditatem possideret. non autem tenetur ad reddendum id ultra quod expendit postea veniens ex eo quia putabat se ditorem effectum. Unde secundo allegatur litera ista per Speculatorem et alios quod quando litigator obtinens. vel reus contentus vincens petit per saccum bentem sibi solui expensas et sumptus quos litis occasione extra domum propriam debet haberi consideratio eius quod in propria domo erat expensurus. scilicet quod ad illa reddendum succumbens teneatur: quia si nunquam citatus fuisset tantum domi expensisset. Ad idem. §. de eggi. l. sed si hereditas. §. i. hoc autem intelligit ubi expense suppetunt ratione interesse: secus vero si ratione more seu co-

Iudo, Roma. in primam. ff. veter. part.

tumacie: quia tunc est victus. Et expense redduntur, quatenus etiam domi fecisset: vt not. l.yn. c. de iudic. l. prope-
randum. §. et si quidem. et dic vt plenius nota. ¶ Item
facit ad testem qui licet citatus ad deponendum extra
lares proprios debeat habere ad cuius petitionem cita-
tur expensas: vt est casus. c. de testi. l. quoniam. nihilomi-
nus non est intelligendum quod illas facturus est, ac si num-
quam citatus fuisset. In his ergo non est grauatus pro-
pter citationem. de quo tamen dic vt per gl. in c. statutum.
§. iij. super verbo moderatus. de rescrip. lib. vi. ¶ Mo. in §.
item si rem. ver. quid tamen. quod venditor offerens se ad
suscceptionem iudicij pro emptore accipiendi contra agentem
per quod euitat litis prosecutionem. Et allegatur ista lite-
ra: quod inuito agente potest venditor suscipere pro emptore
iudicium defensuum: atque eundem aliter prosecutione li-
berare: quod dic vt plene no. glo. f. doct. c. vbi in rem act.

Summarium.

¶ Donestum virum licite posse sua predia an in bone-
fium vsu loca qualiter intelligatur.

§. Si minor. ¶ Si precium ex venditione
pecunie ab hereditario debitore exacta ad verum heredem
peruenit emptor: non inquitatur: debitor autem ipso iure
liberatur. Et que quo ad fructus dicta sunt per senatus
consultum in hereditatis petitione sibi locum vendent.
¶ fam. l. c. scilicet. actione hereditatis petitione. ¶ Quis in rem
sit nihilominus personales prestationes respicit. Item au-
getur hereditas ex perceptu fructu. pensio. merced. et obven-
tionibus alijs. et bone fidei possessor: si debitorum nomina
acquisierit vel ad pecuniam si exacta est cum vfuris tene-
tur. vel si non est exacta ad cedendas actiones veri heredis
peculio intendendas. hoc dicit vsq. ad. l. si quid possessor.

¶ ¶ Mo. in l. lancillarum. ibi. nam ceteri multorum et t. et t.
quem semper allegamus. quod non est prohibitum etiam
bonefios viros ad exercenda lupanaria eorundem vibra-
na predia locare. quod intellige verum vbi predia ipsa iuxta
loca alia in bonefios essent constituta: secus si iuxta inhabitat-
iones bonefiosum virorum: quia tunc non est eis ita loca-
re permittum. ¶ Arg. t. et notab. in l. cum supra videntes. c.
de re militari. lib. ij. quem ad hoc allegat dominus Bald.
in l. edem. c. loca. sicut nec alias permittum est manifesto se-
neratori ad senus exercendum domum locare: cum eidem
tunc excommunicationis pena iniungatur: vt. c. i. de vsur.
lib. vi. vbi est casus. ¶ Item ad interesse contra venditorem
agere possum si domum venderet me ignorante: nisi certis
fuerit illam prope meretriciales edes esse constitutam:
vt est casus not. iuncta glo. f. de contrahen. emptio. l. quod
sepe. §. vlti. et an socius consocio inuito possit in domo inbo-
nestam mulierem. Dic vt not. glo. ordi. de vsu et babi. l. non
aliter. ¶ Mo. in l. Julianus. ibi. quid enim si pecuniam que
seruari non potest et. quod quidam imperiti allegant istum
tex. quod pecunia est de rebus que seruando seruari non
possunt: et male: quoniam hec non fuit intentio litere: sed
voluit dicere quod seruari non potest. si a debitore propter
eius inopiam non potest per creditorem recuperari: vt ex
seipso apparet. Sed ad istud principale soleo allegare duo
iura. vnum in l. Aristo. §. vlti. cum. l. sequen. §. de iure delibe-
ran. Alium insitu. de vsufruc. §. constituitur. licet legisse
confueuerunt allegare glo. vnam in l. i. §. fuit questum. §.
ad Trebel. aliam in l. interdum. §. de condi. indebi.

Summarium.

¶ Solutio pecunie proprie per bone fidei vel male fidei
possessorem nomine proprio facta hereditarijs creditoribus
inducit in vero herede liberationem exceptionis ope.

¶ Si quid possessor. ¶ Quod
vel male fidei possessor: soluit hereditarijs credi-
toribus nomine suo et de pecunia hereditaria vel

propria liberat verum heredem non ipso iure sed exceptionis
nis ope: cum tamen de proprio soluit actionem cedit et male
fidei cauere debet se heredem defensurum aduersus creditores:
res: nec debet male fidei possessor ex hereditate deducere
quod sibi debetur nisi hoc tendat in fauorem heredis: bone
fidei sit quocumque casu. Et licet male fidei possessori impu-
tetur si sumptum in hereditate non fecit necessariū bone fi-
dei, tamen possessor male fidei efficitur si hereditarios debi-
tores non egegit. et quod solutum est bone fidei vel male fidei
possessori per debitores hereditarios id restitui debet ve-
ro heredi. hoc dicit vsq. ad finem. ¶ ¶ Mo. in prin. quod so-
lutio pecunie proprie per bone fidei vel male fidei posses-
sores nomine proprio facta hereditarijs creditoribus in-
ducit in vero herede liberationem exceptionis ope. ¶ Mo-
ta secundo quod eadem soluta pecunia liberationem in-
ducens a vero herede repetitur tam per mala quam bona
fidei possidentem. ¶ ¶ Mo. tertio quod cum male fidei pos-
sessor agit ad iam solutam pecuniam propriam sibi per he-
redem reddendam. cauere debet se defensurum sibi per he-
redem casu quo hereditarij creditores iterum contra eum. vt sol-
ueret actionem dirigerent: atque repentem ad hanc cans-
tionem non astringi: sed solum ad cessionem actionis con-
dictio indebiti quam haberet. si pecuniam de proprio suo
nomine solutam ab his hereditarijs creditoribus repe-
re vellet. ¶ ¶ Mo. in ver. sed et ipsi male fidei possessor: nil
deducere ex patrimonio creditoris sui quod possidet nisi
id creditoris interfit. Et hac regulam no. primo licet in bo-
ne fidei possessorem deducere posse sumptum quam in re
hereditaria fecerat: et in hoc fallit regula precedentis. §.
¶ ¶ Mo. ex eo male fidei possessorem teneri ratione negli-
gentie commissum non faciendo sumptum in hereditate
necessarium licet secus sit in bone fidei possessore. ¶ ¶ Mo-
ta in ver. illud. quod non imputatur ei qui non agit cum age-
re non potest. frustra enim quis non agit si in actione exci-
pitur: vt. §. de nego. gest. l. si pupilli. §. videamus. §. de admi-
nistra. tuto. l. quoties. §. si is qui temporalis. et quod plene no-
ta. in l. l. Titius. §. de verbo. obliga.

Summarium.

¶ Hereditatis possessor: res hereditarij inutiles non dis-
trahens an de dolo argui poterit.

¶ Et seruum. ¶ Quod per seruum
restituendum hereditarium acqui-
ritur vero heredi est restituendum nisi ex re
possessoris qui scriptus erat heres acquiratur.
et possessor: distrahet seruum siquidem hereditati non ne-
cessarium tenetur ad pecuniam: si autem necessarium dis-
traherit tenetur ad illum restituendum si viuit. alias ad
pecuniam et hereditas debita ex testamento filijs familias mi-
litis hac actione peti potest: et si seruus vel filius familias
res hereditarias teneant. vel pecuniam ex eis redactam pa-
ter vel dominus conueniri possunt. si habent facultatem
restituendi vel sint iure possessores. hoc dicit vsq. ad. l. si a
domino. ¶ ¶ Mo. in l. per seruum. quod licet per seruum he-
reditarium questum ex re hereditatis vel industria pro-
pria restituendum. nihilominus vbi ex re possessoris acqui-
ritur secus est. ¶ ¶ Mo. in §. Julianus. l. nisi ex re. quod tene-
tur ex culpa sine negligentia possessor: hereditatis res he-
reditarij inutiles seu non necessarias non distrahens. quod
intellige verum in male fidei possessore. in bone fidei vero
secus. qui propter rem suam quam neglexerit nulli quere-
le subiectus est: vt. §. l. si quid possessor. §. sicut autem. ¶ ¶ Mo-
ta in l. idem Julianus. quod per filium in potestate vel ser-
uum et eorundem contractuum actio patri vel domino
etiam ignoranti acquiratur. ¶

Summarium.

- ¶ Hereditatis petitio que datur contra patrem vel do-
minum an et quando naturam actionis de peculio ser-
uiatur.
- ¶ Hereditatis petitio non competit pro damno hereditarij
illato ipsa adita.

Sumptus

- 3 **Sumptus facti gratia culture fundi tam a malefidei q̄ bone veniant in hereditatis petitione deducēdi, aliter tamen a bone fidei quam a male.**

Si a domino. **P**etitio hereditatis tunc datur contra patrem vel dominum non habet naturam actionis de peculio nisi quatenus ad personas les praestations competit. Et hoc sic tunc datur contra filium familias etiam adoptatū: et a servo occiso a male fidei possessore et petitio hereditatis et actio legis Aquiliae competit: debet tamen actor eorum altero esse contentus. Si vero post aditam hereditatem occidatur legis Aquiliae actio competit. Et re a predone vedita perempta est in electione actoris utrum instum precium, an vero conventum exigit. Et fructus intelliguntur deducti expensis. hoc dicit vsq. ad l. plane. **N**ota primo in l. si a domino. quod petitio hereditatis competens contra patrem vel dominum occasione preciorum et venditione rei hereditarie perceptorum per servum vel filium nec consumptorum non temporalis est ad instar actionis de peculio sed perpetua. **N**ota in versu. quod si propterea quod eadem hereditatis petitio competens contra patrem seu dominum occasione debiti contracti per servum vel filium cum defuncto cuius est hereditas: vel occasione preciorum consumptorum et venditione rei hereditarie perceptorum sortitur naturam actionis de peculio. **N**ota in s. si possessor. qd ex occasione seu ante hereditatem aditam datur non hereditas duple: scilicet hereditatis petitio et l. Aquilia. **N**ota secundo ex eo. quod quando duplex est remedium quod alicui competit electio sibi datur quam velit instituire: adeo ut altero contentus esse debeat. Ad idem. i. de tribu. l. quod in heredem. s. eligere. de lega. ii. l. cum filiis. s. variis. C. de codi. l. ult. de elect. c. vt qui duas. et de postula. c. i. in vi. cum similibus. **N**ota in eo. tertio. quod ex damno illato hereditati hereditate adita non competit hereditatis petitio sed sola leg. Aquiliae actio. **N**ota in s. si solo. qd dictio hec perinde posita in orationibus licet regulariter denotat omnimodam similitudinem, non tamen denotat illam ex qua inferretur absurditas magna: vt hic textus quem nota. **N**ota in eo. non debere esse melioris conditionis male fidei possessorem quam bone. Ad idem de preb. ca. cum qui lib. vi. j. quod vi aut clam. l. seruus. cum similib. **N**ota in s. quo tempore. quod quo ad considerandum quando quis dicatur locupletior: tempus sententiae est inspicendum. quod dicitur vt plenius not. i. de solu. in principa. l. **N**ota in s. fructus. et ita semper allegamus. quod fructus intelliguntur deducti expensis. quod declaratur vt plenius notatur. i. solu. matrimo. l. fructus per Dr. et Bar. et plenius per Barto. C. de fructibus l. sit. expen. l. libabent. l. a. non. bo. text. extra de decimis. c. cum homines. et c. non est in potestate. et c. tua nobis. c. i. j. c. pastoralis. **N**ota secundo ex eo. non solum bone fidei, sed etiam male fidei possessorem deducere posse sumptus factos gratia culture fundi. Item etiam eorumdem seruandorum. Ad idem. j. fami. eriscun. l. fundus. **N**ota ultimo casum rotundum contra dictum Barto. quod ipse reputat ab alio docto. questum in l. non queritur. s. predij. de lega. ii. vbi per illum textum dicentem quod appellatione expensarum factarum gratia culture non comprehenduntur expense factae gratia custodiae fructuum: dicit quod aliter male fidei possessori possit deducere expensas factas gratia culture, non tamen eas quas fecit gratia custodie fructuum. de quo mirandum est cum tantus doctor digere contra expensum casum huius littere in verbo. conseruandorum. Si enim queritur deducere in expensas gratia conseruationis fructuum vt hic aperte dicitur ergo et facta gratia custodie: cum ad aliud non tendit nisi ad conseruationem. **N**ota in l. quod si sumptus. quod casus fortuitus auferens fructuum perceptionem non aufer bona fidei possidenti expensarum factarum sibi concessam detractorem.

Summarium.

- 1 **Judicis officij imploratio competit ei cui denegatur exceptionis oppositio me competens.**

Plane. **B**one fidei possessor impensas necessarias et utiles circa hereditatem factas deducit omnimodo. male fidei vero deducit per iudicis officium et non aliter q̄ si res expensis factis reddita esset melior: voluntarias autem expensas bone fidei possessor deducit ope exceptionis: male fidei vero consequitur per abractionem. que tamen sine detrimento rerum fieri non possit. et effectus male fidei possessor per litem contestationem de interitu rei casu fortuito contingente non tenetur: licet male fidei ab initio sic. hoc dicit vsq. ad s. predo. l. illud. **N**ota in l. plane. bone fidei possessorem necessarias expensas consequi ope doli exceptionis oppositae. etiam si res in qua factae sunt perierint. **S**ecundo nota male fidei consequi easdem iudicis officio: dum tamen res in qua factae sint extet melior facta. **N**ota tertio ex eo. ibi: et ideo ipsum et. quod cui denegatur exceptionis oppositio ex equitate consequitur iudicis officij imploratio. ad quod. j. eo. l. vlti. **N**ota in l. viles autem necessarie. plenius diffinitiva per iuriconsultum. j. de verborum significatio. impensas iuris alieni factas esse repetibiles. et quando non. vide gloss. meliorem que sit in iure. j. de rei vendi. in fundo. **N**ota secundo ex eo. bone fidei possessorem eadem consequi ope abractionis aut ablationis: dum tamen ex bis res deterior effici non potest. **N**ota in l. illum casum ad limitationem omnium iurum dicentium male fidei possessorem teneri ad estimationem rei peremptae etiam casu fortuito: vt in l. j. rectissimum. cum similibus. j. de vi et vi arma. quoniam illa procedunt in male fidei possessore ab initio: secus vero si quis sit male fidei possessor effectus ex post facto propter motam litem: quia tunc ille non tenetur: vt hic est casus notabilis multum. **A**ltimo nota. qd propter motum quis tenetur si ius suum indefensum relinquat. et ita semper allegamus hunc titulum.

Summarium.

- 1 **Hereditatis restitutio includit corpora et actiones.**
2 **Verbum dubito negationem importare potest.**

Sedredo. **F**ructus hereditatis a male fidei possessore percepti illam augēt quas tenus ille ex ipsis effectus est locupletior. et restituta hereditate debent etiam in heredem transferri actiones quas hereditatis possessor occasione hereditatis quesivit. et si ipse eiusdem occasione alicui cautionem prestiterit per servum heredem cancelli et possessionem hereditatis dāns seruuum pro noga in hereditate commissa liberatur. et res quas hac actione conuentus post litem contestatam cepit possidere in hoc iudicium veniunt. et debito hereditatis actione tenetur nisi se heredem esse contendat. hoc dicit vsq. ad l. postquam. **N**ota in s. actiones. et quod in hereditatis restitutione non solum fienda est translatio corporum sed etiam actionum occasione hereditatis queritarum. **N**ota in ver. contra quos. quod cum possessor hereditatis restitutus dubitat molestationem seu damnum occasione cautionis propter quam hereditas prestita est potest a vero heredem petere vt sibi caueat de emendando damnum si qd incurreret vel defendendo eum casu quo molestaretur. **N**ota in l. si quo tempore. qd iudicia vniuersalia transferuntur ad res quesitas illis pendentibus: adeo vt et super hisdem egleadem instantia sententia ferri possit. Ad idem. s. eo. l. si hereditatem. **N**ota in eadem qd casus fortuitus superueniens absq. culpa conuenti vim imminuat. videtur atq. effectum actionis institutae: consequenter sentire condemnationis. **N**ota in l. debitor. ibi. neget aut dubitet. quod verba hec nego et dubito videtur equiparari. Unde est argumentum quod sicut per verbum nego fit litem contestatio: ita et per verbum dubito. Et ratio est quia dubitans videtur negare: vt not. Innocen. extra de maiestate et obedientia. cap. contra quatuor. ad finem. Et refert dominus Baldus in cap. vassallus fundum. si de feudo fuerit controuersia. et est casus in l. si quis testamentum. j. ad legem Aquiliam. De hoc tamen dic per legistas. C. de litem contestatio. l. vnica. et per Canonico. eo. titu. c. j. An autem per verbum. credo. inducatur litem contestatio. Dicit vt no. gloss. ordi. dicens qd sic in. c. cum ad sedem. extra de restit. spolia.

Summarium.

- 1 Testamentum nullum allegans errore iusto ductus non ideo priuari debet legatis in eo sibi factis.

Postquam. Qui legatum accepit, tatem ab intestato petere nisi de manifesta calumnia appareat: eo tamen casu quo hereditatem petit debet legatum acceptum restituere: si autem non restituit in hereditate restituenda computabitur. Et qui vt possessor hereditatis se liti offert vt possides condonatur: quis possessor verus non sit. De accommodatis tacitam fidem de restituendo incapaci habes dicitur illa vt pido possidere. b. d. v. s. ad. l. i. u. c. i. u. s. Et si in. l. post. q. q. d. i. c. e. n. s. t. e. s. t. a. m. e. n. t. u. m. n. o. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. f. e. d. p. e. r. e. r. r. o. r. e. m. i. n. s. t. u. m. a. d. i. d. e. r. e. n. d. u. m. d. u. c. t. u. s. l. e. g. a. t. o. i. n. e. o. d. e. s. i. b. i. f. a. c. t. o. n. o. p. r. i. u. a. t. u. r. Et si in. e. o. i. n. f. i. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. a. g. e. t. e. m. a. l. i. m. i. n. e. i. u. d. i. c. i. j. r. e. p. e. l. l. e. d. u. m. q. u. i. n. i. m. o. i. n. d. e. g. b. o. c. e. g. p. r. o. p. r. i. o. f. a. c. i. t. o. f. f. i. c. i. o. e. t. i. a. m. p. a. r. t. e. n. o. p. o. s. t. u. l. a. n. t. e. A. d. b. o. c. c. v. t. n. e. m. o. p. r. i. m. a. t. u. s. l. i. f. i. a. d. f. i. e. t. n. o. g. l. o. s. f. f. d. e. b. o. l. i. b. e. r. l. c. u. m. t. a. m. m. a. i. o. r. s. f. i. p. a. t. r. i. s. a. l. s. f. i. l. i. b. e. r. t. u. s. Et si in. l. q. u. i. f. e. l. i. t. i. q. u. o. f. e. r. e. s. e. l. i. t. i. v. t. p. o. s. s. e. d. e. s. v. e. n. i. t. c. o. n. d. e. m. n. a. n. d. u. s. q. u. o. d. v. i. c. v. t. p. l. e. n. e. n. o. f. d. e. r. e. i. v. e. Et si in. l. s. e. c. u. n. d. o. e. g. e. o. p. r. e. d. i. c. t. a. m. r. e. s. g. u. l. a. m. p. r. o. c. e. d. e. r. e. n. i. s. i. a. g. e. n. s. f. i. c. i. a. t. s. e. o. f. f. e. r. e. n. t. e. m. n. o. p. o. s. s. i. d. e. r. e. q. u. i. a. t. u. n. c. a. d. n. i. l. i. b. u. m. p. o. s. s. e. s. s. o. r. c. o. n. d. e. m. n. a. t. u. r. Et si in. l. t. e. r. t. i. o. i. b. i. i. s. t. o. m. o. d. o. n. o. n. e. s. t. d. e. c. e. p. t. u. s. s. c. i. e. n. t. i. d. o. l. u. m. n. o. n. i. n. f. e. r. r. i. A. d. i. d. e. m. C. d. e. t. r. a. n. s. a. c. t. i. o. l. c. u. m. d. o. n. a. t. i. o. n. i. s. d. e. r. e. g. u. l. i. s. i. u. r. i. s. c. s. c. i. e. n. t. i. i. n. v. j. c. u. m. s. i. m. i. l. i. b. u. s.

Summarium.

- 1 Succumbens in accusatione falsi testamenti non prohibetur illud idem alia causa impugnare.
- 2 Hereditas potest etiam solis iuribus incorporalibus consistui.

Ucius. Qui succubnit in accusatione falsi testamenti non prohibetur illud idem alia causa annullare. Et ficta mala fides que per contestationem litis inducitur facit teneri possessorem ad iustitiam precium rerum venditarum et necessitate ad solui precium perceptum et iudicium particulare intentatur, ubi periculum est in mora. Et expense legitime facte in monumento testatoris deducuntur a quolibet etiam male fidei, et non deducte repetuntur ab herede negotiorum gestorum actione. b. d. v. s. ad. l. i. u. c. i. u. s. Et si in. l. u. c. i. u. s. q. u. i. s. u. c. c. u. m. b. e. n. s. i. n. c. a. u. s. a. q. u. a. m. q. u. i. s. i. n. s. t. i. t. u. i. t. v. t. a. n. n. u. l. l. e. t. t. e. s. t. a. m. e. n. t. u. m. e. g. c. a. p. i. t. e. v. n. o. n. o. r. e. p. e. l. l. i. t. a. g. e. t. e. m. q. u. o. m. i. n. u. s. a. g. e. r. e. p. o. s. s. i. t. a. d. r. u. p. t. u. r. a. m. e. i. u. s. d. e. e. g. c. a. p. i. t. e. a. l. i. o. A. d. i. d. e. m. C. e. o. l. b. e. r. e. d. i. t. a. s. i. n. f. i. r. e. s. p. o. n. s. f. f. d. e. v. e. r. b. o. o. b. l. i. g. l. i. f. i. i. t. a. q. u. i. s. q. u. i. t. i. C. A. o. i. n. l. f. i. b. o. n. e. f. i. d. e. i. v. n. i. u. e. r. s. a. l. i. i. u. d. i. c. i. u. m. c. a. u. s. a. r. e. d. i. l. a. t. i. o. n. e. m. p. a. r. t. i. c. u. l. a. r. i. s. v. t. l. i. f. i. q. u. i. s. l. i. b. e. r. t. a. t. e. s. e. o. f. a. l. l. i. t. v. b. i. p. e. r. i. c. u. l. u. m. e. s. t. i. n. m. o. r. a. v. t. b. i. c. e. s. t. c. a. s. u. s. E. t. d. e. b. u. i. u. s. l. i. m. a. t. e. r. i. a. a. n. t. q. u. a. n. d. o. v. n. i. u. e. r. s. a. l. e. i. u. d. i. c. i. u. m. p. a. r. t. i. c. u. l. a. r. i. s. m. o. t. i. o. n. e. m. s. u. s. p. e. d. a. t. d. i. c. v. t. C. e. o. l. f. i. a. d. l. i. f. i. q. u. i. s. l. i. b. e. r. t. a. t. e. f. f. d. e. e. x. c. e. p. l. i. f. i. p. o. s. t. l. i. t. e. m. Et si in. l. b. e. r. e. d. i. t. a. s. n. o. m. e. n. b. o. c. b. e. r. e. d. i. t. a. s. v. e. r. i. f. i. c. a. r. i. e. t. i. a. m. s. i. n. u. l. l. a. c. o. r. p. o. r. a. i. n. b. e. r. e. d. i. t. a. t. e. r. e. p. e. r. i. a. t. u. r. s. e. d. s. o. l. u. m. i. n. c. o. r. p. o. r. a. l. i. a. i. u. r. a. Et si in. e. i. n. f. i. d. e. f. u. n. c. t. o. i. b. i. n. u. l. l. a. t. e. n. e. a. t. u. r. a. c. t. i. o. n. e. r. e. q. u. o. d. m. a. n. d. a. t. u. m. t. e. s. t. a. t. o. r. i. s. r. e. s. p. i. c. i. e. s. p. r. o. p. r. i. a. m. e. i. u. s. a. u. t. h. o. r. i. t. a. t. e. v. e. l. b. o. n. o. r. e. p. r. i. n. c. i. p. a. l. e. m. n. o. a. u. t. e. m. v. t. i. l. i. t. a. t. e. a. l. i. e. r. i. u. s. n. o. e. x. c. u. s. a. t. b. e. r. e. d. e. m. a. b. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. e. v. e. l. a. c. t. i. o. n. e. s. e. d. a. d. i. l. l. a. e. x. e. q. u. e. d. a. c. o. g. i. t. u. r. p. r. i. n. c. i. p. i. s. v. e. l. p. o. n. t. i. f. i. c. i. s. o. f. f. i. c. i. o. A. d. i. d. e. m. d. e. a. n. l. e. g. l. i. q. u. i. n. t. u. s. I. l. l. u. d. a. u. t. e. m. e. s. t. c. e. r. t. u. m. q. u. o. d. i. n. d. i. c. i. u. m. o. f. f. i. c. i. u. m. n. o. n. p. r. e. s. u. p. p. o. n. i. t. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. e. m. s. e. d. e. x. i. s. t. e. n. t. i. a. m. e. q. u. i. t. a. t. i. s. t. a. n. t. u. m. v. t. p. r. o. b. a. t. u. r. b. i. c. i. n. d. o. l. i. q. u. i. n. t. u. s. c. l. a. r. i. u. s. i. n. l. q. u. i. p. e. r. c. o. l. l. u. s. i. o. n. e. m. s. p. r. e. c. i. j. s. o. r. t. e. m. f. d. e. a. c. t. i. o. e. m. p. t. i.

Summarium.

- 1 Heres furiosus qualiter sit in hereditate restituendus.

- 2 Rei hereditarie alienatio tribus de causis permittitur.

Heres furiosus. Heres furiosus debet restituere hereditatem cum fructibus deductis impensis factis in rebus. Et persona furiosus ex ficta mala fide inducitur per litem contestationem non facit quem teneri ad usuras fructuum: licet vere mala fides sit. Et in bonestis questus ex re hereditaria habiti veniunt in hanc actionem et ratione crisis alieni soluenda: et impense necessarie in rem hereditariam fiende. et ubi res tempore peritura est permittitur rem hereditariam distrabi. Et clementi hereditatem a fisco bec actio competit. que etiam datur ad pigram rei hereditarie retrahendum. Et male fidei possessor tenetur in quantum predia hereditaria sui negligentia sint facta deteriora. et bone fidei possessor penam restituendi quam occasione rei hereditarie extitit consecutus. hoc dicit vsq. ad. l. cum hereditas. Et nota in. l. heres furiosus. q. q. d. i. c. e. n. s. t. e. s. t. a. m. e. n. t. u. m. n. o. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. f. e. d. p. e. r. e. r. r. o. r. e. m. i. n. s. t. u. m. a. d. i. d. e. r. e. n. d. u. m. d. u. c. t. u. s. l. e. g. a. t. o. i. n. e. o. d. e. s. i. b. i. f. a. c. t. o. n. o. p. r. i. u. a. t. u. r. Et si in. e. o. i. n. f. i. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. a. g. e. t. e. m. a. l. i. m. i. n. e. i. u. d. i. c. i. j. r. e. p. e. l. l. e. d. u. m. q. u. i. n. i. m. o. i. n. d. e. g. b. o. c. e. g. p. r. o. p. r. i. o. f. a. c. i. t. o. f. f. i. c. i. o. e. t. i. a. m. p. a. r. t. e. n. o. p. o. s. t. u. l. a. n. t. e. A. d. b. o. c. c. v. t. n. e. m. o. p. r. i. m. a. t. u. s. l. i. f. i. a. d. f. i. e. t. n. o. g. l. o. s. f. f. d. e. b. o. l. i. b. e. r. l. c. u. m. t. a. m. m. a. i. o. r. s. f. i. p. a. t. r. i. s. a. l. s. f. i. l. i. b. e. r. t. u. s. Et si in. l. q. u. i. f. e. l. i. t. i. q. u. o. f. e. r. e. s. e. l. i. t. i. v. t. p. o. s. s. e. d. e. s. v. e. n. i. t. c. o. n. d. e. m. n. a. n. d. u. s. q. u. o. d. v. i. c. v. t. p. l. e. n. e. n. o. f. d. e. r. e. i. v. e. Et si in. l. s. e. c. u. n. d. o. e. g. e. o. p. r. e. d. i. c. t. a. m. r. e. s. g. u. l. a. m. p. r. o. c. e. d. e. r. e. n. i. s. i. a. g. e. n. s. f. i. c. i. a. t. s. e. o. f. f. e. r. e. n. t. e. m. n. o. p. o. s. s. i. d. e. r. e. q. u. i. a. t. u. n. c. a. d. n. i. l. i. b. u. m. p. o. s. s. e. s. s. o. r. c. o. n. d. e. m. n. a. t. u. r. Et si in. l. t. e. r. t. i. o. i. b. i. i. s. t. o. m. o. d. o. n. o. n. e. s. t. d. e. c. e. p. t. u. s. s. c. i. e. n. t. i. d. o. l. u. m. n. o. n. i. n. f. e. r. r. i. A. d. i. d. e. m. C. d. e. t. r. a. n. s. a. c. t. i. o. l. c. u. m. d. o. n. a. t. i. o. n. i. s. d. e. r. e. g. u. l. i. s. i. u. r. i. s. c. s. c. i. e. n. t. i. i. n. v. j. c. u. m. s. i. m. i. l. i. b. u. s.

Heres furiosus. Heres furiosus debet restituere hereditatem cum fructibus deductis impensis factis in rebus. Et persona furiosus ex ficta mala fide inducitur per litem contestationem non facit quem teneri ad usuras fructuum: licet vere mala fides sit. Et in bonestis questus ex re hereditaria habiti veniunt in hanc actionem et ratione crisis alieni soluenda: et impense necessarie in rem hereditariam fiende. et ubi res tempore peritura est permittitur rem hereditariam distrabi. Et clementi hereditatem a fisco bec actio competit. que etiam datur ad pigram rei hereditarie retrahendum. Et male fidei possessor tenetur in quantum predia hereditaria sui negligentia sint facta deteriora. et bone fidei possessor penam restituendi quam occasione rei hereditarie extitit consecutus. hoc dicit vsq. ad. l. cum hereditas. Et nota in. l. heres furiosus. q. q. d. i. c. e. n. s. t. e. s. t. a. m. e. n. t. u. m. n. o. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. f. e. d. p. e. r. e. r. r. o. r. e. m. i. n. s. t. u. m. a. d. i. d. e. r. e. n. d. u. m. d. u. c. t. u. s. l. e. g. a. t. o. i. n. e. o. d. e. s. i. b. i. f. a. c. t. o. n. o. p. r. i. u. a. t. u. r. Et si in. e. o. i. n. f. i. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. a. g. e. t. e. m. a. l. i. m. i. n. e. i. u. d. i. c. i. j. r. e. p. e. l. l. e. d. u. m. q. u. i. n. i. m. o. i. n. d. e. g. b. o. c. e. g. p. r. o. p. r. i. o. f. a. c. i. t. o. f. f. i. c. i. o. e. t. i. a. m. p. a. r. t. e. n. o. p. o. s. t. u. l. a. n. t. e. A. d. b. o. c. c. v. t. n. e. m. o. p. r. i. m. a. t. u. s. l. i. f. i. a. d. f. i. e. t. n. o. g. l. o. s. f. f. d. e. b. o. l. i. b. e. r. l. c. u. m. t. a. m. m. a. i. o. r. s. f. i. p. a. t. r. i. s. a. l. s. f. i. l. i. b. e. r. t. u. s. Et si in. l. q. u. i. f. e. l. i. t. i. q. u. o. f. e. r. e. s. e. l. i. t. i. v. t. p. o. s. s. e. d. e. s. v. e. n. i. t. c. o. n. d. e. m. n. a. n. d. u. s. q. u. o. d. v. i. c. v. t. p. l. e. n. e. n. o. f. d. e. r. e. i. v. e. Et si in. l. s. e. c. u. n. d. o. e. g. e. o. p. r. e. d. i. c. t. a. m. r. e. s. g. u. l. a. m. p. r. o. c. e. d. e. r. e. n. i. s. i. a. g. e. n. s. f. i. c. i. a. t. s. e. o. f. f. e. r. e. n. t. e. m. n. o. p. o. s. s. i. d. e. r. e. q. u. i. a. t. u. n. c. a. d. n. i. l. i. b. u. m. p. o. s. s. e. s. s. o. r. c. o. n. d. e. m. n. a. t. u. r. Et si in. l. t. e. r. t. i. o. i. b. i. i. s. t. o. m. o. d. o. n. o. n. e. s. t. d. e. c. e. p. t. u. s. s. c. i. e. n. t. i. d. o. l. u. m. n. o. n. i. n. f. e. r. r. i. A. d. i. d. e. m. C. d. e. t. r. a. n. s. a. c. t. i. o. l. c. u. m. d. o. n. a. t. i. o. n. i. s. d. e. r. e. g. u. l. i. s. i. u. r. i. s. c. s. c. i. e. n. t. i. i. n. v. j. c. u. m. s. i. m. i. l. i. b. u. s.

Heres furiosus. Heres furiosus debet restituere hereditatem cum fructibus deductis impensis factis in rebus. Et persona furiosus ex ficta mala fide inducitur per litem contestationem non facit quem teneri ad usuras fructuum: licet vere mala fides sit. Et in bonestis questus ex re hereditaria habiti veniunt in hanc actionem et ratione crisis alieni soluenda: et impense necessarie in rem hereditariam fiende. et ubi res tempore peritura est permittitur rem hereditariam distrabi. Et clementi hereditatem a fisco bec actio competit. que etiam datur ad pigram rei hereditarie retrahendum. Et male fidei possessor tenetur in quantum predia hereditaria sui negligentia sint facta deteriora. et bone fidei possessor penam restituendi quam occasione rei hereditarie extitit consecutus. hoc dicit vsq. ad. l. cum hereditas. Et nota in. l. heres furiosus. q. q. d. i. c. e. n. s. t. e. s. t. a. m. e. n. t. u. m. n. o. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. f. e. d. p. e. r. e. r. r. o. r. e. m. i. n. s. t. u. m. a. d. i. d. e. r. e. n. d. u. m. d. u. c. t. u. s. l. e. g. a. t. o. i. n. e. o. d. e. s. i. b. i. f. a. c. t. o. n. o. p. r. i. u. a. t. u. r. Et si in. e. o. i. n. f. i. c. a. l. u. m. n. i. o. s. e. a. g. e. t. e. m. a. l. i. m. i. n. e. i. u. d. i. c. i. j. r. e. p. e. l. l. e. d. u. m. q. u. i. n. i. m. o. i. n. d. e. g. b. o. c. e. g. p. r. o. p. r. i. o. f. a. c. i. t. o. f. f. i. c. i. o. e. t. i. a. m. p. a. r. t. e. n. o. p. o. s. t. u. l. a. n. t. e. A. d. b. o. c. c. v. t. n. e. m. o. p. r. i. m. a. t. u. s. l. i. f. i. a. d. f. i. e. t. n. o. g. l. o. s. f. f. d. e. b. o. l. i. b. e. r. l. c. u. m. t. a. m. m. a. i. o. r. s. f. i. p. a. t. r. i. s. a. l. s. f. i. l. i. b. e. r. t. u. s. Et si in. l. q. u. i. f. e. l. i. t. i. q. u. o. f. e. r. e. s. e. l. i. t. i. v. t. p. o. s. s. e. d. e. s. v. e. n. i. t. c. o. n. d. e. m. n. a. n. d. u. s. q. u. o. d. v. i. c. v. t. p. l. e. n. e. n. o. f. d. e. r. e. i. v. e. Et si in. l. s. e. c. u. n. d. o. e. g. e. o. p. r. e. d. i. c. t. a. m. r. e. s. g. u. l. a. m. p. r. o. c. e. d. e. r. e. n. i. s. i. a. g. e. n. s. f. i. c. i. a. t. s. e. o. f. f. e. r. e. n. t. e. m. n. o. p. o. s. s. i. d. e. r. e. q. u. i. a. t. u. n. c. a. d. n. i. l. i. b. u. m. p. o. s. s. e. s. s. o. r. c. o. n. d. e. m. n. a. t. u. r. Et si in. l. t. e. r. t. i. o. i. b. i. i. s. t. o. m. o. d. o. n. o. n. e. s. t. d. e. c. e. p. t. u. s. s. c. i. e. n. t. i. d. o. l. u. m. n. o. n. i. n. f. e. r. r. i. A. d. i. d. e. m. C. d. e. t. r. a. n. s. a. c. t. i. o. l. c. u. m. d. o. n. a. t. i. o. n. i. s. d. e. r. e. g. u. l. i. s. i. u. r. i. s. c. s. c. i. e. n. t. i. i. n. v. j. c. u. m. s. i. m. i. l. i. b. u. s.

Summarium.

- 1 Possessor hereditatis petitione hereditatis conuictus tenetur ad fructus qualitercumq. ex ea perceptos.
- 2 Pater expendens aliqua in honorem vel commodum filij an de suis plus vel filij bonis si que possideat censetur exponere.

Cum hereditas. Possessor tenetur ad fructus ex hereditate perceptos restituendos: et si eos quos petitor non fuisset percepturus: si hereditas penes cum mansisset. et petitio vnus non impedit executionem alterius qui prior ad sententiam devenit. et que pater expofuit in honorem filij videtur in dubio exposuisse de bonis filij que apud eum permanserunt. hoc dicit vsq. ad finem tituli. Et nota in. l. cum hereditas. quod possessor tenetur ad restitutionem fructuum quos etiam petitor percepturus non fuisset. quod est notandum. Et nota in. l. cum idem. quod non est prohibitum vno eodemq. tempore ad eandem rem civiliter agi per duos quorum vnusquisq. separate in solidum ad se inspicere pretendit: in criminali autem prohibitum est: accusatus enim ab vno

ab uno de crimine non potest de eodem accusari ab alio. C. de accusa. l. qui de crimine. cum ibi plene no. Nota et eo. secundo quod illi ex duobus in solidum ad restitutionem rei agentibus prius est danda vel restituenda: casu quo ad restitutionem agatur qui prior sententia obtinuit. Ad idem. j. de rei ven. l. is a quo. l. l. seruus. j. de no. l. si quis a multis. prefata tamē per preiorem vincētī possessorū cautione de qua hic in litera. C. Mo. ex eo. tertio quod tertius cuius adhuc non est dubium per litem pendētiā non potest impedire sententia executionem petitam per primo vincētī tem super re in qua ipse litem agit: quod tamen declara ut plene no. Anno. extra de testi. c. veniens. Bar. in. l. a diuo. Mo. s. si super reb. j. de rei iudi. l. lita tamen. s. quoties. j. ad Trebel. in quibus plene ponitur an et quando tertius possit impedire executionem sententia pro alio late. C. Mo. ta ultimo gloss. hic super ver. quod res dicente. qd cum leg vel cōstitutio vitur bis verbis alternatiue, scilicet cautio ne vel satisfactio: debet intelligi cautione sine defensione prestanda casu quo persona suspecta sit quod dic ut plene declaratur. s. qui satisfactio. cog. l. j. C. Mo. in. l. filius a patre. quod pater cum possidet res ad filium spectantes si quid exponat in filij honorem vel gloriam censetur exponere de reb. filijs non autem proprijs. Ad idem. s. de nego. gest. l. Resennius. vbi est litera notabilis quod cum administratō bonorū alterius aliquid exponit in rem vel personam eius cuius est administrator: presumitur in dubio et pones re de substantia illius. nō autem propria. Unde pro hoc da ri potest solennis limitatio ad l. que pater. j. fam. l. ericū. 2 in. l. iij. s. vlti. j. de mun. et ho. dice. quod pater exponens pro filio in studio presumitur et causa donationis exponens re: et de bonis proprijs: quoniam hoc est verum vbi pater non possideret seu administraret proprium ipsius filij par trimonium: quoniam tunc presumitur et bonis filij exponi: vel eo animo ut et filij patrimonio deduceret. qd est expōitum per hanc no. literam. de quo tamen dic ut plene no. Bar. in. l. i. s. nec castrense. j. de colla. bon. a Bar. C. fam. ericū. l. filie. et plene Dr. C. de coll. l. si donatione. C. Mo. tibi. 2 si non expicietur. quod officii iudicis ex equitate sup plet pro non expiciente. ex equitate que est ne quis cū alio na iactura locupletetur. Ad idem. s. co. l. plane. Lud. Ro.

Si pars hereditatis petatur. Rubrica.

Summarium.

- 1 Libelli conclusio consideratur respectu iuris agētis.
- 2 Actio familie eriscunde coheredibus competens que anteq̃ intentetur presupponat.

Post actionem. Conclusio libelli debet fundari ex iure persone agentis. non autem per respectu ad possessionem cōuenti. Et si non dicant se heredes duo autem sint hereditatis possessores ambo contra ambos agere debent: nō autem vnus eligit vnū. Et si hereditatis possessores pro parte se heredes dicant vnus contra alium hanc actionē instituet. aut actio nem fam. ericū. si se nō diffitcantur heredes. Et si coheredes cum extraneo hereditatem possideant alter heres contra extraneum non autem cōtra heredem hanc actionem instituet. b. d. v. q. ad. s. item si cū. C. Mo. ex. s. is. et ita semper allegamus. quod conclusionem libelli debemus pones re considerato iure agentis non autem possessione cōuenti: licet conclusionem condemnatorie sententia debeamus facere per respectum ad ipsum conuentum non autem ad agentem: vt in. l. si autem. s. possidere. j. de rei ven. C. Mo. ex eo. quod procedit conclusio libelli ad totam hereditatem restituendam etiam si quis egerit cōtra possidentem vnica hereditatis rem. Ad idem. s. tit. progi. l. si hereditatem. et ratio est quia hereditatis petitio indicium est vniuersale. quamobrem non est absurdum vt semper ad vniuersa hereditatis restitutionem tendat: vt. s. tit. progi. l. regulariter. licet sententia satisfaciatur qui id quod possidet tantum restituit. C. Mo. in. s. quoniam. quod vbi hereditas a pluribus possidetur pro indiuiso non potest vnus

coheredum eligere agere contra vnū et alter contra alium ex eo: quia neutri possessor condemnatus dimidiam possit restituere cū nemo dimidiā pro diuiso. sed p. indiuiso possit deat. C. Mo. in ver. proinde et si possessor. qd ad hoc vt inter coheredes detur actio fam. ericū. nō debet vnus alterum coheredem esse negare: quoniam tunc illa non competit sed hereditatis petitio. vnam ergo ex fundamentis dicte actionis familie eriscun. per istam literam est qd vnus alium heredē fateatur. C. Mo. in. s. si ego. quod heres contra extraneum possidentem vna cum heredē pro dimidia restituenda actionem intentat. contra heredem autem in nihilum agit. C. Mo. ibi ex hoc officio iudicis et quod restitutio rei aliene fit per iudicis officium. j. de rei vendi. l. qui restituere. similiter et declaratio agētē esse dominum vel agentem fore heredem per officium implozatum fit: vt. j. de rei ven. l. ex diuerso. s. i. si seruit. vendi. l. scuti. si certum petat. Non enim vt heres vel vt dominus agens debet per sententiam constitui: sed ante sententiam constitutum suis se declarari: vt in dictis iuribus.

Summarium.

- 1 Libellus incertus an quandoq̃ sit admittendus.

S. Item si cum. Heres instituitur pro dimidia potest eius partem a coherede vel extraneo possidentibus de rigore petere: licet de equitate iuris fiat compensatio. et propter spem nascendorum admittitur petitio partis incerte: et qui speratur admitti ad partem facit partem. Et spes nascendorum differt additionem sequentium in gradu: additionem autem eorum qui sunt in pari gradu non differt: sed de hereditate habetur ratio perinde ac si ex vtero nascituri essent tres et igitur quarta pars iam nato assignatur. An autem illa minui debeat vel augmentari future natiuitatis declaratio. hoc dicit vsq̃ ad. l. illud. C. Mo. in. s. inter dum. quod vbi incertitudo non peruenit ex facto actoris: sed ex alia iusta causa libellus incertus admittitur. Ad idem. j. de rei vendi. l. que de tota. s. incerte. An autem admittatur generalis: dic quod sic. licet parte postulante cogi possit agens ad specificā dum. C. de anna. excep. l. i. vbi est casus. C. Mo. in. l. i. ex pluribus. quod heres in quo hereditatis portio est valida per additionem: vltra illam portionem nihil petit iure in alijs coheredibus ad hoc non solidato: sed pendente. C. Mo. ex eo. in hereditatibus inter heredes locum esse iuri accrescendi. Ad idem. C. quando non pet. par. l. vnica. cum si. C. Mo. in. l. antiqui. quod ins sequens in gradu manet suspensum propter spem existētis in vtero nascendi. C. Mo. secundo quod ins illius qui non est in equali gradu cum nascituro nō manet interim suspensum: sed pro quarta parte dubietate pendente percipit. Et ratio est qd partem non confundit. j. de fideiussor. l. generaliter. Et de materia huius. l. dic vt. s. de iudi. l. sed si restituitur. s. vlti. j. de solu. l. si pater. j. de acquir. her. l. cum quidam. s. qd dicimus. 2. l. ventre. C. Mo. ibi medietatem quādam et quod in dubijs iusta est sequela medie vie. Ad idem. s. de nego. gestis. l. Resennius.

Summarium.

- 1 Credulitas pregnantie non impedit additionem totius hereditatis.
- 2 Heres ex testamento potest hereditatem adire nō obstant te incertitudine partis.
- 3 Differentia inter petitionem hereditatis et iudicium familie eriscunde.

Alud. Postumus existens in vtero nō impedit coheredem adire qui interrim erit heres pro parte que ei competit secundum veritatem: licet illa questio ad nos sit incerta: foror que ex postfacto apparet heres ex parte a quolibet coherede aduocat pro rata: et sumptus per heredes factos vtiliter pro rata refundit. Et per hanc actionem consequimur pro indiuiso hereditatem que postea per fam. ericū. iudiciū dō

Iudo. Roma. in primam. ff. veter. part.

videtur. Et potest quis pro parte liti cedere: et pro parte contendere. hoc dicit vsq; ad l. cum multi. ¶ Nota in l. illud. 1. quod credulitas pregnantie non tollit quin vnus eiusdem gradus adire possit hereditatem in toto: licet pregnantia vera solum permittat aditionem pro quarta: vt 2. l. antiqui. §. eodem. ¶ Nota ex eo. quod heres ex testamento non prohibetur hereditatem adire pro portione sua: licet ignoret quota sit sua portio: dum tamen alia fiant que requiruntur ad aditionem hereditatis. Que autem sint illa que vt heres hereditatem adire possit requiruntur: gloss. magistr. ponit hic et plenius in l. is potest. §. de acquir. her. ¶ Et nota in l. non possumus. Differentiam inter petitionem hereditatis inter coheredes intentatam. et famil. eriscun. ex actionem: quoniam ex prima consequitur partem indiuisam. ex secunda vero diuisam. Primam differentiam habuisti. §. co. l. i. ¶ Et nota in l. permittendum. quod licet regulariter iudicia indiuidua sint vt in hoc iudicio. §. famil. eriscun. nihilominus ex parte rei conueniuntur diuisua: cum pro parte cedere possit et pro parte contendere: vt hic probatur. et §. si certum petatur. l. quidam estimauerunt.

Summarium.

- 1. Hereditatis petitione non conuenitur qui neq; pro herede neq; pro possessore possidet.

Cum multi. Qui vt procurator alterius administrat partem hereditatis conueniri non potest nisi heres extiterit in totum vel pro parte: et se contendat heredem. Et qui negotia hereditaria absentis nomine ad

quem pertinere putat hereditatem administrat ab illis ad quos in veritate pertinet negotium gestorum actione poterit conueniri: etiam petitione hereditatis: si se contendat heredem. hoc dicit vsq; ad finē tit. ¶ Et nota in l. cum heredes. petitione hereditatis non conueniri illum qui neq; pro herede neq; pro possessore possidet. ¶ Nota secundo negotiorum gestorum actionem illi competere ad quem in veritate gesta sunt: et ad quem in veritate non pertinebat licet pertinere putarentur. ¶ Nota quod negotiorum gestorum hereditatis petitione hic non potest conueniri nisi postmodum se contendat heredem ad instar debitoris hereditarij qui ad debitum reddendum non ante hereditatis petitionem conuenitur quam se defuncti creditoris contendat heredem: vt hic. et §. tit. progl. l. si debitor.

FINIS.

Lugduni,

EXCVDEBANT STEPHANVS
RVFINVS, ET IOANNES
AVSVLTVS.

Regestum,

a b c d e f g h i omnes quaterniones,
k verò quinternio est.

art.

atem administrat de
gotum gehorum
ne hereditatis: si
ne sit. C. 10. in
conueniri illum
offidet. C. 10. a
illi competere ad
in veritate no per
ota quod negotio
non potest conueni
m ad instar de
dum non ante
e defuncti creditu
gi. Li. de tutor.

i,

EPHANI
ANNES
s.

n,

quaterniones,
st.

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

enim quequid euenerit.
fortitudo necessaria est. ad
omne periculū ut tribula-
tione. itaq; ad animę extir-
pationē. & contra delicta.
& diuitias. & honores. tene-
nos. animi fortitudo tene-
da est. ut neq; extollaris o-
homo. neq; in superbiā eri-
garis. n̄ despicias inimico.
neq; humiles spernas. neq;
obliscaris dñm. neq; dere-

faciat. nunc. imma. p̄uol-
pore. stare. Quare. g. dubi-
tastis. pusille. fidi. Quidpu-
sillū. credit. arguetur. &
qui. in. nebul. credit. contēpne-
t. fragiles. infide. corripien-
tur. alieni. a. fide. omnino
punientur. Tales. fuerunt
iudei. & pagani. idōq; in-
malis. suis. euauerūt. tales
etiā. heretici. idōq; in die
iudicii. dampnabuntur.
Tunc. surgens. imperauit

hominum. de. iarm. in. terra
g. t. n. m. t. ubi. copiositas
u. i. n. i. l. exultat. por-
tan. tori. immaculate
u. i. n. i. t. a. t. s. O. d. i. t. e. i. s. s. i. m. i.
H. i. s. m. i. s. c. o. p. i. e. n. t. i. o.
h. y. l. a. s. c. o. n. g. r. e. g. a. t. i. o. f. u. l. g. e. n.
c. o. m. m. u. n. i. c. i. o. i. s. t. a. e. s. t. a. s. c. e. n. d. o. d. e.
n. e. p. d. i. c. i. t. a. & a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. t. a.
i. s. t. a. e. s. t. e. x. u. l. t. a. t. i. o. i. s. t. a. e. s. t. a. b.
i. n. i. t. i. o. n. a. r. r. a. t. a. r. e. q. u. i. e. s. i. n. i. s. t. a.
f. e. s. t. i. n. a. r. u. n. t. i. r. e. o. m. n. i. e. s. d. n̄m
d. i. l. i. g. e. n. t. e. s. a. d. i. s. t. a. c. o. l. l. i. g. u. n. t.

